T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

THYATEIRA: TARİHİ VE SİKKELERİ

Merve SARILAR ÖZDEMİR

2502150537

Tez Danışmanları

I. Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hamdi Şahin
II. Tez Danışmanı: Prof. Dr. Oğuz Tekin

İSTANBUL – 2023

ÖZ

THYATEIRA: TARİHİ VE SİKKELERİ
MERVE SARILAR ÖZDEMİR

Manisa iline bağlı Akhisar ilçesinin sınırları içerisinde yer alan Thyateira'nın tarihinin ve sikkelerinin incelendiği bu çalışmada numismatik ve epigrafik kaynaklar ile antik edebî metinler ve modern literatüre ait yayınlardan faydalanılarak kentin tarihsel süreci adı altında siyasi, sosyo-kültürel, ekonomik ve dinsel yapısı analiz edilmiştir. Bunun yanı sıra kentin sikkeleri ile ilgili oluşturulan katalog, sikke tipolojisini ve bu bağlamda tapınım gören tanrılarını, kimliğini ve aynı zamanda ekonomisini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Özellikle Hellenistik Dönem'de sikke serilerinin Seleukoslar zamanında mı yoksa Attaloslar zamanında mı darp edildiği sorusu sikke tipolojisi ve monogramlar ışığında yanıtlanmaya çalışılmış ve bu durum birimlerle desteklenmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise sikke tipleri üzerine yoğunlaşılmış ve yeni bir sikke tipi tespit edilmiş ve bazı sikke tipleri için yeni öneriler getirilmiştir.

Lydia'nın kuzeyinde Mysia'nın sınırında Hellenistik Dönem'de kurulmuş olan ve jeopolitik açıdan önemli bir yol ağının üzerinde yer alan Thyateira, sahip olduğu konumu nedeniyle tarihi boyunca istilalara maruz kalmış ve birçok isyanda adı geçmiştir. Lydia ile Mysia arasında köprü vazifesi gören kent, Hellenistik Dönem'de bu etkin konumu nedeniyle Attaloslar ile Seleukoslar arasında kısa aralıklarla yönetimsel açıdan el değiştirmiştir. Bunun yanı sıra kentin iki bölgenin sınırında kurulmuş olmasının izleri, siyasi ve dinî yapısında gözlemlenmektedir. Bir Lydia kenti olan Thyateira'nın Mysia ile kurduğu yakın ilişkinin yansımaları kentte düzenlenen festivallerden, tapınım gören tanrılardan ve kısmen de sikke tipolojisinden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu durum antik edebî metinler, yazıtlar ve sikke serileri dikkate alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca kentin isimleri ve kökeni de bu problematiğin bir parçasını oluşturmaktadır. Thyateira'nın bir Lydia kenti olmasının izleri hem kentin isimlerinden hem de sikke tiplerinden anlaşılmaktadır.

Bir Seleukos kolonisi olan Thyateira'nın kentleşme sürecine ve bunu meydana getiren parametrelere de bu çalışma kapsamında yer verilmiştir. Kentin en parlak döneminin Roma İmparatorluk Dönemi olduğu çok sayıda yazıttan ve sikke darplarından anlaşılmaktadır. Thyateira'nın Hadrianus zamanında *Panhellenion*'a üye kentlerden biri olması, Caracalla zamanında *conventus* merkezi hâline getirilmesi, *Augousteia* gibi *panhellenik* bir *agon*'un kentte düzenlenmesi ve son olarak Küçük Asya'daki yedi kiliseden biri olması kenti, bölge içerisinde öne çıkaran durumlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Lydia, Thyateira/Thyatira, Akhisar, Sikkeler, Seleukoslar.

ABSTRACT

THYATEIRA: ITS HISTORY AND COINAGE

MERVE SARILAR ÖZDEMİR

The present study covering the history and coinage of Thyateira located within the district of Akhisar in the province of Manisa analyses the political, socio-cultural, economic and religious structure of the city under the title of historical process of the city based on the numismatic and epigraphic sources, ancient literary texts and modern literature. In addition, the catalogue compiled in this study investigating the civic coinage of the city facilitates our understanding the coin typology of the city, and hence deities worshiped, identity as well as her economy. In particular, it was attempted to answer the question whether in the Seleukid or Attalid period the Hellenistic emissions were struck in the light of coin typology and monograms and this attempt was supported with denominations. Coin types struck in the Roman Imperial period were explored and a new coin type was identified whereas new proposals are made regarding some coin types.

Thyateira was founded on a geopolitically important road network in northern Lydia, on the border with Mysia, in the Hellenistic period; therefore, she was vulnerable to various occupations and mentioned in numerous rebellions throughout history. Acting as a bridge between Lydia and Mysia, the city changed hands several times between the Attalids and Seleukids in the Hellenistic period. Reflections of the close connection Thyateira, a Lydian city, established with Mysia is inferred from the festivals arranged, deities worshiped and partly from coin typology. Therefore, this situation is endeavored to explain takin into consideration ancient texts, inscriptions and coin series. Moreover, the names of the city and her origins constitute part of this problematic. The present study also covers the urbanization process, and its parameters, of Thyateira, a Seleukid colony. Numerous inscriptions and coins surviving indicate that the city had her golden age in the Roman Imperial period. That Thyateira was one of the member cities of *Panhellenion* in the reign of Hadrian, that

she became the seat of a *conventus* in the reign of Caracalla, that a panhellenic *agon* such as *Augousteia* was organized in the city, and finally, that the city was one of the Seven Churches in Asia Minor are among the foremost factors pushing the city to the front stage in the region.
Keywords: Lydia, Thyateira/Thyatira, Akhisar, Coinage, Seleukids/Seleucids

ÖNSÖZ

Kent monografisi çalışmanın en önemli kazanımlarından biri, antik bir kentin yapısını anlayabilmenin ötesinde günümüze ulaşan sınırlı sayıdaki arkeolojik kalıntılar, epigrafik belgeler ve antik edebi metinler ışığında o kenti analiz ederek soyut manada yeniden inşa etmektir. Thyateira bu anlamda bu duruma örnek verilebilecek kentlerden biridir. Kentin tarihsel süreci içerisinde süre gelen iskânı bugün antik kente ait yapıların sınırlı olmasına neden olmuştur. Çünkü Thyateira'ya dair kalıntıların çoğunun günümüzde Akhisar'ın yani modern yerleşimin altında kaldığı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu durum arkeolojik buluntular konusunda ayrıntılı bir yorum yapılmasına imkân tanımamaktadır ve belki de bu çalışmanın en büyük zorluklarından birini oluşturmaktadır. Thyateira ile ilgili bilgilere yoğun olarak antik edebî metinler, epigrafik ve numismatik kaynaklar aracılığıyla ulaşılabilmektedir.

Thyateira'yı doktora tez konusu olarak seçme nedenlerimin başında kentin bir Seleukos kolonisi olması gelmektedir. Yüksek Lisans tezimde tematik bir konu olan "Küçük Asya'daki Seleukos Kolonileri"ni incelemem doktora tezimde yine bir Seleukos kolonisini çalışmaya beni sevketti. Fakat bu çalışma tematik bir konudan kent monografisine evrilerek eldeki verilerle ve son yapılan araştırmaların kazandırdığı bilgilerle analiz edilerek kentin detaylı bir şekilde araştırılmasına olanak sağlamıştır. Bunun yanı sıra Thyateira'nın kimliğini, ekonomisini ve dinsel yaşamını tetkik edebilmek için kentin sikke darpları bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Böylece bu durum Thyateira'nın tarihsel sürecinin daha iyi anlaşılmasına ve yorumlanmasına katkı sağlamıştır.

Bu çalışmada tezimin danışmanlığını üstlenerek, zaman ayırıp, sorularımı yanıtsız bırakmayan, önerileriyle çalışmamın şekillenmesini sağlayan, her zaman desteğini gördüğüm ve özellikle pandemi sürecinde verdiği moral desteği, yardımlar ve verdiği emekler için Değerli Hocam Prof. Dr. Hamdi Şahin'e minettarım. Tezimin

ikinci danışmanlığını kabul ederek tezim boyunca sorularımı sabırla dinleyip, yanıtsız bırakmayıp düşünmeye sevk eden, tezimi okuyarak görüşlerini benimle paylaşarak hataya düşmemi engelleyen, pandemi sürecinde yolumu kaybetmeme izin vermeyen ve öğrencisi olarak öğrettikleri ve üzerimdeki emekleri için Değerli Hocam Prof. Dr. Oğuz Tekin'e çok teşekkür ederim.

Tez izleme komitesinde yer alan ve tezim boyunca yardımlarını, desteğini ve dostluğunu eksik etmeyen Sevgili Hocam Doç. Dr. Hüseyin Sami Öztürk'e ve kaynak konusunda yardımcı olan Sayın Hocam Doç. Dr. Aliye Erol'a çok teşekkür ederim. Tezim konusunda görüşlerini paylaşan, dostluğunu ve desteğini eksik etmeyen Sevgili Hocam Prof. Dr. Ferit Baz'a ve tezimle ilgili fikirlerini paylaşan, kaynak konusunda önerilerde bulunan Sayın Hocam Doç. Dr. Emre Erten'e çok teşekkür ederim.

Doktora tezim için Tübitak 2214/A Yurdışı Doktora Araştırma Bursu ile gitmiş olduğum Münih'teki Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik Alman Arkeoloji Enstitüsü'nde çalışmalarımı tüm dünyayı etkisi altına alan COVID 19 pandemisi nedeniyle iki aşamada tamamlamak durumunda kaldım. Münih'te kaldığım 6 aylık zaman diliminde beni davet ederek ve danışmanlığımı üstlenerek enstitüde çalışmalarımı gerçekleştirmemi sağlayan, tezimle ilgili sorularımı sabırla dinleyip, zaman ayırıp, önerilerde bulunan ve son olarak Pandemi süreci içerisinde Münih'te yaşadığım tüm zorluklar karşısında ilgisini ve desteğini bir an olsun eksik etmeyen ve yardımcı olan Sayın Prof. Dr. Christof Schuler'e minnettarım.

Doktora tez sürecimde her zaman yanımda olan, tezimdeki bazı bölümleri okuyarak önerilerde bulunan, ulaşamadığım bazı kaynakları temin eden ve Münih'te karşılaştığım sıkıntılarda dostluğunu esirgemeyen Sevgili Arkadaşım Dr. Selen Kılıç-Aslan'a kalpten teşekkür ederim. Ayrıca Münih'te kaldığım süre zarfında destekleri ve dostlukları için Sevgili Arkadaşım Zeki Devrim Aslan'a, Sevgili Kaan Aslan'a ve Sevgili Ina Timmermann'a (MA) çok teşekkür ederim.

Tezimle ilgili sorularımı yanıtsız bırakmayarak bu konuda önerilerde bulunan ve yol gösteren Sayın Prof. Dr. Christian Marek'e; aynı şekilde fikirlerini benimle paylaşan ve bu konuda zaman ayırıp sorularımı yanıtlayan Sevgili Arkadaşım PD. Dr. Emanuel Zingg'e; Dr. Dario Calomino'ya; kaynak konusunda yardımlarını esirgemeyen Dr. Noah Kaye'ye; bazı sikkelere ulaşmamı sağlayan Prof. Dr. Katharina Martin'e, tezimi okuyarak önerilerde bulunan Sevgili Hocam Doç. Dr. Kenan Eren'e ve Sayın Hocam Dr. Ögr. Üyesi İnci Türkoğlu'na; özellikle bazı yazıtlar konusunda yardımları için Dr. Ögr. Üyesi Mehmet Alkan'a; bazı kaynaklara ulaşmamı sağlayan Sayın Prof. Dr. Ahmet Tolga Tek'e; önerileri için Sevgili Doç. Dr. Bülent Öztürk'e çok teşekkür ederim. Kent Sosyolojisi Yüksek Lisans Programında vermiş olduğu "Antik Çağ'da Kentler ve Fikirler" isimli dersine katılmama izin veren ve bu dersler boyunca kent olgusu, felsefesi üzerine aktardığı engin bilgiler için ve sorularımı yanıtsız bırakmayarak ufuk açıcı bakış açısıyla düşünce dünyamı kentleşme konusunda zenginleştirdiği ve önerdiği kaynaklar için Sayın Hocam Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken'e çok teşekkür ederim.

Tezim kapsamında yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirdiğim müze çalışmalarım konusunda davet etmelerinin yanı sıra gösterdikleri anlayış, esneklik ve yardımlar için Prof. Dr. Bernhard Weisser'a (Berlin); Prof. Dr. Kay Ehling'e (Münih); Prof Dr. Reinhard Wolters'a (Viyana) ve David Wiedgenannt'a (MA); Dr. George Kakavas'a ve Dr. Alexandros Andreou'ya (Atina); Feride Kat'a (Ödemiş Müzesi); Cengiz Topel'e (Efes Müzesi); Ercan Er'e (Karaman); Bünyamin Akbulut'a (Karaman), Hasan Uğuz'a (Konya), Eren Sülek'e; (Manisa), Kadir Demirkır'a (Manisa), Özlem Evci'ye (Akhisar); Handan Özkan'a (Aydın); Mevlüt Üyümez'e (Afyon); İlhan Çavuş (Uşak); Deniz Ongun'a (Fethiye) Sevim Ongun'a (Fethiye) Şehime Atabey'e (Marmaris) çok teşekkür ederim. Ayrıca sikkeleri bana mail yoluyla ulaştırarak uzakları yakın eden Prof. Dr. Christopher Howgego ve Dr. Volker Heuhert'a (Oxford); Dr. Andrea Popescu'ya (Cambridge), Jesper Ericsson'a (Glasgow), Christian Schinzel (Winterthur) ve ANS Mantis portalına Thyateira sikkelerini ekleyerek sikkelere ulaşmamı sağlayan Dr. Peter van Alfen'e (New York) çok teşekkür ederim.

Tezimde özellikle pandemi süreci içerisinde bazı kaynaklara ulaşmamı sağlayan Sevgili Doç. Dr. Hüseyin Uzunoğlu'na ve Dr. Yadigâr Doğan'a çok teşekkür ederim. Doktoranın uzun ve zorlayıcı sürecinde dostluklarını paylaşan, yanımda olan ve desteklerini eksik etmeyen Dr. Murat Tosun'a, Ezgi Demirhan-Öztürk'e (MA); Doç. Dr. Mert Öksüz'e, Araştırma Görevlisi Meltem Öksüz'e, Doç. Dr. Onur Aykaç'a, Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Öztürk-Aykaç'a, Dr. Selmin Çetin-Doğan'a, Cem Doğan'a, Dr. Öğr. Üyesi Ayça Gerçek'e, Lale Pancar'a (Efes Müzesi), Ayşen Gürsel'e (Ödemiş Müzesi), Feride Akar'a (Manisa Müzesi) (MA), Hamit Karadağ'a, Esra Alp'e (MA), Fatih Yılmaz'a (MA), Dr. Selin Önder-Kaddar'a, Eylem Doğan-Ünal'a, Hanife Çınar'a ve Sandra Munoz Martinez'e (MA) minnettarım.

Tezim kapsamında yurtdışı çalışmalarımı 2214/A Doktora Sırası Araştırma Bursu Programı kapsamında gerçekleştirmemi sağlayan ve bu çalışmayı destekleyen TÜBİTAK BİDEB'e çok teşekkür ederim.

Akhisar'da Thyateira kazısı adı altında Hastane Höyüğü'nde gerçekleştirilen çalışmalar sırasında tespit edilen buluntular kentin tarihi dokusu anlamamıza yardımcı olmaktadır. Araziyi gezmeme izin veren, bu konuda bilgiler aktaran, fotoğraflar ve kazı sikkeleri konusunda yardımcı olan Prof. Engin Akdeniz'e; koleksiyonlarında yer alan Thyateria sikkelerini çalışmama izin veren ve yardımcı olan Sayın Dr. Özkan Arıkantürk'e, Sayın Tunay Demran'a çok teşekkür ederim.

Kütüphane çalışmalarımın ilk aşamasını gerçekleştirdiğim İstanbul Alman Arkeoloji Ensitütü'sünde, kaldığım süre zarfında desteği ve dostluğu için Sevgili Arkadaşım Banu Doğan'a (MA); sağladığı esneklik ve yardımlar için Fransız Arkeoloji Ensitüsü Kütüphane görevlisi Sevgili Ümit Topuz'a (IFEA) ve tezimin kitaplık çalışmasının çoğunu gerçekleştirdiğim AKMED Kütüphanesi'nde gösterdikleri anlayış için AKMED kütüphanesi çalışanlarına ve tüm AKMED ekibine çok teşekkür ederim.

Thyateira sikkeleri kapsamında Atina Numismatik Müzesi'nde gerçekleştirdiğim çalışmalar ile Blegen Library, Gennadius Library ve British School at Athens'de kütüphane çalışmalarımı gerçekleştirmeme olanak sağlayan ARIT'e (W. D. E. Coulson & Toni Cross Aegean Exchange Program) ve Berlin Münzkabinett ve

Viyana Numismatik Enstütüsü'ndeki Thyateira sikkeleri çalışmam konusunda sağladıkları destek için AKMED'e (Proje No: KU AKMED 2018/T.1042) çok teşekkür ederim.

Lisans öğrenimimden itibaren beni her zaman destekleyen ve her zaman yol gösteren, yardımlarını bir an olsun eksik etmeyen Meslektaşım ve Hocam Prof. Dr. Oya Yağız'a üzerimdeki emekleri için kalpten teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmayı, tezim boyunca yaşadığım tüm sıkıntılarda yanımda olup desteklerini benden bir an olsun esirgemeyen ve evlatları olduğum için kendimi her zaman şanslı hissettiğim Annem Bengül Sarılar'a, Babam Mehmet Kemal Sarılar'a; tezim boyunca anlayışını benden esirgemeyen ve her zaman yardımcı olan kardeşim Ömer Sarılar'a ve Ayşenur Sarılar'a ve son olarak müze çalışmalarımda bana eşlik ederek yoğun çalışma temposuna rağmen zaman ayıran, doktora sürecimde desteğini bir an olsun esirgemeyen ve yaşadığım tüm zorluklarda yanımda olan Sevgili eşim Doç. Dr. Fatih Özdemir'e ithaf ediyorum.

MERVE SARILAR ÖZDEMİR

İSTANBUL 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **İİ**

ABSTRACT ..... **İV**

ÖNSÖZ ..... **Vİ**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **XVİ**

HARİTALAR LİSTESİ ..... **XVİİ**

RESİMLER LİSTESİ ..... **XVİİ**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **XİX**

GİRİŞ 1

Antik Kaynakların ve Modern Literatürün Durumu 8

Teknik Notlar 21

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHÎ COĞRAFYASI

1.1. Coğrafi Konumu 22

1.2. Topoğrafik Yapısı 23

1.3. Yol Güzergâhları 25

1.4. Adı, Kuruluşu ve Kentleşmesi 28

1.4.1. Adı ve Kökeni 28

1.4.2. Kuruluşu ve Kentleşmesi 33

1.5. Araştırma Tarihçesi 39

İKİNCİ BÖLÜM

ARKEOLOJİK KALINTILAR

2.1. Tepe Mezarlığı 44
2. 1. 1. Bazilika Yapısı 46
2. 1. 2. Sütunlu Cadde 46
2. 1. 3. Mezar Yapıları 47
2.2. Hastane Höyüğü 47
2.2.1. Tapınak Yapısı 49
2.2.2. Mezar Yapıları 50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASİ TARİHİ

3.1. Hellenistik Dönem 51
3.2. Roma İmparatorluk Dönemi 67

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK, SİYASİ VE KÜLTÜREL YAPISI

4.1. Ekonomik Yapısı ve Kaynaklar 77
4.1.1. Lydia'nın Ekonomik Durumuna Genel Bir Bakış 77
4.1.2. Gelir Kaynakları 79
4.2. İdari Yapısı ve Kurumları 82
4.2.1. *Boulē, Dēmos* 82
4.2.2. *Magistratus*'lar 83
4.3. Toplumsal ve Kültürel Yapısı 92
4.3.1. Halkı ve Toplumsal Yapısı 92
4.3.1.1. Senatus ve Atlı Sınıfı Üyeleri 96
4.3.1.2. Zanaatkârlar, Tacirler ve Köleler 100
4.3.1.2.1. Loncalar 101
4.3.2. Entelektüeller ve Kentin Ünlü Kişileri 107
4.3.3. Festivaller 109
4.3.3.1. *Agon*'lar 109

4.3.3.2. Gladyatörler 114
4.3.4. Dinsel Yaşam 115
4.3.4.1. Pagan Dönem 115
4.3.4.2. Tek Tanrılı Dönem 123

BEŞİNCİ BÖLÜM

SİKKELER

5.1. Hellenistik Dönem Sikkelerine Genel Bir Bakış 126
5.1.1. Bronz Sikkeler 126
5.1.1.1. Tipler 128
5.1.1.1.1. Apollon 128
5.1.1.1.2. Artemis 133
5.1.2. *Kistophoros*'lar 134
5.1.3. Monogramlar, Semboller ve *Magistratus*'lar 135
5.1.4. Birimler 139
5.1.5. Lejantlar 141
5.1.6. Kalıp İlişkileri 141
5.1.7. Kontrmarklar 142
5.2. Roma İmparatorluk Dönemi Sikkelerine Genel Bir Bakış 143
5.2.1. Bronz Sikkeler 152
5.2.1.1. Tipler 152
5.2.1.1.1. Tanrı ve Tanrıçalar 152
5.2.1.1.1.1. Aphrodite 152
5.2.1.1.1.2. Apollon 153
5.2.1.1.1.3. Artemis 160
5.2.1.1.1.4. Asklepios 165
5.2.1.1.1.5. Athena 168
5.2.1.1.1.6. Demeter 172
5.2.1.1.1.7. Dionysos 174
5.2.1.1.1.8. Hades/Persephone 176
5.2.1.1.1.9. Hekate-Selene 176
5.2.1.1.1.10. Helios 179
5.2.1.1.1.11. Hephaistos 180
5.2.1.1.1.12. Hermes 182
5.2.1.1.1.13. Isis 183
5.2.1.1.1.14. Kybele 184
5.2.1.1.1.15. Poseidon 185
5.2.1.1.1.16. Serapis 186
5.2.1.1.1.17. *Thea* Roma 188
5.2.1.1.1.18. Zeus 190

5.2.1.1.2. Yarı Tanrılar ve Kahramanlar 192
5.2.1.1.2.1. Herakles 192
5.2.1.1.2.2. Pan 195
5.2.1.1.2.3. Tyrimnos 196
5.2.1.1.3. Personifikasyonlar 198
5.2.1.1.3.1. Demos 198
5.2.1.1.3.2. *Homonoia* 199
5.2.1.1.3.3. Lykos Nehir Tanrısı 200
5.2.1.1.3.4. Nemesis 202
5.2.1.1.3.5. Nike 204
5.2.1.1.3.6. Synkletos 206
5.2.1.1.3.7. Tykhe 208
5.2.1.1.4. İmparatorla ilgili Tipler 211
5.2.1.1.5. Mimari Yapılarla ilgili Tipler 218
5.2.1.1.5.1. Tapınak 218
5.2.1.1.6. Mitolojik Hikâyelere İlişkin Tipler 221
5.2.1.1.7. Hayvan Tipleri 224
5.2.1.1.7.1. Arı 225
5.2.1.1.7.2. Aslan 225
5.2.1.1.7.3. Boğa 226
5.2.1.1.7.4. Kartal 226
5.2.1.1.8. Diğer Tipler 228
5.2.1.1.8.1. Amazon 228
5.2.1.1.8.2. Bilinmeyen Erkek Tipi (Yerel Bir Kahraman?/Tyrimnos?/Genius?) 229
5.2.1.1.8.3. Çelenk İçerisinde Kent *Ethnikon*'u 230
5.2.1.1.8.4. Çifte Balta 231
5.2.1.1.8.5. Glykon 232
5.2.1.1.8.6. Lir 232
5.2.1.1.8.7. Okdanlık 233
5.2.1.1.8.8. Tripod (Üç ayaklı kazan) 233
5.2.1.1.8.9. Telesphoros 233
5.2.1.1.9. *Homonoia* sikkeleri 234
5.2.1.1.9.1. Thyateira-Pergamon 235
5.2.1.1.9.2. Thyateira-Smyrna 237
5.2.1.1.10. *Agonistik* Tipler 239
5.2.1.1.11. *Cistophorus*'lar 242
5.2.2. *Magistratus*'lar 243
5.2.3. Birimler 257
5.2.4. Lejantlar 262
5.2.5. Kontrmarklar 265
5.2.6. Kalıp İlişkileri 268

ALTINCI BÖLÜM

KATALOG

6.1. Hellenistik Dönem 275

6.1.1. Bronz Sikkeler 275
6.1.2. *Kistophoros*'lar 282

6.2. Roma İmparatorluk Dönemi 283

6.2.1. İmparator Portreli Olmayanlar 283
6.2.2. İmparator Portreli Olanlar 328
6.2.3. *Cistophorus* 444

SONUÇ 446

KAYNAKÇA 452

TABLOLAR 522

HARİTALAR 536

RESİMLER 539

LEVHALAR 550

ÖZGEÇMİŞ 797

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Yazıtlarda *Augousteia Agon*'u 112
Tablo 2 Hellenistik Dönem Bronz Sikkelerde Yer Alan Semboller 136
Tablo 3 Hellenistik Dönem Bronz Sikkelerde Yer Alan Monogramlar 136
Tablo 4 Hellenistik Dönem Bronz Emisyonlarda Görülen *Magistratus* İsimleri 138
Tablo 5 Hellenistik Dönem Bronz Sikkelerin Birim Tablosu 140
Tablo 6 Thyateira Sikkelerinde Görülen Çifte Baltaların Dönemsel Sınıflandırılması 144
Tablo 7 Lydia'da Apollon *Tyrimnaios* Sikke Tipinin Görüldüğü Kentler 154
Tablo 8 Ata binen Apollon *Tyrimnaios* Tipinin Lydia'da Görüldüğü Kentler 156
Tablo 9 Artemis *Phosphoros* Sikke Tipinin Kyzikos'ta Darp Edilen Demeter Tipi ile Karşılaştırılması 161
Tablo 10 Thyateira Sikkelerinde *Agonistik* Tipler'e Ait Lejantlar 242
Tablo 11 Roma İmparatorluk Dönemi Bronz Sikkelerin Birim Tablosu 259
Tablo 12 Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira Darplarında Görülen Kontrmark'ların Listesi 268
Tablo 13 Synkletos ve Demos Tiplerinin İmparatorlar Bağlamında Dağılımı 522
Tablo 14 *Agonistik* Tipler'in İmparatorlar'a Göre Dağılımı 522
Tablo 15 *Homonoia* Darplarının Lejant Listesi 524
Tablo 16 Roma İmparatorluk Dönemi Bronz Sikkelerde Görülen *Magistratus* İsimleri 532
Tablo 17 Tiberius Claudius Antyllos ve Ailesi 533
Tablo 18 Tiberius Claudios Sokrates Sakerdotianos ve Ailesi 534
Tablo 19 Marcus Aurelius Athenaios ve Ailesi 535

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1 H. Kiepert'in VIII. Paftasında Yer Alan Lydia Kentleri (R. Kiepert 1890).

Harita 2 Lydia Bölgesi ve Kentleri (https://www.ancientmoney.org/non_greek_kingdoms/lydia_map.html).

Harita 3 Küçük Asya'daki Yedi Kilise'yi Gösteren Yol Haritası (Arundell, 1828). (https://eng.travelogues.gr/item.php?view=43092).

Harita 4 Tabula Peutingeriana'da Thyateira (Miller 1916).

Harita 5 Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira Sikkelerinin Tespit Edildiği Kentler.

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1 Akhisar'ın Genel Görünümünden Bir Kesit (Akhisar Belediyesi Arşivi).

Resim 2 Akhisar'a Bergama Yolu Üzerinden Genel Bir Bakış (Foto M. Sarılar-Özdemir).

Resim 3 Tepe Mezarlığı/Sütunlu Cadde.

Resim 4 Tepe Mezarlığı Kazı Alanından Bir Görünüm (Akhisar Belediyesi Arşivi).

Resim 5 Hastane Höyüğü/Tapınak Yapısı.

Resim 6 Hastane Höyüğü (Türk Hava Kurumu Arşivi).

Resim 7 Akhisar Zeytin Ağaçları (Foto M. Sarılar-Özdemir).

Resim 8 19. Yüzyılda Akhisar'dan Genel Bir Görünüm (MacFarlane, 1832) (https://eng.travelogues.gr/item.php?view=54430).

Resim 9 Allom'un Çizimiyle 19. Yüzyılda Akhisar (Allom – Walsh, 1838: s. 40) (https://eng.travelogues.gr/item.php?view=38937).

Resim 10 19. Yüzyılda Akhisar'a Bir Bakış (Svoboda, 1869: 48).

Resim 11 Hastane Höyüğü'nden Son Neolitik Dönem'e Tarihlendirilen Seramik Buluntuları (Akdeniz, 2020: s. 217, Resim 10).

Resim 12 Hastane Höyüğü'nden Kalkolitik Dönem'e Tarihlendirilen Seramik Buluntuları (Akdeniz, 2020: s. 216, Resim 8).

Resim 13 Hastane Höyüğü'nden Son Tunç/Demir Çağı'na Tarihlendirilen Seramik Buluntuları (Akdeniz – Gür – İreç – Akıllı – Doğan, 2021 s. 107, Resim 18).

Resim 14 Hastane Höyüğü'nden Lydia Seramik Buluntuları (Akdeniz – Gür – İreç – Akıllı-Doğan, 2021: s. 110, Resim 26-30).
Resim 15 Hastane Höyüğü'nde Bulunmuş Pişmiş Toprak Künk (Akdeniz – Erön, 2017 s. 415, Resim 12).
Resim 16 Hastane Höyüğü Tapınak Yapısı'nda Bulunmuş Mermer Blok (Erön, 2021: s. 153, Resim 21).
Resim 17 Kybele Heykel Torso'su (Erön, 2021: s. 153, Resim 22).
Resim 18 Athena Heykel Torso'su (Dinç, 2015: s. 33, no. 3).
Resim 19 Nike Heykel Torso'su (Dinç, 2015: s. 37, no. 6).
Resim 20 Fabius Zosimus'un Lahti (Akdeniz – Özkan, 2021 s. 32, no. 20).
Resim 21 Hastane Höyüğü'nde Yapılan Kazılar Sonucu Ortaya Çıkartılan Mezarlar (Erön, 2021: s. 140, Resim 9).
Resim 22 Hastane Höyüğü'nde Bulunmuş Röliker (Çakmakçı, 2021: s. 243, Resim 3).

KISALTMALAR LİSTESİ

ACM	Acta Classica Mediterranea
Acta Archaeologica	Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae
Adalya	Adalya Koç Üniversitesi Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi Yıllığı
AE	L'Année épigraphique
AJA	American Journal of Archaeology
AJN	American Journal of Numismatics
AJP	American Journal of Philology
AMS	Asia Minor Studien
AnAr	Anadolu Araştırmaları
Anadolu/Anatolia	Anadolu/Anatolia. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Bölümü Dergisi
AncSoc	Ancient Society
ANRW	Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt
ANSMN	American Numismatic Society Museum Notes
ApH	L'Année Philologique
ArchPF	Archiv für Papyrusforschung und verwandte Gebiete
AR	Archaeological Reports (supplement to JHS)
Arkeoloji Dergisi	Arkeoloji Dergisi. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
AS	Anatolian Studies
AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
AÜ. DTCF-TAD	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi
Ay.	Arka yüz
BCH	Bulletin de correspondance hellénique
BE	Bulletin épigraphique
bkz.	Bakınız
BMC	British Museum Coins

BSFN	Bulletin de la Société Française de Numismatique
ca	circa = yaklaşık olarak
CBR	Currents in Biblical Research
Chaos e Kosmos	Chaos e Kosmos Per Tommaso Marciano
CAH	Cambridge Ancient History
Chiron	Chiron. Mitteilungen der Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik des Deutschen Archäologischen Instituts
CIG	Corpus Inscriptionum Graecarum (A. Böckh – J. C. Franz – E. Curtius, Berlin 1828-1877)
CIL	Corpus Inscriptionum Latinarum
Classical Ireland	The Journal of the Classical Asociation of Ireland
CP	Classical Philology
CQ	Classical Quarterly
CR	The Classical Review
CRAI	Comptes Rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettre
Çev.	Çeviren
Daedalus	Daedalus, The Journal of the American Academy of Arts and Sciences
DEU Edebiyat Fakültesi Dergisi	Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
dn.	dipnot
DNP	H. Cancik, H. Schneider und M. Landfester eds., Der Neue Pauly. Enzyklopädie der Antike. 13 Bände Altertum A–Z, 5 Bände Rezeptions-und Wissensgeschichte A–Z, 1 Register-band (Stuttgart and Weimar, 1996–2003)
EA	Epigraphica Anatolica. Zeitschrift für Epigraphik und historische Geographie Anatoliens
Ed.	Editör
Env. No.	Envanter No

Eos	Atti del Colloquio internazionale AIEGL su epigrafia e ordine senatorio, Roma, 14-20 maggio 1981
Eskiçağ Yazıları	Akron Eskiçağ Araştırmaları. Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi Dizisi
Epigraphica	Epigraphica. Rivisita italiana di epigrafia
EPRO	Études préliminaires aux religions orientales dans l'Empire romain
Gephyra	Gephyra. Zeitschrift fur griechische Geschichte und Kultur der Antike
GRBS	Greek, Roman and Byzantine Studies
G&R	Greece and Rome
Haz.	Hazırlayan
Hermes	Hermes. Zeitschrift für klassische Philologie
Hesperia	Hesperia. The Journal of the American School of Classical Studies at Athens
Historia	Historia. Zeitschrift für Alte Geschichte
History Studies	History Studies, International Journal of History
HSCP	Harvard Studies in Classical Philology
Hypothèses	Hypothèses. Travaux de L'École Doctorale d'Historie
IAM	Inscriptiones Asiae Minoris
IG	Inscriptiones Graecae
IGR	Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes (Paris 1906–1927)
IK	Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien
ILIRIA	ILIRIA. International Review
IstForsch	Istanbuler Forschungen des Deutsches Archäologisches Instituts
Istorijski Zapisi	Organe De L'institut Historique Et De La Societe Des Historiens Du Montenegro
JBL	Journal of Biblical Literature
JESHO	Journal of Economic and Social History of the Orient

JHS	Journal of Hellenic Studies
JNG	Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte
JQR	Jewish Quarterly Review
JRS	Journal of Roman Studies
JSNT	Journal for the Study of the New Testament
Kadmos	Kadmos. Zeitschrift für vor-und frühgriechische Epigraphik
Klio	Klio. Beiträge zur Alten Geschichte
Kmk	Kontrmark
KP	Der Kleine Pauly
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
Latomus	Latomus. Société d'Études Latines de Bruxelles
LGPN	A Lexicon of Greek Personal Names (Oxford 1987)
LIMC	Lexicon iconographicum mythologiae classicae (Zürich-München 1981–2009)
LOEB	The Loeb Classical Library, Harvard University Press
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
MAMA	Monumenta Asiae Minoris Antiqua
MDAI (A)	Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Athenische Abteilung
MDAI (Ist)	Istanbuler Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts
MEFRA	Mélanges de l'école française de Rome
MJH	Mediterranean Journal of Humanities
Mnemosyne	Mnemosyne. Journal of Classical Studies
MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi: Sosyal Bilimler Dergisi
Mon.	Monogram
Mouseion	Mouseion. Journal of the Classical Association of Canada

Nikephoros	Nikephoros. Zeitschrift für Sport und Kultur im Altertum
NC	Numismatic Chronicle
no.	Numara
NomKhron	Nomismatika Khronika
Numen	Numen. International Review for the History of Religions
NZ	Numismatische Zeitschrift
OGIS	Orientis Graeci Inscriptiones Selectae (W. Dittenberger, Leipzig 1903-1905)
OLBA	Olba. Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi Süreli Yayını
OMS	Opera Minora Selecta
Öy.	Ön yüz
Pallas	Pallas. Revue d'Études Antiques
PECS	The Princeton Encylopedia of Classical Sites
PCPhS	Proceedings of the Cambridge Philological Society
Phaselis	Phaselis, Disiplinlerarası Akdeniz Araştırmaları
PHI	The Packard Humanities Institute, Searchable Greek Inscriptions
Phoenix	Phoenix. Journal of the Classical Association of Canada
Pontica	The annual Journal of National History and Archeology Museum – Constantza
RBN	Revue Belge de numismatique et de sigillographie
RC	C. B. Welles, Royal Correspondence in the Hellenistic Period. A Study in Greek Epigraphy (London 1934)
RE	G. Wissowa, Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. Neue Bearbeitung (Stuttgart 1894–1980)
REA	Revue des études anciennes
REG	Revue des études Grecques

RIDA	Revue Internationale des droits de l'antiquité
RN	Revue numismatique
RSN	Revue Suisse de Numismatique
SDÜ	SDÜ Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi
SEG	Supplementum Epigraphicum Graecum (Leiden 1923-)
SNG	F. Hiller von Gaertringen U. A. (Hrsg.) Sylloge Nummorum Graecorum 4 Bde., 1915-24 Ndr. 1960
Stadion	Stadion. Internationale Zeitschrift für Geschichte des Sports-International Journal of the History of Sport-Revue Internationale d'Histoire du Sport
STD	Sanat Tarihi Dergisi. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
Syll.^{3}	Sylloge Inscriptionum Graecarum (W. Dittenberger, Leipzig 1915-1924)
TAD	Türk Arkeoloji Dergisi
TAM	Tituli Asiae Minoris
ThesCRA	Thesaurus cultus et rituum antiquorum (Los Angeles 2004–2014)
TİD	Tarih İncelemeleri Dergisi
TÜBA-AR	Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi
Türkiyat Mecmuası	İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayını
TTK	Türk Tarih Kongresi
Tyche	Tyche. Beiträge zur Alten Geschichte, Papyrologie und Epigraphik Contributions to Ancient History, Papyrology and Epigraphy
Vigiliae Christianae	Vigiliae Christianae, A Review of Early Christian Life and Language
ZfN	Zfn Zeitschrift für Numismatik
ZPE	Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik

Antik Kaynaklar

Amm.	Ammianus Marcellinus
Apollod.	Apollodoros, **Bibliotheka**
App. **Mac.**	Appianus, **Macedonica**
App. **Mithr.**	Appianus, **Mithridateios**
App. **Syr.**	Appianus, **Syriake**
Apul. **met**.	Apuleius, **metamorphoses**
Aristot. **pol**.	Aristoteles, **Politica**
Arr. **an.**	Arrianos, **Anabasis**
Athen.	Athenaios, **Deipnosophistai**
Aug.	Augustus, **Res Gestae**
Caes. **civ.**	Caesar, **de bello çivili**
Cato. **agr.**	Cato, **de agri cultura**
Cic. **Mur.**	Cicero, **Pro L. Murena**
Cic. **Flacc**.	Cicero, **Pro L. Valerio Flacco**
Diod.	Diodoros Siculus, **Bibliotheke historike**
Dio Cass.	Cassius Dio, **Rhomaïka**
Dion Chrys.	Dion Chrysostomos
Diog. Laert.	Diogenes Laertios, **De clarorum philosophorum vitis**
Eur. **Bacch.**	Euripides, **Bacchae**
Eutr.	Eutropius, **breviarium historiae Romanae ab urbe condita**
Hdt.	Herodotos, **Historiae**

Herodian.	Herodianos
Hes. **erg**.	Hesiodos, **erga kai hemera**
Hes. **theog**.	Hesiodos, **Theogonia**
Hier. **syn**.	Hierokles, **Synekdemos**
SHA **Hadr.**	Historiae Augustae Scriptores, Hadrianus
SHA **Pert.**	Historiae Augustae Scriptores, Pertinax
SHA **Sept. Sev.**	Historiae Augustae Scriptores, Septimius Severus
Hom. **Il**.	Homeros, **Ilias**
Hom. **h.**	**hymni Homerici**
Hyg. **Fab**.	Hyginus, **Fabulae**
Iou. **ant. Iud**	Iosephos, **antiquitates Iudaicae**
Liv.	Livius, **ab urba condita**
Lyd. **mens**.	Lydos, **de mensibus**
Ov. **Ib**.	Ovidius, **Ibis**
Ov. **epist**.	Ovidius, **epistulae** (**heriodes**)
Ov. **met.**	Ovidius, **Metamorphoses**
Paus.	Pausanias, **Perihēgēsis**
Pind. **N.**	Pindaros, **Nemeen**
Pind. **O**.	Pindaros, **Olympien**
Pind. **P**.	Pindaros, **Pythien**
Plat. **Gorg**.	Platon, **Gorgias**
Plin. **nat.**	Plinius maior, **Naturalis Historia**

Plut. **Dem.**	Plutarkhos, **vitae parallelae**: **Lucullus**
Plut. **Eum.**	Plutarkhos, **vitae parallelae: Eumenes**
Plut. **Luc.**	Plutarkhos, **vitae parallelae**: **Lucullus**
Plut. **Sull**.	Plutarkhos, **vitae parallelae: Sulla**
Pol.	Polybios, **Historiai**
Pomp. Trog.	Pompeius Trogus, **Proloques**
Ptol.	Ptolemaios, **Geographia**
Tac. **ann.**	Tacitus, **Annales**
Tac. **hist**.	Tacitus, **historiae**
Sall. **hist.**	Sallustius, **Historiae**
Soph. **Trach.**	Sophokles, **Trachiniae**
Steph. Byz.	Stephanos Byzantios, **Ethnika**
Strab.	Strabon, **Geographika**
Suet. **Tib.**	Suetonius, **De Vitae Caesarum, Tiberius**
Tab. Peut.	**Tabula Peutingeriana: Itineraria Romana: Römische Reisewege an der Hand der Tabula Peutingeriana**
Xen. **an.**	Ksenephon**, Anabasis**
Varro. **rust.**	Varro, **res rusticae**
Vitr.	Vitrivius, **de architectura**
Zos. **Hist**.	Zosimus, **Historia nova**

Koleksiyonlar, Müzayede Katalogları ve Online Kaynaklar

Afyon	Afyon Müzesi Koleksiyonu, Afyon
Agora Auctions	Agora Auctions, Inc. NY, USA
Aiello coll.	Aiello Collection John Aiello Collection of Roman Egyptian coins, also: antiquities, Roman coins, medieval coins
Akhisar	Akhisar Müzesi Koleksiyonu, Türkiye
Alex G. Malloy	Alex G. Malloy Inc. South Salem, NY, USA
Ancient Imports	Ancient Imports, Minnesota, USA
Ancient Resources	Ancient Resources, Los Angeles, California, USA
ANS	American Numismatic Society, NY, USA
Aquila	Aquila Numismatics
Arıkantürk	Özkan Arıkantürk Koleksiyonu
Arminius	Arminius Numismatics
Art & Coins	Art & Coins s.r.o. Terezín, Czech Republic
Ashmolean	Ashmolean Museum, Oxford
Atina	The Numismatic Museum of Athens Collection
Auktionen Münzhandlung	Auktionen Münzhandlung Sonntag, Stuttgart, Germany
Aydın	Aydın Arkeoloji Müzesi Koleksiyonu, Aydın
Baldwin's	A. H. Baldwin & Sons Ltd, London, England
Berlin	Münzkabinett, Staatliche Museen zu Berlin, Germany
Bern	Bern Historisches Museum, Switzerland
Bertolami	Bertolami Fine Art, Rome, Italy
Biga	Biga Numismatics
Boston	Boston Museum of Fine Arts
Bolaffi	Bolaffi Spa Numismatic, Italy
Bnf	Bibliothèque nationale de France
BPN	Dr. Busso Peus Nachfolger Auction House Frankfurt, Germany
Cfnumis	Chaponnière & Firmenich SA, Genève

cgb.fr	cgb.fr Numismatique Paris, France
CNG	Classical Numismatic Group, Inc., Pennsylvania, USA, London
Coin Archives	http://coinarchives.com
Demran	Tunay Demran Koleksiyonu
Denizli	Denizli Müzesi Koleksiyonu, Denizli
Düsseldorf	Heinrich-Heine Üniversität, The Digital Coin Cabinett Germany
Efes	Efes Müzesi Koleksiyonu, Efes
EVG	Editions Victor Gadoury, Monaco
Fethiye	Fethiye Müzesi Koleksiyonu, Fethiye
Forum AC	Forum Ancient Coins
Frankfurt	Goethe Üniversität, The Digital Coin Cabinett Germany
Frankfurter	Frankfurter Münzhandlung Nachf GmbH, Frankfurt, Germany
Freiburg	Freiburg Albert Ludwigs Universität: Münzsammlung des Seminars für Alte Geschichte
GHN	Gerhard Hirsch Nachfolger, München, Germany
GMGM	Gorny & Mosch Giessener Münzhandlung, München, Germany
Harlan BBS	Harlan J. Berk Auction House
Harvard	Harvard Art Museum
Hauck & Aufhauser	Hauck & Aufhäuser Numismatics, Munich; taken over by Künker, Osnabrück
Heidelberg	Heidelberg Üniversität, The Digital Coin Cabinett Germany
Helios	Helios Numismatik GmbH, München, Germany
HMH	Heidelberger Münzhandlung Herbert Grün e. K., Electronic Auction
Müller	H. W. Müller, Münzentrum Rheinland, Solingen Germany
Inasta	Inasta Spa Numismatic, San Marino

Jean Elsen & ses Fils	Jean Elsen & ses Fils s.a. Auctions, Brussels, Belgium
Karaman	Karaman Müzesi Koleksiyonu, Türkiye
Konya	Konya Arkeoloji Müzesi Koleksiyonu, Konya
Kovacs	Frank L. Kovacs, Auction House, California, USA
Kölner	Kölner Numismatik, Köln, Germany
Künker	Fritz Rudolf Kuenker GmbH & Co. KG, Osnabruck, Ag, Germany
Leeds	Leeds University Library, UK
Leu Numismatik	Leu Numismatik AG Winterthur, Switzerland
Londra	British Museum, London
Manisa	Manisa Müzesi Koleksiyonu, Manisa
Marburg	Marburg Philipps Universität
Marmaris	Marmaris Müzesi Koleksiyonu, Marmaris
M&M	M&M Auctions LLC
MMD	Münzen & Medaillen GmbH, München, Germany
Münster	Münster Üniversität, The Digital Coin Cabinett Germany
MünzZentrum	MünzZentrum, Solingen, Köln, Germany
NAC	Numismatica Ars Classica AG, London, UK
Naumann	Numismatik Naumann formerly Gitbud & Naumann), Auction House, Vienna, Austria
Naville	Naville Numismatics Ltd., London, UK
Nemesis	Nemesis Ancients & Antiquities, New York, USA
NLM	Numismatik Lanz München, München, Germany
Noble	Noble Numismatics PTY LTD, Sydney, NSW
Nomos	Nomos AG, Zürich, Switzerland
Nummorum	Nummorum Auctiones, Italo Vachi ltd. London, UK
N&N	N&N London LTD, London, UK
Ödemiş	Ödemiş Müzesi Koleksiyonu, Türkiye
Papillon	Papillon Numismatic, London, UK
Pars Coins	Pars Coins, San Jose, USA

Pecunem	Pecunem/Numismatik Naumann (formerly Gitbud&Naumann) Auction House
Pompeii	Pompeii Ancient Numismatic, Paris
Princeton	Princeton University Numismatic Collection
Rauch	Auction House H. D. Rauch GmbH, Wien, Austria
Ritter	Ritter Münzgalerie, Düsseldorf, Germany
RNL	Roma Numismatics Limited. Auction House, London, UK
RPC Online	http://rpc.ashmus.ox.ac.uk/(last accessed 28 Sep. 2020)
Salon	Salon Numizmatyczny Mateusz Wójcicki, Wraclow, Poland
Savoca	Savoca Numismatik GmbH & Co. KG, Munich, Germany
Schulman	Schulman b.v., Amsterdam, Netherlands
Schulten	Schulten Münzhandlung, Köln, Germany
Solidus	Solidus Numismatic Monthly Auction, Munich, Germany
Tom Vossen	Tom Vossen, Kerkrade, Netherlands
UBS	UBS Gold & Numismatics, Basel, Switzerland
Uşak	Uşak Müzesi Koleksiyonu, Uşak
Vaughn	Vaughn Coins, Alton, Ilinois, USA
VAuction	VAuction Triskeles Auction, Watkinsville, USA
Vcoins	Vcoins, San Antonio, Texas
Viyana	Kunsthistorisches Museum, Wien
Viyana Geld Museum	Viyana Geldmuseum, Österreichische Nationalbank
Viyana Uni.	Wien Üniversität, Department of Numismatics and Monetary History
Yale	Yale University Art Gallery
Winterthur	Münzkabinett und Antikensammlung der Stadt Winterthur
Zeus Numismatik	Zeus Numismatik, NBS Auctions B.V., Eindhoven The Netherlands

GİRİŞ

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Kuruluş Düzeni

Hellenistik Dönem'de Lydia'nın kuzeyinde, Mysia'nın güneyinde iki bölgenin sınırında verimli bir ova üzerinde kurulmuş olan Thyateira, günümüzde Manisa iline bağlı Akhisar ilçesinin sınırları içerisindedir. 18. ve 19. yüzyılda Thyateira ile ilgili yayımlanmış olan monografi çalışmalarında[1] kentin tarihi, antik edebî metinlerden ve epigrafik belgelerden yararlanılarak ana hatlarıyla değerlendirilmiştir. Bu monografi çalışmasında ise antik edebî metinlerden, numismatik ve epigrafik kaynaklardan, arkeolojik belgelerden ve modern literatüre ait yayınlardan faydalanılarak Thyateira'nın tarihinin yanı sıra sikkeleri de detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca kentin iç dinamikleri yani sosyo-politik, ekonomik ve kültürel durumu, nüfusu, dinsel yaşamı ve yönetim organizasyonu; zaman içerisinde diğer kentlerle gelişen siyasi, ticari ve ekonomik ilişkileri yani dış dinamikleri de ayrıca tetkik edilmiştir.

Kentin tarihinin yanı sıra Thyateira'ya ait sikke darplarının bir araya getirilmesi, kronolojik bir düzen içerisinde sikkelerin tiplerine ayrılması ve analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla araştırmanın niteliğini ortaya koyan bir sikke kataloğu oluşturulmuştur. Bu katalog sayesinde kentin sikke tipolojisi, politikası detaylı bir şekilde incelenmektedir. Sikke tipleri kentin önemli tanrılarını, düzenlenen *agonistik* festivallerini, kente ait mimari yapılarını ve belki de en önemlisi kentin kimliğini gözler önüne sermektedir. Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde darp edilmiş sikkelerin arka yüzlerinde yer alan tasvirler, kente ait ögeleri, kentle imparator arasında kurulan ilişkileri ve kentin uyguladığı politikaları göstermesi açısından da önemli bir yere sahiptir. Oluşturulan bu katalog, yurt içi ve yurt dışındaki birçok müzenin koleksiyonunda ve yayımlanmış kataloglarda yer alan sikkelerden meydana gelmektedir.

[1] de Peyssonnel, 1765; Clerc, 1893.

Thyateira'nın tarihi konusunda aktarılan bilgiler antik kaynaklar ışığında Hellenistik Dönem'den I. Valentinianus (MS 364-375) ile Valens'e (MS 364-378) kadar olan zaman dilimi ile sınırlıdır. Numismatik kaynaklar ise Hellenistik Dönem'den Gallienus'a (MS 253-268) kadar olan sikkelerden oluşmaktadır. Kentteki en erken yazıtlar Hellenistik Dönem'e tarihlenmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise özellikle MS 2. yüzyıl ile MS 3. yüzyıl arasına tarihlenen yazıtların yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Akhisar'da Hastane Höyüğü'nde yapılan kazı çalışmaları ise öncelikle yerleşimin Prehistorik ve Protohistorik dönemleri hakkında önemli veriler sunmaktadır. Bunun dışında yine kazılar sırasında Hellenistik Dönem'e, Roma İmparatorluk Dönemi'ne ve özellikle Bizans İmparatorluğu Dönemi'ne tarihlenen arkeolojik buluntular kentin bu dönemlerine ilişkin en önemli veri kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Birinci Bölüm'de öncelikle kentin tarihsel süreci içerisinde gelişmesine etki eden faktörler arasında olan coğrafi konumuna, topoğrafik yapısına ve yol güzergâhlarına yer verilmektedir. Thyateira'nın bölge içindeki önemi ortaya konulmaktadır. Bunun dışında bu bölümde kentin adı ve kökeni incelenmiştir. Ayrıca kentin eski adları olduğu düşünülen isimlere yer verilerek bunların etimolojisi, kentle ve Lydia ile bir bağlantısının olup olmadığı üzerinde durulmuştur[2]. Kuruluşunun ve

[2] 2021 yılında Münih'te Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik'te kentin etimolojisi –Pelopeia, Semiramis ve Euhippia– ve bunların Lydia ile olan ilişkisini araştırdım. Özellikle Pelopeia'nın Thyestes'in kızı Pelopeia'dan mı yoksa Pelops'tan mı geldiği sorusu önceliklerim arasındaydı. Eğer gerçekten kentin isimleri Pelopeia'dan ya da Pelops'tan geliyorsa bunun arka planında Lydia kökeni ile olan ilişkisi üzerine yoğunlaştım. Pelopeia'nın kentin köklü geçmişinden ve Pelops ile bağlantısından dolayı duydukları gururu ifade etmek ile ilgili olabileceğini düşündüm. Euhippia konusunda herhangi bir *mythos*'la bağlantısının olmaması nedeniyle Euhippia'nın sadece kelime kökenini araştırdım. Semiramis'in ise kelime kökeninden çok Ninos ile olan *mythos*'u bağlamında bu ismin kentle ve Lydia ile olan ilişkisinin diğerlerinden farklı olarak doğrudan değil dolaylı bir atıf olabileceğini düşündüm. Fakat kentin eski isimleri olduğu düşünülen bu üç isim bir arada değerlendirildiğinde, Lydia ile bağlantısının bir tesadüf değil, Thyateira'nın köklü geçmişine ve Lydia kökenine bir atıf olmasının ötesinde belki de kentin bu şekilde bölge içerisinde ön plana çıkarılması ve prestij elde edilmesi için atfedilen bir durum olabileceği sonucuna vardım. Ayrıca Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen kent darplarında Kybele, Herakles ve Çifte balta gibi betimler de kentin Lydia kökenine olan bağını bir anlamda desteklemektedir. Bunun yanı sıra iki bölgenin sınırında kurulmuş olan kentin karşılaştırmalı bir bakış açısıyla antik edebi metinler, epigrafik belgeler ve kısmen de sikkeler bağlamında bir arada değerlendirildiğinde Mysia ile olan yakın bir ilişkisini değerlendirdim. Bu bağlamda kentin etimolojisi ve Thyateira'nın hem Lydia hem de Mysia etkisinde olduğu ile ilgili önerilerimi ve fikirlerimi 2021 yılında Münih'te bulunduğum sırada tezime ekledim. Ayrıca tezimde

kentleşmesinin anlatıldığı bölümde ise Hellenistik Dönem'de bir Seleukos kolonisi olarak kurulan Thyateira'nın, kentleşme sürecinden bahsedilmektedir[3]. Thyateira'nın neden bu mevkide kurulduğu ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Son olarak bu bölümde Araştırma Tarihi'ne yer verilerek öncelikle seyyahların Thyateira ile ilgili gözlemleri aktarılmaktadır. Çünkü seyyahlar, antik kentin günümüzdeki yerinin tespit edilmesi kentteki yazıtlar hakkında bilgi vermesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca seyyahların kente ilişkin çizimleri Thyateira'ya ait kalıntıların ne düzeyde olduğunu göstermektedir. Bunlar Akhisar'ın o dönemine ait panoramik görüntüsünü de gözler önüne sermektedir. Bu bölümde seyyahların yanı sıra Akhisar ve çevresinde yapılan yüzey araştırmalarından ve günümüzde kentte yapılmış olan kazıların tarihçesinden de bahsedilmektedir.

İkinci bölümde kentte yapılan arkeolojik kazılar sonucunda ortaya çıkartılmış buluntular anlatılmaktadır. Özellikle kazıların yapıldığı Tepe Mezarlığı ve Hastane Höyüğü isimli alanda bulunmuş mimari yapılardan, mezarlardan ve küçük buluntu grubundan bahsedilmektedir. Kentin Prehistorik ve Protohistorik dönemlerinden Bizans İmparatorluğu Dönemi'ne kadar uzanan buluntu grubu ve mimari ögeleri yerleşimin süregelen iskânı konusunda da fikir edinilmesine yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla bu bölümde 2011-2021 yılları arasında gerçekleştirilen Thyateira Kazıları'ndan elde edilen sonuçlara ağırlık verilmiştir[4].

Üçüncü Bölüm'de kentin tarihsel sürecinden bahsedilmektedir. Öncelikle Hellenistik Dönem'de kentin tarihi ve bölgenin tarihi genel bir perspektifle anlatılmaktadır. Hellenistik Dönem'de yapılan savaşlar ve değişen güç dengelerinin arka planında Thyateira'nın bölge içerisindeki konumu üzerinde durulmaktadır. Bu

öne sürdüğüm fikirlerimi o sırada Prof. Dr. Christof Schuler ve PD Dr. Emanuel Zingg ile de konuşma fırsatı elde ettim. Sorularımı sabırla dinledikleri için kendilerine çok teşekkür ederim.

[3] Jones, 1940: s. 42-45; Tanrıver, 1996: s. 3.

[4] Antik kente dair kalıntılar günümüzde "Tepe Mezarlığı" ve "Hastane Höyüğü" olmak üzere iki alanda tespit edilmiştir. Kazıların gerçekleştiği bu iki alanda elde edilen arkeolojik buluntular bu bölümde anlatılmaktadır. Ağırlıklı olarak yapılan kazı çalışmaları ile ilgili raporlara ve bununla alakalı yayınlara yer verilmiştir.

bölüm Octavianus'un MÖ 31 yılında Marcus Antonius ile yaptığı Actium Deniz Savaşı ve değişen siyasi konjonktür karşısında Asia Eyaleti'nin durumu ile sonlanmaktadır. Roma İmpararatoruk Dönemi'nin anlatıldığı bölüm Augustus'la (MÖ 27-MS 14) başlamakta ve I. Valentinianus (MS 364-375) ile Valens (MS 364-378) dönemine kadar incelenmektedir. İlk olarak Principatus Dönemi'nin ilk imparatoru olan Augustus'un kurmuş olduğu yeni düzende uyguladığı politikaların kent üzerindeki etkisinden bahsedilmektedir. İmparatorların kentle olan ilişkileri, Thyateira'nın *panhellenion*'a üye bir kent olması ve Caracalla zamanında *conventus* merkezi haline getirilmesi gibi kentin siyasi tarihine etki eden durumlara yer verilmektedir. Antik edebî metinlerde Roma İmparatorluk Dönemi'yle ilgili çok az bilgi yer almaktadır. Dolayısıyla yazıtlar ve sikkelerle bu bölüm desteklenmektedir. Bazen ise tek veri kaynağının sikkeler olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle çoğu zaman kaynakların yetersiz olması sebebiyle kentin tarihi sürecinden bahsedilirken bölgenin tarihi de bu kapsamda incelenmiştir.

Dördüncü Bölüm'de kentin ekonomik, siyasi ve kültürel yapısı bölümler halinde ayrı ayrı tetkik edilmektedir. İlk olarak bölgenin ve kentin ekonomisinden, gelir kaynaklarından bahsedilmektedir. Özellikle kentin bu konuda bölge içerisindeki konumu değerlendirilmektedir. İdari yapısının anlatıldığı bölümde *Boulē, Dēmos* ve *Magistratus*'lardan söz edilmektedir. Kısacası Thyateira'nın yönetim organizasyonu tetkik edilmektedir. Toplumsal yapısı bölümünde ise "Halkı" adı altında kentin nüfus profili incelenmektedir. Hellenistik Dönem'in siyasi yapısının kent nüfusunu nasıl etkilediği anlatılmaktadır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise Augustus'un kurduğu yeni siyasi düzenin bir sonucu olarak Küçük Asya'daki birçok kent gibi Thyateira'nın da nasıl kozmopolit bir yapıya dönüştüğü analiz edilmektedir. Kentin toplumsal yapısını oluşturan sınıflara da yer verilmektedir. Öncelikle Thyateira'lı *Senatus* ve Atlı sınıfına mensup kişilerden bahsedilmektedir. Roma'ya hizmet etmiş bu kişilerin, Thyateira'ya döndükten sonra kentin kamusal yaşamında aktif rol oynadıkları yazıtlardan anlaşılmaktadır. Çünkü yazıtlar bu kişilerin kent halkı ve özellikle loncalar tarafından *euergetes* ve *ktistes* olarak onurlandırıldıklarını göstermektedir. Ayrıca yazıtlardan bu kişilerin *cursus honorum*'ları ile ilgili bilgilere de ulaşılmaktadır.

Bunun dışında kentin orta sınıfı olarak nitelendiren zanaatkârlara aynı zamanda Thyateira'da aktif rol oynayan tacirlere ve toplumsal sınıf skalasının en alt seviyesini oluşturan kölelere de yer verilmektedir. Ayrıca zanaatkârlarla, tacirlerle ve kölelerle bağlantılı olması nedeniyle loncalar da bu bölümün bir alt bölümü olarak incelenmektedir. Çünkü bu sayede zanaatkârların yanı sıra tacirlerin ve kölelerin de loncalarla olan bağlantısı yazıtlar ışığında anlaşılmaktadır. Kentin önde gelen kişilerinin ve entelektüellerinin anlatıldığı bölümde hatipler başta olmak üzere kentin entelektüel kesiminden ve Thyateira'lı olan ünlü kişilerden bahsedilmektedir.

Festivaller'in anlatıldığı bölümde Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentte düzenlenen festivaller analiz edilmektedir. Bu konuda *agon*'lara katılan atletlerin onurlandırma yazıtları ve *agonistik* tiplerin olduğu sikkeler yardımcı olmaktadır. Festivaller konusunda kentte *Panhellenik agon*'dan yerel *agon*'lara uzanan bir çeşitlilik söz konusudur. Bu bölümde başka kentlerde düzenlenen *agon*'lara katılan Thyateiralı atletlere ve festivallerle ilgili memuriyetlere yer verilmektedir. Ayrıca kentte bulunmuş çok sayıda mezar yazıtında gladyatör isimleriyle karşılaşılmaktadır. Bu bölümün altında gladyatörlere de yer verilmektedir. Kentin dinî yaşamının anlatıldığı bölümde ilk önce kentin pagan dönemi anlatılmaktadır. Bu bağlamda Thyateira'da tapınım gören tanrılar mercek altına alınmaktadır ve bu tanrılar kentin kimliğini de bir anlamda ortaya koymaktadır[5]. Bunun yanı sıra Thyateira'nın Lydia ile Mysia sınırında kurulmuş olmasının etkileri kentin dinî yaşamına da yansımıştır. Thyateira'nın Lydia ve Mysia ile olan ilişkisi de karşılaştırmalı bir bakış açısıyla analiz edilmektedir. Ayrıca tek tanrılı dönem adı altında yahudiliğin ve hristiyanlığın kentteki varlığı ana hatlarıyla incelenmektedir. Özellikle arkeolojik buluntularla bu bölüm desteklenmektedir.

Son bölümde kentin sikke darpları kronolojik bir düzende incelenmektedir. Hellenistik Dönem ve Roma İmparatorluk Dönemi olmak üzere iki ana alt bölüm altında tetkik edilmektedir. İlk olarak Hellenistik Dönem sikkelerinden genel olarak

[5] Howgego, 2005: s. 2; Vernant, 2016: s. 43-45.

bahsedilmektedir. Bronz sikkeler, "Tipler" başlığı altında ayrı ayrı incelenmektedir ve bu dönemin sikke tipolojisi hakkında bilgi verilmektedir. Sikkeler üzerinde görülen Monogramlar, Semboller ve *Magistratus*'lar tek bir başlık altında incelenmiştir ve sikke tiplerinde görülen farklılıklar kronolojik olarak sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Kontrmarklar ve Kalıp İlişkileri ayrı başlıklar altında tetkik edilmiştir. Kentte darp edilmiş tek gümüş seri olan "*Kistophoros*'lar" ise detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu konuda farklı görüşler bir araya getirilmiştir. Ayrıca katalogda sikke serilerini varyasyonlarına ayırırken ilk olarak monogramlar, semboller ve *magistratus* isimleri dikkate alınmıştır ve bu doğrultuda bir ayrıma gidilmiştir.

Roma İmparatorluk Dönemi Sikkeleri'nin anlatıldığı bölümde ise Iulius-Claudiuslar, Flaviuslar, Antoninuslar, Severuslar zamanında darp edilmiş sikkeler incelenmektedir. Bu bölümde her sülale döneminde değişen ya da devam eden sikke tiplerine, sikkelerde görülen yeniliklere ve bunların arka planında yatan nedenlere yer verilmektedir. Dolayısıyla sülaleler bağlamında sikke tipolojisi mercek altına alınırken bölge genelindeki sikke tipolojisiyle de karşılaştırmalı bir bakış açısı sunulmaktadır. Bu analoji Thyateira'nın bölge içindeki konumunu anlamamıza yardımcı olmaktadır. Öte yandan Thyateira'yı diğer kentlerden ayrıştıran, kentin kimliğini ön plana çıkartan sikke tiplerini de analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Çünkü kentin sivil kimliğini, ekonomisini ve kült aktivitelerini anlamamıza yardımcı olan en önemli verilerden biri sikke tipleridir. Bu nedenle sikke darplarında yoğun olarak karşılaşılan, tanrı ve tanrıça tiplerine ve yerel tiplere yer verilmektedir ve tetkik edilmektedir. "İmparator Portreli" sikkeler, katalogta Claudius'tan Gallienus'a kadar olan serileri kapsamaktadır. Dolayısıyla bu bölümde imparatorlar dikkate alınarak kronolojik bir sıra takip edilerek sikke tipleri sınıflandırılmıştır. Ayrıca *magistratus*'ların isimlerinin geçtiği seriler de ayrı ayrı incelenmiştir. "İmparator Portreli" olmayan sikkeler konusunda MS 2. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan *magistratus* isimlerinin yer alması tiplerin kronolojik açıdan sınıflandırılmasına yardımcı olurken *magistratus* isimlerinin yer almadığı serilerde ise bölgesel analoji dikkate alınmıştır. Bu nedenle bazı sikke serilerinin zaman aralığı geniş tutulmuştur. Thyateira sikkelerinin dolaşımı konusunda bilgilere de bu bölümde yer verilmektedir.

"Tipler" bölümünde tanrılar, tanrıçalar, yarı tanrılar ve personifikasyonlar gibi farklı kategoriler altında sikke tipleri sınıflandırılmıştır. Bu konuda arka yüz tipleri esas alınmıştır. Fakat ilgili bölümlerde ön yüz tiplerine de yer verilmektedir. Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikkeler, "Tipler" adı altında anlatılmaktadır. Kentte darp edilen sikkeler, yoğun olarak tanrı ve tanrıça betimlerinden oluşmaktadır ve ayrı ayrı ele alınmaktadır. Kentin Lydia ile Mysia'nın sınırında kurulmuş olması sebebiyle bir Lydia kenti olan Thyateira'nın aynı zamanda Mysia ile olan ilişkisine de sikke tipleri bağlamında değinilmektedir. Personifikasyonlar adı altında konuyla ilişkili tiplerden bahsedilmektedir. Thyateira darplarının arka yüzlerinde görülen tapınak betimlerine, mitolojik hikâyeleri konu alan tiplere ve hayvan betimlerinin olduğu tiplere de ayrıca yer verilmektedir. Thyateira sikkelerinin arka yüzlerinde imparatorların zaferleriyle ilgili tasvirlere ve kenti ziyaretlerine ilişkin tiplere de rastlanılmaktadır. Bunlar imparatorlarla ilgili tiplerin anlatıldığı bölümde bahsedilmektedir. Bu sınıflandırılmaların dışında tutulan ve "Diğer Tipler" başlığı altında sikkelerde daha az rastladığımız tiplere ve tanımlayamadığımız bazı sikke tiplerine bu başlık altında yer verilmiştir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentin diğer kentlerle olan ilişkisini bir anlamda yansıtan *homonoia* sikkeleri ile festivallerle alakalı olan *agonistik* tipler de ayrı olarak incelenmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde tek gümüş sikke serisi olan *cistophorus*'lara da ayrıca yer verilmektedir. Kentte sikke darbından sorumlu *magistratus*'lar kronolojik bir düzen dahilinde anlatılmıştır. Kentin ekonomisini anlamamızı sağlayan en önemli bölümlerden biri olan birimler konusunda yine dönemsel farklılıklar dikkate alınarak ayrı ayrı tetkik edilmiştir. Ayrıca Thyateira'nın Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait birim tabloları oluşturulmuştur. Lejantlar bölümünde kentte darp edilmiş sikkelerin ön ve arka yüz lejantları detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Ayrıca ön yüzlerde imparatorların zaferleri sonucu almış oldukları unvanlar da bir anlamda imparatorun "propagandası"nı yansıtmaktadır ve bu sikkeler lejantlar bölümünde analiz edilmiştir. *Homonoia* sikkelerinin ve *agonistik* tiplere ait serilerin lejantlarına ayrıca yer verilmiştir. Kalıp ilişkilerinin anlatıldığı bölümde ise yine diğer bölümlerde olduğu gibi Hellenistik ve Roma İmparatorluk

Dönemi olmak üzere ayrı ayrı ele alınmıştır. Hellenistik Dönem'de bronz emisyonların ön ve arka yüz kalıpları tetkik edilmeye çalışılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise ilk olarak ön yüz kalıpları konusunda Thyateira'nın diğer kentlerle olan kalıp ilişkileri üzerinde durulmuştur. Bunun dışında Thyateira'da darp edilmiş farklı serilerde kullanılmış aynı ön veya arka yüz kalıplarına sahip serilere de ilgili kısımlar da yer verilmiştir. Son olarak Thyateira sikkelerinde bir tipte kaç farklı ön ve arka yüz kalıbı kullandıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu konuda kentte yoğun olarak basılmış seriler tercih edilerek bu durum anlatılmıştır. Kontrmark'lar konusunda ise ilk olarak Hellenistik Dönemde darp edilmiş olan bronz emisyonlarda yer alan kontrmarklar anlatılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Hellenistik Dönem'e göre sikke serilerinde daha yoğun olarak karşılaşılan kontrmark'larla ilgili bilgilere yer verilmektedir. Çalışma Katalog, Kaynakça ve Levhalar ile son bulmaktadır.

Antik Kaynakların ve Modern Literatürün Durumu

Antik edebî metinlerde Thyateira ile ilgili genel bilgiler bulunmaktadır. Antik yazarlar kentle alakalı benzer yorumlarda bulunmuşlar fakat bazı durumlarda farklı görüşler öne sürmüşlerdir. Bunlardan biri kentin adı problemidir. Strabon (MÖ 64-MS 24), **Geographika** adlı eserinin xiii. ve xiv. kitabında Thyateira ile ilgili genel bilgiler aktarmaktadır ve kentin adından da sadece Thyateira olarak söz etmektedir[6]. Fakat günümüze xxxvii kitabı ulaşan ve verdiği geniş bilgiler nedeniyle ansiklopedik bir niteliği olan Plinius'un (MS 23/24-79) **Naturalis Historia** adlı eserinin v. kitabında Strabon'dan farklı olarak kentin isimlerinden Thyatira, Pelopia ve Euhippia olarak söz etmektedir[7]. Stephanos Byzantios (MS 6. yüzyıl) **Ethnika** isimli kitabında, Plinius'a benzer bir yaklaşım sergileyerek kentten Pelopeia, Semiramis ve Thyateira olarak bahsetmektedir[8]. Bunun yanı sıra Bizans İmparatorluğu'ndaki idari birimlerin ve

[6] Strab. xiii, 4, 4, 1-12; xiv, 1, 38, 1-17.
[7] Plin. **nat**. v, 115.
[8] Step. Byz. 319.

kentlerin listelendiği Hierokles'in (MS 6. yüzyıl) **Synekdemos** isimli eserinde[9] kentin adı Strabon'un metinlerinde olduğu gibi sadece Thyateira olarak geçmektedir.

Thyateira'nın lokalizasyonu konusunda da antik yazarlar farklı görüşler öne sürmüşlerdir. İlk olarak Strabon, Thyateira'dan Mysia'nın en uzaktaki kenti diye bahsetmektedir[10]. Plinius, bölge adı vermeksizin Thyateira'nın iç kısımlarda Lykos Nehri tarafından sulanan bir kent olduğunu söylemektedir[11]. Stephanos Byzantios ise Strabon'u destekler bir yaklaşım sergileyerek Thyateira'nın Mysia'nın en son kenti olduğunu belirtmektedir. Fakat kentin aynı zamanda Lydia'da yer aldığını da eklemektedir[12]. Hierokles, Thyateira'yı Lydia kentleri arasına dâhil etmiştir[13]. Ptolemaios ise kentten Lydia'nın *metropolis*'i olarak söz etmektedir[14].

Stratejik konumu nedeniyle Thyateira'nın adı tarih boyunca birçok önemli siyasi olayda geçmektedir[15]. Bu konuda genel olarak antik edebî metinlerden bilgi edinilmektedir. Fakat bazı durumlarda sadece epigrafik belgeler ışık tutmaktadır[16]. Hellenistik Dönem'in savaşlarla geçen atmosferinde Thyateira, Seleukoslar ile Attaloslar arasındaki çekişmelere sahne olmuştur. Bu konuda Hellenistik Dönem'in en önemli antik yazarlarından biri olan Polybios (yaklaşık MÖ 208-125) **Historiai** adlı 50 kitaptan oluşan eserinin xvi. ve xxxii. kitaplarında bu mücadeleleri anlatırken Thyateira'dan da bahsetmektedir[17].

Topoğrafik yapısı itibarıyla Thyateira'nın yakınına ordugâhların kurulduğu antik yazarlar tarafından aktarılmaktadır. Bu konuda ilk olarak Romalı tarihçi T. Livius (MÖ 59-17) **ab urba condita** isimli eserinin xxxvii. kitabında Seleukoslar ile

[9] Hier. **syn**. 669, 5.
[10] Strab. xiii, 4, 4, 1-12.
[11] Plin. **nat**. v, 115.
[12] Step. Byz. 319.
[13] Hier. **syn**. 669, 5.
[14] Ptol. v, 2, 16.
[15] Jeopolitik durum konusunda detaylı bilgi için bkz. Koçak – Şahin, 2002: s. 338-356.
[16] Keil – Premerstein, 1911: s. 14-15, no. 19; TAM V, 2 881; Hansen, 1971: s. 30.
[17] Pol. xvi, 1, 7-9; xxxii, 15, 1-2.

Roma arasında meydana gelen Magnesia Muhaberesi'ni anlattığı kısımda kentin adından söz etmektedir[18]. Appianos (MS 95-165) 24 kitaptan oluşan **Rhomaika** adlı eserinin xi. kitabı olan **Syriake**'nin vi. bölümünde Livius'u destekler nitelikte III. Antiokhos (Megas)'ın Romalılarla olan savaşı sırasında Thyateira'dan bahsetmektedir[19]. Son olarak Plutarkhos (MS 45-120) **Bioi paralleloi** isimli biyografi türünde yazmış olduğu bir Romalı ve bir Yunan karakterin paralel hayatlarına yer verdiği kitabının L. Cornelius Sulla bölümünde, G. Flavius Fimbria ile L. Cornelius Sulla arasında yaşanan mücadele sırasında meydana gelen benzer bir durumu anlatırken Thyateira'dan söz etmektedir[20].

Thyateira'nın topoğrafik yapısının ve coğrafi konumunun getirdiği dezavantajlardan bir diğeri ise bazı isyanlarda kentin adının geçmesidir. Bunlardan ilki Aristonikos isyanıdır. Strabon xiv. kitabında bu isyanı anlatırken Thyateira'dan bahsetmektedir[21]. Ayrıca Metropolis'te ele geçmiş epigrafik bir belgede, Metropolisli Apollonios komutasındaki birlikler ile Aristonikos arasındaki mücadeleden söz edilmektedir[22]. I. Anastasius (MS 491-518) zamanında yaşamış Zosimus (MS 6. yüzyıl) **Historia Nea** isimli 6 kitaptan oluşan eserinde Roma İmparatorluğu'nu panoramik bir bakış açısıyla anlatmaktadır. Iulianus'un akrabası olan Procopius'un, Valentinianus'a (MS 364-375) ve Valens'e (MS 364-378) karşı başlattığı isyanın anlatıldığı iv. kitapta kentin adına rastlamaktayız[23]. Fakat Ammianus Marcellinus (MS 4. yüzyıl) bu isyanı anlatırken Thyateira'dan söz etmemektedir. Bu konuda Phrygia'daki Nakolia'nın yakınlarında iki ordunun karşı karşıya geldiğini anlatmaktadır[24]. Ayrıca Zosimus'un v. kitabında anlatılan Got asıllı Tribiguldis'in, Eutropius'a karşı başlattığı bir isyanda da yine kentin adı geçmektedir[25].

[18] Liv. xxxvii, 37, 6.
[19] App. **Syr**. vi, 30.
[20] Plut. **Sull**. 25, 1-9.
[21] Strab. xiv, 1, 38, 1-17.
[22] IMetropolis 1A; ll. Ayrıca bkz. Daubner, 2006: s. 68-69.
[23] Zos. iv, 8, 1.
[24] Amm. xxvi, 9, 7.
[25] Zos. v, 18.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Batı Anadolu'da çok sayıda deprem meydana gelmiştir. Bunlardan biri MÖ 27 yılında Augustus zamanında gerçekleşen depremdir. Suetonius (*circa* MS 69-122), 8 kitaptan oluşan **de vita Caesarum** adlı eserinin Tiberius bölümünde bu depremden bahsetmektedir. Antik yazar, Tiberius'un (MS 14-37), Augustus'un hükümranlığı sırasında kamu görevini icra ederken depremden zarar gören kentlerin yardım talebini Roma *senatus*'una ilettiğinden söz etmektedir. Bu depremden zarar gören kentlerden birinin de Thyateira olduğunu belirtmektedir[26]. Bunun yanı sıra MS 17 yılında Tiberius zamanında Batı Anadolu'da gerçekleşen depremle ilgili ise Tacitus (yaklaşık MS 56-120) **Annales** isimli kitabında depremden zarar gören kentleri sıralamaktadır. Fakat Thyateira'nın yerine kente çok yakın bir mevkide yer alan Hierokaisareia'ya metinlerinde yer vermiştir[27]. Puteoli'de ele geçmiş bir heykel kaidesinde ise bu depremden etkilenmiş 14 kent kişileştirilerek temsil edilmekte ve bu figürlerin altında kentlerin adları yazmaktadır[28]. Bu kentler arasında yine Thyateira yer almamaktadır.

Antik yazarlar, kentin sosyal yaşamı konusunda genel bilgiler vermektedir. Bu konuda yazıtlar daha ayrıntılı bilgiler sunmaktadır. Diogenes Laertios'un (MS 3. yüzyıl) biyografi türünde yazdığı ve ünlü filozofların yaşamlarını anlattığı 10 kitaptan oluşan eserinin iv. kitabında Pitaneli Arkesilaos'un okul arkadaşı Menodoros'a yazdığı epigramda Thyateira'nın adı geçmektedir. Burada ilginç olan Diogenes Laertios'un, Kadauas oğlu Menodoros'un yurdu olan Thyateira için kutsal sıfatını kullanmış olmasıdır[29]. Athenaios (MS 3. yüzyıl) **Deipnosophistae** isimli xv kitaptan oluşan eserinde özellikle yemek kültürü ile ilgili konuları farklı şehirlerden gelen alimlerle tartışmaktadır. Bunlar arasında Thyateiralı Nikanor da bulunmaktadır[30].

Epigrafik belgeler konusunda Thyateira'da ele geçen en erken yazıt Hellenistik Dönem'e tarihlenmektedir. Bu döneme ait belgeler, Roma İmparatorluk Dönemi kadar

[26] Sue. **Tib**. viii.
[27] Tac. **ann.** ii, 47.
[28] IGR IV 1514.
[29] Diog. Laert. iv, 31, 1-2. Bu konuda ayrıca bkz. Page, 1981: s. 60.
[30] Athen. i, 9.

yoğun olmamasına karşın yazıtların niteliği açısından önem arz etmektedir. MÖ 4. yüzyıla tarihlenen Menedomos'a ait yazıt, kentte bilinen en erken epigrafik belgedir[31]. Ayrıca Makedonlar'la ilgili bir diğer yazıt[32] ile MÖ 3. yüzyıla tarihlenen I. Seleukos'un (Nikator) (MÖ 312-281) askerleri tarafından onurlandırıldığı epigrafik belge[33] Thyateira'nın Hellenistik Dönemi ile ilgili bilgiler vermesi açısından önem arz etmektedir. Çünkü bu yazıtlar kentin kuruluşu konusunda yorum yapabilmemize de yardımcı olmaktadır. Ayrıca Galat istilası sırasında, Galatlar tarafından esir alındıktan sonra kurtulup kente geri dönen Thyateiralı Phanorkes'in babasının, onun için Apollon *Pityaenos*'a şükranlarını sunduğu adak yazıtı da şüphesiz bu döneme tarihlenen en önemli epigrafik belgelerden biridir[34]. Çünkü kentin Galatlar tarafından istila edilmiş olduğunu gösteren elimizdeki tek kanıttır. Ayrıca yazıtta Makedon/Seleukos Era'sı konusunda bilgi vermesi nedeniyle de önemli bir yere sahiptir[35]. Fakat kentin işleyişi ve sivil ve sosyal organizasyonu konusundaki yazıtlar Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenmektedir. Bunlar arasında *ephebos*'ların listesini gösteren bir belge ile *dēmos* ile *boulē* ile ilgili yazıtlar ve isim listesinden oluşan bir yazıt gelmektedir[36].

Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentlerde fenomen haline gelen yazıtlar, kentin siyasi, ekonomik ve sosyal yapısı ile dinî yaşamı hakkında bilgi sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır. Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen çok sayıda epigrafik belge bulunmuştur. Mezar ve adak yazıtlarının yanı sıra bunlar ağırlıklı olarak onurlandırma yazıtlarından oluşmaktadır. Bu döneme tarihlenen yazıtların nicelik bakımından yoğun olmasının yanı sıra özellikle MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen epigrafik belgelerin kent yaşamı hakkında daha detaylı bilgilere ulaşabilmemize olanak sağladığı için niteliksel anlamda da önemli bir yere sahiptir.

[31] Clerc, 1886: s. 398, no. 1; Clerc, 1893: s. 11 no. 37; TAM V, 2 1109.
[32] Radet, 1887: s. 466, no. 32; Clerc, 1893: s. 13; TAM V, 2 1166.
[33] Contoléon, 1891: s. 297; Clerc, 1893: s. 13; Clerc – Zakas, 1900: s. 161, no. 107; OGIS 211; TAM V, 2 901; Launey, 1950: s. 949.
[34] Keil – Premerstein, 1911: s. 14-15, no. 19; TAM V, 2 881; Hansen, 1971: s. 30.
[35] TAM V, 2 881; Ayrıca bkz. Magie, 1950: s. 731; Thonemann, 2004: s. 124, 137.
[36] Malay, 1999: s. 33, no. 16; Malay, 1999: s. 45, no. 35.

Onurlandırma ile ilgili yazıtlar bir kenti politik ve kültürel açıdan en iyi yansıtan unsurlardan biridir[37]. Thyateira'da bulunmuş onurlandırma yazıtları aracılığıyla kentteki önemli memuriyetleri ve bunları üstlenmiş *magistratus*'ları, *senatus* (*ordo senatus*) ve atlı sınıfına (*ordo equester*) mensup kişileri, kentin elit kesimine mensup aileleri ve onların kent yaşamındaki rollerini, kentte ve kentin dışında çeşitli *agon*'lara katılarak başarı gösteren atletleri, kentte kurulmuş loncaları ve tapınım gören tanrıları öğrenmekteyiz. Ayrıca elit kesime mensup bu ailelerin Thyateira'da ve Asia Eyaleti'nde almış oldukları görevler konusunda bilgiler vermesi açısından da önem arz etmektedir. Kentte şüphesiz imparatorlarla ilgili yazıtlar önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra loncalar tarafından kentin ileri gelen kişilerin onurlandırıldığı epigrafik belgeler de Thyateira için önemlidir. Çünkü bu yazıtlar sayesinde kentte çok sayıda farklı loncanın olduğu tespit edilmektedir. Söz konusu yazıtlar, kentin ekonomik ve sosyal yapısını anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda onurlandırdıkları elit kesime mensup kişiler hakkında da bilgi sahibi olunmaktadır. Mezar yazıtlarının birçoğu Yunanca yazılmış epigramlardan oluşmaktadır. Fakat bir mezar yazıtında *epigram* Yunanca ve Latince olmak üzere çift dilli olarak karşımıza çıkmaktadır[38]. Bunun yanı sıra kentte Gladyatörlere ait mezar yazıtları da ele geçmiştir. Adak yazıtları genellikle kentin tapınım gören iki önemli tanrısı Apollon *Tyrimnaios* ve Artemis *Boreitene* adınadır. Bunun yanı sıra Zeus *Keraunios*, Dionysos *Kathegemon*, Asklepios *Soter*, Hygeia, *Theos Hypsistos* ile ilgili adak yazıtları da bulunmaktadır. Son olarak kentte Vespasianus (MS 69-79), Domitianus (MS 81-96), Nerva (MS 96-98) ve III. Gordianus (MÖ 238-244) zamanına tarihlenen mil taşları ele geçmiştir. Ayrıca Geç Antik Dönem'de de benzer mil taşları ile yine Thyateira'da karşılaşılmaktadır. Bu mil taşları sayesinde yolların geçirmiş olduğu onarımlar hakkında da fikir sahibi olabilmekteyiz.

Konuya ilişkin modern literatürün bir araya toplanması için öncelikle **Gnomon**, **L'Année Philologique** ve yazıtlarla ilgili olarak **Bulletin épigraphique**

[37] van Nijf, 2015: s. 233-234.

[38] CIG 3513; Clerc – Zakas, 1900: s. 134, no. 34; IGR IV 1280; TAM V, 2 1119; SEG 44, 1694; Merkelbach – Stauber, 1998: s. 419; Uzunoğlu, 2013: s. 215-216.

taranmıştır. Başta **Real-Encyclopædie der classischen Altertumswissenschaft** olmak üzere **Der Neue Pauly**, **Der Kleine Pauly**, **The Princeton Encylopedia of Classical Studies**[39], **Dictionnaire des Antiquites Grecques et Romaines** ile **Cambridge Ancient History**, gibi ansiklopedi ve sözlükler taranarak konuyla ilgili yazıtlar, edebî metinler, monografyalar ana hatlarıyla ortaya çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra süreli yayınlardan **AA, AJP, AMS, AN, ANRW, AS, AncSoc, BCH, Chiron, CP, CR, CQ, Daedalus, EA, Hellenica, Hesperia, Hermes, Historia, JBL, JESHO, JHS, JRS, Kadmos, Klio, MDAI, Mnemosyne, Mouseion, NC, Numen, NZ, Pallas, RBN, REA, REG, RN, TAD, TİD, TTK, Tyche, ZPE** gibi yayınlardaki makalelere çalışmamızda yer verilmiştir. Epigrafik belgeler konusunda başta **CIG, IG, IGR, IK, TAM**, **MAMA** ve **SEG** gibi yazıt *corpus*'ları taranmış ve ilgili yazıtlar tespit edilmiş ve internet ortamında yayın yapan The Packard Humanities Institute'den ve Hamburg Üniversitesi'nin portalı olan Epigraphic database of ancient Asia Minor'dan faydalanılmıştır[40].

Kentle ilgili en erken yayınlardan biri F. Stoch'un 1763 yılında yayımlanan **Antiquitatum Thyatirenarum** isimli iki kitaptan oluşan eseridir. İlk kitap 11 bölümden, ikinci kitap ise 5 bölümden oluşmaktadır. F. Stoch, antik edebî metinlerden ve epigrafik belgelerden yararlanarak Thyateira'nın tarihini anlatmaktadır. Bu bağlamda kentin etimolojisinden, tapınım gören tanrılarından ve *magistratus*'larından bahsetmektedir. Erken tarihli yayınlardan bir diğeri ise de Peyssonnel'in 1765 yılında yayımlanan **Observations historiques et geographiques sur Les Peuples Barbares** adlı kitabıdır. de Peyssonnel, kitabında Magnesia'ya, Sardeis'e ve Thyateira'ya yapmış olduğu gezilerini bölümlere ayırarak anlatmaktadır. Thyateira'yı anlattığı bölümde kentle ilgili birçok yazıta da yer vermektedir. Bunun dışında M. A. Clerc, 1886 yılında **BCH**'da yayımladığı "Inscriptions de Thyatire et des environs" isimli makalesinde Thyateira'da ele geçmiş Hellenistik Dönem ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen yazıtları yayımlamıştır. 1887 yılında H. Lechat ve G. A.

[39] RE VI/A1 (1936) 657-659 *s.v.* «Thyateira» (Keil); DKP V (1975) 804 *s.v.* «Thyateira»; DNP XII/1 (2002) *s.v.* «Thyateira» (Kaletsch).
[40] http://inscriptions.packhum.org

Radet'in **BCH**'da yayımlanan "Inscriptions de Lydie" isimli makalesi ise Lydia genelinde geniş bir perspektif sunmaktadır ve bölgede ele geçen yazıtlardan oluşmaktadır. Thyateira'da bulunmuş yazıtlara da bu bağlamda yer verilmiştir. Benzer bir çalışma aynı yıl **BCH**'da yayımlanan P. F. Foucart'ın "Exploration de la plaine de l'Hermus par M. Aristote Fontrier" isimli makalesidir. P. F. Foucart da Lechat ve G. A. Radet gibi Lydia kentlerinde bulunmuş yazıtları incelemiş, Magnesia ad Sipylum'da Apollonis'te, Hierokaisareia'da ve Thyateira'da ele geçmiş yazıtlara çalışmasında yer vermiştir.

Thyateira ile ilgili diğer bir monografi ise M. Clerc'in Latince olarak yazdığı 1893 tarihli **De Rebus Thyatirenorum** isimli 9 bölümden oluşan kitabıdır. M. Clerc, kentin tarihini ele alırken başta yazıtlar olmak üzere antik edebî metinlerden faydalanarak kentin adından, mimari yapılarından, kentleşmesinden, tapınım gören tanrılarından, *agon*'lardan ve *magistratus*'lardan bahsetmektedir. Ayrıca antik kaynakların yanı sıra konuyla ilgili modern araştırmacıların görüşlerine de yer vermiştir. F. Stoch'un **Antiquitatum Thyatirenarum** isimli kitabıyla benzerlik gösterse de M. Clerc konuyu daha sistemli ve daha detaylı bir şekilde ele almaktadır.

K. Buresch'in 1898 yılında yayımladığı **Aus Lydien: Epigraphisch-Geographische Reisefrüche** isimli kitabı, Lydia'da bulunmuş yazıtlardan oluşmaktadır. Bunlar arasında yoğun olmamasına karşın Thyateira'ya ait yazıtlar da incelenmektedir. Fakat Thyateira yazıtlarını kapsamlı bir şekilde ele alan en önemli yayınlardan biri J. Keil ve A. Premerstein'in 1911 yılında yayımladıkları **Bericht Über Eine Zweite Reise In Lydien** adlı kitabıdır. J. Keil ve A. Premerstein, bu yayında kentte ele geçen yazıtları kronolojik bir sıra dâhilinde incelemektedir. Ayrıca J. Keil, 1923 yılında yayımlanan "Die Kulte Lydiens*"* adlı makalesinde, bölgenin kültlerini de ana hatlarıyla açıklamaya çalışmıştır. Bu bağlamda Thyateira'da tapınım gören tanrılar hakkında da bilgiler vermektedir. J. Keil'in bu çalışması M. Paz de Hoz'un 1999 yılında yayımladığı **Die Lydischen Kulte im Lichte der Griechischen Inschrifte**n adlı doktora tez çalışmasına alan açmıştır. Paz de Hoz, Lydia kültleri ile

ilgili çok sayıda yazıtı inceleyerek konuyu daha kapsamlı ele almış ve tanrıları *epitheton*'larıyla açıklamıştır. Thyateira'da tapınım gören tanrılardan bahsederek konuya açıklık getirmektedir. Aynı zamanda Thyateira'da tapınım gören başka kentlerden transfer edildiği düşünülen tanrılar hakkındaki bilgileri de yine yazıtlar ışığında sunmaktadır. L. Robert, **Hellenica** VI'da Lydia yazıtlarını yayımlamıştır[41]. Lydia'daki kentleri ayrı ayrı ele alan L. Robert, bu kapsamda Thyateira yazıtlarına da yer vermiştir. **Hellenica** IX'da[42] ve **Hellenica** X'da [43] Thyateira'daki yazıtlara yer vermiştir. Bunların dışında 1940 yılında yayımlanan **Les gladiateurs dans l'Orient grec** isimli kitabında Thyateira'da bulunmuş gladyatörlerle ilgili yazıtlardan bahsetmektedir[44].

Lydia'daki yazıtlar yukarıda da bahsedildiği gibi birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bunların dışında 1970'li yıllarda R. Merkelbach, G. Petzl ve H.W. Pleket de bölgedeki yazıtları çalışmıştır. R. Merkelbach'ın özellikle Thyateira yazıtlarını konu alan makaleleri bulunmaktadır[45]. G. Petzl de R. Merkelbach gibi Thyateira yazıtlarını çalışmıştır[46]. Ayrıca G. Petzl ile H.W. Pleket birlikte yayımladıkları bir makalede Lydia'daki yazıtlara yer vermişler ve bu kapsamda Thyateira'daki mil taşlarından da genel olarak bahsetmişlerdir[47]. P. Herrmann ve H. Malay ise bölgede araştırma yapan diğer araştırmacılar arasındadır. P. Hermann, Thyateira ve Lydia bölgesi yazıtlarıyla ilgili makalelerinin olmasının yanı sıra bu konuda en önemli yayını Lydia yazıtlarının bir corpusu olan TAM V, 2 bandıdır. P. Hermann gibi bölgede uzun yıllar araştırma yapan ve bu konuda birçok yayını olan H. Malay ise 1994 yılında yayımladığı **Greek and Latin Inscriptions in the Manisa Museum** isimli kitabında, Thyateira'da bulunmuş mezar ve onurlandırma yazıtlarını yayımlamıştır. Bunlar arasında gladyatörlere ait yazıtlar önem arz etmektedir. 1999 yılında yayımlamış olduğu **Researches In Lydia, Mysia and Aiolis** kitabında benzer

[41] Robert, Hellenica VI (1948) s. 71-79.
[42] Robert, Hellenica IX (1950) s. 25-27.
[43] Robert, Hellenica X (1955).
[44] Robert, 1940: s. 219-220.
[45] Merkelbach, 1972: s. 132; Merkelbach, 1974: s. 208; Merkelbach, 1975: s. 39-42.
[46] Petzl, 1974: s. 117-126; Petzl, 1976: s. 243-250.
[47] Petzl – Pleket, 1979: s. 281-295.

bir şekilde Thyateira'daki yazıtlara da yer vermiştir. Ayrıca H. Malay, P. Herrmann ile 2007 yılında yayımlamış oldukları **New Documents from Lydia** adlı kitapta Thyateira'ya ait adak ve mezar yazıtları bulunmaktadır. Son olarak G. Petzl ile 2017 yılında çıkarmış oldukları **New Religious Texts from Lydia** isimli yayında diğer kitapta olduğu gibi Thyateira'da ele geçmiş onurlandırma, adak ve mezar yazıtlarını yayımlamıştır.

Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen yazıtlar aracılığıyla Thyateira'da çok sayıda farklı loncanın olduğu tespit edilmiştir. Bu loncalar kentin ekonomisi ve aynı zamanda sosyal yapısı konusunda genel bir perspektif sunmaktadır. Konuyla ilgili yayınlardan biri 1997 yılında yayımlanmış olan O. M. van Nijf'in **The Civic World of Professional Associations in the Roman East** kitabıdır. Bu kitapta O. M. van Nijf, Küçük Asya'daki kentlerin sosyal ve ekonomik yapısını dernekler bağlamında ana hatlarıyla anlatmaktadır. Ayrıca derneklerin işlevlerinden, üyelerinden, onurlandırdıkları kişilerden ve bu kişilerin kentte görev aldıkları memuriyetlerden genel olarak bahsetmektedir ve Thyateira'ya da yer vermektedir. I. Dittmann-Schöne'nin, **Die Berufsvereine in den Städten des kaiserzeitlichen Kleinasiens** isimli 2001 yılında basılmış kitabı da Küçük Asya'daki dernekleri konu almaktadır. Benzer bir çalışma C. Zimmerman'ın 2002 yılında yayımlamış olduğu **Handwerkervereine im Griechischen Osten Des Imperium Romanum** adlı kitabıdır. Her iki çalışmada da Thyateira'daki loncalar yazıtlar bağlamında incelenmiştir. Son olarak Arnaoutoglou da iki yayınında Thyateira'daki loncalara değinmekte[48] ve Thyateira'nın loncalar konusunda bölge içerisindeki konumuna dikkat çekmektedir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentte düzenlenen *agon*'lar konusunda özellikle B. Fauconnier'ın 2018 yılında yayımlanmış **Ecumenical synods: The associations of athletes and artists in Roman Empire**, isimli kitabı önem arz etmektedir. Bu kitap *agon*'lar ve festivaller konusunda güncel bir yayın olmasının yanı

[48] Arnaoutoglou, 2011: s. 265; Arnaoutoglou, 2016: s. 281, 287.

sıra Thyateira'da düzenlenen festivalleri ve bu bağlamda *agon*'ları bir başlık altında toplamıştır. Ayrıca uzun yıllar festivaller ve *agon*'lar konusunda çalışan Pleket, van Nijf, Remijsen gibi araştırmacıların yayınlarına da bu çalışma kapsamında yer verilmektedir.

Numismatik belgeler konusunda sikke kataloglarından **BMC Lydia, SNG Cop. Lydia, Weber III, SNG v Aulock Lydien, SNG Fitzwilliam , SNG Leipzig I, SNG München Lydien, SNG Tübingen Lydien, SNG Greece 5, SNG Greece 7, SNG Ashmolean XI, SNG Lewis II, SNG Turkey 5, SNG Turkey 7, SNG Turkey 10**, **SNG Turkey 11**, **SNG Turkey 12**, **McClean, RPC** serileri ile **Mionnet**, **Waddington**, **Weber** gibi önemli yayınlar taranmış ve Thyateira'ya ait sikkeler bir araya getirilerek ana hatlarıyla bir katalog oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra Bnf[49], Sylloge Nummorum Graecorum (SNG)-Project (Online)[50] ve çeşitli online müzayede kataloglarından yararlanılmıştır[51].

Yayımlanmış kataloglardaki sikkelerin yanı sıra kente ait sikke darplarının bir araya getirilmesi kapsamında müze çalışmaları da önemli bir yere sahiptir. Yurt içinde Manisa, Akhisar, Efes, Ödemiş, Aydın, Denizli, Afyon, Uşak, Aydın, Konya, Karaman, Marmaris ve Fethiye Müzeleri'nde Thyateira sikkeleri tespit edilmiştir. Yurtiçindeki müzeler arasında Thyateira sikkeleriyle yoğun olarak Manisa, Efes ve Aydın ve Uşak müzelerinde karşılaşılmıştır. Yurt dışında Atina Numismatik Müzesi, Münih Staatlichle MünzSammlung sikke koleksiyonunda yer alan Thyateira sikkeleri de kataloğumuza eklenmiştir. Berlin Münzkabinett'te yer alan farklı koleksiyonlara ait Thyateira sikkeleri yine bu araştırma kapsamında çalışılmıştır. Bunun yanı sıra Ashmolean Müzesi, Fitzwilliam Müzesi, Winterthur Müzesi, Glasgow Müzesi koleksiyonlarında yer alan Thyateira sikkelerinin bilgilerini ve fotoğraflarını e-mail yoluyla ulaştırılmıştır. American Numismatic Society ise sikkeleri numismatic.org

[49] http://catalogue.bnf.fr
[50] http://www.sylloge-nummorum-graecorum.org/
[51] Bu konuyla ilgili çok sayıda sikkeye ulaşmamızı sağlayan https://www.coinarchives.com/ web sitesinden de faydalanılmıştır.

bünyesinde yer alan *mantis* adlı portallarına eklemiştir[52]. Yurt dışında Thyateira'ya ait en geniş koleksiyon ise Berlin Münzkabinett'te yer almaktadır. Bunun dışında Ashmolean'ın ve ANS'in koleksiyonunda da Thyateira sikkeleriyle yoğun olarak karşılaşılmıştır.

Thyateira'nın sikke darplarından bahseden ilk yayınlardan biri ise de Peyssonnel'in 1765 tarihli kitabıdır[53]. de Peyssonnel, Thyateira'nın Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikkelerini kronolojik bir düzende anlatmıştır. T. E. Mionnet'in (1813-1844) 15 ciltten oluşan Description de Médailles Antiques, Grecques et Romaines isimli serisinin IV. kitabında Thyateira'ya ait sikkeler birkaç örnekle açıklanmıştır. B. V. Head, 1887 yılında yayımlanan **Historia Numorum** adlı kitabında, Thyateira'da basılmış en erken sikkelerin *kistophoros*'lar olduğunu söylemektedir. Ayrıca kentte M.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen bronz emisyonlardan da kısaca bahsetmektedir[54]. 1897 yılında Imhoof-Blumer'in **Lydische Stadtmünzen** adlı kitabının yayımlanmasıyla birlikte Lydia Bölgesi'ndeki kentlerin sikkeleri ilk kez sistemli ve kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Thyateira'ya ayrılan bölümde Hellenistik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi'nde Gordianus'a kadar olan sikke tiplerine yer verilmiştir. Imhoof-Blumer, Head'in aksine kentte en erken darp edilmiş sikkelerin Seleukoslar Dönemi'ne tarihlenen bronz emisyonlar olduğunu belirtmektedir[55]. **BMC** serisinin Lydia bandında Hellenistik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi'nde Gallienus'a kadar olan Thyateira sikkeleri de kronolojik bir düzende anlatılmıştır. Bu kitapta Head, Thyateira'daki en erken sikke basımının Seleukoslar Dönemi'nde basılmış bronz emisyonlar olduğunu söylemektedir ve dolayısıyla **Historia Numorum**'da kentin sikke darbıyla ilgili görüşünü bu kitapta değiştirmiştir[56]. Imhoof-Blumer'in 1908 yılında yayımlanan **Zur Griechischen und Römischen Münzkunde** kitabı ise Küçük Asya'daki Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen kent sikkelerini incelemiştir. Lydia'yı anlattığı bölümde Thyateira'nın

[52] http://numismatics.org/search/results?q=thyateira
[53] de Peyssonnel, 1765: s. 258-267.
[54] Head, 1887: s. 554.
[55] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147.
[56] BMC Lydia, s. cxxi.

Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikkelerini seçilmiş örneklerle kısaca açıklamıştır.

Kentlerin birbiriyle olan ilişkilerini yansıtan *homonoia* anlaşmalarını, Thyateira'da sadece sikkeler aracılığıyla öğrenmekteyiz. Modern literatürde, *homonoia* üzerine yoğunlaşan ve bu konuda yayınlar yapan araştırmacılardan bazıları tek bir kenti ele alarak bu kentin diğer kentlerle yaptığı *homonoia*'ları incelemiştir. U. Kampmann'ın, **Die Homonoia-Verbindungen der Stadt Pergamon** isimli kitabı buna en güzel örnektir. Kampmann, Pergamon kentinin diğer kentlerle yapmış olduğu *homonoia'*ları incelemiştir. Bu bağlamda Pergamon ile Thyateira arasında yapılmış olan *homonoia*'ları da kronolojik bir sıra dâhilinde anlatmıştır. P. R. Franke ve M. K. Nollé ise Kampmann'dan farklı olarak **Die Homonoia Münzen Kleinasiens und der thrakischen Randgebiete, I** adlı kitapta Küçük Asya'da *homonoia* anlaşmaları yapan kentler üzerine yoğunlaşmışlar ve bu anlaşmaları detaya inmeden daha genel bir çerçevede tetkik etmişlerdir. Franke – Nollé, Thyateira'nın *homonoia* yaptığı kentleri ayrı ayrı ele almış ve Kampmann'ın yaptığı gibi bu *homonoia*'ları imparatorlar kapsamında incelemiştir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde sikkeler üzerinde görülen Boule, Demos ve Synkletos personifikasyonları ile ilgili çok sayıda yayın bulunmaktadır. Son yıllarda bu konuda yayınlanmış en kapsamlı çalışma K. Martin'in iki cilt olarak çıkarmış olduğu **Demos, Boule, Gerousia** isimli kitabıdır. Martin, Küçük Asya'daki *Demos, Boule, Gerousia* personifikasyonlarını incelerken bu bağlamda Thyateira'ya da yer vermektedir. Thyateira ile ilgili en güncel yayınlardan biri R. Bennett'in 2014 yılında yayınlanan **Local Elites and Local Coinage. Elite Self-Representation on the Provincial Coinage of Asia**, **31BC to AD 275** isimli kitabıdır. Bu eserde yazar Thyateira ile Laodikeia kentlerinin *eponymos'*larını sikkeler ışığında incelemektedir.

Teknik Notlar

Süreli yayın ve antik kaynaklar konusunda **DNP**'nin kısaltmalar listesinden yararlanılmıştır. Burada ulaşamadığımız kısaltmalar için **L'anneé philologique**'ye başvurulmuştur. Kentle ilgili antik edebî metinlerin tespit edilmesinde yoğun olarak **LOEB** serisinden, **TLG** (Thesaurus Linguae Graecae), **TLL** (Thesaurus Linguae Latinae) ve ayrıca **Topos Text**'ten faydalanılmıştır[57]. Sikke kataloğunda yurt içi ve yurt dışında müzelerde gerçekleştirilmiş çalışmalar için sadece kent isimleri kullanılmıştır. Bunun yanı sıra katalogda Hellenistik Dönem'e tarihlenen bronz emisyonlar katalogda **H** harfi ile gösterilmektedir. Bu döneme tarihlenen *kistophoros*'lar için ise **K** harfi kullanılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi, imparator portreli olan ve imparator portresiz sikkeler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. İmparator portresiz olan grup **Rİ**, imparator portreli olanlar ise **RİP** şeklinde bir kullanım tercih edilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen *kistophoros*'lar için ise **C** harfi kullanılmıştır. *Agon*'lara katılan atletlerin yazıtları konusunda genellikle Connected Contests: Ancient Athletes Online'dan[58], epigrafik belgelerin kısaltmaları için ise **SEG**'den yararlanılmıştır. Ayrıca kişi isimleri konusunda Lexicon of Greek Personal Names (LPGN)'den bazı loncaların isimleri konusunda ise Invertory of Ancient Associations Online'dan faydalanılmıştır[59].

[57] https://topostext.org/
[58] http://connectedcontests.org/database/places/175
[59] https://ancientassociations.ku.dk/CAPI/viewing.php?view=basicresultlist&search=thyateira&section=all&category=all&from=&to=&submit=Search

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHÎ COĞRAFYASI

1.1. Coğrafi Konumu

Küçük Asya'nın iç kesiminde yer alan Lydia; kuzeyinde Mysia, batısında Ionia, doğusunda Phrygia, güneyinde ise Karia ile çevrilidir. Bu bölgelerin adeta merkezinde konumlanmış olan Lydia, aynı zamanda bölgeler arası etkileşimin de en yoğun yaşandığı yerlerden biridir[60]. Özellikle Kaistros ve Hermos Vadisi'nde yaşayan toplulukların tek bir homojen yapıdan oluştuğunu söylemek güçtür. Bu tarz kültürel bir çeşitlilik Lydia'nın yanı sıra Küçük Asya'nın iç kesimlerinde yer alan bölgelerde de görülmektedir[61]. Lydia'nın diğer bölgelerle olan sınırlarını ana hatlarıyla "doğal sınırlar" olarak nitelendirdiğimiz nehirler ve dağ sıraları oluşturmaktadır. Bu bağlamda kuzey kesiminde yer alan Kaikos Nehri ve Aspordenon (Yunt Dağları) dağ sırası Mysia[62] ile; ile güney kesiminde yer alan Maiandros Nehri ve Mesogis Dağları (Aydın Dağları) Karia[63] ile; ile Dindymos Dağları (Murat Dağları) Phrygia ile olan sınırını ana hatlarıyla meydana getirmektedir[64] (Harita 2).

Thyateira isimli kent, antik dönemde Lydia'nın kuzeyinde Mysia'nın güneyinde iki bölgenin sınırında önemli bir yol ağının üzerinde kurulmuştu[65] (38° 55' 3.59 27° 50' 11.832). Antik yazarlardan Strabon, Thyateira'dan Mysia'nın en son kenti diye söz etmektedir[66]. Stephanos Byzantios ise Thyateira'nın Lydia'da yer aldığını

[60] Strab. xiii, 4, 12. Ayrıca bkz. Payne, 2023: s. 175.
[61] Thonemann, 2011: s. 22.
[62] Roosevelt, 2017: s. 64.
[63] Karia ile Lydia arasındaki sınırı teşkil eden Maiandros Nehri konusunda bkz. Thonemann, 2011: s. 22, 31, 46.
[64] Hdt. vii, 30-31; Strab. xii, 8, 15; xiii, 4, 12-15; Thonemann, 2011: s. 22, 31; Roosevelt, 2017: s. 64, 66; Payne, 2023: s. 175. Ayrıca bkz. Roosevelt, 2019: s. 147-148.
[65] Lydia ile Mysia'nın sınırları konusunda kesin yorumlar yapılamamaktadır. Fakat Herodotos, Lydia'dan Mysia'ya Kaikos Nehri vasıtasıyla geçildiğinden bahsetmektedir (Hdt. vii, 42). Strabon ise Mysia'nın sınırlarından söz ederken Kaikos Ovası'na kadar olan alanı kapsadığını belirtmektedir (Strab. xii, 8, 12). Ayrıca Mysialıların Lydialılara komşu olan Kaikos Nehri'nin üst kısmında yaşadıklarını ifade etmektedir (Strab. xii, 8, 3).
[66] Strab. xiii, 4, 4, 1-12.

ifade etmektedir ve ilaveten "Mysia'nın en sonu" olarak adlandırmaktadır[67]. Hierokles, Thyateira'yı Lydia kentlerden biri olarak göstermektedir[68]. Ptolemaios ise Thyateira'dan Lydia'nın *metropolis*'i olarak bahsetmektedir[69]. Antik yazarların bu konuda farklı görüşlere sahip olması Thyateira'nın coğrafi konumundan ileri gelmektedir. Özellikle Strabon ve Stephanos Byzantios, Thyateira'nın "Mysia'nın en son kenti" olduğunu ifade ederek kentin iki bölgenin sınırında kurulmuş olmasını vurgulamaktadır. Bir Lydia kenti olan Thyateira'yı bulunduğu konumu itibarıyla bir "sınır kenti" olarak tanımlayamayız. Fakat tarihsel süreci içerisinde kentin siyasi ve dinî yapısı açısından Mysia ile yakın ilişki kurduğu antik edebi metinler, epigrafik ve kısmen de numismatik belgeler ışığında düşünülebilir. Kısacası bölgelerin sınırında kurulmuş kentlerde karşılaşılan bu durumun bir örneğini de Thyateira oluşturmaktadır[70].

1.2. Topoğrafik Yapısı

Lydia, doğu-batı doğrultusunda uzanan ve diğer bölgelerle doğal bir sınır oluşturan dağ sıralarından, Mysia sınırındaki dağlardan doğan Hermos Nehri ile bölgenin güney kesiminde yer alan Kaistros Nehri'nin oluşturduğu vadilerden ve verimli ovalardan oluşan elverişli bir topoğrafyaya sahiptir. Thyateira ise bölgenin dağlık kesimi olarak nitelendirebileceğimiz kuzey kesiminde Lykos Vadisi'nde verimli bir ova üzerinde kurulmuştur. Kentin bulunduğu alan, Batı Anadolu'nun jeomorfolojik yapısı[71] itibarıyla bir çöküntü (graben) ovasıdır. Dolayısıyla kent, tarihinde çok sayıda depreme maruz kalmıştır[72]. Denizden ise 110 m yükseklikte yer almaktadır[73]. Kentin topoğrafyasına baktığımızda geniş ve düz bir ovada yer almasına karşın, etrafı yüksek dağlarla çevrilidir (**Resim 1**). Bu yükseltiler kentin kuzey kesiminde yer almakta, güney kesimlere doğru ise azalmaktadır[74]. Lydia ile Mysia'nın

[67] Step. Byz. 319.
[68] Hier. **syn.** 669, 5.
[69] Ptol. v, 2, 16.
[70] Mastaura da konumu itibariyla Karia ile Lydia sınırında yer almaktadır. Bu bağlamda Mastaura'da kültler bağlamında hem Karia hem de Lydia etkisinde olduğu bilinmektedir (Nollé, 2016: s. 78).
[71] Hanfmann – Foss, 1983: s. 2-3.
[72] Hoşgören, 1983: s. 141.
[73] Hoşgören, 1983: s. 108.
[74] Lechat – Radet, 1887: s. 174.

sınırında Hermos ve Kaikos vadileri arasında uzanan Aspordenon (Yunt Dağı) dağ sırası (horst), Thyateira'nın kuzeybatısında yer almaktadır[75]. Kentin güneybatısında ise Tmolos Dağı'nın bir uzantısı olan Sipylos Dağı bulunmaktadır. Akhisar'ın sınırları içerisinde ise en yüksek mevkisinin Yayla Tepe, en alçak yerinin ise Kum Çayı (Hyllos/Phrygios Çayı) olduğu bilinmektedir[76].

Lydia'ya hayat veren ve kollarıyla birlikte bölgenin verimli arazilerine sahip olmasını sağlayan Hermos Nehri, Lykos Çayı (Gördük Çayı) ile Thyateira'nın güney kesiminde birleşmekte ve kentin kuzey kesimine doğru akmaktadır[77]. Antik yazar Plinius da Lykos'u Thyateira'nın yakınından akan bir nehir olarak tanımlamaktadır[78]. Bunun yanı sıra Kuzey Lydia'da geniş bir alanı sulayan Phrygios Çayı'nın (Kum Çayı)[79] yukarı kısmı Kuzey Lydia'da yer alırken orta ve aşağı kısımları da Lykos Nehri'nde olduğu gibi Hermos Nehri ile birleşmektedir[80]. Bu nedenle Thyateira'nın batısı ve kuzeyindeki mevki Lykos Vadisi, Gölmarmara'dan (Gygaie/Gyges *Limne*)[81] Thyateira'ya uzanan vadi ise Orta Phrygios Nehri Vadisi olarak adlandırılmaktadır[82]. Bu bağlamda Hermos ve Phrygios'un getirmiş olduğu alüvyonlar Thyateira'nın bulunduğu ovanın (Akhisar Ovası) verimli olmasında en büyük etkendir.

[75] Magie, 1950: s. 35. Yunt Dağları (Aspordenon) Bergama, Kınık, Soma ve Kırkağaç mevkileri arasında uzanmaktadır.
[76] Hoşgören, 1983: s. 3.
[77] Bu nehir, Thyateira'nın bulunduğu ovayı kuzeydoğu-güneybatı aksında katetmektedir (Hoşgören, 1983: s. 108).
[78] Plin. *nat*. v, 115.
[79] Strabon, Hyllos'u Phrygios olarak da adlandırmaktadır (Strab. xiii, 4, 5). Bu çay Hermos'un kollarından biridir ve Phokaia'da denize dökülür (Hom. Il. xx, 390; Hdt. i, 80; Strab. xiii, 4, 5. Ayrıca bkz. Roller, 2018: s. 781). Hyllos Nehir Tanrısı'nın betimine Saitta sikkelerinde rastlanılmaktadır (RPC Online IV.2 9962; RPC VI, 30214; RPC VI, 4446). Hyllos Nehri adını Herakles'in oğlundan almaktadır (Eur. Herak. i).
[80] Strab. xiii, 4, 5; Magie, 1950: s. 4, 727; Roosevelt, 2017: s. 70.
[81] Hom. Il. ii, 865; xx, 390; Hdt. i. 93, 5. Ayrıca bkz. Munn, 2006: s. 204-205. Gölün isminin daha sonra Koloë olarak adlandırıldığı bilinmektedir (Strab. xiii, 4, 5. Ayrıca bkz. Munn, 2006: s. 204).
[82] Roosevelt, 2017: s. 74.

1.3. Yol Güzergâhları

Denizden uzak iç kesimlerde yer alan bir kentin gelişmesini sağlayan önemli faktörler arasında diğer kentlerle olan iletişimi ve ticari ilişkileri gelmektedir. Buna olanak sağlayan etmenlerden biri yol ağlarıdır[83]. Lydia'nın topoğrafik yapısı itibarıyla dağların denize uzanış doğrultusu ve nehirlerin oluşturduğu vadiler, kıyı kesim ile iç kesimler arasındaki bağlantının kurulmasına olanak sağlamıştır. Bu doğal yol güzergâhları Yunan kültürünün iç kesimlere kadar girmesine ve ticaretin de kıyı kesimlerden iç kısımlara doğru taşınmasına yardımcı olmuştur[84]. Thyateira, coğrafi konumu itibarıyla önemli bir yol ağının üzerinde kurulmuştur.

Herodotos, Sardeis'ten yola çıkan Kserkses'in Kaikos Vadisi'ne geldiğinden, Adramytteion ve Antandros üzerinden Thebe Ovası'na vardığından ve oradan da Ilion'a geçtiğinden söz etmektedir[85]. Kserkses, Adramytteion – Sardeis arası yol güzergâhını kullandığı için büyük ihtimalle Thyateira'nın bulunduğu mevkiden geçmiş olmalıdır[86]. Çünkü Adramytteion'dan başlayan yol, Pergamon[87] üzerinden Thyateira'ya oradan da Sardeis'e uzanmaktadır[88] (**Resim 2**), (**Harita 2**, **4**). Büyük İskender de muhtemelen Küçük Asya'da, Thyateira üzerinden Hermos Vadisi'ne uzanan bir rotayı takip ederek Sardeis'e ulaşmıştır[89]. Antik yazar Titus Livius ise III. Antiokhos'un Roma ile olan çekişmesi sırasında Sardeis'e Thyateira üzerinden geldiğini söylemektedir[90].

---

[83] Yol ağları ve işlevleri konusunda bkz. French, 1980: s. 698-729; Belke, 2008: s. 300; Belke, 2017: s. 28; Külzer, 2016: s. 282-283.
[84] Magie, 1950: s. 37.
[85] Hdt. vii, 42; Tozan, 2017: s. 538. Kral yolu için ayrıca bkz. Hdt. v, 52; Pedley, 1972: s. 57; Debord, 1995: s. 89-94.
[86] Yol güzergâhı için bkz. Hdt. vii, 42; Strab. xiii, 4, 4; French, 2014: s. 239, no. 130; Tozan, 2017: s. 538.
[87] Ksenephon, Thebe Ovası'na geldikten sonra Adramytteion üzerinden Pergamon'a ulaştıklarından bahsetmektedir (Xen. an. vii, 8, 9).
[88] Strab. xiii, 4, 4; Tab. Peut. 9.2-3; Miller, 1916: s. 715-716; Magie, 1950: s. 41, dn. 20; Bosworth, 2005: s. 63; Tozan, 2017: s. 538, 541-542. Harita için bkz. French, 2014: s. 25.
[89] Robert, 1962: s. 50; Magie, 1950: s. 797-799; Bosworth, 2005: s. 63; Külzer, 2018: s. 86. D. French, Pers Dönemi'nden kalma bu yolun Hellenistik Dönem'de de kullanıldığını ve ihtiyaçlara göre geliştirildiğini ifade etmektedir (French, 1980: s. 704).
[90] Liv. xxxvii, 21, 6.

Thyateira, Hellenistik Dönem'de Attaloslar'ın yönetim merkezi Pergamon ile Seleukoslar'ın Küçük Asya'daki yönetim merkezi olan Sardeis arasında bir mevkide yer almaktadır. Kısacası Pergamon – Sardeis hattı üzerinde yer alan kent, Mysia ile Lydia arasındaki bağlantıyı da sağlamaktadır. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen mil taşlarına göre Thyateira – Sardeis arası diğer bir yol güzergâhı Kyzikos'tan başlamakta, Apollonia, Stratonikeia üzerinden Thyateira'ya ve yine bu hat üzerinden Sardeis'e ulaşmaktadır[91]. Kısacası Mysia üzerinden gelen yollar Thyateira'da birleşip Sardeis'e bağlanmaktadır[92]. Thyateira ile Sardeis arasındaki yol güzergâhı ise Gölmarmara (Gygaie/Gyges *Limne*) üzerinden sağlanmaktadır[93]. Bunun yanı sıra Thyateira'dan Iulia Gordos'a, Apollonis'e, Daldis'e ve Attaleia'ya ulaşımı sağlayan bir yol ağı bulunmaktadır[94]. Dolayısıyla Thyateira Kuzey Lydia'daki bu küçük kentlerin merkezinde yer almaktadır.

Yol ağları üzerinde kurulmuş kentler, çoğu zaman askerî açıdan stratejik öneme sahiptir. Kentin tarihi süreci incelendiğinde Thyateira'nın yakınına genellikle ordugâhlar kurulmuş ya da sahip olduğu stratejik konumu nedeniyle kent üs olarak kullanılmıştır. Çünkü kentin bulunduğu geniş ova ordugâhların kurulmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca Thyateira'nın coğrafi konumu ve topografik yapısı diğer kentlerle olan iletişimine de imkân vermiştir. Titus Livius, III. Antiokhos ile Roma arasındaki çekişmeleri anlatırken, III. Antiokhos'un ordugâhını Thyateira'nın yakınına kurduğunu söylemektedir[95]. Çünkü Thyateira, Sardeis ile Pergamon'un arasında bir mevkide yer almaktaydı ve muharebenin olacağı alana da oldukça yakın bir mesafedeydi. Pontos kralı VI. Mithradates (Eupator) (MÖ 133/132-63) ile Roma arasında gerçekleşen savaşlar sırasında, L. Cornelius Sulla'nın, rakibi Lucius Valerius Flaccus'un subayı G. Flavius Fimbria ile olan mücadelesinde L. Cornelius Sulla, Thyateira'nın yakınına ordugâhını kurmuştur[96]. Buna benzer bir diğer örnek ise Iulianus'un akrabası Procopius'un, Valentinianus ve Valens'e isyanı sırasında kampını

[91] Magie, 1950: s. 41; dn. 797-798; Tozan, 2017: s. 541. Harita için bkz. French, 2014: s. 25.
[92] Strab. xiii, 4, 4.
[93] Thyateira ile Sardeis arasındaki mesafenin on mil olduğunu ve bu yolun yapımında Miletopolisliler'in çalıştığını gösteren bir mil taşı bulunmaktadır (SEG 49 1568).
[94] French, 2014: s. 25.
[95] Livius. xxxvii, 37.
[96] Plut. **Sull**. 25, 1-9.

yine Thyateira'nın yakınına kurmasıdır[97]. Aristonikos ise Roma ile girmiş olduğu mücadelede Thyateira'nın stratejik konumunun avantajlarını kullanmış ve kenti üslerinden biri yapmıştır[98]. Aristonikos, Thyateira'nın yanı sıra Stratonikeia ve Apollonis'i de ele geçirmiş[99] ve böylece Kaikos Vadisi'ne karşı bir bariyer oluşturmuştur. Bu durum Pergamon – Sardeis hattı arasındaki iletişimin kesilmesi, ordunun ve malların geçişinin de engellenmesi anlamına gelmekteydi[100]. Ayrıca Thyateira, kuzey Lydia'yı da güney Lydia'ya bağlayan yol aksı üzerinde yer almaktaydı. Dolayısıyla burayı ele geçiren, bölge içerisindeki bağlantıyı da kesmiş olmaktaydı[101].

MÖ 129 yılında Asia Eyaleti'nin kurulmasından sonra Thyateira, bu eyaletin sınırları içerisinde yer almış ve Pergamon *conventus*'una dahîl edilmiştir[102]. Roma'nın, eyalet haline getirdiği bölgeyi kontrol altına alabilmek ve otoritesini sağlamlaştırmak için izlemiş olduğu politikalardan biri, yol yapım çalışmalarını başlatmasıdır[103]. Bu bağlamda Roma, Küçük Asya'da yol yapım çalışmalarının ilk aşamasını da Asia Eyaleti'nin kurulmasıyla gerçekleştirmiştir[104]. M. Aquilius (MÖ 129-126) zamanına tarihlenen mil taşları, yol yapım çalışmalarının Asia Eyaleti'nin sınırları içerisinde yer aldığını, Pergamon'dan Thyateira, Sardeis, Philadelphia, Laodikeia ve Termesos'tan güneye, Pamphylia'ya kadar uzandığını göstermektedir[105]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde, yolların imparatorlar tarafından onarım gördüğü yine yine mil taşları aracılığıyla bilinmektedir[106]. Vespasianus, MS 75 yılında Pergamon'dan Smyrna'ya ve Ephesos'a; Thyateira'dan Sardeis'e kadar uzanan yolları onarmıştır[107]. İmparatorun Küçük Asya'nın merkezinde ve doğusundaki yolları onarmasının temel amacı,

[97] Zos. iv, 8.
[98] Robert, 1962: s. 264.
[99] Strab. xiv, 1, 38. Ayrıca bkz. McShane, 1964: s. 196.
[100] Robert, 1962: s. 269.
[101] Robert, 1962: s. 266.
[102] Kampmann, 1996: s. 76.
[103] Daubner, 2006: s. 195. Ekonomik ve askerî nedenler de bu faktörler arasında yer almaktaydı (Adak, 2019: s. 422-433).
[104] French, 1980: s. 707; Külzer, 2018: s. 84.
[105] Mitchell, 1999: s. 19-20; Daubner, 2006: s. 195; Marek, 2016: s. 255, 372-375.
[106] Magie, 1950: s. 570.
[107] Rycaut, 1679: s. 77; de Peyssonnel, 1765: s. 276; Clerc – Zakas, 1900: s. 122 no. 7; IGR IV 1193; TAM V, 2 869; French, 1980: s. 715, no. 6; Magie, 1950: s. 570.

Euphrates sınırıyla Ege ve Propontis arasında askerî birliklerin kolayca nakledilmesi ve gerekli malzemelerin taşınmasıdır[108]. Kentte Domitianus (MS 81-96)[109], Nerva (MS 96-98)[110], Elagabalus (MS 218-222)[111], III. Gordianus (MS 238-244)[112], Tacitus (MS 275-276)[113] ve Probus (MS 276-282)[114] zamanına tarihlenen mil taşları bu yol onarım çalışmalarının devam ettiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra Diocletianus (MS 284-305)[115], I. Constantinus (MS 306-337), II. Constantinus (MS 337-340)[116] ve Arcadius (MS 395-408)[117] zamanlarına ait mil taşları da bulunmaktadır.

Küçük Asya'da bilinen ilk yedi kiliseden biri Thyateira'da yer almaktadır (Harita 3). İncil'de bahsedilen yedi kilise Ephesos, Smyrna, Pergamon, Thyateira, Sardeis, Philadelphia ve Laodikeia'da yer almaktadır[118]. Bu kentler ticaret merkezi olmalarının yanı sıra yol güzargâhları üzerinde yer almaları ve birbirleriyle bağlantılarının kolay olması nedeniyle tercih edilmişlerdir[119].

1.4. Adı, Kuruluşu ve Kentleşmesi

1.4.1. Adı ve Kökeni

Kentin isminin kökeniyle ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan biri I. Seleukos'un Lysimakhos'a karşı yaptığı savaş sırasında doğan kızına (*Thygater)*

[108] Magie, 1950: s. 571; French, 1980: s. 709.
[109] Bu mil taşı Akhisar'ın Akselendi köyünün sınırları içerisinde bulunmuştur. Antik Dönem'de ise Hierokaisareia antik kentinin sınırları içerisindedir (IGR IV 1194; TAM V, 2 870; Keil – Premerstein, 1911: s. 18, no. 30; Clerc 1886: 403, no. 7; Clerc – Zakas, 1900: s. 137, no. 43; SEG 49: 1568; Magie, 1950: s. 570).
[110] Clerc – Zakas, 1900: s. 137, no. 43; Keil – Premerstein, 1911: s. 18, no. 30; de Peyssonnel, 1765: s. 276; IGR IV 1194; TAM V, 2 870.
[111] Lechat – Radet, 1887: s. 455-456, no. 18; Clerc – Zakas, 1900: s. 150, no. 77; IGR IV 1206; TAM V, 2 871; French, 2014: s. 249 no. 136.
[112] Buresch, 1898: s. 35, no. 21; Keil – Premerstein, 1908: 51, no. 103; IGR IV 1315; TAM V, 2 872.
[113] Clerc – Zakas, 1900: s. 164, no. 116; IGR IV 1165; TAM V, 2 873; French, 2014: s. 244, no. 134.
[114] TAM V, 2 874; French, 2014: s. 253, no. 137 (D).
[115] Keil – Premerstein, 1911: s. 20, no. 35; IGR IV 1208; TAM V, 2 876; French, 2014: s. 244, no. 134; French, 2014: s. 250, no. 136 (D).
[116] Lechat – Radet, 1887: s. 452, no. 12; Clerc – Zakas, 1900: 149 no. 74; TAM V, 2 879; French, 2014: s. 251, no. 137 (A).
[117] TAM V, 2 876.
[118] Hemer, 1989: s. 35-55; 57-76; 78-104; 106-127; 129-150; 153-174; 178-208.
[119] Grant, 1992: s. 107, Huttner, 2013: s. 152.

etimolojik bir göndermedir[120]. Bunun yanı sıra bu ismin Asya kökenli olduğu ve Lidce'de kale ya da şehir anlamına gelen *teira* kelimesinden geldiği düşünülmektedir[121]. Clerc de kentin isminin Lydia kökenli olduğunu savunmaktadır[122]. Daubner ise kentin adının Anadolu kökenli olduğunu, *teira* kelimesinin Lidce'den geldiğini diğer araştırmacılar gibi ifade etmektedir ve *Thya*'nın Luvi kökenli bir güneş tanrısı ile ilgili olduğunu söylemektedir[123]. Son olarak Sayce, *Thya* isminin tanrısallığı vurguladığını ve Phryg tanrısı *Tyris*'in karısı olabileceğini söylemektedir[124]. Sonuç olarak bu görüşler yerleşimin köklü geçmişini de göstermektedir[125].

Antik yazarlar metinlerinde genellikle Thyateira ismini kullanmıştır. Fakat, Plinius ve Stephanos Byzantios, diğerlerinden farklı olarak Thyateira'nın yanı sıra kentin önceki adları olduğu düşünülen isimlere de yer vermiştir[126]. Bu bağlamda Plinius, kentten söz ederken Thyateira'nın yanı sıra Pelopia ve Euhippia'yı metinlerinde tercih etmiştir ve Euhippia'dan sadece Plinius bahsetmektedir[127]. Stephanos Byzantios ise Plinius gibi Thyateira'nın dışında Pelopeia'ya ve Plinius'tan farklı olarak Euhippia yerine Semiramis'e yer vermiştir[128]. Antik edebî metinlerin yanı sıra kentte bulunmuş epigrafik bir belgede kentin adları Semiramis, Pelopia, Thyateira olarak geçmektedir[129]. Son olarak Hierokles ise kentin adından bahsederken sadece

[120] Stephanos Byzantios, I. Seleukos ile Lysimakhos arasında yaşanan savaş esnasında I. Seleukos'un kızının doğduğunu öğrendiğini ve bu nedenle kente bu ismi verdiğini aktarmaktadır (Step. Byz. 319). Cohen ise Stephanos Byzantios'un metnine dayanarak kentin adının muhtemelen "*Thygater*" kelimesinden geldiğini söylerken, öte yandan bu durumun kesinlik kazanmadığını da eklemektedir (Cohen, 1995: s. 238, no. 1). Stephanos Byzantios'un bahsettiği savaş ise muhtemelen Koroupedion Muhaberesi'dir.
[121] Zgusta, 1984: s. 349. Ayrıca bkz. Tscherikower, 1927: s. 21; Fraser, 2009: s. 154-155; Cohen, 1995: s. 238; Daubner, 2006: s. 185.
[122] Clerc, 1893: s. 8-10.
[123] Daubner, 2006: s. 185.
[124] Sayce, 1932: s. 11.
[125] Cohen, 1995: s. 238-40; Öğüş, 2018: s. 333. Ayrıca yapılan kazılarda Lydia seramikleri tespit edilmiştir (Akdeniz – Erön, 2017: s. 407; Akdeniz, 2019: s. 10-11).
[126] Ayrıca bkz. Stoch, 1763: s. 3-8. Clerc, Thyateira'nın bu isimlerle anılmadığını bunun antik yazarlar tarafından öne sürüldüğünü düşünmektedir (Clerc, 1893: s. 8-10).
[127] Plin. nat. v, 115.
[128] Step. Byz. 319.
[129] Hicks, 1889: s. 136. Hermann, bu yazıtın günümüze ait sahte bir yazıt olabileceğini tartışmaktadır (TAM V, 2 415). Ayrıca bkz. Harland, 2014: s. 91.

Thyateira'yı kullanmıştır[130]. Modern araştırmacılar bu isimleri, kentin *eponym*'leri olarak düşünmektedir[131].

de Peyssonel, Stephanos Byzantios'un metinlerinde geçen iki kente gönderme yapmaktadır[132]. Bunlardan biri Stephanos Byzantios'un bahsettiği Lydia'da küçük bir köy (kome) olarak bilinen Pelope[133], diğeri ise Karia'da bir kent olan Euhippe'dir[134]. Fakat bu isimlerin ya da yerleşimlerin Thyateira ile bir ilgisi bulunmamaktadır. Euhippia'dan Plinius dışında herhangi bir kaynakta söz edilmemektedir. Euhippia adını taşıyan mitolojik bir kadın kahramanın olup olmadığı da bilinmemektedir. Bu nedenle Euhippia'nın etimolojisine bakıldığında "iyi atlar" ve "at yetiştiriciliğine uygun" anlamına gelmektedir. Svoboda bu ismin Troia savaşında kullanılan atların güzelliğinden geldiğini ifade etmektedir[135]. Fakat bilindiği üzere Lydia atlarıyla ve at yetiştiriciliği konusunda ünlüdür[136]. Dolayısıyla Euhippia ismi aracılığıyla bu durum vurgulanarak kentin Lydia ile olan bağına bir atıf yapılmış olabilir.

Pelopeia'nın, Lydia ile bağlantılı mitolojik figürlere yapılan bir atıf olduğu konusunda ilk olarak Lydialı Tantalos'un ve dolayısıyla Pelops'un soyundan gelen Thyestes'in kızı Pelopeia[137] ile ilişkili olduğu önerilebilir. Bunun dışında bu ismin kökenine bakıldığında Pelops'un kenti anlamına geldiği de düşünülmektedir[138]. Thyateira'nın eski isimlerinden biri olduğu düşünülen "Pelopeia" ile ilgili olarak Çünkü Thyestes'in kızı Pelopeia'nın yanı sıra Lydia kökenli olan Pelops'un da Lydia

[130] Hier. **syn.** 669, 5.
[131] Robert, 1980: s. 334, no. 67; Yıldırım, 2004: s. 34.
[132] de Peyssonnel, 1765: s. 248.
[133] Step. Byz. 94.
[134] Step. Byz. 156.
[135] Svoboda, 1869: s. 48.
[136] Hdt. i, 27, 78-80; Eur. *Bacch*. 575. Ayrıca bkz. Roosevelt, 2017: s. 85; Payne, 2023: s. 182.
[137] Pelopeia, Pelops'un oğlu, Atreus'un ikizi, Thyestes'in kızı olarak bilinmektedir (Athen. iii; Ov. **Ib**. 360). Pelopeia ile olan ensest ilişkisinden sonra Thyestes, Lydia'ya sığınmıştır (Athen. iii, 1; Hyg. **Fab**. 87-88. Ayrıca bkz. Stoch, 1763: s. 5-6; Graves, 2020: s. 512; Grimal, 2012: s. 605). Bunun dışında diğer bir *mythos*'ta Pelopeia'dan Tantalos'un kızı, Pelops'un kardeşi Niobe'nin kızlarından biri olarak bahsedilmektedir (Apollod. iii 5, 5). İki anlatımda da Pelopeia'nın soyu Lydialı Tantalos'a dayanmaktadır. Son olarak Pelopeia'dan, Neleus'un ikizi olan Pelias'ın kızlarından biri olarak da söz edilmektedir (Apollod. i, 9, 10; iii 5, 5).
[138] Svoboda, 1869: s. 48; BMC Lydia, s. cxxix; Jones, 1994: s. 209.

için çok önemli bir figür olduğu bilinmektedir[139]. Spawforth bu konuda Sardeis'teki kabile isimlerinin Lydia *mythos*'larından geldiğine dikkat çekmektedir[140]. Bu kabile isimlerinden birinin Pelops'un diğerinin ise Tmolos'un adını taşıdığı ifade etmektedir[141]. Ayrıca Sardeis'te darp edilmiş sikke serilerinde Pelops tasviriyle de karşılaşılmaktadır[142]. Dolayısıyla Lydia *mythos*'larıyla ilgili bu verilerin Lydia'nın ana kenti olarak görülen Sardeis'in eski tarihine bir gönderme olduğu düşünülmektedir[143].

Thyateira bağlamında ise Jones, Pelopeia isminin muhtemelen Sardeis'te olduğu gibi Pelops'un bilinen krallığının bir yansıması olduğunu söylemektedir[144]. Dolayısıyla yerel halk, kentin eski isimlerinden biri olan Pelopeia'yı köklü geçmişlerinden ve bölgenin Pelops ile olan bağlantısından duydukları gururu ifade etmek için tercih etmiş olabilir. Bu durum aynı zamanda Thyateira'nın bölge içerisinde ön plana çıkma ve prestij elde etme istediği ile bağlantılı olmalıydı. Ayrıca kentin adı Thyestes'in kızı Pelopeia'dan geliyorsa, Pelopeia'nın Pelops'un soyundan olması bir anlamda kentin yine Lydia kökenine yapılan bir atıf olarak değerlendirilebilir. Fakat Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira sikkelerinde Pelops ile ilgili herhangi bir tasvire rastlanılmamaktadır. Ayrıca bundan farklı olarak Pelopeia konusunda bir diğer görüş kentin *eugeneia*'sına bir atıf olduğu yönündedir[145]. Bunun nedeni Lydia kökenli

[139] Pindaros, Pelops'un Lydialı olduğunu (Pind. **O**. i, 25) ve Pelops ile Tantalos'un Sipylos Dağı'nda yaşadığını söylemektedir (Pind. **O**. i, 38). Pindaros, Pelops'u Lydia'nın kahramanı olarak göstermektedir (Pind. **O**. ix, 10). Ayrıca bkz. Paus. v, 13, 7; Elderkin, 1933: s. 393; Jones, 1994: s. 219; Munn, 2006: s. 182. Bunun dışında Pausanias, Tantalos'un Sipylos Dağı'nda bir mezarı olduğundan söz etmektedir (Paus. i, 21,3, viii, 2, 7; xii, 22, 4. Ayrıca bkz. Spawforth, 2001: s. 385). Pelops'un Phrygia ile bağlantısı konusunda bkz. Hdt. vii, 8; vii, 11, 4; Strab. xii, 8, 2; Ov. **met**. 8. 621-652. Ayrıca bkz. Griffin, 1991: s. 64-66).

[140] Spawforth, 2001: s. 385.

[141] Spawforth, 2001: s. 385. Ayrıca bkz. Hanfmann, 1983: s. 95; Jones, 1994: s. 209-210; Roosevelt, 2017: s. 128.

[142] Sardeis: (RPC Online III, 2397; RPC III, 2398; RPC VI, 4531; RPC VII.1, 230). Benzer bir durum Magnesia ad Sipylum'daki bazı sikke serilerinde de görülmektedir. Magnesia ad Sipylum: (RPC Online IV.2, 1329; RPC Online VI, 4649). Ayrıca bkz. Hochard, 2020: s. 839.

[143] Spawforth, 2001: s. 385-387.

[144] Jones, 1994: s. 209.

[145] Pelops konusunda kentin Yunan ile ilişkisi bağlamında bkz. Clerc, 1893: s. 9-10; Strubbe, 1984-1986: s. 282; Romeo, 2002: s. 29.

olan Pelops'un aynı zamanda Hellas için de önemli bir figür olmasıdır[146]. Dolayısıyla Lydia ile Hellas arasındaki bağı da gösterdiği düşünülmektedir[147].

Thyateira özelinde bahsedilen bu isimler arasında belki de en ilginci Semiramis'tir. Harland, bu konuda Thyateira'da bahsi geçen Semiramis[148] adının MÖ 9. yüzyılda yaşamış olan Kraliçe Sammuramat'la yani Semiramis ile ilişkili olabileceğini söylemektedir[149]. Aynı zamanda Semiramis'in Lydia kökenli biri olabileceğini de ifade etmektedir[150]. Semiramis'in Lydia ile bağlantısı ise genellikle Ninos ile ilişkilendirilmektedir. Çünkü Herodotos'a göre Lydia kralı Kandaules gibi Ninos da Heraklesoğlu Alkaios'un soyundan gelmektedir[151]. Diodoros da bunu destekler nitelikte Ninos ile Semiramis'in hikâyesinden bahsetmektedir[152]. Fakat Herodotos gibi Ninos'un Lydia ile bağlantısından bahsetmemektedir. Bunun dışında Ninos, Anineta kenti sikkelerinde *ktistes* olarak gösterilmektedir[153]. Aphrodisias'ta bulunmuş bir rölyefte ise Semiramis ile betimlenmektedir[154]. Yıldırım ise Semiramis'in kentin bir *eponym*'i olduğunu ve kentin Lydia'daki bilinen kökenini gösterdiğini belirtmektedir[155].

Thyateira isminin yanı sıra kentin eski isimleri olarak bilinen Semiramis, Pelopeia ve Euhippia ekseninde birlikte analiz edildiğinde de bu alternatif şehir

---

[146] Pelops'un Kıta Yunanistan ile olan ilişkisi konusunda ayrıca bkz. Ov. **met**. 410; Fowler, 1998: s. 6, 10; Cole, 2004: s. 392-394; Romeo, 2002: s. 29-30.
[147] Jones, 2004: s. 18.
[148] Semiramis ile ilgili olarak Strabon, Kappadokia'daki Tyana'nın Semiramis Tepeleri'nden birinde kurulduğundan söz ederken (Strab. xii, 2, 7), Paphlagonia'da yer alan Zela'nın da Semiramis Tepesi üzerinde kurulduğunu aktarmaktadır (Strab. xii, 3, 37).
[149] Harland, 2014: s. 91. Bu konuda ayrıca bkz. Erten, 2018: s. 50-52.
[150] Harland, 2014: s. 92.
[151] Hdt. i, 7. Ayrıca bkz. Yıldırım, 2004: s. 34.
[152] Diod ii, 4, 22; 20, 3-5. Ayrıca bkz. Erten, 2018: s. 53-54.
[153] Lydia'da yer alan Anineta kentine ait Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen bir sikkede, Ninos, *ktistes* olarak gösterilmektedir (Robert, 1980: s. 332-333).
[154] Aphrodisias'ta bulunmuş bir rölyefte Semiramis, Ninos ve Gordis bir arada betimlenmiştir. Bu figürlerin, Aphrodisias'ın ve çevresindeki toplulukların kökeniyle ilişkili *mythos*'ları temsil ettiği düşünülmektedir (Yıldırım, 2004: s. 26). Ayrıca Semiramis, Aphrodisias'taki Aphrodite'nin yerel kültünün kökeninde önemli bir rol oynamıştır (Yıldırım, 2004: s. 34). Ninos aynı zamanda Aphrodisias kentinin kurucusu olarak gösterilmektedir. Bu nedenle kentin erken dönemlerde adının Ninoe ya da Nineuda olduğu düşünülmektedir (Chaniotis, 2016: s. 8). Semiramis ve Ninos ile ilgili ayrıca bkz. Strubbe, 1984-1986: s. 268.
[155] Yıldırım, 2004: s. 34.

adlarının bir tesadüf değil, Lydia ile olan bağına doğrudan (Pelopeia, Euhippia) ya da dolaylı (Semiramis) bir şekilde yapılan bir atıf olduğu düşünülebilir. Kısacası kent, Lydia kökenine ve köklü tarihine bu isimlerle vurgu yaparak bölge içerisinde kendini ön plana çıkarmak istemiş olabilir.

Thyateira, Yunanca yazıtlarda ve Yunanca antik edebî metinlerde "Θυατειρα", Latince antik edebî metinlerde ise "Thyatira" olarak geçmektedir. Sikkelerde de *ethnikon* olarak genellikle ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ, fakat bazı sikkelerde ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ ve ΘΥΑΤΙΡΗΝΟΙ lejantı kullanılmıştır. Bu noktada Thyatira'da iotanın uzatılmasından kaynaklı iki farklı kullanım karşımıza çıkmaktadır. Keza benzer bir durum kentin eski adlarından biri olan Pelopeia için de geçerlidir. Örneğin Yunanca metinlerde Pelopeia, Plinius'ta Pelopia olarak bahsedilmektedir.

Günümüzde Akhisar olarak bilinen yerleşimin adı ise Osmanlı Dönemi'nde seyyahların notlarında da Ak-Hissar olarak geçmektedir[156]. Bu ismi ise kentte bulunan bir kaleden ve güneydoğusunda yer alan beyaz kayalık bir tepeden aldığı düşünülmektedir[157].

1.4.2. Kuruluşu ve Kentleşmesi

Hastane Höyüğü'ndeki kazı çalışmaları sırasında bulunmuş Son Neolitik Dönem'e, Son Kalkolitik Dönem'e ve Tunç Dönemi'ne tarihlendirilen seramikler yerleşimin tarihi konusunda önemli buluntu grubunu oluşturmaktadır[158]. Benzer bir durum MÖ 8. yüzyıl ile MÖ 7. yüzyıl arasına tarihlenen Lydia seramikleri için de geçerlidir[159]. Lydia'daki yerleşimlerle ilgili yorumlar, genellikle yapılan kazılar ve yüzey araştırmaları sonucunda elde edilen arkeolojik buluntular aracılığıyla yapılabilmektedir[160]. Prehistorik ve Prohistorik dönemlere tarihlenen buluntular

[156] Rycaut, 1679: s. 54-56; Chishull, 1747: s. 53.
[157] Svoboda, 1869: s. 50.
[158] Akdeniz, 2011: s. 7; Akdeniz, 2012: s. 25, 27; Akdeniz – Erön, 2017: s. 407; Çakan, 2018: s. 67-72; Akdeniz, 2019: s. 10-11; Akdeniz – Ören – Akıllı, 2019: s. 674-675; Akdeniz, 2020: s. 215-220; Akdeniz – Ören, 2020: s. 162.
[159] Çakan, 2018: s. 67-72.
[160] Roosevelt, 2017: s. 95, 133.

yerleşimin geçmişi konusunda bilgi vermektedir. Thyateira isimli kent ise antik edebî metinler, numismatik, epigrafik kaynaklar ve arkeolojik buluntular ışığında Hellenistik Dönem'de kurulmuştur[161].

Arkaik ve Klasik Dönemlerde kentleşme olgusu genellikle kıyı kesimlerde yoğunlaşırken Hellenistik Dönemle birlikte bu durum iç kesimlere doğru yayılım göstermiştir. Bunlar Seleukoslar'ın kurmuş olduğu koloniler ile daha sonra Attaloslar'ın kurmuş olduğu yerleşimlerdir[162]. Böylece iç bölgelerde yer alan yerleşimler, kırsal alandan kentleşmeye doğru bir gelişim göstermeye başlarken bu durum kıyı kesim ile ve iç kesim arasındaki iletişime de yardımcı olmuştur. Thyateira da Hellenistik Dönem'de kurulmuş bu kentlere örnektir. Thyateira'nın kuruluş amacı neydi? Kenti neden bu mevkide kurdular? Öncelikle Hellenistik krallıkların ve özellikle Seleukoslar'ın kentleşme politikası üzerinde durulmalıdır. Hellenistik Dönem'de, II. Philippos'un başlatmış olduğu koloni kurma faaliyeti, oğlu Büyük İskender tarafından devam ettirilmiştir. Fakat Büyük İskender, II. Philippos'tan farklı bir yol izlemiştir[163]. Büyük İskender'in kurmuş olduğu kolonilerin en önemli özelliği, «*katoikia*»[164] ve «*synoikismos*»[165] ilkesine dayanması[166], yerel halkla Makedon halkını kaynaştırma politikası gütmesi ve kurduğu kolonilerde de bunu uygulamaya özen göstermesidir[167]. Büyük İskender'in ölümünün ardından ise bu sistem *diadokhos*'lar tarafından sürdürülmüştür[168]. Hellenistik krallıkların birbirleriyle olan mücadeleleri, teritoryum savaşları, güç gösterileri ve izledikleri politikalar kentlerin gelişmesinde etkili olmuştur. Büyük İskender'in kentler üzerinde uygulamış olduğu bu siyaseti

[161] Kentleşme konusunda detaylı bilgi için bkz. Polignac, 1995: s. 17; Eren, 2018: s. 338; Eren, 2019: s. 230-233.
[162] Jones, 1940: s. 45.
[163] II. Philippos, egemenliği altında olduğu bölgelerde koloniler kurarak buralara nüfus transferleri yapmıştır (Cohen, 1995: s. 16).
[164] *Katoikia* terimi, ikamet etmek anlamına gelen κατοικεῖν fiilinden türemiştir. Hellenistik Dönem'de ise askerî koloniler için kullanılmaktadır (Cohen, 1991: s. 43). Lydia'da yazıtlarda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır (Akalın, 2006: s. 67). Ayrıca bkz. Schuler, 1998: s. 33-41.
[165] *Synoikismos* birden fazla topluluğun bir araya gelerek kent bünyesi altında toplanmaları anlamına gelmektedir (Liddle – Scott, 1996: s. 1722).
[166] Jones, 1940: s. 11; Bosworth, 2005: s. 300.
[167] Cohen, 1995: s. 17.
[168] Büyük İskender'in ölümünün ardından bu politikayı ilk uygulayan ise Kassandros olmuştur (Errington, 2017: s. 44).

Antigonos Monophthalmos devam ettirmiştir[169]. Seleukoslar da Büyük İskender ve Antigonos Monophthalmos[170] gibi sistemli bir politika takip ederek çok sayıda yeni kent kurmuştur[171].

Seleukoslar gibi geniş topraklara sahip ve farklı etnik grupları bünyesinde barındıran bir krallık, koloni kurarak bölgedeki denetimi ve güvenliği sağlamayı tercih etmiştir ve kentlerden sağladığı gelirlerle de ekonomik kazanç elde etmiştir[172]. Seleukoslar, Küçük Asya'da genellikle yol ağlarının üzerinde, savunmaya elverişli mevkilerde, kutsal alanların bulunduğu alanlarda ve verimli arazilerde kentler kurmuştur. Böylece kentlerin gelişmesine katkı sağlarken aynı zamanda bu yerleşimler aracılığı ile bölgeler üzerindeki hâkimiyetini sağlamlaştırmıştır[173]. Özellikle Seleukoslar, Küçük Asya'nın iç kesimlerinde adını ilk kez Hellenistik Dönem'de duyduğumuz yeni yerleşimler kurmuşlar ve yürüttükleri bu politika sayesinde kentleşme kültürünün iç bölgelere yayılmasına aracı olmuşlardır.

Roosevelt bir yerleşim yerinin seçilmesinde rol oynayan etmenlerin başında iletişimin ve ekonomik faaliyetlerin geldiğini ifade etmektedir[174]. Bu bağlamda Thyateira önemli bir yol ağının üzerinde Lydia ile Mysia sınırında kilit bir noktada yer almaktadır. Dolayısıyla kentin yol ağlarının üzerinde kurulmuş olması diğer kentlerle iletişiminin yanı sıra gelişmesine de katkı sağlamıştır. Thyateira, topoğrafik yapısı itibarıyla Lykos Vadisi'nde verimli ve geniş bir ovada kurulmuştu[175]. Seleukoslar'ın kent kurma politikası kapsamında bu durum Makedon nüfusun kente yerleştirilmesinde kolaylık ve aynı zamanda Thyateira'nın bereketli toprakları sayesinde de bir istihdam sağlamaktaydı[176]. Kentin konum itibarıyla Lydia'nın kuzey sınırında kurulmuş olması ve bölgedeki diğer askerî koloniler gibi Galat tehdidine

[169] Billows, 1995: s. 146.
[170] Billows, 1995: s. 146; Cohen, 1995: s. 180; Billows, 2007: s. 34.
[171] Cohen, 1995: s. 26-30; Ma, 1999: s. 35.
[172] Cohen, 1995: s. 21.
[173] Rostovtzeff, 1953: s. 477; Magie, 1950: s. 140; Kosmin, 2014: s. 167, 187, 190-191; Sarılar, 2014: s. 163-165.
[174] Roosevelt, 2017: s. 160.
[175] Magie, 1950: s. 123; Ma, 1999: s. 5.
[176] Seleukoslar'ın kent kurma politikaları ve Thyateira'nın stratejik konumu konusunda bkz. Magie, 1950: s. 123; Cohen, 1978: s. 40-42.

karşı bir savunma hattı oluşturmaktaydı ve kentin güvenliği buraya yerleştirilen rezerve askerler aracılığıyla sağlanmaktaydı[177]. E. Bikerman, bu konuda Thyateira ve Hyrkanis gibi kentlerin kurulma amaçlarının sadece sınır noktalarını savunmak olmadığını ifade etmektedir ve bu kolonilere yerleştirilen askerlerin herhangi bir savaş durumunda yedekte bekletilen bir grup asker olduğunu eklemektedir[178]. Kısacası, bu yerleşimlere rezerve edilen askerler, bir savaş sırasında Seleukoslar'ın ordusunda görev almaktaydı. Barış zamanında ise kentin güvenliğini sağlamakta ve kendilerine verilen araziyi işlemekteydiler[179].

Thyateira'da Makedonlar'ın varlığına ilişkin verileri antik edebî metinler ve yazıtlar oluşturmaktadır[180]. Strabon, Thyateira'dan bahsederken "Makedonlar'a ait bir kent" ifadesini kullanmaktadır[181]. Bunun yanı sıra kentteki yazıtlardan birinde "Makedon Neoptolemos oğlu Menedemos" ifadesine rastlanılmaktadır[182]. M. A. Clerc, bu belgenin Thyateira'nın en erken yazıtlarından biri olduğunu ve "*diadokhos*'lar" zamanına tarihlenebileceğini söylemektedir[183]. M. Launey, benzer bir görüş sergileyerek Thyateira'nın en erken yazıtlarından biri olduğu düşünülen bu belgenin MÖ 4. yüzyılın sonlarına ait olduğunu ileri sürmektedir[184]. G. M. Cohen ise M. Launey'in yazıtı tarihlendirmesi doğruysa ve dikkate alınırsa Seleukoslar'dan önce kentte Makedonlar'ın yaşadığına dair muhtemel bir kanıt teşkil edebileceğini söylemektedir[185]. Bunun dışında Thyateira'da bulunmuş diğer bir epigrafik belgede de benzer bir durum söz konusudur. "Thyateira etrafındaki Makedonlar" ifadesinin yer aldığı bu yazıtın harf stili dikkate alındığında yine Seleukoslar'dan öncesine, muhtemelen *diadokhos*'lar zamanına tarihlendiği düşünülmektedir[186]. Mitchell de

[177] Schuchhardt, 1888: s. 9-12; Bar-Kochva, 1976: s. 26; Cohen, 1978: s. 41.
[178] Bikerman, 1938: s. 82.
[179] Rostovtzeff, 1955: s. 500; Walbank, 1992: s. 132.
[180] TAM V, 2 1177; TAM V, 2 1109; TAM V, 2 1166. Ayrıca bkz. Mazzini, 2020: s. 137, 147-149. I. Seleukos'un Makedon komutanları ve askerleri tarafından onurlandırıldığı yazıt için bkz. Radet, 1892: s. 50, 297, no. 1; OGIS 211; TAM V, 2 901; Mazzini, 2020: s. 147-148.
[181] Strab. xiii, 4, 4, 1-12. Ayrıca bkz. Mazzini, 2020: s. 147.
[182] Clerc, 1886: s. 398, no. 1; Clerc, 1893: s. 11 no. 37; TAM V, 2 1109. Lydia ve Mysia'daki Makedon yerleşimlerinde rastlanılan Makedon isimleri için bkz. Daubner, 2006: s. 164.
[183] Clerc, 1886: s. 398; Clerc, 1893: s. 11; TAM V, 2 1109.
[184] Launey, 1950: s. 338.
[185] Cohen, 1995: s. 240, no. 2.
[186] Clerc, 1886: s. 398; Lechat – Radet, 1887: s. 466, no. 32; Clerc, 1893: s. 13; TAM V, 2 1166.

benzer bir görüş beyan ederek kentteki Makedonlar'ın varlığının Seleukoslar'dan önce olduğunu ifade etmektedir[187]. Son olarak konuyla ilgili olarak Marek ise Thyateira'nın eski bir Lydia kenti olduğunu belirtirken kentin bir Makedon yerleşimi olduğunu da eklemektedir[188]. Bu konuda özellikle M. A. Clerc, M. Launey ve R. A. Radet gibi araştırmacıların yazıtlar ışığında öne sürdükleri görüşler dikkate alınırsa kentin Seleukoslar'dan önce *diadokhos*'lar zamanında mı kurulduğu sorusu gündeme gelmektedir[189]. Modern araştırmacılardan A. Schulten, konuya açıklık getirerek Thyateira'nın Lysimakhos'la yapılan Koroupedion Muharebesi sırasında kurulduğundan (koloni haline getirildiğinden) bahsetmektedir[190]. O. F. A. Meinardus da benzer bir tutum sergileyerek I. Seleukos'un Lysimakhos ile olan mücadelesinde, Lysimakhos'tan gelebilecek tehditlere karşı MÖ 300-282 yılları arasında Thyateira'yı kurmuş olabileceğini belirtmektedir[191]. Hellenistik Dönem'in savaşlarla geçen atmosferinde krallıkların bu tarz önlemler alması karşılaşılan bir durumdur. Fakat V. Tscherikower, MÖ 281 yılında yapılan Koroupedion Muharebesi'nden önce kentin koloni hâline getirilmediğini ve dolayısıyla buraya Makedonlar'ın yerleştirilmediğini söylerken bu durumun savaştan sonra gerçekleştiğini ifade etmektedir[192]. D. Magie bu konuda kentin I. Seleukos'un ölmeden önce kurduğu son kolonisi olduğunu söylemektedir[193]. Kentte bulunmuş bir yazıtta Kral Seleukos, Thyateira'daki Makedonlar'ın komutanları ve askerleri tarafından onurlandırılmaktadır[194]. Dolayısıyla bu yazıttan Thyateira'nın Seleukoslar'ın hâkimiyetinde olduğu, komutanların ve askerlerin Makedon olduğu ve yerleşimin askerî bir koloni olduğu anlaşılmaktadır[195]. Heinen, Seleukos kralının onurlandırıldığı bu yazıtı ve Stephanos

[187] Mitchell, diğerlerinden farklı olarak bu tarz *katoikia*'ların Büyük İskender zamanında kurulmuş olabileceğini düşünmektedir (Mitchell, 2019: s. 345-350; Mitchell, 2018: s. 20).
[188] Marek, 2016: s. 195.
[189] Lydia'daki yerleşimlerin Antigonos Monophthalmos ve Lysimakhos'a atfedilmesi konusunda bkz. Cohen, 1995: s. 43-45; Roosevelt, 2019: s. 157.
[190] Schulten, 1897: s. 528.
[191] Meinardus, 1974: s. 7.
[192] Tscherikower, 1927: s. 22.
[193] Magie, 1950: s. 977 vdd.; Tscherikower, 1927: s. 22; Cohen, 1978: s. 12; Cohen, 1995: s. 238; Kaya, 2000: s. 122.
[194] Radet, 1892: s. 50, 297, no. 1; OGIS 211; TAM V, 2 901; Mazzini, 2020: s. 147-148.
[195] Radet 1892: s. 297, no. 1; Clerc, 1893: s. 13; Clerc – Zakas, 1900: s. 161, no. 107; OGIS 211; TAM V, 2 901; Heinen, 1972: s. 41; Cohen, 1978: s. 76-83; Ma, 1999: s. 4; Kosmin, 2014: s. 191; Mazzini, 2020: s. 137, 147-149. Heinen, burada bahsedilen kişinin I. Seleukos olduğunu ve böyle bir kronolojik sınıflandırmanın harf şekline dayanarak yapıldığını ifade etmektedir (Heinen, 1972: s. 41).

Byzantios'un yorumunu dikkate alarak kentin yeniden kurulmasının muhtemelen Lysimakhos'un ölümü ile I. Seleukos'un öldürülmesi arasında geçen yedi ay içerisinde gerçekleşmiş olabileceğini de ifade etmektedir[196]. Kısacası Koroupedion'dan sonra kentin kurulduğuna vurgu yapmaktadır. Mehl de bu konuda benzer bir tutum sergilemektedir. Kentin Lysimakhos ile yapılan bu savaştan sonra kurulmuş olabileceğini vurgulamaktadır ve gerekçe olarak da Koroupedion'un konum olarak Sardeis'e yakın olduğunu, bu durumun askerî bir koloni olarak bilinen Thyateira ile ilgisinin olmadığını ifade etmektedir[197]. Bunların dışında E. Meyer ise diğerlerinden farklı bir görüş öne sürmektedir. Kentin kuruluşunu daha ileri bir tarihe götürerek I. Antiokhos (Soter) tarafından kurulduğunu belirtmektedir[198]. Fakat bunu destekleyen herhangi bir belge bulunmamaktadır. Sonuç olarak kentte en erken yazıtlar ve araştırmacıların yorumları dikkate alındığında kentin Seleukoslar'dan önce MÖ 4. yüzyılın sonu ile MÖ 3. yüzyılın başlarında kurulduğunu eldeki verilerin yetersizliği nedeniyle söylemek güçtür. Fakat bu zaman aralığında Küçük Asya'da *diadokhos*'lar'ın art arda yaptıkları savaşlar nedeniyle belli bölgelere ve yerleşimlere rezerve asker yerleştirildiği Thyateira'da da benzer bir durumun yaşandığı ve Koroupedion Muharebesi sonrasında Seleukoslar tarafından kentin kurulmuş olduğu görüşler arasındadır[199].

MÖ 188 yılında yapılan Apameia Anlaşması'nın şartları gereği Seleukoslar, Toroslar'ın ötesine çekilmişlerdir[200] ve Lydia bu tarihten itibaren Attaloslar'ın egemenliği altına girmiştir. Thyateira, bölgenin orta ölçekli kentlerinden biridir. Fakat, Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentin geliştiği[201] epigrafik[202] ve numismatik belgelerden kısmen de arkeolojik kalıntılardan[203] anlaşılmaktadır. Fakat epigrafik

[196] Heinen, 1972: s. 40.
[197] Mehl, 1986: s. 301-302.
[198] Meyer, 1898: s. 647.
[199] Ma, 2013: s. 72.
[200] Pol. xxi, 40, 1-43; Liv. xxxviii, 37-38, 4; App. **Syr**. 39. Ayrıca bkz. Baronowski, 1991: s. 450; Marek, 2016: s. 225-226; Errington, 2017: s. 222-223.
[201] Jones 1998: s. 44-45.
[202] TAM V, 2 975; Clerc, 1893: s. 21; Clerc, 1886: s. 420, no. 29; IGR IV 1222; TAM V, 2 926; Malay, 1999: s. 40, no. 24.
[203] Aydınoğlu, 2021: s. 175.

belgelerin arkeolojik kalıntılarla desteklenmemesi, bu konudaki yorumları da kısıtlamaktadır[204].

1.5. Araştırma Tarihçesi

Thyateira/Akhisar ile alakalı ilk araştırmalar, seyyahların kentle ilgili notlarından ve çizimlerinden oluşmaktadır (**Resim 8, 9, 10**). Bazıları sadece Akhisar'dan, bazıları ise Thyateira'dan söz etmektedir. 14. yüzyılda yaşamış İbn Battuta, kitabında Saruhan Beyliği'ni anlatırken Akhisar'a da yer vermektedir[205]. Fakat eserinde antik kentten söz etmemektedir. 17. yüzyılda yaşamış Evliya Çelebi ise 1671 yılında Anadolu'ya yapmış olduğu gezileri sırasında Akhisar'a uğramış, genellikle Akhisar'ın coğrafyası ve mimari yapısından bahsetmiş[206] ve kendisi de İbn Battuta gibi Thyateira ile ilgili herhangi bir açıklama yapmamıştır. Fakat, Evliya Çelebi'nin verdiği anekdotlar, antik kente ait bazı yapılar hakkında yorum yapmamıza yardımcı olmaktadır. Örneğin seyahatnamesinde bahsetmiş olduğu kalenin bugün kazısı devam eden Hastane Höyüğü olduğu düşünülmektedir[207].

Thyateira ile ilgili ilk bilgilere yabancı seyyahların Küçük Asya'da yapmış oldukları inceleme gezileri sırasında almış oldukları notlar vasıtasıyla ulaşılmaktadır. J. Spon 1678 yılında yayımladığı **Voyage d'Italie de Dalmatie de Grece, et Du Levant** adlı kitabının üçüncü cildinde Küçük Asya'da yapmış olduğu gezilere yer vermektedir. Bu bağlamda uğradığı kentlerden biri de Thyateira'dır. J. Spon, Thyateira'daki bazı yazıtları ve sikkeleri kitabında yayımlamıştır[208]. P. Rycaut, 1679 yılında yayımlanan **The Present State of the Greek and Armenian Churches** isimli kitabında kentin yerini araştırırken, Livius'un metinlerini dikkate aldığından bahsetmektedir[209]. Fakat, P. Rycaut, Thyateira'nın lokalizasyonu konusunda ilk olarak Ephesos'tan 25 mil uzaklıkta olan Tire (Teira) ile Thyateira'yı karıştırdığını da

[204] Bkz. İkinci Bölüm Arkeolojik Buluntular.
[205] İbn Battuta, 2000: s. 455.
[206] Evliya Çelebi, IX.
[207] Akdeniz – Akdeniz, 2017: s. 4; Akdeniz, 2020: s. 206-207.
[208] Spon, 1678: s. 108-124.
[209] Rycaut, 1679: s. 30.

eklemektedir. C. Texier'e göre P. Rycaut'un kent için önemi Thyateira'nın yerini ilk tespit eden kişilerden biri olmasıdır[210]. Bunun dışında antik kentin Akhisar sınırları içerisinde olduğu Akhisar'da bulunmuş bir yazıt yardımıyla da belirlenmiştir[211].

E. Chishull'un Küçük Asya'daki gezilerini konu alan ve 1747 yılına tarihlenen **Travels in Turkey and Back to England** isimli eserinden, Smyrna'ya olan seyahati sırasında Thyateira'ya da uğradığı anlaşılmaktadır. E. Chishull, kente geldiğinde çok sayıda yazıtla ve yer yer mimari kalıntılarla karşılaştığından söz etmektedir[212]. R. Chandler, Küçük Asya'da 1764-1765 yılları arasında yaptığı gezileri esnasında ise Sardeis'i, Magnesia ad Sipylum'u ve Hermos Vadisi'ni gezdikten sonra Thyateira'ya gelmiş ve kent ile ilgili gözlemlerini çok kısa notlarla açıklamıştır[213]. de Peyssonnel, 1765 yılında basılmış olan **Observations Historiques et Geographiques sur Les Peuples Barbares** isimli kitabında Sardeis, Magnesia ve Thyateira'ya yapmış olduğu seyahatlerini anlatmaktadır. Thyateira'yı anlattığı bölümde kentin tarihinden, yazıtlarından ve sikkelerinden bahsetmektedir[214]. Fr. V. J. Arundell, 1828 yılında yayımlanmış olan **A Visit to the Seven Churches** adlı eserinde Thyateira'ya gelen diğer seyyahlar gibi kentte çok sayıda yazıt bulduğundan ve Ephesos'ta olduğu gibi Thyateira'da da Tanrıça Diana'ya (Artemis) ait bir tapınım olduğundan söz etmektedir[215]. C. B. Elliott'ın, 1838 yılında yayımlanan **Travels in the Three Great Empires of Austria, Russia and Turkey** isimli eserinin ikinci kitabı Türkiye'de gerçekleştirdiği gezileri içermektedir. Bu bağlamda ziyaret ettiği kentlerden biri de Thyateira'dır. C. B. Elliott'un kitabında kentin lokalizasyonu ve tarihi ile ilgili anekdotlar bulunmaktadır. Tanrıça Diana'nın tapınımı için önemli bir kent olduğunu vurgulamaktadır[216]. Bunun yanı sıra kentle ilgili gözlemlerini de aktaran C. B. Elliott, Akhisar'ın genel olarak nüfus yoğunluğundan ve mimarisinden bahsetmektedir ve kentte çok sayıda yazıt gördüğünü de eklemektedir[217]. R. Walsh'un yazdığı, Th.

[210] Texier, 2002: s. 80.
[211] Allom – Walsh, 1838: s. 41; Barber, 1851: s. 189.
[212] Chishull, 1747: s. 53.
[213] Chandler, 1971: s. 212.
[214] de Peyssonnel, 1765: s. 243-356.
[215] Arundell, 1828: s. 190-191.
[216] Elliott, 1838: s. 108.
[217] Elliott, 1838: s. 109.

Allom'un eskizlerinin (**Resim 9**) yer aldığı iki ciltlik **Constantinople and the Scenery of the Seven Churches of Asia Minor** isimli kitapta ise R. Walsh, Thyateira'nın Lydia kentlerinden biri olduğunu vurgulamaktadır ve C. B. Elliott gibi R. Walsh da Thyateira'nın tarihine değinmektedir[218]. Ayrıca R. Walsh, Akhisar'da bulunmuş bir yazıt sayesinde, antik kentin yerinin tespit edildiğinden bahsetmektedir[219]. Tanrıça Diana'nın kentin koruyucu tanrıçası olduğunu da eklemektedir[220]. C. Fellows, Küçük Asya'da yapmış olduğu araştırmalarını anlattığı ve 1838 yılına tarihlenen **A Journal Written During an Excursion in Asia Minor** adlı kitabında Thyateira'nın İncil'de söz edilen yedi kiliseden biri olduğunu söylemektedir ve kentte gördüğü mimari buluntulara da kitabında yer vermektedir[221].

H. Christmast'ın **The Shores and Islands of the Mediterranean** isimli 1851 yılında üç cilt olarak yayımlanan kitabının son cildi Küçük Asya'daki yedi kiliseye ve onların güzargâhlarına ayrılmıştır. H. Christmast da kente gelen diğer seyyahlar gibi kentin etrafında antik döneme ait çok sayıda mimari buluntuya (sütun başlıkları, kaideler, lahit ve lahit kapakları) rastladığından ve bunların çoğunun halk tarafından müsrifçe kullanıldığından bahsetmektedir. Ayrıca antik kente ait büyük bir yapı kalıntısı ile karşılaşmadığını da eklemektedir[222]. 1851 yılında yayımlanan, J. W. Barber'ın **Patmos and The Seven Churches of Asia** adlı kitabın Thyateira bölümünde kentin tarihi ile ilgili bilgilerin verilmesinin yanı sıra J. W. Barber'ın Akhisar ile ilgili gözlemleri de anlatılmaktadır. Burada ilginç olan J. W. Barber'ın kente yakın bir mesafede olan ve tepelerde yükselen bir Amphitheatrum'dan bahsetmesidir[223]. Şimdiye kadar yapılan kazı çalışmalarında bununla ilgili herhangi bir kalıntıya rastlanılmamıştır. Bunun yanı sıra Fr. V. J. Arundell, C. B. Elliott ve R. Walsh gibi J. W. Barber da kentte Artemis tapınımından ve bunun kent için öneminden söz etmektedir. Ayrıca kentte darp edilmiş sikkelere ve yazıtlara da değinmektedir. Thyateira'nın İncil'de geçen bölümlerine vurgu yaparak bununla ilgili bilgiler

[218] Allom – Walsh, 1838: s. 41-42.
[219] Allom – Walsh, 1838: s. 42.
[220] Allom – Walsh, 1838: s. 42.
[221] Fellows, 1838: s. 21.
[222] Christmast, 2012: s. 113.
[223] Barber, 1851: s. 187.

sunmaktadır[224]. A. Svoboda'nın 1869 yılında yayımlanan **The Seven Churches of Asia** isimli kitabında öncelikle kentin adının kökeninden ve tarihinden bahsederken Thyateira'nın günümüzdeki adı olan Akhisar isminin nereden geldiği ile ilgili bilgiler sunmaktadır. Ayrıca Akhisar'ın 19. yüzyıla ait bir görüntüsüne de kitabında yer vermektedir (**Resim 10**)[225]. Son olarak Alman coğrafyacı H. Kiepert'ın Küçük Asya'nın batısını kapsayan 1890 tarihli haritasının VIII. paftasında ismi yer alan Lydia kentlerinden biri de Thyateira'dır[226] (**Harita 1**).

D. French 1959 yılında Balıkesir, Manisa illerini ve Akhisar ilçesini kapsayan, Prehistorik ve Protohistorik dönemlerle ilgili bir yüzey araştırması gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucunda French, Manisa-Akhisar arasında çok sayıda höyük tespit etmiştir[227]. R. Dinç de 1994 ve 1995 yılları arasında French gibi Prehistorik–Protohistorik dönemleri kapsayan iki yüzey araştırması yapmıştır. Bunlardan ilki 1994 yılında Akhisar ilçesinde Kulaksızlar mevkisinde mermer İdol Atölyesi üzerine yaptığı çalışmadır. Bu araştırma sonucunda çok sayıda Mermer idol çekirdeği, idol taslakları ve yongalar bulunmuştur[228]. 1995 yılında ise R. Dinç, bu araştırma kapsamında Kırkağaç ve Saruhanlı ilçeleri arasında kalan bölgede de yeni höyükler bulmuştur[229].

Kentteki ilk kazılar 1962 yılında Tepe Mezarlığı'nda Y. Boysal başkanlığında yapılmıştır[230]. Kazılarda mimari elemanlar ve bazı küçük buluntular bulunmuştur. Fakat bununla ilgili kazı raporları yayımlanmamıştır[231]. 1968 yılında R. Duyuran tarafından Tepe Mezarlığı'nda başlayan kazılar ise 1971 yılına kadar sürmüştür[232]. Son olarak 2011 yılından itibaren E. Akdeniz tarafından Tepe Mezarlığı ile Hastane Höyüğü adı verilen iki sahada kazı ve restorasyon çalışmaları yürütülmektedir.

[224] Barber, 1851: s. 187-195.
[225] Svoboda, 1869: s. 48-50.
[226] http://luna.lib.uchicago.edu/luna/servlet/detail/UCHICAGO~2~2~459~1239850:-Specialkarte-vom westlichen-Kleina?qvq=q:_luna_media_exif_filename%3DG7430-s250-K5-sheet08.tif&mi=0&trs=1
[227] French, 1969: s. 47-55.
[228] Dinç, 1996: s. 12-21.
[229] Dinç, 1997: s. 255, 265-271.
[230] Akdeniz, 2020: s. 162.
[231] Akdeniz, 2013: s. 432.
[232] Duyuran, 1969: s. 73-76; Duyuran, 1974: s. 17-27; Akdeniz, 2020: s. 162.

İKİNCİ BÖLÜM

ARKEOLOJİK KALINTILAR

Yerleşimin, kurulduğu dönemden bugüne kadar devamlı iskân görmesi, arkeolojik kalıntıların günümüzde sınırlı sayıda olmasının sebebidir. Dolayısıyla arkeolojik kalıntıların birçoğunun bugün modern yerleşimin altında kaldığı tahmin edilmektedir[233]. Thyateira'da epigrafik belgeler ışığında bilinen fakat arkeolojik belgelerle desteklenmeyen yapılar bulunmaktadır. Yunan kentlerinin en önemli kamusal mekânlarından biri olan *gymnasion* bunlardan biridir. Kentte *gymnaison* ile ilgili en erken yazıtlardan biri Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen *Ephebos*'ların listesidir[234]. Bunun yanı sıra yine Hellenistik Dönem'e tarihlenen bir diğer yazıtta, kentteki *gymnasion*'da "Basileus Eumenes" olduğu düşünülen Attalos kralına, her ayın 6. gününde bir kurban sunulduğundan bahsedilmektedir[235]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise Thyateira'da *gymnasion*'ların varlığına ilişkin çok sayıda yazıt bulunmaktadır[236] ve kentte birden fazla *gymnasion*'un olduğu bilinmektedir[237]. Bunu gösteren epigrafik belgelerden biri Tiberius Claudius Antyllos'un onurlandırıldığı yazıttır. Bu kişi kentteki tüm *gymnasion*'larda *gymnasiarkhes* olarak görev almıştır[238]. Publius Aelius Ailianos isimli kişinin onurlandırıldığı yazıttan da kentte birden fazla *gymnasion* yapısının olduğu anlaşılmaktadır ve aynı yazıtta bir *macellum* yapısından da bahsedilmektedir[239]. Bunların dışında kentte bulunmuş bir diğer yazıtta Menandros oğlu Marcus isimli kişinin Lykos Nehri kenarında inşa edilen bir yapıyı denetlediğinden bahsedilmektedir[240]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde imparatorlara

[233] Akdeniz, 2013: s. 432. Yapılan jeofizik araştırmaları da kentle ilgili mimari yapıların varlığına işaret etmektedir (Akdeniz, 2014: s. 131; Akdeniz – Şahin – Erön, 2015: s. 131).
[234] Malay, 1999: s. 33, no. 16.
[235] TAM V, 2 855; Thonemann, 2003: s. 99-100. Ayrıca bkz. Price, 2004: s. 192-193.
[236] Malay – Petzl, 2017: s. 33-34; TAM V, 2 949; TAM V, 2 968; TAM V, 2 975; TAM V, 2 987; TAM V, 2 994; TAM V, 2 1007; TAM V, 2 1008; TAM V, 2 1009; TAM V, 2 1015.
[237] Malay – Petzl, 2017: s. 33-34; TAM V, 2 926; TAM V, 2 975. Clerc, kentte beş tane *gymnasion* yapısının olduğundan söz etmektedir. Ayrica bu *gymnasion*'ların bir tanesinin en büyük olduğunu ifade etmektedir (Clerc, 1893: s. 21).
[238] IGR IV 1269; TAM V, 2 975. Ayrıca bkz. Harland, 2013: s. 124; Vitale, 2018: s. 306; Siekierka – Stebnicka – Wolicki, 2021: s. 886.
[239] Clerc, 1886: s. 420, no. 29; Clerc, 1893: s. 21; IGR IV 1222; TAM V, 2 926.
[240] TAM V, 2 991; van Nijf, 1997: s. 89; Arnaoutoglou, 2011: s. 268; Harland, 2014: s. 227; Kantirea, 2016: s. 482.

atfedilen bazı mimari yapıların olduğu da yazıtlar aracılığıyla bilinmektedir. Bunlardan biri kentteki bir *stoa* yapısının bahsedildiği adak yazıtıdır[241]. Ayrıca bu döneme tarihlenen diğer bir yazıtta, Thyateira'da imparatora ait bir Σεβαστῶν οἶκος (*Domus Augusta*) yapısından söz edilmektedir[242].

Bazı durumlarda arkeolojik belgelerin yazıtlarla desteklenmiyor oluşu da yapı hakkında yorum yapılmasını kısıtlamaktadır. Kazı çalışmaları sırasında tapınağın hangi tanrıya ait olduğu ile ilgili herhangi bir epigrafik belge bulunmamıştır[243]. Dolayısıyla bu sebepten tapınağın kentin baş tanrısı Apollon'a mı yoksa yine kentin diğer önemli tanrıçası Artemis'e mi ait olduğu ya da başka bir tanrıya mı ait olduğu tam olarak bilinmemektedir. Ayrıca Vespasianus (**RİP06**), Septimius Severus (**RİP114**), Geta (**RİP144**), Macrinus (**RİP149**) ve Severus Alexander (**RİP 188**, **RİP189**) zamanında darp edilmiş bazı sikke serilerinde de *tetrastylos* düzeninde bir tapınak betimiyle karşılaşılmaktadır.

Kazı çalışmaları Tepe Mezarlığı ile Hastane Höyüğü adı verilen iki alanda yürütülmüştür. Bunun yanı sıra yapılan yüzey araştırmaları neticesinde Akhisar ve çevresinde Prehistorik-Protohistorik dönemlere ait çok sayıda höyük tespit edilmiştir[244]. Bu höyüklerden biri Akhisar'ın merkezinde yer alan ve kazı çalışması yapılan Hastane Höyüğü'dür.

2.1. Tepe Mezarlığı

Tepe Mezarlığı olarak adlandırılan mevki, bugün Akhisar'ın şehir merkezinde, Ragıp Bey Mahallesi'nde, Akhisar Müzesi ile Akhisar Öğretmenevi'ne çok yakın bir konumda yer almaktadır (**Resim 4**). Bu alanda kazı çalışması ilk olarak 1962 yılında Y. Boysal tarafından gerçekleşmiştir[245]. R. Duyuran tarafından 1968-1971 yılları

[241] Malay, 1999: s. 40, no. 24.
[242] Malay, 1999: s. 34, no. 17; 35.
[243] Akdeniz – Erön, 2020: s. 175.
[244] French, 1969: s. 47-51.
[245] Akdeniz, 2013: s. 432.

arasında yapılan ikinci dönem kazı çalışmalarında[246] bazilika olarak adlandırılan yapı ile sütunlu cadde ortaya çıkartılmıştır[247]. Tepe Mezarlığı'ndaki üçüncü dönem kazıları ise 2011 yılından 2021 yılına kadar E. Akdeniz başkanlığında sürdürülmüştür[248].

Tepe Mezarlığı'nda yapılan çalışmalarda mimari yapıların yanı sıra Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikkeler ve seramikler ile Bizans İmparatorluğu Dönemi'ne tarihlenen cam buluntular, hayvan kemiklerinden yapılmış kaşık, iğne gibi küçük buluntular[249], freskolar ve seramikler bulunmuştur[250]. 2011 yılında başlayan üçüncü dönem kazı çalışmaları bazilikanın güneydoğu kısmında gerçekleşmiştir. Bu çalışmalar sonucunda Hellenistik Dönem'e, Roma İmparatorluk Dönemi'ne ve Bizans Dönemi'ne tarihlenen çok sayıda seramik bulunmuştur[251]. 2019 yılında ise Tepe Mezarlığı'nda yer alan sütunlu caddede restorasyon çalışması yapılmış ve sütunlu caddenin sütunları ayağa kaldırılmıştır (**Resim 2**).

Tepe Mezarlığı'nda bulunmuş seramiklerin tarihlendirilmesi, kil analizleri ve arkeometri incelemeleri B. Tekkök başkanlığında gerçekleşmiştir. B. Tekkök, Tepe Mezarlığı'nda en erken seramik buluntuların İlk Tunç çağlarına ait olduğunu belirtmektedir ve Hellenistik Dönem'e tarihlenen seramiklerin ise az sayıda ele geçtiğini ifade etmektedir[252]. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen en erken seramik buluntular ise Iulius-Claudius Hanedanı Dönemi'ne tarihlenmektedir ve yerel üretimin ağırlıkta olduğu gözlenmektedir[253]. Tepe Mezarlığı'nda bu döneme tarihlenen seramikler ise az sayıda bulunmuştur. B. Tekkök, bununla ilgili olarak MS 17 yılında meydana gelen depreme ait tahribat tabakasının tespit edildiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla B. Tekkök, seramiklerin az sayıda tespit edilmesinde muhtemelen depremden sonra yapılan temizliğin etkili olduğunu söylemektedir[254]. Bu

[246] Akdeniz, 2013: s. 432.
[247] Akdeniz, 2013: s. 432-433.
[248] Akdeniz, 2013: s. 429-444.
[249] Akdeniz, 2014: s. 125.
[250] Duyuran, 1969: s. 73; Akdeniz, 2013: s. 433.
[251] Tekkök – Akyol – Kadıoğlu – Albuz, 2015: s. 314-315.
[252] Tekkök – Akyol – Kadıoğlu – Albuz, 2015: s. 312.
[253] Tekkök – Akyol – Kadıoğlu – Albuz, 2015: s. 312-313.
[254] Tekkök – Akyol – Kadıoğlu – Albuz, 2015: s. 312.

konuda kesin yargılardan kaçınarak ve Suetonius'u dikkate alarak bu depremin MÖ 27 yılında Augustus zamanında gerçekleşmiş olduğu düşünülebilir[255].

Seramikler yoğun olarak MS 2. yüzyıl ile MS 3. yüzyıl arasına tarihlenmektedir ve yerel üretim oldukları tespit edilmiştir[256]. Tepe Mezarlığı'ndaki en geç seramik buluntular MS 7. yüzyıla tarihlenmektedir[257]. Ayrıca, Tepe Mezarlığı'nda kemikten yapılmış çok sayıda günlük yaşamla ilişkili buluntular (kaşık, iğne vb) tespit edilmiştir. Buna benzer buluntular sadece bu alanda değil aynı zamanda Hastane Höyüğü'nde ve Manisa Müzesi'nin, Akhisar'ın merkezinde yürütmüş olduğu kazı çalışmalarında da bulunmuştur. Dolayısıyla Thyateira'da bir kemik atölyesinin olduğu düşünülmektedir[258].

2. 1. 1. Bazilika Yapısı

MS 2. yüzyıl ile 6. yüzyıl arasına tarihlendirilen Bazilika Yapısı, 43 m uzunluğunda, 10 m. genişliğindedir. Yapı dikdörtgen planlıdır[259] ve kuzey-güney aksında uzanmaktadır. Kuzey bölümünde bir apsis yer almaktadır. Apsisin batı kısmında ise dikdörtgen planlı odalar tespit edilmiştir[260].

2. 1. 2. Sütunlu Cadde

MS 2. yüzyıla tarihlendirilen sütunlu cadde, kuzey-güney doğrultusundadır[261] (**Resim 3**). Günümüzde sütunlu caddenin bir bölümü açığa çıkartılmıştır. Caddeye ait kalıntıların bugün Öğretmenevi olarak kullanılan yapının altında kaldığı düşünülmektedir. Çünkü yapılan sondaj çalışmalarında bu yolun ortaya çıkartılan kısmı ile modern kentin altında kalan bölümü hesaplandığında tahmini olarak yolun

[255] Sue. Tib. viii. Ayrıca bkz. Guidoboni, 1994: s. 174-176; 180-185; 188-190; 192-195.
[256] Tekkök – Akyol – Kadıoğlu – Albuz, 2015: s. 313.
[257] Tekkök – Akyol – Kadıoğlu – Albuz, 2015: s. 314-315.
[258] Akdeniz – Şahin – Erön, 2015: s. 125.
[259] Akdeniz, 2013: s. 432-433.
[260] Duyuran, 1969: s. 73.
[261] Aydınoğlu, 2021: s. 175.

uzunluğunun 100 m olduğu saptanmıştır[262]. Kazılar esnasında bu alanda 29 kaide tespit edilmiştir. Sütün başlıkları ise Korinth ve Ion düzenindedir[263]. Bu sütun başlıkları ve altlıkları MS 2. yüzyıla tarihlenmektedir ve *in situ* olarak bulunmuştur[264]. Aydınoğlu, bu caddenin Hadrianus zamanında yapıldığını öne sürmektedir ve bu durumu imparatorun kenti ziyaret etmesiyle ve Hadrianus adına düzenlenen festivalle ilişkilendirmektedir[265]. Buluntuların tarihlendirilmesiyle bu durum bir anlamda paralellik göstermektedir.

Sütunlu cadde üzerinde yapılan çalışmalarda seramik buluntuların yoğun olduğu gözlenmiştir ve MS 2. yüzyıl ile MS 3. yüzyıl arasına tarihlendirilmektedir[266]. Yangın tabakasının içerisinde bulunmuş sikkeler ise MS 4. yüzyıla tarihlenmektedir[267]. Günümüzde kazılar kapsamında ortaya çıkartılan sütunlu caddede restorasyon çalışmaları yapılmış ve mevcut sütunlar ayağa kaldırılmıştır.

2. 1. 3. Mezar Yapıları

2012 yılında alanın doğu ve güneyinde yapılan çalışmalar sırasında 14 adet mezar tespit edilmiştir ve basit toprak gömülerden oluşan bu mezarların bazılarında ise *in situ* olarak çiviler bulunmuştur. Dolayısıyla bazılarının tabutla birlikte gömüldüğü düşünülmektedir[268].

2.2. Hastane Höyüğü

Hastane Höyüğü[269] adı verilen alan Tepe Mezarlığı gibi Akhisar'ın merkezinde Kethüda Mahallesi'nde, Eski Devlet Hastanesi'nin olduğu alanda yer almaktadır[270] (**Resim 6**) ve Tepe Mezarlığı'na çok yakın bir mevkiide konumlanmıştır. Höyüğün

[262] Akdeniz, 2013: s. 433.
[263] Aydınoğlu, 2021: s. 159.
[264] Duyuran, 1974: s. 20; Akdeniz, 2013: s. 433.
[265] Aydınoğlu, 2021: s. 175.
[266] Tekkök – Akyol – Kadıoğlu – Albuz, 2015: s. 313.
[267] Duyuran, 1974: s. 20; Akdeniz, 2013: s. 433.
[268] Akdeniz – Şahin – Erön, 2015: s. 126.
[269] Hastane Höyüğü, adını Akhisar'daki Eski Devlet hastanesinden almaktadır.
[270] Akdeniz, 2012: s. 22.

yerden yüksekliği 10 metredir ve boyutları kuzeydoğu-güneybatı yönünde 355 m; doğu-batı yönünde 360 m'dir[271]. Fakat Höyüğün, hastanenin yapımı sırasında tahribata uğradığı[272] ve bu nedenle belli bir bölümünün modern yerleşimin altında kaldığı düşünülmektedir[273]. 2011 yılında yapılan topoğrafya çalışmalarının ardından höyükteki kazı çalışmaları ilk kez 2012 yılında Prof. Dr. E. Akdeniz başkanlığında gerçekleşmiştir[274].

Hastane Höyüğü'nün önemi, arkeolojik bulgular ışığında yerleşimin Prehistorik Dönem'e kadar giden tabakalarının tespit edilmesidir. Höyükte yerleşime ait en erken bulguların Son Neolitik Dönem'e tarihlenen seramik buluntuları olduğu düşünülmektedir[275] (**Resim 11**). Bunun dışında Son Kalkolitik Dönem'e tarihlenen dört seramik parçası da Hastane Höyüğü'nde bulunmuş en erken buluntular arasındadır[276] (**Resim 12**). E. Akdeniz, Son Kalkolitik Dönem'e tarihlenen bu buluntular kapsamında Akhisar ve çevresinde tespit edilen ilk yerin de Hastane Höyüğü olduğunu ifade etmektedir[277]. Bunun yanı sıra İlk, Orta ve Son Tunç çağlarına ait seramik buluntular da tespit edilmiştir[278] (**Resim 13**). Dolayısıyla kentin bu dönemde de iskân gördüğü anlaşılmaktadır. MÖ 8. yüzyıl ile 6. yüzyıl arasına tarihlenen Lydia seramikleri bu durumun devam ettiğini göstermektedir[279] (**Resim 14**).

Hastane Höyüğü'nün bir dönem akropol, bir dönem ise nekropol olarak farklı işlevlerle kullanıldığı düşünülmektedir[280]. Ayrıca Bizans ve Osmanlı Dönemi'ne tarihlenen arkeolojik buluntular da mevcuttur[281]. E. Akdeniz, 2013-2019 yılları arasında höyükte yaptığı çalışmalar sırasında höyüğün tepe kısmında yapıların

[271] Akdeniz, 2012: s. 22; Akdeniz, 2014: s. 127; Akdeniz – Şahin – Erön, 2015: s. 126; Akdeniz, 2019: s. 7; Akdeniz, 2020: s. 210.
[272] Akdeniz, 2013: s. 434-435; Akdeniz – Şahin – Erön, 2015: s. 126-127.
[273] Akdeniz, 2013: s. 434-435; Akdeniz, 2019: s. 8.
[274] Akdeniz – Şahin – Erön, 2015: s. 126.
[275] Akdeniz, 2011: s. 7; Akdeniz – Erön – Akıllı, 2019: s. 675; Akdeniz, 2020: s. 217-220; Akdeniz – Erön, 2020: s. 162.
[276] Akdeniz, 2012: s. 25, 27; Akdeniz – Erön – Akıllı, 2019: s. 674; Akdeniz, 2020: s. 215.
[277] Akdeniz, 2012: s. 25.
[278] Akdeniz, 2012: s. 26; Akdeniz, 2014: s. 128; Erat, 2017: s. 38-43; Çelepkolu, 2017: s. 27-30.
[279] Çakan, 2018: s. 14; Akdeniz – Erön – Kaya, 2018: s. 7.
[280] Akdeniz, 2012: s. 24; Akdeniz, 2013: s. 435; Akdeniz, 2019: s. 8; Akdeniz, 2020: s. 206.
[281] Akdeniz – Şahin – Erön, 2015: s. 128-130.

olduğundan söz etmektedir[282]. Bunun dışında kazılar sırasında bulunmuş dikkate değer buluntulardan biri ise pişmiş toprak künk'tür. Çünkü üzerinde muhtemelen bu künkü yapan kişinin ismi ve bulunduğu köyün adı yazmaktadır (Ἰουλιανοῦ Τιββων)[283] (**Resim 15**).

2.2.1. Tapınak Yapısı

2013 yılında yapılan kazı çalışmaları sırasında tespit edilen yapının, ilk önce bir sunak yapısı olduğu düşünülmüş[284] fakat takip eden yıllarda yapılan çalışmalar sonucunda tapınak olduğu ortaya çıkmıştır[285] (**Resim 5**). Höyüğün tepe kısmında yer alan bu yapı, dikdörtgen planlıdır ve doğu-batı yönünde uzanmaktadır[286]. Sütun kaidelerinin Ion tipinde olduğu saptanmıştır[287]. Tapınakta genel olarak bir tahribat söz konusudur. Bu durum özellikle tapınağa ait mimari elemanlardan olan *krepis* sıralarında, sütun tamburu parçalarında, sütun sıralarında, sütun başlıklarında ve arşitrav parçalarında gözlemlenmektedir[288]. Tahribata, tapınağın özellikle kuzeydoğu kesiminde ve kısmen de güneydoğu kısmında rastlanmaktadır[289].

E. Akdeniz ve A. Erön mimari ögeler ışığında, yapının MÖ 2. yüzyıla tarihlendiği önerisini getirmektedirler[290] (**Resim 16**). Tapınağın bulunduğu alanda kazı çalışmalarında bulunmuş mermer bir blok parçası üzerinde ΘΕΟ Ρ yazmaktadır[291]. Bunun dışında herhangi bir epigrafik belge bulunmamaktadır. Dolayısıyla tapınağın hangi tanrıya ait olduğu da bilinmemektedir[292]. Buluntular ışığında tapınağın MS 5. yüzyıla kadar kullanılmaya devam edildiği düşünülmektedir[293]. Tapınağa ait birçok

[282] Akdeniz – Erön, 2020: s. 162.
[283] Akdeniz – Erön, 2017: s. 403-416. Ayrıca bkz. (IAM 1, 2018, 216).
[284] Akdeniz – Erön, 2016: s. 82; Akdeniz – Erön – Kaya, 2018: s. 1, 3; Akdeniz – Erön, 2020: s. 162.
[285] Akdeniz – Şahin – Erön, 2015: s. 129-130; Akdeniz – Erön, 2017: s. 404-406; Akdeniz – Erön – Kaya, 2018: s. 1; Akdeniz – Erön – Akıllı, 2019: s. 673; Akdeniz – Erön, 2020: s. 162; Erön, 2021: s. 133.
[286] Akdeniz – Erön, 2020: s. 168.
[287] Erön, 2021: s. 147.
[288] Akdeniz, 2019: s. 8-9; Akdeniz – Erön, 2020: s. 169-173.
[289] Akdeniz – Erön, 2020: s. 165.
[290] Akdeniz, 2019: s. 8; Akdeniz – Erön, 2020: s. 175; Erön, 2021: s. 152-154.
[291] Akdeniz – Erön, 2020: s. 175; Erön, 2021: s. 152-153.
[292] Akdeniz – Erön, 2020: s. 175; Erön, 2021: s. 152-153.
[293] Akdeniz, 2019: s. 8; Akdeniz – Erön, 2020: s. 175.

mimari parça ise Geç Antik Dönem'de ve Bizans Dönemi'nde başka yapılarda devşirme (*spolia*) malzeme olarak kullanılmıştır[294]. Kazılar sırasında çok sayıda mezar bulunmuştur. Bu nedenle tapınağın daha sonra nekropol olarak kullanıldığı düşünülmektedir[295]. Ayrıca tapınakta MS 13. yüzyıl ile 14. yüzyıl arasına tarihlendirilen sikkeler de bulunmuştur[296].

2.2.2. Mezar Yapıları

Höyükte yapılan çalışmalar sırasında farklı niteliklere sahip çok sayıda mezar yapısı ortaya çıkarılmıştır[297]. 2013-2019 yılları arasında tapınak olarak adlandırılan yapının kuzey ve güney kesimindeki alanda 67 mezar tespit edilmiştir[298] (**Resim 21**). Coşkun, bu mezarları basit toprak mezar, sanduka mezar ve çatı kiremitli mezarlar olmak üzere üç farklı kategoride değerlendirmektedir[299]. Mezarların dönemsel olarak ayrım yapılabileceğimiz veriler sunmaması ve buluntuların az sayıda olması, mezarların tarihlendirmesi konusunda kesin yargılarda bulunmamızı engellemektedir[300]. Fakat erken dönemlere tarihlendiği düşünülen mezarlarda, Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerine tarihlendirilen seramik parçaları tespit edilmiştir. Diğer mezarlarda ise Bizans ve Osmanlı Dönemi'ne ait seramik buluntularla karşılaşılmıştır[301]. E. Akdeniz, mezarları genel hatlarıyla MS 7. yüzyıl ile 10. yüzyıl arasına tarihlendirmektedir[302]. Bunların dışında Hastane Höyüğü'nde (MS 2-3. yüzyıl) Fabius Zosimus isimli birine ait bir mermer lahit bulunmuştur[303] (**Resim 20**). Fakat bu lahitin *in situ* olarak ele geçtiği kesin değildir. Höyüğün bir dönem *nekropol* alanı olarak kullanıldığı da düşünülmektedir[304].

[294] Akdeniz – Erön, 2020: s. 167.
[295] Erön, 2021: s. 139-141.
[296] Akdeniz – Erön, 2020: s. 165.
[297] Akdeniz – Erön – Kaya, 2018: s. 6; Akdeniz – Erön – Akıllı, 2019: s. 673.
[298] Coşkun, 2020: s. 16; Akdeniz – Erön, 2020: s. 166; Erön, 2021: s. 139.
[299] Coşkun, 2020: s. 16-19.
[300] Akdeniz, 2012: s. 24; Akdeniz – Erön, 2016: s. 83; Coşkun, 2020: s. 16-20.
[301] Akdeniz – Erön, 2020: s. 166-167.
[302] Akdeniz – Erön – Akıllı, 2019: s. 673; Akdeniz, 2019: s. 8-9.
[303] Akdeniz, 2013: s. 435.
[304] Akdeniz 2013: s. 435; Akdeniz, 2019: s. 8.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASİ TARİHİ

3.1. Hellenistik Dönem

Antik edebî metinler, epigrafik belgeler ve numismatik kaynaklar ışığında Thyateira isimli kentin tarihi ve kuruluşu Hellenistik Dönem'den itibaren başlamaktadır. Dolayısıyla Hellenistik Dönem'le birlikte kentin tarihine değinirken bölge genelinde meydana gelen değişiklere genel bir perspektifle bakabilmek ve değişen siyasi konjonktür karşısında kentin bölge içerisindeki konumunu daha iyi anlayabilmek adına Büyük İskender'in Asya Seferi'nden itibaren bu dönem ele alınmaktadır.

Büyük İskender, çıkmış olduğu Asya seferinde Küçük Asya'ya doğru ilerlerken Kserkses'in Yunanistan seferi[305] sırasında izlediği rotayı takip etmiş ve Sestos üzerinden Hellespontos Boğazı'nı geçmiştir[306]. MÖ 334 yılında Persler'le Granikos (Biga Çayı) yakınlarında[307] yapılan savaşın sonucunda Büyük İskender, Persler'in satraplık merkezi olan Daskyleion'u ele geçirmiş[308] ve yönünü Küçük Asya'daki en önemli satraplık merkezi olan Sardeis'e çevirmiştir[309]. Muhtemelen Thyateira üzerinden Sardeis'e ulaşmış ve kenti hiçbir zorlukla karşılaşmadan teslim almıştır[310].

Büyük İskender, Sardeis halkı ile bölgedeki diğer kentlerin halklarına özgürlüklerini vererek kendi yasalarını kullanma ve eski geleneklerini uygulama

[305] Hdt. vii, 33-36.
[306] Arr. **an**. i, 11. Ayrıca bkz. Green, 2013: s. 165-166; Marek, 2016: s. 174.
[307] Arr. **an**. i, 13-17. Bosworth bu savaşın başlangıcında üstün tarafın Persler olduğunu söylerken Büyük İskender'in savaş esnasında gösterdiği cesaretinin, gücünün ve savaşı kendisinin komuta etmesinin her şeyi Makedonlar'ın lehine döndürdüğünü ve savaştan galip ayrılmalarında etken olduğunu eklemektedir (Bosworth, 2005: s. 60).
[308] Arr. **an**. i, 17.
[309] Arr. **an**. i, 17.
[310] Arr. **an**. i, 17. Ayrıca bkz. Bosworth, 2005: s. 63.

hakkını tanımıştır[311]. Ayrıca hâkimiyeti altına giren satraplıklara da kendi istediği kişileri tayin etmiştir. Bu bağlamda Lydia Satraplığı'na da Asandros'u getirmiştir[312]. Böylece Büyük İskender, Küçük Asya'da Persler'in boyunduruğundan kurtardığı kentlere belli imtiyazlar verip satraplıklara kendi istediği kişileri tayin ederek hâkimiyetini sağlamlaştırmayı amaçlamıştır. Büyük İskender'in ardından *diadokhos*'lar da benzer bir politikayı takip etmiştir.

Büyük İskender'in ölümünün (MÖ 323) ardından bıraktığı geniş topraklar, ordusunda yer alan ve Makedon Krallığı'nın soylu ailelerinden gelen *diadokhos*'lar arasında paylaşılmıştır[313]. Bu ilk toprak paylaşımında Büyük İskender'in krali *Hypaspists*'lerinden biri olan[314] I. Seleukos (Nikator) herhangi bir toprak alamamış ve en önemli mevki, Hephaeiston öldükten sonra da süvari komutanlığına getirilmiş olan Perdikkas'a verilmişti[315]. Asia'nın yönetiminden sorumlu olan Perdikkas'ın bu güçlü konumu uzun sürmemiş, Mısır'da tertiplenen bir suikast sonucu öldürülmüştü[316]. Bunun üzerine MÖ 320'de *Triparadeisos*'ta yapılan toplantının sonucunda[317] *diadokhos*'lar arasında yeni toprak paylaşımları yapılmıştı[318]. Egemenlik alanını genişleten Antigonos Monophthalmos, MÖ 319 yılında Antipatros'un ölümünün ardından Asya'daki konumunu sağlamlaştırmış ve yaklaşık yirmi yıl bu mevkisini korumuştu[319]. MÖ 306 yılında ilk olarak Antigonos Monophthalmos'un ve oğlu

[311] Arr. **an.** i, 17. Ayrıca bkz. Hammond, 1993: s. 21; Bosworth, 2005: s. 63; Briant, 2010: s. 8; Tekin, 2019: s. 3.
[312] Arr. **an**. i, 17, 7. Ayrıca bkz. Anson, 1988: s. 471.
[313] Antigonos Monophthalmos Phrygia'yı, Lykia ve Pamphylia'yı; Lysimakhos Thrakia'yı; Ptolemaios Mısır'ı; Leonnatos Hellespontos Phrygia'sını; Menandros ise Lydia'yı aldı (Diod. xviii, 3). Ayrıca bkz. Billows, 1990: s. 55-57; Marek, 2016: s. 184; Errington, 1970: s. 57). Menandros aynı zamanda Antigonos Monophthalmos'un da müttefiki olarak bilinmekteydi (Plut. **Eum**. ix, 4).
[314] Arr. **an.** v, 13, 1-4; Ayrıca bkz. Heckel, 1992: s. 255.
[315] Plut. **Eum**. i, 2.
[316] Diod. xviii, 33-6; Plut. **Eum**. viii, 2.
[317] Anson, 1986: s. 216; Errington, 1970: s. 58-59.
[318] Antigonos Monophthalmos, Phrygia, Lykia ve Pamphylia'nın kendisine verilmiş olmasının yanı sıra Asya'daki ordunun komutanlığına getirildi (Errington, 1970: s. 58; Tekin, 2019: s. 9).
[319] Walbank, 1992: s. 50.

Demetrios Poliorketes'in[320] daha sonra diğer *diadokhos*'ların *basileus*[321] unvanı almaları bu toprak paylaşımlarını bir anlamda meşrulaştırmıştı[322].

Antigonos Monophthalmos'un güçlenmesi diğerleri için bir tehdit unsuruydu. Bu nedenle Lysimakhos, I. Seleukos ve Kassandros, Antigonos Monophthalmos'a karşı güçlerini birleştirmişlerdi ve MÖ 301 yılında meydana gelen Ipsos Muharebesi'nde[323] Antigonos Monophthalmos bu üçlü koalisyon karşısında yenilgiye uğramıştı[324]. Bu tarihe kadar da Lydia, Antigonos Monophthalmos'un hâkimiyetinde yer almaktaydı. Ipsos Savaşı'ndan sonra ise bölge Lysimakhos'un egemenliği altına girmiş ve MÖ 281 yılında gerçekleşen Koroupedion Muharebesi'nden sonra Seleukoslar'ın teritoryumuna dâhil edilmiştir. Kısacası bölge kısa aralıklarla Hellenistik krallıklar arasında el değiştirmiştir. Koroupedion Muharebesi'nden kısa bir süre sonra I. Seleukos, anavatanı Makedonia'ya gitmek için yola çıkmış[325], fakat Trakya'da Ptolemaios (Keraunos) tarafından öldürülmüştü[326]. Adı geçen kralın Küçük Asya'da kurduğu son kolonisinin ise Thyateira olduğu bilinmektedir[327].

---

[320] Plut. **Dem**. 25, 3-5. Ayrıca bkz. Austin, 2006: s. 94.

[321] Antigonos Monophthalmos ile Demetrios Poliorketes'in *basileus* unvanını almalarından belli bir süre sonra diğer *diadokhos*'lar da benzer bir şekilde bu unvanı alarak krallıklarını ilan ettiler (Plut. **Dem**. 18, 1-4; App. **Syr**. 54. Ayrıca bkz. Meeus, 2014: s. 294). *Diadokhos*'ların bu unvanı bir yıl içerisinde mi aldıkları yoksa Antigonos Monophthalmos ile Demetrios Poliorketes'ten kısa bir süre sonra mı aldıkları ile ilgili tartışmalar bulunmaktadır (Ayrıntılı bilgili için bkz. Gruen, 1984: s. 257-259; Billows, 1990: s. 159; Grainger, 1990: s. 112; Meeus, 2014: s. 294). Bunun dışında Makedon kökenli olan bu krallar, sadece *basileus epitheton*'unu kullanmışlar ve kendi etnik kökenlerine ait bir isim (*basileus ton Makedonon*) eklememişlerdi. Bu durum onların belli bir ülkenin kralı oldukları imajını da ortadan kaldırmıştı. Aynı zamanda egemen oldukları bölgeye de daha iyi nüfuz etmelerine yardımcı olmuştu (Chaniotis, 2005: s. 57).

[322] Austin, 2006: s. 94-95.

[323] Ipsos Muharebesi, Synnada yakınındaki Ipsos'ta gerçekleşmiştir. Bu Lysimakhos ile I. Seleukos'un Antigonos Monophthalmos için uyguladıkları bir stratejiydi. Ayrıca bu durum Küçük Asya'da Antigonos Monophthalmos'un en önemli merkezlerinden olan Sardeis ve Kelainai üzerinde de bir tehdit oluşturmaktaydı (Billows, 1990: s. 181-182).

[324] Diod. xix, 105, 1. Ayrıca bkz. Cook, 1962: s. 161; Walbank, 1992: s. 57-58.

[325] Herakleialı Memnon'a göre yaşı bir hayli ilerlemiş olan I. Seleukos, Küçük Asya'nın yönetimini oğlu I. Antiokhos'a bırakarak Makedonia'ya gitmeyi düşünmüştür (FGrH 434 F 1.8). Pausanias da bu konuda benzer bir yorumda bulunmuştur (Paus. i. 16.2. Ayrıca bkz. Ogden, 2018: s. 201-204).

[326] Cohen, 1978: 12. I. Seleukos, Ptolemaios *Keraunos* tarafından Trakya'da (Lysimakheia) öldürülmüştür (FGrH 434 F 1.8; Paus. i, 16, 2). Ayrıca bkz. Walbank, 1992: s. 57-58; Ogden, 2018: s. 201-202).

[327] OGIS 211; Tscherikower, 1927: s. 22; Magie, 1950: s. 977-978; Cohen, 1978: s. 12; Cohen, 1995: s. 238.

Hellenistik Dönem'de Antigonoslar, Ptolemaioslar ve Seleukoslar arasında yapılan yoğun savaşlar nedeniyle *status quo*'nun sabit olmadığı anlaşılmaktadır. Krallıkların egemenlik alanları MÖ 281 yılında yapılan Koroupedion Muharebesi'nden sonra ana hatlarıyla ortaya çıkmıştır. Fakat emperyalist bir bakış açısına sahip ve asker kökenli olan bu krallar, krallıklarını da savaş ve askerî güç üzerine kurmuşlardı[328]. Bu nedenle iktidarı elinde tutabilmek, topraklarını koruyabilmek ve genişletebilmek adına birbirleriyle mücadele etmeye devam etmişlerdi. Bu durum krallıkların teritoryumlarında genişlemelerin ya da daralmaların değişkenlik göstermesine neden olmuştu.

I. Seleukos'un ölümünün ardından başa geçen oğlu I. Antiokhos (MÖ 281-261) Küçük Asya'daki otoritesini sağlamaya çalışırken birçok problemle uğraşmak zorunda kalmıştır[329]. Galatlar MÖ 278/277 yıllarında Anadolu'ya giriş yapmış[330] ve Küçük Asya'nın batı kıyılarındaki birçok Yunan kentine zarar vermiştir[331]. Ayrıca Galatlar'ın iç kesimlerdeki bazı kentleri istila ettikleri de bilinmektedir[332]. MÖ 276/275 yıllarına tarihlenen bir yazıt, Galatlar'ın saldırılarına maruz kalan kentlerden birinin Thyateira olduğunu göstermektedir[333]. Ayrıca bu yazıt Thyateira'nın Galatlar tarafından istilaya uğradığını gösteren tek belge olması açısından önem arz etmektedir. MÖ 275 yılına tarihlenen bu adak yazıtında Thyateiralı Phanokrites adlı kişi, Galatlar'ın elinden kurtulan oğlu Phanokritos için Apollon *Pityainos*'a şükranlarını sunmaktadır. Çünkü Phanokrites, oğlunu Galatlar'dan Apollon *Pityainos*'un kurtardığını düşünmektedir[334]. Fakat Galatlar'la ve I. Antiokhos'un kazandığı zaferle ilgili herhangi bir bilgi

[328] Chaniotis, 2005: s. 57-58.
[329] Kosmin, 2014: s. 18; Grainger, 2014: s. 129.
[330] Memnon *FGrHist* 434 F 11.1-7; Pol. iv, 46, 1-2; Liv. xxxviii, 16, 1-8; Strab. xii, 5, 1; Paus. i, 4, 5. Ayrıca bkz. Mitchell, 1993: s. 15; Arslan, 2000: s. 54-56; Arslan, 2010: s. 226-230; Marek, 2016: s. 204.
[331] Diod. xxii, 4; 5, 2; Paus. i, 4, 5. Kyzikos (OGIS 748); Erythrai (IErythrai 24, 28); Didyma (IDidyma 426, 1, 7; 428, ii, 8) istilaya uğrayan kentler arasındadır. Ayrıca bkz. McShane, 1964: s. 36; Mitchell, 1993: s. 16-18; Strobel, 1996: s. 119; Mitchell, 1993: s. 16-18; Arslan, 2000: s. 69; Shipley, 2000: s. 53; Marek, 2016: s. 204; Arslan, 2017: s. 82-85; Errington, 2017: s. 125).
[332] Thyateira, Apameia, Laodikeia ve Themisonion (Kaya, 2016: s. 51).
[333] Keil – Premerstein, 1911: s. 14-15, no. 19; TAM V, 2 881. Ayrıca bkz. Magie, 1950: s. 55 vb. 731 no. 11; Hansen, 1971: s. 30.
[334] Mitchell, 1993: s. 17.

bulunmamaktadır[335]. Bu yazıtın bir diğer özelliği ise Seleukos *Era*'sı konusunda bilgiler içermesidir[336].

Roma'nın en önemli müttefiklerinden biri olan Attaloslar'ın da I. Antiokhos'un krallığı döneminde güçlenmeleri[337] ve MÖ 262 yılında bağımsızlıklarını ilan etmeleri gelişen politik durumlardan biridir[338]. Attaloslar'ın teritoryumu, genel olarak Seleukoslar'ın Küçük Asya'daki gücüyle paralellik göstermiş ve buna bağlı olarak iki krallık arasındaki çekişmeler MÖ 190 Magnesia Muharebesi'ne kadar devam etmiştir. Dolayısıyla Küçük Asya'da her iki krallığın egemenlik alanında bazen genişlemeler bazen de küçülmeler meydana gelmiştir[339]. Çünkü Attaloslar genel olarak Seleukoslar'ın iç karışıklıklarından yani patlak veren isyanlardan ya da Ptolemaioslar'la olan çekişmelerinden yararlanarak topraklarını genişletmiştir. Bu bağlamda Kuzey Lydia kentlerinden biri olan Thyateira da konumu itibarıyla Hellenistik Dönem'in yoğun savaşlarla geçen ortamında bu iki krallık arasında yönetimsel anlamda birkaç kez el değiştirmiştir. Lydia ve özellikle bölgenin kuzey kesimleri Attaloslar için önem arz etmekteydi. Yunt Dağları (Aspordenon), Attaloslar'ın egemenlik alanının güney sınırını, Lydia'nın yani Seleukoslar'ın ise kuzey sınırını oluşturmaktaydı. Attaloslar'ın genellikle stratejik noktalarda

[335] Keil – Premerstein, 1911: s. 15, no. 19. I. Antiokhos ile Galatlar arasında meydana gelen savaşın Thyateira yakınında olduğu konusunda bkz. McShane, 1964: s. 36, 38.
[336] Lydia'da, Karia'nın iç kesimlerinde ve Phrygia'da Seleukoslar'ın kurmuş olduğu kolonilerde bulunmuş yazıtlarda benzer bir şekilde Seleukos *Era*'sına ve ay adlarına rastlanılmaktadır (Thonemann, 2004: s. 124 dn. 7). Seleukos *Era*'sı MÖ 312/311 yılından itibaren başlamaktadır (Grainger, 2014: s. 43; Kosmin, 2014: s. 230).
[337] Sartre, 1995: s. 28.
[338] Walbank, 1992: s. 123-124; Sartre, 1995: s. 28; Ma, 1999: s. 34; Schuler, 2019: s. 17.
[339] Sartre, 1995: s. 23.

garnizonlar kurduğu bilinmektedir[340]. Bunlardan biri Yaylakale'dir[341]. Bu kale, Kaikos Vadisi'ni Kuzey Lydia'ya bağlayan bir mevkide yer almaktaydı ve dolayısıyla bu alanın kontrolü Yunt Dağları üzerinden sağlanmaktaydı[342]. Bu nedenle Thyateira'nın Kaikos Vadisi'ne olan yakın konumu Attaloslar için önemliydi[343]. Çünkü Attaloslar'ın burayı ele geçirmesi krallığının güney sınırını da güçlendirmesi anlamına gelmekteydi. Dolayısıyla Thyateira stratejik konumu nedeniyle Attaloslar'ın merkezi Pergamon[344] ile Seleukoslar'ın Küçük Asya'daki merkezi Sardeis arasında kilit bir konumda yer almaktadır. İki bölgenin sınırında kurulan kentlerden biri olan Iulia Gordos'ta da benzer bir durum görülmektedir. Iulia Gordos, bir dönem Seleukoslar'ın yönetimi altındayken bir dönem ise Attaloslar'ın egemenliği altında kalmıştır[345].

Thyateira'nın Attalos egemenliği altına girmesi ilk olarak II. Seleukos'un (Kallinikos) (MÖ 246-226) krallığı zamanında gerçekleşmiş olmalıdır. Bu dönemde Seleukoslar, hanedanlık içerisinde olan bir isyanla ve dış tehditlerle uğraşmak durumunda kalmış ve yaşanan siyasi durumlar neticesinde Seleukos Krallığı'nın egemenlik alanında toprak kayıpları meydana gelmiştir. Bu durum III. Antiokhos Megas zamanına kadar da sürmüştür. Bunlardan biri II. Seleukos'un kardeşi Antiokhos Hieraks'ın isyanı, diğeri ise Seleukoslar ile Ptolemaioslar arasında gerçekleşen III. Suriye Savaşı'dır (MÖ 246-241)[346]. I. Attalos (Soter) (MÖ 241-197) da Seleukos hanedanı zamanında meydana gelen bu iç isyanı, kendi lehine çevirmeyi

[340] II. Eumenes Dönemi'ne (MÖ 197-159) tarihlenen bir yazıtta Pergamon ile Lydia arasındaki dağlık mevkide yer alan askerî bir menzilden ve oradan sorumlu bir garnizon komutanından bahsedilmektedir (RC 51, II, 29-30; Ma, 2013: s. 59-60). Bunun yanı sıra Glykon Neikandros isimli bir kişinin onurlandırıldığı yazıtta ise Thyateira'ya yakın bir mevkiye kurulmuş olan Mernouphyta adı verilen bir koloninin adı geçmektedir (TAM V, 2 959; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 89, no. 135; Thonemann, 2013: s. 1; Marek, 2016: s. 249). Bu koloni hakkında bilgilerimiz oldukça kısıtlıdır. Attaloslar tarafından kurulduğu düşünülmektedir (Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 89, no. 135). Fakat ne zaman kurulduğu konusunda net bir bilgi bulunmamaktadır (Tarihlendirme için bkz. Keil RE *s.v.* "Mernuphyta"). Eldeki veriler ışığında bu koloninin Thyateira'ya karşı Attaloslar'ın sınırları içerisindeki bölgenin kontrolü için kurulduğu düşünülmektedir (Cohen, 1995: s. 218-219). Bu konudaki tartışmalar için bkz. Kaye, 2022: s. 199, dn. 38.

[341] Müller, 2010: s. 453-454. Aristonikos isyanı sırasında Thyateira ile Yaykale'nin stratejik konumu ile ilgili ayrıca bkz. Müller, 2010: s. 455.

[342] Thonemann, 2013: s. 1.

[343] Thyateira'nın coğrafi konumunun Attaloslar ve Seleukoslar için önemi konusunda bkz. Müller, 2010: s. 453-454.

[344] Strab. xiii, 4, 1.

[345] TAM V, 1 689, TAM V, 1 690. Ayrıca bkz. Kaye, 2022: s. 221.

[346] App. **Syr**. 65. Ayrıca bkz. Marek, 2016: s. 213-215.

başarmıştır. Antiokhos Hieraks, Attaloslar'la girmiş olduğu mücadelenin sonucunda Küçük Asya'da hüküm sürdüğü toprakları kaybetmiştir[347]. Bu bağlamda Thyateira'nın MÖ 226-223 yılları arasında, Attaloslar'ın teritoryumuna dâhil olduğu bilinmektedir[348]. Fakat bu durum çok uzun sürmemiş II. Seleukos'un büyük oğlu III. Seleukos (Keraunos) (MÖ 226-223) MÖ 223 yılında Asya Seferi'ne çıkarak kaybedilen toprakları yeniden Seleukos Krallığı'na dâhil etmiştir[349]. Fakat bu sefer sırasında III. Seleukos öldürülünce başa kardeşi III. Antiokhos (Megas) geçmiştir. III. Antiokhos, Büyük İskender ve V. Philippos gibi genç yaşta yönetimi devralmıştır[350]. Onun zamanında krallığın iç sorunlardan biri olan Akhaios'un isyanı Seleukoslar'ın teritoryumunda toprak kayıplarına neden olmuştur[351]. Akhaios, III. Seleukos'un Asya Seferi'ne katılmış ve burada göstermiş olduğu başarıdan sonra Küçük Asya Valisi olarak görevlendirilmiştir. Fakat Akhaios elde ettiği güçten ve muhtemelen otorite boşluğundan III. Antiokhos'a karşı isyan etmiştir[352]. Laodikeia'da krallığını ilan ederek (MÖ 220) sikkeler bastırmıştır[353]. Attaloslar, ise Küçük Asya'da birçok kenti elinde tutmuş ve muhtemelen Thyateira'yı da MÖ 218 yılında yeniden topraklarına katmıştı[354]. Fakat gelişen siyasi durum karşısında Akhaios'un ilerleyişinin kendi çıkarlarına ters düşmesi nedeniyle I. Attalos, Akhaios'a karşı III. Antiokhos'un müttefiki olmuştur[355]. III. Antiokhos, Sardeis'i kuşatarak, Akhaios isyanını bastırmıştır[356].

Attaloslar, Küçük Asya'da baskın bir güç haline gelirken egemenlik alanlarını genişletmek isteyen diğer güçlerle de karşı karşıya kalmışlardır[357]. Bunlardan biri V.

[347] Ma, 1999: s. 46.
[348] Cohen, 1995: s. 239.
[349] Pol. iv. 48, 2-3; 10-11. Ayrıca bkz. Schmitt, 1964: s. 109-111; Ma, 1999: s. 55-56; Shipley, 2000: s. 313.
[350] Austin, 1986: s. 459.
[351] Ma, 1999: s. 59.
[352] Pol. v, 57, 5. Ayrıca bkz. Schmitt, 1964, s. 264-265; Ma, 1999, s. 56; Mørkholm, 2000, s. 139; Grainger, 2010, s. 193; Chrubasik, 2016, s. 84; Sarılar-Özdemir, 2019: s. 519.
[353] Newell, 1941: s. 268, no. 1441; Houghton, 1983: s. 53, no. 609; Houghton – Lorber, 2002: s. 349, no. 955; Marek, 2016: s. 216; Sarılar-Özdemir, 2019: s. 517-526.
[354] Teos, Kolophon ve Aiolis'teki birçok kenti teritoryumuna dâhil ettiği bilinmektedir (Pol. xvi, 1, 7. Ayrıca bkz. Robert, 1962: 38-40; Ma, 1999: s. 59).
[355] Pol, v, 107, 4. Ayrıca bkz. Ma, 1999: s. 59-60.
[356] Piejko, 1987: s. 727; Shipley, 2000: s. 290.
[357] Chrubasik, 2013: s. 108.

Philippos ile girmiş olduğu mücadelelerdir. IV. Ptolemaios'un (Philopator) ölümünün ardından V. Ptolemaios (Epiphanes) başa geçmiştir. V. Philippos ile III. Antiokhos, V. Ptolemaios'un (Epiphanes) çocuk yaşta olmasını fırsat bilerek Ptolemaioslar'ın Küçük Asya'daki topraklarını paylaşmak için aralarında gizli bir anlaşma yapmıştır[358]. Bunun yanı sıra V. Philippos, Attaloslar'ın MÖ 211 yılında Aitolia Birliği ve Roma ile müttefik olarak yapmış olduğu kışkırtmayı unutmamış[359], dolayısıyla V. Philippos, Küçük Asya ile ilgili planlarını gerçekleştirmek için eline geçen bu fırsatı değerlendirerek Attaloslar'ın merkezi olan Pergamon'u ve çevresini istila etmiştir. Kralın tahrip ettiği alanlar arasında kentin surları, *Asklepieion* ve *Nikephorion* gelmektedir[360]. Bunun yanı sıra Polybios, V. Philippos'un Küçük Asya'daki ilerleyişi esnasında Pergamon'a yakın bir mesafede olan Thyateira'nın üzerine yürüdüğünden de bahsetmektedir[361]. Dolayısıyla, Thyateira bu tarihlerde Attaloslar'ın egemenliği altında olmalıdır[362]. Hyllos Nehri'nin yakınında ve bugün Akhisar'ın sınırları içerisinde yer alan Selendi'de Kral Philippos onurlandırıldığı bir yazıt bulunmuştur[363]. Foucart, bu yazıtın MÖ 2. yüzyıldan öncesine tarihlenmediğini bu nedenle bahsi geçen kralın V. Philippos olduğunu söylemektedir[364]. Schuchhardt bu yazıtın MÖ 201 yılına tarihlendiğinden söz etmektedir[365]. Buckler ise bu görüşleri destekleyecek bir yorumda bulunarak bu belgenin Küçük Asya'da V. Philippos ile bağlantılı yazıtlara örnek ve Hierokaisareia kentinin en erken yazıtlarından biri olduğunu ifade etmektedir[366]. Dolayısıyla bu yazıt Polybios'un anlatımıyla bağdaşmaktadır ve V. Philippos'un Küçük Asya'da izlemiş olduğu rotada Thyateira ve çevresi de yer almaktadır. V. Philippos'un Küçük Asya'da ve Ege Denizi'nde izlemiş olduğu siyaset ve istilalar karşısında Roma'nın iki önemli müttefiki olan Attaloslar ile Rhodos, güçlerini

[358] Pol. xvi, 1, 8-9; App. **Mac**. 4; Liv. xxxi, 14; Pomp.Trog. 30. Ayrıca bkz. Austin, 1986: s. 457; Austin, 2006: s. 346-347; Eckstein, 2008: s. 139-141, 178-179.
[359] Chrubasik, 2013: s. 98.
[360] Liv. xviii, 7, 10. Ayrıca bkz. Gehrke, 2014: s. 130; Radt, 2014: s. 198; Marek, 2016: s. 240; Errington, 2017: s. 200-201.
[361] Pol. xiv, 1, 7.
[362] Robert, 1962: s. 38-40; Allen, 1983: s. 44.
[363] Foucart, 1887: s. 104, no. 25; Clerc, 1893: s. 14-15, no. 69; Magie, 1950: s. 747.
[364] Foucart, 1887: s. 104.
[365] Schuchhardt, 1888: s. 7.
[366] Buckler bu yazıtın Thyateira'dan getirilmiş olabileceğini de düşünmektedir (Buckler, 1917: s. 110-111).

birleştirmişti[367]. MÖ 201 yılında Khios'ta meydana gelen deniz savaşında Attaloslar'ın, V. Philippos'un donanmasına ağır hasar vermesine rağmen[368] V. Philippos, Ege kıyılarındaki politikasını sürdürmeye devam etmiştir. Bunun üzerine Attaloslar ve Rhodos, Roma'dan yardım talebinde bulunmuş ve yaşanan bu gelişmeler karşısında Roma, V. Philippos'a Pergamon'a vermiş olduğu zarardan dolayı tazminat ödemesini şart koşmuştur. Fakat V. Philippos'un ilerleyişinin devam etmesi II. Makedonya Savaşı'nın oluşmasına zemin hazırlamıştır[369].

V. Philippos'un müttefiği olan III. Antiokhos da Asya'da Attaloslar'ın, Rhodos'un ve Roma'nın V. Philippos'a karşı mücadelelerini kendi lehine çevirmeye çalışmış ve Küçük Asya'da kaybettiği birçok kenti yeniden krallığına dâhil etmiştir (MÖ 197)[370]. Thyateira'nın da bu kentlerden biri olduğu düşünülmektedir[371]. III. Antiokhos'un Küçük Asya'daki ilerleyişi Attaloslar'ın çıkarlarına ters düşmekteydi. Çünkü Attaloslar'ın, egemenliği altında olan birçok kent Seleukoslar'a geçmişti. Attaloslar'ın yanı sıra Seleukoslar'ın Küçük Asya'daki topraklarını genişletmesi, Rhodos'un da çıkarlarına ters düşmekteydi. Bu nedenle Attaloslar ile Rhodos, V. Philippos'a karşı yapmış oldukları ittifakı III. Antiokhos'a karşı da sürdürmüşler ve benzer bir politika izleyerek Roma *senatus*'una çağrıda bulunmuşlardı[372]. Kısacası III. Antiokhos'un Küçük Asya'daki faaliyetlerinden Roma'yı haberdar etmişlerdi. Bu duruma kayıtsız kalmayan Roma, Küçük Asya'ya bir heyet göndermiştir. Fakat Roma'nın verdiği direktifleri dikkate almayan III. Antiokhos, Aitolialar'ın isteğini dikkate alarak MÖ 191 yılında Yunanistan'a girmiş ve bunu savaş nedeni sayan Roma, III. Antiokhos ile Thermopylai'da karşı karşıya gelmişti. Savaşın sonucunda III. Antiokhos yenilmiş[373] ve Küçük Asya'ya geri dönmüştür. Roma'nın III. Antiokhos ile mücadele içerisine girmesindeki amacı II. Eumenes'in ısrarcı tutumundan çok

[367] Ma, 2013: s. 53; Errington, 2017: s. 200-201. V. Philippos, MÖ 201 yılında Samos'u almış fakat kısa bir süre sonra kaybetmiş ve Lade açıklarında Rhodos'un saldırısına uğramıştır (Pol. xvi, 10, 1. Detaylı bilgi için bkz. Errington, 2017: s. 200). Bunun yanı sıra Euromos'u ele geçirmiş (SEG 43: 706; SEG 36: 973); Pergamon'a saldırarak kenti tahrip etmiştir (Errington, 2017: s. 201).
[368] Gehrke, 2014: s. 130; Errington, 2017: s. 200-201.
[369] Errington, 2017: s. 200-201.
[370] Pol. iv, 46, 1-2; Liv. xxxvi, 43, 8. Ayrıca bkz. Chrubasik, 2013: s. 113; Marek, 2016: s. 222-223.
[371] Ma, 1999: s. 87.
[372] Schuler, 2019: s. 20.
[373] Pol. xxi, 20, 9; Liv. xxxv, 23, 10; 39, 50.

Aitolialar'a ve onların yanında yer alan III. Antiokhos'a gücünü göstermekti[374]. Roma daha sonra III. Antiokhos'un ardından Küçük Asya'ya gelmişti. MÖ 190 yılında Lucius Cornelius Scipio'nun *consul*'lüğü sırasında Cicero'nun Roma halkının en büyük savaşı olarak addettiği Magnesia Muharebesi gerçekleşmişti[375]. Scipio Africanus ve kardeşi Lucius Cornelius Scipio'nun komutasındaki Roma, Seleukoslar'ı ağır bir yenilgiye uğratmıştır[376]. MÖ 188 yılında yapılan Apameia Barış Anlaşması'nın şartları gereği Seleukoslar, Toroslar'ın ötesine çekilmiş ve ağır bir savaş tazminatı ödemek zorunda kalmıştır[377]. MÖ 190 yılında gerçekleşen Magnesia Muharebesi'nden sonra Roma'nın müttefiki olan II. Eumenes (Soter) (MÖ 197-159) kenti ve etrafını ele geçirmişti[378] ve Thyateira halkı mücadele içerisine girmeden teslim olmuştu[379]. Dolayısıyla kent, bu tarihlerde Seleukoslar'ın hakimiyeti altında olmalıydı.

Seleukoslar'ın Küçük Asya'da hükmettiği topraklar Magnesia Muharebesi'nden sonra Roma'nın iki müttefiği Attaloslar ve Rhodos[380] arasında paylaşılmıştı[381]. Apameia Anlaşması'na göre Seleukoslar'ın teritoryumuna ait olan Halys Nehri'nin (Kızılırmak) batısında kalan yerler Attaloslar'ın egemenliği altına girmişti ve Lydia da bu bölgelerden biriydi[382]. Attaloslar, böylece Roma'nın kendilerine bahşettikleri topraklarda daha da güçlenirken aynı zamanda belli bir zenginlik de elde etmişlerdi. Fakat Roma, Küçük Asya'daki topraklardan elini çekmemiş ve Apameia Anlaşması'nın şartları gereği Yunan şehirleriyle ilgili önemli kararlarda yetki yine Roma *senatus*'una verilmişti[383]. Bu anlaşmayla birlikte kıyı

[374] Gehrke, 2014: s. 134-135.
[375] Cic. **Mur**. XV, 32.
[376] Liv. xxxvii, 38, 1-44; xxxviii, 48, 7-8; xxxviii, 58, 9-10; App. **Syr**. 20-21; Eutr. iv. 3-4. Ayrıca bkz. Errington, 2017: s. 219.
[377] Pol. xxi, 40, 1-43; Liv. xxxviii, 37-38, 4; App. **Syr**. 39. Ayrıca bkz. Baronowski, 1991: s. 450; Marek, 2016: s. 225-226; Errington, 2017: s. 222-223.
[378] Liv. xxxvii, 38, 7.
[379] Liv. xxxvii, 44. 1.
[380] Savaştan sonra Rhodos Halkı ve müttefiklerinin Lindos'ta tanrılara adakta bulunduğu bir yazıt aracılığıyla bilinmektedir (Aydaş, 2010: s. 40).
[381] Pol. xxi, 21, 7. Ayrıca bkz. Baronowski, 1991: s. 452; Sartre, 1995: s. 107; Austin, 2006: s. 365-367, no. 205; Eckstein, 2008: s. 333.
[382] Liv. xxxvii, 45-55. Ayrıca bkz. Marek, 2016: s. 226.
[383] Magnesia ad Maeandrum ile Priene arasında gelişen sorunlara Roma senatosu müdahil olmuştur. OGIS 282 = RC 229; Malay, 1987: s. 12.

kesimlerde yer alan çok sayıda Hellen kenti özgürlük elde etmişti[384]. Fakat aynı durum Lydia ve Phrygia kentleri için geçerli değildi. Çünkü elimizde bununla ilgili herhangi bir belge bulunmamaktadır[385].

Seleukoslar'dan sonra Attaloslar, Küçük Asya'da önemli bir güç hâline gelirken Galatlar'la ve Bithynia Krallığı ile olan çekişmeleri de devam etmişti. Attaloslar'la Bithynia Krallığı arasında yaşanan mücadelelerin ana nedeni, Hellenistik krallıkların temelinde var olan iktidar arzusu ve topraklarını genişletme politikasıydı. Bunun yanı sıra MÖ 2. yüzyılda Attaloslar, Roma'nın da desteğini alarak Küçük Asya'daki güçlü konumunu sağlamlaştırmıştır[386]. İki krallık arasında yaşanan çekişmelerin Bithynia Kralı I. Prousias'ın (MÖ 228-182) ve II. Prousias'ın (MÖ 182-149) dönemlerinde yoğunluk kazandığı bilinmektedir[387]. Özellikle II. Attalos'un (Philadelphos) (MÖ 159-138) başa geçmesiyle başlayan süreçte, II. Prousias'ın MÖ 157-154 yılları arasında Pergamon'u istila etmesiyle aralarındaki husumet iyice açığa çıkmıştı. Bunun yanı sıra II. Prousias, Pergamon'un çevresindeki yerleşimleri de istila etmişti[388]. Yaşanan bu hadise karşısında yine hakem pozisyonunda yer alan Roma duruma müdahil olmuş ve Küçük Asya'ya bir heyet yollamış, Bithynia Krallığı da Pergamon başta olmak üzere zarar verdiği kentlere belli bir tazminat ödemişti[389]. Thyateira da bu kentler arasında olmalıydı. Attaloslar, Bithynia Krallığı'nın iç meselelerine müdahil olarak II. Prousias'a karşı II. Nikomedes'i desteklemiş, yaşanan iç savaşta II. Prousias, oğlu II. Nikomedes'e karşı yenilmiş ve öldürülmüştü. Bithynia Krallığı'nın başına geçen II. Nikomedes ise babasının aksine Pergamon'un ve Roma'nın müttefiği olmuştu[390]. Attaloslar'ın en büyük başarılarından biri Roma'ya karşı izlemiş olduğu sistemli politikadır. Roma'nın artan gücü karşısında dengeleri iyi kuran, dış politikasında daima Roma'yı destekleyen Attaloslar, Roma'nın en önemli müttefiklerinden biri haline gelmişti[391] ve bunun karşılığında Roma'dan belli

[384] Bikerman, 1938: s. 236-239; Mellor, 1975: s. 70.
[385] Mellor, 1975: s. 70.
[386] Dowler, 2019: s. 96.
[387] Ma, 2013: s. 53; Dowler, 2019: s. 93.
[388] Pol. xxxii, 15; Diod. xxxi, 35; App. **Mithr**. iii. Ayrıca bkz. Marek, 2016: s. 237.
[389] Pol. xxxiii, 12, 7.
[390] Dowler, 2019: s. 96.
[391] Gehrke, 2014: s. 127.

imtiyazlar elde etmişlerdi. Attaloslar özellikle II. Eumenes'in çabası ve güttüğü politika sayesinde Küçük Asya'da güçlü bir krallık hâline gelmişti. Fakat onlara bu imkânı sağlayan Roma, karşısında günden güne güçlenen bir müttefiği bir şekilde bertaraf etmek istiyordu. Bu durum MÖ 168'deki Pydna Muharebesi'nden sonra meydana geldi ve Roma birlikte mücadele ettiği II. Eumenes'le bu savaştan sonra yollarını ayırdı. II. Eumenes'in Galat saldılarını gündeme getirmesi neden gösterildi ve adı geçen kralın Roma'ya girmesine izin verilmedi[392]. Fakat Attaloslar, Roma ile olan bağını koparmadı.

II. Eumenes'ten sonra başa geçen oğlu III. Attalos (Philometor) (MÖ 138-133), ölmeden önce egemenliği altındaki topraklarının yönetimini Roma'ya bırakmıştır[393]. Fakat II. Eumenes'in (Soter) oğlu olduğunu beyan eden Aristonikos (III. Eumenes) Attaloslar'ın varisi olduğunu iddia etmiş ve Roma'ya isyan etmişti[394]. MÖ 133 yılında Leukai'yı ele geçirmiş[395] ve daha sonra birçok şehri de işgal etmişti[396]. Aristonikos'a destek veren kentler olduğu gibi ona karşı duran Roma'nın yanında bir tutum sergileyen kentler de olmuştu[397]. Bunun yanı sıra Pontos Kralı V. Mithradates (*ca.* MÖ 150-122), Bithynia Kralı III. Nikomedes (MÖ 149-127), Kappadokia Kralı V. Ariarathes (MÖ 163-130) ve Paphlagonia Kralı II. Pylaemenes (*ca.* MÖ 104-130) bu isyanda stratejik düşünerek Roma'dan taraf olmuştu[398]. İsyanı bastırmak için Küçük Asya'ya P. Licinius Crassus gönderilmiş fakat Aristonikos ile girdiği mücadelede başarısız olmuş ve öldürülmüştü[399]. Aristonikos'un, Ephesoslular ile Kyme yakınlarında yapılan savaş sonucunda yenilmesiyle birlikte Aristonikos kıyı

[392] Gehrke, 2014: s. 134-135.
[393] Strab. xiii, 4, 2; Liv. lix; Sall. **his**. iv, 59; App. **Mithr**. 62; OGIS 338 = IGR IV 289. Ayrıca bkz. Austin, 2006: s. 430-431, no. 248; Daubner, 2006: s. 19-23; Marek, 2016: s. 251-252.
[394] Strab. xiv, 1, 38; Diod. xxxiv, 2, 26. Ayrıca bkz. Sartre, 1995: s. 113-114. Aristonikos isyanı sırasında Ephesos ve Pergamon gibi Asia Eyaleti'nin iki büyük kentinde yoğun bir sikke darbının olduğu bilinmektedir (Meadows, 2013: s. 183).
[395] Strab. xiv, 1, 38, 1-17. Ayrıca bkz. Daubner, 2006: s. 62.
[396] Sestos (OGIS 339); Elaia (Syll^3, 694); Kyzikos (IGR IV 134); Erythrai (IGR IV 1537); Smyrna (Strab. xiv, 1, 38). Ayrıca Kolophon, Samos ve Myndos da bu kentler arasındadır. Bu konuda ayrıca bkz. McShane, 1964: s. 196-197; Daubner, 2006: s. 62-63.
[397] Malay, 1987: s. 22. Phokaia'nın Aristonikos'un yanında yer aldığı bilinmektedir (Sartre, 1995: s. 113-114).
[398] Eutr. iv. 20, 1. Pontos kralı V. Mithradates, bu isyanda Roma'nın yanında yer aldığı için Phrygia'nın kontrolü kendisine verilmiştir. Fakat Roma, daha sonra Phrygia'yı Asia Eyaleti'ne dâhil etmiştir (Magie, 1950: s. 154, 196; Arslan, 2007: s. 527).
[399] Eutr. iv, 20.

kesiminden çekilmiş ve direnç göstermeye devam ederek iç kesimlere doğru ilerlemişti[400] ve kırsal kesimden topladığı kölelerden ve yoksullardan oluşan taraftarları için "Güneş Ülkesinin Vatandaşları" (*heliopolitai*) ifadesini kullanmıştı[401]. Onun bu direnişine kentlerde yaşayan elit kesim destek vermemişti. Aristonikos birbirine yakın mevkide yer alan üç kenti Thyateira'yı, Apollonis'i ve Mysia'daki Stratonikeia'yı ele geçirmişti[402]. Çünkü konumları dikkate alındığında bu üç kent Mysia ile Lydia sınırında yer almakta ve üçgen bir bariyer oluşturmaktaydı. Dolayısıyla Aristonikos, bu alanı kontrol altında tutmayı, hem ekonomik hem de stratejik anlamda güçlü bir konuma gelmeyi hedeflemekteydi[403]. Özellikle Thyateira'nın jeopolitik durumu ve coğrafi konumu dikkate alındığında, Aristonikos'un Thyateira'yı ele geçirmesiyle Pergamon ile Sardeis arasındaki iletişim de bir anlamda kesilmiş olmaktaydı[404]. Thyateira'nın yanı sıra Kaikos Vadisi'ne yakın bir mevkide yer alan Stratonikeia'nın konumu da bu açıdan önem arz etmekteydi[405]. Aristonikos'un hakimiyeti altında olan bu üç kentte darp ettiği sikkeler de bu kentlerle arasındaki iletişimi gösteren en güçlü argümanlardan birini oluşturmaktadır[406]. Ayrıca Thyateira'nın yakınında, Aristonikos ile Roma müttefiki olan Metropolis'e mensup ve belli bir birliğin komutasını yürüten Apollonios arasında meydana gelen mücadelede Apollonios mağlup olmuş ve kentin yakınında ölmüştü[407]. Bu mücadelenin de MÖ 133-132 tarihleri arasında yapıldığı düşünülmektedir[408].

P. Licinius Crassus'un Aristonikos karşısında uğradığı yenilgiden sonra[409] Roma tarafından bu kez *consul* M. Perperna[410], görevlendirilmişti. M. Perperna, Aristonikos'u Stratonikeia'da yenmiş ve onu III. Attalos'un hazinesiyle Roma'ya

[400] Strab. xiv, 1, 38, 1-17.
[401] Strab. xiv, 1, 38, 1-17. Ayrıca bkz. McShane, 1964: s. 196; Daubner, 2006: s. 66-67; Ergin, 2013: s. 63-64.
[402] Strab. xiv, 1, 38, 1-17. Ayrıca bkz. McShane, 1964: s. 196.
[403] Foss, 1987: s. 90.
[404] Robert, 1962: s. 269.
[405] Kaye, 2022: s. 197.
[406] Daubner, 2006: s. 162.
[407] IMetropolis 1A; ll. 9-24; Daubner, 2006: s. 68-70; Marek, 2016: s. 253; Carbone, 2020: s. 8.
[408] Snowdon, 2008: s. 377.
[409] Ma, 2013: s. 64; Marek, 2016: s. 253.
[410] Priene yazıtında M. Perperna *strategos* olarak geçmektedir (IPriene 109).

göndermiştir[411]. M. Perperna, MÖ 129 yılında Pergamon'da ölmüştür[412]. Fakat Aristonikos'un yakalanmasından sonra bir grup asi direniş göstermiş ve Roma, süregelen bu karmaşaya son vermek, eyaletleşme sürecini başlatmak için MÖ 129 yılı *consul*'ü M. Aquilius'u Küçük Asya'ya göndermişti[413]. M. Aquilius ilk olarak huzursuzluğa sebebiyet veren Aristonikos'un yandaşlarını ortadan kaldırmıştı. Aristonikos'u destekleyen kentler cezalandırılmış, Roma'nın müttefiki olan kentler ise ödüllendirilmişti[414]. Thyateira da cezalandırılan kentler arasında olmalıydı. Çünkü kent, Aristonikos'un üslerinden biriydi. Fakat bununla ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. M. Aquilius ve yanında gelen on kişilik heyetin yapmış olduğu düzenlemeler sonucunda Attaloslar'ın egemen olduğu topraklar üzerinde MÖ 129 yılında Asia Eyaleti kurulmuştur[415]. Eyaletin içerisinde birden fazla *conventus* (*dioikeseis*) merkezi oluşturulmuş, Thyateira da Pergamon'un *conventus*'una dâhil edilmişti[416].

VI. Mithradates (MÖ 133/132-63)[417] başlattığı direnişle ve izlediği politikayla Küçük Asya'da birçok kenti ele geçirmiştir[418]. Bu bağlamda bazı kentler Roma'nın müttefiki olarak VI. Mithradates'e karşı direnirken[419] bazıları ise Roma'nın zulmünden VI. Mithradates'e sığınmış ve onun yanında yer almayı tercih etmişti[420]. Asia Eyaleti'nin iki büyük kenti olan Ephesos ve Pergamon'un VI. Mithradates'in yanında yer alması Romalılar'a karşı bir öfkenin dışa vurumu olarak yorumlanmaktadır[421]. Çünkü Asia Eyaleti'nin zenginliğinden özellikle vergi tahsildarları ve valiler faydalanmaktaydı. Bu nedenle Asia Eyaleti'ndeki birçok şehir VI. Mihtradates'i adeta bir kurtarıcı olarak görmekteydi[422]. Pergamon'a yakın bir

[411] Eutr. iv, 20. Ayrıca bkz. McShane, 1964: s. 197; Marek, 2016: s. 253.
[412] Eutr. iv, 20.
[413] Mayor, 2013: s. 69.
[414] Mayor, 2013: s. 70.
[415] Strab. xiv, 1, 38, 1-17; Pol. xxi, 46, 8-10. Ayrıca bkz. Baronowski, 1991: s. 452; Marek, 2016: s. 260.
[416] OGIS 517. Ayrıca bkz. Kampmann, 1996: s. 76.
[417] Cicero, VI. Mithradates'in Roma'nın şimdiye kadar savaşmış olduğu krallar arasında en güçlüsü olduğunu vurgulamaktadır (Cic. **Mur**. xv, 33).
[418] Strab xii, 3, 40.
[419] Strab. xii, 8, 16.
[420] Diod. xxxvii, 26; App. **Mithr**. 20, 21, 24-27.
[421] App. **Mithr**. 22. Ayrıca bkz. Ergin, 2013: s. 80.
[422] Faulkner, 2015: s. 166-167.

mesafede olan Thyateira'nın ise VI. Mihtradates'i destekleyip desteklemediği ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

VI. Mithradates ile mücadele etmesi için *populares* taraftarı *consul* Lucius Valerius Flaccus, *optimates*'lere mensup L. Cornelius Sulla'nın yerine atanmıştı. Fakat Lucius Valerius Flaccus ile *quaestor*'u G. Flavius Fimbria arasında yaşanan mücadelenin sonucunda Lucius Valerius Flaccus, G. Flavius Fimbria tarafından öldürülmüştü[423]. Bu olay karşısında Roma'nın desteğini kaybeden G. Flavius Fimbria, askerlerini elinde tutabilmek ve kendisine bağlayabilmek adına Küçük Asya'daki kentlerin bazılarını istila etmişti[424]. L. Cornelius Sulla ise yaşanan bu gelişmeler karşısında G. Flavius Fimbria'yı durdurmak için G. Flavius Fimbria'nın Thyateira'nın yakınında kurmuş olduğu ordugâhının üzerine yürümüştü. L. Cornelius Sulla'nın uyguladığı bu strateji karşısında G. Flavius Fimbria'nın ordusundaki askerler L. Cornelius Sulla'nın tarafına geçmiştir[425]. Güç kaybeden G. Flavius Fimbria ise Pergamon'a kaçarak Asklepios Tapınağı'nda intihar etmiştir[426].

I. Mithradates Savaşı'nın sonucunda, MÖ 85 yılında, VI. Mithradates ile L. Cornelius Sulla arasında yapılan Dardanos Anlaşması'yla Roma ile VI. Mithradates arasında bir süreliğine dahi olsa sulh sağlanmıştı[427]. Fakat L. Cornelius Sulla, MÖ 88 yılında meydana gelen olayda VI. Mithradates'in yanında yer alan ve onun emrini yerine getiren kentleri cezalandırmıştı[428]. Kısacası Roma ile VI. Mithradates arasındaki mücadelede en büyük zararı Küçük Asya'daki ve Kıta Yunanistan'daki şehirler yaşamıştı. L. Cornelius Sulla'nın koruması altında olan ve Mithradates Savaşları'nda görev almış L. Licinius Lucullus onuruna ise Asia Eyaleti'nde *Loukoulleia* Festivali düzenlenmişti[429]. Ayrıca birçok kentte ve Thyateira'da L. Licinius Lucullus'a *soter, ktistes* ve *euergetes* gibi unvanlar verilerek

[423] Plut. **Sull**. xxiii, 6; Strab. xiii, 1, 27; App. **Mithr**. 52; Cass. Dio xxx-xxxv. Ayrıca bkz. Arslan, 2007: s. 229-230; Mayor, 2013: s. 254.
[424] Plut. **Sull**. 22-24; App. **Mithr**. 52-53.
[425] Plut. Sull. 25, 1; App. **Mithr**. 59. Ayrıca bkz. Arslan, 2007: s. 245-246; Marek, 2016: s. 277.
[426] Mayor, 2013: s. 258.
[427] Cic. **Mur**. xv, 33. Ayrıca bkz. Sartre, 1995: s. 125-126.
[428] Plut. **Sull**. 25; App. **Mithr**. 21; 43; 61.
[429] Plut. **Luc**. 23; Fauconnier, 2018: s. 60. Bu festival ile ilgili tartışma için bkz. Mileta, 2008: s. 63-65; 105-106.

onurlandırılmıştı[430]. L. Licinius Lucullus, Asia Eyaleti'nin diğer kentlerinde olduğu gibi Thyateira'da da *pro quaestor* olarak onurlandırılmıştı[431]. Roma ile VI. Mithradates arasında süre gelen mücadeleler, III. Mithradates Savaşı ile son bulmuş (MÖ 73-64) ve Gn. Pompeius Magnus tarafından Bithynia ile Pontos birleştirilerek tek bir eyalet hâline getirilmişti (MÖ 64/63)[432].

Asia Eyaleti, verimli topraklara, büyük ve zengin kentlere sahip olması açısından ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda Roma'nın doğusundaki en zengin eyaletlerinden biriydi[433]. Tarihsel süreci içerisinde, gelişen siyasi olaylar sonucunda teritoryumunda değişiklikler meydana gelmiş olsa da Lydia, bu eyaletin sınırları içerisinde kalmaya devam etmiştir. Roma'nın *Principatus* Dönemi'ne kadar devam eden iç savaşlarının gölgesinde Asia Eyaleti'nin önde gelen kentleri de gelişen durum karşısında belli bir tarafın müttefiği olmuşlardı. Kısacası Küçük Asya'daki kentler Roma'da değişen siyasi dengelere göre bir politika izlemişlerdi. Gn. Pompeius Magnus ile G. Iulius Caesar arasında meydana gelen mücadelelerden Asia Eyaleti'ndeki kentler de bir anlamda etkilenmişti[434]. Gn. Pompeius Magnus, Roma'dan ayrıldıktan sonra G. Iulius Caesar'a karşı gireceği savaş için gerekli olan parayı, erzağı ve birliği eyaletlerden toplamıştı[435]. Gn. Pompeius Magnus'a bu konuda destek veren MÖ 49 yılı *consul*'ü L. Cornelius Lentulus ise iki lejyonu Asya Eyaleti'nden toplamıştı[436]. Thyateira'da bulunmuş epigrafik bir belgede L. Cornelius Lentulus'u, Thyateiralılar *euergetes* ve *patronus* olarak onurlandırmıştı[437]. Fakat L. Cornelius Lentulus, Gn. Pompeius Magnus ile aynı kaderi paylaşmış ve MÖ 48 yılında gerçekleşen Pharsalus Muhaberebesi'nden sonra Gn. Pompeius Magnus ile kaçtığı Mısır'da Kral XIII. Ptolemaios tarafından öldürülmüştü.

---

[430] Thyateira (Clerc, 1886, 399 no. 2; Clerc – Zakas, 1900: s. 135, no. 38; IGR IV 1191; TAM V, 2 918); Ephesos (IEphesos 2941); Synnada (MAMA IV, 52); Hypata (Syll[3] 743); Rhodes (IDelos 1620). Ayrıca bkz. Magie, 1950: s. 238; Keaveney, 1992: s. 19, 30; Sartre, 1995: s. 129; Thonemann, 2004: s. 80.
[431] Thonemann, 2004: s. 80; Thyateira (Clerc, 1886: s. 399 no. 2; Clerc – Zakas, 1900: s. 135, no. 38; IGR IV 1191; TAM V, 2 918.); Ephesos (IEphesos 2941); Synnada (MAMA IV, 52).
[432] Strab. xii, 3, 1; Marek, 2019: s. 302.
[433] Broughton, 1975: s. 603-617.
[434] Ephesos, Iulius Caesar'ın tarafını tutmuştu (Magie, 1950: s. 405).
[435] Caes. **civ**. iii, 3.
[436] Caes. **civ**. iii, 4.
[437] IGR IV 1192; Lechat – Radet, 1887: s. 457, no. 19; Merkelbach, 1975: s. 41.

Marcus Antonius ile Octavianus arasında yaşanan mücadelede ise Asia Eyaleti'nin en önemli kentlerinden biri olan Ephesos, başlangıçta Marcus Antonius'un tarafında olmuştu[438]. MÖ 32 yılında Octavianus, Ephesos'ta kışı geçirmiş ve yaşanan bu siyasi krizde kendisini destekleyen senatörlerle Ephesos'ta buluşmuştu. Fakat Actium Muharebesi'nden (MÖ 31) sonra kent, Octavianus ile sulh ilan etmek durumunda kalmıştı. Octavianus otoritesinin ve gücünün sembolik bir ifadesi olarak Asia Eyaleti'nin iki önemli kenti olan Pergamon'da ve Ephesos'ta *kistophoros*'lar bastırmıştır.

3.2. Roma İmparatorluk Dönemi

MÖ 27 yılında Octavianus'a (MÖ 27-MS 14) *senatus* ve Roma halkı tarafından Augustus unvanının verilmesiyle birlikte Roma için yeni bir dönem başlamış oldu[439]. *Principatus* adı verilen bu düzenin ilk *princeps*'i olan Augustus, tüm yetkileri (*auctoritas*) kendisinde topladı[440]. Dolayısıyla yönetimin merkezinde imparatorun yer aldığı bir ideolojiyi benimsediğinden, Augustus, *pontifex maximus* ve *pater patriae* gibi unvanları da alarak kurduğu bu düzeni sağlamlaştırdı ve yönetim süreci boyunca ılımlı bir politika izledi.

Augustus siyasi, askerî, sosyal ve ekonomik alanda çeşitli reformlar yaptı. Bunlardan biri eyaletler kapsamında gerçekleştirdiği düzenlemelerdi. Eyaletleri, imparator ve *senatus* olmak üzere sınıflandırmış[441], tehlike arz etmeyen eyaletleri *senatus*'un denetimine vermişti[442]. Bu kapsamda Roma'nın en zengin eyaletlerinden Asia Eyaleti de *senatus* eyaleti olarak belirlenmişti. Thyateira'da bulunmuş bir yazıtta, kutsal alanlar (tapınak alanı) için ayrılan ödenekle ilgili yaşanan hadisenin çözülmesi

[438] Magie, 1950: s. 427.
[439] Cass. Dio. liii, 17.
[440] Tac. **ann.** i.1. Ayrıca bkz. Gruen, 2005: s. 33.
[441] Strab. xvii, 3, 25; Cass Dio. liii, 12, 2-3. Ayrıca bkz. Millar, 1966: s. 156.
[442] Strab. xvii, 3, 25; Cass Dio. liii, 12, 2-3. Ayrıca bkz. Millar, 1966: s. 156.

konusunda MÖ 10-6 yılları arasında Asia Eyaleti'nin *proconsul'*u olan C. P. Scipio'un duruma müdahale ettiğinden bahsedilmektedir[443].

Augustus Dönemi'nde Batı Anadolu'da gerçekleşen depremde[444], Thyateira'nın da aralarında bulunduğu birçok kent Roma'dan yardım talebinde bulunmuştu[445]. Suetonius, Augustus'un hükümranlığı sırasında kamu görevini icra eden Tiberius'un, depremden zarar gören kentlerin ricasını *senatus*'a sunduğundan bahsetmektedir[446]. Augustus zamanında meydana gelen deprem ile ilgili olarak Thyateira'dan sadece Suetonius söz etmektedir[447].

Tiberius Dönemi'nde (MS 14-37) MS 17 yılında gerçekleşen Batı Anadolu depreminde Küçük Asya'nın batısında yer alan çok sayıda kent hasar görmüştü. Antik yazarların birçoğu metinlerinde bu depremden bahsetmektedir[448]. Tacitus, Tiberius'un depremden zarar gören kentlere yardımda bulunduğundan bahsetmektedir ve Tacitus, Thyateira'nın yerine kente çok yakın bir konumda yer alan Apollonis'ten ve Hierokaisareia'dan söz etmektedir[449]. Ayrıca Puteoli'de bulunmuş bir heykel kaidesinde MS 17 yılında meydana gelen depremde zarar görmüş on dört kent kişileştirilerek temsil edilmektedir ve bu figürlerin altında ise kentlerin isimleri yazmaktadır[450]. Fakat Thyateira yer almamaktadır. Thyateira'da bulunmuş bir yazıtta Tiberius Claudius Amphimakhos isimli kişinin onuruna dikilen heykelin meydana gelen depremde zarar gördüğü ve onun soyundan gelen Iulia Severina Stratonike isimli kişinin ise bu heykelin masraflarını üstlenerek yeniden yaptırdığı anlatılmaktadır[451].

---

[443] Bu yazıt fragmanlar halinde bulunmuştur. Dolayısıyla belgede bahsedilen konu tam manasıyla netlik kazanmamıştır. IGR IV 1211; TAM V, 2 858; SEG 56: 1347; Clerc, 1886: s. 400-401 no. 3; Abbott – Johnson, 1926: s. 332, no. 35; Magie, 1950: s. 479-480; Sherk, 1969: s. 338, no. 66; Eilers, 2001: s. 201; Dmitriev, 2005: s. 140.

[444] Augustus ile Domitianus dönemleri arasında Asia Eyaleti'nde altı büyük depremin gerçekleştiği bilinmektedir (Guidoboni, 1994: s. 174-176; 180-185; 188-190; 192-195).

[445] Sue. **Tib**. viii.

[446] Sue. **Tib**. viii.

[447] Suetonius, Augustus'u anlattığı ikinci kitabında bir depremden daha bahsetmektedir. Fakat bununla ilgili detaylı bir bilgi vermemektedir. Ayrıca Augustus'un "propagandası"nı yansıtan *Res Gestae'*da da benzer bir depremden söz edilmektedir (R. Gest. div. Aug. vi, 33).

[448] Strab. xiii, 4, 8; Plin. **nat**. ii, 200; Tac. **ann.** ii, 47, 1.

[449] Tac. **ann**. ii, 47, 1.

[450] IGR IV 1514.

[451] IGR IV 1237; TAM V, 2 974; Guidoboni, 1994: s. 176.

Bu heykelin MS 17 yılında Tiberius zamanında gerçekleşen depremde mi zarar gördüğü tam olarak bilinmemektedir.

Vespasianus (MS 69-79), Iulius-Claudius Hanedanı'nın Küçük Asya'da izlediği politikaları sistemli bir şekilde devam ettirmiştir. Vespasianus Küçük Asya'nın iç kesimlerinde yer alan bazı yerleşimlerin isimlerini değiştirerek yeniden kurmuştur. Lydia'da çoğu yerleşim kentleşme sürecini Roma İmparatorluk Dönemi'nde tamamlamış ve sikke basmaya yine bu dönemde başlamıştır. Vespasianus, Thyateira'ya yakın bir konumda yer alan Daldis'i Flaviopolis olarak yeniden kurmuş ve kent bu dönemde sikke basmaya başlamıştır[452]. Thyateira'da Vespasianus Dönemi'ne tarihlenen bir sikke serisinde *tetrastylos* düzeninde bir tapınak betimi görülmektedir (**RİP06**). Fakat bu tapınak konusunda elimizde net bir bilgi bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra Vespasianus zamanına tarihlenen mil taşları yolların onarılması konusunda bilgi vermektedir. Bu durumun Domitianus zamanında da devam ettiği yine mil taşları aracılığıyla anlaşılmaktadır[453].

Küçük Asya'daki kentler Roma ile bağlarını güçlendirmek adına çeşitli politikalar izlemişlerdi. Bunlardan biri şüphesiz imparatorların onurlandırılmasıdır. Dolayısıyla Küçük Asya'daki birçok kent, inşa ettikleri bazı yapıları imparatorlara adamıştı[454]. Thyateira'da da imparatorların onurlandırılmalarına ilişkin yazıtlar bulunmaktadır. Kentteki bir adak yazıtına göre, Augustus'un sağlığı adına, Herakles Kallinikos, Artemis ve Apollon *Soter*'e, bir *stoa* yapısının kentin sakinleri tarafından adandığı anlaşılmaktadır[455]. Fakat bu yazıtta bahsedilen *stoa* yapısı ile ilgili kentte herhangi bir arkeolojik kalıntı bulunmamaktadır[456]. Flavius Hanedanı Dönemi'ne tarihlenen bir yazıtta ise Titus (MS 79-81) onurlandırılmıştır[457]. Traianus Dönemi'ne ait epigrafik bir belgede Thyateira'da imparatora adandığı düşünülen bir yapıdan söz

[452] Debord, 1985: 352; Daldis: (RPC Online II, 1324).
[453] bkz. 1.3. Yol Güzergâhları.
[454] Augustus zamanında Miletos kentini buna örnek verebiliriz (Magie, 1950: s. 469-470).
[455] Malay, 1999: s. 40, no. 24.
[456] Malay, 1999: s. 40, no. 24.
[457] Malay, 1999: s. 35, no. 18.

edilmektedir[458]. Nerva Dönemi'ne tarihlenen yazıtlardan birinde ise "Nerva'ya, Roma *senatus*'una ve Roma *hegemonia*'sına Thyateiralılar'ın *demos*'u" tarafından yaptırılan bir yapıdan bahsedilmektedir[459]. Bunların dışında *Thea* Iulia Sebaste'nin onurlandırıldığı üç yazıt bulunmaktadır[460]. Fakat burada adı geçen Iulius Claudius Hanedanı'na mensup bir kişi olan Iulia mı yoksa Severus Hanedanı'na mensup Iulia Domna mı olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Sadece bu üç farklı yazıtta *Thea* Iulia Sebaste adına dikilen heykelle ilgili olarak *agonothetis* olarak görev yapmış üç farklı kadından bahsedilmektedir[461]. Bunların dışında kentin de *lamprotate*[462], *megiste*[463] ve *ariston*[464] gibi belirli unvanlarla onurlandırıldığı kentte bulunmuş onurlandırma yazıtlarında ve mil taşlarında görülmektedir. Bu duruma sadece Thyateira'da değil Lydia'da birçok kentte rastlanılmaktadır[465].

Hadrianus'un (MS 117-138) neredeyse on yılı imparatorluğunun sınırları içerisinde yapmış olduğu gezilerle geçmiştir. Bu seyahatleri sırasında Yunan kentlerindeki inşa faaliyetlerine maddi yardımlarda bulunmuştur. Düzenlediği *agon*'lar, onun Yunan kültürüne olan ilgisinin ve sevgisinin adeta bir göstergesidir[466]. Hadrianus, Küçük Asya ziyaretleri sırasında kendi adını taşıyan birçok kent kurmuştur[467]. Thyateira'ya yakın bir konumda yer alan Mysia sınırları içerisinde yer alan Kaikos Vadisi'nde kurulmuş Stratonikeia buna örnektir[468]. MS 124 yılında ise

[458] IGR IV 1195; Magie, 1950: s. 594. Traianus'un (MS 98-117) hükümranlığı sırasında Küçük Asya'daki birçok kent, imparatoru *euergetes*, *soter*, *patronus* olarak onurlandırmıştır (Magie, 1950: s. 594).
[459] Clerc, 1886: s. 402, no. 6; Clerc – Zakas, 1900: s. 137, no. 42; IGR IV 1195; TAM V, 2 907.
[460] Keil – Premerstein, 1908: s. 49, no. 98; IGR IV 1183; TAM V, 2 904; IGR IV 1203; TAM V, 2 905; TAM V, 2 906. Ayrıca bkz. van Bremen, 1996: s. 74; 331-332.
[461] van Bremen, 1996: s. 74.
[462] TAM V, 2 871; TAM V, 2 872; TAM V, 2 873; TAM V, 2 874; TAM V, 2 875; TAM V, 2 876; TAM V, 2 915; TAM V, 2 993; TAM V, 2 947; TAM V, 2 990; TAM V, 2 1074; TAM V, 2 1076; TAM V, 2 1081; TAM V, 2 1084; TAM V, 2 1142; TAM V, 2 1181.
[463] TAM V, 2 872; TAM V, 2 873; TAM V, 2 874; TAM V, 2 875; TAM V, 2 915; TAM V, 2 947; TAM V, 2 990; TAM V, 2 993.
[464] CIG 3504; Clerc – Zakas, 1900: s. 131, no. 28; IGR IV 1226; TAM V, 2 933.
[465] Sardeis (Sardeis, 7, 1, 18 = SEG 52, 1177; SEG 36, 1096; Silandos (TAM V, 2 470); Bagis (TAM V, 1 40); Kollyda (TAM V, 1 419).
[466] SHA **Hadr**. xix.
[467] Cass. Dio. 69, 10, 1.
[468] Hadrianus, Stratonikeia'yı Hadrianopolis olarak yeniden kurmuş ve kentin kurucusu olarak onurlandırılmıştı. Dolayısıyla kentin statüsü Hadrianus tarafından yükseltilmişti ve imparator tarafından belli imtiyazlar elde etmişti (Corbier, 1992: s. 222). Bunun yanı sıra Mysia'da Hadriani, Hadrianeia ve Hadrianotherai (SHA **Hadr**. xx, 13) olmak üzere üç kent kurmuştu (Magie, 1950: s. 615-616).

Hadrianus, Thyateira'yı ziyaret etmiş ve bu bağlamda kentte *Hadrianeia* adı verilen bir *agon* düzenlenmişti[469]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentte darp edilen *cistophorus*'lar da Hadrianus zamanına aittir[470]. Ayrıca günümüzde bir kısmı ayakta olan sütunlu caddenin de Hadrianus Dönemi'ne tarihlendiği düşünülmektedir[471].

Hadrianus, Yunan kültürünün en önemli merkezlerinden biri olan Atina'yı üç kez ziyaret etmiş[472], yeni *agon*'lar kurmuş[473] ve bunların bazılarında *agonothetes* olarak görev almıştır[474]. Atina'da Tiran Peisistratos tarafından yapımına başlanan fakat bitirilemeyen Zeus *Olympios* Tapınağı ise Hadrianus tarafından tamamlanmıştır[475]. MS 131-132 yıllarında ise Yunan dünyasının farklı bölgelerinden gelen kent temsilcilerinden ya da bölgelerdeki şehir topluluklarından oluşan bir *synedrion*[476] ya da bir heyet tarafından yönetilen *Panhellenion* adı verilen birliği Atina'da[477] kurmuştu[478]. Dinsel amaçlı kurulan bu birlik, her dört yılda bir Atina'da *Panhellenia* adı verilen bir festival düzenlemekteydi[479] ve birliğin dinsel bazlı

[469] Boatwright, 2000: s. 101.
[470] Metcalf, 1980: s. 58-59.
[471] Aydınoğlu, 2021: s. 175.
[472] MS 124/125 yılları arasında ilk ziyaretini gerçekleştirmiş, ikinci ziyaretini MS 128/129 tarihleri arasında, üçüncü ziyaretini ise MS 130/131 yılları arasında yapmıştır (Syme, 1995: s. 162; Karivieri, 2002: s. 40).
[473] SHA **Hadr**. xiii. Hadrianus, Atina'da *Panhellenia*, *Olympieia* ve *Hadrianeia* isimli festivalleri düzenledi. *Panathenaia*'yı ise bu üç yeni festivalin statüsüyle eşit tuttu (Karivieri, 2002: s. 41).
[474] MS 124/125 yılında büyük Dionysia şenliklerine *agonothetes* olarak başkanlık etmiştir (Karivieri, 2002: s. 42).
[475] Bu konuda Pausanias, Hadrianus'un Atinalılar için yaptığı Hera'ya ve Zeus *Olympios*'a ait bu tapınağın tüm Yunanlar için ortak bir tapınak olduğundan bahsetmektedir. Ayrıca imparatorun tüm tanrılar için de ortak bir kutsal alan yaptığını eklemektedir (Paus. i, 18, 6-9. Ayrıca bkz. Jones, 1996). Cassius Dio ise farklı bir görüş ortaya koyarak Hadrianus'u onurlandırmak amacıyla bir tapınak yapıldığını ve imparatorun kurduğu *Panhellenion*'un da tüm Yunanlar'a atfedildiğini ifade etmektedir (Cass. Dio. lxix, 16, 1-2. Ayrıca bkz. Jones, 1996).
[476] Bu *synedrion* durumu Yunan *Koinon* geleneğine dayanmaktadır.
[477] İmparator, Atina'yı Roma İmparatorluğu'nun kültürel başkenti olarak göstermekteydi (Karivieri, 2002: s. 41).
[478] 1837-1878 yılları arasında Akropolis'te fragmanlar halinde bulunmuş Thyateira dekreti, *Panhellenion* konusunda önemli bilgiler vermektedir. Bu yazıta göre *Panhellenion*, Atina'da Hadrianus tarafından kurulmuştur. Ayrıca imparatorun bu birliği kurmadan önce Roma Senato'suna danıştığından yazıtta bahsedilmektedir (IG II^2 1088; IG II^2 1090; IG III 3985; TAM V, 2 1180. Ayrıca bkz. Syme, 1995: s. 165; Jones, 1996: s. 29; Peppa – Delmouzou – Follet, 1997: s. 300-306; Spawforth, 1999: s. 340; Karivieri, 2002: s. 41; Boatwright, 2000: s. 150). Bu yazıtta, Hadrianus'un Thyateira'ya maddi bir destekte bulunduğu da anlaşılmaktadır (van Nijf, 1997: s. 89 dn.76). Thyateira kenti de buna karşılık şükranlarını belirtmek amacıyla imparatoru onurlandırmıştır (Jones, 1999: s. 1).
[479] Cass. Dio lxix, 16, 2. Ayrıca bkz. Spawforth – Walker, 1985: s. 82-84; Spawforth, 1999: s. 345; Boatwright, 2003: s. 145, 151.

olmasının yanı politik bir etkisinin olup olmadığı da ise halen tartışma konusudur. Fakat bilinen bir gerçek *Panhellenion,* diğer *koina*'lardan farklı olarak politik açıdan açıklayıcı bir unsur barındırmazken Yunanları ulusal ve kültürel birlik fikriyle bir çatı altında birleştirmeyi amaçlamaktaydı[480]. Dolayısıyla birliğe üye olanlar, Yunan kenti olduklarını ve Yunan soyundan geldiklerini kanıtlamak durumundaydılar. Çünkü seçilen bu kentler *Panhellenia* adı verilen festivale katılabiliyor ve bunun getirmiş olduğu prestijten de yararlanabiliyorlardı[481]. Bu kapsamda yazıtların gösterdiği üzere birçok kent bu birliğe üyeydi[482]. Pausanias'ın aktardığına göre Hadrianus'u onurlandırılmak amacıyla dikilen heykelin kaidesinde birliğe üye olan kentlerin isimleri yer almaktaydı[483]. Hadrianus, kurduğu bu birliği Yunanların baş tanrısı ve aynı zamanda gerçek bir *panhellenik* tanrı olan Zeus *Olympios* ile bütünleştirmişti[484]. Atina'da Hadrianus'a adanmış çok sayıda sunakta Hadrianus'un *olympios, soter* ve *ktistes* gibi *epitheton*'larıyla karşılaşılmaktadır[485]. Küçük Asya'da da birçok şehirde bu yazıtlara rastlanılmaktadır[486]. Thyateira'da bu kentlerden biridir[487].

Hadrianus zamanında Lydia'da *Panhellenion*'a üye olan kentler arasında Sardeis ve Thyateira gelmektedir. Hellenistik Dönem'de bir Makedon kolonisi olarak kurulan Thyateira neden *Panhellenion*'un üyesiydi? Modern araştırmacılardan Romeo, kentin Hellenistik Dönem'de kurulmuş bir Makedon kolonisi olduğunu ve Makedonlar'ın da Yunan soyundan geldiklerini kanıtladıklarını ifade etmektedir[488]. Bu durum Thyateira'nın bu birliğe üye olmasını bir anlamda açıklamaktadır. Kentler *Panhellenion*'a üye olmak adına tarihsel bir argümana ihtiyaç duyduklarından böyle

[480] Jones, 1996: s. 43.
[481] Hervas, 2014: s. 65. Magnesia, soylarını Thesselialılar'a (OGIS 503; IG II^2 1091; Oliver, 1970: s. 94-95, no. 5), birliğe üye olan kentlerden biri olan Kibyra ise Spartalılar'a dayandırmaktadır (OGIS 503; Oliver, 1970: s. 95, no. 6).
[482] Spawforth – Walker, 1985: s. 79-81; Boatwright, 2003: s. 147 dn. 14.
[483] Paus. i, 18, 6. Ayrıca bkz. Benjamin, 1963: s. 58-59.
[484] Benjamin, 1963: s. 59-60; Marek, 2016: s. 346.
[485] Benjamin, 1963: s. 60-70.
[486] Pergamon (IGR IV 347; IGR IV 348); Smyrna (IGR IV 1394); Ephesos (CIG 2963b); Patara (TAM II, 409; TAM II, 410). Ayrıca bkz. Benjamin, 1963: s. 81-83.
[487] IGR IV 1196; TAM V, 2 908; IGR IV 1198; TAM V, 2 909; IGR IV 1197; TAM V, 2 910. Ayrıca bkz. Clerc – Zakas, 1900: s. 161 no. 109; Keil, 1923: s. 247; Benjamin, 1963: s. 81-83; Leglay 1976: s. 361; Bönisch-Meyer, 2021: s. 468.
[488] Romeo, 2002: s. 28-30. Bu konuda ayrıca bkz. Strubbe, 1984-1986: s. 274.

bir politika izlemişlerdir[489]. Bunun yanı *Panhellenion*'a üye kentlerden biri olan Kibyra da kurgusal bir kökenle bir Sparta kolonisi olduğunu iddia etmektedir[490].

Antoninus Pius (MS 138-161) Marcus Aurelius (MS 161-180) ve Commodus (MS 177-192) dönemlerinde kentle ilgili bilgilerimiz sınırlıdır. Commodos'un öldürülmesinin ardından yaşanan siyasi krizde ise *Praefectus Urbanus* olarak görev yapan Pertinax (MS 193) imparator ilan edilmiş[491] ve kısa bir süre sonra bir suikast sonucu öldürülmüştü[492]. Kendisinden sonra Didius Iulianus (MS 193) imparator olmuştu[493]. Didius Iulianus senatör olarak iyi bir kariyere sahipti. Fakat bir imparator olarak otoriteyi sağlama konusunda yetersizdi. Bu nedenle Roma halkı Didius Iulianus'un yönetiminden hoşnut değildi. Bu siyasi krizi güçlü rakiplerine rağmen fırsata çevirmeyi başaran Pannonia Valisi Leptis Magnalı Septimius Severus (MS 193-211), askerleri tarafından imparator ilan edilmişti[494]. Benzer bir durum Roma halkının desteklediği Syria Valisi Pescennius Niger cephesinde yaşanmıştı. Kendisi Antiokheia'da askerleri tarafından imparator ilan edilmişti[495]. Dolayısıyla Pescennius Niger ile Septimius Severus imparatorluk için karşı karşıya gelmiş ve aralarındaki mücadeleler Küçük Asya'daki kentlere de yansımıştı. Bu yüzden Pescennius Niger'in tarafını tutan kentler Septimius Severus tarafından cezalandırılmıştı[496]. Küçük Asya'daki birçok kent gibi Lydia'daki kentler de Septimius Severus'a sadakatlerini göstermek ve aradaki bağları kuvvetlendirmek için imparator adına festivaller düzenlemişler ve imparatorun heykellerini dikmişlerdi[497]. Bu bağlamda Sardeis'te, imparator onuruna festivaller düzenlenmiş, Magnesia ad Sipylum'da ise Septimius Severus'un heykeli dikilerek imparator onurlandırılmıştı[498]. Thyateira'da ise bu döneme ait bilgilerimiz sikkelerle sınırlıdır. Bunlar arasında en önemlisi şüphesiz Pergamon ile *homonoia* sikkelerinin darp edilmiş olmasıdır (**RİP104**).

[489] Romeo, 2002: s. 28-30.
[490] Romeo, 2002: s. 26; Schuler, 2014: s. 268.
[491] SHA **Pert**. iv; Herodian. ii, 2; Eutr. viii, 16.
[492] SHA **Pert**. xi.
[493] Herodian. ii, 6, 10.
[494] SHA **Sept. Sev**. v
[495] SHA **Sept. Sev**. vii.
[496] Cass. Dio lxxv, 8, 3; Herodian. iii, 4, 7.
[497] Magie, 1950: s. 1540.
[498] IGR III, 1337; CIL III 7105 = 12247.

Septimius Severus'un ölümünün ardından başa geçen ve kardeşi Geta'yı öldürerek saf dışı bırakan Caracalla, MS 214 yılında Roma'nın doğusuna yaptığı seyahati sırasında Küçük Asya'da uğradığı kentlerden[499] biri Thyateira'dır (MS 215)[500] ve kente yapmış olduğu ziyaret Asia *proconsul*'u L. Marius Maximus zamanında gerçekleşmişti[501]. Bu durum sembolik bir şekilde kentte darp edilmiş Caracalla'ya ait bir sikke serisinde de görülmektedir (**RİP128**). Thyateira, Pergamon *conventus*'una (*dioikeseis*) bağlıydı[502]. Fakat Caracalla, Thyateira'yı *conventus* merkezi haline getirerek, Kuzey Lydia'da yer alan birçok kenti Thyateira'nın *conventus*'una dâhil etmişti[503]. Asia Eyaleti sınırları içerisinde yer alan *conventus* merkezleri de genel itibarıyla ana yollar üzerinde kurulmuş kentlerden oluşmaktadır[504]. Thyateira ise Kuzey Lydia'daki bu küçük yerleşimlerin âdeta merkezinde ve önemli bir yol ağının üzerinde yer almaktadır. Dolayısıyla bu durum Thyateira'nın *conventus* merkezi olarak seçilmesini açıklar niteliktedir.

Elagabalus (MS 218-222), Caracalla gibi Thyateira'yı ziyaret etmiş ve kente bazı imtiyazlar bahşetmişti[505]. Bu döneme ilişkin önemli bir husus kentte *panhellenik* bir *agon'*un düzenlenmesidir. Epigrafik belgelerin yanı sıra bu festivale ilişkin çok sayıda farklı sikke serisi de bulunmaktadır. Bunun dışında bu döneme tarihlenen bir mil taşı da kentte bulunmuştur[506]. Severus Alexander zamanında kentte imparatorun Syria Seferine ve Parthlara karşı kazanmış olduğu zaferine atıf olarak nitelendirilen bir *agon* düzenlenmiştir[507].

---

[499] Caracalla, Philadelphia'yı ziyaret etmiş ve kente *neokoros* unvanını bahşetmiştir (Magie, 1950: s. 685, dn. 43).
[500] IGR IV 1247 = OGIS 516; Clerc, 1886: s. 405-406, no. 8; Foucart, 1887: s. 92; Johnston, 1983: s. 67, 75; Hochard, 2020: s. 871.
[501] Clerc, 1893: s. 38; Marek, 2016: s. 608.
[502] Plinius, Asia Eyaleti'nin sınırları içerisinde *conventus* merkezleri olarak Ephesos, Alabanda, Smyrna, Pergamon, Sardeis, Adramytteion, Kibyra, Synnada ve Apameia'yı göstermektedir (Plin. **nat**. v, 105-126). Plinius, Thyateira'nın ve Lydia'daki bazı kentlerin Pergamon *conventus*'una dahil olduğunu belirtmektedir (Plin. **nat.** v, 126. Ayrıca bkz. Marek, 2016: s. 260-261; Kampmann, 1996: s. 76).
[503] Clerc, 1886: s. 417 no. 26; Clerc – Zakas, 1900: s. 142, no. 58; Keil – Premerstein, 1911: s. 55, no. 116; OGIS 517; IGR IV 1287; TAM V, 2 943. Ayrıca bkz. Burton, 1975: s. 94; Marek, 2016: s. 354.
[504] Marek, 2016: s. 260-262.
[505] OGIS 517.
[506] IGR IV 1206; TAM V, 2 871.
[507] Blanco-Pérez, 2016: s. 276; Blanco-Pérez, 2018: s. 26, dn. 107.

MS 3. yüzyılda kısa aralıklarla başa geçen imparatorlar ve art arda yapılan savaşlar sonucunda Roma, siyasi bir krizin eşiğine gelmişti. Bu döneme dair Thyateira ilgili bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Kentin tarihi genellikle sikkelerden takip edilebilmektedir. Ayrıca kentte bu döneme tarihlenen epigrafik belge de az sayıdadır. Bunlar III. Gordianus[508] (MS 238-244) Claudius Tacitus (MS 275-276) ve M. Aurelius Probus (MS 276-282)[509] dönemlerine ait mil taşlarından oluşmaktadır.

MS 284 yılında başa geçen Diocletianus'un (MS 284-305) kurmuş olduğu yeni siyasi düzen, askerî ve ekonomik alanında yapmış olduğu reformlar, MS 3. yüzyılda imparatorluğun içine düştüğü bu kaos ortamından bir anlamda kurtarmıştı. Roma İmparatorluğu'nda bazı dönemler imparatorluğun geniş sınırları ikili yönetimle idare edilmişti. MS 2. yüzyılda Marcus Aurelius (MS 161-180) kardeşi Lucius Verus'u (MS 161-169) doğuya göndermiş ve imparatorluğu bu şekilde yönetmişlerdi[510]. MS 3. yüzyılda ise Valerianus doğuya giderken (MS 253-260) oğlu Gallienus'a batıdaki orduların komutanlığını bırakmıştı (MS 253-268). Carus, imparator olduktan sonra oğulları Carinus ve Numerianus'u *caesar* olarak ilan edip yönetimi onlarla idare etmişti. Diocletianus ise bunu daha sistematik hale getirerek *tetrarkhia* adı verilen dörtlü yönetim sistemini kurmuştu[511]. Ayrıca eyaletleri yeniden düzenlemiş, 12 *dioecesis*'e ayırmış ve Lydia *Dioecesis Asiana*'nın sınırları içerisinde kalmıştı[512]. Thyateira da bu *dioecesis*'a dâhil olmuştu. Kentte bu döneme tarihlenen mil taşında iki Augustus yani Diocletianus (MS 284-305) ve Maximianus (MS 286-310) ve iki Caesar yani I. Constantius Chlorus (MS 305-306) ve Galerius'un (MS 305-311) adları geçmektedir[513].

I. Constantinus'un (MS 307-337) MS 324 yılında tek başına imparatorluğu yönetmeye başlamasıyla birlikte Diocletianus'un kurmuş olduğu *tetrarkhia* da son

[508] IGR IV 1315; TAM V, 2 872.
[509] TAM V, 2 874.
[510] Eutr. viii, 9-10.
[511] Mitchell, 2016: s. 79-80.
[512] Mullen, 2004: s. 86.
[513] IGR IV 1208; TAM V, 2 876.

bulmuştu[514]. Fakat bazı dönemlerde imparatorluk yine ortak yönetimle idare edilmişti. Bunun nedeni imparatorluğun sahip olduğu geniş topraklar ve sınırlarında baş gösteren tehlikelerdi. I. Constantinus'un ölümünden sonra bir dönem oğulları imparatorluğu ortak yönetimle idare etmişlerdi. Bu dönemlere tarihlenen Thyateira'da bulunmuş bir mil taşında II. Constantius (MS 337-340), II. Constantinus (MS 337-361) ve Constans'ın (MS 337-350) isimlerine rastlanılmaktadır[515].

Thyateira'nın adı Zosimus'un metinlerinde Valentinianus ve Valens'in ortak imparatorluğu döneminde Iulianus'un akrabası olan Procopius'un isyanını anlattığı bölümde geçmektedir. Zosimus, Valens ve Valentinianus'un, Procopius'la Thyateira'nın yakınında karşı karşıya geldiklerinden bahsetmektedir[516]. Bunun dışında yine Zosimus, Got asıllı komutan Tribiguldus'un MS 399 yılında Eutropius'a karşı isyanını anlattığı bölümde benzer bir şekilde Thyateira'dan bahsetmektedir[517]. Thyateira'nın Geç Antik Dönem ve Bizans İmparatorluğu Dönemi ile ilgili verilerin ve bu dönemlere ait eldeki bulguların sınırlı olması nedeniyle Thyateira'nın tarihi süreci Valens ve Valentinianus Dönemi'yle sonlandırılmıştır[518].

[514] Mitchell, 2016: s. 98-99.
[515] Ayrıca bkz. 1.3. Yol Güzargâhları.
[516] Amm. xxvi, 6, 1.
[517] Zos. v, 18.
[518] Zos. iv, 8, 1.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK, SİYASİ VE KÜLTÜREL YAPISI

4.1. Ekonomik Yapısı ve Kaynaklar

4.1.1. Lydia'nın Ekonomik Durumuna Genel Bir Bakış

Antik dünyada toplumlar için hayati önem taşıyan en önemli zenginlik, şüphesiz tarımsal üretimdi. Nüfusun yaklaşık yüzde sekseninin tarımla uğraştığı bilinmektedir[519]. Asya Eyaleti, geniş tarım arazilerinin yanı sıra bol miktarda hammaddeye sahipti[520]. Ayrıca üretimin ve bununla birlikte tüketimin de en yoğun yaşandığı yerdi[521]. Bu eyaletin sınırları içerisinde yer alan Lydia'nın da tarımsal açıdan verimli toprakları vardı ve ekonomisine katkı sağlayan unsurların başında Hermos'un ve Kaistros'un suladığı verimli ovalar gelmekteydi[522]. Özellikle Strabon bölgenin en iyileri olarak vurguladığı Sardeis, Kyros, Hermos ve Kaistros ovalarından bahsetmektedir[523]. Dolayısıyla verimli arazilere sahip olan Lydia, tarım ürünleri konusunda bir hayli zengindi[524]. Herodotos, Lydia'nın topraklarının bereketli olduğunu söylerken altın ve gümüş konusunda da zengin olduğunu eklemektedir[525]. Toprağın verimliliği ve ürünlerin niteliği konusunda iklimin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Lydia da genel itibarıyla Akdeniz ikliminin etkisindedir[526].

Yunan kültüründe, tarım denilince genellikle Akdeniz üçlemesi olarak da bilinen tahıl ürünleri (buğday, arpa), üzüm ve zeytin gelmektedir[527]. Lydia, tahıl ürünlerinin

[519] Erdkamp, 2005: s. 8, 12.
[520] Sanidas, 2011: s. 36.
[521] Marek, 2016: s. 408.
[522] Magie, 1950: s. 46; Malay, 1983: s. 52.
[523] Strab. xiii, 4, 5.
[524] Magie, 1950: s. 46; Malay, 1983: s. 51-52; Roosevelt, 2017: s. 79-83.
[525] Hdt. v. 49.
[526] Hanfmann – Foss, 1983: s. 4; Roosevelt, 2017: s. 76. Roosevelt, yapılan araştırmalarda Lydia'nın günümüzdeki sıcaklık değerlerinin ve yağış miktarının antik dönemle benzerlik gösterdiğini, bunun uzun soluklu bir iklimsel devamlılık olduğunu ifade etmektedir (Roosevelt, 2017: s. 76). Genel itibarıyla de Akhisar ve çevresinin Akdeniz makroklima kuşağının etkisi altındadır.
[527] Bresson, 2016: s. 183; Marek, 2016: s. 401.

yanı sıra üzüme bağlı[528] olarak şarap[529] ve zeytine bağlı olarak da zeytinyağı üretiminde kayda değer bir yere sahipti[530]. Ayrıca antik yazarlara konu olan ve bölgede yetişen diğer ürünler ise incir[531] ve kestanedir[532].

Günümüzde Tmolos Dağı'ndaki Torrhebia Gölü'nde yapılan polen analizi çalışması bölgenin topraklarının bereketli olduğunu ortaya koymaktadır[533]. Roosevelt yapılan bu çalışmanın bölgenin tarımsal açıdan zengin ve verimli olduğunu gösterdiği gibi geniş bir zaman dilimini içerdiğini, dolayısıyla elde edilen verilerin antik yazarların aktardıklarıyla örtüştüğünü ifade etmektedir[534]. Bu verimli alanlar aynı zamanda hayvancılığa da katkı sağlamaktaydı. Çünkü bölgedeki yüksek araziler, genellikle hayvanların otlatılmasında kullanılmaktaydı[535]. Bu durum hayvancılığa bağlı olarak tekstil endüstrisinin gelişmesine de olanak sağlamıştı[536]. Özellikle dokumacılık, antik dönemde Küçük Asya'da tekstil konusunda önemli sektörlerinden biriydi[537]. Lydia'da Sardeis[538], Thyateira, Hypaipa, Philadelphia ve Saittai bu konuda önemli merkezler arasında gelmekteydi[539]. Özellikle Sardeis bölge içerisinde önemli bir konuma sahipti. Pers saraylarında, Sardeis'te yapılmış halıların ve MÖ 400'lerde

[528]Hanfmann – Foss, 1983: s. 5. Lydia'da birçok kentin sikkesinde üzüm tasvirlerine rastlanılmaktadır (Philadelphia: [RPC Online I, 3036; RPC Online I, 3039A; RPC Online II, 1336; RPC Online III, 3214]; Nysa: [RPC Online IV.2, 1491; RPC Online VII.1, 476]; Tralleis [RPC Online VII.2, 499]; Maionia: [RPC Online IV.2, 9932]; Sala: [RPC Online II, 1345; RPC Online III, 2433; RPC Online III, 1962; RPC III, 2436A]; Mostene: [RPC Online III, 1962; RPC Online IV. 2, 8323]; Mastaura: [RPC Online IV.2, 2815]; Tmolos: [RPC Online IV.2, 2863]; Akrasos: [SNG Cop. Lydia 37]; Silandos: [RPC Online IV.2, 8491]).

[529] Lydia'nın doğusunda yer alan *Katakekaumene'*nin şaraplarının çok meşhur olduğu bilinmektedir. Bu şarapları özel kılan volkanik arazide yetişmiş üzümlerden yapılmış olmasıdır (Strab. ix, 440; xii, 628; xiv, 650; Ov. **met**. vi, 15; xi, 86). Vitrivius, *Katakekaumene*'nin Maionia'da olduğunu söylemektedir ve elde edilen şarabın da *catacecaumenites* olarak adlandırıldığını eklemektedir (Vit. viii, 3, 12). Ayrıca Tmolos Dağı'nda yetişen üzümlerden yapılan şaraplar da antik dönemde bir hayli ünlüydü (Plin. **nat**. xiv, 74). Vitrivius bu şaraplardan *tmolites* olarak söz etmektedir (Vit. viii, 3, 12). Ayrıca bkz. Malay, 1983: s. 52.

[530] Robert, 1976: s. 26; Roosevelt, 2017: s. 83.

[531] Athen. iii, 76.

[532] Yunanistan'da bu kestane, Sardeis palamudu olarak bilinmekteydi (Athen. ii, 54; Plin. **nat**. xv, 92, 3). Bölgede yetişen kestanenin, antik dönemde ticaretinin yapıldığı bilinmektedir (Roosevelt, 2017: s. 83).

[533] Roosevelt, 2017: s. 80.

[534] Roosevelt, 2017: s. 80.

[535] Strab. xii, 6, 1; xii, 8, 16.

[536] Malay, 1983: s. 57.

[537] Bresson, 2016: s. 280.

[538] Sardeis, dokumacılık konusunda Miletos kadar önemli bir merkezdi (Magie, 1950: s. 47).

[539] Magie, 1950: 47-49; Malay, 1983: s. 58; Altınoluk, 2013: s. 55, 70-71; Benda-Weber, 2013: s. 173; Bresson, 2016: s. 280; Marek, 2016: s. 407.

Atina'da yine Sardeis'e ait erguvan renkli örtülerin kullanıldığı bilinmektedir[540]. Bunun yanı sıra hayvan türlerinin ticareti de yapılmaktaydı[541].

Lydia'da madenler konusunda ilk olarak Paktolos Irmağı'ndan elde edilen elektron adı verilen alaşım gelmektedir[542]. Herodotos, elektronla ilgili olarak Tmolos'tan akıp gelen "altın kum" ve Tmolos'tan "altın pullar" getiren çay (Paktolos) olarak söz etmektedir[543]. Strabon ise Asytra kentinin altın madenlerinden bahsederken Tmolos Dağı'ndaki altın madenine vurgu yaparak değinmektedir[544]. Ayrıca Strabon, Sipylos Dağı'ndaki ve dolaylarındaki madenlerden çok kısa söz etmektedir[545]. Bunun dışında bölgenin daha dağlık bir kesimi olan kuzey bölümünde bakır madenlerinin olduğu bilinmektedir[546]. Ayrıca Sardeis'in güneyinde, Orta Phrygios Vadisi'nde, Gölmarmara'da (Gygaie/Gyges *Limne*) ve bölgenin doğu kesimlerinde mermer taş ocakları bulunmaktadır[547].

4.1.2. Gelir Kaynakları

Tarımsal ürünler açısından zengin bir bölge olan Lydia'nın kuzey kesimlerinin diğer kesimlere göre daha dağlık olması, bu konuda daha düşük verim alınmasına neden olmuştur[548]. Fakat bölgenin kuzeyinde yer alan ve etrafı dağlarla çevrili olan Thyateira, Lykos Vadisi'nde nehirlerle sulanan düz bir ovada kurulmuş olması nedeniyle verimli topraklara sahipti.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde darp edilmiş bazı bronz serilerde tahılın ve tarımın tanrıçası olan Demeter'in betimleriyle (**Rİ10, Rİ36, Rİ52, RİP47, RİP157**), bazılarında ise Thyateira'nın bulunduğu ovayı sulayan, toprağın verimliğini arttıran ve

[540] Athen. ii, 30; xii, 8; Magie, 1950: s. 47; Hanfmann – Foss, 1983: s. 11; Malay, 1983: s. 59.
[541] Roosevelt, 2017: s. 80. Lydia Bölgesi'ndeki kekliklerin ticaretinin yapıldığı ve Mısır'a gönderildiği bilinmektedir (Athen. ix, 388).
[542] Hanfmann – Foss, 1983: s. 10; Roosevelt, 2017: s. 89.
[543] Hdt. i, 93; v, 101.
[544] Strab. xiii, 1, 23.
[545] Strab. xiv, 5, 28.
[546] Magie, 1950: s. 49, 815, 94; Roosevelt, 2017: s. 90.
[547] Roosevelt, 2017: s. 86 dn. 85-89.
[548] Roosevelt, 2017: s. 82.

bir anlamda kente hayat veren Lykos Nehri'nin personifikasyonuyla karşılaşılmaktadır. Ayrıca Lykos Nehir Tanrısı'nın yer aldığı sikke serilerinden bazılarında boğa betimi yer almaktadır (**Rİ81, RİP79, RİP100, RİP 130**). Genel itibarıyla bu sikke tipleri kentin tarımsal verimliliğine bir atıf olarak değerlendirilebilir[549]. Ayrıca kentte Ekmekçiler (*artokopoi*) loncasına[550] ve *sitones, triteutes* gibi kamusal görevlerde bulunmuş kişilere[551] ait yazıtlar Thyateira'daki tahıl üretimi konusunda bilgi vermektedir.

Küçük Asya, zeytin ve zeytinyağı üretiminde önemli bir yere sahipti[552]. Tipik bir Akdeniz ağacı olan zeytin ağacı (*olea europaea*) Akdeniz ikliminin etkisi altında olan yerlerde görülmekteydi[553]. Lydia'da ise genel olarak Thyateira'da ve Philadelphia'da yetişmekteydi (**Resim 7**)[554]. Broughton, Lydia'nın ve Thyateira'nın doğusunda kalan yüksek yerlerde zeytin ağaçlarının[555] daha seyrek görüldüğünü söylemektedir[556]. İklimin yanı sıra toprağın yapısının da zeytin ağaçlarının yetişmesine uygun olması diğer bir önemli faktördür[557]. Fakat zeytin ağaçları yüksek rakımlı yerlerde olmadığı sürece yamaçlarda ve verim açısından iyi olmayan topraklarda da yetişmektedir[558]. Antik Yunan'da pahalı ve temel tarımsal ürünlerden biri olan zeytinyağı, gıda maddesi olarak kullanılmasının yanı sıra Yunan kültürünü

[549] Demeter'in kentlerin verimliliği simgeleyen bir unsur olarak sikkelerde tasvir edilmesiyle ilgili bkz. Paz de Hoz, 2016: s. 194-195. Ayrıca Mastaura örneğinde olduğu gibi kentin verimli topraklara sahip olmasının izleri Mastaura'da Demeter ve Dionysos tapınımlarıyla ve bu tanrıların sikkelerde yer alan betimleriyle açıklanmaktadır (Nollé, 2016: s. 58-60, 78).
[550] TAM V, 2 966; Tanrıver, 1996: s. 12-13; van Nijf, 1997: s. 93; Zimmermann, 2002: s. 192-193; Arnaoutoglou, 2011: s. 267; Benton, 2020: s. 144.
[551] *Sitones*: TAM V, 2 940; TAM V, 2 970; TAM V, 2 982; TAM V, 2 998. *Triteutes*: TAM V, 2 939; TAM V, 2 940; TAM V, 2 963; TAM V, 2 982. Ayrıca bkz. Dmitriev, 2005: s. 145; Benton, 2020: s. 144.
[552] Mitchell, 2005: s. 84.
[553] Isager – Skydsgaard, 1995: s. 33.
[554] Broughton, 1975: s. 603; Mitchell, 2005: s. 85-86; Roosevelt, 2017: s. 83.
[555] Zeytin ağaçları konusunda bkz. Cato. **agr**. vi; Varro. **rus**. xxiv.
[556] Broughton, 1975: s. 603. Günümüzde yapılan çalışmalarda da kentte zeytin yetişmesi konusunda en uygun alanların Akhisar'ın güney kesimleri olduğu gözlenmiştir. Kuzey ve doğu kesimlerinde yükseltinin artması ve buna bağlı olarak sıcaklıkların diğer kesimlere göre daha düşük olması nedeniyle zeytin ağaçları için elverişli bir ortam sunmamaktadır. Dolayısıyla bu alanlarda zeytin ağaçları görülmemektedir (Hantekin, 2019: s. 28).
[557] Mitchell, 2005: s. 84-85. Bunun yanı sıra toprağın asit ve alkali seviyesinin düşük, kireç oranının yüksek olması da zeytin ağaçlarının yetişmesine olanak sağlamaktaydı (Bresson, 2016: s. 194-195; Hantekin, 2019: s. 11).
[558] Sartre, 1995: s. 19-20; Foxhall, 2007: s. 112.

en iyi yansıtan kurumlardan biri olan *gymnasion*'larda yapılan antremanlarda ve düzenlenen *agon*'larda atletler tarafından kullanılmaktaydı[559].

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Küçük Asya'da yerel ekonominin en önemli kollarından biri tekstil üretimi ve tekstil ticaretiydi[560]. Bu konuda Roma İmparatorluk Dönemi'nde Lydia'da önemli ticaret merkezlerinden biri Sardeis'ti[561]. Fakat bölgenin orta ölçekli kentlerinden biri olan Thyateira da tekstil endüstrisi konusunda dikkate değer bir yere sahipti[562]. Tekstil ürünlerinin ticareti, genel olarak kıyı kentlerinde yapılmaktaydı ve limanlar sayesinde bu kentler, ürünlerini kolaylıkla tüm Akdeniz'e ulaştırabilmekteydi[563]. İç kesimlerde yer alan kentler yol ağları aracılığıyla ürünlerini Ionia'daki kentlerin limanlarına nakletmekteydiler[564]. Thessalonike ve Philippi'de bulunmuş yazıtlar dikkate alındığında Thyateira ile bu kentler arasında bir ticaretin olduğu düşünülmektedir[565]. Dolayısıyla Thyateira'nın Roma İmparatorluk Dönemi'nde bölgenin önemli tekstil merkezlerinden biri olmasında hammaddenin yanı sıra coğrafi konumunun ve jeopolitik durumunun da etkisi bulunmaktaydı. Madenler konusunda ise Thyateira ve çevresi bakır madeni konusunda oldukça zengindi[566].

[559] Mitchell, 2015: s. 289. Mitchell ayrıca antik dönemde Anadolu'nun iç kesimlerinde Yunan kültürünün etkili olduğu yerlerde zeytin yetiştirildiğine vurgu yapmaktadır (Mitchell, 2015: s. 292).
[560] Meijer – van Nijf, 1992: s. 103; Benda-Weber, 2013: s. 173.
[561] Marek, 2016: s. 407.
[562] Zimmermann, 2002: s. 146-154; Sanidas, 2011: s. 31; Tzachili, 2012: s. 12; Bresson, 2016: s. 280.
[563] Magie, 1950: s. 47. Ticaretin yapıldığı bölgeleri gösteren harita için bkz. Benda-Weber 2013: s. 185. Özellikle *Pax Romana*'nın ilan edilmesiyle deniz ticareti bu açıdan daha kolay ve güvenli hale geldi (Mitchell, 2005: s. 98).
[564] Magie, 1950: s. 47-48.
[565] Thessaloniki: IG X, 2, 1, 290; Philippi: Mertzides, 1897: s. 186-189, no. 29. Ayrıca bkz. Graves, 2017: 5-7.
[566] Plin. **nat**. xxxiii, 156, 34; Magie, 1950: s. 49, 815, dn. 94; Roosevelt, 2017: s. 90.

4.2. İdari Yapısı ve Kurumları

4.2.1. *Boulē, Dēmos*

Kent yaşamının iki temel unsuru olan, iktidarı elinde tutan ve yönetim açısından düzeni sağlayan, biri danışma meclisi, diğeri ise halk meclisi olan *boulē* ve *dēmos*, Thyateira'daki yazıtların da (ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος)[567] gösterdiği üzere genel olarak kentle ilgili kararların birlikte alındığı iki önemli siyasi kurumdu[568]. Aynı zamanda bu iki meclis, kentteki kişilerin onurlandırılması bağlamında yerel elitlerle kurulan ilişkiyi de bir anlamda yansıtmaktadır[569]. Çünkü kentlerde onurlandırma ile ilgili çoğu anıttan *boulē* ve *dēmos* sorumluydu[570]. Hellenistik Dönem'de Thyateira'da *boulē* ve *dēmos* ile ilgili yazıtlar sınırlıdır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise konuya ilişkin çok sayıda yazıt bulunmaktadır.

Kentte yaşayan vatandaşları kapsayan ve siyasi bir organ olarak nitelendirilen *dēmos*[571] ile ilgili Thyateira'da bulunmuş yazıtlardan ilki Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenmektedir. Bu yazıta göre L. Licinius Lucullus[572] *dēmos* tarafından *euergetes* ve *ktistes* olarak diğer bir yazıtta ise L. Antonius yine benzer bir şekilde *dēmos* tarafından *euergetes* ve *patronus* olarak onurlandırılmıştır[573]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise *dēmos* ile ilgili epigrafik belgelerden biri *Thea* Roma, Augustus ve *dēmos*'a ithaf edilmiştir[574]. Ayrıca Nerva ve Roma *senatus*'u adına Thyateiralılar'ın *dēmos*'u tarafından yaptırılan yapı ile ilgili bir diğer yazıt da dikkate değerdir[575]. Bunların dışında kentte *boulē* ve *dēmos* ile ilgili çok sayıda yazıt da bulunmaktadır[576]. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikke serilerinde kentin bir kurumu olan

[567] IGR IV 1258; TAM V, 2 920; IGR IV 1224; TAM V, 2 928; TAM V, 2 929; IGR IV 1256; TAM V, 2 930; IGR IV 1225; TAM V, 2 931.
[568] Martin, 2013: s. 3; Schuler, 2014: s. 254.
[569] Harl, 1987: s. 4; van Nijf, 2015: s. 237.
[570] van Nijf, 1997: s. 120.
[571] Martin, 2013: s. 9.
[572] Clerc, 1886: s. 399, no. 2; Clerc – Zakas, 1900: s. 135, no. 38; IGR IV 1191; TAM V, 2 918.
[573] Keil – Premerstein, 1911: s. 24, no. 42; Merkelbach, 1975: s. 39-42; TAM V, 2 919.
[574] IGR IV 1304; TAM V, 2 903; Robert Hellenica VI (1948), s. 71, no. 23; Mellor, 1975: s. 72.
[575] Clerc, 1886: s. 402, no. 6; Clerc – Zakas, 1900: s. 137, no. 42; IGR IV 1195; TAM V, 2 907.
[576] Keil – Premerstein, 1911: s. 16, no. 22; TAM V, 2 887; Keil – Premerstein, 1911: s. 17, no. 23, TAM V, 2 888.

dēmos'un tasvirlerine rastlamaktayız. Bu sikkelerde yer alan *dēmos* betimleri kentin siyasi kimliğini bir anlamda temsil etmekteydi[577].

Danışma meclisi olarak bilinen *boulē*, kentin siyasi ortamında önemli bir rol oynarken *dēmos*'tan farklı olarak meclis üyelerinden oluşan sınırlı bir zümreden meydana gelmektedir[578]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira'da da *boulē* ile ilgili yazıtların birçoğu kentte onurlandırılan kişilerle ilgilidir[579]. Bunun yanı sıra Roma İmparatoruk Dönemi'ne tarihlenen sikkelerde *boulē* betimine rastlanılmazken Roma *senatus*'unu ifade eden *senatus* tasvirleri sikkelerde görülmektedir.

4.2.2. *Magistratus*'lar

Bir kentin iç yapısını, yönetim organizasyonunu oluşturan ögelerin başında *boulē* ve *dēmos* gelirken bunu işlevselleştiren ve görünür kılan ise yönetimde görev alan *magistratus*'lardır. Kendi vatanlarına hizmet eden, kamusal düzeni ve işleyişi sağlayan bu kişiler, elit aileler arasından seçilmekteydi[580]. Kentin üst sınıfına mensup bu kişilerin kamusal alanda birbirleriyle girmiş oldukları rekabet, onların kent içerisinde belli bir konuma gelmelerine de olanak sağlamıştı[581]. Bu bağlamda Thyateira'da da benzer bir şekilde kent yaşamına yön veren elit kesime mensup aileler bulunmaktaydı. Kentteki yazıtlar bu kişilerin Thyateira'da birden fazla kamusal görevde yer aldıklarını göstermektedir. Onurlandırma yazıtları, Thyateira'daki memuriyetler konusunda önemli bilgiler vermektedir. Kentin zengin kesimi arasından seçilen bu *magistratus*'ların memuriyetleri hakkında bilgiler, bu yazıtlar aracılığıyla sağlanırken; aynı zamanda kentte kamusal alanda görev almış bazı *magistratus*'ların yaşamı boyunca birden fazla memuriyette görev aldığı yine bu yazıtlar aracılığıyla anlaşılmaktadır.

[577] Martin, 2013: s. 153.
[578] Schuler, 2014: s. 253; Heller, 2015: s. 247-249.
[579] TAM V, 2 915; TAM V, 2 926; TAM V, 2 927; TAM V, 2 928; TAM V, 2 929; TAM V, 2 930; IGR IV 1225; TAM V, 2 931; TAM V, 2 940; TAM V, 2 944; TAM V, 2 970; TAM V, 2 979; TAM V, 2 952; TAM V, 2 976; TAM V, 2 979; TAM V, 2 990.
[580] Weiss, 2005: s. 62.
[581] Weiss, 2005: s. 63; Schuler, 2014: s. 260.

Kentin varlıklı kişileri toplum içerisinde belli bir sosyal statüye sahip olsa da siyasi açıdan onları güçlendiren ve prestij elde etmelerini sağlayan en önemli kriter kente finansal yardım yapmalarıdır[582]. Bu kişilerin kentte onurlandırılmaları da sadece kendilerini değil aynı zamanda bulunduğu aileyi de etkilemekteydi. Dolayısıyla kadınlar ve erkekler eşlerinin prestijlerini paylaşabilmekteydi[583]. Ayrıca kadınların kent içerisinde sahip oldukları gücü sosyal statüleri belirlemekteydi[584]. Örneğin Tiberius Claudius Sokrates Sakerdotianos'un karısı Iulia Menogenis, kente yaptığı yardımlardan dolayı kentin kızı (θυγατηρ τῆς πόλεως) olarak onurlandırılmıştı[585]. Bunun dışında Thyateira'da Metrodoros Lepidus'un kızı Claudia Ammion, Boyacılar (*bapheis*) loncası tarafından onurlandırıldığı belgede[586] imparator rahibesi (ἱέρεια τῶν Σεβαστῶν), *arkhiereia*[587] ve *agonothetis*; eşi Tiberius Claudius Antyllos ise sadece *gymnasiarkhos*[588] olarak görev yapmıştır[589].

Arkhiereus: Daldisli Artemidoros'un oluşturduğu sosyal hiyerarşiye göre en tepede ya kent *magistratus*'u ya da *arkhiereus* yer almaktaydı[590]. Dolayısıyla *arkhiereus* kentte yüksek bir mevkiye sahipti. *Arkhiereus*'lar topluluk adına yaptıkları bu kutsal eylemlerin yanı sıra imparatorlar adına yapılan festivallere finansal açıdan destek olmaktaydı. Dolayısıyla bu kutsal görevi yerine getirenler kentin elit kesimine mensup bir hayli varlıklı zengin kişileri arasından seçilmekteydi[591]. Thyateira'da *arkhiereus, agonothetes* ve *stephanephoros* gibi farklı görevlerde bulunmuş olan

[582] Zuiderhoek, 2009: s. 21-23; Kuhn, 2017: s. 200-201.
[583] van Bremen, 1996: s. 261; Lendon, 1997: s. 46.
[584] Pietruszka, 2020: s. 9.
[585] Foucart, 1887: s. 101; Clerc – Zakas, 1900: s. 146, no. 68; IGR IV 1238; TAM V, 2 976. Ayrıca bkz. van Bremen, 1996: s. 331.
[586] TAM V, 2 972. Ayrıca bkz. Dittmann-Schöne, 2001: s. 178; Zimmermann, 2002: s. 106; Arnaoutoglou, 2011: s. 265; Harland, 2013: s. 124; Harland, 2014: s. 222-223.
[587] Yazıtta Claudia Ammion'un kentte yaşam boyu *arkhiereia* olduğu aktarılmaktadır (IGR IV 1242; TAM V, 2 972). Ayrıca bkz. Mantas, 1995: s. 139; Siekierka – Stebnicka – Wolicki, 2021: s. 102, 886).
[588] *Gymnasiarkhos*'lar, *gymnasion*'un işleyişinden, düzeninden ve bakımından sorumlu kişidir. *Gymnasiarkhos*'lar aynı zamanda *gymnasion*'da düzenlenen *agon*'ların ve eğitim gören atletlerin yağ masraflarını da karşılamaktaydılar (Trebilco, 1991: s. 117-118). *Gymnasiarkhos*'luk *leiturgia* olarak bilinmektedir (Macro, 1980: s. 678-680; Dmitriev, 2005: s. 127).
[589] Tiberius Claudius Antyllos yazıta göre kentte üç kez *gymnasiarkhos* olarak görev yapmıştır. TAM V, 2 972. Ayrıca bkz. Harland, 2013: s. 124; Siekierka – Stebnicka – Wolicki, 2021: s. 102, 886.
[590] Artem. II, 27; 30. Ayrıca bkz. Lendon, 1997: s. 33.
[591] Schuler, 2014: s. 258.

Iulius Dionysios, Pergamon'da ise *asiarkhes* olarak hizmet etmiştir[592]. T. Claudius Sokrates[593] ile Marcus Aurelius Diadokhos ise Pergamon'da *arkhiereus (tes) asias* olarak görev almıştır[594]. Aurelius Annianus isimli kişinin ise iki kez *asiarkhes* olduğu bilinmektedir[595]. Bunun dışında *asiarkhes* olarak Aurelia Tatia'nın eşi L. Aurelius Aristomenes[596], Ulpia Marcella'nın eşi P. Aelius Paullus[597] ve Marcus oğlu Gaius Iulius Lepidus[598] da görev almıştır. Thyateira'da bu görevi üstlenen kişilerin hem *arkhiereus (tes) asias* hem de *asiarkhes* olarak bazı yazıtlarda geçtiği görülmektedir[599]. Bunlardan biri *rhetor* Marcus Aurelius Athenaios[600], diğeri ise Marcus Aurelius Athenaios'un kızı Aurelia Hermonassa'nın eşi olan *ordo equester (hippikos)* sınıfına mensup Marcus Aurelius Diadokhos'tur[601] (**Tablo 18**).

Agonothetes: *Agon*'ları organize ve başkanlık eden kişidir[602]. Bu kamusal görevi üstlenen elit kesime mensup bu kişiler, *agon*'ların masraflarından, zafer kazanan atletlerin ödüllerinin ve heykelleri için gerekli olan paranın temininden, düzenlenen şölendeki yemek ve içkilerin dağıtımından da sorumluydu[603]. Bu memuriyet aynı zamanda *leitourgia* olarak da kabul edilmektedir[604]. Yazıtlar, kentte çok sayıda kişinin *agonothetes* olarak görev aldığını göstermektedir. Thyateira'da birden fazla kamusal görevi icra eden elit kesime mensup erkekler olduğu gibi bu

[592] Clerc, 1886: s. 404, no. 8; Clerc – Zakas, 1900: s. 137, no. 44; IGR IV 1247; TAM V, 2 969. Bunun yanı sıra *agonothetes* ve *stephanephoros* olarak da görev yapmıştır. Ayrıca bkz. Friesen, 1993: s. 79-81.
[593] IGR IV 1238; TAM V, 2 978. Ayrıca bkz. Friesen, 1993: s. 174; Pelcer-Vujačić, 2015: s. 178.
[594] Clerc – Zakas, 1900: s. 127, no. 18; IGR IV 1230; TAM V, 2 950; Keil – Premerstein, 1911: s. 25, no. 48; IGR IV 1231; TAM V, 2 951.
[595] CIG 3504; Clerc – Zakas, 1900: s. 131, no. 28; IGR IV 1226; TAM V, 2 933. Ayrıca bkz. Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 180, no. 196; Giannakopoulos, 2016: s. 367; Akgün-Kaya, 2017: s. 168; Huttner, 2020: s. 147.
[596] IGR IV 1299. Ayrıca bkz. Friesen, 1993: s. 181.
[597] IGR IV 1255. Ayrıca bkz. Frisen, 1993: s. 182.
[598] TAM V, 2 968. Ayrıca bkz. Staab – Petzl, 2010: s. 10.
[599] TAM V, 2 954. *Arkhiereus (tes) Asias* ve *Asiarkhes* ile ilgili tartışmalar için bkz. Kearsley,1986: s. 183.
[600] Marcus Aurelius Athenaios, Ephesos'ta *asiarkhes* olarak görev yapmıştır. TAM V, 2 954; Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 180-181.
[601] *Arkhiereus (tes) asias*: Clerc – Zakas, 1900: s. 127, no. 18; IGR IV 1230; TAM V, 2 950; Keil – Premerstein, 1911: s. 25, no. 48; IGR IV 1231; TAM V, 2 951; *Asiarkhes*: TAM V, 2 954. Ayrıca bkz. Carter, 2004: s. 48-51; Friesen, 1993: s. 79-81. Friesen, 1999: s. 286-287; Akgün-Kaya, 2017: s. 169.
[602] Schuler, 2014: s. 256.
[603] Pleket, 1976: s. 4; Harl, 1987: s. 3; van Bremen, 1996: s. 67; König, 2005: s. 68-69; Newby, 2005: s. 8; Zuiderhoek, 2009: s. 23.
[604] Macro, 1980: s. 678-680; Dmitriev, 2005: s. 127.

kişilerin eşlerinin de benzer bir şekilde bu kamusal görevleri üstlendiği yazıtlardan anlaşılmaktadır. *Asiarkhes*, *arkhiereus*, *prytanis*, *agonothetes* ve *stephanephoros* olan Tiberius Claudius Sokrates'in karısı Antonia Caecilia'nın *asiarkhissa*, *arkhiereia*, *prytanis*, *agonothetis* ve *stephanephoros*[605]; *prytanis*, *agonothetes* ve *stephanephoros* olan Tiberius Claudius Sokrates Sakerdotianos'un eşi Iulia Menogenis'in *prytanis*, *agonothetis* ve *stephanephoros*[606]*; asiarkhes* ve *agonothetes* olan L. Aurelius Aristomenes'in eşi Aurelia Tatia'nın da *asiarkhissa* ve *agonothetis*[607] olduğu yazıtlardan anlaşılmaktadır. Eşlerinden dolayı bu görevi üstlenen kadınların dışında kentte *agonothetis* olarak görev almış Flavia Tatias, Protonike ve Procla Tatas gelmektedir[608].

Agoranomos: Agora'nın düzeninden ve işleyişinden sorumlu kişidir[609]. Yazıtlar, Thyateira'da bu kamusal görevi üstlenen kişilerin görev süresinin altı ay[610] ya da dört ay[611] olduğunu göstermektedir. Kentte *agoranomos* olarak görev alanlar arasında Publius Aelius Menogenes Pyrikhos[612], Aurelius Abakantos[613], Marcus oğlu Aurelius Asklepiades, Gaius Iulius Celsius[614], L. Iulius Nikomakhos[615], Kallistratos oğlu Laevianus [616]; Makedonos[617] ve Menandros oğlu Marcus[618] gelmektedir.

[605] TAM V, 2 976. Ayrıca bkz. Friesen, 1993: s. 185; van Bremen, 1996: s. 127, 330.
[606] TAM V, 2 976. Ayrıca bkz. Mantas, 1995: s. 138; van Bremen, 1996: s. 331; Mantas, 1999: s. 201.
[607] CIG 3489; Clerc – Zakas, 1900: s. 125, no. 13; IGR IV 1229; TAM V, 2 944. Ayrıca bkz. Friesen, 1993: s. 187; van Bremen, 1996: s. 128, 330.
[608] Bu kadınlar Iulia Augusta adına yapılan festivalde görev almıştır. Flavia Tatias (TAM V, 2 906); Protonike (TAM V, 2 904); Procla Tatas (TAM V, 2 905). Ayrıca bkz. Mantas, 1995: s. 139; van Bremen, 1996: s. 74, 331-332.
[609] Aris. **pol**. 50. Ayrıca bkz. Sartre, 1995: 225-226; van Bremen, 1996: s. 55; Schuler, 2014: s. 256; Tekin, 2015: s. 29.
[610] TAM V, 2 930; TAM V, 2 989; TAM V, 2 1002. Ayrıca bkz. Pelcer-Vujačić, 2015: s. 153.
[611] TAM V, 2 932. Ayrıca bkz. Pelcer-Vujačić, 2015: s. 153.
[612] IGR IV 1256; TAM V, 2 930. Ayrıca bkz. Robert OMS II (1969), s. 1015.
[613] Radet, 1887: s. 473, no. 45; TAM V, 2 942.
[614] Clerc, 1886: s. 410, no. 14; Clerc – Zakas, 1900: s. 139, no. 50; TAM V, 2 963.
[615] TAM V, 2 970.
[616] Clerc – Zakas, 1900: s. 125, no. 15; Keil – Premerstein, 1911: s. 36, no. 11; IGR IV 1290; TAM V, 2 982.
[617] CIG 3496, Clerc – Zakas, 1900: s. 128, no. 20; IGR IV 1250; TAM V, 2 989. Ayrıca bkz. Harland, 2013: s. 125-126.
[618] Foucart, 1887: s. 100, no. 23; Clerc – Zakas, 1900: s. 145, no. 67; TAM V, 2 991.

Boularkhos: Meclis (*boule*) başkanı olarak bilinmektedir ve memuriyetinin süresi bir yıldır[619]. Fakat Thyateira'da bulunmuş iki yazıtta bu görevi hayat boyu yaptıklarına işaret eden iki kişiden bahsedilmektedir. Bunlardan biri *arkhiereus* ve *agonothetes* olarak da görev yapmış Marcus Iulius Menelaos[620] diğeri ise *equites* (*hippikos*) sınıfına mensup Marcus Aurelius Diadokhos'tur[621].

Bouleutes: Kent içerisinde önemli bir konuma sahip ve meclis üyesi olarak bilinen *bouleutes*'lerle[622] ilgili olarak Thyateira'da *ordo equester* (*hippikos*) sınıfına mensup M. Aurelius Bassus'u[623] ve Meth (...) oğlu Artemidoros'u örnek verebiliriz[624].

Dekaprotos: *Boulē*'nin önde gelen en zengin on üyesinden biri ve aynı zamanda vergilerin toplanmasından sorumlu kişidir[625]. Kentte *dekaprotos* olarak görev yapan kişiler finansal anlamda risk almayı da tercih etmiş olmaktaydılar. Çünkü kentte toplanan bu vergileri bir anlamda kendi servetleriyle garanti etmek durumundaydılar[626]. Yazıtlarda *dekaprotos*'larla ilgili Thyateira'da çok sayıda kişinin bu görevi üstlendiği görülmektedir. Aynı zamanda bu görevi yerine getiren *magistratus*'lar Thyateira'da farklı memuriyetlerde bulunmuşlardır[627]. Bunlar arasında Meth (...) oğlu Artemidoros[628], Tryphon oğlu Asklepiades[629], Artemidoros oğlu Aurelius Artemidoros[630], Aurelius Abaskantos[631], Glykon oğlu Aurelius Artemagoros[632], Marcus oğlu Aurelius Asklepiades[633], Aurelius Diogenes oğlu

[619] van Bremen, 1996: s. 55; Dmitriev 2005: s. 230.
[620] Clerc, 1886: s. 404, no. 8; Clerc – Zakas, 1900: s. 137, no. 44; IGR IV 1247; TAM V, 2 969. Ayrıca bkz. Nawotka, 2000: s. 68, no. 66; Dmitriev, 2005: s. 220, dn. 14.
[621] Clerc – Zakas, 1900: s. 127, no. 18; IGR IV 1230; TAM V, 2 950; TAM V, 2 954. Ayrıca bkz. Nawotka, 2000: s. 68, no. 67; Dmitriev, 2005: s. 220, dn. 14; Akgün-Kaya, 2016: s. 105; Blanco-Pérez, 2016: s. 277.
[622] Schuler, 2014: s. 254; Heller, 2015: s. 247-249, 254.
[623] TAM V, 2 1181. Ayrıca bkz. Pelcer-Vujačić, 2015: s. 108; Blanco-Pérez, 2016: s. 277.
[624] Lechat – Radet, 1887: s. 457, no. 20; Clerc – Zakas, 1900: s. 150, no. 79; TAM V, 2 939.
[625] Trebilco, 1991: s. 116; Arnaoutoglou, 2011: s. 269.
[626] Schuler, 2014: s. 260.
[627] Menandros oğlu Marcus, Meth (...) oğlu Artemidoros, Marcus oğlu Aurelius Asklepiades ve Lucius Iulius Nikomakhos buna örnektir.
[628] Lechat – Radet, 1887: s. 457, no. 20; Clerc – Zakas, 1900: s. 150, no. 79; TAM V, 2 939.
[629] CIG 3490; Clerc – Zakas, 1900: s. 125, no. 14; IGR IV 1228; TAM V, 2 940.
[630] TAM V, 2 946.
[631] Lechat – Radet, 1887: s. 473, no. 45; Clerc – Zakas, 1900: s. 155, no. 93; TAM V, 2 942.
[632] CIG 3498A; Clerc – Zakas, 1900: s. 129, no. 22; IGR IV 1265; TAM V, 2 945.
[633] TAM V, 2 947.

Aurelius Asklepiades Diogenes[634], Iulianus Germanus oğlu Iulianus Solonus[635], Gaius Iulius Celsius[636], L. Iulius Nikomakhos[637], Menandros oğlu Marcus[638], Kallistratos oğlu Laevianus[639]; Makedonos[640] ve C. Sallustius Aristophanos gelmektedir.

Einarkhes: Görev sahası sadece kentle sınırlı değildir ve kentin çevresindeki kırsal alanı da kapsamaktadır[641]. Finansal açıdan maliyeti yüksek olan bu görevi elit aileler arasından seçilen kişiler üstlenmekteydi. Kentte *einarkhes* olarak görev almış kişiler arasında Iulianus Germanus oğlu Iulianus Solonus[642] ve Makedonos[643] yer almaktadır.

Ephebarkhos*: Gymnasion*'da *ephebos*'ların eğitiminden sorumlu kişidir[644]. L. Flavius Marcus Pollianus'un *ephebarkhos* olarak kentte görev aldığı bilinmektedir[645].

Epimeletes: Küçük Asya'da kentlerde belirli idari görevlerden sorumlu ve denetleyici kişidir[646]. Thyateira'da bu memuriyette görev alanlar ise kentte düzenlenen *Tyrimneia*, *Severeia*, *Hadrianeia* ve *Asklepieia* gibi *agon*'larda atletlerin eğitiminden sorumlu kişiler olarak bilinmektedir[647].

Epistates: *Epistates*, kentlerde idari işlerden sorumlu ve denetleyici kişi olarak bilinmektedir[648]. Miletos ve Samos örneğinde olduğu gibi mecliste oylamaları da

[634] Clerc – Zakas, 1900: s. 144, no. 65; Clerc – Zakas, 1900: s. 159, no. 4; TAM V, 2 948.
[635] Lechat – Radet, 1887: s. 98, no. 21; Clerc – Zakas, 1900: s. 144, no. 65; IGR IV 1271; TAM V, 2 964.
[636] Clerc, 1886: s. 410, no. 14; TAM V, 2 963.
[637] TAM V, 2 970.
[638] Foucart, 1887: s. 100, no. 23; Clerc – Zakas, 1900: s. 145, no. 67; TAM V, 2 991. Ayrıca bkz. Kantirea, 2016: s. 482.
[639] CIG 3491; Clerc – Zakas, 1900: s. 125, no. 15; TAM V, 2 982.
[640] IGR IV 1246; TAM V, 2 989.
[641] Magie, 1950: 1514; Dmitriev, 2005: s. 208-210; Öztürk, 2006: s. 94.
[642] TAM V, 2 964.
[643] CIG 3496; Clerc – Zakas, 1900: s. 128, IGR IV 1250; TAM V, 2 989. Ayrıca bkz. Arnaoutoglou, 2011: s. 268; Harland, 2013: s. 126.
[644] Schuler, 2014: s. 256.
[645] TAM V, 2 1004.
[646] Dmitriev, 2005: s. 19-20, 120; Schuler, 2014: s. 256.
[647] *Severeia* (TAM V, 2 1008; *Tyrimneia* (TAM V, 2 1011); *Asklepieia* (TAM V, 2 1013; TAM V, 2 1017); *Hadrianeia* (TAM V, 2 1026). Ayrıca bkz. van Nijf, 1997: s. 106.
[648] Dmitriev, 2005: s. 70.

denetleyebilmekteydiler[649]. Glykon oğlu Aurelius Artemagoros kentte *epistates* olarak görev almıştır[650].

Ergepistates: Kamu yapılarını denetleyen kişidir[651]. Yazıtlardan birinde Menandros oğlu Marcus'un Lykos Nehri kenarındaki bir yapıyı denetlediği anlaşılmaktadır[652]. Bu yapı için maddi destek vermiş olduğu görüşler arasındadır[653]. Bunun yanı sıra kentte *ergepistates* olarak görev alanlar arasında Menodotos oğlu Apollodotos[654] farklı kamusal görevlerde de bulunmuş olan Aurelius Abaskantos ve L. Iulius Nikomakhos[655] gelmektedir.

Grammateus: Meclis sekreteri olarak bilinen, yazılı belgelerden sorumlu olan *grammateus* meclis toplantılarına da katılabilmekteydi[656]. Bu konuda kentte farklı memuriyetlerde bulunmuş ama aynı zamanda *grammateus* olarak görev almış kişiler arasında Artemidoros oğlu Artemidoros[657], Tryphon oğlu Asklepiades[658], Aurelius Abaskantos[659], Marcus oğlu Aurelius Asklepiades[660], L. Iulius Nikomakhos[661], Menandros oğlu Marcus[662] ve M. Plautus Erekhtheos[663] gelmektedir.

Grammatophylax: Meclisin arşivlerinden sorumludur[664]. Thyateira'da *grammatophylax* olarak görev almış kişiler arasında Menandros oğlu Marcus[665] ve Valerius Menogenes Annianus[666] gelmektedir.

---

649 Dmitriev, 2005: s. 105.
650 CIG 3498A; Clerc – Zakas, 1900: s. 129, no. 22; IGR IV 1265; TAM V, 2 945.
651 Kantirea, 2016: s. 478.
652 TAM V, 2 991; van Nijf, 1997: s. 89; Arnaoutoglou, 2011: s. 268.
653 van Nijf, 1997: s. 88-89.
654 Keil – Premerstein, 1911: s. 21, no. 7; IGR IV 1189; TAM V, 2 861. Ayrıca bkz. Robert, OMS II (1969), s. 1103; Robert, 1984: s. 498.
655 TAM V, 2 970; Fontrier – Fournier, 1901: s. 265, no. 1.
656 Aris. **pol**. iii. Ayrıca bkz. Dmitriev, 2005: s. 254; Arnaoutoglou, 2011: s. 269.
657 IGR IV 1246; TAM V, 2 968.
658 CIG 3490; Clerc – Zakas, 1900: s. 125, no. 14; IGR IV 1228; TAM V, 2 940.
659 Lechat – Radet, 1887: s. 473, no. 45; Clerc – Zakas, 1900: s. 155, no. 93; TAM V, 2 942.
660 TAM V, 2 947.
661 TAM V, 2 970.
662 TAM V, 2 991; van Nijf, 1997: s. 89; Arnaoutoglou, 2011: s. 268.
663 Keil – Premerstein, 1911: s. 38, no. 69; IGR IV 1269; TAM V, 2 975.
664 Arnaoutoglou, 2011: s. 269.
665 TAM V, 2 991.
666 Malay, 1999: s. 38-39, no. 22 = SEG 49, 1702.

Hipparkhos: *Hipparkhos*[667] kentin üst düzey yönetici olarak bilinmektedir[668]. *Hipparkhos* olarak görev alan *magistratus*'lar aynı zamanda kentte başka memuriyetlerde de bulunmuşlardır. Bunlar arasında Marcus oğlu Aurelius Asklepiades[669], Gaius Iulius Celsius[670] ve L. Iulius Nikomakhos[671] gelmektedir.

Lampadarkhes: Kentte düzenlenen oyunlar bağlamında halka açık bir etkinlikte kentin vatandaşları şehrin içinden gece meşale ile geçmektedir. *lampadarkhes*'ler de bu meşalelerin lideri veya organizatörüdür[672]. Thyateira'da da bununla ilgili bir epigrafik belgede Boyacılar (*bapheis*) loncası tarafından Thyateira vatandaşı ve *dekaprotos* olan Glykon oğlu Aurelius Artemidoros onurlandırılmıştır ve bu kişinin kentte düzenlenen ve *panhellenik* bir *agon* olan *Augousteia*'da *lampadarkhes* olarak görev aldığı anlaşılmaktadır[673].

Panegyriarkhes: Festivallerde görev alan *panegyriarkhes*'lerle[674] ilgili olarak Thyateira'da Lucius Iulius Nikomakhos'u buna örnek gösterebiliriz[675].

Prytanis: Meclis oturumlarına başkanlık eden ve mecliste yürütme komitesini oluşturan ve oylamalardan sorumlu olan kişidir. Bu kamusal görevi üstlenen kişilerin görev süreleri bir yıldır[676]. Thyateira'da kadınlar da *prytanis* olarak görev almaktaydı. *Asiarkhes* olan *rhetor* Marcus Aurelius Athenaios'un karısı Flavia Priskilla'nın iki kez *asiarkhissa* ve *prytanis*[677]; *asiarkhes* olan Marcus Aurelius Diadokhos'un eşi ve *aynı* zamanda Marcus Aurelius Athenaios'un kızı Aurelia Hermonassa'nın iki kez

---

667 Thyateira'ya ait olduğu düşünülen bir ağırlıkta *hipparkhos* olarak görev almış olan Aurelius Hermogoras'ın adı geçmektedir. Fakat bu ağırlığın Thyateira'ya ait olduğu ihtimaller dahilinde düşünülmektedir (Weiß, 2018: s. 139).
668 Trebilco, 1991: s. 123; Tekin, 2015: s. 153.
669 TAM V, 2 947.
670 Clerc – Zakas, 1900: s. 144, no. 65; IGR IV 1271; TAM V, 2 963.
671 TAM V, 2 970.
672 Arnaoutoglou, 2011: s. 268.
673 TAM V, 2 945. Ayrıca bkz. van Nijf, 1997: s. 104; Arnaoutoglou, 2011: s. 268.
674 Trebilco, 1991: s. 123; Dmitriev, 2005: s. 19; Tekin, 2015: s.154.
675 Fontrier – Fournier, 1901: s. 265, no. 1; IGR IV 1248; TAM V, 2 970.
676 Arist. **pol**. xliii-xliv; Trebilco, 1991: s. 119; Schuler, 2014: s. 256.
677 IGR IV 1233; TAM V, 2 954; Kearsley, 1986: s. 188, no. 22; van Bremen, 1996: s. 331; Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 180-181, no. 197; Akgün-Kaya, 2017: s. 169.

asiarkhissa, yedi kez *prytanis*[678]; M. Aurelius Moskhianos'un karısı Aurelia Tryphosa'nın *prytanis*[679] olduğu yazıtlardan anlaşılmaktadır.

Stephanephoros: *Stephanephoros* olarak görev alan kişiler düzenlenen dinî şenliklere başkanlık etmekte, bu festivallerin orgazinasyonundan sorumlu olmakta ve bunların masraflarını üstlenmekteydiler[680]. Küçük Asya'da genellikle bu memuriyet Ionia, Karia ve Lydia'da görülmektedir[681]. Thyateira'da *stephanephoros* olarak görev alan kişilerin başında Tiberius Claudius Sokrates Sakerdotianos[682], L. Flavius Marcus Pollianus[683], G. Sallistius[684] ve M. Iulius Dionysios Aqulianus[685] gelmektedir.

Sitones: Tahıl satın alımından sorumludur[686]. Kentte bulunmuş iki yazıtta *sitones* olarak görev almış kişilere rastlanmaktadır. Bunlardan biri Thyateira'da farklı kamusal görevleri de üstlenmiş olan ve *sitones* olarak da görev yapan L. Iulius Nikomakhos'tur[687]. Bir diğeri ise Tryphon oğlu Asklepiades'tir[688].

Strategos: Ordu komutanıdır. Ayrıca kentin sivil idaresinde de görev almıştır[689]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira sikkelerinde lejantlarda *magistratus*'ların memuriyetleri konusunda yoğun olarak *strategos* ile karşılaşılmaktadır[690]. Dolayısıyla Thyateira'da kent darplarından da sorumlu oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca sikkelerin yanı sıra yazıtlarda da bu memuriyette bulunmuş çok sayıda *magistratus* bulunmaktadır.

---

[678] IGR IV 1233; TAM V, 2 951; TAM V, 2 954. Ayrıca bkz. van Bremen, 1996: s. 128, 330. Friesen, 1999: s. 307, no. 35.
[679] IGR IV 1232; TAM V, 2 952. Ayrıca bkz. van Bremen, 1996: s. 331.
[680] Trebilco, 1991: s. 121; Gökalp-Özdil, 2018: s. 197-198.
[681] RE III.A.2 (1929) 2343-2344 *s.v.* «*Stephanephorias*» (Steir) ; Trebilco, 1991: s. 121.
[682] TAM V, 2 976; Keil – Premerstein, 1911: s. 30, no. 54; IGR IV 1240; TAM V, 2 979; IGR IV 1241; TAM V, 2 980.
[683] TAM V, 2 1004.
[684] Foucart, 1887: s. 104, no. 26; Clerc – Zakas, 1900: s. 147, no. 70; IGR IV 1273; TAM V, 2 998.
[685] TAM V, 2 965.
[686] Magie, 1950: s. 646.
[687] TAM V, 2 970.
[688] CIG 3490; Clerc – Zakas, 1900: s. 125, no. 14; IGR IV 1228; TAM V, 2 940.
[689] Brill's New Pauly XIII (2008) 870-873 *s.v.* «*Strategos*» (Werdehausen).
[690] Sikkeler için bkz. 5.2.2. *Magistratus'*lar.

Triteutes: *Sitones* gibi benzer bir işlevden ve tahıl dağıtımından sorumluydu[691]. Kentteki yazıtlardan birinde *agoranomos* ve *triteutes* olan Gaius Iulius Iulianus Tatianus isimli kişi Ekmekçiler (*artokopoi*) loncası tarafından onurlandırılmıştır[692]. Bu kişinin fiyatların yüksek olduğu bir dönemde ya maddi yardım yaparak ya da ücretsiz tahıl temini sağlayarak fırıncılarla özel bir ilişki kurmuş olabileceği düşünülmektedir[693]. Kentte *sitones* olarak görev alanlar arasında Tryphon oğlu Asklepiades[694], Meth (...) oğlu Artemidoros[695], Gaius Iulius Celsius [696] ve Kallistratos oğlu Laevianus [697] gelmektedir.

4.3. Toplumsal ve Kültürel Yapısı

4.3.1. Halkı ve Toplumsal Yapısı

Kent kültürünün bir parçası ya da diğer bir deyişle kentin sakini olabilmek aslında *kozmos*'un içerisinde yer edinebilmiş olmanın en açık göstergesidir[698]. Aristoteles, *Politika* adlı eserinde bir yerleşimin büyüklüğünün kaplamış olduğu alanla değil, içinde yaşayan insan sayısıyla orantılı olduğunu ifade etmektedir[699]. Fakat kentin nüfusunun fazla olması köyden farklı bir yerleşim olduğunu göstermekte midir? Nüfusun içerisinde meydana gelen toplumsal tabakalaşma yerleşmenin kent olduğunu gösteren en önemli kanıttır[700].

Lydia, genel itibarıyla yerel (otokton) bir halk yapısına sahiptir. Fakat bulunduğu konum itibarıyla kültürel çeşitliliğin en yoğun yaşandığı bölgelerden de

[691] Arnaoutoglou, 2011: s. 267.
[692] TAM V, 2 966; TAM V, 2 967. Ayrıca bkz. Zimmerman, 2002: s. 193; Arnaoutoglou, 2011: s. 267.
[693] Robert, OMS II (1969): s. 1015; van Nijf, 1997: s. 93.
[694] CIG 3490; Clerc – Zakas, 1900: s. 125, no. 14; IGR IV 1228; TAM V, 2 940.
[695] Lechat – Radet, 1887: s. 457, no. 20; Clerc – Zakas, 1900: s. 150, no. 79; TAM V, 2 939.
[696] TAM V, 2 963.
[697] TAM V, 2 982.
[698] Mumford, 2013: s. 67.
[699] Aristot. **pol.** vii, 4.
[700] Gates, 2015: s. 35; Renfrew-Bahn, 2017: s. 181-183.

biridir[701]. Lydia'nın Mysia, Ionia, Karia, Phrygia gibi[702] bölgelerin merkezinde yer alması ve özellikle bu bölgelerin sınırında kurulmuş kentlerin Lydia'ya olan etkisi, farklı etnik grupların bölgede var olmasının sebeplerinden biridir. Thyateira'ya yakın bir mevkide yer alan Karasonya Höyüğü'nde bulunmuş bir ağırşak üzerinde yer alan Phrygce bir isim, Lydia'da Phryg kültürünün varlığına işaret eden örneklerden biridir[703]. Siyasi olaylardan ve değişen siyasi konjonktürden en çok etkilenen bölgelerden biri de Lydia'dır. MÖ 546 yılında Lydia Krallığı'nın yıkılmasıyla başlayan süreçte Küçük Asya'da ve Lydia'da Perslerin varlığı bilinmektedir[704]. Pers kültürünün etkisi başta Sardeis olmak üzere birçok kentte görülmektedir[705].

Hellenistik Dönem'de Büyük İskender, genel itibarıyla egemen olduğu topraklarda farklı kültürlere ait toplulukların bir arada yaşamasına imkân tanımıştı ve kurduğu kentlere Makedon kolonistleri yerleştirmişti[706]. Büyük İskender'in başlatmış olduğu bu siyaseti devam ettiren Seleukoslar da kurmuş olduğu kolonilerine Makedonlar'ı yerleştirmişti[707]. Kısacası egemen güçler değişse de politikalar benzerlik göstermekteydi. Lydia'daki kentler de değişen güç dengelerine göre bir siyaset izlemişlerdi. Strabon, Thyateira'nın bir Makedon kolonisi olduğunu ifade ederek kentin kimliği hakkında bilgi vermektedir[708]. Thyateira'daki en erken yazıtlardan biri olduğu düşünülen epigrafik belgede de Makedon ismi yer almaktadır[709]. Bu döneme tarihlenen diğer bir belgede ise "Thyateira etrafındaki Makedonlar" ifadesi de bu konu hakkında bilgi vermektedir[710]. Bu yazıtların tarihlendirmesi doğruysa eğer kente ilk

[701] Strab. xiii, 4, 5. Roosevelt, bu farklı kültürlerin bölgedeki varlığını kurulan iletişim ve bunun sonucunda sosyal ve dinsel etkileşimle açıklamaktadır. Sardeis ekseninde analiz edildiğinde ise bunun ticaretle de bağlantılı olduğunu ifade etmektedir (Roosevelt, 2017: s. 131).
[702] Strab. xiii, 1, 3.
[703] Roosevelt, 2017: s. 129.
[704] Roosevelt, 2017: s. 131-132.
[705] Sekunda, 1985: s. 8-9, 16-17, 21-24.
[706] Jones, 1940: s. 4; Owens, 2000: s. 76. Bosworth, Büyük İskender'in doğuda kurmuş olduğu kentlere Makedonlar'ın yerleştirilmesinin en önemli nedeninin kentleri kontrol altına almak olduğunu ifade etmektedir (Bosworth, 2005: s. 300).
[707] Seleukoslar, izlemiş oldukları bu siyaset sayesinde kentlerin güvenliğini ve mevcut otoritesini sağlamlaştırırken, aynı zamanda yerleşimin kentleşme sürecini daha kolay ve hızlı bir şekilde sağlamışlardı. Çünkü nüfus sorununu da bu şekilde çözmüşlerdi (RE 11,1 (1921) 3, *s.v.* «Katoikoi» (Oertel)).
[708] Strab. xiii, 4, 4, 1-12.
[709] Clerc, 1886: s. 398 no.1; Clerc – Zakas, 1900: s. 135, no. 37; Launey, 1950: s. 338; TAM V, 2 1109.
[710] Lechat – Radet, 1887: s. 466, no. 32; Clerc, 1893: s. 13.

olarak MÖ 4. yüzyılın sonunda Makedonlar'ın[711] yerleştirilmiş olduğu düşünülmektedir[712]. Son olarak MÖ 3. yüzyıla tarihlenen bir yazıt, Seleukoslar Dönemi'nde de Makedonlar'ın varlığının kentte devam ettiğini göstermektedir[713]. Konuyla ilgili olarak Billows, Thyateira'da yer alan Makedonlar'ın sayısının Seleucia ad Tigridem, Apameia am Orontes ve Antigonos Monophthalmos'un kurduğu Antigoneia'daki gibi olmadığını, burada diğerlerine göre daha az bir Makedon nüfusun olduğunu söylemektedir[714]. E. Bikerman ise MÖ 3. yüzyıla tarihlenen belge için Thyateira'daki Makedonlar'ın askerlerine ve subaylarına atıfta bulunulduğundan ve kentte yer alan askerlerin, Makedon Halkı'nın bir kısmını oluşturduğundan bahsetmektedir ve yazar, bu durumun Suriye'deki Larissa kentinde yaşayan halkın arasından seçilen askerler gibi algılanılması gerektiğini de ifade etmektedir[715].

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Lydia'da nüfusu en kalabalık şehirlerden biri Sardeis'ti[716]. Sardeis'in Roma İmparatorluk Dönemi'nde nüfusunun 100.000 ve üzeri olduğu düşünülmektedir[717]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde yerel halkın yanı sıra Küçük Asya kentlerinde kolektif bir kimliğe ve konuma sahip olan Romalı tacirlerin[718], Thyateira'da yaşadıkları, hatta loncalarının olduğu yazıtlar aracılığıyla bilinmektedir[719]. MÖ 129 yılında Asia Eyaleti'nin kurulmasıyla birlikte eyaletin

[711] Lydia'daki Seleukoslar zamanında kurulmuş yerleşimlerin Makedon kimliklerini Roma İmparatorluk Dönemi'nde de korudukları yazıtlardan ve sikkelerden anlaşılmaktadır (Sartre, 1995: s. 50-51. Ayrıca bkz. Imhoof-Blumer, 1897: s. 29, dn. 2). Örneğin Blaundos'a ait bazı serilerde ΒΛΑΥΝΔΕΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ lejantına (RPC Online IV.2, 1186; RPC Online IV.2, 9219. Ayrıca bkz. Mazzini, 2020: s. 50-52); Hyrkanis sikkelerinde de ΥΡΚΑΝΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ (RPC Online III, 1953) lejantı yer almaktadır (Martin, 2013: s. 59-60). Ayrıca Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen çok sayıda yazıtta "Makedon" kelimesi ile karşılaşılmaktadır. Philadelphia: (TAM V, 3 1714; TAM V, 3 1442 = IGR IV 1638), Nakrason: (OGIS 290), Doidye: (TAM V, 2 1188), Hyrkanis: (TAM V, 2 1308 = IGR IV 1354; IGR IV 1514 = CIG 3450; IGR IV 1487 = CIG 3181. Ayrıca bkz. Robert Hellenica VI (1948): s. 16-18) ve Blaundos (CIG 3866, IGR IV 717. Ayrıca bkz. Mitchell, 2019: s. 334-335, 345; Mazzini, 2020: s. 52-59).

[712] Ma, 2013: s. 72.

[713] "Thyateira'daki Makedonlar'ın Kralı Seleukos'a" (Radet, 1892: s. 50: 297 no.1; Clerc, 1893: s. 13; Clerc – Zakas, 1900: s. 161, no. 107; OGIS 211; TAM V, 2 901; Ayrıca bkz. Mazzini, 2020: s. 137, 147-149).

[714] Billows, 1995: s. 154.

[715] Bikerman, 1938: s. 82.

[716] Hanfmann – Foss, 1983: s. 5.

[717] Hanfmann – Foss, 1983: s. 5; Pelcer-Vujačić, 2015: s. 12.

[718] Sartre, 1991: s. 259-260; van Nijf, 1997: s. 125.

[719] IGR IV 1209; TAM V, 2 862; IGR IV 1255; TAM V, 2 1003. Ayrıca bkz. Tanrıver, 1996: s. 27-28; Harland, 2013: s. 108-109, 134, 231.

sınırları içerisinde yer alan kentler ya Roma'nın yeni sosyal düzenine uyum sağladılar ya da diğer bir deyişle kentte yaşayan yerel kökenli elit aileler Roma toplumu içerisine entegre oldular[720]. Dolayısıyla kentte yaşayan Yunanlar'ın, Romalılar'ın, Roma vatandaşlığı almış Yunanlar'ın kentteki varlığı yazıtlardan bilinmektedir[721].

Thyateira'da Yahudilerin Hellenistik Dönem'deki varlığına ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat III. Antiokhos'un hükümranlığı sırasında Lydia ve Phrygia'da meydana gelen karışıkların önüne geçmek amacıyla 2000 kişiden oluşan Yahudi topluluğunu bu bölgelere yerleştirerek sorunu çözmeye çalıştığı bilinmektedir[722]. Ayrıca III. Antiokhos on yıl boyunca onları vergiden de muaf tutmuştu[723].

Roma İmparatorluk Dönemi'nde MS 1. yüzyıldan itibaren Küçük Asya'da Yahudi topluluklarının kent yaşamında aktif oldukları bilinmektedir[724]. Bölge genelinde Yahudi cemaatlerine Hypaipa'da, Philadelphia'da ve Sardis'te[725] rastlanılmaktadır. Thyateira'da Yahudilerin varlığına ilişkin argümanların başında Fabius Zosimus ve karısı Aurelia Pontiane'ya ait lahit gelmektedir[726]. Fakat bu konu tam anlamıyla netlik kazanmamıştır. Lahitte Keldani Mahallesi'ndeki *Sambatheion*'dan bahsedilmektedir ve bu yapının kentin dışında yer aldığı vurgulanmaktadır[727]. Burada adı geçen Sambatheion'un Yahudilikle ilgili olduğu düşünülmektedir[728]. Bazı araştırmacılar Sambatheion'u *synogog* ile ilişkilendirirken[729], bazıları ise Yahudilikle alakalı olmadığını, bunun bir Keldani

[720] Kuhn, 2017: s. 317; Schuler, 2014: s. 250-251.
[721] TAM V, 2 933; TAM V, 2 936, TAM V, 2 945; TAM V, 2 965; TAM V, 2 978; TAM V, 2 1002; TAM V, 2 1019; TAM V, 2 932; TAM V, 2 989; TAM V, 2 991. Detaylı bilgi için bkz. Arnaoutoglou, 2016: s. 286, dn. 41.
[722] Iou. **ant. Iud.** xii, 147-53. Ayrıca bkz. Schalit, 1960: s. 290; Trebilco, 1991: s. 5; Ma, 1999: s. 117, 267; Gaston, 2005: s. 17.
[723] Iou. **ant. Iud.** xii, 147-53. Ayrıca bkz. Schalit, 1960: s. 290.
[724] Harland, 2000: s. 107-110.
[725] Trebilco, 1991: s. 27, 46-47, 172, 183.
[726] TAM V, 2 1142; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 89, no. 134.
[727] TAM V, 2 1142; Rycaut, 1679: s. 65. Ayrıca bkz. Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 89, no. 134; Akıncı-Öztürk, 2018: s. 113-115.
[728] Tcherikover, 1964: s. 48.
[729] van der Host, 1991: s. 150; Tcherikover, 1964: s. 46. Ayrıca bkz. Akıncı-Öztürk, 2018: s. 122-125.

Tapınağı olduğunu ifade etmektedir[730]. 1800'lü yıllarda ise Akhisar'ın merkezinde bir Havra'ya ait kalıntılar ve yine Akhisar'ın güneydoğusunda yer alan mezarlıkta Yahudilere ait çok sayıda mezar taşı bulunmuştur[731].

4.3.1.1. Senatus ve Atlı Sınıfı Üyeleri

Roma'nın sosyal hiyearşisi içerisinde belli bir konuma sahip olan *ordo senatus* ve *ordo equester* aynı zamanda siyasi, sosyal ve dinî açıdan Roma'ya yön veren iki önemli sınıftır[732]. Roma'da özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde Roma vatandaşı olmak milliyetçiliğin bir simgesi olarak görülürken, toprakların genişletilmesi ve eyaletlerin kurulmasıyla başlayan süreçte Roma İmparatorluk Dönemi'nde vatandaşlık hakkı bir statünün göstergesi haline gelmişti[733]. Bu bağlamda Roma'da vatandaşlık hakkının genişletilmesiyle birlikte senatörlerin sayılarında da artış gözlenmiştir[734]. Özellikle MS 2. yüzyılın sonlarına doğru eyaletlerde yerel senatörlarin sayısı artmıştır ve bu durum Roma'nın kamusal yaşamının en çarpıcı özelliklerinden biri olarak görülmüştür. Ayrıca imparatorluğu etkileyen en önemli sosyolojik dönüşüm olarak da nitelendirilmiştir[735]. Çünkü İtalik kökenli olmayan yerel kimliklerine bağlı kalan bu yeni üyeler, *senatus* sınıfının geçirdiği değişimi göstermektedir[736].

Asia Eyaleti'nde de *senatus* sınıfına mensup aileler bulunmaktadır. Bunlar genellikle kıyı kesimlerde ve büyük kentlerde yoğun olarak görülmektedir. Fakat iç kesimlerde Lydia ve Phrygia'da da senatör ailelerinin varlığı epigrafik belgeler aracılığıyla bilinmektedir[737]. Yazıtlarda senatörlerin *cursus honorum*'ları[738] ile ilgili detaylı bilgiler yer almaktadır[739]. Roma vatandaşlık hakkına sahip *senatus* sınıfına mensup ve Roma'nın devlet kademelerinde görev almış bu kişilerin ayırt edici özelliği

[730] Akıncı-Öztürk, 2018: s. 127-128.
[731] http://thyateirakazisi.com/akhisar-mezarliklari/
[732] Zuiderhoek, 2009: s. 65.
[733] Tellegen-Couperus, 1993: s. 67; Collar, 2013: s. 44.
[734] Hammond, 1957: s. 74, 80.
[735] Patterson, 2006: s. 191-195.
[736] Várhelyi, 2010: s. 29.
[737] Pelcer-Vujačić, 2011: s. 198-199; Pelcer-Vujačić, 2015: s. 46, 54.
[738] Davenport: 2015: s. 274-276, 283, 286.
[739] Davenport, 2015: s. 269.

ise kentlerine olan bağlılıklarıydı[740]. Bu bağlamda Roma'nın yönetim birimlerinde görevlerini tamamlayan senatörler vatanlarına döndükten sonra bazıları kentlerinde *arkhiereus* olarak hizmet etmişlerdi[741]. Bazıları ise kente yapmış oldukları katkılardan dolayı *euergetes, ktistes* ve *soter* gibi belli unvanlar verilerek onurlandırılmıştı[742]. Yerel kimliklerine bağlı kalan ama aynı zamanda Roma vatandaşı olarak Roma'nın devlet kademelerinde görev alan bu kişiler, var olan siyasi konjonktüre uyum sağlayarak Romalı olmanın gereklerini de bir anlamda yerine getirmişlerdi[743].

Hukukçu M. Cn. Licinius Rufinus, *senatus* sınıfına mensup biridir[744]. Aynı zamanda *Regulae* (= Yasalar) ya da *Regularum Libri* (Yasalar Kitabı) kitabının da yazarı olduğu bilinmektedir[745]. M. Cn. Licinius Rufinus'un *cursus honorum*'u incelendiğinde kendisi *praetor* ve *consul suffectus* olarak Roma devletinde görev almış ve Noricum'da *legatus* olarak Roma ordusuna hizmet etmiştir[746]. M. Cn. Licinius Rufinus'a ait yazıtlarda *senatus* sınıfına ait kişiler için kullanılan bir *epitheton* olan τὸν λαμπρότατον ὑπατικόν (*clarissimus consularis*) yer almaktadır[747] ve aynı zamanda kendisi yazıtlarda imparatorun dostu (φίλον τοῦ Σεβαστοῦ) olarak geçmektedir[748]. Kısacası M. Cn. Licinius Rufinus'un hem *clarissimus consularis* hem de *amicus caesaris* olarak Roma'nın yönetim sisteminde yüksek bir statüye sahip, yerel bir kişilik olduğu düşünülmektedir[749].

M. Cn. Licinius Rufinus, kentte Bahçıvanlar (*kepouroi*) ve Deri Tabaklayıcıları (*bourseis*) loncaları tarafından onurlandırılmıştır[750]. Fakat kentin ileri gelen önemli

[740] Kuhn, 2017: s. 318.
[741] Várhelyi, 2010: s. 32.
[742] Kuhn, 2017: s. 324-325, 329.
[743] Ayrıca bkz. Kuhn, 2017: s. 317; Schuler, 2014: s. 250-251.
[744] Huttner, 2020: s. 147-148.
[745] Bu eserin Caracalla ya da Elagabalus dönemine tarihlendiği düşünülmektedir (Millar, 2004: s. 436).
[746] TAM V, 2 984; Ayrıca bkz. Hermann, 1997: s. 119; SEG 47: 1656; Millar, 1999: s. 90-108; Huttner, 2020: s. 148.
[747] TAM V, 2 984; TAM V, 2 985. Ayrıca bkz. Quass, 1982: s. 196; Miller, 1999: s. 91-94; Miller, 2004: s. 437-440; Heller, 2015: s. 249.
[748] TAM V, 2 984; TAM V, 2 986; Quass, 1982: s. 196; Miller, 2004: s. 437-440.
[749] Millar, 2004: s. 439.
[750] Bahçıvanlar (*kepouroi*): Hermann, 1997: s. 114; Deri Tabaklayıcıları (*bourseis*): (IGR IV 1216; TAM V, 2 986). Ayrıca bkz. Dittmann-Schöne, 2001: s. 56; Zimmermann, 2002: s. 108.

kişileri genellikle tek bir lonca tarafından onurlandırılmaktadır[751]. Dolayısıyla bunun loncaların, saygın bir kişilik olan M. Cn. Licinius'un nüfuzunu kullanarak kentte belli bir konuma gelmek için uyguladıkları bir politika olduğu düşünülmektedir[752]. Ayrıca bunun M. Cn. Licinius Rufinus'un bu loncalara yaptığı finansal bir yardım ile ilgili olduğu da görüşler arasındadır[753].

M. Licinius Rufinus, kentte loncaların yanı sıra *ordo equester* (*hippikos*) sınıfına mensup M. Aurelius Bassus tarafından *euergetes* olarak onurlandırılmıştır[754]. M. Aurelius Bassus'un *tribunus militum* olduğu *Legio II Italicae*'in komutasında, M. Licinius Rufinus, Noricum'da *legatus Augusti pro praetore* olarak görev almıştır[755]. Bunun yanı sıra bir diğer yazıtta atletler birliğinin başrahibi, imparator hamamlarının sorumlusu ve Helios *Pythios* Apollon *Tyrimnaios*'un rahibi olan Gaius Perelius Aurelius Aleksandros tarafından M. Cn. Licinius Rufinus *euergetes* ve *ktistes* olarak onurlandırılmıştır[756].

Thyateira'da bilinen bir diğer senatör ise M. Cn. Licinius Rufinus'un oğlu Cn. Licinius Rufinus'tur[757]. Bunların dışında kentte, Tiberius Cl. Stratonikianos tarafından dikilen heykelin kaidesinde Domitius Florus adlı Roma senatörü Thyateiralılar tarafından onurlandırılmıştır[758]. Senatör'ün *cursus honorum*'u incelendiğinde Achaia Eyaleti'nde *quaestor*, daha sonra *tribunus plebis* olmuş ve *praetor* olduktan sonra ise Asia Eyaleti'nde *legatus pro praetore* olarak görev almıştır[759]. Senatör'le ilgili bilgiler

[751] Dittmann-Schöne, 2001: s. 53-54.
[752] van Nijf, 2003: s. 315; Zimmermann, 2002: s. 108; Arnaoutoglou, 2011: s . 270.
[753] Dittmann-Schöne, 2001: s. 56. Pelcer-Vujačić, 2015: s. 87-88. Elit sınıfa mensup kişiler kentlerine karşı cömertliklerini göstermek adına belli yardımlarda bulunmaktaydılar. Dolayısıyla yapmış oldukları bu yardımların sonucunda *euergetes* unvanını almaktaydılar (Corbier, 1992: s. 218-219; Zuiderhoek, 2005: s. 167-168, 174-175; Kuhn, 2017: s. 324-325, 329). Bu konuda ayrıca bkz. Harland, 2014: s. 5.
[754] IGR IV 1214; TAM V, 2 985; Hermann, 1997: s. 119. M. Aurelius Bassus, Ephesos'ta bir heykelinin dikildiği ve yazıtta da Thyateira'da ele geçen yazıtta olduğu gibi *Legio II Italicae*'da *tribunus militum* olarak görev aldığından bahsedilmektedir (*IEphesos* 243; Heller, 2015: s. 262).
[755] Hermann, 1997: s. 119; Pelcer-Vujačić, 2015: s. 108; Blanco-Pérez, 2016: s. 277.
[756] IGR IV 1215; TAM V, 2 984; Hermann, 1997: s. 113, dn. 10. Millar, 2004: s. 439; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 90, no. 137.
[757] Quass, 1982: s. 196.
[758] Malay – Ricl, 2016: s. 658-659.
[759] Malay – Ricl, 2016: s. 658.

bu yazıt dışında antik yazar Cassius Dio tarafından aktarılmaktadır[760]. Bu epigrafik belge senatörün adının geçtiği ilk yazıt olması nedeniyle önem arz etmektedir[761].

Thyateira'da *senatus* sınıfının yanı sıra diğer önemli bir sınıf ise Augustus'la birlikte imtiyazları ve statüsü aşamalı olarak değişen ve önem kazanan atlı sınıfı (*ordo equester*)'ydı[762]. Bu sınıfa mensup kişiler Roma ordusunun çeşitli kademelerinde bulunmuşlar ve Thyateira'ya geri döndükten sonra ise belli memuriyetlerde görev alarak kente hizmet etmişlerdir. *Senatus* sınıfında olduğu gibi atlı sınıfına mensup kişiler, Thyateira'da *arkhiereus* olarak görev almalarının yanı sıra daha prestijli bir görev olan *asiarkhes* olarak da hizmet vermişlerdir.

Thyateira'da Severus Hanedanı Dönemi'ne tarihlenen Titus Antonius Claudius Alfenus Arignotus'un Caracalla'ya adamış olduğu yazıtta Titus Antonius Claudius Alfenus Arignotus ve Caracalla ile bilgiler yer almaktadır[763]. Bununla birlikte kentteki önemli loncalardan biri olan Boyacılar (*bapheis*) tarafından da kendisi onurlandırılmıştır[764]. Bu yazıta göre Titus Antonius Claudius Alfenus Arignotus, Dacia'da *II Flavia Numidarum*'da, Dacia *Inferior*'da *II Flavia Bessorum*'da *prafectus cohortis* olarak bulunmuş, bunun yanı sıra *I Cilicium*'da *tribunus cohortis*, Moesia *Inferior'*da *I Gaetulorum*'da *praepositus cohortis*, Syria'da ise *II Flavia Agrippiana'*da *praefectus alae* olarak görev almıştır[765]. Ayrıca Titus Antonius Claudius Alfenus Arignotus'un babasının *Asia Arkhiereus*'u olduğu ve aynı zamanda kendisinin de imparatorluk kültünün bir rahibi ve Kyzikos'ta *neokoros*, Thyateira'da ise Apollon *Tyrimnaios* kültünün rahibi olduğu bilinmektedir[766]. Robert, bu kişinin Septimius Severus zamanında Kyzikos'ta *strategos* olan Alfenus Modestus'un oğlu

[760] Cass. Dio. lxxix, 22, 1. Ayrıca bkz. Malay – Ricl, 2016: s. 658.
[761] Malay – Ricl, 2016: s. 658-659, 661.
[762] Davenport, 2019: s. 207, 210-211.
[763] TAM V, 2 913. Ayrıca bkz. Petolescu, 1996: s. 253-254.
[764] TAM V, 2 935. Ayrıca bkz. Petolescu, 1996: s. 254-255; Harland, 2013. s. 126; Harland, 2014: s. 227.
[765] CIG 3497; IGR IV 1213; TAM V, 2 935. Ayrıca bkz. Petolescu, 1996: s. 254-255, 258; Guerber – Sartre, 1998: s. 94; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012; s. 89, no. 136-137; Hack, 2020: s. 40.
[766] IGR IV 1213; TAM V, 2 935. Ayrıca bkz. Friesen, 1993: s. 182; Petolescu, 1996: s. 254-255, 258; Guerber – Sartre, 1998: s. 94; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012; s. 89, no. 136-137; Harland, 2013: s. 125-126; Hack, 2020: s. 40.

olduğunu söylemektedir[767]. Titus Antonius Claudius Alfenus Arignotus'un Caracalla'ya adadığı bu iki yazıttan ikincisinde Caracalla'nın MS 215 yılında Thyateira'ya yapmış olduğu ziyaretten bahsedilmektedir. Ayrıca imparator *ktistes* olarak onurlandırılmıştır[768].

Thyateira'da *equester (hippikos)* atlı sınıfına mensup bir diğer kişi ise Marcus Aurelius Diadokhos'tur. Kentin önemli ailelerinden birine mensup olan *asiarkhes* ve *rhetor* Marcus Aurelius Athenaios'un kızı Aurelia Hermonassa ile evlidir[769] (**Tablo 19**). Marcus Aurelius Diadokhos, Thyateira'da *arkhiereus*, Pergamon'da ise *asiarkhes* olarak görev almıştır[770]. M. Aurelius Bassus da diğerleri gibi *equester (hippikos)* sınıfına mensuptu ve *Legio II Italicae*'da *tribunus militum* olarak bulunmuştur[771]. Son olarak yazıta göre *rhetor* Marcus Aurelius Athenaios ile Flavia Priskilla'nın oğulları M. Aurelius Priskillianos da (**Tablo 19**) atlı sınıfına (*ordo equester*) mensuptur[772].

4.3.1.2. Zanaatkârlar, Tacirler ve Köleler

Thyateira'nın sosyal yapısına bakıldığında sadece senatörler (*ordo senatus*), atlı sınıfına (*ordo equester*) mensup kişiler değil orta sınıf olarak nitelendirebileceğimiz ve toplumun bir anlamda merkezinde yer alan zanaatkârlar gelmektedir[773]. Bununla birlikte tüccarlar da kentin yaşamına önemli ölçüde yön vermekteydi ve yerel ekonominin de bir anlamda işleyişine katkı sağlamaktaydı[774].

[767] Robert, 1937: s. 124-127.
[768] IGR IV 1247 = OGIS 516; Clerc, 1886: s. 405-406, no. 8; Johnston, 1983: s. 67, 75; CIG 3484; IGR IV 1204; TAM V, 2 913. Ayrıca bkz. Petolescu, 1996: s. 253-254; Pont, 2007: 547.
[769] Clerc – Zakas, 1900: s. 127, no. 18; IGR IV 1230; TAM V, 2 950; TAM V, 2 954. Ayrıca bkz. Blanco-Pérez, 2016: s. 277.
[770] Clerc – Zakas, 1900: s. 127, no. 18; IGR IV 1230; TAM V, 2 950. Ayrıca bkz. Carter, 2004: s. 62; Friesen, 1999: s. 286-287.
[771] IGR IV 1214; TAM V, 2 985.
[772] TAM V, 2 957; Quass, 1982: s. 204; Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 181, no. 198.
[773] Sennett, 2008: s. 34-35.
[774]van Nijf, 1997: s. 22; Zuiderhoek, 2009: s. 14-15. Daldis'li Artemidoros kent statülerini dört kategoriye ayırmaktadır: 1. Kent *magistratus*'u veya *arkhiereus*, 2. Varlıklı kişiler, 3. Kentin gelir düzeyi düşük sınıfı, 4. Köleler ve suçlular (Artem. III, 52. Ayrıca bkz. Lendon, 1997: s. 33).

Antik Dünyada sosyal hiyerarşinin en alt tabakasını köleler oluşturmaktadır. MS 1. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasında Lydia'da kölelerin varlığı genel itibarıyla bilinmektedir[775]. Bölgede kölelerin nüfusu konusunda net bir veri bulunmamaktadır[776]. Thyateira'da köleler ile ilgili bilgilerimiz kentte köle tacirliğinin (*somatemporos*) yapıldığını gösteren bir onurlandırma yazıtıyla sınırlıdır[777]. Bu yazıta göre köle taciri (*somatemporos*) Aleksandros isimli kişi kentte *agoranomos* olarak görev almaktadır[778]. Pleket bu konuda Aleksandros'un kendi şehrinde köle alıp satmadığını söylemektedir ve bu durumun aslında köle tacirinin bir politikası olduğunu da eklemektedir[779].

4.3.1.2.1. Loncalar

Meslek gruplarının kendi içlerinde örgütlenmelerini ifade eden loncalar, aynı zamanda sosyal bir birliğin de önemini ortaya koymaktadır. Loncalar için önemli gelir kaynaklarından biri şüphesiz kentin elit kesimine mensup kişilerin yapmış oldukları maddi katkılardır[780]. Dolayısıyla loncaların da yapmış oldukları yardımlardan dolayı bu kişileri toplum içerisinde saygınlığın bir ifadesi olarak nitelendirilen *euergetes* olarak onurlandırdıkları ve bu yönde karar aldıkları bilinmektedir[781]. Ayrıca bu kişiler hakkında ve onların *cursus honorum*'ları ve loncaların kimliği konusunda bilgi edinilebilmektedir. Ayrıca yazıtlarda üretilen veya pazarlanan ürünlerle ilgili herhangi bir düzenlemeden ya da standartdan da bahsedilmemektedir[782].

[775] Pelcer-Vujačić, 2019: s. 9.
[776] Schiedel, 1997: s. 158; Harris, 1999: s. 64.
[777] OGIS 524; TAM V, 2 932. Ayrıca bkz. Pleket, 1983: s. 139; Meijer – Nijf, 1992: s. 122; Tanrıver, 1994: s. 25-26, no. 48; Arnaoutoglou, 2011: s. 266; Harland, 2013: s. 32.
[778] Pleket, 1983: s. 139; Arnaoutoglou, 2011: s. 266; Harland, 2013: s. 32; Harland, 2014: s. 222; Kantirea, 2016: s. 483; Pelcer-Vujačić, 2019: s. 15.
[779] Pleket, 1983: s. 139.
[780] Harland, 2013: s. 126; Harland, 2014: s. 5. Ayrıca bkz. Corbier, 1992: s. 218-219; Kuhn, 2017: s. 324-325, 329.
[781] Dittmann-Schöne, 2001: s. 59; Marek, 2016: s. 408. Loncalarla, kentteki elit aileler arasındaki ilişki için ayrıca bkz. Harland, 2013: s. 121.
[782] Marek, 2016: s. 408.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Lydia genelinde bulunan yazıtlar, Thyateira'da ve Saittai'da çok sayıda derneğin olduğunu göstermektedir[783]. Thyateira'da, farklı meslek gruplarına ait bu loncaların yukarıda da bahsedildiği gibi genellikle kentin elit ailelerine mensup varlıklı ve önemli kişileri onurlandırdıkları bilinmektedir[784]. Saittai'da ise loncalarla ilgili yazıtlarda ismi geçen kişilerle alakalı bilgiler Thyateira'ya kıyasla daha sınırlıdır[785] ve Saittai'da genellikle Thyateira'nın aksine mezar yazıtlarında loncalarla karşılaşılmaktadır[786]. Thyateira'da ise onurlandırma yazıtları ağırlıktadır[787]. Ayrıca bu konuda Thyateira'nın, Lydia'daki kentlerin yanı sıra Asia Eyaleti'nin en önemli kentlerinden biri olan Ephesos'un da ilerisinde olduğu düşünülmektedir[788]. Arnaoutoglou, bu görüşe katılarak Küçük Asya'daki loncalarla ilgili onurlandırma yazıtları arasında en fazla epigrafik belgenin Thyateira'ya ait olduğunu söylemektedir[789].

Thyateira'da genellikle tekstil ile alakalı loncalar yoğunluktadır[790]. Çünkü kent, tekstilin gelişmesine olanak sağlayan hammaddeye sahiptir[791]. Thyateira'da, tekstil ile ilgili Boyacılar (*bapheis*)[792], Yün İşçileri (*lanarioi*), Keten İşçileri (*linourgoi*) ve Kassarlar (*gnapheis*) gibi loncalar bulunmaktadır. Bunlar arasında

[783] Ramsay, 1904: s. 324-335; Zimmermann, 2002: s. 146-154; 216-218; Arnaoutoglou, 2011: s. 281; Harland, 2013: s. 229.
[784] Jones, 1998: s. 84; Dittmann-Schöne, 2001: s. 53; Zimmermann, 2002: s. 52, dn. 399; 106, dn. 736.
[785] Arnaoutoglou, 2016: s. 287.
[786] van Nijf, 2010: s. 165-171; Arnaoutoglou, 2016: s. 281.
[787] Loncalarla ilgili epigrafik belgeler genellikle mezar ve onurlandırma yazıtlarından oluşmaktadır. Thyateira'da ise bu konuda mezar yazıtlarından çok onurlandırma yazıtları bulunmaktadır (Zimmermann, 2002: s. 106).
[788] Zimmermann, 2002: s. 106.
[789] Arnaoutoglou, 2011: s. 265; Arnaoutoglou, 2016: s. 281.
[790] Pleket, 1988: s. 29-37; van Nijf, 1997: s. 89; Harland, 2013: s. 30; Arnaoutoglou, 2016: s. 282.
[791] Tekstilin gelişmesinde küçükbaş hayvanlardan (koyun, keçi) elde edilen hammaddenin yanı sıra iklim, bitki örtüsü ve nehirler gibi çevresel faktörler de etkilidir (Benda-Weber, 2013: s. 172; Andersson – Strand – Mannering, 2017: s. 13-14).
[792] Thyateira'nın kök boyası ile ünlü olduğu bilinmektedir (Foucart 1887: s. 101; van Nijf, 1997: s. 88-89). Yün ve Kumaş boyamada çeşitli malzemeler kullanılmaktaydı. Antik dönemde bilindiği üzere boyalar bitkisel ve hayvansal ürünlerden temin edilmekteydi. Buna ek olarak genellikle alüminyum, sodyum karbonat ve potasyum sülfat gibi ürünler de yün boyamacılığında kullanılmaktaydı (Bresson, 2016: s. 353-354). Tekstil ile ilgili boyama belli işlemlerden geçmekteydi. Bunlardan biri de kumaşların yıkanması işlemidir. Dolayısıyla bu konuda gereksinimlerden biri suyun temin edilmesidir (van Nijf, 1997: s. 88-89). Bununla ilgili olarak Thyateiralı Menandros oğlu Marcus'un onurlandırıldığı yazıtta kendisinin Lykos Nehri kenarında duvar ve kanal inşaasının yapımına maddi bir katkıda bulunduğundan ve bu yapıyı denetlediğinden bahsedilmektedir (TAM V, 2 991; van Nijf, 1997: s. 88-89; Harland, 2014: s. 227. Ayrıca bkz. Kantirea, 2016: s. 482).

Boyacılar (*bapheis*) loncası en fazla onurlandırma yazıtına sahiptir[793]. Yazıtlar, bu derneğin Lydia'da sadece Thyateira'da olduğunu göstermektedir[794]. Boyacılar'ın (*bapheis*) bölge içerisindeki tek dernek olması ve onurlandırılan kişi sayısının bu dernek kapsamında diğerlerine göre daha fazla olması kentte önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir[795]. Tanrıver, Boyacılar'ın (*bapheis*), Yün İşçileri (*lanarioi*) ile hareket ettiklerini ifade etmektedir[796]. Boyacılar (*bapheis*) loncası tarafından onurlandırılanlar arasında *equester (hippikos)* sınıfına mensup Titus Antonius Claudius Alfenus Arignotus[797]; *dekaprotos* olarak kentte görev almış Glykon oğlu Artemagoros[798]; Menandros oğlu Marcus[799]; *epimeletes* olarak görev yapmış Apollonios oğlu Apollonios[800] ve *asiarkhes* (Pergamon'da) *agonothetes* ve *gymnasiarkhes* olarak hizmet vermiş olan Sokrates oğlu Tiberius Claudius Sokrates gelmektedir[801]. Boyacılar (*bapheis*) loncası diğerlerinden farklı olarak kentte elit bir aileye mensup bir kadını Claudia Ammion'u onurlandırmıştır[802]. Bu durum Thyateira'da bir kadının bir lonca tarafından onurlandırılmasına örnek teşkil etmektedir[803]. Bunun yanı sıra Gaius Perelius Aurelius Aleksandros isimli atlet, kentte düzenlenen *Augousteia agon*'unda yarışmıştır ve Yün İşçileri (*lanarioi*) loncası tarafından ise onurlandırılmıştır[804]. Bu kişiyi Kassarlar (*gnapheis*) loncası da onurlandırmıştır[805]. Yün İşçileri (*lanarioi*) loncası ayrıca Thyateira dışında Saittai'da görülmektedir[806]. Tekstil ile ilgili loncalara bölgede Thyateira'nın ve Saittai'ın yanı

[793] TAM V, 2 935; TAM V, 2 945; TAM V, 2 965; TAM V, 2 972; TAM V, 2 978; TAM V, 2 986; TAM V, 2 989; TAM V, 2 991; TAM V, 2 1029; TAM V, 2 1081. Ayrıca bkz. van Nijf, 1997: s. 88-89; Zimmermann, 2002: s. 105-111; Arnaoutoglou, 2011: 265; Harland, 2014: s. 227.
[794] Tanrıver, 1996: s. 16, 17, 23, no. 11-17.
[795] Magie, 1950: s. 47; van Nijf, 1997: s. 89; Harland, 2013: s. 124.
[796] Tanrıver, 1996: s. 19; Ruffing, 2008: s. 618.
[797] CIG 3497; TAM V, 913; TAM V, 2 935.
[798] TAM V, 2 945; van Nijf, 1997: s. 104.
[799] TAM V, 2 991; Zimmermann, 2002: s. 107, 121; Harland, 2014: s. 227; Kantirea, 2016: s. 482.
[800] TAM V, 2 989 = CIG 3496. Ayrıca bkz. Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 88, no. 133.
[801] TAM V, 2 978. Ayrıca bkz. Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 88, no. 132.
[802] TAM V, 2 972. Ayrıca bkz. Dittmann-Schöne, 2001: 178; Zimmermann, 2002: s. 106; Arnaoutoglou, 2011: s. 265; Harland, 2013: s. 124; Harland, 2014: s. 222-223.
[803] TAM V, 2 972; Arnaoutoglou, 2011: s. 265; Pelcer-Vujačić, 2015: s. 178.
[804] Clerc – Zakas, 1900: s. 157, no. 98; IGR IV 1252; TAM V, 2 1019; Tanrıver, 1996: s. 105, no. 28; Dittmann-Schöne, 2001:s. 175; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 91-92, no. 141; Arnaoutoglou, 2011: s. 269.
[805] Tanrıver, 1996: s. 17-21, 104, no. 23; Benda-Weber, 2013: s. 173, 177, 184-186.
[806] TAM V, 1 85; Dittmann-Schöne, 2001: s. 192.

sıra Hypaipa'da[807] ve Philadelphia'da rastlanılmaktadır[808]. Ayrıca Lydia'da tekstil konusunda önemli merkezlerden biri Sardeis'tir[809].

Yazıtların yanı sıra tekstil ile ilgili olarak İncil'de Elçilerin İşleri'nde Aziz Paul'un Philippi'de Mor Kumaş Satan (πορφυρόπωλις) ve bunun ticaretini yapan Thyateiralı Lydia isimli bir kişiyle tanıştığından bahsetmektedir[810]. Benda-Weber, bu konu hakkında bu kişinin tekstil konusunda çalışan bir işçi olmadığını ve muhtemelen sadece Thyateira'da Boyacılar (*bapheis*) loncasına üye olduğunu ifade etmektedir[811]. Bunun yanı sıra Thessaloniki'de bulunmuş, MS 2. yüzyıla tarihlendirilen bir yazıtta[812] Thyateiralı Menippus Severus isimli kişinin Mor Kumaş Boyacıları (*porphyrobaphoi*) loncasına üye olduğundan bahsedilmektedir[813]. Philippi'de bulunmuş bir yazıtta ise Thyateiralı Lykos oğlu Antiokhos ise *euergetes* olarak onurlandırılmıştır[814]. Ayrıca yazıttan Antiokhos'un da yine Mor Kumaş Boyacıları (*porphyrobaphoi*) derneğine üye olduğu anlaşılmaktadır[815]. Benda-Weber bu konuda Asia Minor ile Makedonia arasında ergüvani dokuma konusunda yüzyıllardır süre gelen bir ticaret ağını gösterdiğini ifade etmektedir[816]. Benzer bir durumla Hypaipa'da da karşılaşılmaktadır[817].

Keten İşçileri (*linourgoi*) konusunda ise Küçük Asya'da önemli merkezler arasında Lydia'da Hypaipa[818], Saitta[819] ve Thyateira gelmektedir. Thyateira'da bulunmuş bir yazıtta *asiarkhes*, *rhetor* ve *nomikos* olan Aurelius Annianus isimli kişi

[807] Drew-Bear, 1980: 515; Altınoluk, 2013: s. 70-71.
[808] Magie, 1950: s. 47; Zimmerman, 2002: s. 196; Kantirea, 2016: s. 482.
[809] Magie, 1950: s. 47.
[810] Act. xvi, 11-15. Ayrıca bkz. Harland, 2013: s. 32.
[811] Benda-Weber, 2013: s. 185.
[812] IG X, 2, 1, 291; Pilhofer, 1995: s. 176; Benda-Weber, 2013: s. 185.
[813] Bu konuda Benda-Weber, Menippus Severus'un sadece Thyateira meslek birliğine üye olduğunu ifade etmektedir (Benda-Weber, 2013: s. 185). Ayrıca yazıtın sahte olabileceği konusundaki tartışma için bkz. Robert, Hellenica V (1950), 136-150.
[814] Philippi II 697/M580, ll. 1-2. Mertzides, 1897: s. 186-189, no. 29; Pilhofer, 1995: s. 176, 182; Pilhofer, 2000: s. 692-693; Benda-Weber, 2013: s. 186.
[815] Benda-Weber, 2013: s. 186.
[816] Benda-Weber, 2013: s. 186.
[817] Hypaipa'daki tekstil ticareti ağının Küçük Asya'nın sınırlarının dışına çıktığı ve Dacia'ya tekstil ürünlerini ihraç ettikleri bilinmektedir (Pleket, 1988: s. 31-33; Culica, 1979: s. 144-149; Altınoluk, 2013: s. 71).
[818] Drew-Bear, 1980: s. 515; Altınoluk, 2013: s. 70.
[819] Dittmann-Schöne, 2001: s. 187; SEG 32, 1234; SEG 40, 1088; Dittmann-Schöne, 2001: s. 189.

Keten İşçileri (*linourgoi*) loncası tarafından onurlandırılmıştır[820]. Bunun dışında bir diğer yazıtta Kassarlar (*gnapheis*) loncasının da Thyateira'da var olduğu anlaşılmaktadır[821].

Thyateira'da tekstilin yanı sıra dericilik de kentin gelir kaynaklarından biridir[822]. Yazıtlarda dericilikle ilgili bir lonca olan Deri Tabaklayıcıları (*bourseis*)[823] ve bununla ilişkili olarak Ayakkabıcılar'a (*skytotomoi*)[824] ait bir dernek bulunmaktadır. Bu bağlamda kentteki bir yazıta göre Metrophanes oğlu olan T. Flavius Aleksandros, Ayakkabıcılar (*skytotomoi*) derneği tarafından onurlandırılmıştır[825]. Bunun dışında Thyateira'daki bir *epitaph*'ta Apollonides isimli bir kişinin "ayakkabıcıların en iyisi" olduğu ifade edilmektedir[826]. Tekstilde olduğu gibi Dericilik alanında da kentte bu tarz loncaların yer almasının arka planında yeterli düzeyde hammaddenin olması gelir. Ayakkabıcılara (*skytotomoi*) ait bu dernek, Thyateira'nın yanı sıra Saittai'da da görülmektedir[827]. MS 2. yüzyıla tarihlendirilen Ekmekçiler (*artokopoi*) loncasıyla ilgili bir yazıtta ise bu lonca tarafından *asiarkhes*, *agoranomos* ve *triteutes* olarak görev yapmış Gaius Iulius Iulianus Tatianos[828] onurlandırılmıştır[829]. Bunun nedeninin bu kişinin Ekmekçiler (*artokopoi*) loncasına yaptığı maddi yardımlar olduğu düşünülmektedir[830].

[820] CIG 3504; Clerc – Zakas, 1900: s. 131, no. 28; IGR IV 1226; TAM V, 2 933. Ayrıca bkz. Tanrıver, 1996: s. 108, no. 39; Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 180, no. 196; Giannakopoulos, 2016: s. 367; Arnaoutoglou, 2011: s. 268; Akgün-Kaya, 2017: s. 168; Huttner, 2020: s. 147.
[821] Tanrıver, 1996: s. 17-21, 104, no. 23; Benda-Weber, 2013: s. 173, 177, 184-186.
[822] Lydia Bölgesi'nde dericilik konusunda önemli merkezler arasında Thyateira ve Philadelphia gelmektedir (Magie, 1950: s. 49).
[823] CIG 3499; IGR IV 1216; TAM V, 2 986; Tanrıver, 1996: s. 15.
[824] IGR IV 1169; TAM V, 2 1002; Clerc, 1886: 422, no. 31; Arnaoutoglou, 2011: s. 265-266; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 87, no. 131. Ayrıca bkz. Giannokopoulos, 2016: s. 367-368.
[825] IGR IV 1169; TAM V, 2 1002; Clerc, 1886: 422, no.31; Arnaoutoglou, 2011: s. 265-266; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 87, no. 131. Ayrıca bkz. Giannokopoulos, 2016: s. 367-368.
[826] SEG 41, 1033; van Nijf, 1997: s. 40-41.
[827] TAM V, 1 79; TAM V, 1 80; TAM V, 1 81; TAM V, 1 146.
[828] Gaius Iulius Iulianus Tatianos, Lydia'da yer alan Tabeirenoi yerleşimi tarafından *euergetes* olarak onurlandırılmıştır. Fakat kendisinin ana vatanı (*patris*) Thyateira'dır (TAM V, 2 967).
[829] TAM V, 2 966. Ayrıca bkz. Arnaoutoglou, 2002: s. 39, dn. 33.
[830] van Nijf, 1997: s. 93.

Lydia'da Boyacılar (*bapheis*)[831] gibi Seramikçiler (*kerameis*) adı verilen lonca ile de bölge genelinde sadece Thyateira'da karşılaşılmaktadır[832]. Bu bağlamda Caracalla'nın onurlandırıldığı bir yazıtta bu loncanın adı geçmektedir[833]. Bir diğeri ise Bakırcılar (*khalkeis*/*khalkotypoi*) adı verilen bir dernektir[834]. Thyateira ve çevresinde bakır yataklarının olması kentte böyle bir loncanın olmasını açıklar niteliktedir. Son olarak ise Bahçıvanlar (*kepouroi*) loncası da benzer bir şekilde yine bölgede sadece Thyateira'da olduğu bilinen loncalar arasındadır[835].

Thyateira'da yer alan Tacirler (*ergastai*)[836] ve Romalı Tacirler[837] adı verilen bu iki dernek, kentin ekonomisinin yanı sıra sosyal yapısına da ışık tutmaktadır. Küçük Asya'da köle ticaretinin yapıldığı ve bu konuda köle pazarlarının (*statarium*) olduğu bilinmektedir[838]. Köle ticareti Asia Eyaleti kapsamında Sardeis'te ve Ephesos'ta karşımıza çıkmaktadır[839]. Benzer bir şekilde Thyateira'da da yazıtlardan anlaşıldığı üzere köle tacirliğinin (*somatemporos*) yapıldığı, kente bulunmuş bir yazıtla belgelenmektedir[840]. Thyateira'da *agoronomos* olarak görev alan Aleksandros isimli ve aynı zamanda köle taciri olan bu kişi diğer köle tacirleri tarafından heykeli dikilerek onurlandırılmıştır[841]. Romalı Tacirlerin ise MÖ 1. yüzyıldan beri Lydia'da var oldukları bilinmektedir[842]. Yazıtlardan, Thyateira'da zengin bir birlik kurdukları ve kent yaşamında aktif oldukları anlaşılmaktadır[843].

---

[831] Magie, 1950: s. 48-49.
[832] Clerc – Zakas, 1900: s. 124, no. 10; IGR IV 1205; TAM V, 2 914; Tanrıver, 1996: s. 111, no. 45.
[833] TAM V, 2 914; Dittmann-Schöne, 2001: s. 184.
[834] IGR IV 1259, TAM V, 2 936; Clerc, 1886: s. 407, no. 10; Clerc – Zakas, 1900: s. 138, no. 46; Magie, 1950: s. 49, dn. 94; Tanrıver 1996: s. 24, 112, no. 47; Zimmermann, 2002: s. 142, 144; Arnaoutoglou, 2011: s. 266, dn. 24.
[835] Keil – Premerstein, 1911: s. 51, no. 110; TAM V, 2 1168.
[836] Clerc – Zakas, 1900: s. 164, no. 115; Robert OMS IV (1974), 253; IGR IV 1257; TAM V, 2 932; Tanrıver, 1996: s. 112, no. 48.
[837] Romalı tacirlerin kentte lonca kurma nedenleri için bkz. Harland, 2013: s. 26.
[838] Harland, 2014: s. 222; Marek, 2016: s. 410.
[839] Dittmann-Schöne, 2001: s. 48; Harland, 2014: s. 221.
[840] IGR IV 1257; TAM V, 2 932. Ayrıca bkz. Meijer – van Nijf, 1992: s. 122; Tanrıver, 1996: s. 25-26; Harland, 2013: s. 32.
[841] Robert OMS IV (1974): s. 253; IGR IV 1257; TAM V, 2 932; Pleket, 1983: s. 139; van Nijf, 1997: s. 102; Arnaoutoglou, 2011: s. 266; Harland, 2014: s. 222; Kantirea, 2016: s. 483; Pelcer-Vujačić, 2019: s. 15.
[842] Plin. **nat**. ii, 209; Cic. **Flacc**. 51, 71. Ayrıca bkz. Broughton, 1975: s. 543-545; Tanrıver, 1996: s. 27-28.
[843] CIG 3480; IGR IV 1209; TAM V, 2 862; TAM V, 2 924; TAM V, 2 1002; TAM V, 2 1003. Detaylı bilgi için bkz. Tanrıver, 1996: s. 28; Harland, 2014: s. 223, 231.

Thyateira'da *Paides*[844], *Epheboi*,[845] *Neoi*[846], *Alephomenoi*[847] ve *Akmastai*[848] gibi *gymnasion* ile ilgili dernekler de bulunmaktadır. *Agonistik* loncalar konusunda ise *Hieranikai*[849] ve *Sympos Ksystos*[850] adı verilen loncaların varlığı bilinmektedir[851]. Kentte MS 3. yüzyılda düzenlenen *Augousteia* Festivali'ne ve *Asklepieia* Festivali'ne katılarak başarılı olan Gaius Perelius Aurelius Aleksandros isimli kişinin aynı zamanda *Sympas Ksystos* isimli loncada *ksystarkhes* ve *arkhiereus* olarak görev aldığı yazıttan anlaşılmaktadır[852].

4.3.2. Entelektüeller ve Kentin Ünlü Kişileri

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira'nın entelektüel kesimi hatiplerden oluşmaktadır. Thyateira'daki en önemli hatiplerden biri Marcus Aurelius Athenaios'tur. Hem Thyateira hem de Ephesos vatandaşı olarak bilinen Marcus Aurelius Athenaios, Ephesos'ta *asiarkhes* olarak da görev almıştır[853]. Thyateira'da Severus Alexander Dönemi'ne tarihlenen iki yazıtta Marcus Aurelius Athenaios'un adı geçmektedir[854]. Kentte yaşamış bir diğer hatip ise Aurelius Annianus'tur[855]. Marcus Aurelius Athenaios gibi Aurelius Annianus da *asiarkhes* olarak görev almıştır[856].

---

[844] TAM V, 2 1065; Tanrıver, 1996: s. 53, 136, no. 121.
[845] Malay, 1999: s. 33, no. 16; Tanrıver, 1996: s. 54, 136, no. 119.
[846] TAM V, 2 925; Tanrıver, 1996: s. 136, no. 122.
[847] IGR IV 1246; TAM V, 2 968; Tanrıver, 1996: s. 148, no. 158.
[848] IGR IV 1234; TAM V, 2 957; Tanrıver, 1996: s. 147, no. 155.
[849] TAM V, 2 977. Ayrıca bkz. Tanrıver, 1996: s. 44, 121, no. 70; Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 182, no. 199; Fauconnier, 2018: s. 141, no. 291.
[850] AE 1914, 43, no. 194; TAM V, 2 977; Tanrıver, 1996: s. 121, no. 70; Robert, Hellenica IX (1950) 25-27, no. 2; TAM V, 2 1097; Tanrıver, 1996: s. 121, no. 71.
[851] TAM V, 2 977. Ayrıca bkz. Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 182, no. 199; Fauconnier, 2018: s. 141, no. 291.
[852] TAM V, 2 1020; Tanrıver, 1996: s. 46, no. 72-73. Bu kişinin ayrıca elçilik yapmış olduğu bilinmektedir (SEG 49, 1699. Ayrıca bkz. Bönisch-Meyer, 2021: s. 30).
[853] IEphesos VII, 1, 3057; Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 101, no. 33; Akgün-Kaya, 2016: s. 140, 210.
[854] TAM V, 2 954; TAM V, 2 957. Ayrıca bkz. Holder, 2016-2017: s. 22.
[855] CIG 3504; Clerc – Zakas, 1900: 131, no. 28; IGR IV 1226; TAM V, 2 933. Ayrıca bkz. Özlem-Aytaçlar 2006: s. 180, no. 196; Akgün-Kaya, 2017: s. 168; Huttner, 2020: s. 147.
[856] CIG 3504; Clerc – Zakas, 1900: s. 131, no. 28; IGR IV 1226; TAM V, 2 933. Ayrıca bkz. Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 180, no. 196; Giannakopoulos, 2016: s. 367; Akgün-Kaya, 2017: s. 168; Huttner, 2020: s. 147.

Thyateira'da çift dilli bir mezar yazıtında kentte Latince öğretmeni olarak görev alan Valerius isimli bir kişiden bahsedilmektedir[857]. Küçük Asya'da Latince öğretimi çok yaygın olmadığı için Valerius'un muhtemelen İtalya'dan Thyateira'ya gelen özel bir öğretmen olduğu düşünülmektedir[858]. Bu yazıtın önemi ise Valerius'un Küçük Asya'da bilinen tek Latince öğretmeni olmasıdır[859].

Kentin ileri gelenleri arasında hekimler de yer almaktadır. Başhekim Moskhianos'a ait epigrafik belgede, kendisinin yanı sıra ailesindeki birçok kişinin de hekim olarak görev yaptığı anlaşılmaktadır[860]. Bir diğeri ise Heleis adlı başhekimdir. Yazıt'a göre Heleis kentte *Sympas Ksystos* isimli derneğin başhekimi (ἀρχιατρόν) olarak geçmektedir[861]. Burada dikkat çeken husus ise Heleis'in Atletler Birliği'ne ait bir hekim olmasıdır ve bu durumun az rastlanılan bir durum olduğu düşünülmektedir[862].

Kentin tanınmış kişileri arasında M. Licinius Rufinus gelmektedir. Roma'ya uzun yıllar hizmet etmiş bu kişi, kendi ana vatanı olan Thyateira'ya döndükten sonra kente yapmış olduğu yardımlardan dolayı *euergetes* ve *ktistes* olarak onurlandırılmıştır[863]. Kentin önemli kişiliklerinden biri ise Publius Aelius Ailianos'tur. Bu kişinin kentteki *gymnasion*'lara Herakles heykeli ve ayrıca Bellerophontes, Ganymedes ve Dirke, Amphion, Zethus'tan oluşan heykel grubunu yaptırdığı yazıttan anlaşılmaktadır[864]. Özellikle Severus Alexander Dönemi'ne tarihlenen iki sikke serisinden birinde yazıtta bahsedilen Bellerophontes'in, diğer seride ise Dirke'nin, Amphion'un ve Zethus'un tasviri yer almaktadır (**RİP203**).

[857] CIG 3513; Clerc – Zakas, 1900: s. 134, no. 34; IGR IV 1280; TAM V, 2 1119.
[858] CIG 3513; Clerc – Zakas, 1900: s. 134, no. 34; IGR IV 1280; TAM V, 2 1119; Agusta-Boularot, 1994: no. 43; Stebnicka, 2018: s. 82.
[859] Stebnicka, 2018: s. 107.
[860] Özlem-Aytaçlar 2006: s. 182, no. 199.
[861] TAM V, 2 1097. Ayrıca bkz. Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 182, no. 199; Fauconnier, 2018: s. 141, no. 291.
[862] Tanrıver, 1996: s. 46; Özlem-Aytaçlar, 2006: s. 182, no. 200.
[863] IGR IV 1214; TAM V, 2 985; Hermann, 1997: s. 119; IGR IV 1216; TAM V, 2 986.
[864] Clerc, 1886: s. 420, no. 29; IGR IV 1222; TAM V, 2 926.

Kentin elit kesimine mensup kişiler belli unvanlarla onurlandırılmakta ve bunlardan bazıları *ktistes* olarak kentte agora'ya ya da *gymnasion*'a gömülmekteydiler[865]. Apollonides oğlu Gaius Iulius Ksenon isimli kişinin Asia Eyaleti'nde ve Thyateira'da yapmış olduğu yardımlardan dolayı ölümünün ardından kendisine bir anıt yapılmış ve Gaius Iulius Ksenon *soter, euergetes* ve *ktistes* olarak onurlandırılmıştır[866]. Ayrıca kendisine adanan *Iuliastai* isimli bir loncanın olduğu da bilinmektedir[867].

4.3.3. Festivaller

4.3.3.1. *Agon*'lar

Festivaller, toplumun şekillenmesine ve yerel ekonominin canlanmasına olanak sağlamaktaydı. Aynı zamanda kentler arası rekabeti de bir anlamda gündeme getirmekteydi[868]. Çünkü düzenlenen büyük ve önemli festivaller kente prestij getirmesinin ötesinde aynı zamanda bir gelir kaynağıydı[869]. Thyateira genel itibariyla Asia Eyaleti'nin üç büyük kenti olan Smyrna, Pergamon ve Ephesos ile yarışacak nitelikte bir kent değildi. Fakat kentlerin prestijlerini olumlu yönde etkileyen festivaller bağlamında ele alındığında Thyateira'da düzenlenen *panhellenik* bir festivalin varlığı, imparatorlar adına düzenlenen şenliklerin etkisi ve Thyateiralı atletlerin Thyateira'da ve diğer kentlerde katıldıkları yarışmalar ve elde ettikleri başarılar Thyateira'nın bölgedeki konumunu güçlendiren etmenler arasındaydı. Thyateira'da *Augousteia* adlı *panhellenik* bir festivalin yanı sıra *Tyrimneia* ve *Asklepieia* gibi yerel festivallerin de düzenlendiği bilinmektedir[870].

[865] Nováková, 2016: s. 108.
[866] IGR IV 1276; TAM V, 2 1098; Price, 2004: s. 103; Strubbe, 2004: s. 327; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 87, no. 130; Gillihan, 2012: s. 85-86; Vitale, 2012: s. 164; Harland, 2013: s. 129. Küçük Asya'daki benzerleri için bkz. Bruns-Özgan, 2009: s. 110.
[867] Gillihan, 2012: s. 85; Harland, 2013: s. 129.
[868] Remijsen, 2015: s. 151.
[869] Dion Chrys. 35, 16.
[870] *Augousteia* (TAM V, 2 1019; TAM V, 2 1018); *Tyrimneia* (TAM V, 2 983; TAM V, 2 1011); *Asklepieia* (TAM V, 2 1017).

Agon'lar, yüksek maliyetli olduğu için harcamalar genellikle kent hazinesinden ve *agonothetes*'ler tarafından karşılanmaktadır[871]. Maliyet açısından yüksek olan bu kamusal görevi yerine getiren *agonothetes*'ler, yapmış oldukları hizmetlerin karşılığında *euergetes* olarak toplum önünde statülerini de bir anlamda güvence altına almaktaydılar ve bu kişiler, kentlerdeki elit aileler arasından seçilmekteydiler[872].

Kentteki en önemli festivallerden biri MS 3. yüzyılda düzenlenmiş olan *Augousteia* Festivali'dir[873]. Bunun nedeni bu festivalin *panhellenik* bir niteliğe sahip olmasıdır. Thyateira'ya prestij sağlayan ve bir anlamda kentin ekonomik gücünü de ortaya koyan bu festivalin imparatorun izniyle yapıldığı düşünülmektedir[874]. Kentte büyük bir festivalin düzenlenmesi mali açıdan masraflı olmasına rağmen, kente gelen ziyaretçiler para akışının aktif olmasına yardımcı olarak bir anlamda bu dengeyi kurmaktaydılar ve bu durum yerel ekonominin canlanmasına da olanak sağlamaktaydı[875]. Bu *agon* yazıtlarda ve sikke serilerinda genellikle *Augousteia Pythia* olarak geçmektedir[876]. Thyateira'da bulunmuş epigrafik bir belgede "ἱερὸν ἀγῶνα εἰσελαστικὸν Αὐγούστειον ἰσοπύθιον εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην"şeklinde karşımıza çıkmaktadır[877]. Bu yazıt festivalin, Delphoi'daki *Pythia agonu*'yla eşit bir niteliğe[878] ve aynı zamanda galip gelen atletin kendi şehrine görkemli bir şekilde giriş yapabilme (*eiselastikos*) hakkına sahip olduğunu göstermektedir[879]. Bir diğer yazıtta ise festivalin adı *Augousteia* olarak geçmektedir[880] (**Tablo 1**).

Thyateira'nın yanı sıra Küçük Asya'da buna benzer bir *epitheton* dizilimine Side'de rastlamaktayız[881]. Bu festivalle ilgili olarak L. Robert, Elagabalus'un kenti

[871]Remijsen, 2015: s. 155.
[872]Remijsen, 2015: s. 155.
[873]Fauconnier, 2018: s. 141.
[874]Remijsen, 2011: s. 107. Roma İmparatorluk Dönemi'nde *panhellenik* festivaller imparatorun izni ile yapılmaktaydı (Mitchell, 1990: s. 224; Klose, 2005: s. 131; König, 2005: s. 164; Newby, 2005: s. 247).
[875] Klose, 2005: s. 126.
[876] IGR IV 1252; TAM V, 2 1019; IGR IV 1251; TAM V, 2 1018; Keil, 1923: s. 246; Pleket, 2010: s. 159; Çokbankir, 2010: s. 234, no. 196; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 91-92, no.141.
[877] IGR IV 1251; TAM V, 2 1018; Anezeri, 2014: s. 430-431; Çokbankir, 2010: s. 234, no. 196.
[878] Pleket, 2010: s. 159; Anezeri, 2014: s. 430-431.
[879] Newby, 2005: s. 13; Erol-Özdizbay 2011: s. 253, 395; Anezeri, 2014: s. 430-431.
[880] TAM V, 2 1022.
[881] Pleket, 2010: s. 159; Uzunaslan, 2008: s. 120.

olan Emesa'da da *Helia Pythia* adı verilen bir *agon*'un düzenlendiğini ifade etmektedir[882]. M. Icks, Emesa'da düzenlenen bu oyunların ise Helios'a adandığını söylerken Thyateira'daki bu *panhellenik agon*'da da benzer bir durumun söz konusu olup olmadığını sorgulamaktadır[883].

Augousteia Festivali ile ilgili Thyateira'da bulunmuş, Gaius Perelius Aurelius Aleksandros isimli atlete ait yazıtlarda, atletin *Augousteia agon*'unda yarıştığı ve Kassarlar (*gnapheis)* ile Yün İşçileri (*lanarioi*) loncaları tarafından da onurlandırıldığı anlaşılmaktadır[884]. Gaius Perelius Aurelius Aleksandros, Thyateira'da sadece bu *panhellenik agon*'da değil aynı zamanda yerel bir *agon* olan *Asklepieia*'da da *pankration* dalında yarışmıştır[885]. Ayrıca *periodonikes* olan Gaius Perelius Aurelius Aleksandros'un daha sonra Thyateira meclisi tarafından kent temsilcisi olarak seçildiği ve imparator ile kent arasında elçilik görevini üstlendiği bilinmektedir[886]. Kısacası bu başarılı atlet, kentin kamusal hayatında aktif rol oynamıştır. Thyateiralı Aurelius Apollinarios isimli atlet ise Thyateira'da *Augousteia agon*'unda *dolikhodromos* (=koşu) dalında zafer kazanmıştır. Ayrıca bu atlet Thyateira dışında farklı *agon*'larda yarışmıştır ve Philadelphia'da, Byzantion'da ve Smyrna'da vatandaşlık almıştır[887].

Thyateira'da *panhellenik agon*'ların yanı sıra yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere yerel *agon*'lar da düzenlenmişti. Bunlar arasında en önemlisi Apollon *Tyrimnaios* adına düzenlenen *Tyrimneia* Festivali'dir[888]. Bunun nedeni şüphesiz kentin kimliğini en iyi yansıtan festivallerden biri olmasıdır. Bu konuda bilgilerimiz bu festivale katılıp başarı elde eden atletlerin onurlandırma yazıtları ile sınırlıdır. Aneiketos oğlu Aneiketos isimli atletin *Tyrimneia* Festivali'nde *dolikhodromos* (=koşu) dalında zafer kazanmıştır. Ayrıca Pergamon'daki *Asklepieia*

[882] Robert, 1970: s. 6-27.
[883] Icks, 2009: s. 116.
[884] IGR IV 1251; TAM V, 2 1018, Çokbankir, 2010: s. 234, no. 196 (A); IGR IV 1252; TAM V, 2 1019; Çokbankir, 2010: 235, no. 196 (B); Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 91-92, no. 141.
[885] TAM V, 2 1017; Blanco-Pérez, 2016: s. 276; Bönisch-Meyer, 2021: s. 30.
[886] TAM V, 2 1017; Blanco-Pérez, 2016: s. 276; Bönisch-Meyer, 2021: s. 30.
[887] ISmyrna no. 667; CIG 3206; IGR IV 1419.
[888] RE VII/2 (1948) 1867 *s.v.* «*Tyrimneia*» (Schmidt). Robert, Hellenica VI (1948): s. 72-79; TAM V, 2 983; TAM V, 2 1011; Moretti, 1953: s. 194; Fauconnier, 2018: s. 141.

Festivali'nde de benzer bir başarı kazandığı bilinmektedir[889]. Thyateiralı Aurelius Pamphoros'un da benzer bir şekilde *Tyrimneia* Festivali'ne katıldığı fakat diğer atletten farklı olarak *pale* dalında başarı elde ettiği bilinmektedir[890].

Kentte *agonistik* tiplerin olduğu seriler ilk olarak Elagabalus zamanında darp edilmiştir. Benzer bir durum Severus Alexander'e ait sikke serilerinde de görülmektedir. Özellikle Elagabalus Dönemi'nde basılmış serilerde farklı sikke tipleriyle karşılaşılmaktadır[891].

Thyateira	***Augousteia***	**Yazıt**
	ἱερὸν ἀγῶνα εἰσελαστικὸν **Αὐγούστειον ἰσοπύθιον** εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην	Malay 1999 37, 20 = SEG 49 1699; TAM V, 2 1018
	οἰκουμενικῶν ἀγώνων **Αὐγουστείων Πυθίων**	TAM V, 2 1019
	ἀγῶνα **Αὐγούστ[ει-[ο]ν**	TAM V, 2 1022

Tablo 1 Yazıtlarda *Augousteia Agon*'u

Asklepios, Pergamon'da tapınım gören en önemli tanrılardan biridir. Lydia'da tapınım gördüğü en önemli kentlerden biri ise Thyateira'dır. Fauconnier, Pergamon'da düzenlenen *Asklepieia* Festivali'nin bir benzerinin Thyateira'da düzenlendiğini ve hatta bunun Pergamon'da düzenlenen festivalin bir taklidi olduğunu ifade etmektedir[892]. Bu festivale katılan ve kentin önemli kişiliklerinden biri olan atlet Gaius Perelius Aurelius Aleksandros'un *Asklepieia* Festivali'ne de katıldığı ve *pankration* dalında zafer kazandığı bir yazıt yardımıyla anlaşılmaktadır[893]. Bunun dışında Lenaios

[889] IG XII, 2; Fauconnier, 2018: s. 141.
[890] TAM V, 2 1011; Çokbankir, 2010: s. 396, no. 428. Ayrıca bkz. Blanco-Pérez, 2016: s. 276.
[891] Bkz. 5.2.1.1.10. *Agonistik* Tipler.
[892] Fauconnier, 2018: s. 141.
[893] TAM V, 2 1017; Çokbankir, 2010: s. 235, no. 196 (B); Blanco-Pérez, 2016: s. 276.

isimli bir atletin de benzer bir şekilde bu festivale katıldığı ve Gaius Perelius Aurelius Aleksandros'tan farklı olarak *pale* dalında yarıştığı bilinmektedir[894].

Thyateira'da imparatorlar adına düzenlenen festivallerden biri MS 123 yılında[895] Hadrianus onuruna yapılan ve imparatorun kente yapmış olduğu ziyaretle ilgili olduğu düşünülen[896] *Hadrianeia* isimli festivaldir[897]. Bu festival sadece Thyateira'da değil, Küçük Asya'da birçok kentte düzenlenmiştir[898]. Thyateira'daki *Hadrianeia* Festivali'nin *Koinon Asia* ile ilgili olduğu yönünde bir görüş de bulunmaktadır[899]. Fakat Thyateira'nın bu festival doğrultusunda *neokoros* unvanı aldığını gösteren herhangi bir veri yoktur. Benzer bir durum Lydia kentlerinden biri olan Magnesia ad Sipylum'da da görülmektedir[900]. Bu festivalin bölgenin orta ölçekli kentlerinden biri olan Thyateira'da nasıl bir ihtişamla kutlandığına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Kentteki bir yazıt, N. N. isimli atletin Thyateira'daki *Hadrianeia* ve *Augousteia* festivallerinde yarıştığını göstermektedir[901].

İmparatorlarla ilgili kentte düzenlenen bir diğer festival ise MS 3. yüzyılda Severus Alexander Dönemi'nde gerçekleşmiştir. *Severeia* isimli bu festivalin Severus Alexander'in MS 223 yılında gerçekleştirdiği Syria Seferiyle ve kazandığı zaferle alakalı olduğu düşünülmektedir[902]. İmparatorun askerî başarısıyla ilgili olan bu niteliğe sahip *agon*'lara Severus Hanedanı zamanında sadece Thyateira'da değil[903] Kilikya ve Pisidia'da da rastlanmaktadır[904]. Atletlerin ise festival çerçevesinde *pankration*[905] ve *pale* (=güreş) dallarında yarıştıkları bilinmektedir[906].

---

[894] TAM V, 2 1013, Çokbankir, 2010: s. 239, no. 203.
[895] CIG 3491; Weiss, 1995: s. 218; Boatwright, 2000: s. 99.
[896] Magie, 1950: s. 616; Weiss, 1995: s. 218; Boatwright, 2000: s. 99-101.
[897] TAM V, 2 1022; Lämmer, 1967: s. 190; Karl, 1975: s. 5; Mitchell, 1995: s. 219; Fauconnier, 2018: s. 141.
[898] Marek, 2016: s. 346-347.
[899] Fauconnier, 2018: s. 130, 141.
[900] Burell, 2004: s. 337.
[901] TAM V, 2 1022.
[902] TAM V, 2 949; TAM V, 2 1008; Blanco-Pérez, 2016: s. 276; Blanco-Pérez, 2018: s. 26, dn. 107.
[903] IGR IV 1266; TAM V, 2 949; IGR IV 1268; TAM V, 2 1008; Blanco-Pérez, 2016: s. 276; Blanco-Pérez 2018: s. 26, dn. 107; TAM V, 2 949.
[904] Ziegler, 1985: s. 75, 87-88, 90-98; Blanco-Pérez, 2018: s. 23-26.
[905] IGR IV 1264; TAM V, 2 1007; Çokbankir, 2010: 237, no. 199; TAM V, 2 1008; Blanco-Pérez, 2018: 26, dn. 107.
[906] TAM V, 2 1009; Çokbankir, 2010: s. 237, no. 200; Blanco-Pérez, 2018: s. 26, dn. 107.

4.3.3.2. Gladyatörler

Thyateira'da bulunmuş çok sayıda mezar yazıtı gladyatörlerin kentteki varlığına ilişkin veri sunmaktadır[907]. Fakat yazıtlarda gladyatörlerle ilgili detaylı bir bilgi bulunmamaktadır. Bu yazıtlardan birinde "*ludus*" kelimesi geçmektedir[908]. Ancak bununla ilgili Thyateira'da gladyatör okuluna ilişkin bir yapı kalıntısı bulunmamıştır[909]. Bunun dışında gladyatör okullarında gladyatörlerin tedavisi için hekimler görev almaktadır[910]. Örneğin Pergamon'da bir Gladyatör okulunda ünlü hekim Galenos'un görev yaptığı bilinmektedir[911]. Thyateira'daki bir mezar yazıtında ise atletler birliğinin başhekimi olan Heleis isimli hekimin gladyatörlerle ilgili olduğu düşünülmektedir[912].

Roma toplumuyla bir anlamda özdeşlemiş olan gladyatör oyunları, zaman içerisinde İtalya yarımadasının dışına çıkarak Akdeniz dünyasına yayılmıştır[913]. Eyaletlerde imparatorun izniyle düzenlenen gladyatör oyunları *asiarkhes*'lerin yönetimindeydi[914] ve genellikle bu oyunlar kentte düzenlenen festivallerin bir bölümünü oluşturmaktaydı[915].

Asia Eyaleti'nde de gladyatör oyunlarının düzenlendiği bilinmektedir[916]. Thyateira'da bulunmuş bir yazıtta Marcus Aurelius Diadokhos'un *asiarkhes* olarak görev yaptığı dönemde, imparatordan izin alınarak hem Pergamon'da hem de Thyateira'da gladyatör oyunları düzenlendiği anlaşılmaktadır[917]. Bununla ilgili olarak

[907] Malay, 1994: s. 79-80, no. 201, 202, 203, 207, 208.
[908] IGR IV 1274; TAM V, 2 1039. Ayrıca bkz. Robert, 1940: s. 219-220, no. 267; Malay, 1994: s. 79, no. 202; Akat, 2001: 80-81.
[909] Akat, 2001: s. 81.
[910] Malay, 1991: s. 14.
[911] Wisdom, 2003: s. 22; Carter, 2004: s. 42-44; Uzunaslan, 2005. s. 36.
[912] TAM V, 2 1097. Ayrıca bkz. Robert Hellenica IX (1950) s. 25-27, no. 2; Malay, 1994: s. 80, no. 208.
[913] Uzunaslan, 2005. s. 18-19; Uzunaslan, 2010: s. 21.
[914] Marek, 2016: s. 419.
[915] Robert, 1940: s. 280-281: Price, 2004: s. 188.
[916] Pietsch, 2002: s. 9; Uzunaslan, 2010: s. 141-142.
[917] Clerc – Zakas, 1900: 127 no. 18; IGR IV 1230; TAM V, 2 950. Ayrıca bkz. Robert, 1940: s. 218-219, 258; Friesen, 1999: s. 287; Carter, 2004: s. 49-50; Carter, 2006: s. 168-169; Blanco-Pérez, 2016: s. 277.

Engelmann, imparatordan her iki kentte bu oyunların düzenlenmesi için değil keskin silahlarla bu gösterilerin yapılması için izin alındığını ifade etmektedir[918]. Çünkü bu tür oyunların maliyetinin yüksek olduğu bilinmektedir ve ayrıca ölüm ve ciddi yaralanma gibi durumların yaşanabilecek olması sebebiyle imparatordan özel izin alındığı düşünülmektedir[919].

4.3.4. Dinsel Yaşam

4.3.4.1. Pagan Dönem

Antik dünyada insanların yaşamlarında hayati bir role sahip olan din olgusu, kent yaşamının da ayrılmaz bir bütününü oluşturmaktadır. Çünkü tanrıları ve bu dinî yaşayan insanları toplumun dışında düşünemediğimiz gibi[920], kenti her türlü felakete karşı koruduğu düşünülen ve kültlerle yüceltilen tanrıların olmadığı bir yerleşimi de tanımlayamayız[921]. *Kozmos*'un tamamlayıcı parçaları olan tanrılar, kent halkını bir arada tutan, koruyan ve aynı zamanda başka kentlere karşı bütünlüğünü sağlayan bağlayıcı bir öge konumundadır. Dolayısıyla kentin dinî yaşamı mercek altına alınırken aynı zamanda sivil kimliğine de vurgu yapılmaktadır[922].

Lydia'nın dinî yapısının homojen olmadığını söylemek mümkündür. Bunun nedeni tarihsel süreci içerisinde siyasi olaylardan dolayı farklı etnik kökene sahip halkların bölgede yaşamış olmasıdır. Dolayısıyla Perslerin, Yunanların, Yahudilerin ve aynı zamanda yerel kültürün izleri bölgenin dinî yaşamında görülmektedir[923].

Thyateira'nın *pagan* dönemi konusunda yol gösteren kaynakların başında sikkeler ile epigrafik belgeler gelmektedir. Bunun yanı sıra bu durum arkeolojik belgelerle de desteklenmektedir. Hellenistik Dönem'de kentteki yazıtların az olması

[918] Engelmann, 2000: s. 174.
[919] Carter, 2004: s. 50.
[920] Vernant, 2017: s. 132-133.
[921] Vernant, 2016: s. 15.
[922] Vernant, 2016: s. 43-45.
[923] Jonkees, 1938: s. 355.

Thyateira'nın dinî yaşamı konusunda bilgileri kısıtlamaktadır. Paz de Hoz, Hellenistik Dönem'deki yazıtların yoğun olmaması ile ilgili olarak Seleukoslar'ın ve Attaloslar'ın yerli kültlerinin yayılmasını teşvik etmediklerini ve bu dönemde yazıt kullanımının çok yaygın olmadığını vurgulamaktadır[924]. Hellenistik Dönem'de kentteki en önemli epigrafik belgelerden biri Apollon *Pityaenos*'la ilgili olandır. Bu tanrı, Seleukoslar zamanında Galatlar'a karşı Yunanlar'ın bir kurtarıcısı olarak görülmektedir[925]. *Pityaenos* sıfatının ise muhtemelen bir yer adıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir[926].

Hellenistik Dönem'den itibaren kentin en önemli tanrıları arasında Apollon ve Artemis gelmektedir. Küçük Asya'da tapınım gören Apollon ve Artemis farklı *epitheton*'larla birbirlerinden ayrılmaktadır. Thyateira'da Apollon'un *Tyrimnaios*, Artemis'in ise *Boreitene epitheton*'uyla tapınım gördüğü sikkeler ve yazıtlar ışığında bilinmektedir[927]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Artemis *Boreitene*[928] ve Apollon *Tyrimnaios*'un[929] tapınımı konusunda Thyateira'da kentin dinsel yaşamına ışık tutacak çok sayıda yazıt bulunmaktadır. Thyateira'da tapınım gören ve kentin sikkelerinde yoğun olarak tasvirlerine rastladığımız Artemis'in sadece Thyateira'da değil Attaleia'da darp edilmiş bir sikke serisinde de betimiyle karşılaşılmaktadır[930]. Apollon *Tyrimnaios*'a benzerlik gösteren bazı sikke tipleri bölgedeki diğer kentlerin sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır[931]. Bunun dışında bu sikke tiplerinde yer alan tasvirin Apollon *Tyrimnaios* olduğu muhtemeldir. Çünkü bu kentlerde Apollon *Tyrimnaios*'un tapınımına ilişkin epigrafik bir belge ele geçmemiştir[932]. Fakat Hochard, Apollon ve Artemis'in *synkretismus* durumuyla ilgili olarak *Boreitene*'nin

[924] Paz de Hoz, 1999: s. 10.
[925] Keil – Premerstein, 1911: s. 15, no. 19; Paz de Hoz, 1999: s. 53.
[926] Keil – Premerstein, 1911: s. 15, no. 19; Paz de Hoz, 1999: s. 51. Thyateira'nın kuzeybatısında yer alan Pityaia yerleşimiyle ilişkilendirilmektedir (Roosevelt, 2019: s. 163).
[927] Apollon *Tyrimnaios* (Lechat – Radet, 1887: s. 453, no. 14; Clerc – Zakas, 1900: s. 150, no. 76; TAM V, 2 882; Keil – Premerstein, 1911: s. 16, no. 20; TAM V, 2 883; TAM V, 2 946; TAM V, 2 993; TAM V, 2 1000); Artemis *Boreitene* (Clerc – Zakas, 1900: s. 122, no. 3; TAM V, 2 884).
[928] TAM V, 2 931; TAM V, 2 995; TAM V, 2 996. Ayrıca bkz. Paz de Hoz, 1999: s. 34.
[929] SEG 49, 1700A.
[930] Artemis *Boreitene* Attaleia: (RPC Online IV.2, 2907). Ayrıca bkz. Kraft, 1972: s. 38; 88, no. 362.
[931] Apollon *Tyrimnaios* Mostene: (RPC Online IV.2, 11431; RPC Online IV.2, 11432; RPC Online IV.2, 1343; RPC Online IV.2, 1338; RPC Online IV.2, 1339; RPC Online IV.2, 13340; RPC Online IV.2, 1345; RPC Online IV.2, 1363; RPC Online IV.2, 1368); Hypaipa: (RPC Online III, 2031; RPC Online IV.2, 17390); Tabala: (RPC Online IV.2, 11013; RPC Online IV.2, 1531; RPC Online IV.2, 1625; RPC Online IV.2, 2859).
[932] Altınoluk, 2013: s. 44.

ve Tyrimnos'un Lydia'nın yerel *mythos*'una göre kardeş olduklarını, annelerinin ise bilinmeyen bir Anadolu tanrısı olduğunu söylemektedir[933]. Dolayısıyla Hochard bu yerel *mythos*'u Apollon ve Artemis'in Yunan *mythos*'u ile bağdaştırmaktadır[934]. L. Robert, bu konuyla alakalı olarak Tyrimnos'un Makedon kökenli bir kral olan Tyrimnas'tan geldiğini düşünmektedir ve sikkelerde görülen ikonografisi ile ilgili olarak da ata binmesinin ve elinde çifte balta tutmasının Lydia kökenli olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla bir yerel tanrı ya da kahraman olarak nitelendirilen Tyrimnos'un bir Makedon-Lydia sentezinden oluştuğunu vurgulamaktadır[935]. Fakat Tyrimnos'a Küçük Asya'daki diğer Makedon kolonilerinde rastlanılmaması ve sadece Thyateira'da bu tanrının tapınım görmesi L. Robert'in bu görüşünü tam anlamıyla kanıtlamamaktadır[936]. Bunun dışında kent darplarında Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen Tyrimnos'un tasvir edildiği *TYPIMNOC* lejantlı sikke serisi de vardır (**Rİ08**).

Apollon, yukarıda da belirtildiği üzere kentte Apollon *Tyrimnaios* olarak tapınım görmektedir[937]. Bununla ilgili çok sayıda yazıt bulunmaktadır[938] ve bunlardan bazıları adak yazıtlarıdır[939]. Ayrıca kentin dışında bir kutsal alanının olduğu da bilinmektedir[940]. Bunun yanı sıra Apollon *Tyrimnaios,* bazı epigrafik belgelerde "*Helios Pythios Apollon Tyrimnaios*" olarak geçmektedir[941]. Bu dizilim kentte ortak bir tapınımı ifade etmektedir. Özellikle *Helios Pythios Apollon* bağlamında dikkate alındığında kentte düzenlenen *agon*'lar ve *agonothetes*'lerin onurlandırma yazıtları bu kültün zaman içerisinde Hellenize olduğunu göstermektedir[942]. Makedon kolonisi olarak kurulan Thyateira'nın yerel bir kültü Yunan tanrılarıyla bütünleştirmesinin

[933] Hochard, 2020: s. 852.
[934] Hochard, 2020: s. 852.
[935] Robert, OMS V (1989): s. 443.
[936] Mazzei, 2020: s. 114.
[937] TAM V, 2 993; TAM V, 2 946; TAM V, 2 1000. Ayrıca bkz. RE II/1 (1851) 70 *s.v.* «Apollon *Tyrimnaios*» (Wernicke).
[938] Keil – Premerstein, 1911: s. 16, no. 20; TAM V, 2 883; TAM V, 2 931.
[939] TAM V, 2 882; Keil – Premerstein, 1911: s. 16, no. 20; TAM V, 2 883; Malay, 1999: s. 42, no. 25 = SEG 49, 1707.
[940] Lechat – Radet, 1887: s. 464, no. 29; Buckler, 1917: s. 108-109.
[941] TAM V, 2 926; TAM V, 2 935; TAM V, 2 946; TAM V, 2 956; TAM V, 2 976; TAM V, 2 984; TAM V, 2 997; TAM V, 2 1000; TAM V, 2 1025.
[942] Strubbe, 1984-1986: s. 282, dn. 174; Paz de Hoz, 1999: s. 53. Ayrıca bkz. Erten, 2007: s. 94-95, 295.

kentin geçmişini Yunan'a dayandırmasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir[943]. Dolayısıyla kentte tapınım gören bu tanrının Helios ve *Pythios* ile de eş tutulduğu bu yazıtlar aracılığıyla anlaşılmaktadır[944]. Hierapolis'te tapınım gören Apollon *Lairbenos* da yazıtlarda "*Helios Pythios Apollon Lairbenos"* olarak geçmektedir[945]. Bunların dışında kentte sadece Helios'tan bahsedilen bir yazıt da bulunmaktadır[946].

Artemis ise Lydia'da tapınım gören en önemli tanrıçalardan biridir ve farklı *epitheton*'larla tapınım görmektedir. Artemis *Sardiane*[947], Artemis *Koloene*[948], Artemis *Boreitene*[949] ve Ephesos'un dışında Lydia'da da tapınım gören Artemis *Ephesia* ile bölgenin güneyinde etkili olan Artemis *Anaitis* ve Artemis *Persike*[950] bunlara örnektir[951]. Thyateira'nın en önemli tanrıçası olan Artemis *Boreitene*, Thyateira gibi Lydia ile Mysia sınırında kurulmuş olan Attaleia'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde darp edilen bir seride karşımıza çıkmaktadır[952]. Bu durum aynı zamanda Thyateira'nın Attaleia ile olan yakın ilişkisini de açıklar niteliktedir.

Roma İmparatorluk Dönemi ile özellikle sikkeler ışığında kentin *pantheon*'unun çok renkli olduğunu söylemek mümkündür. Fakat bunlar arasında kentin baş tanrıları olan Apollon ve Artemis yine bu dönemde öne çıkmaktadır. Thyateira coğrafi konumu itibariyla Mysia'ya çok yakın bir mesafede yer almaktadır (**Harita 2**). Strabon ve Stephanos Byzantios da metinlerinde bu duruma bir anlamda vurgu yapmaktadır[953]. Pergamon ve Sardeis arasında bir mevkide yer alan kent, özellikle Hellenistik Dönem'de iki krallık arasında kısa aralıklarla el değiştirmiştir[954]. Kentin *pantheon*'una genel olarak bakıldığında Thyateira'nın, Pergamon ve Sardeis'le

[943] Mazzei, 2020: s. 114-115.
[944] Robert, OMS V (1989): s. 443; Mazzei, 2020: s. 114.
[945] Paz de Hoz, 1999: s. 54. Ayrıca bkz. Imhoof-Blumer, 1897: s. 150-152; Erten, 2007: s. 94-95, 295.
[946] Lechat – Radet, 1887: s. 463, no. 27.
[947] Paz de Hoz, 2016: s. 188, 210, 213; Payne, 2019: s. 233.
[948] Strab. xiii, 4, 5. Ayrıca bkz. Graf, 1992: s. 270-271; Munn, 2006: s. 204; Payne, 2019: s. 233.
[949] RE II/1 (1851) 1881 *s.v.* «*Artemis Boreitene*» (Wernicke).
[950] Robert, 1976: s. 36; Nollé, 2012: s. 127-195; Altınoluk, 2013: s. 38-40.
[951] Hanfmann, 1983: s. 91; Paz de Hoz, 1999: s. 33-36; Payne, 2019: s. 240.
[952] Attaleia: (RPC Online IV.2, 2907); Imhoof-Blumer, 1887: s. 46.
[953] Strab. xiii, 4, 4, 1-12; Step. Byz. 319. Ayrıca bkz. 1.1. Coğrafi Konumu.
[954] Bkz. 3.1. Hellenistik Dönem.

yakın ilişkide olduğu anlaşılmaktadır[955]. Bu bağlamda Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira'da, Pergamon'da tapınım gören Asklepios *Soter*[956], Dionysos *Kathegemon* ve Zeus *Keraunios* öne çıkmaktadır[957]. Ayrıca Asklepios'un bazı serilerde tek başına, bir seride ise Pergamon'da yine önemli bir tapınımı olan Athena ile betimlendiği sikke darpları bulunmaktadır (**RİP71**). Sikkelerin yanı sıra Thyateira'da Athena'ya ait bir heykel torsosu da bulunmuştur[958] (**Resim 18**).

Pergamon'un en önemli tanrılarından biri olan Asklepios, Thyateira'da da Pergamon'da olduğu gibi "*soter*" *epitheton*'uyla tapınım görmektedir[959]. Pergamon'daki gibi kentte *Asklepieia* adında yerel bir festivalin düzenlendiği bilinmektedir[960]. Bunun yanı sıra kentte bulunmuş bazı yazıtlarda Pergamon'da olduğu gibi[961] Thyateira'da da Asklepios'un Hygeia ile tapınım gördüğü anlaşılmaktadır[962]. Mysia'da ve özellikle Pergamon'da tapınım gören Asklepios'un (*Soter*) Pergamon'dan Thyateira'ya nakledildiği düşünülmektedir[963].

Dionysos *Kathegemon,* Hellenistik Dönem'den itibaren Pergamon'un en önemli kültlerinden biridir[964]. Bu kült Pergamon'da "άρχηγέτης τοϋ γένους" olarak tapınım görmekteydi[965]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira'daki yazıtlar Dionysos *Kathegemon* kültünün kentteki varlığına kanıt teşkil etmektedir[966]. Çünkü

[955] Kültler bağlamında Karia ve Lydia sınırında kurulmuş Mastaura'da da benzer bir durum söz konusudur. Bu konuda bkz. Nollé, 2016: s. 77-78.
[956] Pergamon'da çok sayıda yazıt bu tapınıma işaret etmektedir (IPergamon III 64, 65, 66, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77).
[957] Asklepios *Soter* (Lechat – Radet, 1887: s. 463, no. 28; Clerc – Zakas, 1900: s. 152, no. 84; TAM V, 2 885; Keil – Premerstein, 1911: s. 16, no. 21; TAM V, 2 886. Ayrıca bkz. Paz de Hoz, 1999: s. 67-68), Zeus *Keraunios* (Clerc, 1886: s. 401, no. 4; Clerc – Zakas, 1900: s. 136, no. 40; TAM V, 2 889; Keil – Premerstein, 1911: s. 17, no. 24; TAM V, 2 890. Ayrıca bkz. Paz de Hoz, 1999: s. 62); Dionysos *Kathegemon* (Foucart, 1887: s. 101, no. 24; Clerc – Zakas, 1900: s. 146, no. 68; IGR IV 1238; TAM V, 2 976; Keil – Premerstein, 1911: s. 30, no. 54; IGR IV 1240; TAM V, 2 979. Ayrıca bkz. Paz de Hoz, 1999: s. 66).
[958] Dinç, 2015: s. 33, no. 3.
[959] Kentteki bazı adak yazıtlarında Asklepios (*Soter*) kızı Hygeia ile adı geçmektedir (Lechat – Radet, 1887: s. 463, no. 28; Clerc – Zakas, 1900: s. 152, no. 84; TAM V, 2 885).
[960] TAM V, 2 1017; Çokbankir, 2010: s. 235, no. 196 (B); Blanco-Pérez, 2016: s. 276.
[961] IPergamon III 66; IPergamon III 69; IPergamon III 70; IPergamon III 158.
[962] Clerc, 1886: s. 415, no. 23; Lechat – Radet, 1887: s. 463, no. 28; TAM V, 2 885.
[963] Paz de Hoz, 1999: s. 67-68.
[964] Paz de Hoz, 1999: s. 66.
[965] Allen, 1983: s. 149.
[966] Allen, 1983: s. 102-103, 130, 148.

bunlar bu kültün rahiplerinin onurlandırma yazıtlarıdır[967]. Dionysos *Kathegemon* kültü genel olarak Pergamon'un siyasi egemenliği altında olan kentlerde Thyateira'da ve bir Attalos kolonisi olan Philadelphia'da görülmektedir[968].

Zeus *Keraunios*, Pergamon'da tapınım görmektedir[969]. Fakat Lydia'da Thyateira'da[970], Maionia'da[971], Kollyda[972] ve Silandos'ta[973] bulunmuş yazıtlar bu kültün bölgede var olduğunu göstermektedir[974]. Asklepios *Soter* ve Dionysos *Kathegemon*'da olduğu gibi Zeus *Keraunios*'un da Pergamon'dan Thyateira'ya transfer edildiği düşünülmektedir[975]. Genel olarak Pergamon'dan Thyateira'ya nakledildiği düşünülen bu kültler aynı zamanda iki kent arasındaki yakın ilişkiyi de göstermektedir.

Thyateira'nın bir Lydia kenti olmasını yansıtan unsurlar arasında ise Zeus *Lydios*, Kybele ve Herakles gelmektedir. Bölge genelinde kent sikkelerinde sıklıkla tasvir edilen Zeus *Lydios*[976], Sardeis'te Zeus *Polieus epitheton*'uyla tapınım görmektedir[977]. Sardeis'te önemli bir yere sahip olan Zeus ile ilgili olarak Hochard, bu *epitheton* değişiminin ve bir kent tanrısından etnik bir tanrıya dönüşmesinin muhtemelen Hellenistik Dönem'de gerçekleştiğini ifade etmektedir. Bunun da ötesinde bölge genelinde birçok kentin sikkesinde betimine rastladığımız Zeus *Lydios*'un bir Lydia tanrısına dönüştüğünü de eklemektedir[978]. Johnston ise Zeus *Lydios* ile Zeus *Polieus*'un aynı tanrı olabileceğini düşünmektedir. Bu bağlamda Lidce'nin ve Lydia kültürünün etkisinin kalktığı bir dönemde bu tanrının Hellenleşerek bir kent tanrısına yani Zeus *Polieus*'a dönüşmüş olabileceğini ifade

[967] IGR IV 1240; TAM V, 2 979; IGR IV 1238; TAM V, 2 976. Ayrıca bkz. Paz de Hoz, 1999: 66.
[968] Paz de Hoz, 1999: s. 66; Harland, 2014: s. 183-185; Hochard, 2020: s. 849.
[969] Paz de Hoz, 1999: s. 62.
[970] TAM V, 2 889; TAM V, 2 890.
[971] SEG 56 1250, Malay, 2006: s. 103-104, no. 2.
[972] TAM V, 1, 360.
[973] SEG 33 1028; SEG 33 1010.
[974] Malay, 2006: s. 103.
[975] Paz de Hoz, 1999: s. 62.
[976] Lyd. **mens**. iv. 71. Ayrıca bkz. Pedley,1972: s. 9.
[977] Hanfmann, 1983: s. 93; Jongkees, 1938: s. 358; Price – Trell, 1977: s. 137-140. Yazıtlarda Zeus *Polieus* ve Zeus *Megistos Polieus epitheton*'uyla karşımıza çıkmaktadır (Johnston, 1981: s. 10).
[978] Hochard, 2020: s. 842-843.

etmektedir[979]. Thyateira'da ise sikkelerde Zeus *Lydios* tipi ile karşılaşılmaktadır (**RİP39, RİP42, RİP51, RİP53**).

Phrygia ve Lydia'da önemli bir tapınıma sahip olan Kybele'ye, Thyateira'da darp edilmiş sikke serilerinde ve yazıtlarda karşılaşılmaktadır. Buna göre kentteki bir belgede Ulpia Marcella isimli kişinin yaşam boyu Kybele'nin (ana tanrıçanın) rahibesi olduğu anlaşılmaktadır[980]. Bir diğer yazıtta ise *agonothetis* olan Iulia Iuliane adlı kişinin de benzer bir şekilde ömür boyu Kybele'nin rahibeliğinden ve aynı zamanda Kybele için üç hayvan kurban etmekten sorumlu olduğundan bahsedilmektedir[981]. Ayrıca kentte yapılan kazılar sırasında Kybele'ye ait olduğu düşünülen bir Kybele heykelciği de bulunmuştur[982] (**Resim 17**).

Lydia'nın köklü geçmişine ışık tutan figürlerden biri olan Herakles'in bölgede yaygın bir tapınımı bulunmaktadır[983]. Thyateira'daki bir yazıtta *Herakleastai* adı verilen bir kült birliğinden bahsedilmektedir[984]. Konuyla ilgili olarak Paz de Hoz, Thyateira'da bir Herakles kültü olduğuna ve *gymnasion* için önem arz eden Herakles'in Pergamon'dan Thyateira'ya transfer edilmiş olabileceğine dikkat çekmektedir[985]. Thyateira'da birden fazla *gymnasion*'un olduğu yazıtlar aracılığıyla bilinmektedir[986]. Bunun dışında bir başka yazıtta ise kentteki *gymnasion*'lara yerleştirilen Herakles heykellerinden söz edilmektedir[987]. Ayrıca Herakles ve Hermes'in *gymnasion* için önemli bir yere sahip olduğu da bilinen bir gerçektir[988].

[979] Johnston, 1981: s. 10. Ayrıca bkz. Hochard, 2020: s. 844.
[980] CIG 3508; IGR IV 1254; Vermaseren, 1987: s. 127, no. 435.
[981] Clerc, 1889: s. 410-411, no. 14; Mantas, 1995: s. 139; Vermaseren, 1987: s. 127, no. 436.
[982] Erön, 2021: s. 153, Resim 21.
[983] Buresch, 1898: s. 40-41.
[984] TAM V, 2 959; Paz de Hoz, 1999: s. 69.
[985] Clerc, 1886: s. 420, no. 29; Keil – Premerstein, 1911: s. 23, no. 40; IGR IV 1222; TAM V, 2 926; Paz de Hoz, 1999: s. 200, no. 22.9.
[986] Clerc, 1886: s. 420, no. 29; TAM V, 2 926; TAM V, 2 975; Clerc, 1893: s. 21; TAM V, 2 959; Paz de Hoz, 1999: s. 69; Keil – Premerstein, 1911: s. 37, no. 67 = TAM V, 2 949 = Paz de Hoz, 1999: s. 198, no. 22.1; Keil – Premerstein, 1911: s. 37, no. 65 = TAM V, 2 994 = Paz de Hoz, 1999: s. 198, 22.2; TAM V, 2 1009 = IGR IV 1267 = Paz de Hoz, 1999: s. 198, 22.3; TAM V, 2 1015 = Paz de Hoz, 1999: s. 199, 22.4; Keil – Premerstein, 1911: s. 37, no. 66 = IGR IV 1264 = TAM V, 2 1007 = Paz de Hoz, 1999: s. 199, 22.5; IGR IV 1268 = TAM V, 2 1008 = Paz de Hoz, 1999: s. 199, 22.6; IGR IV 1217 = TAM V, 2 987 = Paz de Hoz, 1999: s. 199, 22.7.
[987] Clerc, 1886: s. 420, no. 29; Keil – Premerstein, 1911: s. 22, no. 40; IGR IV 1222; TAM V, 2 926; Paz de Hoz, 1999: s. 200, no. 22.9.
[988] Paus. iv, 32, 1. Ayrıca bkz. Forbes, 1945: s. 42.

Bunların dışında Lydia için de önemli bir mitolojik figür olan Herakles'in Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen çok sayıda farklı sikke serisi bulunmaktadır (**Rİ01**, **Rİ32**, **Rİ36**, **Rİ43**).

Thyateira'da Hekate ile ilgili bilgiler sınırlıdır. Kent darplarında tanrıçaya ait farklı sikke serileri mevcuttur. Fakat yazıtlar konusunda sadece tek bir belge bulunmaktadır. Buna göre Asklepiades ile karısı Apphias tarafından Antoninus Pius ile Faustina için yapılan bir adağı gösteren belgede[989], tanrıça *Thea* Hekate *Soteria* olarak geçmektedir[990]. Akyürek-Şahin bu konuda Thyateira'da ya da kentin egemenlik alanı içerisinde Hekate'ye ait bir kutsal alanın olabileceği önerisini getirmektedir[991].

Roma İmparatorluk Dönemi'nde kent sikkelerinde rastladığımız diğer tanrılar arasında Mısır kültlerinden olan Serapis ile Isis gelmektedir. Hellenistik Dönem'le birlikte Mısır'da sosyal iktidarı garantileyen ve bununla ilişkili olarak siyasi açıdan kontrol mekanizmasını elinde tutan Ptolemaioslar, Mısır kültlerinin Hellenize olmasına olanak sağladılar. Dolayısıyla Isis ve Serapis Yunan kültürünün içine bir şekilde entegre olmuş[992] ve Greko-Romen dünyada yaygın bir şekilde tapınım görmüştür[993]. Küçük Asya'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde de bu kültler varlığını sürdürmüştür[994]. Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikkeler üzerinde Isis ve Serapis tasvirleriyle karşılaşılmaktadır. Isis ile ilgili bir yazıtta ise Isis "*Epekoos*" *epitheton*'uyla anılmaktadır[995]. Son olarak Thyateira'da bilinmeyen bir tanrıça'nın kutsal alanı ile ilgili kuralları konu alan bir yazıt, bu kutsal alana girilmeden önce arınma konusunda bazı bilgileri içermektedir[996].

---

[989] Malay, 1999: s. 47-48, no. 36; SEG 49: 1554. Ayrıca bkz. Akyürek-Şahin, 2012: s. 135-136.
[990] Akyürek-Şahin, 2012: s. 135-136.
[991] Akyürek-Şahin, 2016: s. 111.
[992] Versluys, 2013: s. 252. Isis, Osiris ve Serapis tapınımı buna örnektir (Eliade, 2017a: s. 375-377). Isis kültünün Mısır'da güçlü ve yerel bir yönü vardı (Frankfurter, 1998: s. 100).
[993] Paus. II, 4, 7; James, 1959: s. 175; Vidman, 1969; Versluys, 2013: s. 252-254. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ilk olarak Flavius Hanedanı zamanında bu kült önem kazanmıştı. Bu durum Antoninuslar ve Severuslar döneminde de devam etti.
[994] Ayrıca Küçük Asya'nın kıyı kesiminde yer alan kentlerde Serapis ve Isis kültü ile ilgili çok sayıda yazıt bulunmuştur (Vidman, 1969: s. 138-178).
[995] IGR IV 1190; TAM V, 2 892. Ayrıca bkz. Vidman, 1969: s. 47 ad. no. 28; Paz de Hoz, 1999: s. 79. Robert, Hellenica X (1955): s. 245-247.
[996] Malay – Petzl, 2017: s. 25-29, no. 1; Parker, 2018: s. 178-179, 183.

Augustus'un dinî "propagandası"nı yansıtan sembollerden biri İmparator kültüydü[997]. *Thea* Roma, Küçük Asya'da Yunanlar tarafından benimsenen bir tanrıçaydı[998]. Thyateira'da bulunmuş bir yazıtta Aleksandros isimli kişi Augustus, *Thea* Roma ve *demos* adına bir altar adamıştı[999]. Gaius Iulius Ksenon isimli kişinin ise Augustus ve *Thea* Roma'nın rahibi olduğu bilinmektedir[1000]. İmparatorluk kültünün kurulmasıyla birlikte Küçük Asya'da da otuzdan fazla farklı kentte Augustus'un rahibinin olduğu bilinmektedir[1001]. Bu bağlamda Thyateira'da bulunmuş epigrafik bir belgede de Augustus'un rahipliğini yapmış Artemonos oğlu Leukios Aelius Protarkhos isimli kişiden bahsedilmektedir[1002]. Fakat kentte imparator kültüne dair bu yazıtın dışında herhangi bir mimari öge ya da *neokoros* sikkeleri bulunmamaktadır. Fakat imparator kültü konusunda kentteki bu yazıt, bu konuya ışık tutmaktadır.

4.3.4.2. Tek Tanrılı Dönem

Kentte Yahudilikle ilgili argümanlardan biri olarak *Theos Hypsistos*[1003] kültü gelmektedir. *Theos Hypsistos*[1004] kültü ilk olarak pagan tanrılarla özellikle Zeus'la[1005] özdeşleştirilmiştir. Fakat *Theos Hypsistos* daha sonra Yahudilikle ve İsrail tanrısı Yahweh'le ilişkilendirilmiştir[1006]. Bu nedenle tek tanrılı dönemle ilgili tartışmalarda da önemli bir yere sahiptir. Fakat bu konuda kesin bir yorum yapılamamaktadır. Çünkü

---

[997] Takács, 1995: s. 19.
[998] Cass. Dio. 51, 20, 6-8. Ayrıca bkz. Mellor, 1975: s. 14-15, 111-112.
[999] Yazıttan anlaşıldığı üzere bu onurlandırma imparatorun ölümünden sonra yapılmıştır (TAM V, 2 903). Bu yazıt Hierokaisareia'nın olduğu bölümde yer alırken (IGR IV 1304), L. Robert ise bunun Thyateira'ya ait olduğunu söylemektedir (Robert, Hellenica VI (1948), s. 71). Mellor da benzer bir görüşü savunmaktadır (Mellor, 1975: s. 72).
[1000] IGR IV 1276; TAM V, 2 1098. Price, 2004: s. 103; Strubbe, 2004: s. 327; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 87, no. 130; Gillihan, 2012: s. 85-86; Vitale, 2012: s. 164; Harland, 2013: s. 129.
[1001] Price, 2004: s. 114-115.
[1002] Robert, Hellenica VI (1948), s. 71, no. 23; TAM V, 2 902.
[1003] *Theos Hypsistos*, kelime olarak "en yüksek tanrı" anlamına gelmektedir (Belayche, 2011: s. 139).
[1004] *Theos Hypsistos* kültünün en önemli özelliklerinden biri sunaklarda ve kandillerde ateşin yanmasıdır. Çünkü ateş kültü bu kült için önemli bir yere sahipti. Roma İmparatorluğunun doğusunda MS 3. yüzyıla tarihlenen çok sayıda bronz objenin *Theos Hypsistos* kültü için kullanılan kandil askıları olduğu tespit edilmiştir (Franken, 2002: s. 369-381; Chaniotis, 2009: s. 14).
[1005] Zeus *Hypsistos* için bkz. (Pind. **N**. I, 60; Paus. II, 2, 8; V, 15, 5). Ayrıca bkz. Şahin, 2001: s. 64; Mitchell, 2010: s. 170-171.
[1006] Mitchell, 1999a: s. 110.

bu kült hem paganizmle hem de Yahudilikle bağlantılıdır[1007]. Thyateira'da *Theos Hypsistos* ile ilgili olarak çok sayıda yazıt bulunmuştur[1008]. Bölge geneline baktığımızda *Theos Hypsistos* ile ilgili yazıtlara Hierokaisareia, Philadelphia ve Silandos'ta rastlanılmaktadır[1009]. Hypaipa'da ise *Theos Hypsistos*'a adanmış bir kandil askısı[1010] Kuzey Lydia'da ise Theos *Hypsistos*'a adandığı düşünülen kandiller bulunmuştur[1011]. Kentte, Zosimus'un lahtinde geçen *Sambatheion* isminin Yahudilikle bağlantılı olduğu düşünülmektedir[1012] (**Resim 20**).

Hristiyanlık, Küçük Asya'da önemli bir konuma sahipti[1013]. Bu konuda Tarsos'lu Aziz Paul ve Aziz Ioannes Hristiyanlığın geniş bir alana yayılmasında etkin bir rol oynamıştır. Kentte Hristiyanlıkla ilgili en önemli bulgulardan biri şüphesiz Thyateira'nın isminin İncil'de geçmesidir. Elçilerin İşleri'nde Aziz Paulus'un Phillippi'de karşılaştığı Mor Kumaş Satan (πορφυρόπωλις) ve bunun ticaretini yapan Thyateira'lı Lydia isimli bir kadından ve onun pagan inanışlarından vazgeçip vaftiz olmasından bahsedilmektedir[1014]. İncil'in son kitabı olan Vahiy'de Aziz Ioannes'in Patmos'tan Yedi Kilise'ye gönderdiği mektupların anlatıldığı bölümde Thyateira'dan dördüncü sırada söz edilmektedir[1015] (**Harita 3**). Birçok seyyah da kitaplarında yedi kiliseden bahsederken Thyateira'ya yer vermiştir[1016]. Burada bahsedilen kiliseye atfedilen yedi cemaattir (*ekklessia*).

Vahiy kitabında Thyateira'da yaşayan ve kendini *prophetes* olarak ilan eden Iezebel isimli kadının işlemiş olduğu bir sürü günahtan ve onun günahlarına ortak olanlara yapılan uyarıdan bahsedilmektedir[1017]. Aziz Ioannes'in dualist tarzının

[1007] Trebilco, 1991: s. 127; Mitchell, 2010: s. 186.
[1008] Keil – Premerstein, 1911: s. 17, no. 24, 28; s. 18, no. 29; TAM V, 2 890; TAM V, 2 897; TAM V, 2 898; TAM V, 2 899.
[1009] Foucart, 1887: s. 95, no. 16; Keil – Premerstein, 1911: s. 39; Keil, 1923: s. 255.
[1010] SEG 52, 1859; Mitchell, 2010: s. 207-208; Altınoluk, 2013: s. 56-57.
[1011] Mitchell, 1999a: s. 91.
[1012] Tcherikover, 1964: s. 48.
[1013] Marek, 2016: s. 527.
[1014] Acts 16, 11-15. Harland, 2013: s. 32; Huttner, 2013: s. 96.
[1015] Allom – Walsh, 1838: s. 41.
[1016]Arundell, 1828: s. 190-191; Allom – Walsh, 1838: s. 41-42; Barber, 1851: s. 187-193; Fellows, 1838: s. 21; Christmast, 2012: s. 113, Huttner, 2013: s. 96.
[1017] Rev. II, 18, 19; 2, 20.

yansıdığı bu mektuplarda hem ödüllerin vaat edildiğini hem de uyarılar dikkate alınmazsa cezaların olacağı bildirilmektedir[1018]. Aziz Ioannes'in, Thyateira'lı Iezebel isimli bu sahte peygamberi itibarsızlaştırarak kendi otoritesini bir anlamda sağlamlaştırmak adına bu tarz bir söylemde bulunduğu görüşler arasındadır[1019]. Ayrıca Thyateiralı bu kadına Iezebel isminin verilmesinin tesadüften öte onun bu sahte peygamber yönünü kötülemek için yapılan bir durum olduğu düşünülmektedir[1020].

Tepe Mezarlığı'nda yer alan MS 6. yüzyıla tarihlenen kilise ve Hastane Höyüğü'nde yapılan çalışmalarda, mezarlarda bulunan pandantif haçlar ve röliker haçlar kentte bir anlamda Hristiyan bir topluluğun var olduğunu yansıtmaktadır[1021] (**Resim 22**). Bunun yanı sıra Hastane Höyüğü'nde kazı çalışmalarında MS 10. yüzyıla tarihlendirilen ve muhtemelen şapel olduğu düşünülen bir yapı bulunmuştur[1022].

[1018] Rossing, 1999: s. 158.
[1019] Thimmess, 2003: s. 133.
[1020] Thimmess, 2003: s. 135.
[1021] Çakmakçı, 2021: s. 237-239.
[1022] Akdeniz – Erön, 2020: s. 12.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SİKKELER

5.1. Hellenistik Dönem Sikkelerine Genel Bir Bakış

5.1.1. Bronz Sikkeler

Thyateira, bölgenin önemli kentlerinden olan Sardeis ve Magnesia ad Sipylum'a göre daha geç bir tarihte sikke darbına başlamıştır. Hellenistik Dönem'de kurulan Thyateira'nın kentleşme süreciyle yani sivil organizasyonuyla bağlantılı olarak muhtemelen ilk sikke darbı MÖ 2. yüzyılda gerçekleşmiştir[1023]. Lydia ile Phrygia sınırında kurulmuş olan ve bir Seleukos kolonisi olduğu düşünülen Blaundos'un da sivil organizasyonu ve sikke darbı Thyateira gibi MÖ 2. yüzyılda başlamıştır[1024].

Lydia, Seleukoslar'ın da etkin olduğu bölgelerden biridir[1025]. Fakat burada kurulan kolonilerin bazılarının Seleukoslar zamanında mı yoksa Attaloslar zamanında mı kurulduğu tartışma konusudur[1026]. Thyateira ise bir Seleukos kolonisidir. Fakat kent, Hellenistik Dönem'de Seleukoslar ile Attaloslar arasında kısa aralıklarla yönetimsel açıdan el değiştirmiştir. Apameia Anlaşması'ndan (MÖ 188) sonra Thyateira, Attaloslar'ın egemenliğinde kalmıştır[1027].

Hellenistik Dönem'de kentte darp edilen sikkeler bronz emisyonlardan ve *kistophoros*'lardan oluşmaktadır. Sikke tipolojisi açısından zengin olmayan ve sadece beş seriden oluşan bronz sikkelerde[1028] kentin iki önemli tanrısı olan Apollon'a ve Artemis'e ait betimler yer almaktadır (**H01, H02, H03, H04**, **H05**). Arka yüzlerde de

[1023] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147; Gkikaki, 2015: s. 78-79.
[1024] Blaundos'un bir Seleukos kolonisi olduğu düşünülmektedir (Cohen, 1995: s. 290-291). Fakat Blaundos'un Seleukoslar'dan önce bir tarihte kurulmuş olabileceğine ilişkin görüş için bkz. Mitchell, 2019: s. 332-333.
[1025] Cohen, 1978: s. 15.
[1026] Schulten, 1897: s. 527; Hansen 1971: s. 160, 174; Cohen, 1995: s. 196, 207, 214, 223; Sartre, 1995: s. 50; Sarılar, 2012: s. 113.
[1027] Bkz. 3.1. Hellenistik Dönem.
[1028] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147; BMC Lydia, s. cxxi.

yine benzer bir şekilde bu tanrılara ait sembollerin olduğu tipler ağırlıktadır (**H02, H04**, **H05**). Hellenistik Dönem Thyateira darpları konusunda en önemli sorulardan biri bu sikkelerin ilk olarak Seleukoslar zamanında mı yoksa Attaloslar zamanında mı basıldığı üzerinedir. Bunun nedeni krallıklar arasında gerçekleşen yoğun savaşların ve buna bağlı olarak değişen siyasi konjonktürün etkisidir. Araştırmacılar, sikkelerdeki bu ayrımı ilk olarak tipolojiyi dikkate alarak yapmışlardır[1029]. Modern araştırmacılar kentte basılmış en erken sikkelerin, ön yüzde Artemis'in, arka yüzde Apollon'un yer aldığı **H01** serisi olduğunu söylemektedir ve bunun Seleukos sikkelerinde görülen tipolojiyle paralellik gösterdiği için Seleukoslar Dönemi'nde gerçekleştiğini düşünmektedir[1030](**H01**). Modern araştırmacılar kentte darp edilmiş diğer serileri ise monogramları dikkate alarak Attaloslar zamanına tarihlendirmektedir (**H02**, **H03**, **H04**, **H05**)[1031]. Gkikaki de bu serileri monogramlar bağlamında Attaloslar zamanına tarihlendirmektedir[1032]. Fakat sikke serilerinde yer alan Apollon ve Artemis tiplerinde Seleukos tipolojisinin de devam ettiği görülmektedir[1033]. Hochard, kentteki bronz emisyonların tamamının Attaloslar Dönemi'nde basıldığını öne sürmektedir[1034].

AE 14 mm, 3,7 g, *ky*. 12, Berlin

Aristonikos zamanında basılmış *kistophoros*'lar Thyateira'daki tek gümüş sikke serisi olması açısından önem arz etmektedir[1035]. Bunların dışında MÖ 2. yüzyıla tarihlenen ve Pergamon darbı olan *panegyris*[1036] sikkesinin ön yüzünde Asklepios, arka yüzünde ise Asklepios'un yılanlı asası yer almaktadır. ΑΣΚΛΕΠΙΟΥ ΣΟΤΗΡΟΥ

[1029] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147; BMC Lydia, s. cxxi.
[1030] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147; BMC Lydia, s. cxxi., Gkikaki, 2015: s. 76-77.
[1031] Imhoof-Blumer, 1897: s. 148-149; Gkikaki, 2015: s. 81-82.
[1032] Gkikaki, muhtemelen bu seriden bahsetmektedir Gkikaki, 2015: s. 82-83.
[1033] Gkikaki, 2015: s. 82-83.
[1034] Hochard, 2013: s. 151.
[1035] Robinson, 1954: s. 1-2.
[1036] Hellenistik Dönem'de tanrılar adına düzenlenen festivallerde darp edilen sikkelerde, festival hangi tanrı adına düzenlenmişse lejantta o tanrının adı yer almaktadır (Psoma, 2008: s. 227). Pergamon'un en önemli kültlerinden biri olan Asklepios'un adına düzenlenen bu festivalde darp edilen sikkelerde de ΑΣΚΛΕΠΙΟΥ ΣΟΤΗΡΟΥ lejantı görülmektedir.

lejantının yer aldığı bu sikke serilerinin bazılarının ön yüzünde ΘYATEI lejantı görülmektedir[1037].

Hellenistik Dönem sikkelerinin dolaşımı konusunda kazılarda bulunan sikkeler bu konuda önemli bir yere sahiptir. Pergamon'da yapılan kazı çalışmalarında Hellenistik Dönemi'ne tarihlenen bir sikke bulunmuştur (**H03.120**)[1038]. Fakat Sardeis kazılarında ön yüzde Apollon'un arka yüzde ise çifte baltanın yer aldığı seriye ait bir adet Thyateira sikkesi tespit edilmiştir[1039].

5.1.1.1. Tipler

5.1.1.1.1. Apollon

Eliade, Apollon'un insanları tanrılardan farklı kılan mesafeyi, Zeus'tan sonra en iyi yansıtan tanrı olduğunu söylemektedir[1040]. Apollon genel itibariyla rasyonel ölçütü ve koruyucu bir gücü temsil ederken ikizi Artemis ise doğanın gücünü yansıtmaktadır[1041]. Apollon, Lydia'da tapınım gören önemli tanrılardan biridir[1042].

Hellenistik Dönem'den itibaren tapınım görmeye başlayan Apollon aynı zamanda kentin baş tanrısıdır. Thyateira'da Apollon tapınımı neden önemli bir yere sahipti? Bu durum Hellenistik krallıkların izledikleri siyasetle ilgilidir. Krallıklar, Yunan tanrılarıyla yakın bir ilişki kurmuşlardır. Tanrıları hanedanlarının koruyucusu konumuna getirmişlerdir[1043]. Seleukos Hanedanı ise soylarının Didyma Apollon'dan

[1037] SNG v Aulock Mysia 1371-1372. Chameroy, Pergamon darbı olan bu bronz serinin basımına dahil olan kentlerden biri olarak Thyateira'yı göstermektedir ve bu seriye ait bazı sikkelerin ön yüzünde yer alan ΘYATEI lejantının ise arka yüzde olması gerektiğini vurgulamaktadır (Chameroy, 2012: s. 152). Ayrıca Chameroy, bu *panegyris* sikkelerinin Asklepios tapınaklarıyla bağlantılı olabileceğini ΘYATEI lejantlı serinin de Thyateira'daki Asklepios tapınağı tarafından finanse edilmiş olabileceğini öne sürmektedir (Chameroy, 2016: s. 98).
[1038] http://ikmk.smb.museum/mk_pergamon/index.php?lang=en&pagetype_id=3&object_id=23302
[1039] Evans, 2018: s. 129, no. 60.1.
[1040] Eliade, 2017: s. 367.
[1041] Campbell, 2020: s. 173.
[1042] Payne, 2019: s. 235.
[1043] Bringmann, 1993: s. 12.

geldiğini iddia etmiş ve Apollon'u hanedanın koruyucu tanrısı olarak görmüştür[1044]. Thyateira da bir Seleukos kolonisidir. Kentteki Apollon tapınımı da bunu destekler niteliktedir.

Apollon, Hellenistik Dönem Thyateira darplarında genellikle ön yüzlerde (**H01, H02, H03**), bir sikke serisinde ise arka yüzde karşımıza çıkmaktadır (**H01**). Bu sikkelerin arka yüzlerinde bir seride tripod (**H02**); diğer seride ise çifte balta (**H03**) yer almaktadır. Imhoof-Blumer, Thyateira'da Seleukoslar Dönemi'nde darp edilmiş en erken sikke serisinin (**H01**) ön yüzde Artemis'in, arka yüzlerde ise Apollon'un yer aldığı sikke tipi olduğunu söylemektedir[1045] ve bu sikkeleri III. Antiokhos zamanına tarihlendirmektedir[1046]. Gkikaki de benzer bir yorumda bulunarak bu sikke serisinin (**H01**) Seleukoslar Dönemi'nde darp edildiğinden ve Seleukos sikke tipolojisiyle benzerlik gösterdiğinden bahsetmektedir[1047]. Head ise **H01** sikke serisinin stilistik açıdan Seleukos sikkelerine benzediğini vurgularken; bu serinin Magnesia Muharebesi'nden (MÖ 190) sonra Attaloslar'ın himayesi altındayken basılmış olabileceğini belirtmektedir[1048]. Hochard ise farklı bir görüş öne sürerek Hellenistik Dönem'de Thyateira'da basılan bu bronz emisyonların Attaloslar Dönemi'nde basıldığını ifade etmektedir[1049]. Apollon betimine Seleukos sikkelerinde yoğun olarak rastlanmaktadır[1050]. **H01** serisindeki Apollon tipi de bunlardan biridir. Bunun yanı sıra II. Seleukos'un Magnesia ad Maeandrum darphanesinde bastırdığı krali bronz serilerinde[1051] ve III. Antiokhos'un bronz sikkelerinde benzer bir Apollon tipi görülmektedir[1052]. Gkikaki genel bir değerlendirme yaparak **H01** tipinin III. Antiokhos zamanında Antiokheia'da basılan bronz sikkelerle paralellik gösterdiğini söylemektedir[1053]. Thyateira'da basılmış bu en erken sikkelerin III. Antiokhos

[1044] Diod. 19, 90, 4. OGIS 219, 227. Ayrıca bkz. Bringmann, 1993: s. 12; Kosmin, 2014: s. 63-64, 80, 238; Nawotka, 2019: s. 261-262, 269, 271, 274.
[1045] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147.
[1046] Gkikaki, 2015: s. 78.
[1047] Gkikaki, 2015: s. 77-78.
[1048] BMC Lydia, s. cxxi.
[1049] Hochard, 2013: s. 151.
[1050] Houghton − Lorber 2002: s. 128, no. 336, 347; Gkikaki, 2015: s. 77.
[1051] Houghton − Lorber 2002: s. 246, no. 670; Gkikaki, 2015: s. 77-78.
[1052] Houghton − Lorber 2002: s. 401, no. 1051-1052; Gkikaki, 2015: s. 78.
[1053] Gkikaki, 2015: s. 78.

Dönemi'nde (**H01**) muhtemelen MÖ 197-190 yılları arasında ya da Magnesia Muharebesi'nden (MÖ 190) kısa bir süre önce darp edilmiş olduğu düşünülmektedir[1054]. Çünkü kent muhtemelen MÖ 197 yılında III. Antiokhos tarafından yeniden Seleukoslar'ın hâkimiyeti altına girmişti[1055]. MÖ 3. yüzyıla tarihlenen yazıtlarda, kentin sivil organizasyonuyla ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat MÖ 2. yüzyıla tarihlenen epigrafik belgelerden biri bu duruma ışık tutmaktadır[1056].

Seleukoslar Dönemi'ne tarihlendirilen **H01** sikke tipi konusunda Gkikaki, özellikle arka yüzde yer alan Apollon tasvirini baz almıştır. Bu sikke tipinin (**H01**), IV. Antiokhos (Epiphanes) zamanında krallığın sınırları içerisinde yer alan birçok kentte basılan, lejantlarda ise kentin *ethnikon*'un görüldüğü ve literatürde "*quasi-municipal*"[1057] olarak adlandırılan sikkelerin öncülü olabileceği önerisini getirmektedir[1058]. Aynı zamanda bu sikke serilerinin "*quasi-municipal*" sikkelerle benzer bir amacı paylaştığını eklemektedir[1059]. Bununla birlikte Gkikaki, Thyateira'da basılmış bu sikkelerin ön yüzünde kralın portresinin bulunmadığını da vurgulamaktadır. Fakat arka yüzde yer alan Apollon betiminin (**H01**) bir tesadüf olmadığını ve bunun kral tarafından kente bahşedilmiş bir statünün göstergesi olduğunu ifade etmektedir[1060].

Thyateira'da basılmış bir diğer sikke serisi ise ön yüzde Apollon'un arka yüzde ise tripod'un yer aldığı sikke tipidir (**H02**). Araştırmacılar bu ve diğer üç sikke serisini (**H02**, **H03**, **H04**, **H05**) benzer monogramlardan ( ) dolayı Attaloslar Dönemi'ne tarihlendirmektedir[1061]. Gkikaki, Thyateira sikkelerinde yer alan Artemis ve Apollon betimlerinin Seleukos tipolojisini takip ettiğini ifade etmektedir[1062]. Fakat

[1054] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147; Gkikaki, 2015: s. 78-79.
[1055] Ma, 1999: s. 87; Gkikaki, 2015: s. 78-79.
[1056] Malay, 1999: s. 32, no. 16.
[1057] Mørkholm, 1961: s. 63-64.
[1058] Gkikaki, 2015: s. 79-80.
[1059] Gkikaki, 2015: s. 80.
[1060] Gkikaki, 2015: s. 80.
[1061] Imhoof-Blumer, 1897: s. 148-149; Gkikaki, 2015: s. 81-82.
[1062] Gkikaki, 2015: s. 82.

monogramlar bağlamında bu seriyi Attaloslar Dönemi'ne tarihlendirmektedir[1063]. Ayrıca bu sikke tipinin **(H02)** tarihlendirmesi konusunda ön yüzde yer alan çelengini de dikkate alarak MÖ 2. yüzyılda Küçük Asya'da darp edilmiş olan *stephanephoros* sikkeleriyle[1064] paralellik gösterebileceğini düşünmektedir[1065]. Fakat monogramlar bağlamında düşünülürse **H02** sikke tipinin varyasyonunda farklı bir monogram yer almaktadır , (**H02a.1**, **6**). Tarihlendirme konusunda ise Gkikaki'nin ifade ettiği gibi *stephanephoros* serileri dikkate alınıyorsa **H02a** serisinin ön yüzünde çelenk bulunmamaktadır. Ayrıca **H01** tipinde olduğu gibi **H02a** serisine ait sikkelerin ön yüzünde de benzer bir kontrmark yer almaktadır (**H02a.3**). Bunun yanı sıra Thyateira'ya yakın bir mesafede yer alan Sardeis'te MÖ 215-217 yılları arasına tarihlendiği düşünülen krali bronz serilere ait ön yüzde Apollon'un, arka yüzde tripod'un yer aldığı ve *sitarkhia* amacıyla (?) basılan sikke serileri, Thyateira'da basılmış **H02a** ile tipolojik olarak benzerlik göstermektedir[1066]. Bu **H02a** sikke tipi baz alınarak belki de bu sikkelerin ilk olarak Seleukoslar Dönemi'nde basıldığı daha sonra ise Attaloslar Dönemi'nde basımına devam edildiği önerisi getirilebilir[1067]. Hellenistik Dönem'de Lydia'da Thyateira'nın yanı sıra Tralleis'te de ön yüzde Apollon'un arka yüzde ise tripod'un yer aldığı sikke serileri bulunmaktadır[1068]. Bu serinin ön yüzünde yer alan Apollon tasviri, MÖ 2. yüzyıla tarihlenen Sardeis'te darp edilmiş ön yüzde Apollon'un, arka yüzde Herakles'in sopasının yer aldığı sikkelerin bazılarıyla stilistik açıdan benzerlik göstermektedir[1069].

Ön yüzlerde Apollon, arka yüzlerde çifte baltanın olduğu üçüncü sikke tipi **H03** ise Hellenistik Dönem'de kentte bronz sikke emisyon hacminin en geniş olduğu seridir. Ayrıca bu sikke tipinde solda yay (**H03c**) bazılarında ise sağda palmiye dalının

[1063] Gkikaki, 2015: s. 81.
[1064] Bu sikkeler konusunda bkz. Jones, 1979: s. 63-64.
[1065] Gkikaki, 2015: s. 79-80.
[1066] Houghton – Lorber, 2002: s. 372, no. 973; Gkikaki, 2015: s. 78-79.
[1067] Sarılar-Özdemir, 2021: s. 191. Bu makalenin sonuç kısmında yazar makaledeki katalog'a göre Fig. A2.2; Fig. A2.3 serileri olduğunu belirtmiştir. Bu serinin varyasyonunu ifade ederek de ilk önce Seleukoslar zamanında ve daha sonra Attalos zamanında darp edildiği önerisine yer vermiştir ve bunu "bazı seriler" olarak ifade etmiştir. Bahsetmiş bu seri bu makaledeki katalog'a göre Fig. A2.a1; Fig. A2.a3; Fig. 2.a4 sikkeleridir (Sarılar-Özdemir, 2021: s. 193).
[1068] SNG Cop. Lydia 670.
[1069] SNG Tübingen Lydien 3378-3379; GRPCL 2020: no. 70, 71, 72, 78.

(**H03d**) olduğu iki farklı varyasyonu bulunmaktadır (**Tablo 2**, **3**). Bunun yanı sıra diğer dört sikke serisinde görülen monogram (𐤍) bu sikke tipinde yoğun olmasa da bazı sikkelerde karşımıza çıkmaktadır. Arka yüzlerde yer alan çifte balta betimi (**Tablo 6**) Lydia dışında Mysia, Karia ve Phrygia'da yer alan kentlerin sikkelerinde görülmektedir[1070]. Gkikaki, arka yüzlerde görülen bu çifte balta betiminin kentte tapınımı olan Apollon *Tyrimnaios*'la ilgili olduğunu ifade etmektedir[1071].

Çifte balta (λάβρυς) Lydia Krallığı'nın sembollerinden biridir[1072]. Bu konuda Plutarkhos, Herakles'in çifte baltayı Lydia Kraliçesi Omphale'ye[1073] hediye ettiğini ve daha sonra Lydia krallarının da bu çifte baltayı kutsal sayıp kraliyet sembollerinden biri kabul ettiklerini aktarmaktadır[1074]. Bu durumun soyu Heraklesoğulları'na dayanan Lydia krallığının son temsilcisi olan Kandaules isimli kişiye kadar devam ettiği bilinmektedir[1075]. **H02** sikke tipinde olduğu gibi bu sikke serisinin de ön yüzünde yer alan Apollon, **H02.10**, **13**, **91** no'lu sikkeler ile Sardeis'te basılmış ön yüzlerde Apollon'un, arka yüzde çelenk içerisinde Herakles'in sopasının olduğu sikke tipine ait bazı sikkelerle ön yüz kalıpları açısından benzerlikler göstermektedir[1076].

Lydia'da, Hellenistik Dönem'de sadece Thyateira'da değil Sardeis'te, Magnesia ad Sipylum'da ve Tralleis'te darp edilmiş sikkelerin ön yüzlerinde de Apollon'un yer aldığı sikke serileri bulunmaktadır[1077].

[1070] Mysia: Abbaitis (BMC Mysia 9-10), Phrygia: Karia: Aphrodisias (SNG Tübingen 3354); Mylasa (SNG Tübingen 3436). Lydia ve Karia'da önemli bir sembol olan çifte balta konusunda bkz. Plut. **qu. Gr**. 45. Çifte baltanın Karia'ya geçişi ile ilgili olarak bkz. Plut. **qu. Gr**. 45 (302 A); Pedley, 1972: s. 6-7; Pedley, 1974: s. 96-97.
[1071] Gkikaki, 2015: s. 82-83.
[1072] Plutarkhos, Lydialıların çifte baltaya Labyrs dediklerini aktarmaktadır (Plut. **qu. Gr**. 45 (302 A).
[1073] Lydia Kraliçesi Omphale ile Herakles *mythos*'u için bkz. Soph. **Trach**. 252; Apollod. ii, 7, 8; Diod. iv, 31, 8; Ov. **epist**. ix, 53; Hyg. **Fab**. 32.
[1074] Plut. **qu. Gr**. 45 (302 A). Ayrıca bkz. Pedley, 1972: s. 6-7; Pedley, 1974: s. 96-97.
[1075] Hdt. i, 7; 13-14; Ayrıca bkz. Pedley, 1972: s. 6-7.
[1076] GRPCL 2020: no. 31, 32, 36, 47; 49; 55.
[1077] Sardeis (SNG Cop. Lydia 470-82); Magnesia ad Sipylum (SNG Cop. Lydia 240); Tralleis (SNG Cop. Lydia 670, 675).

5.1.1.1.2. Artemis

Yaban hayvanların koruyucusu ve vahşi doğanın tanrıçası olarak da bilinen Artemis, ikiz kardeşi Apollon gibi çok yönlüdür[1078]. Küçük Asya'daki kentlerde tapınım gören tanrıça aynı zamanda birçok şehrin baş tanrısı ve koruyucusudur[1079]. Hellenistik Dönem'den itibaren de Küçük Asya'da yayılım göstermiştir[1080]. Fakat Artemis'in Lydia'da tapınımının olduğu bilinmektedir[1081]. Bölgede farklı *epitheton*'larla tapınım görmektedir ve bunlar arasında en önemlilerinden biri de Artemis *Boreitene*'dir[1082]. Thyateira'da Apollon gibi Artemis de Hellenistik Dönem'den itibaren kentin en önemli tanrılarından biridir. Bu dönemde kentte darp edilen sikkelerdeki tasvirlerin Apollon'dan ve Artemis'ten oluşması da bu durumu açıklar niteliktedir.

Thyateira'da bu dönem darp edilen sikkelerin ön yüzlerinde görülen Artemis, yay ve okdanlık gibi atribüleri ile betimlenmektedir ve bu sikke tipleri üç seriden oluşmaktadır. Arka yüzlerde bir seride Apollon ayakta durmaktadır; elinde yay ve ok tutmaktadır (**H01**). İkinci seride geyik (**H04**); son seride ise sadak ve yay yer almaktadır (**H05**). **H01** sikke tipinin yukarıda da anlatıldığı üzere kentte darp edilen ilk seri olduğu düşünülmektedir[1083]. Arka yüzlerde yer alan tasvirler de genellikle Artemis ile ilişkili sembollerden oluşmaktadır (**H04**, **H05**).

Thyateira'da ön yüzde Artemis'in görüldüğü diğer bir sikke tipinde arka yüzde geyik betimi yer almaktadır (**H05**). Seleukos sikkelerinde ise II. Antiokhos Dönemi'nde Ephesos darphanesinde ön yüzde Artemis'in arka yüzde ise geyik betiminin olduğu krali bronzlar basılmıştır[1084]. Fakat stilistik açıdan **H05** ile benzerlik

[1078] Campbell, 2020: s. 173-174; Eliade, 2017: s. 378-379.
[1079] Furley – Bremer, 2001: s. 178; Petrovic, 2010: s. 218.
[1080]Özellikle Lydia, Karia, Ionia, Phrygia, Lykia, Pamphylia ve Kilikia'da göze çarpmaktadır (Petrovic, 2010: s. 221).
[1081] Detaylı bilgi için Paz de Hoz, 1999: s. 33-34; Payne, 2019: s. 240.
[1082] Paz de Hoz, 1999: s. 33-35; Payne, 2019: s. 240.
[1083] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147; BMC Lydia, s. cxxi., Gkikaki, 2015: s. 76-77.
[1084] Houghton – Lorber, 2002: 194, no. 544.

göstermemektedir. Son sikke tipi ise ön yüzde Artemis'in arka yüzde ise okdanlığın betimlendiği sikke serisidir (**H05.1**).

5.1.2. *Kistophoros*'lar

Kistophoros'lar, ilk olarak II. Eumenes Dönemi'nde (MÖ 197-159) Attaloslar'ın egemenliği altında birçok kentte darp edilmiştir. Bu sikkelerin ön yüzlerinde çelenk içerisinde *cista mystica,* arka yüzlerinde ise kuyrukları birbirine dolanmış iki yılan ve aralarında *aplustre* ile süslenmiş bir yay kılıfı yer almaktadır. Arka yüzlerde ayrıca darp edildiği kenti gösteren kent kısaltması bulunmaktadır. Ön yüzlerde yer alan *cista mystica* genel olarak Sabazios kültü ile ilişkilendirilmektedir[1085]. Fakat Pergamon'da çok önemli bir kült olan Dionysos *Kathegemon* ile de bağlantılı olabileceği düşünülmektedir[1086]. Antik yazarlardan ise Livius, metinlerinde *Kistophoros*'tan bahsetmektedir[1087].

Thyateira'da darp edilen tek gümüş sikke serisi Aristonikos zamanına tarihlenen *kistophoros*'lardır. Bu serilerin ilk önce II. Eumenes (MÖ 197-159) zamanında basıldığı düşünülmüştür[1088]. Çünkü sikkelerin arka yüzünde II. Eumenes'e ait *kistophoros* serisinde karşılaştığımız "Βασιλέως Εὐμένου" (Kral Eumenes'in) ifade eden BA EY kısaltması yer almaktadır. Bunun nedeni ise Aristonikos'un kendisini III. Eumenes olarak meşrulaştırmasıdır (**K01.1-21**)[1089]. Ayrıca II. Eumenes sikkelerinin arka yüzlerinde rastladığımız ve sikkelerin hangi kentlerde darp edildiğini gösteren kent kısaltmaları benzer bir şekilde Aristonikos'a ait *kistophoros*'ların arka yüzlerinde görülmektedir. Kısacası Aristonikos soyunu bastırmış olduğu sikkelerle II. Eumenes'a dayandırmaya çalışmış ve bunu da bir anlamda II. Eumenes'in sikke tipolojisini kullanarak yapmıştır. Çünkü sikkeler bu tarz bir "propaganda"nın yayılmasında en etkili ve en hızlı araçlardan birini oluşturmaktadır.

[1085] Kosmetatou, 1998: s. 12.
[1086] Kosmetatou, 1998: s. 18.
[1087] Liv. 37, 46, 3; 53, 4-5; 39, 7, 1.
[1088] Robert, 1962: s. 34-35.
[1089] Errington, 2017: s. 262-263.

Aristonikos bu sikkeleri sadece Thyateira'da değil, Stratonikeia ve Apollonis'te de darp etmiştir. Fakat bu serilerin II. Eumenes sikkelerinden farkı arka yüzlerde Yunanca harflerin yer almasıdır. Bu harfler sikkelerin basıldıkları yılları göstermektedir. Dolayısıyla Robinson, bu üç farklı kentte basılan *kistophoros*'ların birbirleriyle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır; Aristonikos zamanında basıldığını ifade etmektedir[1090] ve değerlendirmesini kentin tarihsel sürecini de ele alarak yapmaktadır[1091].

Sonuç olarak Thyateira'da basılan bu *kistophoros*'lar Aristonikos zamanına tarihlendirilmektedir[1092] ve kentte Hellenistik Dönem'de darp edilmiş tek gümüş sikke serisi olması açısından da önem arz etmektedir. Aristonikos, isyanı sırasında ele geçirdiği ve üs olarak kullandığı bu kentlerde de sikkeler darp etmiştir. Yukarıda da bahsedildiği gibi sadece Thyateira'da değil Mysia'nın sınırları içerisinde yer alan Stratonikeia'da ve Apollonis'te de sikke bastırmıştır[1093].

5.1.3. Monogramlar, Semboller ve *Magistratus*'lar

Hellenistik Dönem'de Thyateira'da darp edilen bronz emisyonlarla ilgili olarak modern araştırmacılar, bu serilerin Seleukoslar'a mı yoksa Attaloslar'a mı ait oldukları konusunda sınıflandırmayı tipolojinin yanı sıra monogramları dikkate alarak yapmışlardır. Dolayısıyla **H01** dışındaki diğer seriler Attaloslar Dönemi'ne tarihlendirilmektedir[1094]. Serilerde yer alan bu monogramlar sadece arka yüzlerde karşımıza çıkmaktadır. **H01** serisinin arka yüzünde yer alan monogramı ligatür şeklinde görülmektedir (**Tablo 3**). Bu monogram muhtemelen sikke basmadan sorumlu bir *magistratus* ile ilgili olmalıdır. **H02, H03, H04, H05** serilerinde ise monogramı yer almaktadır (**Tablo 3**). Bu serilerde benzer monogramların görülmesinden dolayı Attaloslar zamanında darp edilmiş olduğu düşünülmektedir[1095].

[1090] Robinson, 1954: s. 1-2.
[1091] Robinson, 1954: s. 4-6.
[1092] Robinson, 1954: s. 1-2.
[1093] Robinson, 1954: s. 1-8; Kleiner − Noe, 1977: s. 103-106.
[1094] Imhoof-Blumer, 1897: s. 148-149; Gkikaki, 2015: s. 81-82.
[1095] Imhoof-Blumer, 1897: s. 148-149; Gkikaki, 2015: s. 81-82.

Gkikaki bu monogramın H, N, Y, P harflerinden oluştuğunu söylemektedir. Fakat bu konuda başka bir bilgi aktarmamaktadır[1096]. Benzer bir şekilde **H01** tipinde olduğu gibi bu monogram da sikkeden sorumlu *magistratus* ile ilgili olmalıdır.

H02 ve **H03** sikke tipinde ise monogramı diğer sikke tiplerinde olduğu gibi yoğun görülmemektedir (**Tablo 3**). Bunun nedenleri arasında bu iki sikke tipinin özellikle **H02** ve **H03** serisinin varyasyonları bulunmaktadır. **H02** serisinde, **H02a**'da ise ve monogramı ile karşılaşılmaktadır (**Tablo 3**). Bilindiği üzere Araştırmacılar bu döneme tarihlenen bronz emisyonları monogramlar bağlamında tarihlendirmektedir[1097]. Dolayısıyla **H02** tipinde görülen monogramı yerine **H02a**'da , monogramının yer alması ve buna ilaveten **H02**'den farklı olarak **H02a** çelenk'in bulunmaması tarihlendirme konusunda farklı bir öneri getirilmesinde muhtemelen ayırt edici unsurlardan biridir[1098].

Tip	Sembol
H03d	
H03d	
H03c	

Tablo 2 Hellenistik Dönem Bronz Sikkelerde Yer Alan Semboller

Tip	Monogram
H01	
H02, H03, H04, H05	
H02.a	(?)

Tablo 3 Hellenistik Dönem Bronz Sikkelerde Yer Alan Monogramlar

[1096] Gkikaki, 2015: s. 81.
[1097] Imhoof-Blumer, 1897: s. 148-149; Gkikaki, 2015: s. 81-82.
[1098] Sarılar-Özdemir, 2021a: s. 191.

H03 sikke tipinde diğer serilerde olduğu gibi monogramı yer almaktadır (**Tablo 3**), fakat diğer serilerde olduğu gibi yoğun olarak görülmemektedir. Çünkü **H03** tipine ait bazı sikkelerde ve **H03c**, **H03d** serilerinde bu monogram bulunmamaktadır. **H04** ve **H05** tiplerinde ise benzer şekilde monogramı yer almaktadır.

Hellenistik Dönem'de darp edilmiş bronz sikkelerde **H03** sikke tipinin varyasyonlarından biri olan **H03c**'de yay **H03d**'te ise palmiye sembolü görülmektedir (**Tablo 2**). Bu sikke serilerinde rastladığımız bu semboller sadece arka yüzlerde karşımıza çıkmaktadır.

Magistratus isimleri sikkeler üzerinde bazen ön yüzlerde bazen ise arka yüzlerde yer almaktadır. Thyateira'da ise bu isimler bronz serilerde sadece ön yüzlerde ve **H03** sikke tipinde görülmektedir. Diodotos, Hermok (rates?)[1099] ve Menandros karşılaştığımız isimler arasındadır[1100] (**Tablo 4**). Thyateira'da MÖ 2. yüzyıla ait bir yazıtta Diodotos ismine rastlamaktayız[1101]. İsim listesinden oluşan bu yazıtta Diodotos ismi birkaç kez geçmektedir. Yazıtta Diodotos'un yanı sıra Menodoros ismi de geçmektedir. Epigrafik belgede tekrarlanan isimlerle ilgili olarak H. Malay, bunların aynı aileye mensup kişiler olabileceğini vurgularken bu isim listesinin yapılma amacının ise bilinmediğini ifade etmektedir[1102]. Fakat sikkelerde karşımıza çıkan *magistratus*'ların aynı kişi olduğu yargısına varmak güçtür. Bunun dışında ön yüzlerde görülen bu *magistratus* isimleri, bazı sikkelerde sikke kondisyonunda görülen aşınmadan dolayı okunamamaktadır. *Magistratus* isimlerinin yer aldığı sikkelerde herhangi bir monogram da bulunmamaktadır.

[1099] Imhoof-Blumer, 1897: s. 149.
[1100] Münsterberg, 1973: s. 150.
[1101] Malay, 1999: s. 45, no. 35.
[1102] Malay, 1999: s. 46.

***Magistratus* Adı**	**Tip**	
Diodotos	**H03a.1; H03a.2**	
Hermok (Hermokrates)	**H03**	
Menandros	**H03**	

Tablo 4 Hellenistik Dönem Bronz Emisyonlarda Görülen *Magistratus* İsimleri[1103]

Kentin tek gümüş sikke serisini oluşturan *kistophoros*'lar yukarıda da bahsettiğimiz üzere Aristonikos zamanında darp edilmiştir. Bu serilerde herhangi bir monogramla karşılaşılmamaktadır. Bunun yanı sıra Thyateira'da basılan bu *kistophoros*'ların arka yüzünde Thyateira'yı ifade eden ΘΥΑ kısaltması ve Aristonikos'un birinci ve ikinci yılını gösteren A ve B harfleri bulunmaktadır[1104]. Öncelikle B harfi'nin Aristonikos'un ikinci yılına yani MÖ 133-132 yılları arasına tarihlendiği düşünülmektedir[1105]. Kampmann, bununla ilgili Thyateira'da Aristonikos'un ikinci yılını gösteren B harfinin olduğu sikkelerin darp edildiğini söylemektedir. Ayrıca Kampmann, Thyateira'ya ait olduğu düşünülen A harfinin yer aldığı bir sikke serisi[1106] ile ilgili olarak bu seride yer alan A harfinin Aristonikos'un ilk yıllarına ait olduğunu ve bu serilerin muhtemelen Thyateira'da darp edilmiş olabileceğini ifade etmektedir[1107]. Kleiner-Noe ise A harfinin yer aldığı sikkenin muhtemelen Aristonikos'un birinci yılına denk geldiğini söylemektedir. Fakat aynı zamanda Thyateira'da basılmış *kistophoros*'ların kötü bir taklidi olabileceğini de ifade etmektedir[1108]. Carbone ise konuya açıklık getirerek Aristonikos'un ilk iki yılını Thyateira'da geçirmiş olduğunu vurgularken Aristonikos'a ait A (**K01.7**) ve B (**K01.1-6; 8-21**) harflerini içeren sikkelerin Thyateira'ya ait olduğunu söylemektedir[1109]. Sonuç olarak bu sikkeler II. Eumenes zamanında değil, Aristonikos zamanında

[1103] "*Magistratus*'ların Listesi"nde monogramlara ve sembollere yer verilmemiştir. Bunun nedeni **Tablo 4**'te isimleri geçen *magistratus* isimlerinin yer aldığı sikkelerde herhangi bir monograma veya sembole rastlanılmamasıdır.
[1104] Carbone, 2020: s. 11.
[1105] Robinson, 1954: s. 1-2, 7-8; Kleiner – Noe, 1977: s. 103-104.
[1106] Kleiner – Noe, 1977: s. 106, Plate XXXVIII, no. 10; Adams, 1980: s. 303.
[1107] Kampmann, 1978: s. 39-40. Ayrıca bkz. Daubner, 2006: s. 71.
[1108] Kleiner – Noe, 1977: s. 106.
[1109] Carbone, 2020: s. 11.

basılmıştı[1110]. Apollonis'teki serilerde üçüncü yılı ifade eden Γ ve dördüncü yılı ifade eden Δ Stratonikeia'daki serilerde ise sadece Δ harfi yer almaktadır[1111].

5.1.4. Birimler

Hellenistik Dönem'e tarihlenen bronz emisyonlarda sikkelerin çapları ve gramları birlikte dikkate alındığında üç birim tespit edilmiştir. Kentte darp edilmiş beş seriye göre bunların medyan ağırlıkları esas alınarak genel bir birim tablosu oluşturulmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla bazı serilerde çap ve gram açısından farklılık arz eden ve az sayıda olan sikkeler değerlendirmenin dışında bırakılmıştır. En küçük birim olarak ise *khalkous* dikkate alınmıştır[1112]. Özellikle gramlar dikkate alındığında *Tetrakhalkous* (**A**), *Dikhalkous* (**B**) ve *Khalkous* (**C**) olmak üzere üç birimde sikke darp edildiği görülmektedir. Bunlar arasında **B** biriminde basılan sikkelerin ağırlıkta olduğu gözlemlenmektedir.

Thyateira sikkelerinin birimleri konusunda modern araştırmacılardan Gkikaki, 4 birim önerisi getirmiştir ve Attaloslar Dönemi'ne tarihlendiği düşünülen dört seriyi dikkate almıştır. Her seriye bir birim vermiştir. Bu şekilde bir ayrım gözetmiştir. Seleukoslar Dönemi'ne tarihlendiği düşünülen **H01** sikke tipini ise bu sınıflandırmanın dışında tutmuştur. Kentin bronz emisyonlarına dair genel bir birim tablosu oluşturmamıştır[1113]. En yüksek birim olarak sınıflandırdığı **H02** sikke tipini **A** birimi olarak adlandırmış çap ve gramını, 19-21mm, 7,71-9,37 g aralığında vermiştir. Thyateira darplarında **A** birimi sadece **H02** sikke tipinde görülmektedir. Ayrıca bu sikke tipinin varyasyonu olan **H02a**'da ise **B** biriminde darp edildiği anlaşılmaktadır. Bu seri monogramlar bağlamında ise Attaloslar zamanına tarihlendirilmektedir[1114]. Fakat yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere **H02** sikke tipinin varyasyonunda **H02a**'da farklı bir monogramın yer alması ve Seleukos sikke tipolojisini yansıtması

[1110] Robinson, 1954: s. 1-2.
[1111] Robinson, 1954: s. 1-2, 7-8; Kleiner – Noe, 1977: s. 103-104.
[1112] *Khalkous* en küçük birim olarak alınmıştır. Obol, drahminin 1/6'ine *Khalkous* ise obol'un 1/8 karşılık gelmektedir (Psoma, 2012: s. 17-18, 21).
[1113] Gkikaki, 2015: s. 81-83.
[1114] Imhoof-Blumer, 1897: s. 148-149; Gkikaki, 2015: s. 81-82.

nedeniyle bu serinin ilk olarak Seleukoslar Dönemi'nde darp edildiği önerisi getirilmiştir[1115]. Birim açısından karşılaştırdığımızda görülen farklar da bu serilerin belki de ilk olarak **B** biriminde ve daha sonra **A** biriminde basılmış olduğuna işaret ediyor olabilir.

Birim (A) (23-20mm, 9.00-7.00 g)	**Birim (B)** (20-17mm/16-14mm, 6.00-3.00g)	**Birim (C)** (10mm, 1,1.08g)
H02	**H01**	**H04**
	H02A	
	H03	
	H04	
	H05	

Tablo 5 Hellenistik Dönem Bronz Sikkelerin Birim Tablosu

Seleukoslar Dönemi'nde darp edildiği düşünülen **H01** tipi sadece **B** biriminde basılmıştır. Kent darplarında Hellenistik Dönem'de bronz sikke emisyon hacminin en geniş serisi olan **H03** sikke tipi de benzer bir şekilde **B** biriminde darp edilmiştir. Bu seriler de Attaloslar zamanına tarihlendirilmektedir. **H04** tipi diğerlerinden farklı olarak çap ve gramları bakımından **B** ve **C** olmak üzere iki farklı birimde darp edilmiştir. **H05** tipi ise sadece **B** biriminde basılmıştır. Genel olarak değerlendirdiğimizde ise bronz emisyonlarda yoğun olarak **B** birimi tercih edilmiştir.

Kentteki tek gümüş sikke serisi *kistophoros*'lardır. Bu gümüş sikkeler genel olarak ağırlığı Attika sistemine göre darp edilmiş 17,2 g olan gümüş tetradrahmi'ye göre daha düşük bir gramaja sahip olan 12,60 g ağırlığında darp edilmiştir[1116]. Thyateira'da Aristonikos zamanında darp edilen bu seriler ise 12,83-12,42 g

[1115] Sarılar-Özdemir, 2021a: s. 191.
[1116] Kleiner – Noe, 1977: s. 17, Psoma, 2009: s. 170.

aralığındadır. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere sikkelerin arka yüzünde basıldığı yıla işaret eden **A** ve **B** harfleri yer almaktadır[1117].

5.1.5. Lejantlar

Hellenistik Dönem'de Thyateira'da darp edilen sikke serileri yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere yoğun değildir. Serilerin arka yüzünde kentin *ethnikon*'unu gösteren ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ lejantı genetivus plural haliyle yer almaktadır[1118]. Hellenistik Dönem sikkelerinin lejantlarında karşılaştığımız gibi bu sikke serilerinde de lejant sikke yuvarlağının her iki tarafında dikey olarak yer almaktadır. Fakat ön yüzde Apollon'un, arka yüzde çifte baltanın olduğu serinin arka yüzünde lejantın dikey değil yatay şekilde olduğu gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra Pergamon darbı olan bir *panegyris* sikkesinin ön yüzünde ise ΘΥΑΤΕΙ lejantıyla karşılaşılmaktadır. Gümüş sikke serisi olan *kistophoros*'larda ise arka yüzde ΘΥΑ lejantı görülmektedir.

5.1.6. Kalıp İlişkileri

Hellenistik Dönem Thyateira darpları ile müze çalışmaları sırasında bu konuda hata payını azaltmamıza yardımcı olacak bir mülaj çalışması yapılamamıştır. Dolayısıyla kalıp ilişkileri bu çalışmada sadece fotoğraflar üzerinden tespit edilmeye çalışılmıştır. Kalıp ilişkileri kapsamında bu dönemde sikke darbının yoğun olduğu seriler tercih edilmiştir. Fakat bu bağlamda **H02, H04** ile sikke emisyon hacminin en geniş serisi olan **H03** sikke tipinin kalıp ilişkileri incelenmiştir. Fakat **H01** sikke tipi için şunu söyleyebiliriz ki tek bir ön ve arka yüz kalıbı kullanmışlardır. **H02** tipinde 2 ve 6 no'lu sikkeler aynı ön yüz kalıbına sahiptir. Fakat **H02** tipinin varyasyonu olan **H02a**'da ise 2 ve 6 no'lu sikkeler ön yüz kalıbına sahiptir. **H03** sikke tipinin dört varyasyonu bulunmaktadır. **H03** serilerinde 9, 11, 15, 20, 27, 38, 68, 71 no'lu sikkelerin ön yüz kalıpları aynıdır. **H03b** serisinde ise 2, 4, 5 no'lu sikkelerin ön yüz

[1117] Carbone, 2020: s. 11.
[1118] Kentin *ethnikon*'u *genetivus* plural formda kullanılarak kent halkına ithaf edilmektedir (Harl, 1987: s. 21).

kalıpları aynıdır. **H04** serisinde 1, 2, 3 no'lu sikkeler aynı ön yüz kalıbına sahiptir. 2, 3, 4 no'lu sikkeler ise aynı arka yüz kalıbına sahiptir.

5.1.7. Kontrmarklar

Kontrmark, bronz serilerde ilk olarak **H01** daha sonra ise **H02.a** serisinin ön yüzünde görülmektedir. Bu kontrmarklar'da yıldız motifi yer almaktadır. Hellenistik Dönem'de basılan sikkeler üzerinde yıldız motifinin yaygın bir şekilde kullanıldığı bilinmektedir[1119]. Gkikaki yıldız kontrmark'ı konusunda bu serilerin yeni bir krali otorite altında sikkenin değerinin yeniden geçerli kılınmasıyla ilgili olabileceğini düşünmektedir. Fakat bu kontrmark'ın ne zaman basıldığı konusunda kesin bir şey söylemenin güç olduğunu da ilave etmektedir[1120].

H01 sikke serisinin bilindiği üzere Seleukoslar zamanında darp edildiği düşünülmektedir[1121]. **H02** tipi ise sikkede yer alan monogram nedeniyle Attaloslar zamanına tarihlendirilmektedir[1122]. Ayrıca sikkenin ön yüzünde yer alan çelenk de tarihlendirme konusunda belirleyici bir unsur olarak görülmektedir[1123]. Fakat tipoloji açısından Seleukos ikonografisini yansıtmaktadır ve **H02.a** serisinde çelenk ve farklı bir monogramın olması nedeniyle farklı bir tarihlendirme önerisi getirilmiştir[1124]. Dolayısıyla **H01** serisinde olduğu gibi bu seride de **H02.a**'da benzer bir kontrmark'ın yer alması belki de yine benzer bir işlevi yansıtıyor olabilir[1125].

[1119] Gkikaki, 2015: s. 80.
[1120] Gkikaki, 2015: s. 80.
[1121] Imhoof-Blumer, 1897: s. 147; BMC Lydia, s. cxxi.
[1122] Imhoof-Blumer, 1897: s. 148-149; Gkikaki, 2015: s. 81-82.
[1123] Gkikaki, 2015: s. 82.
[1124] Sarılar-Özdemir, 2021a: s. 191.
[1125] Gkikaki bu yorumunu **H01** serisinde yer alan kontrmark'lar için söylemektedir. Bkz. Gkikaki, 2015: s. 82-83. Bu tez kapsamında ise benzer bir yorum sadece **H02.a** serisi için yapılmıştır.

5.2. Roma İmparatorluk Dönemi Sikkelerine Genel Bir Bakış

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Lydia kentlerinden Sardeis, Magnesia ad Sipylum, Dios Hieron, Mastaura sikke darbına Augustus'tan ve Tiberius'tan[1126]; bölgenin orta ölçekli kentlerinden olan Thyateira, Hierokaisareia, Mostene ve Maionia ise Claudius'tan itibaren başlamıştır[1127]. Bunun yanı sıra Thyateira'ya çok yakın bir konumda yer alan Iulia Gordos, Apollonis, Bagis, Silandos ve Daldis ise diğerlerinden farklı olarak Roma İmparatorluk Dönemi'nde ilk olarak Flaviuslar Dönemi'nde sikke basmıştır[1128]. Mionnet, Thyateira'da ilk sikke darbının Augustus zamanında gerçekleştiğini söylemektedir[1129]. Fakat veriler bu durumun Claudius zamanında başladığını göstermektedir (**RİP01**)[1130].

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira'nın sikke tipolojisinde Hellenistik Dönem'e göre bir artış söz konusudur[1131]. Özellikle MS 2. yüzyıl ile MS 3. yüzyıl arası dönemde sikke tiplerinin yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Hellenistik Dönem'den itibaren sikkelerde karşımıza çıkan Apollon ve Artemis'in Roma İmparatorluk Dönemi'nde farklı sikke serileri bulunmaktadır. Ayrıca bu döneme tarihlenen çok sayıda yazıt da bu durumu desteklemektedir ki Apollon ve Artemis kentin en önemli iki tanrısıdır. Bunun yanı sıra bu dönemden itibaren Yunan *pantheon*'una ait çok sayıda tanrı ve tanrıça betimleri, Tyrimnos gibi kente özgü yerel tipler, Serapis ve Isis gibi Mısır kökenli tanrılara ait tasvirler de kentin sikke serilerinde görülmektedir. Personifikasyonlar arasında ise Tykhe, Nemesis, Nike, Senatus ve Demos tasvirleri ile Lykos Nehir Tanrısı gelmektedir. Son olarak Thyateira'da yoğun olarak görülmese de mitolojik sahneleri içeren betimler MS 3. yüzyılda Severus Alexander'e ait sikke

[1126] Augustus: Sardeis: (RPC Online I, 486-487); Dios Hieron: (RPC Online I, 429-430, RPC Online II, 163); Hypaipa: (RPC Online I, 427); Tiberius: Magnesia ad Sipylum: (RPC Online I, 415); Mastaura: (RPC Online I, 443-444; RPC Online II, 172).
[1127] Hierokaisareia: (RPC Online I, 405; RPC II, 149; RPC II, 163); Maionia: (RPC Online I, 490-491); Mostene: (RPC Online I, 417, RPC Online II, 155); Thyateira: (RPC Online I, 404).
[1128] RPC II 149. Flaviuslar'ın Lydia'nın doğusunda daha aktif oldukları düşünülmektedir (Hochard, 2020: s. 706, 710).
[1129] Mionnet IV s. 156, no. 889.
[1130] BMC Lydia, s. cxxi-cxxii; RPC I 404.
[1131] Bu tez çalışması kapsamında Thyateira darplarında Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen, İmparator Portresiz olan sikke serilerinde 82 tip, İmparator Portreli serilerde ise 247 tip tespit edilmiştir.

serilerinde karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca MS 2. yüzyıldan itibaren arka yüzlerde görülen imparatorlara ait tasvirler de yine Thyateira sikkelerinde rastlanılmaktadır.

Hellenistik Dönem	**Roma İmparatorluk Dönemi**
	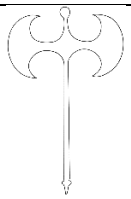
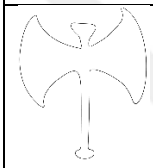	
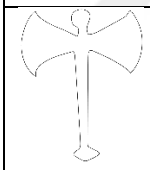	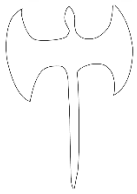

Tablo 6 Thyateira Sikkelerinde Görülen Çifte Baltaların Dönemsel Sınıflandırılması

Iulius-Claudius Hanedanı zamanında kentin sikke politikasına genel bir perspektifle bakıldığında tipolojinin çeşitli olmadığı görülmektedir. Kentte bu sülale zamanında darp edilmiş sikkeler Claudius ve Nero'ya aittir. Arka yüz tipleri hanedana mensup kadın üyelerin tasvirlerinden, çifte balta betiminden oluşmaktadır ve küçük birimlerde basılmış bu sikkeler birbirinin tekrarı niteliğindedir (**RİP01**, **RİP03**, **RİP04**, **RİP05**)[1132].

[1132] Roma İmparatorluk Dönemi'yle birlikte Roma'da, hanedana mensup kadın üyelerin tasvirleri sikkelerde yer almaktadır. Bu Roma'nın uyguladığı bir politikadan ibaretti. Çünkü hanedan mensubu bu kadınlar sayesinde Roma, devletin uyumunu, devamlılığını göstermeyi ve bunu Romalılarla bütünleştirmeyi amaçlamaktaydı. Sikkelerde görülen bu kadın tasvirleri eş ya da anne sıfatıyla Roma'nın soyunu devam ettiren kutsal bir öge konumundaydı. Aynı zamanda bu betimler Roma İmparatorluğu için sivil düzen, sağlık ve güvenlik gibi temaları da bir anlamda yansıtmaktaydı (Claes,

Lydia'daki birçok kentin sikkesinde[1133] hanedan kadınlarına ait tasvirlere rastlanılmaktadır. Thyateira'da ise ilk olarak Claudius ve Nero sikkelerinde bu durum gözlemlenmektedir. Kent darplarında ön yüzde Claudius'un yer aldığı tek bir seri bulunmaktadır. Bu sikke serisinin arka yüzünde ise eşi Agrippina Minor (Genç) yer almaktadır (**RİP01**). Ayrıca Claudius zamanında kentte darp edilen iki seriden birinde ön yüzde Britannicus, arka yüzünde çifte balta (**RİP02**); diğer seride ise ön yüzde Nero, arka yüzde ise yine çifte balta yer almaktadır (**RİP03, RİP03a**).

Kent darplarında Nero'ya ait ise üç sikke serisi bulunmaktadır. Bu serilerden birinde ön yüzde Nero, arka yüzde ise annesi Agrippina Minor yer almaktadır (**RİP04**). Nero zamanında hem Roma'da darp edilmiş sikkelerde hem de Roma'nın egemenliği altında olan kentlerin sikkelerinde annesi Agrippina Minor'un olduğu betimlere rastlanılmaktadır[1134]. Thyateira'da da benzer bir durum söz konusudur. İkinci seride yine ön yüzde Nero'nun kendi portresi, arka yüzde ise karısı Poppaea yer almaktadır (**RİP05**). Hanedana mensup kadınların betimleri Thyateira darplarında Claudius ve Nero sikkelerinin sadece arka yüzlerinde görülmektedir. Fakat Magnesia ad Sipylum'da darp edilmiş bir Nero sikkesinde Thyateira'dakinin aksine (**RİP04**) Nero ile Agrippina ön yüzde birlikte tasvir edilmiştir[1135]. Benzer bir şekilde yine Magnesia ad Sipylum'da basılmış bir diğer seride ön yüzde Nero, Poppaea ile betimlenmiştir[1136]. Kısacası Hellenistik Dönem'de Ptolemaios sikkelerinde ön yüzlerde görülen benzer tasvirlere Roma İmparatorluk Dönemi'nde, Magnesia ad Sipylum'da ve Mostene'de[1137] de rastlanmaktadır.

2013: s. 16). İlk olarak Roma Cumhuriyet Dönemi'nde önemli siyasi kişiliklerin eşlerinin betimleri sikkelerde görülmeye başlamıştı. Marcus Antonius'un karısı Fulvia, ikinci eşi ve aynı zamanda Octavianus'un kız kardeşi olan Octavia'nın da betimlerinin olduğu sikkeler bulunmaktadır (Hekster, 2015: s. 112). Bunun yanı sıra kent sikkelerinde de bu tiplerle yoğun olarak karşılaşılmaktadır (Hekster, 2015: s. 137).

[1133] RPC I, s. 23. Claudius: Tralleis: (RPC Online I, 2654); Nysa: (RPC Online I, 2665); Mostene: (RPC Online I, 2461). Nero: Hypaipa: (RPC Online I, 2543; RPC Online I, 2545); Magnesia ad Sipylum: (RPC Online I, 2457; RPC Online I, 2458; RPC Online I, 2459) gibi kentlerde de benzer tasvirlerle karşılaşılmaktadır.

[1134] Hekster, 2015: s. 131-132.

[1135] Nero − Agrippina (RPC Online I, 2457).

[1136] Nero − Poppaea (RPC Online I, 2459).

[1137] Claudius − Agrippina (RPC Online I, 2461).

Thyateira'da darp edilmiş Nero'ya ait bir diğer seride ön yüzde Nero, arka yüzde ise adeta kentle özdeşleşen bir tip olan çifte balta yer almaktadır (**RİP03a**). Bu sikke tipi Roma İmparatorluk Dönemi'nde Iulius-Claudius Hanedanı Dönemi'nde bronz emisyon sikke hacminin en geniş olduğu seridir. İlk olarak Claudius Dönemi'nde yani Nero'nun Caesar olduğu dönemde darp edilen bu seri (**RİP03**) Nero imparator olduktan sonra yeniden tedavüle çıkarılmıştır. İki seri arasındaki ayrımı öncelikle lejantlar ortaya koymaktadır (**RİP03a**). Ayrıca Nero'nun Caesar dönemindeki portresi ile imparator olduktan sonraki portresi arasındaki farklılık da bu iki seriyi birbirinden ayırmaktadır. Ayrıca bu sikke tipine ait bazı sikkelerde ön yüzlerde Nero portresinin üzerinde derin çizikler görülmektedir. Bazılarında ise Nero'nun portresini adeta kapatırcasına + şeklinde kontrmark yer almaktadır[1138] (**RİP03a.81; RİP05.1; RİP05.19; RİP05.20**). Nero'ya ait bir seride ise ön yüzde Nero, arka yüzde ise çifte balta bulunmaktadır[1139]. Bu serinin **RİP03** sikke tipinden tek farkı ön yüzde ΣΤΑΤ ΜΕΣΣΑΛΛΙΝΑ CEBA lejantının yer almasıdır. RPC I'de bu sikkenin ΝΕΡΩΝ ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ CEBA lejantı yerine ΣΤΑΤ ΜΕΣΣΑΛΛΙΝΑ CEBA lejantını okumak için tasarlanan bir Nero sikkesi olduğu belirtilmektedir **(RİP03b)** [1140].

Flaviuslar zamanında bölge genelinde sikke serilerinde genellikle kentlere özgü yerel temaların yanı sıra zaferlerle ilişkili ve mimari yapılarla ilgili betimlerin olduğu gözlemlenmektedir. Thyateira'da Flavius Hanedanı zamanında basılan sikkelerde de benzer bir tipoloji hâkimdir. Vespasianus zamanına ait tek bir sikke serisinde ön yüzde imparatorun realistik portresi, arka yüzde ise *tetrastylos* düzende tasvir edilmiş bir tapınak betimi yer almaktadır (**RİP06**). Bu betim kentte ilk kez Vespasianus'a ait bir seride görülmektedir. Vespasinus'da olduğu gibi Titus'un da Thyateira'da tek bir sikke serisi vardır. Ön yüzde Titus'un olduğu bu sikkenin arka yüzünde Nike betimi yer almaktadır (**RİP07**). Domitianus sikkelerinde de (**RİP09**; **RİP09a**) benzer bir tipoloji görülmektedir. Nike tasvirinin yer aldığı Domitianus'a ait bir serinin arka yüzünde lejantta imparatorun askerî başarısı ile ilgili olan *Germanicus*

[1138] Howgego, 2005: s. 232, no.641.
[1139] BMC Lydia, 303, no. 68.
[1140] RPC I, s. 405.

unvanı yer almaktadır (**RİP09a)**. Flaviuslar'ın, sikke serilerinde genel olarak zaferlerine atıf olarak seçtikleri tiplerden biri Nike'dir[1141]. Kısacası Flaviuslar Dönemi'nde Thyateira'da darp edilen sikkelerdeki Nike tasvirleri de benzer bir şekilde Flaviuslar'ın kazandıkları zaferlerle ilişkili olmalıdır. Çünkü sikke tiplerinin seçimleri, sikke darp memurunun insiyatifinde olmasına rağmen, kentler imparatorların askerî başarılarını sikkelerinde tercih etmekteydiler[1142]. Bunun yanı sıra Flavius Hanedanı zamanında kent sikkelerinde ön yüzlerde hanedan üyelerinin portreleri yer almaktadır. Bu bağlamda kentte Titus'un kızı Iulia Titi'ye ait darp edilmiş tek bir sikke serisi bulunmaktadır. Sikkenin ön yüzünde Iulia Titi, arka yüzünde ise tripod yer almaktadır (**RİP08**). Bu seriler muhtemelen Titus zamanında basılmış olmalıdır[1143]. Çünkü Thyateira'nın yanı sıra Roma İmparatorluk Dönemi kent sikkelerinde, genellikle Iulia Titi'nin sikkelerinin Titus'un zamanında darp edildiği bilinmektedir[1144]. Ayrıca Thyateira'da darp edilmiş Iulia Titi'nin portresi, stilistik açıdan Asia Eyaleti'nde darp edilmiş *cistophorus* serilerinde yer alan portresiyle de benzerlik göstermektedir[1145].

Kentte darp edilen Domitianus'a ait serilerin Vespasianus ve Titus sikkelerine göre çeşitlilik gösterdiği gözlemlenmektedir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Domitianus'a ait sikke tipleri arasında Nike'nin yanı sıra kente özgü yerel tipler de görülmektedir. Bu bağlamda bu serilerden birinin ön yüzünde Domitianus, arka yüzünde ise elinde çifte balta tutan Apollon *Tyrimnaios* (**RİP10**); diğer seride ise yine ön yüzünde Domitianus, arka yüzünde Tykhe (**RİP11**) yer almaktadır. Apollon ile Tykhe betiminin olduğu bu iki sikke serisi Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde ilk olarak Domitianus sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır. Domitianus'un yanı sıra karısı Domitia Longina'ya ait sikkeler de kentte darp edilmiştir. Bu serilerden birinde arka yüzde tripod, diğer seride ise lir yer almaktadır (**RİP12, RİP13**). Flavius Hanedanı zamanında Thyateira'da basılmış sikkeleri genel olarak değerlendiğimizde zaferler ile ilgili tasvirlere, mimari yapılara ve kente özgü

[1141] Hurlet, 2016: s. 30.
[1142] Carradice, 2012: s. 387.
[1143] RPC II, 147. Iulia Titi'ye ait *cistophorus*'ların Domitianus Dönemi'nde darp edildiği bilinmektedir.
[1144] Assos: (RPC Online II, 899); Temnos: (RPC Online II, 981). Fakat Smyrna'da darp edilen Iulia Titi'ye ait bronz bir sikke serisi Domitianus zamanına tarihlendirilmektedir (RPC Online II, 1021).
[1145] RPC II 871; RPC II 872.

yerel ögelere yer verildiği gözlemlenmektedir. Bunun dışında Iulia Titi'ye ve Domitia'ya ait sikke serilerinde Apollon ile ilişkili semboller tercih edilmiştir (**RİP08, RİP12, RİP13**). Kısacası Flavius Hanedanı'nın genel olarak sikke "propagandası"na baktığımızda Vespasianus ve Titus zamanında Yahudilere; Domitianus Dönemi'nde ise Germanlara karşı elde edilen zaferlerin sikkelere yansıdığı görülmektedir.

Thyateira darplarında özellikle "İmparator Portreli" sikkeler dikkate alındığında düzenli bir sikke darbının olmadığı görülmektedir. Domitianus Dönemi'nden, MS 2. yüzyılda Traianus'a kadar olan süre içerisinde "İmparator Portreli" sikke serilerinde bir kesinti yaşanmıştır. Hadrianus'un *cistophorus* serisi dışında Thyateira'da Hadrianus Dönemi'ne tarihlenen iki bronz sikke serisi bulunmaktadır (**RİP 30**, **RİP 31)**. Kent darplarında Antoninus Pius'a ait herhangi bir sikke serisi de bulunmamaktadır. Fakat Antoninus Pius'un imparatorluğu zamanında Marcus Aurelius'un Caesar olduğu dönemde kentte basılmış Marcus Aurelius sikkeleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Maximinus ile III. Gordianus dönemleri ile I. Philippus ile Valerianus dönemleri arasında kentte "İmparator Portreli" sikkelere ait sikke darbı bulunmamaktadır. Kentteki son sikke darbı ise Gallienus Dönemi'ne tarihlendirilmektedir.

Traianus zamanında basılan kent sikkelerinde bazı yenilikler söz konusudur. Bunlardan biri sikke tiplerindeki artıştır. Kentin en önemli tanrılarından biri olan Artemis'in tasvirlerinin yer aldığı sikke serileri bunlardan biridir. Zeus *Lydios* (**RİP21**) Athena (**RİP16**), Artemis (**RİP17**), Amazon (**RİP18**), Tykhe (**RİP15**), Dionysos (**RİP19**) ve Apollon (yılan tutan) (**RİP22, RİP23**) gibi tipler de yine ilk olarak Traianus sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kentte ilk defa Domitianus sikke serilerinde görülen Apollon *Tyrimnaios* tipi (**RİP10)** ile Domitianus ve Titus sikkelerinde rastladığımız Nike betimi (**RİP14**) Traianus sikkelerinde de görülmektedir. Traianus'a ait serilerde lejantlarda imparatorun zaferlerinden sonra almış olduğu unvanlar yer almaktadır (**RİP16**)[1146]. Thyateira'da ön yüzde Traianus'un arka yüzde Athena'nın yer aldığı seride imparatorun aldığı her unvandan sonra da

[1146] Bkz. 5.2.4. Lejantlar.

lejantların değiştiği görülmektedir (**RİP16.3, RİP16.5, RİP16.11, RİP16.12, RİP16.14, RİP16.15, RİP16.17**). Kısacası kent, imparatorun başarılarını tanıyarak Roma'ya olan sadakatini tipolojinin yanı sıra bu yolla da göstermeyi tercih etmişti. Fakat imparatorun aldığı son unvan olan *Particus*'tan sonra dahi kent darplarında Traianus'un ön yüzlerdeki portresinde bir değişiklik görülmemektedir. İmparator, Thyateira sikkelerinde genellikle genç portresiyle tasvir edilmiştir[1147].

Domitianus'tan sonra Roma sikkelerinde Traianus'a kadar olan süre içerisinde hanedan kadınlarına ait tasvirler sikkelerde görülmemektedir[1148]. Bu durum kent sikkeleri için de geçerlidir. Traianus zamanında ise karısı Plotina'nın, kız kardeşi Marciana'nın ve Marciana'nın kızı Matidia'nın sikkeleri basılmıştır. Thyateira'da da benzer serilere rastlanılmaktadır. Bu sikkelerin arka yüzlerinde yer alan tipler ise birbirinin tekrarı niteliğindedir. Bunlar Tykhe, Lir ve çelenk içerisinde kent *ethnikon*'u gibi serilerden oluşmaktadır (**RİP25, RİP26, RİP27, RİP28, RİP29)**. Traianus ile görülen yeniliklerden bir diğeri ise *magistratus* isimlerinin sikkelerde yer almasıdır[1149]. Hadrianus Dönemi'nde kentteki en önemli sikke serisi *cistophorus*'lardır. Küçük Asya'da birçok kentte darp edilen bu serilerden biri de Thyateira'ya aittir. Bu seri Roma İmparatoruk Dönemi'nde Thyateira'da basılmış tek gümüş sikke serisidir.

Thyateira sikkelerinde Traianus ile başlayan sikke tiplerindeki artış Lucius Verus ve Marcus Aurelius'un ortak imparator olduğu dönemde[1150] ve özellikle Commodus zamanında devam etmiştir. Ayrıca kent darplarında tipoloji açısından en zengin dönemin Antoninus Hanedanı zamanı olduğu gözlemlenmektedir. MS 2. yüzyıldan itibaren arka yüzlerde imparatorlarla ve onların askerî başarılarını gösteren temalarla karşılaşılmaktadır. Thyateira'da da Marcus Aurelius zamanında darp edilen serilerde bu durum görülmektedir. Bunlar arasında *adventus* sikkeleri önemli bir yere sahiptir. Marcus Aurelius ile Commodus'un ortak imparatorluğu döneminde darp

[1147] RPC III, s. 220.
[1148] Claes, 2013: s. 228.
[1149] Bennett, 2014: s. 41-42.
[1150] Bennett, 2014: s. 42.

edilmiştir. Fakat sikkede betimlenen imparatorun (Marcus Aurelius) Thyateira'yı ziyaret edip etmediği bilinmemektedir. Bu durum sadece sikke serisi ile desteklenmektedir (**RİP56**). Ayrıca kent darplarında MS 2. yüzyılda özellikle Marcus Aurelius ile birlikte ön yüzlerde yer alan imparator portrelerinde imparatorların *paludamentum* ile tasvir edildikleri gözlemlenmektedir (**RİP34, RİP35, RİP36, RİP37**, **RİP38, RİP39, RİP42, RİP45, RİP46, RİP47, RİP48**). Lucius Verus, Marcus Aurelius ve Commodus sikkelerini genel olarak değerlendirdiğinde ise kentin yerel kimliğini yansıtan Tyrimnos'un olduğu sikke serileri dikkat çekicidir. Ayrıca Hephaistos, Dionysos, Serapis, Athena, Hekate-Selene, Glykon, Hades-Persephone, Poseidon, Pan gibi sikke tiplerine de yine ilk olarak Antoninus Hanedanı Dönemi'nde rastlanmaktadır.

Thyateira'da Marcus Aurelius ile Lucius Verus'un ortak imparatorluğu sırasında darp edilen Lucius Verus'a ait sikkelerde, Marcus Aurelius sikkelerinin aksine Lucius Verus'un başı sola doğru tasvir edilmektedir (**RİP45**, **RİP46**, **RİP47**, **RİP48**, **RİP49**). Thyateira sikkelerinde imparator başlarının da genellikle sağa doğru betimlendiği görülmektedir.

MS 3. yüzyılda Thyateira'daki sikke tipleri genel olarak MS 2. yüzyıldaki serilerin devamı niteliğindedir. Severus Hanedanı zamanında imparatorun kente gelişini (*adventus*) ve zaferlerini temsil eden tiplerin yoğunlukta olduğu gözlemlenmektedir. Şüphesiz kent darplarında bu duruma Septimius Severus'un, Caracalla'nın ve Severus Alexander'in zamanında yapılan yoğun seferler, savaşlar ve bununla da bağlantılı olarak kentlere yapmış oldukları ziyaretler[1151] etkili olmuştur. Özellikle MS 3. yüzyılda Severus Hanedanı zamanında darp edilen sikkelerin arka yüzlerinde rastlanılan imparator tasvirleri ve imparatorun yerel tanrılarla bir arada betimlendiği seriler buna örnektir[1152]. Thyateira darplarında da benzer sikke tipleri görülmektedir. Bunun yanı sıra Septimius Severus zamanında darp edilen sikkelerde hanedan üyeleri ile ilgili tipler dikkat çekicidir. İmparator, yönetimdeki gücünü hanedan üyeleriyle birlikte yer aldığı sikkelerle vurgulamayı bir anlamda

[1151] Manders, 2012: s. 75-76.
[1152] Johnston, 1983: s. 60; Manders, 2012: s. 73.

amaçlamaktadır[1153]. Sikkelerin arka yüzlerinde bazı serilerde Septimius Severus, oğulları Caracalla ve Geta ile tasvir edilmektedir (**RİP108**). Bazılarında ise sadece Caracalla ve Geta yer almaktadır (**RİP107**, **RİP109**). Benzer bir durum Elagabalus zamanında darp edilen iki sikke serisinde de karşımıza çıkmaktadır. Bu sikkelerin ön yüzünde imparator Elagabalus, Caesar olan Severus Alexander ile birlikte betimlenmektedir (**RİP188**, **RİP190**). Severus Hanedanı zamanında Thyateira darplarında tapınak betimlerine yoğun olarak rastlanmaktadır. Bu durum sadece Thyateira'da değil bölge genelinde birçok kentin sikkelerinde görülmektedir[1154]. Ayrıca Helios tasvirlerine de yine kent sikkelerinde Severus Hanedanı zamanında rastlanmaktadır.

Elagabalus Dönemi'nde Thyateira darplarında sikke tipolojisi açısından görülen yeniliklerden biri *agonistik* tiplerdir. Sikke tipolojisinin yoğun olduğu bu dönemde birimlerin de yükseldiği gözlemlenmektedir. Özellikle *agonistik* tiplere ait bazı serilerde de bu duruma rastlanılmaktadır. Severus Alexander zamanında da Elagabalus Dönemi'nde olduğu gibi yoğun sikke darbı görülmektedir. Bu seriler kent sikkelerinde karşılaştığımız genel sikke tiplerinden oluşmaktadır. Fakat mitolojik hikâyelerin tasvir edildiği yüksek birimlerde basılmış seriler de önemli bir yere sahiptir. Severus Alexander sikkelerinde bu sikke tipleri görülmektedir (**RİP195**, **RİP 196**, **RİP203**). Bu serilerden bazılarında yer alan betimler kentteki bir yazıtla parelellik göstermektedir[1155].

MS 3. yüzyıl Asker İmparatorlar Dönemi'nde kent sikkelerinde yeni bir sikke tipolojisiyle karşılaşılmamaktadır. Bunun aksine sikke tiplerinde azalmaların olduğu, sikke metalinde ve darp kalitesinde bozulmaların olduğu görülmektedir. MS 3. yüzyıl krizi olarak adlandırılan dönemle birlikte sikke üretiminde de genel olarak bir düşüşün yaşandığı bilinmektedir[1156]. Kent sikkelerinde bu dönemde dikkat çekici seri *homonoia* sikkeleridir. Özellikle III. Gordianus zamanında yüksek birimlerde darp

[1153] Lusnia, 1995: s. 129.
[1154] Hypaipa: (RPC Online VI 4745); Magnesia ad Sipylum: (RPC Online VI 4645); Nysa: (RPC Online VI 4778); Philadelphia: (RPC Online VI 4586); Saitta: (RPC Online VI 4443).
[1155] TAM V, 2 926.
[1156] Howgego, 1985: s. 64-73; Heuchert, 2005: s. 33, 40.

edilen bu serilerde yeni sikke tipleriyle de karşılaşılmaktadır (**Rİ77, Rİ78, Rİ79, Rİ80**).

Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikkelerin dolaşımı ile ilgili veriler konusunda kazı sikkeleri belirleyici bir unsurdur[1157]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde kente yakın mesafede yer alan Pergamon'da ve Sardeis'te yapılan kazılarda Thyateira'ya ait sikke serileri bulunmuştur. Bu bağlamda Pergamon'daki kazılarda MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirilen Thyateira'ya ait bir sikke bulunmuştur (**Rİ56a.19**)[1158]. Sardeis kazılarında da benzer bir durum söz konusudur. Bu sikkeler yarı otonom serilerden, Caracalla'ya ve Severus Alexander'e ait iki farklı sikke serisinden oluşmaktadır[1159]. Bunların dışında Smyrna kazılarında da Caracalla'ya ait bir adet sikke bulunmuştur[1160]. Sonuç olarak şu anki bilgiler ışığında Pergamon, Sardeis ve Smyrna gibi Thyateira'ya yakın kentlerde Thyateira sikkelerine rastlanılmıştır (**Harita 5**). Fakat ilerleyen yıllarda yapılacak olan kazı çalışmaları ve elde edilecek bulgular Thyateira sikkelerinin dolaşımı hakkında daha detaylı bilgilere ulaşmamıza olanak sağlayacaktır.

5.2.1. Bronz Sikkeler

5.2.1.1. Tipler

5.2.1.1.1. Tanrı ve Tanrıçalar

5.2.1.1.1.1. Aphrodite

Aphrodite, Thyateira sikkelerinde sadece iki farklı seride karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak Plautilla'ya ait bir sikkenin arka yüzünde görülmektedir (**RİP139**). Maximinus'a ait Marcus Aurelius Phaeinos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş sikkenin arka yüzünde Aphrodite ayakta durmaktadır ve elinde elma tutmaktadır (**RİP221**). Kolunu ise uzun *cippus*'a koymaktadır. Bölge genelinde birçok kentin sikkesinde farklı serilerde Aphrodite tipiyle karşılaşılmaktadır. Fakat

[1157] Thyateira kazılarında bulunmuş sikkelerin çalışma izni alınmıştır. Fakat Manisa Müzesi'nin taşınma süreci nedeniyle bu durum gerçekleşememiştir. Dolayısıyla sikkeler bu çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir. Kazı sikkelerini çalışmam konusunda izin veren Thyateira kazı başkanı Prof. Dr. Engin Akdeniz'e çok teşekkür ederim.

[1158] http://ikmk.smb.museum/mk_pergamon/index.php?lang=en&pagetype_id=3&object_id=23303

[1159] Johnston, 1981: s. 58-59; Evans, 2018: s. 129.

[1160] Önder, 2014a: s. 63, no. 123.

Thyateira'da görülen çıplak Aphrodite tipi Silandos, Saitta, Philadelphia ve Tralleis sikkelerinde görülmektedir[1161].

5.2.1.1.1.2. Apollon

Hellenistik Dönem'de Thyateira sikkelerinin ön ve arka yüzlerinde betimlerine rastladığımız Apollon, Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen bronz sikkelerin sadece arka yüzlerinde görülmektedir ve farklı sikke tipleri bulunmaktadır. Yunan tanrısı Apollon'u tanımlayan atribüler arasında yay, lir, tripod, omphalos ve defne dalı[1162] gelmektedir. Küçük Asya'da tapınım gören Apollon, *synkretismus* nedeniyle ikonografisinde yerel unsurları barındırmaktadır. Dolayısıyla kentte Apollon *Tyrimnaios* olarak tapınım gören ve Thyateira sikkelerinde elinde çifte balta tutan Apollon bunlardan biridir. Fakat kent darplarında Apollon *Tyrimnaios*'un yanı sıra Yunan Apollon'una işaret eden sikke tipleri de bulunmaktadır.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Apollon *Tyrimnaios* betimi ilk olarak Domitianus'a ait bir sikke serisinin arka yüzünde görülmektedir (**RİP10**). Apollon ayakta durmakta; elinde çifte balta ve çelenk tutmaktadır. Apollon *Tyrimnaios*'un elinde tuttuğu çifte balta kentle özdeşleşmesinin ötesinde aynı zamanda yerel bir niteliği de içinde barındırmaktadır ve bu sikke tipi MS 3. yüzyıla kadar kent sikkelerinde yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır (**RİP10, RİP146, RİP153, RİP180 RİP244**). MS 2. yüzyıla tarihlendirilen yarı otonom bir sikke serisinin arka yüzünde yine benzer bir Apollon *Tyrimnaios* betimi yer almaktadır (**Rİ09**). Ayrıca bu sikke tipinin benzerine, Traianus'a ait bir sikke serisinde rastlanmaktadır. Fakat bu seride Apollon, bir elinde çifte balta, diğer elinde ise defne dalı ve *khlamys* tutmaktadır (**RİP20**). Dolayısıyla Apollon'un bu sikke tipinde yerel özelliklerin yanı sıra bir Yunan tanrısı formuna yakın nitelikleri bulunmaktadır. Ayrıca Traianus zamanında

[1161] Silandos: (RPC Online IV.2, 11556); Saitta: (RPC Online IV.2, 1397); Philadelphia: (RPC Online IV.2, 1371); Tralleis: (RPC Online IV. 2, 2888).
[1162] Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde darp edilen Apollon ile ilgili sikke serilerinde, elinde tuttuğu defne dalı bazen sadece dal olarak bazen de sadece defne olarak tanımlanmaktadır. Bu ayrım katalog'da da gösterilmiştir.

darp edilen *homonoia* sikkesinde, Thyateira'yı Apollon, Pergamon'u ise Asklepios temsil etmektedir ve sikkelerde Apollon yine çifte balta tutmaktadır (**RİP24**).

Thyateira		**Tip RİP10**
Hypaipa		**Sabina** RPC Online Vol. III, 2031 = Paris 480= Waddington 5016 AE mm-, 5,28 g
Nysa		**Marcus Aurelius (MS 161-180)** RPC Online Vol. IV.2, 11506.2 = CNG Auction 203 (28/01/2009), 403, under 'Nysa-Scythopolis (?)' = GRPCL Nysa, 137 AE 17 mm 4, 08 g, ky.6
Tabala		**Antoninus Pius (138-180)** RPC Online Vol. IV.2, 2859 = Bnf 1370 = Waddington 5294 = GPCL Tabala 15 = Hochard 2302a, pl 135 = AE 28 mm, 12,93 g, *ky*. 6

Tablo 7 Lydia'da Apollon *Tyrimnaios* Sikke Tipinin Görüldüğü Kentler

Arka yüzlerde görülen Apollon *Tyrimnaios*'a ait bu tipin benzerleriyle Lydia genelinde Hypaipa'da[1163], Tabala'da ve Nysa'da MS 2. yüzyıla tarihlenen serilerde karşılaşılmaktadır (**Tablo 7**). Thyateira'da görülen bu tipin benzerlerinin yukarıda adı geçen kentlerde görülmesi bir atölye çalışmasıyla ilişkilendirilmektedir[1164]. Ayrıca Thyateira dışında bölge genelinde Apollon *Tyrimnaios*'un tapınımına işaret eden bir yazıt ele geçmemiştir[1165].

[1163] Hypaipa'da Apollon *Tyrimnaios*'un tapınımına ilişkin epigrafik bir belge ele geçmemiştir (Altınoluk, 2013: s. 44).
[1164] Herzfelder, 1936: s. 22; Metcalf, 1980: s. 58-59; Hochard, 2020: s. 832.
[1165] Hypaipa sikkelerinde tasvir edilen Apollon'un Apollon *Tyrimnaios* olduğu düşünülmektedir (Imhoof-Blumer, 1901-1902: s. 173; Altınoluk, 2013: s. 44-46). Bu konuda farklı bir görüş için bkz. Nollé, 2012: s. 168.

Thyateira sikkelerinde yoğun olarak rastlanılan ikinci sikke tipi Apollon *Tyrimnaios*'un ata bindiği ve elinde çifte balta tuttuğu seridir. Bu sikke tipi de kente ait yerel bir niteliği yansıtmaktadır ve Yunan tanrısı olan Apollon'dan uzak bir profil sergilemektedir. Özellikle elinde çifte balta tutması ve bir at üzerinde betimlenmesi[1166] bunu ön plana çıkaran unsurlar arasındadır. Bazı serilerde ışın taçlı olarak tasvir edilmektedir (**RİP198**, **RİP202**). Commodus zamanında Moskhianos Philippos (**RİP65**), Titus Aurelius Barbaros (**RİP73**) ve Marcus Aurelius Athenaios (**RİP77**) isimli *magistratus*'lar tarafından darp edilmiş serilerde arka yüzlerde yine bu sikke tipi ile karşılaşılmaktadır. Commodus zamanında kent sikkelerinde bu tipin yoğun olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. Ayrıca MS 2. yüzyılda Commodus'un eşi Crispina'ya ait bir seride de[1167] yine benzer bir tipolojiye rastlanılmaktadır (**RİP91**). Fakat bu serinin diğer serilerden farkı ise Apollon *Tyrimnaios* sağa doğru değil, sola doğru tasvir edilmektedir. Benzer bir durum MS 3. yüzyıla tarihlenen Plautilla'ya ait Kuintos Aurelius Glykon Bakhios'un *magistratus*'luğunda basılmış bir sikkede de görülmektedir (**RİP140**).

MS 3. yüzyılda Severus Alexander'e (**RİP198**) ve Maximinus'a (**RİP220**) ait sikkelerin arka yüzlerinde de benzer bir betim görülmektedir. Fakat MS 3. yüzyılda bu sikke tipinin MS 2. yüzyıla göre daha az tercih edildiği gözlemlenmektedir. Bölge genelinde ise bu sikke tipine[1168], Attaleia, Mostene, Tabala, Tomara[1169] ve Sala[1170] sikkelerinde rastlanılmaktadır (**Tablo 8**). Mostene'de, Tabala'da ve Attaleia'da Thyateira'da olduğu gibi Marcus Aurelius'un hükümranlığı sırasında[1171] darp edilmiş Commodus'a ait serilerde[1172] ve Tabala'da da benzer bir şekilde Marcus Aurelius zamanında basılmış sikkelerde bu tip ile karşılaşılmaktadır[1173]. Bunların dışında bu

[1166] Ata binen, elinde çifte balta tutan ve Lydia'da birçok kentin sikkesinde görülen bu tip, Amazon tipi ile karıştırılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. Imhoof-Blumer, 1887: s. 403.
[1167] Bu sikkenin *magistratus*'u konusunda net bir bilgi yoktur. Sikke üzerinde sadece ΑΛ olarak yer almaktadır (Imhoof-Blumer, 1897: s. 155-156).
[1168] Bu sikke tipi Thyateira'dan önce ilk olarak Mostene, Hierapolis, Apollonia-Tripolis ve Mastaura'da darp edilen sikkelerde görülmektedir (Imhoof-Blumer, 1897: s. 103-104).
[1169] Tomara: (RPC Online IV.2, 1584).
[1170] Sala: (RPC Online IV.2, 11545).
[1171] Mostene: (RPC Online IV.2, 1363; RPC Online IV. 2, 1338; RPC Online IV.2, 1339; RPC Online IV.2, 11431; RPC Online IV.2, 11432.
[1172] Mostene: (RPC Online IV.2, 1345).
[1173] Tabala: (RPC Online Vol. IV.2, 1531).

"atlı tanrı" tipi Küçük Asya'da birçok kentte de karşımıza çıkmaktadır (**Tablo 8**)[1174]. Son olarak Commodus zamanına tarihlenen Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir seride benzer bir tipoloji görülmektedir. Fakat bu sikke tipinde Apollon *Tyrimnaios* diğer serilerden farklı olarak bir tapınak içerisinde betimlenmektedir (**RİP74**).

Thyateira		**Tip RİP73**
Attaleia		**Commodus (MS 177-192)** RPC Online Vol. IV.2, 2808 = GRPCL Attaleia, 33 = Hochard, 2020 57a, pl.4 AE 32 mm, 16,94 g, *ky*. 2
Mostene		**Commodus (MS 177-192)** RPC Online Vol. IV.2, 11431.1 = Private collection H. I. = Pecunem = Numismatik Naumann Auction 42, lot. 495 = GRPCL Mostene 59 AE 19 mm, 6,75 g, *ky*. 1
Tabala		**Commodus (MS 177-192)** RPC Online Vol. IV.2, 1531.2= Bnf 1375= Waddington 5298 = GRPCL Tabala, 34 = Hochard 2319a, 136. AE 27 mm, 12,01 g, *ky*.6

Tablo 8 Ata binen Apollon *Tyrimnaios* Tipinin Lydia'da Görüldüğü Kentler

Apollon *Tyrimnaios*'un tasvir edildiği diğer bir sikke tipinde Işın taçlı Apollon bir *quadriga* içerisinde ayakta betimlenmektedir; elinde çifte balta, defne dalı ve dizginleri tutmaktadır. Ayrıca bu serilerde Lykos Nehir Tanrısı da yer almaktadır. Bu sikke tipi ilk olarak MS 2. yüzyılda Lucius Verus'un (**RİP46**) ve Marcus Aurelius'un (**RİP34, RİP40**) sikkelerinde görülmektedir. Ayrıca Commodus (**RİP59, RİP70**) ile Elagabalus'a ait bazı serilerde de benzer bir tipolojiye rastlanılmaktadır (**RİP161**). Bunun dışında Marcus Aurelius Dönemi'nde Gaius Aurelius Stratonikianos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş yarı otonom bir seride de benzer bir tipoloji

[1174] Imhoof-Blumer, 1897: s. 103-104. Hieropolis: (RPC Online Vol. I, 2957; RPC Online Vol. I, 2970); Attuda: (RPC Online Vol. II, 1229); Eumeneia: (RPC Online Vol. II, 1387). Eumeneia'daki bu sikke tipi için ayrıca bkz. Ünal, 2014: s. 72-75.

görülmektedir (**Rİ15**). Bu serilerde Apollon *Tyrimnaios*'un yerel özellikler taşımasının yanı sıra Helios'a benzeyen nitelikleri de ön plana çıkmaktadır[1175]. Özellikle Severus Alexander'e ait bir sikkede bu durum gözlemlenmektedir. Aurelius Kentauros Dionysios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş seride ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios*, *quadriga* içerisinde cepheden ayakta yer almakta; ışın tacı takmakta ve çifte balta ile defne dalı tutmaktadır (**RİP192**). Aynı *magistratus* tarafından darp edilmiş bir başka seride Helios, aslanların çektiği *quadriga* içerisinde cepheden, ayakta durmaktadır ve bir elinde *globus* tutmaktadır (**RİP191**). Dolayısıyla bu iki seride benzer bir tipoloji görülmektedir. Kentteki bazı yazıtlarda ortak bir tapınıma işaret eden "*Helios Pythios Apollon Tyrimnaios*" ifadesi ile karşılaşılmaktadır ve bu yerel kültün bu şekilde Hellenize olduğu düşünülmektedir[1176]. Hierapolis'te bulunmuş bir yazıtta da benzer bir *epitheton* dizilimi ile karşılaşılmaktadır[1177].

Apollon'un ışın taçlı olarak tasvir edildiği bir başka sikke tipi, Elagabalus'a ait bir seride karşımıza çıkmaktadır. Bu sikke tipinde ön yüzde Elagabalus ve Severus Alexander, arka yüzde ise *tetrastylos* bir tapınak önünde Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır. Apollon *Tyrimnaios tetrastylos* düzende bir tapınağın önünde ayakta durmakta; başında ışın tacı yer almakta ve elinde çifte balta tutmaktadır (**RİP188**).

Apollon *Tyrimnaios*'un ışın taçlı olarak betimlendiği serilerin bazılarında ise Asklepios ile birlikte tasvir edilmektedir[1178] (**RİP 81**). Lucius Verus'a ait bir serinin arka yüzünde solda ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios* ayakta durmakta ve çifte balta tutmaktadır. Sağda Asklepios ayakta, yılanlı asasını tutmaktadır ve iki tanrı tokalaşmaktadır. Aralarında ise *thymiaterium* yer almaktadır (**RİP48**). Bu seri tipoloji açısından *homonoia* sikkelerine benzese de *homonoia* lejandı sikkelerde görülmemektedir ve lejantta Thyateira dışında herhangi bir kentin ismine rastlanılmamaktadır[1179]. Benzer bir tipolojiyle Commodus (**RİP75, RİP81**) ve

[1175] Imhoof-Blumer, 1897: s. 151.
[1176] Strubbe, 1984-1986: s. 282, dn. 174; Paz de Hoz, 1999: s. 53; Mazzei, 2020: s. 114-115.
[1177] Hierapolis'teki belgede "*Helios Apollon Lairbenos*" olarak geçmektedir (MAMA IV, 276A). Ayrıca bkz. Imhoof-Blumer, 1897: s. 150-152.
[1178] Imhoof-Blumer, 1897: s. 153.
[1179] 5.2.1.1.1.4 Asklepios.

Caracalla'ya (**RİP129**) ait sikkelerde karşılaşılmaktadır. Fakat bu sikkelerde diğerinden farklı olarak Asklepios solda ayakta, yılanlı asa tutmakta, sağda Apollon, ayakta defne dalı ve çifte balta tutmaktadır.

Apollon *Tyrimnaios*, bazı serilerde ise Tykhe ile betimlenmektedir ve bu serilerde Tykhe, elinde Apollon *Tyrimnaios*'un "kült heykeli'ni" tutmaktadır (**Rİ73, RİP150**). Bazı serilerde ise Apollon *Tyrimnaios,* imparator ve Tykhe ile tasvir edilmektedir (**RİP128**, **RİP162**). Apollon *Tyrimnaios*'un kentin baş tanrısı olduğu bu sikke tipleriyle de vurgulanmaktadır. Ayrıca *Homonoia* darplarında da Thyateira'yı temsilen Apollon *Tyrimnaios*'un tercih edilmesi ve *agonistik* tiplerde de bazı serilerde Apollon *Tyrimnaios*'un yer alması bu durumu destekler niteliktedir. Marcus Aurelius'un zamanında darp edilmiş Commodus sikkesinin arka yüzünde Marcus Aurelius (?) ile Commodus'un (?) arasında yer alan ve bir elinde çifte balta, diğer elinde mızrak tutan figür Apollon *Tyrimnaios* (?) olabilir (**RİP61**). Thyateira darplarında benzer bir seriyle Macrinus'a (**RİP148**) ve Diadumenianus'a (**RİP152**) ait sikke serilerinde karşılaşılmaktadır. Bu iki sikke serisinde arka yüzlerde görülen Macrinus ve Diadumenianus olduğu düşünülen iki figürün arasında yine benzer bir şekilde Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır. Apollon *Tyrimnaios* ayakta durmakta ve çifte balta tutmaktadır.

MS 3. yüzyılda Septimius Severus zamanında darp edilmiş bir seride Apollon *Tyrimnaios*, Zeus *Lydios* ve Athena ile tasvir edilmektedir (**RİP99**). Athena solda, Zeus *Lydios* merkezi bir konumda ortada, sağda ise Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır[1180].

[1180] Ayrıca bkz. 5.2.1.1.1.5 Athena.

Kentte darp edilen bir diğer seride ise sikkede yer alan betimin Apollon (?) mu Artemis (?) mi olduğu muhtemeldir. Buna göre Apollon (?) /Artemis (?) ayakta durmakta, elinde *patera* ve mızrak tutmaktadır (**RİO7**). Bu betim Side'de darp edilmiş Apollon *Sidetes* sikke tipi ile benzerlik göstermektedir[1181]. Ayrıca yine bu sikke tipi (**RİO7**) Thyateira'da darp edilmiş Artemis'in tasvir edildiği bir sikke tipiyle de tipolojik açıdan benzemektedir (**RİP194**). Artemis'in yer aldığı bu seride tanrıça bir elinde *patera*, diğer elinde ise uzun meşale tutmaktadır (**RİP194**). Aynı zamanda geyik veya tazı bu seride yer almaktadır. Ama bu sikke tipinde (**RİO7**) Artemis'in atribülerinden olan tazı ve geyik bulunmamaktadır ve Artemis meşale tutmaktadır. Dolayısıyla bu sikkede yer alan betimin ihtimaller dâhilinde Apollon olduğu düşünülebilir.

Thyateira
RİP 164

Philadelphia
RPC IV.2 1378.3

Thyateira sikkelerinde Apollon *Tyrimnaios*'a ait serilerin yanı sıra bilinen Yunan Apollon'una daha yakın bir tipoloji sergileyen bir Apollon tipi bulunmaktadır. Fakat Thyateira darplarında bu sikke tipiyle Apollon *Tyrimnaios* tipi kadar yoğun olarak karşılaşılmamaktadır. MS 2. yüzyıldan itibaren kent sikkelerinde bu sikke tipi (**Rİ17, RİP22, RİP23**) görülmektedir. İlk olarak Traianus zamanında *proconsul* Q. Fabius Postuminus'un (**RİP23**) ve *proconsul* L (...) Dasomius Hadrianus'un (**RİP22**) *magistratus'*luğunda darp edilen sikkelerde görülmektedir. Apollon ayakta, kolunu *cippus*'a koyarak dinlenmekte, yılan tutmakta ve ayağıyla *bukranion*'a basmaktadır. Marcus Aurelius'a ait Gaius Aurelius Stratonikianos'un *magistratus'*luğunda basılmış yarı otonom seride (**Rİ17**), MS 3. yüzyılda Macrinus'a (**RİP151**) ve Elagabalus'a ait sikkelerde (**RİP179**), Severus Alexander zamanında (**RİP195**) L. Marcus Pollianus'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir serinin arka yüzünde ve son olarak Marcia Otacilia Severa'ya (**RİP241**) ve Salonina'ya (**RİP243**) ait serilerde de benzer bir tipoloji görülmektedir[1182]. Apollon'un yılan ile betimlenmesi Apollon'un kehanet

[1181] Side: (RPC Online Vol. II, 1526; RPC Online Vol. III, 2733A; RPC Online Vol. III, 2747).
[1182] L. Marcus Pollianus'un *magistratus*'luğu sırasında darp edilen Severus Alexander'e ait sikke serisinde görülmektedir.

yönü ile ilişkilendirilmektedir[1183]. Ayrıca Apollon'un yılanla tasvir edilmesinin onun şifacı yönüne de bir atıf olduğu düşünülmektedir[1184].

L. Aurelius Demostratos'un *magistratus*'luğunda darp edilen Commodus sikkesi ise diğerlerine göre farklılık göstermektedir. Çünkü bu seride iki farklı Apollon tipi aynı sikkede tasvir edilmektedir. Solda ayakta duran, kolunu *cippus*'a koymuş, yılan tutan Apollon[1185], sağda ise çifte balta tutan Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır[1186] (**RİP55**). Bunlardan biri yerel nitelikler taşımaktadır. Diğeri ise Yunan tanrısı formuna yakındır. Dolayısıyla bu sikke tipi Thyateira'daki iki farklı Apollon tapınımını ya da ortak bir tapınımı gösteriyor olabilir. Benzer bir tipoloji Macrinus'a (**RİP151**) ait bir sikkede de görülmektedir. II. Philippus'a ait bir diğer seride ise yılan tutan Apollon, Tykhe ile betimlenmiştir (**RİP236**).

Kentte Apollon ile ilgili farklı sikke tiplerinden biri ise MS 3. yüzyılda Elagabalus'a ait ve Clo(...) Aurelius Dionysios *magistratus*'luğunda darp edilmiş seride görülmektedir. Apollon bu sikke tipinde; bir ayağını *cippus* benzeri bir ögeye, sol kolunu ise dizinin üzerine koymakta, sağ eliyle dal tutmakta ve başını arkaya doğru çevirmektedir (**RİP164**). Bu sikke tipinde yer alan Apollon tipi de yılan tutan Apollon tasviri gibi yerellikten uzak, Yunan Apollon'una daha yakın bir ikonografi sergilemektedir. Bu sikkenin benzerine ise Philadelphia'da Marcus Aurelius zamanında darp edilmiş Commodus sikkesinde rastlanmaktadır[1187]. Fakat bu sikkede Apollon *cippus* yerine *omphalos*'a basmaktadır.

5.2.1.1.1.3. Artemis

Hellenistik Dönem'den itibaren kent sikkelerinde betimlerine rastladığımız Artemis, Roma İmparatorluk Dönemi'nde darp edilen sikkelerin hem ön hem de arka

[1183] Ayrıca bkz. Önder-Kaddar, 2020: s. 153.
[1184] Imhoof-Blumer, 1897: s. 154-155.
[1185] Bu serinin benzeri konusunda Eumeneia'da darp edilmiş bir seriyi örnek verebiliriz. Bu sikke tipinde Apollon elinde çifte balta tutmaktadır ve yanında duran tripod'un ayağında yılan yer almaktadır (Imhoof-Blumer, 1887: s. 104; Ünal, 2014: s. 291).
[1186] Imhoof-Blumer, 1897: s. 154-155.
[1187] Philadelphia: (RPC Online Vol. IV.2, 1378).

yüzlerinde yer almaktadır. Thyateira'da tapınım gören en önemli tanrıçalardan biri olan Artemis *Boreitene*, Thyateira sikkelerinde yoğun olarak tasvir edilmektedir. Ayrıca Thyateira'ya çok yakın bir mevkide yer alan Attaleia'da darp edilmiş bir serinin ön yüzünde de Artemis *Boreitene*'nin betimine rastlamaktayız[1188]. Bu sikke serisinde yer alan tasvirin Artemis *Boreitene* olduğunu ön yüzde yer alan *Boreitene* lejantı göstermektedir.

Artemis'in "*Boreitene*" *epitheton*'u onun kente özgü, yerel yönüne işaret etmektedir. Fakat Thyateira'da darp edilmiş sikkelerde Artemis'in yerel yönüne işaret eden bir tasvirle karşılaşılmamaktadır. Genel olarak bu serilerde Artemis'in atribüleri arasında yay, ok, okdanlık (**RİP17**, **RİP33**, **RİP44, RİP168**) ve geyik yer almaktadır (**RİP194**). Bazı serilerde ise Artemis'e tazı eşlik etmektedir (**RİP168, RİP182, RİP194, RİP208, RİP208a, RİP219**). Fakat bir seride Artemis, diğerlerinden farklı olarak elinde uzun bir meşale tutmaktadır (**RİP36**).

Thyateira		**Tip RİP43**
Kyzikos		**Severus Alexander (MS 222-235)** RPC Online Vol. VI, 3762.6 = Savoca 18th Blue Auction, Mar 2019. AE 23mm, 7, 52g
		Maximinus (MS 235-238) RPC Online Vol. VI, 3808.1 = Berlin 1152/1931 AE 25 mm, 6,10 g.

Tablo 9 Artemis *Phosphoros* Sikke Tipinin Kyzikos'ta Darp Edilen Demeter Tipi ile Karşılaştırılması

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Artemis, kent darplarında ilk olarak Traianus'a ait bir sikkenin arka yüzünde karşımıza çıkmaktadır. Bu seride Artemis ayakta, sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmaya çalışmakta, sol elinde ise yayını tutmaktadır (**RİP17**). Bu sikke tipi kentte yoğun olarak darp edilmiştir ve Artemis, bazı serilerde durağan **(RİP168b**), bazı serilerde ise hareketli pozisyonda

[1188] Attaleia: (RPC Online Vol. IV.2, 2907). Ayrıca bkz. Imhoof-Blumer,1897: s. 46; BMC Lydia, s. xxxviii.

betimlenmiştir **(RİP168, RİP168a)**. MS 2. yüzyıldan itibaren görülen bu sikke tipine MS 3. yüzyılda darp edilen sikkelerde de rastlamaktayız. Kısacası Marcus Aurelius'a (**RİP33**), Faustina'ya (**RİP44**), Diadumenianus'a (**RİP154**), Elagabalus'a (**RİP168**), Iulia Maesa'ya (**RİP182**), Maximinus'a (**RİP219**) ve III. Gordianus'a (**RİP227**) ait sikke serilerinde de bu sikke tipiyle karşılaşılmaktadır.

Artemis, ön yüzlerde ise ilk olarak MS 2. yüzyıla tarihlenen yarı otonom serilerde görülmektedir[1189]. Artemis omzunda okdanlığı ve yayı ile tasvir edilmektedir. Bu konuda Imhoof-Blumer, Artemis'in Thyateira darplarında görüldüğü ilk serilerden itibaren genellikle benzer bir şekilde tasvir edildiğini vurgulamaktadır[1190]. Kısacası Roma İmparatorluk Dönemi'nde ön yüzlerde karşımıza çıkan bu sikke tipi, Hellenistik Dönem'de Thyateira'da darp edilmiş serilerde yer alan Artemis betimi ile benzerlik göstermektedir. Thyateira'da MS 2. yüzyıla muhtelemen de Commodus zamanına tarihlenen aynı ön yüz kalıbına sahip, fakat arka yüzleri farklı olan iki seri bulunmaktadır. Bu serilerden birinde Lykos Nehir Tanrısı (**Rİ48, Rİ48a)**; diğerinde ise kartal yer almaktadır (**Rİ47, Rİ47a**). Ön yüzde Artemis *Boreitene*'nin, arka yüzde ise Lykos Nehir Tanrısı'nın olduğu bu sikke tipinin benzerine, Attaleia'da Commodus Dönemi'nde darp edilmiş yarı otonom bir seride rastlanmaktadır[1191]. Ayrıca aynı ön yüz kalıbına sahip olduğu düşünülmektedir[1192]. Bunun yanı sıra arka yüzde Poseidon'un yer aldığı serinin ön yüzünde de Artemis *Boreitene* ile karşılaşılmaktadır (**Rİ49**). Bu serinin bir benzerine ise III. Gordianus'a ait bir *homonoia* sikkesinde rastlanmaktadır.

Marcus Aurelius'a ait bir sikke serisinde ise Artemis, Tykhe ile betimlenmektedir. Artemis solda, ayakta, sağ elinde uzun bir meşale tutmakta, sol elini önünde duran geyiğe uzatmaktadır. Sağda ise Tykhe yer almakta, dümen ve *cornucopia* tutmaktadır (**RİP36**). Artemis'in, Hellenistik Dönem'den itibaren kentlerin koruyucu tanrıçası ve Tykhe gibi kenti temsil eden bir yönünün olduğu

[1189] Bu ilk serilerin Commodus zamanına tarihlendiği düşünülmektedir (RPC Online Vol. IV.2, 1559).
[1190] Imhoof-Blumer, 1897: s. 148.
[1191] Imhoof-Blumer, 1897: s. 46.
[1192] Attaleia: (RPC Online Vol. IV.2, 2907). Attaleia'da darp edilen bu sikkelerin de Commodus Dönemi'nde darp edildiği düşünülmektedir. Ayrıca bkz. 5.2.6. Kalıp İlişkileri.

bilinmektedir[1193]. Ayrıca Artemis'in, Tykhe ile de özdeşleştirilen bir yönünün olduğu düşünülmektedir[1194]. Kentte tapınım gören Artemis *Boreitene* de kentin koruyucu tanrıçası olarak da bilinmektedir[1195]. Paz de Hoz da Artemis Boreitene ile kenti simgeleyen Tykhe arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir[1196]. Bu sikke tipinde kent için önemli olan iki tanrıçaya işaret ediyor olabilir. Ayrıca Artemis'in kenti temsil eden yönü de vurgulanıyor olabilir (**RİP36**). Pergamon'da darp edilmiş *Koinon* sikkesinde Ephesos'u temsil eden Artemis tasviri bu sikke tipinde yer alan Artemis'le tipolojik açıdan da benzerlik göstermektedir[1197]. Artemis'in elinde meşale tuttuğu bir başka seri ise MS 3. yüzyılda Severus Alexander'e ait bir seride karşımıza çıkmaktadır. Artemis bu seride tek başına tasvir edilmektedir ve bir elinde *patera* diğer elinde ise uzun bir meşale tutmaktadır. Ayrıca sikkede sol altta geyik, sağ altta ise tazı yer almaktadır. (**RİP194**). **RİP36** sikke tipindeki Artemis'ten farklı olarak Artemis bu sikke tipinde kısa *khiton* giymektedir, *patera* tutmaktadır ve geyiğin yanı sıra tazı da bu seride Artemis'e eşlik etmektedir (**RİP194**).

MS 2. yüzyıla tarihlenen Marcus Aurelius'un eşi II. Faustina'ya ait Marcus Iulius Menelaos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş sikke serisinde Artemis iki elinde meşale tutmakta, sola doğru yürümekte ve *khiton*'u rüzgârda uçuşmaktadır (**RİP43**). Artemis'in Tykhe, Hekate ve Selene ile özdeşleştirilen bir yönünün olduğu bilinmektedir[1198]. Küçük Asya'da birçok kentte Hekate'nin ikonografisini yansıtan Artemis'e ait sikke serileri de bulunmaktadır[1199]. Örneğin Artemis, Ephesos'taki serilerde elinde meşale tutmasının yanı sıra omzunda okdanlığı da bulunmaktadır[1200].

[1193] Artemis, Lydia, Karia, Ionia, Phrygia, Lykia, Pamphylia ve Kilikia'da şehirlerin koruyucusu olarak da görülmektedir (Petrovic, 2010: s. 218-225).
[1194] Bernabé, 2010: s. 439.
[1195] Artemis tapınımına işaret eden iki yazıtta Marcus Ulpius Damas'ın kızı ve Artemis rahibesi olan Ulpia Marcella onurlandırılmıştır (TAM V, 2 995; TAM V, 2 996. Ayrıca bkz. Paz de Hoz, 1999: 34, 53; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 91, no. 140; Ascough, 2020: s. 172). Artemis rahibi olduğu konusunda Ayrıca bkz. Paz de Hoz, 1999: 34, 53; Ascough, 2020: s. 172).
[1196] Paz de Hoz, 1999: s. 23.
[1197] Pergamon: (RPC Online Vol. IV.2, 11332); Paz de Hoz, 1999: s. 23, dn. 102.
[1198] Bernabé, 2010: s. 425, 439.
[1199] (Perinthos (RPC Online Vol. III, 722; RPC Online Vol. III, 723); Prusa ad Olympum (RPC Online Vol. III, 1046; RPC Online Vol. III, 1047); Hadrianeia (RPC Online Vol. III, 1622), Perge (RPC Online Vol. I, 3370; RPC Online Vol. I, 3373; RPC Online Vol. II, 1516).
[1200] Bonnefoy, 2016: 623. Artemis'in Hekate gibi elinde meşale tuttuğu sikke serileri bulunmaktadır. Ephesos'ta darp edilmiş bazı sikke serileri buna örnektir (RPC Online Vol. VII.1, 368.2; RPC Online Vol. VII.1, 374; RPC Online Vol. VII.1, 383). Bu sikkelerde Artemis ayakta durmaktadır. Arkasında

Hekate-Selene tipine benzeyen bu Artemis tipini, Thyateira'da darp edilen Hekate-Selene olarak değerlendirilen sikke tipinden ayıran Artemis'in omzunda hilal betiminin olmamasıdır. Bu nedenle bu sikke tipi belki de Hekate-Selene tipinden ayrı olarak Artemis *Phosphoros*[1201] olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu sikke tipinde tasvir edilen tanrıçanın Demeter olduğu da düşünülmektedir[1202]. Bunun nedeni şüphesiz Kyzikos'ta II. Faustina'ya ait bir sikke serisinin bu sikke ile benzerlik göstermesinden ileri gelmektedir[1203]. Bu bağlamda Kyzikos'ta darp edilmiş II. Faustina'ya ait iki seride Demeter uzun *khiton* giymektedir ve iki elinde meşale tutmaktadır **(Tablo 9).** Demeter'in de bilindiği üzere iki elinde meşale tuttuğu ve hareket hâlinde olduğu Hekate'yle ve Artemis *Phosphoros*'la benzer bir tipolojiye sahip olduğu serileri bulunmaktadır[1204]. Ayrıca Demeter'in Kyzikos'ta önemli bir tapınımı olduğu da bilinmektedir[1205]. Fakat Thyateira'da betimlenen tipin Demeter'e benzediğini söylemek güçtür. Bu sikke tipinde tasvir edilen figür kısa *khiton* giymektedir. Dolayısıyla bu tipin Artemis *Phosphoros*'a ya da Hekate-Selene'ye daha yakın bir ikonografi sergilediği görülmektedir.

Son olarak Roma İmparatorluk Dönemi sikkelerinde Artemis *Boreitene*'nin yanı sıra Ephesos'un sınırlarının dışına çıkan ve Lydia'daki birçok kentin sikkesinde de karşılaşılan Artemis *Ephesia* tipidir[1206]. Thyateira'da iki farklı sikke serisi bulunmaktadır. L. Aurelius Demostratos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş Crispina'ya ait bir sikkenin ön yüzünde Crispina, arka yüzünde ise Artemis

okdanlığı yer almaktadır ve iki elinde meşale tutmaktadır. Bazı serilerde geyik de yer almaktadır (RPC Online Vol. VII.1, 368.1). Bu seriler Artemis-Hekate olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca bazı rölyeflerde (LIMC Artemis: 486, no. 5069) ve kırmızı figürlü seramiklerde bu durum gözlemlenmektedir (LIMC Artemis: 524, no. 1021).

[1201] Artemis bazı serilerde her iki elinde (Perinthos: [RPC Online Vol. III, 3893]; Prusa ad Olympum: [RPC Online Vol. III, 1046; RPC Online Vol. III, 1047]; Hadrianeia: [RPC Online Vol. III, 1622], bazılarında ise tek elinde meşale tutmaktadır. Ayrıca birçok seride Hekate gibi hareketli olarak tasvir edilmektedir. Perge [RPC Online Vol. I, 3370; RPC Online Vol. I, 3373; RPC Online Vol. II, 1516].

[1202] RPC Online Vol. IV.2, 11377.

[1203] RPC Online Vol. VI, 3762.6; RPC Online Vol. VI, 3808.1.

[1204] Mysia'da, Kyzikos'ta ve Parium'da bu sikke tipinin benzerlerine rastlamaktayız.

[1205] Mitchell – McNicholl, 1978-1979: s. 65, Burell, 2004: s. 95.

[1206] Tralleis: (RPC Online Vol. II, 1102); Nysa: (RPC Online Vol. IV.2, 1481); Philadelphia: (RPC Online Vol. IV.2, 9346); Tripolis: (RPC Online Vol. IX, 792A); Iulia Gordos: (RPC Online Vol. IV.2, 9322); Maionia: (RPC Online Vol. IV.2, 2860); Daldis: (RPC Online Vol. II, 1327); Akrasos: (RPC Online Vol. IV. 2 11370); Nakrasa: (RPC Online Vol. II 938); Anineta: (RPC Online Vol. IV. 2 1168); Tabala: (RPC Online Vol. IV. 2 2860).

Ephesia'nın kült heykeli yer almaktadır (**RİP97**). İkinci seride ise ön yüzde Gallienus, arka yüzde ise iki kentin (Ephesos-Thyateira) en önemli iki tanrısı yer almaktadır. Solda Artemis *Ephesia*'nın kült heykeli, sağda ise Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır (**RİP245**).

5.2.1.1.1.4. Asklepios

Apollon ile Koronis'in oğlu olan[1207] Asklepios'un şifacı ve iyileştirici bir yönü olduğu, Hellenistik Dönem'le birlikte kültünün önem kazanmaya başladığı ve *soter* (kurtarıcı) *epitheton*'uyla tapınım gördüğü bilinmektedir[1208]. Mysia'da ve özellikle Pergamon'da önemli bir tapınıma sahip olan Asklepios, Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikke serilerinin yanı sıra yazıtlarda da "Asklepios *soter" epitheton'*u ile karşımıza çıkmaktadır[1209]. Ayrıca Thyateira'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde yerel nitelik taşıyan *Asklepieia* Festivali'nin düzenlendiği de bilinmektedir[1210].

Thyateira'da Asklepios'un farklı sikke serileri bulunmaktadır. Genellikle Apollon *Tyrimnaios* ile tasvir edilmektedir. Bu serilerin bazıları *homonoia* darbı değildir. Dolayısıyla bu sikke tiplerinde Pergamon'da önemli bir yere sahip olan Asklepios ile Thyateira'nın baş tanrısı Apollon *Tyrimnaios*'la bir arada tasvir edilmesinin Asklepios'un Thyateira'da kabul görmesiyle ilgili olduğu düşünülmektedir[1211].

Asklepios, kent darplarında ilk olarak Traianus zamanında Pergamon ile Thyateira arasında yapılan *homonoia*'yı gösteren bir seride karşımıza çıkmaktadır. Asklepios sikkenin sağ tarafında ayakta yer almakta, elinde yılanlı asasını tutmakta ve solda duran Apollon *Tyrimnaios* ile tokalaşmaktadır (**RİP24**). Marcus Aurelius

[1207] Pind. **P**. iii, 1-3. Ayrıca bkz. Martin, 1987: s. 50.
[1208] Hellenistik Dönem'den itibaren Asklepios tapınımı geniş bir alana da yayılmıştı (Martin, 1987: s. 50).
[1209] Asklepios'un bu *epitheton*'u sadece Pergamon'da ve Thyateira'da değil, Mysia'daki birçok kentin yazıtlarında da geçmektedir.
[1210] TAM V, 2 1017; Çokbankir, 2010: s. 235, no. 196 (B); Blanco-Pérez, 2016: s. 276.
[1211] Kampmann, 1996: s. 80.

zamanına tarihlenen Lucius Verus'a ait bir seride de benzer bir tipoloji görülmektedir (**RİP48**). Bu sikke tipinde de kenti temsil eden iki önemli tanrının yer alması yukarıda da bahsedildiği gibi iki kent arasındaki ilişkiyi ve Asklepios'un kentteki varlığını gösteriyor olabilir. U. Kampmann Asklepios'un kente transferinin Commodus zamanında gerçekleşmiş olabileceğini söylemektedir ve Traianus'tan sonra *homonoia* benzeri sikke serilerine Commodus'tan önce rastlanılmadığını ifade etmektedir[1212]. Fakat Lucius Verus'a ait bu sikke serisinde Asklepios ile Apollon birlikte tasvir edilmektedir ve iki tanrı tokalaşmaktadır (**RİP48**). Dolayısıyla bu durum sikke tipi dikkate alınarak değerlendiriliyorsa ve Roma İmparatorluk Dönemi için düşünülüyorsa Asklepios'un kente transferi Roma İmparatorluk Dönemi'nde Commodus zamanında değil, Marcus Aurelius ile Lucius Verus'un ortak imparator oldukları dönemde olduğu ihtimaller dâhilinde düşünülebilir. Bunun yanı sıra U. Kampmann Asklepios'un Thyateira'ya tam olarak ne zaman transfer edildiği konusunda kesin yargılardan kaçındığını da vurgulamaktadır ve bunun kentin Pergamon egemenliğine girdikten sonra olabileceğini de söylemektedir[1213]. MÖ 2. yüzyılda Pergamon'da darp edilmiş ön yüzde Asklepios'un arka yüzde yılanlı asasının yer aldığı *panegyris* sikkelerinin bazılarının ön yüzünde ΘYATEI lejantı görülmektedir[1214]. Kentin bu sikkelerin basımını finanse ederek Pergamon'da tapınım gören bu tanrıya adandığı düşünülmektedir[1215]. Chameroy ise bu sikkelerin Thyateira'daki Asklepios tapınağı[1216] tarafından finanse edilmiş olabileceği hipotezini ihtimaller dahilinde öne sürmektedir[1217]. Ayrıca Chameroy bu seride görülen ΘYATEI lejantının ön yüzde değil arka yüzde olması gerektiğinden de bahsetmektedir[1218]. Bu görüş dikkate alınırsa eğer Asklepios'un Hellenistik Dönem'den itibaren Thyateira'da tapınım gören tanrılardan biri olduğu söylenebilir. Çünkü Thyateira, Magnesia Savaşı'ndan (MÖ190), MÖ 129 yılına kadar Attaloslar'ın egemenliği altında kalmıştı. Bunun yanı sıra kent Pergamon'a çok yakın bir konumda yer almaktaydı. Sonuç olarak Asklepios'un kente transferi konusundaki yorumlar verilerin yetersizliği nedeniyle

[1212] Kampmann, 1996: s. 79-80. Ayrıca bkz. Dönmez-Öztürk, 2006: s. 115-116.
[1213] Kampmann, 1996: s. 79-80.
[1214] SNG v Aulock Mysia 1371-1372. Ayrıca bkz. Chameroy, 2012: s. 152
[1215] von Fritze, 1913: s. 1–32.
[1216] Clerc, 1886: s. 415, no. 24.
[1217] Chameroy, 2016: s. 98.
[1218] Chameroy, 2012: s. 152.

ihtimaller dâhilinde yapılabilmektedir. Fakat Roma İmparatorluk Dönemi'nde Asklepios, kentte tapınım gören önemli tanrılardan biridir.

Lucius Verus zamanında görülen Asklepios ile Apollon'un birlikte tasvir edildiği bu serinin benzerleri Commodus'a (**RİP75, RİP81)** ve Caracalla'ya (**RİP124**) ait sikke serilerinde de görülmektedir. Fakat bu seriler Lucius Verus'a ait sikke serisinden farklıdır. Yukarıda da bahsedildiği gibi Commodus ve Caracalla sikkelerinde tokalaşma sahnesi yoktur. Commodus zamanında Marcus Aurelius Athenaios *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir sikkede solda Asklepios, cepheden ayakta durmakta ve yılanlı asasını tutmakta; sağda ise Apollon ayakta durmakta, vücudu cepheden, başı ise Asklepios'a dönük bir vaziyettedir ve bir elinde defne dalı diğer elinde ise çifte balta tutmaktadır. Bu seride de iki tanrı tokalaşmamaktadır ve Asklepios'un, Apollon *Tyrimnaios*'tan daha büyük tasvir edildiği görülmektedir (**RİP75**). Sikkenin solunda yer almaktadır[1219]. II. Artemidoros Phlorus'un *magistratus*'luğunda basılan benzer bir seride ise Asklepios ile Apollon *Tyrimnaios* yine birlikte tasvir edilmektedir (**RİP81**). Tek fark iki tanrının yüzlerinin birbirine dönük olmasıdır. MS 3. yüzyılda ise benzer bir şekilde Septimius Severus'a (**RİP101**) ve Caracalla'ya (**RİP124; RİP129**) ait bazı sikkelerde Asklepios ile Apollon *Tyrimnaios*'un birlikte tasvir edildiği seriler bulunmaktadır[1220].

Asklepios, Thyateira darplarında bazı serilerde tek başına (**RİP66; RİP112, RİP135**), bazı serilerde Athena ile (**RİP71; RİP106)** ya da Apollon *Tyrimnaios* ile betimlenmektedir (**RİP75; RİP81; RİP101; RİP124; RİP129**). Asklepios'a ait diğer sikke tipleri yoğun olarak Commodus zamanında görülmektedir. Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilen sikkenin arka yüzünde vücudu cepheden, başı sola dönük, ayakta tasvir edilen Asklepios, elinde yılanlı asasını tutmaktadır (**RİP66**). Asklepios ilk kez bu dönemde Thyateira sikkelerinde tek başına tasvir edilmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi U. Kampmann, Commodus'tan önce Thyateira sikkelerinde Asklepios'un tasvirlerinin yer aldığı serilerle

[1219] Bu konuda bkz. Klose, 1987: s. 45; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 24.
[1220] Lydia'da ise Akrasos'ta ve Hermokapeleia'da görülmektedir. Kraft, 1972: Tafel 10, 14a, 14b.

karşılaşılmadığını ifade etmektedir. Asklepios'un Pergamon'dan Thyateira'ya transferiyle de bu durumu ilişkilendirmektedir[1221]. Bunların dışında ön yüzde Serapis'in olduğu yarı otonom serinin arka yüzünde yine benzer bir tipoloji görülmektedir (**RİP29**).

Asklepios'un Athena ile birlikte betimlendiği seriler ilk olarak MS 2. yüzyılda Commodus zamanında Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda darp edilmiştir (**RİP71**). MS 3. yüzyılda ise bu sikke tipi Septimius Severus'a ait bir sikke serisinde karşımıza çıkmaktadır (**RİP106**). Bu serilerde solda Athena ayakta durmakta bir elinde Nike, diğer elinde ise mızrağını tutmakta ve kalkanına dayanmaktadır. Sağda ise Asklepios ayakta durmakta ve yılanlı asasını tutmaktadır. Thyateira'da tanrıların bir arada tasvir edildiği çok sayıda farklı seri bulunmaktadır. Bu sikke tipi de bu serilere verilecek örneklerden biridir. Bunun yanı sıra Pergamon, Athena'nın ve Asklepios'un önemli bir tapınım merkezlerinden biridir. Thyateira darplarında bu sikke tipinin görülmesi, Pergamon'da önemli bir yere sahip olan bu iki tanrının aynı zamanda Thyateira'da da önemli bir konumda olduklarını gösteriyor olabilir.

Roma İmparatorluk Dönemi'de ise Asklepios'un kentte tapınım gördüğü yazıtlardan da anlaşılmaktadır[1222]. Bu sikke serileri ise yoğun olarak Antoninuslar Dönemi'nde görülmektedir. Özellikle Commodus Dönemi'nde yoğun olarak darp edildiği farklı sikke serilerinden anlaşılmaktadır.

5.2.1.1.1.5. Athena

Athena, Zeus ile Metis'in kızı[1223], stratejik savaşların tanrıçası ve zanaatkârların koruyucusudur. Thyateira darplarında hem ön hem de arka yüzlerde rastlanılan Athena'nın kentte farklı sikke serileri bulunmaktadır. Athena, kentte ilk olarak Traianus zamanında darp edilmiş bir seride görülmektedir (**RİP16**). Arka yüzde

[1221] Kampmann, 1996: s. 80.
[1222] Lechat – Radet, 1887: 463, no. 28; Clerc – Zakas, 1900: s. 152, no. 84; TAM V, 2 885; Keil – Premerstein, 1911: s. 16, no. 21; TAM V, 2 886.
[1223] Hes. **theog**. 890-895.

yer alan Athena ayakta durmakta, sağ elinde *patera* tutmaktadır; solunda yere dayalı kalkanına yaslanmakta ve yanında mızrağı yer almaktadır. Bu sikke tipi MS 2. yüzyıldan MS 3. yüzyıla kadar kentte yoğun olarak basılmıştır (**RİP38, RİP120**) ve bazı varyasyonlarında Athena elinde *patera* yerine Nike tutmaktadır (**Rİ24, Rİ56, Rİ67; RİP132**). Fakat Thyateira darplarında Athena, genel olarak elinde *patera* tutmaktadır (**RİP16, Rİ27, RİP38, Rİ56a, RİP85, RİP85a, RİP93, RİP96; RİP110; RİP120; RİP132a, RİP156**). Marcus Aurelius zamanına tarihlenen Marcus Iulius Menelaos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir seride (**RİP38**), Crispina'ya ait II. Eudios'un (**RİP93**) ve L. Aurelius Demostratos'un *magistratus*'luğunda (**RİP96**) basılmış sikke serilerinde ve *magistratus* isimlerinin yer almadığı küçük birimlerde basılmış Commodus sikkelerinde de yine benzer bir şekilde bu sikke tipine rastlanılmaktadır (**RİP85**). Bu sikkelerin bazılarında sunak tasviri de yer almaktadır (**RİP85a**). Ayrıca yine Commodus zamanında darp edilmiş Moskhianos Philippos'un (**Rİ24**) ve Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda basılmış yarı otonom sikkelerde de benzer bir sikke tipi görülmektedir. Bu serilerin ön yüzünde Serapis başı yer almaktadır (**Rİ27**).

MS 3. yüzyılda ise ilk olarak Septimius Severus (**RİP110**) daha sonra Iulia Domna (**RİP120**), Caracalla (**RİP132, RİP132a**), Diadumenianus (**RİP156**), Elagabalus (**RİP172**, **RİP172**a), Severus Alexander (**RİP206**, **RİP206a**), III. Gordianus (**RİP231**) I. Philippus (**RİP235**) ve II. Philippus (**RİP238**) zamanında darp edilmiş serilerde de Athena tasviri ile karşılaşılmaktadır ve bunlar küçük birimlerde basılmıştır. Elagabalus zamanında bu sikke tipi yoğun olarak darp edilmiştir. Aynı zamanda iki farklı birimde basıldığı gözlemlenmektedir.

Thyateira darplarında Athena'nın Asklepios, Apollon *Tyrimnaios*, Hephaistos, Zeus *Lydios* ve Hermes gibi tanrılarla birlikte tasvir edildiği farklı sikke serileri bulunmaktadır. Bunların dışında "üçlü tanrı grubu" ("Capitol üçlüsü") Hera, Zeus ve Athena'nın birlikte tasvir edildiği bir sikke tipi yine kent darplarında karşımıza çıkmaktadır (**RİP82**). Fakat bu sikke tipinde "Capitol üçlüsü"'nün özellikle Zeus *Lydios* betimi dikkate alındığında yerel niteliklere sahip olması sebebiyle "üçlü tanrı grubu" olarak değerlendirilmiştir.

MS 2. yüzyıla tarihlenen Marcus Aurelius Dönemi'ne ait Gaius Aurelius Stratonikianos'un *magistratus*'luğunda darp edilen yarı otonom bir serinin arka yüzünde Athena (?) ile Artemis'i (?) görmekteyiz (**Rİİ16**). Solda Artemis, sağda ise Athena yer almaktadır. Ayakta yer alan bu iki figürün yüzleri birbirine dönüktür. Fakat, bu sikkede yer alan iki betim, sikke kondisyonunun iyi olmaması nedeniyle tanımlanamamaktadır. Dolayısıyla bu sikkede yer alan betimlerin Athena ve Artemis olduğu ihtimaller dâhilinde söylenebilir.

Marcus Aurelius zamanında, L. Aurelius Demostratos'un *magistratus*'luğunda basılmış ön yüzde Commodus'un arka yüzde ise Athena ile Hephaistos'un olduğu seride de diğer tiplerde görülen benzer bir Athena betimi ile karşılaşılmaktadır (**RİP60**)[1224]. Commodus Dönemi'nde ise bu sikke tipi Marcus Aurelius Athenaios'un (**RİP76**) yanı sıra Titus Aurelius Barbaros (**RİP72**), L. Aurelius Demostratos (**RİP60**) ve Moskhianos Philippos (**RİP64**) gibi farklı *magistratus*'lar tarafından darp edilmiştir. Dolayısıyla Commodus zamanında bu sikke tipinin yoğun olarak darp edildiğini söylemek mümkündür. Birimlerin ise yüksek olduğu gözlemlenmektedir. MS 3. yüzyılda Septimius Severus zamanında ise bu tipin benzeri Asiatikos Hermogenes'in *magistratus'*luğunda basılmıştır (**RİP98**).

Commodus zamanında II. Artemidoros Phlorus'nun *magistratus*'luğunda basılan bir diğer seride yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere arka yüzde Athena Hera ve Zeus ile tasvir edilmiştir (**RİP82**). Üçlü Tanrı grubunda ("Capitol üçlüsü") solda Hera, yüzü sağa dönük ve ayakta durmakta, sol elinde asasını tutmakta; ortada Zeus, yüzü sola dönük, ayakta durmakta ve sol elinde asasını tutmaktadır. Sağda ise Athena, yüzü sola dönük ve ayakta durmakta, sağ elinde *patera* tutmakta; sol elini kalkanına dayamaktadır. Ayrıca Zeus ile Athena'nın arasında ise küçük bir sunak yer almaktadır. Benzer bir sikke tipine ise Mysia'da, Stratonikeia'da rastlanılmaktadır[1225]. Septimius Severus zamanında Asiatikos Hermogenes'in *magistratus'*luğunda darp edilen serilerden birinde ise bu sefer Athena, Apollon *Tyrimnaios* ve Zeus *Lydios* ile

[1224] Bkz. 5.2.1.1.1.11. Hephaistos.
[1225] Stratonikeia: RPC Online Vol. III, 1779.

tasvir edilmektedir (**RİP99**). Bu sikke tipinde yukarıda olduğu gibi bir tanrı dizilimi görülmektedir.

Athena'nın Hermes ile tasvir edildiği sikke tipi ilk olarak Commodus zamanında Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğu zamanında darp edilen yarı otonom bir sikkenin arka yüzünde görülmektedir (**Rİ22**). Solda Athena ayakta durmakta, elinde mızrağını tutmakta ve kolunu kalkanına dayamaktadır. Sağda ise Hermes ayakta durmakta ve para kesesini, *khlamys*'ini ve *kerykeion*'u tutmaktadır[1226]. Athena ile Hermes'in yüzleri birbirine dönüktür (**Rİ22**). Benzer bir seri ile MS 3. yüzyılda Asiatikos Hermogenes'in *magistratus*'luğunda darp edilmiş Septimius Severus'a ait bir sikkede karşımıza çıkmaktadır (**RİP103**).

Yukarıda da anlatıldığı üzere Athena'nın Thyateira darplarında tanrılarla bir arada tasvir edildiği farklı sikke serileri bulunmaktadır. Son olarak ise kent darplarında Athena ile Asklepios'un birlikte tasvir edildiği seri de buna örnektir. Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş (**RİP71**) olan bu serinin arka yüzünde solda Athena, sağda ise Asklepios yer almaktadır. Athena bu sikke tipinde *patera* yerine Nike tutmaktadır. Athena ile Asklepios'un bir arada tasvir edilmesi Pergamon'da tapınım gören bu tanrıların benzer bir şekilde Thyateira'da da var olduklarına işaret ediyor olabilir[1227]. Athena'nın da kent darplarında bazen tek başına bazen ise yukarıda da birçok örnekte belirtildiği gibi farklı tanrılarla bir arada tasvir edilmesi Thyateira'nın tanrı *pantheon*'unda önemli bir yere sahip olduğunu da gösteriyor olabilir.

MS 3. yüzyılda kent darplarında ilk olarak Caracalla zamanında görülen seride Athena tahtta oturmakta, bir elinde *palladium* diğer elinde ise mızrak tutmaktadır. (**RİP134**). Bu sikke tipi daha sonra Macrinus (**RİP149**), Elagabalus (**RİP170**) ve Severus Alexander (**RİP205**) zamanında da darp edilmiştir. Bunun yanı sıra 3. yüzyıla tarihlendirebilen yarı otonom serinin arka yüzünde de yine bu sikke tipiyle

[1226] Ayrıca bkz. 5.2.1.1.1.12. Hermes.
[1227] Bkz. 5.2.1.1.1.4. Asklepios.

karşılaşılmaktadır. Son olarak I. Philippus zamanında darp edilen serilerde de benzer bir tipoloji görülmektedir. Bu sikke serileri kentteki Athena tapınımıyla ilişkili olabilir. Fakat sikke serilerinin dışında kentte Athena'nın tapınımının olduğuna ilişkin bir veri bulunmamaktadır.

Ön yüzlerde Athena'nın tasvirine MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirilen yarı otonom serilerde rastlanmaktadır (**Rİ51, Rİ52, Rİ53, Rİ54, Rİ55, Rİ56, Rİ57, Rİ58, Rİ59, Rİ60**). Bu serilerin arka yüzlerinde ise Athena (**Rİ56, Rİ56a**), Demeter (**Rİ52**), Hermes (**Rİ51, Rİ51a**), Tykhe (**Rİ57**), Tyrimnos (**Rİ53**) gibi farklı sikke tipleri görülmektedir. Athena'nın başı, bazı serilerde sola doğru ve bazı serilerde ise sağa doğru betimlenmiştir. Bu durum arka yüzde Hermes'in olduğu seride de görülmektedir. Ön yüzde yer alan Athena'nın başı sola doğrudur (**Rİ51**). Fakat bu sikkenin varyasyonunda Athena'nın başının sağa doğrudur (**Rİ51a**).

MS 3. yüzyılda kent darplarında ön yüzde Athena'nın olduğu sikke serileriyle yoğun olarak karşılaşılmaktadır. Küçük birimlerde basılan bu sikkelerin arka yüzlerinde Tykhe, Aslan, Arı, Ödül Tacı ve Athena gibi farkı sikke tipleri de bulunmaktadır[1228].

5.2.1.1.1.6. Demeter

Tahılın, tarımın, hasatın tanrıçası olan ve aynı zamanda *kithonik* bir yönü de bulunan[1229] Demeter'in, Thyateira'ya yakın bir konumda yer alan Pergamon'da önemli bir tapınımı olduğu bilinmektedir[1230]. Demeter, aynı zamanda Lydia için de önemli bir yere sahiptir ve Sardeis'te tapınım görmektedir[1231]. Lydia'nın verimli topraklara sahip olması, tarıma dayalı bir ekonominin varlığı, bölge halkının tarımla

[1228] MS 3. yüzyılda küçük birimlerde darp edilen ön yüzde Athena'nın yer aldığı fakat arka yüzlerde farklı sikke tiplerinin olduğu bu seriler, sadece Thyateira'da değil Lydia'da Akrasos, Attaleia, Apollonis, Iulia Gordos, Hyrkanis ve Silandos'ta görülmektedir (Chameroy, 2020: s. 337-338; 346-347).
[1229] James, 1959: s. 154; Martin, 1987: s. 63, 65; Parker, 2011: s. 81-82.
[1230] Hansen 1971: s. 237, 238, 446; Meadows, 2013: s. 186; Thonemann, 2013: s. 44; Paz de Hoz, 2016: s. 195, 216. Pergamon sikkelerinde de karşılaşılmaktadır (Chameroy, 2020: s. 335).
[1231] Paz de Hoz, 2016: s. 185, 194-195; Munn, 2006: s. 145-146.

ilgili tanrılara önem vermesine neden olmuştur[1232]. Thyateira sikkelerinin arka yüzlerinde görülen Demeter tasviri de genel itibarıyla kentin bereketli topraklarına yapılan bir vurgu olarak nitelendirilebilir[1233]. Ayrıca bölge genelinde kent sikkelerinde de Demeter betimleriyle karşılaşılmaktadır.

Thyateira'da Demeter ile ilgili ilk seriler Traianus/Hadrianus dönemine[1234] tarihlenmektedir. Arka yüzde yer alan Demeter, bir elinde asa diğer elinde buğday başağı tutmaktadır[1235](**RİP10**). Ayrıca bu serinin benzeri MS 2. yüzyılda Nerva zamanına ait olduğu düşünülen Sardeis'te darp edilmiş yarı otonom bir seride görülmektedir[1236]. Bunun yanı sıra otonom serilere örnek olarak ön yüzde Athena'nın (**RİP52**) ve Senatus'un (**RİP10**) olduğu serilerin arka yüzlerinde yine Demeter tasviri yer almaktadır ve bu seriler küçük birimlerde basılmıştır. Marcus Aurelius'un, Caesar olduğu dönemde bastırmış olduğu bir sikke serisinde (**RİP32**) Caracalla'ya (**RİP136**), Diadumenianus'a (**RİP157**), Elagabalus'a (**RİP178**), Severus Alexander'e (**RİP207**) ve Maximus'a (**RİP223**) ait serilerin arka yüzlerinde de yine benzer bir Demeter tipi görülmektedir. Lydia genelinde birçok kentin sikkesinde de bu tipolojiye rastlanılmaktadır[1237]. Demeter çoğu zaman tek başına betimlenirken bazen de Marcus

Thyateira

Tip Rİ10.8

Sardis

RPC III 2391.12

[1232] Ricl, 2003: s. 78.

[1233] Demeter'in sikkelerde kentlerin verimliliğini sembolize etmesi ile ilgili olarak bkz. Paz de Hoz, 2016: s. 194-195.

[1234] Kent darplarında senato (lat. *senatus*; yun. *synkletos*) betimleri ilk olarak Traianus-Hadrianus dönemlerine tarihlendirilen serilerde görülmektedir (RPC III, s. 222). Thyateira sikkelerinde görülen bu sikke tipi tipolojik olarak MS 2. yüzyıla tarihlenen Sardeis'te darp edilen seriyle benzerlik göstermektedir (Sardeis: RPC Online Vol. III, 2391.12).

[1235] Demeter'in sikke ikonografisine genel olarak bakıldığında tanrıça uzun *khiton* giymektedir ve başı da genellikle örtülüdür. Bazen de sikkelerde buğday başağından oluşan ve onu yansıtan en önemli sembollerden biri olan *corona spicea* takmaktadır.

[1236] Sardeis: (RPC Online Vol. III, 2391.12).

[1237] Sardeis: (RPC Online Vol. III, 2391); Magnesia ad Sipylum: (RPC Online Vol. III, 1948); Tralleis: (RPC Online Vol. II, 1097); Apollonis: (RPC Online Vol. IV, 1173); Mostene: (RPC Online Vol. III, 993); Maionia: (RPC Online Vol. III, 2417B); Silandos: (RPC Online Vol. II, 135A); Mastaura: (RPC Online Vol. IV.2, 2353); Hermokapeleia: (RPC Online Vol. III, 1876).

Aurelius Dönemi'ne tarihlenen Lucius Verus'a ait bir sikkede olduğu gibi Zeus *Lydios* ile tasvir edilmektedir (**RİP47**).

Son olarak Salonina'ya ait ve Oktabios Artemidoros'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir sikkenin arka yüzünde yine Demeter tasviri görülmektedir (**RİP247**). Fakat Demeter diğer serilerden farklı olarak bu sikke tipinde cepheden tasvir edilmiştir. Sağ elinde asa, sol elinde ise buğday başağı tutmaktadır. Bu sikke tipi, Pergamon darplarında MS 2. yüzyıldan itibaren sikkelerde görülen Demeter tipiyle paralellik göstermektedir[1238]. Demeter, Lydia'nın yanı sıra Pergamon'da tapınım gören önemli tanrılar arasındadır ve çok farklı sikke serileri bulunmaktadır.

5.2.1.1.1.7. Dionysos

Zeus ile Kadmos kralının kızı Semele'nin oğlu olan Dionysos[1239], şarabın ve aynı zamanda bağ bozumunun tanrısıdır. Euripides, Dionysos'un Lydia'lı olduğundan söz etmektedir[1240]. Thyateira sikkelerinde Dionysos hem ön hem de arka yüzlerde yer almaktadır. Ayrıca Lydia genelinde de birçok kentte Dionysos ile ilgili farklı sikke tipleri görülmektedir[1241].

Hellenistik Dönemde Dionysos, Pergamon'da *Kathegemon epitheton*'uyla tapınım görmüştür[1242]. Attalos Hanedanı için Herakles ve Athena gibi Dionysos da önemli bir yere sahiptir[1243]. Bu bağlamda Pergamon'un egemenliği altında olan kentlerde Dionysos *Kathegemon* tapınımının olduğu düşünülmektedir[1244]. Thyateira

[1238] Pergamon: (RPC Online Vol. IV.2, 220).
[1239] Eur. **Bacch**. 465, 580. Ayrıca bkz. Payne, 2023: s. 178. Dionysos'un, Lydia'da tapınım görmesinde ve bölge genelinde önemli bir yere sahip olmasında şüphesiz *mythos*'u etkili olmuştu. *Mythos*'una göre Dionysos Nysa'daki *nymphe*'ler tarafından büyütülmüştü ve Nysa'da şarabı keşfetmişti (Hom. **h**. xxvi, 5).
[1240] Eur. **Bacch**. 460. Ayrıca bkz. Payne, 2019: s. 236, 243.
[1241] Sardeis, Magnesia ad Sipylum, Philadelphia, Apollonis, Attaleia, Daldis, Saitta, Silandos, Iulia Gordos, Hypaipa, Tmolos Aurelipolis bu kentler arasındadır.
[1242] IPergamon I 221. 248; Hochard, 2020: s. 848-849.
[1243] OGIS 331.
[1244] Paz de Hoz, 1999: s. 66; Harland, 2014: s. 183-185; Hochard, 2020: s. 849. Thyateira'nın yanı sıra bir Attalos kolonisi olan Philadelphia'da da benzer bir şekilde Dionysos *Kathegemon* ile ilgili yazıtlar bulunmuştur (Paz de Hoz, 1999: s. 66).

da uzun yıllar Pergamon'un egemenliği altında kalmıştır. Kentte Dionysos *Kathegemon* tapınımının olduğu yazıtlardan anlaşılmaktadır[1245].

Dionysos, Thyateira sikkelerinde ilk olarak Traianus'a ait bir seride görülmektedir (**RİP19**). Lucius Verus'a ait bir sikkenin arka yüzünde de Dionysos betimi ile karşılaşılmaktadır (**RİP45**). Dionysos, ayakta durmakta, bir elinde *kantharos* diğer elinde *thyrsos* tutmaktadır. Solda altta *panther* yer almaktadır. Dionysos'un ikonografisini yansıtan bu sikke tipinin benzerleriyle Crispina'ya (**RİP92**), Iulia Domna'ya (**RİP118**) ve daha sonra Elagabalus'a ait sikkelerde de karşılaşılmaktadır. Ayrıca Thyateira'nın yanı sıra Lydia'da birçok kentin sikkelerinde de bu sikke tipi görülmektedir[1246].

Kent darplarında Iulia Domna'ya ait bir seride (**RİP118**) ve Elagabalus'a ait sikkelerde Dionysos'un diğer serilerden farklı olarak *khiton* giydiği görülmektedir. Philadelphia'da MS 2. yüzyıla tarihlendiği düşünülen yarı otonom bir seride de benzer bir tipoloji gözlemlenmektedir[1247].

Dionysos, ön yüzlerde ilk olarak MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen küçük birimlerde darp edilmiş serilerde karşımıza çıkmaktadır. Bu sikkelerin arka yüzlerinde ise bir seride Nike (**Rİ61; Rİ61a**), diğer seride ise Pan (**Rİ62)** yer almaktadır. Bunun dışında bir sikke serisinde ise Dionysos hem ön hem de arka yüzde görülmektedir. Arka yüzde yer alan Dionysos çıplak olarak betimlenmiştir ve sağa doğru koşmaktadır. Sağ elinde üzüm salkımı, sol elinde ise *thyrsos* tutmaktadır (**Rİ63**). Dolayısıyla bu tip kentte görülen diğer sikke tiplerine göre farklılık göstermektedir. Çünkü Dionysos bu sikkede çıplak ve koşarcasına betimlenmektedir[1248]. Aurelius Glykon Loukios *magistratus*'luğunda darp edilmiş ön yüzde Dionysos'un olduğu serinin arka yüzünde ise Lykos Nehir Tanrısı yer almaktadır (**Rİ68**).

[1245] Foucart, 1887: s. 101, no. 24; Clerc – Zakas, 1900: s. 146, no. 68; IGR IV 1238; TAM V, 2 976; Keil – Premerstein, 1911: s. 30, no. 54; IGR IV 1240; TAM V, 2 979).
[1246] Philadelphia: (Sol altta panther yok. RPC Online Vol. IV.2, 11521).
[1247] RPC Online Vol. IV.2, 9950.
[1248] Hochard, arka yüzde betimlenen bu tipi Pan olarak tanımlamaktadır (Hochard, 2020: s. 517). Dionysos'un arka yüzlerde çıplak olarak tasvir edildiği sikke serileri için bkz. Miletopolis: RPC Online III, 1644; Stratonikeia RPC Online III, 1783.

5.2.1.1.1.8. Hades/Persephone

Thyateira'da yeraltı tanrısı Hades (Pluto)[1249] ile karısı Persephone'nin (Kore) yer aldığı serilerin arka yüzünde görülen tasvir Hades'in, Persephone'yi kaçırma sahnesidir[1250] ve sadece Thyateira sikkelerinde değil, bölge genelinde birçok kentin sikkesinde bu sikke tipi karşımıza çıkmaktadır[1251]. Özellikle Iulia Gordos'ta bu sikke tipi yoğun olarak darp edilmiştir[1252]. Bu sikke tipine Thyateira'da ilk olarak Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş Commodus'a ait bir sikkede rastlanılmaktadır (**RİP63**). MS 3. yüzyılda ise bu sikkenin benzeri Elagabalus'a ait Clo(...) Aurelius Dionysios'un *magistratus*'luğunda basılmış bir sikkede görülmektedir (**RİP160**). Kentte Hades ya da Kore tapınımını gösteren epigrafik bir belge ele geçmemiştir.

5.2.1.1.1.9. Hekate-Selene

Hesiodos'un *Theogonia*'sında adı geçen[1253] ve güneş soylulardan biri olan Hekate, aynı zamanda yeraltı dünyasıyla ilişkili *khytonik* bir tanrıçadır[1254]. *Phosphoros* (ışığı getiren) *epitheton*'u ile anılan Hekate'nin bu yönü ikonografisine de yansımıştır. Hekate genellikle Artemis, Selene, Demeter ve Persephone ile ilişkilendirilmektedir[1255] ve ayrıca bu tanrıçalarla ortak yönleri de bulunmaktadır.

[1249] Hom. **Il**. xv, 187; Plat. **Gorg**. 523A; Apollod. i, 2, 1.
[1250] Hom. **h**. ii, 15-20; Apollod. i, 4, 5.
[1251] Apollonis: (RPC Online Vol. IV.2, 11791); Daldis: (RPC Online Vol. VIII, (ID 20214)); Hermokapeleia: (RPC Online Vol. III, 1871; RPC Online Vol. IX, 563); Hyrkanis: (RPC Online Vol. IV.2, 1293); Maionia: (RPC Online Vol. III, 2422H; RPC Online Vol. III, 2424B; RPC Online Vol. IV.2, 1302); Mostene: (RPC Online Vol. IV.2, 7790; RPC Online Vol. IV.2, 11908); Nysa: (RPC Online Vol. I, 2665; RPC Online Vol. IV.2, 1456; RPC Online Vol. IV.2, 1487); Sardeis: (RPC Online Vol. II, 1311; RPC Online Vol. III, 2395; RPC Online Vol. III, 2396; RPC Online Vol. VII.1, 245); Silandos: (RPC Online Vol. IV.2, 11554; RPC Online Vol. IV.2, 9956); Tomara: (RPC Online Vol. IV.2, 1582); Tralleis: (RPC Online Vol. VII.1, 487.1; RPC Online Vol. VII.1, 487.2).
[1252] Iulia Gordos: (RPC Online Vol. II, 1384; RPC Online Vol. III, 2545; RPC Online Vol. III, 2548; RPC Online Vol. III, 2548A; RPC Online Vol. III, 2553; RPC Online Vol. IV.2, 1249; RPC Online Vol. IV.2, 1253; RPC Online Vol. IV.2, 3105; RPC Online Vol. IV.2, 9956; RPC Online Vol. VI, 4416; RPC Online Vol. VIII (ID 20221).
[1253] Hesiodos, Hekate'nin, Perses ile Asterie'nin kızı olduğundan, Zeus'un ona bahşettiği lütuflardan ve Hekate'nin tanrılar dünyasındaki güçlü konumundan bahsetmektedir (Hes. **theog**. 411-52). Ayrıca bkz. Apollod. i, 2,5.
[1254] Parker, 2011: s. 81.
[1255] Bonnefoy, 2016: s. 623. Selene'yi tanımlayan ikonografilerden biri, hilaldir. Hilal bazen Selene'nin omuzlarında (Nikaia: [RPC Online Vol. IV.1, 10002; RPC Online Vol. IV.1, 5550]) bazen ise başının

Thyateira'da darp edilen sikke serilerinde ise Hekate'nin Selene ile ortak yönlerinin sikke tipolojisinde görülmesi nedeniyle Hekate-Selene başlığı altında bu sikke tipleri değerlendirilmiştir[1256].

Hekate, Lydia genelinde bazı serilerde *triphormis* olarak betimlenmiştir[1257]. Bazılarında ise bir *quadriga*[1258] içerisinde tasvir edilmiştir. Ayrıca cepheden betimlendiği elinde asa tuttuğu seriler de mevcuttur. Thyateira sikkelerinde *triphormis* tipi görülmemektedir. Kent darplarında Hekate-Selene genellikle ayakta durmaktadır, iki elinde meşale tutmaktadır; hareket halindedir ve omzunun arkasında ise hilal bulunmaktadır. Hekate-Selene, kent darplarında ilk olarak Commodus zamanında darp edilmiş bir seride görülmektedir (**RİP85**). Bu sikke tipi daha sonra III. Gordianus (**RİP228**, **RİP228a**) ve I. Philippus'a kadar aralıklı olarak da basılmaya devam edilmiştir (**Rİ82**).

Commodus zamanında darp edilen seride Hekate-Selene, sağa doğru hareket etmektedir. Vücudu cepheden tasvir edilmiştir. Omzunda ise hilal yer almaktadır ve her iki elinde de meşale tutmaktadır (**RİP86**). Benzer bir tipolojiye II. Eudios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş Crispina'ya ait bir sikkenin arka yüzünde rastlanmaktadır (**RİP94**). Bu sikke tipi daha sonra ön yüzde Serapis'in arka yüzde ise Hekate-Selene'nin olduğu Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir seride (**Rİ25**) görülmektedir.

MS 3. yüzyılda Hekate-Selene'ye ait seriler yoğunluktadır. Küçük birimlerde darp edilen bu sikkeler genellikle MS 2. yüzyılda görülen serilerin tekrarı niteliğindedir. Hekate-Selene betimine MS 3. yüzyılda ise ilk olarak Septimius Severus'a (**RİP111**) ve Iulia Domna'ya ait serilerde rastlanmaktadır (**RİP119**). Bunun yanı sıra Elagabalus (**RİP169b**) ve Severus Alexander (**RİP204b**) sikkelerinde de

---

üzerinde tasvir edilmektedir. Bunun yanı sıra boğaların çektiği arabasında ise genellikle *khiton*'u rüzgârdan uçuşmaktadır. Hekate-Selene olarak tasvir edildiği bazı serilerde iki elinde meşale tutmaktadır (Nikaia: [RPC Online Vol. IV.1, 5553]). Bazılarında ise bir elinde meşale tutmaktadır.

[1256]RPC'de III.Gordianus'a ait sikkelerdeki Hekate tipi Artemis-Selene-Hekate olarak tanımlanmaktadır (RPC Online Vol. VII.1, 189; RPC Online Vol. VII.1, 193).

[1257] Mastaura: (RPC Online Vol. IV.2, 9779); Tralleis: (RPC Online Vol. VII.1, 482).

[1258] Tralleis: (RPC Online Vol. IV.2, 1591).

benzer bir tipoloji görülmektedir. Elagabalus'a ait bir seride diğerlerinden farklı olarak Hekate-Selene'nin *khiton*'u başının üzerinde uçuşurken tasvir edilmektedir (**RİP169, RİP169a**). Bu sikke tipi Severus Alexander (**RİP204c**) ve Maximinus döneminde (**RİP222**) basılmış serilerde de görülmektedir.

Severus Alexander imparator olduğu dönemde de kent darplarında Hekate-Selene'ye ait farklı sikke tipleri görülmektedir. Ön yüzde Severus Alexander'in olduğu bir seride arka yüzde Hekate-Selene ayakta durmaktadır, vücudu cephedendir, başı sola doğrudur, omzunda hilal bulunmaktadır ve iki elinde meşale tutmaktadır (**RİP204**). Bu sikke tipinin varyasyonlarından birinde Hekate-Selene hareketli pozisyondadır, sola doğru gitmektedir, başı sağa doğrudur ve omzunda hilal bulunmaktadır **(RİP204a)**. **RİP204b** sikke tipinde ise Hekate-Selene sağa doğru gitmektedir. İki elinde meşale tutmaktadır ve başı profilden sağa doğrudur. Son olarak **RİP204c** tipinde ise Hekate-Selene sağa doğru gitmektedir. İki elinde meşale tutmaktadır, *khiton*'u diğer serilerde olduğu gibi rüzgârdan uçuşmaktadır. Fakat bu seride *khiton* başının üzerinde uçuşur şekilde betimlenmektedir. Severus Alexander'in Caesar olduğu dönemde darp edilen sikke serisiyle benzerlik göstermektedir. Hekate-Selene sikke tipinin MS 3. yüzyılda ağırlıklı olarak Severus Alexander zamanında darp edildiğini söylemek mümkündür.

Severus Alexander zamanında darp edilen bir diğer sikke tipinde arka yüzde aslanların çektiği biga içerisinde Hekate-Selene ayakta durmaktadır ve iki elinde meşale tutmaktadır. Hekate-Selene'nin ikonografisinde *biga*'yı genellikle boğaların çektiği bilinmektedir[1259] (**Rİ71**). Bu sikke tipinde ise farklı olarak *biga*'yı aslanlar çekmektedir.

III. Gordianus zamanında darp edilen iki sikke tipi bulunmaktadır. Bu seriler tipolojik olarak birbirine benzese de birbirinden lejantlar bağlamında ayrılmaktadır (**RİP228, RİP228a**). İki seride de Thyateira sikkelerinde MS 2. yüzyıldan itibaren

[1259] Tralleis: (RPC Online Vol. IV.2, 1591; RPC Online Vol. IV.2, 2890); Magnesia ad Maeandrum: (RPC Online Vol. VII.1, 5322); Anazarbos: (RPC Online Vol. VI, 7242); Nikaia: (RPC Online Vol. IV.1, 5120).

karşılaştığımız Hekate-Selene tipi görülmektedir. Bu bağlamda vücudu cepheden, başı ise profilden olan Hekate-Selene hareketlidir, sağa doğru gitmektedir ve iki elinde meşale tutmaktadır. İkinci serinin *homonoia* darbı olduğu lejant sayesinde anlaşılmaktadır (**RİP228a**). RPC'de III. Gordianus'a ait bu sikke serileri Artemis-Hekate-Selene olarak verilmektedir[1260]. Benzer bir şekilde Ephesos'ta III. Gordianus zamanında darp edilen serilerde de Artemis-Hekate olarak tanımlanmıştır[1261]. Fakat bu iki sikke tipi Thyateira darplarında görülen Hekate-Selene tipleriyle benzer bir tipolojide olduğundan Hekate-Selene olarak ele alınmıştır. Son olarak I. Philippus döneminde darp edilmiş yarı otonom seride de benzer bir tasvir görülmektedir (**RİP82**).

MS 2. yüzyılda Antoninus Hanedanı Dönemi'nde ve özellikle Commodus zamanında Hekate-Selene'ye ait sikke tipi farklı *magistratus*'lar tarafından darp edilmiştir. MS 3. yüzyılda ise Elagabalus ve özellikle Severus Alexander Dönemi'nde Hekate-Selene tipinin yoğun olarak darp edildiği gözlemlenmektedir. Bu sikkeleri Commodus Dönemi'nde basılmış serilerin tekrarı olarak düşünsek de aslanların çektiği *quadriga* içerisinde yer alan Hekate-Selene tipi Thyateira sikkelerinde ilk kez Severus Alexander zamanında görülmektedir.

5.2.1.1.1.10. Helios

Thyateira sikkelerinde Helios ilk olarak MS 3. yüzyılda Elagabalus zamanında Tiberius Claudius Stratoneikianos *magisratus*'luğunda darp edilmiş Iulia Soaemias'a ait bir sikke serisinde karşımıza çıkmaktadır. Helios ayakta durmaktadır, sağ elini yukarı doğru kaldırmaktadır ve sol elinde kırbaç tutmaktadır (**RİP186**). Bunun yanı sıra Severus Alexander'e ait bir sikkenin arka yüzünde de Helios betimine rastlanılmaktadır. Aurelius Kentauros Dionysios'un *magistratus'*luğunda darp edilmiş bu seride ışın taçlı Helios cepheden üç aslanın çektiği bir *triga'*da ayakta durmakta; sol eliyle *globus* tutmakta; sağ elini havaya kaldırmaktadır (**RİP191**). Aslanların altında ise her iki tarafta *bukranion* yer almaktadır. Imhoof-Blumer bu sikke tipiyle

[1260] Thyateira: (RPC Online Vol. VII.1, 192.2).
[1261] Ephesos: (RPC Online Vol. VII.1, 368 1; RPC Online Vol. VII.1, 368 2).

ilgili olarak Helios'un arabasının atlar yerine aslanların çekiyor oluşunun en sıcak mevsimi temsil ettiğini söylemektedir ve *triga*'nın her iki tarafında yer alan *bukranion'*ları ise göksel sembollerle ilişkilendirmektedir; bahar ekinoksu'na işaret ettiğini düşünmektedir[1262]. Nollé ise aslanı güneşle bağdaştırmaktadır. Bu sikke serisinde de Anadolu'da bilinen eski bir güneş tanrısı ile aslan arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır ve aslan imgesi üzerinden bu durumun Lydia'da uzun bir süre devam ettiğini ifade etmektedir[1263].

Severus Alexander'e ait ve yine Aurelius Kentauros Dionysios'un *magistratus'*luğunda darp edilmiş bir diğer serinin arka yüzünde Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır (**RİP190, RİP192**). Helios gibi tasvir edilen ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios*, atların çektiği bir *quadriga'*nın içerisinde cepheden ayakta yer almaktadır (**RİP190**). Fakat Apollon *Tyrimnaios*'u Helios'tan ayıran en temel fark ise elinde *globus* yerine çifte balta tutmasıdır. Birbirine benzer bir tipolojiye sahip bu iki sikkede ilginç olan ise yukarıda da bahsedildiği gibi Helios'un *trigası*'nı aslanların çekmesidir. Örneğin Sardeis'te Elagabalus zamanında darp edilmiş bir seride Helios'un arabasını atların çektiği görülmektedir[1264]. Bu iki sikke serisini birbirinden ayıran temel unsurlardan biri Helios'un arabasını atların yerine aslanların çekmiş olmasıdır.

5.2.1.1.1.11. Hephaistos

Zeus ile Hera'nın oğlu[1265] olan zanaatçıların usta tanrısı ve koruyucusu aynı zamanda demirci tanrı[1266] olarak da bilinen Hephaistos'un Thyateira sikkelerinde üç farklı sikke tipi bulunmaktadır. İlk seri Marcus Aurelius Dönemi'nde Marcus Iulius Menelaos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiştir. Bu yarı otonom serinin arka yüzünde Hephaistos, kısa bir *cippus* üzerinde oturmaktadır ve önündeki uzun *cippus*'un üzerinde yer alan miğferi çalışmaktadır (**Rİ13**). Hephaistos'un ikonografini

[1262] Imhoof-Blumer, 1897: s. 160.
[1263] Nollé, 2022: s. 14-15.
[1264] Sardeis: (RPC Online Vol. VI, 4504).
[1265] Hom. **Il**. i, 571-577. Hephaistos'un diğer doğum *mythos*'u için bkz. (Hes. **theog**. 927; Apollod. i, 3, 5).
[1266] Eliade, 2017: s. 366. Ayrıca bkz. Brommer, 1972: s. 534.

yansıtan en temel sikke tiplerinden biridir. Kentte darp edilmiş Athena ile tasvir edildiği ikinci sikke tipinde de Hephaistos yine benzer bir şekilde betimlenmiştir. Hephaistos'un yer aldığı bu serilerin genel olarak Akhilleus'un *mythos*'uyla ilgili olduğu düşünülmektedir[1267]. Ayrıca bu sikke tiplerinin silah yapımı ile alakalı olduğu da görüşler arasındadır[1268].

Thyateira darplarında Hephaistos'un olduğu sikke tipleriyle yoğun olarak Antoninus Hanedanı zamanında basılan sikkelerde karşılaşılmaktadır. Özellikle Commodus zamanında görülen bu sikke tipi dört farklı *magistratus* tarafından darp edilmiştir (**RİP62, RİP64, RİP72, RİP76**).

Marcus Aurelius Athenaios'un *magistratus*'luğunda basılan sikkenin arka yüzünde ise solda Hephaistos kısa bir *cippus* üzerinde oturmaktadır; sağda ise Athena ayakta durmaktadır. Hephaistos ilk sikke tipinde olduğu gibi tasvir edilmiştir. Athena ise ayakta kolunu kalkanına dayamış dinlenirken, sağ eliyle Hephaistos'un çalıştığı *cippus*'un üzerinde yer alan miğferi tutmaktadır (**RİP76**). Bu tipin benzerleri Titus Aurelius Barbaros'un (**RİP72**), L. Aurelius Demostratos'un (**RİP60**) ve Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda (**RİP64**) darp edilmiş sikke serilerinde görülmektedir. Son olarak MS 3. yüzyılda Septimius Severus zamanında Asiatikos Hermogenes'in *magistratus*'luğunda basılmış bir seride de yine bu sikke tipi ile karşılaşılmaktadır (**RİP98)**.

Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş Commodus'a ait üçüncü seride ise Hephaistos diğer iki seriden farklı olarak ayakta betimlenmektedir[1269]. Başında *pileus* vardır. Bir elinde çekiç diğer elinde ise uzun bir meşale tutmaktadır. Solda altta ise örs üzerinde maşa yer almaktadır (**RİP62**).

[1267] Hom. **Il**. 425-480. Brommer, 1972: s. 534. Athena ile Hephaistos için ayrıca bkz. Hom. **h**. xx; Apollod. ix, 6.
[1268] Nollé, 1995: s. 71-72. Ayrıca bkz. Talloen – Stroobants – Degryse, 2015: s. 333-334.
[1269] Imhoof-Blumer, 1897: s. 154.

Genel olarak Hephaistos'a ait sikke tiplerinin MS 2. yüzyılda ve özellikle Commodus zamanında farklı *magistratus*'lar tarafından darp edildiği görülmektedir. Thyateira dışında Hephaistos'a ait sikke tiplerine Lydia'da Akrasos ve Silandos sikkelerinde rastlanılmaktadır[1270]. Kentte, Hephaistos'un tapınımına işaret eden bir yazıt ele geçmemiştir. Sikke serilerinde yer alan betimlerin de Hephaistos'un kentteki tapınımı ile ilgili olmadığı düşünülmektedir[1271].

5.2.1.1.1.12. Hermes

Zeus ile Nymphe Maia'nın oğlu olan ticaretin, hırsızların, çobanların tanrısı olan Hermes[1272]; aynı zamanda Zeus'un haberlerini ileterek elçilik görevi yapan ve ruhlara kılavuzluk eden bir tanrı olarak bilinmektedir[1273]. Eliade, Hermes'in Olympos'lu tanrılar arasında niteliksel bağlamda onlara en az benzeyen tanrı olduğunu ifade etmektedir[1274]. Hermes, Thyateira sikkelerinde hem ön hem de arka yüzlerde görülmektedir. Lydia genelinde ise birçok kentte Hermes'in yer aldığı sikke serileri ile karşılaşılmaktadır[1275].

Hermes, Thyateira sikkelerinde ilk olarak Commodus zamanında Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilen yarı otonom bir serinin arka yüzünde görülmektedir ve Athena ile tasvir edilmektedir (**Rİ22**). Solda Athena, ayakta durmakta bir elinde mızrağını tutmakta; ve kalkanına yaslanmaktadır. Sağda ise *petasos*'lu Hermes ayakta durmaktadır. Para kesesini, *kerykeion'*u (lat. *caduceus)* ve *khlamys*'i tutmaktadır. Thyateira sikkelerinde tanrıların bir arada tasvir edildiği sikke tipleri yoğunluktadır. Bu sikke tipi de bunlardan birine örnek teşkil etmektedir. Bunun

[1270] Akrasos: (RPC Online Vol. IV.2, 11368); Silandos: (RPC Online Vol. IV.2, 9954). Akrasos ve Silandos'da Marcus Aurelius ile Commodus'un ortak yönetimi zamanında basılmış olan bu sikkeler Commodus'a aittir. Fakat Thyateira'da darp edilenler ise Commodus'un imparator olduğu zamanda darp edilmiştir.
[1271] Brommer, 1972: s. 536. Ayrıca bkz. Brandt, 1988: s. 238.
[1272] Hastane Höyüğü'nde yapılan kazılarda mermer bir heykel bulunmuştur. Bu heykelin Hermes ya da bir Heros olduğu önerisi getirilmiştir (Gülbay, 2021: s. 180-181).
[1273]Hom. **h**. iv; xviii. Grimal, 2012: s. 276; Eliade, 2017: s. 374-375; Kerényi, 2019: s. 138.
[1274] Eliade, 2017: s. 374.
[1275] Tralleis: (RPC Online Vol. I, 2636); Philadelphia: (RPC Online Vol. III, 2382); Hermokapeleia: (RPC Online Vol. III, 1870); Saitta: (RPC Online Vol. III, 2544E); Mastaura: (RPC Online Vol. IV.2, 2814); Sala: (RPC Online Vol. III, 2436).

yanı sıra MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen ön yüzde Athena'nın, arka yüzde Hermes'in yer aldığı yarı otonom seride de Hermes'in betimine rastlanmaktadır. Bu seride Hermes ayakta durmaktadır, vücudu cephedendir, başı sola doğrudur. Bir elinde para kesesi diğer elinde ise *kerykeion* (lat. *caduceus)* tutmaktadır (**Rİ51**, **Rİ51a**) Bu sikkenin benzeri Tripolis'te darp edilmiş bir sikke serisinde de görülmektedir[1276]. Son olarak muhtelemen MS 3. yüzyıla tarihlendirilen yarı otonom sikkenin ön yüzünde yine Hermes tasviri görülmektedir. Bu tipin Hermes olduğu arkasında yer alan *kerykeion*'dan anlaşılmaktadır (**Rİ31**).

5.2.1.1.1.13. Isis

Hellenistik Dönem'le birlikte Ptolemaioslar'ın da etkisiyle Hellenize olmuş Mısır kültlerinden biri Isis'tir[1277]. Isis, Yunan dünyasında Demeter'le özdeşleştirilmektedir[1278]. Bunun nedeni her iki tanrıçanın *mythos*'unda benzer sembollerin görülmesidir[1279]. Buna rağmen Isis kendine has sembolleri ve kimliği ile Yunan ve Roma dünyasında benimsenmiş, Serapis'in aksine Romalılar arasında daha çok kabul görmüştür. Hellenistik Dönem'de Isis'in tapınımı yaygınlaşmıştır[1280]. Bu bağlamda Küçük Asya'da, Hellenistik Dönem'den itibaren görülmeye başlayan Isis kültü, Roma İmparatorluk Dönemi'nde de devam etmiştir. Bu kült, Flavius Hanedanı zamanından itibaren ise siyasi bir kimlik elde etmiştir[1281].

Thyateira'da MS 3. yüzyıla tarihlenen iki farklı seride Isis tasviri bulunmaktadır. Ön yüzde Serapis'in yer aldığı yarı otonom serinin arka yüzünde Isis ayakta durmakta; sağ elinde bir müzik aleti olan *sistrum*[1282] sol elinde ise asa

[1276] Tripolis: (RPC Online III, 2559A).
[1277]James, 1959: s. 175. Isis, Osiris'in karısıdır. Fakat Hellenistik Dönem'den itibaren yazıtlarda çoğu zaman Serapis ile onurlandırılmaktadır (James, 1959: s. 176).
[1278] Hdt. II, 42; 48; 145; Diod. i, 13, 5; Apul. **met**. xi, 5. Ayrıca bkz. Magie, 1953: s. 166; Martin, 1987: s. 72.
[1279] Martin, 1987: s. 79.
[1280] James, 1959: s. 175-176; Martin, 1987: s. 72.
[1281] Mısır, Roma'nın tahıl ambarıydı. Dolayısıyla Vespasianus Mısır'ın en önemli kültleri arasında yer alan Serapis ve Isis kültünü benimsemişti (Takács, 1995: s. 74).
[1282]Apul. **met**. xi, 4. Isis'in atribülerinden biri olan *sistrum*'la birlikte yer aldığı betimlere sadece sikkelerde değil aynı zamanda rölyeflerde ve heykellerde de karşılaşılmaktadır.

tutmaktadır (**Rİ30**)[1283]. Diğer seride ise ön yüzde Geta yer almaktadır (**RİP145**). Arka yüzdeki Isis tipi ise ilk serideki tiple benzerdir.

5.2.1.1.1.14. Kybele

Doğanın, bitkilerin, hayvanların koruyucusu Anadolu kökenli bir tanrıça olan Kybele (Cybele), ana vatanı Phrygia'nın yanı sıra Lydia'da da tapınım görmektedir[1284]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde birçok kentte darp edilmiş sikkelerde betimiyle karşılaştığımız Kybele'nin, Thyateira'daki sikke serileri birbirinin tekrarı niteliğindedir. İlk olarak Commodus'a ait Marcus Aurelius Athenaios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir serinin arka yüzünde tasvir edilen Kybele, bir tahtta oturmakta, sağ elinde *patera*, sol elinde ise asa tutmaktadır ve ayaklarının yanında ise aslan yer almaktadır[1285] (**RİP80**). Maximinus zamanına tarihlenen ve II. Marcus Aurelius Phaneinus'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş sikkenin arka yüzünde de Kybele tasviri ile karşılaşılmaktadır (**Rİ74**).

Kybele'nin olduğu sikke tiplerine bölge genelinde yoğun olarak Magnesia ad Sipylum'da rastlanılmaktadır[1286]. Bunun dışında Hypaipa, Philadelphia, Saittai, Apollonis, Daldis, Maionia, Dioshieron, Hyrkanis, Tomara, Sala, Briula ve Nakrasa gibi kentlerde de Kybele tasvirleri sikkelerde görülmektedir[1287].

[1283] Magie, 1953: s. 178.

[1284] Apul. **met**. xi, 5; James, 1959: s. 161-162; Martin, 1987: s. 83; Bøgh, 2012: s. 33-35; Munn, 2006: s. 120-122; Payne, 2019: s. 233-234, 240-241. Kybele'nin Sardeis'te tapınım gördüğü ve bir tapınağı olduğu Herodotos tarafından aktarılmaktadır. Herodotos bu tapınağın Pers işgali sırasında tahrip olduğunu söylemektedir (Hdt. v, 102).

[1285] Kybele'yi tanımlayan atribülerden biri de *tympanon*'dur. Dolayısıyla Kybele, bazen asa yerine *tympanon* da tutmaktadır (Johnston, 1996: s. 102; Roller, 1991: s. 134-135). Kybele'nin *tympanon* yerine asa tutmasının sivil bir otoritenin sembolü olduğu, tanrıçanın farklı bir yönünün vurgulandığı ve Kybele'nin bu atribü sayesinde resmî bir hal aldığı düşünülmektedir (Johnston, 1996: s. 115). Kybele'nin ikonografini yansıtan en önemli atribülerden biri aslandır. Aslan sikkelerde bazen Kybele'nin yanında yer alırken bazen ise arabasını çekmektedir. Lydia'daki birçok kent sikkesinde bu tasvir görülmektedir (Johnston, 1996: s. 102).

[1286] Magnesia ad Sipylum: (RPC Online III, 1945).

[1287] Hypaipa: (RPC Online IV. 2, 8480), Philadelphia: (RPC Online III, 2024), Saittai: (RPC Online IV.2 4806), Apollonis: (RPC Online IV. 2, 1175), Daldis: (RPC Online II, 1324), Maionia: (RPC Online IV. 2, 1315), Dioshieron: (RPC Online IV. 2, 11449), Hyrkanis: (RPC Online IV. 2, 11427), Tomara: (RPC Online IV. 2, 1581), Sala: (RPC Online VI, 11043), Nakrasa: (RPC Online IV. 2, 1351).

Bölgedeki kentlerin sikkelerinde Kybele tasvirlerinin görülmesi muhtemelen Lydia'da Kybele tapınımının önemli bir yere sahip olmasıyla bağlantılıdır[1288]. Bu bağlamda Thyateira'daki sikke serilerinde Kybele'nin tasvirine yer verilmesinde bu durum etkili olmuş olmalıdır. Yazıtların da gösterdiği üzere kentte Kybele'nin tapınımının olduğu da ayrıca bilinmektedir[1289].

5.2.1.1.1.15. Poseidon

Denizlerin ve depremlerin tanrısı olarak bilinen Poseidon'un[1290] tasviriyle genellikle denize kıyısı olan kentlerin sikkelerinde yoğun olarak karşılaşılmaktadır. Fakat iç kesimlerdeki kentlerin sikkelerinde de az da olsa bu betim görülmektedir. Lydia'da Thyateira ve Nysa buna örnektir[1291]. Ayrıca Thyateira'ya yakın bir mesafede yer alan Mysia'daki Stratonikeia/Hadrianopolis'te de benzer bir şekilde Posedion'a ait betimlerin yer aldığı seriler bulunmaktadır[1292].

Poseidon, Thyateira sikkelerinde ilk olarak MS 2. yüzyıla tarihlenen yarı otonom bir seride karşımıza çıkmaktadır. Ön yüzde Artemis *Boreitene*'nin yer aldığı sikkenin arka yüzünde Poseidon ayakta yer almakta; *trident*'i ve yunus'u tutmakta; pruva'ya basmaktadır (**Rİ49**). Ayrıca Marcus Aurelius'a ait bir seride (**RİP41**) ve Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilen Commodus'a ait bir sikke serisinde de benzer bir tipoloji görülmektedir (**RİP67**). Bu tipin benzerlerine Thyateira'ya yakın liman kentlerinden olan Adramytteion'da ve Kyzikos'ta darp edilmiş serilerde rastlanılmaktadır[1293].

MS 3. yüzyıla tarihlenen III. Gordianus zamanında Thyateira ile Smyrna arasındaki *homonoia*'yı gösteren sikke serisinde de benzer bir şekilde Poseidon betimi tercih edilmiştir (**Rİ76**). Bu seride Poseidon diğerlerinden farklı olarak sadece yunus

[1288] Hanfmann, 1983: s. 92; Roosevelt, 2017: s. 124-125.
[1289] Clerc, 1889: s. 410-411, no. 14; Mantas, 1995: s. 139; Vermaseren, 1987: s. 127, no. 436.
[1290] Hom. **Il**. xv, 187; Hes. **theog**. 15, 455; Hes. **erg**. 665; Hom. **h**. xxii; Apollod. i, 2, 1. Ayrıca bkz. Kerényi, 2019: s. 153.
[1291] Nysa: (RPC Online VIII, ID 20425).
[1292] Stratonikeia-Hadrianopolis: (RPC Online VII.1, 184).
[1293] Adramytteion: (RPC Online IV.2, 412); Kyzikos: (RPC Online IV.2, 517).

tutmaktadır. Klose, yapılan bu *homonoia*'nın iki kent arasındaki ticari ilişkiyle bağlantılı olduğunu söylemektedir ve Smyrna limanının, Thyateira için önemine vurgu yapmaktadır[1294]. Çünkü Thyateira'nın ticaret ağını, yol ağlarıyla ve limanlar aracılığıyla sağladığı ve hinterlandını da bu sayede genişlettiği düşünülmektedir[1295]. Öte yandan Thyateira'ya en yakın liman şehirlerinden birinin Smyrna olması kentle yakın ilişki içerisinde olmasını da destekler niteliktedir. Dolayısıyla kentte darp edilen MS 2. yüzyıla tarihlenen bu ilk serilerin de Smyrna ya da diğer liman kentleri ile Thyateira arasında kurulan ticari ilişkiye ve uyuma işaret ediyor olabilir.

5.2.1.1.1.16. Serapis

Serapis[1296] ile ilgili genel kanı Hellenistik Dönem'de I. Ptolemaios Soter tarafından Mısır halkı ile Mısır'da yaşayan Yunan halkı için ortak bir kültün oluşturulduğu yönündedir[1297]. Dolayısıyla bu kültün yaratılmasında Ptolemaioslar'ın önemli bir rol oynadığı da düşünülmektedir[1298]. Serapis'in bir Mısır kültü olduğu, Osiris ile Apis kelimelerinin birleşmesinden meydana geldiği ve Pluto'nun (Hades) Zeus, Asklepios ve Dionysos'un özelliklerini taşıdığı da bilinmektedir[1299]. Bu durum sikke ikonografisine de yansımıştır.

Hellenistik Dönem'den itibaren tacirler, seyyahlar, rahipler, askerî birimlerde veya yönetim birimlerinde görev yapan Yunanlar tarafından kurulan iletişim sayesinde Serapis kültü geniş bir alana yayılmıştır[1300]. Fakat bu durum bugün hâlen belirsizliğini korusa da bilinen bir gerçek Serapis kültünün Hellenistik Dönem'den itibaren Küçük Asya'da görülmesidir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde özellikle Flaviuslar'ın benimsedikleri politika bağlamında bu kült önem kazanmıştır[1301]. Bu duruma

[1294] Klose, 1987: s. 57-58.
[1295] Magie, 1950: s. 47; Benda-Weber, 2013: s. 186. Ayrıca bkz. 4.3.1.2.1. Loncalar.
[1296] Serapis ya da Sarapis olarak iki kullanımı bulunmaktadır. Sarapis formunun Hellenistik Dönem'de Ptolemaioslar tarafından kullanıldığı, Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise Serapis formunun tercih edildiği bilinmektedir (Clarysse – Paganini, 2009: s. 74-77). Bunun yanı sıra Mısır'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde Sarapis kullanımına devam edilmiştir (Clarysse – Paganini, 2009: s. 70).
[1297] James, 1959: s. 176; Dunand 1973, I, 45-66; Hornbostel, 1973: s. 18; Heyob, 1975: s. 2; Veymiers, 2009: s. 13-18; Moyer, 2011: s. 144-153; Fassa, 2013: s. 122. Marek – Zingg, 2018: s. 92.
[1298] Fassa, 2013: s. 117.
[1299] Hamilton, 1987: s. 73; Heyob, 1975: s. 3; Martin, 1987: s. 73; Fassa, 2013: s. 121.
[1300] Magie, 1953: s. 164; Heyob, 1975: s. 8-9; Martin, 1987: s. 73; Fassa, 2013: s. 117.
[1301] Galimberti, 2016: s. 100.

Antoninuslar Dönemi'nde de devam edilmiş olsa da Severuslar Dönemi'nde özellikle Caracalla zamanında Mısır kültleri konusunda Roma'da yeni düzenlemeler yapılmıştır[1302]. Ayrıca *Constitutio Antoniniana* kapsamında Caracalla'nın dinî politikası ortak bir din anlayışını, evrenselliği ve *synkretizm*'i baz almaktaydı. Dolayısıyla bu durum sikkelere de yansımıştı[1303]. Serapis, Thyateira sikkelerinde ise ilk olarak Antoninuslar Dönemi'nde darp edilen serilerde karşımıza çıkmaktadır. Severus Hanedanı zamanında da Serapis ile ilgili farklı sikke serileri bulunmaktadır. Serapis, Thyateira sikkelerinde genellikle ön yüzlerde, fakat bazı serilerde ise arka yüzlerde görülmektedir. İlk olarak MS 2. yüzyıla tarihlenen yarı otonom bir seride karşımıza çıkmaktadır. Ön yüzde *kalathos*'lu[1304] Serapis, arka yüzde ise Asklepios yer almaktadır (**RİP28**). Fakat Serapis tasvirine kent darplarında yoğun olarak Commodus

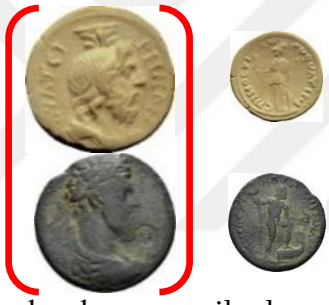

Tip RİP24.5 *Magistratus*: Moskhianos Philippos

Tip RİP68.3 *Magistratus*: Moskhianos Philippos

zamanında basılmış serilerde rastlanılmaktadır. Dolayısıyla Moskhianos Philippos'nun, *magistratus*'luğunda basılmış üç farklı seride Serapis, ön yüzde görülmektedir. İlk seride arka yüzde Athena (**RİP24**); ikinci seride Selene/Hekate (**RİP25**); üçüncü seride ise Glykon (**RİP26**) bulunmaktadır. Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda da benzer bir şekilde ön yüzde Serapis'in arka yüzde Athena'nın olduğu tek bir sikke serisi vardır (**RİP27**). Commodus zamanında darp edilen bu yarı otonom serilerin ön yüzünde yer alan Serapis betiminin, Marcus Aurelius'un portresine benzediği düşünülmektedir[1305]. Fakat Moskhianos Philippos tarafından basılmış ön yüzde Commodus'un portresinin olduğu sikke tipi ile karşılaştırıldığında da bu benzerlik görülmektedir (**RİP68.3**). MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl aralığına tarihlenen iki seride yine ön yüzlerde Serapis ile karşılaşılmaktadır. Arka yüzlerde ilk seride Asklepios (**RİP29**); ikinci seride ise Isis (**RİP30**) yer almaktadır.

[1302] Genel olarak sikkelerde Serapis ve Isis betimleri görülmekteydi.
[1303] Mennen, 2006: s. 263-264; Calomino, 2020: s. 154.
[1304] *Kalathos*'un verimliliğin sembolü olduğu bilinmektedir (Heyob, 1975: 3).
[1305] Heuchert, 2005: s. 45.

Son olarak Marcus Aurelius zamanında darp edilmiş bir sikke diğer serilere göre farklılık göstermektedir. Bu sikke tipinde ön yüzde Marcus Aurelius, arka yüzde ise başında *kalathos* olan, tahtta oturan, sol elinde asasını tutan ve sağ elini kerberos'a uzatan Hades-Serapis tasviri yer almaktadır (**RİP35**)[1306]. Serapis'in genellikle başında *kalathos* bulunmaktadır. Bilindiği üzere kerberos[1307] Hades'in atribülerinden biridir. Fakat Serapis tek bir tanrı olarak görünmesinin ötesinde özünde birden fazla tanrının özelliklerini barındırmaktadır[1308]. Bölge geneline baktığımızda benzer bir seri ile yine MS 2. yüzyılda Antoninuslar zamanına tarihlenen Apollonis, Tralleis, Tripolis ve Nysa sikkelerinde görülmektedir[1309]. Serapis'e kerberos'un eşlik etmesi Hades de olduğu gibi ölüler dünyası ile ilişkilendirilmektedir ve Serapis'in *khitonik* yönüne de vurgu yapıldığı düşünülmektedir[1310].

5.2.1.1.1.17. *Thea* Roma

Thea Roma, genel anlamıyla bir personifikasyondur[1311]. Fakat aynı zamanda vermek istenilen mesajın ardında kentlerde kendisi adına kurulan tapınaklarla, kültlerle, kendisine hizmet etmiş *arkhiereus*'larla ve *epitheton*'larla bir tanrıça figürüdür[1312]. Özellikle Yunanlar tarafından benimsenen ve Roma tarafından göz ardı edilen *Thea* Roma, MÖ 2. yüzyıldan itibaren Roma egemenliğinin ve Roma gücünün personifikasyonu olarak görülen bir tanrıçadır[1313]. *Thea* Roma'nın Romalılar tarafından önem kazanması ise hükümdar kültü ile başlamıştır[1314].

[1306] Kuhrt, 2020: s. 175, no. 199. Serapis ile Hades benzerliği konusunda ayrıca bkz. Stambaugh, 1972: s. 27. RPC bu tipi sadece Serapis olarak yorumlamaktadır (Mostene: [RPC Online IV.2, 11433]; Tralleis: [RPC Online IV.2, 1567]). Serapis'in kerberos'la olan sikke serileri için bkz. Magie, 1953: s. 172-180.
[1307] Hes. **theog**. 770.
[1308] Magie, 1953: s. 169; Hamilton, 1987: s. 73; Heyob, 1975: s. 3; Martin, 1987: s. 73; Mennen, 2006: s. 263-264; Fassa, 2013: s. 121.
[1309] Apollonis: (RPC Online IV.2, 11791); Tralleis: (RPC Online IV.2, 1567; RPC Online IV.2, 9370); Nysa: (RPC Online IV.2, 1459); Tripolis: (RPC Online IV.2, 9972).
[1310] Mennen, 2006: s. 263-264; Stambaugh, 1972: s. 17.
[1311] Mellor 1981: s. 955.
[1312] Mellor, 1975: s. 25.
[1313] Cass. Dio. 51, 20, 6-8. Ayrıca bkz. Mellor, 1975: s. 14-15, 111-112.
[1314] Mellor, 1975: s. 26.

Roma'nın Lydia'daki varlığı MÖ 1. yüzyıldan itibaren görülmektedir[1315]. Thyateira'da bulunmuş bir yazıtta *euergetes* ve *ktistes* olarak onurlandırılan Gaius Iulius Ksenon'un Augustus ve *Thea* Roma'nın rahibi olduğundan bahsedilmektedir[1316]. Bunun dışında MS 27-MS 14 yılları arasına tarihlenen Thyateira'daki bir yazıta göre kentin elit sınıfına mensup Aleksandros isimli kişi tarafından Augustus'a, *Thea* Roma'ya ve Demos adına bir altar adanmıştı[1317]. Mellor, bu konuda Aleksandros isimli kişinin *Thea* Roma'nın rahibi olduğundan bahsetmektedir ve bunun imparator kültüyle ilgisinin olmadığından çünkü burada Augustus'un halen *Thea* Roma ile onurlandırıldığından söz etmektedir[1318]. Bunun dışında sadece sunaktan bahsedilmesi, kentte herhangi bir tapınağın olmadığının bir göstergesi değildi. Dolayısıyla tapınağın yanı sıra *Thea* Roma kültü ve kült için düzenlenen kutlamalar için sunak, başlı başına önemli bir yere sahipti. Thyateira'da yer alan bu sunağın varlığı da aslında konuyu destekleyen yeterli bir argüman olarak görülmektedir[1319].

Thea Roma, Thyateira sikkelerinde iki seride karşımıza çıkmaktadır. İlk seride ön yüzde *Thea* Roma'nın büstü, arka yüzde ise tripod (**Rİ04**)[1320]; ikinci seride yine ön yüzde *Thea* Roma, arka yüzde ise lir yer almaktadır (**Rİ05**). Bu sikke serilerini MS 1. yüzyılın sonuna tarihlendirilmektedir. Lydia'da bazı kentlerde darp edilmiş MS 1. yüzyıl sonuna tarihlendirilen yarı otonom serilerde Flavius Hanedanı zamanında görev yapmış *magistratus*'ların isimlerine rastlanılmaktadır[1321]. Bu serilerde yer alan *Thea* Roma tipi stilistik açıdan Thyateira'da darp edilen sikkelere benzemektedir. Ayrıca

[1315] Sardeis 21; OGIS 437. Sardeis'te Marcus Antonius'un bir yıl *Thea* Roma'nın rahipliğini yaptığı bilinmektedir (Sardeis 127, 129).
[1316] IGR IV 1276; TAM V, 2 1098. Price, 2004: s. 103; Strubbe, 2004: s. 327; Ascough – Harland – Kloppenborg, 2012: s. 87, no. 130; Gillihan, 2012: s. 85-86; Vitale, 2012: s. 164; Harland, 2013: s. 129.
[1317]Keil – Premerstein, 1908: s. 55, no. 113; Clerc – Zakas, 1900: s. 158, no. 101; IGR IV 1304; TAM V, 2 903; Robert, Hellenica VI (1948): s. 71; Mellor, 1975: s. 72, 230, no. 149.
[1318] Mellor, 1975: s. 72.
[1319] Mellor, 1981: s. 959.
[1320] Tripolis'te *Thea* Roma'nın yer aldığı sikke serilerinin birinde arka yüzde ise Dionysos tasviri görülmektedir (SNG Cop. Lydia 715). Diğer bir seride ise imparator (?) ayakta, kalkanını tutmakta, *tropaion*'u (lat. *trophaeum*) eliyle taçlandırmaktadır (BMC Lydia 373, no. 54).
[1321] Vespasianus (Sardeis: [RPC Online II, 1305; RPC Online II, 1306]); Vespasianus (Daldis: [RPC Online II, 1325A; RPC Online II, 1325B]).

Pergamon'da MS 1. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen *Thea* Roma'nın olduğu bazı sikke serilerinin[1322] de Thyateira'da darp edilmiş serilerle benzerlik göstermektedir.

Thea Roma, Lydia'daki kent sikkelerinde ön yüzlerde iki farklı tipte karşımıza çıkmaktadır. Genellikle ön yüzlerde, bazı serilerde ise arka yüzlerde görülmektedir. Bu sikke tiplerinden biri Roma Cumhuriyet Dönemi *denarius*'larında karşımıza çıkan miğferli Roma tasviridir[1323]. Bu tip Lydia'da Sardeis, Hierokaisareia Mostene ve Silandos sikkelerinde görülmektedir[1324]. Lydia genelinde ise *Thea* Roma'nın sur tacıyla betimlendiği serileri ağırlıktadır[1325]. Fakat bazı sikkelerde *Thea* Roma'nın sur tacı bulunmamaktadır.

5.2.1.1.1.18. Zeus

Yunan *Pantheon*'unun baş tanrısı, mutlak bir otoriteyi temsil eden Zeus'un[1326] bilinen Hellen tipinin yanı sıra yerel nitelikler taşıyan sikke tipleri de bulunmaktadır[1327]. Thyateira'da darp edilmiş sikkelerde görülen Zeus ile ilgili tipler genel olarak Lydia kentlerinin sikkelerinde[1328] de yoğun olarak karşılaşılan Zeus *Lydios* tipidir ve bilindiği üzere Sardeis'te önemli bir yere sahiptir[1329]. Fakat Zeus *Lydios*'un olduğu sikke tiplerine sadece Sardeis'te değil Hermos ve Kaistros Vadisi'ndeki birçok kentin sikkelerinde de rastlanılmaktadır[1330]. Ayrıca Pergamon'da önemli bir tapınımı olan Zeus *Keraunios*'un ise Asklepios gibi kente transfer olduğu düşünülmektedir[1331]. Kentte Zeus ile ilgili yazıtlar bulunmaktadır[1332].

[1322] Pergamon: (RPC Online I, 2377; RPC Online I, 2373; RPC Online II, 923).
[1323] Bu sikke tipleri genellikle Athena ile karıştırılmaktadır (Johnston, 1985: s. 93).
[1324] Sardeis: (RPC Online II, 1305); Hierokaisareia: (RPC Online IV.2, 1274); Mostene: (RPC Online IV.2, 17164); Silandos: (RPC Online VI, 30391).
[1325] Magnesia ad Sipylum: (RPC Online I, 2460); Daldis: (RPC Online II, 1325A); Silandos: (RPC Online II 1355); Mostene: (RPC Online II, 995); Nakrasa: (RPC Online II, 937).
[1326] Vernant, 2016: s. 37.
[1327] Hochard, 2020: s. 843.
[1328] Apollonis: (RPC Online II, 953A); Sardeis: (RPC Online III, 2402A); Daldis: (RPC Online III, 2414); Maionia: (RPC Online III, 2417C); Sala: (RPC Online IV.2, 1413); Silandos: (RPC Online IV. 9952).
[1329] Price-Trell, 1977: s. 137-140.
[1330] Hochard, 2020: s. 843-844.
[1331] Paz de Hoz, 1999: s. 62.
[1332] Clerc, 1886: s. 401, no. 4; Clerc – Zakas, 1900: s. 136, no. 40; TAM V, 2 889; Keil – Premerstein, 1911: s. 17, no. 24; TAM V, 2 890. Ayrıca bkz. Paz de Hoz, 1999: s. 62.

Thyateira'da Zeus *Lydios*, Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen sikkelerin arka yüzlerinde tek başına tasvir edildiği gibi bazı serilerde Demeter'le (**RİP47**), bazı serilerde ise Hera ve Athena ile betimlenmektedir (**RİP82)**. Zeus *Lydios* kentte ilk olarak Traianus'a ait bir sikkede karşımıza çıkmaktadır (**RİP21**). Ayakta duran Zeus *Lydios* sağ elinde kartal, sol elinde asa tutmaktadır. Bu serilerin benzerleri kentte darp edilmiş Hadrianus'a (**RİP31**), Marcus Aurelius'a (**RİP39**; **RİP42**) ve Commodus'a (**RİP51**; **RİP53**) ait sikkelerde de görülmektedir. Lucius Verus'a ait bir sikkenin arka yüzünde ise Zeus *Lydios,* Demeter ile tasvir edilmektedir (**RİP47**). Bu tarz bir tanrı kombinasyonu, Commodus'a ait bir sikke serisinde de görülmektedir. Arka yüzde solda ayakta Hera durmakta, elinde asa tutmakta; ortada Zeus *Lydios* yer almakta; sağ elinde *patera*, sol elinde asasını tutmakta; sağda Athena sağ elinde *patera* tutmakta; sol elini kalkanına yaslamaktadır ve Zeus ile Athena arasında ise bir sunak yer almaktadır (**RİP82**).

MS 3. yüzyılda Septimius Severus zamanında Asiatikos Hermogenes'in *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir seride yine Zeus tasviri ile karşılaşılmaktadır. Zeus, Athena ve Apollon *Tyrimnaios* ile tasvir edilmektedir. Zeus *Lydios* sikkenin merkezinde bulunmakta solunda Athena, sağında ise Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır[1333](**RİP99**). Severus Alexander'e ait sikkenin arka yüzünde ise yerellikten uzak Yunan özelliklerini yansıtan bir Zeus tasviri görülmektedir ve bu sikke tipi Thyateira sikkelerinde sadece tek bir seride karşımıza çıkmaktadır. Zeus tahtta oturmaktadır ve bir elinde asasını diğer elinde ise kartalını tutmaktadır (**RİP200**).

Thyateira'da Zeus *Lydios*'un tercih edilmesinin sebebi Sardeis'e olan yakın konumuyla ve muhtemelen Zeus *Lydios*'un sikke tipinin bölge genelinde birçok kentin sikkesinde yaygın olarak görülmesiyle ilişkilidir[1334].

[1333] bkz. 5.2.1.1.1.5. Athena.
[1334] Zeus *Lydios*'un bölge genelindeki sikkelerde yaygın olarak görülmesiyle ilgili bkz. Hochard, 2020: s. 843-844.

5.2.1.1.2. Yarı Tanrılar ve Kahramanlar

5.2.1.1.2.1. Herakles

Zeus ile Alkmene'nin oğlu ve Dor ırkının kahramanı olan Herakles, Lydia'da önemli bir yere sahiptir. Gyges'e kadar Lydia krallarının Herakles'in soyundan geldiği Herodotos tarafından aktarılmaktadır[1335]. Dolayısıyla Lydia'da var olan Herakles algısının, bölgedeki birçok kentin sikkesine de yansıdığı görülmektedir. Herakles betimi Sardeis sikkelerinde[1336] Hellenistik Dönem'den; Thyateira darplarında ise MS 1. yüzyıldan itibaren karşımıza çıkmaktadır. (**Rİ01**, **Rİ02**, **Rİ03**). Ayrıca MS 3. yüzyıla kadar Herakles'in farklı tiplerde darp edilmiş serileri mevcuttur. Fakat, Lydia'nın yanı sıra Mysia kentlerinde de ön yüzlerde Herakles betimi ile karşılaşılmaktadır[1337]. Özellikle Hellenistik Dönem'den itibaren Herakles, Pergamon için de önemli bir yere sahiptir[1338].

Thyateira darplarında ön ve arka yüzlerde rastladığımız Herakles'in çok sayıda farklı sikke tipi bulunmaktadır. Özellikle Herakles tasviri ön yüzlerde yoğun olarak karşılaşılmaktadır. Sakallı olarak tasvir edilen Herakles, bazı serilerde defne çelengiyle (**Rİ01a, Rİ34, Rİ35**), bazılarında boynunda aslan postuyla (**Rİ32**) bazılarında ise başında aslan postuyla (**Rİ43, Rİ44, Rİ45**) betimlenmektedir. Ayrıca Genç Herakles olarak tanımlayabileceğimiz sakalsız olarak tasvir edilen sikke tipleri de mevcuttur (**Rİ01a, Rİ02a**). Herakles tipleri de diğer sikke tiplerinde olduğu gibi tipolojik sınıflandırması kronolojik bir düzende yapılmıştır. Fakat yukarıda da belirtildiği gibi kent darplarında Herakles ile ilgili farklı seriler bulunmaktadır. Özellikle MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirilen Herakles tiplerinde genellikle arka yüzler, bazı serilerde ise ön yüzler dikkate alınarak tipolojik bir ayrıma gidilmiştir.

[1335] Hdt. i, 7-14.
[1336] Sardeis: SNG Cop. Lydia 484-485.
[1337] Chameroy, 2020: s. 341.
[1338] Robert, 1984: s. 12-14; Chameroy, 2020: s. 347.

Thyateira'da ilk olarak MS 1. yüzyılın sonuna tarihlenen[1339] yarı otonom serilerde karşımıza çıkan Herakles'in üç farklı sikke serisi bulunmaktadır (**Rİ01**, **Rİ02**, **Rİ03**). Herakles'in ön yüzlerde yer aldığı serilerin, arka yüzlerinde bir seride çifte balta (**Rİ02**); diğer seride çelenk içerisinde kentin *ethnikon'*unun olduğu lejant (**Rİ01**); son seride ise okdanlık bulunmaktadır (**Rİ03**). Herakles, bu serilerde ön yüzlerde sakallı olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat **Rİ01a** serisi ile **Rİ02a** serisinde Herakles sakalsız (genç) ve defne çelenkli olarak tasvir edilmektedir. Thyateira darplarında ön yüzde görülen sakallı Herakles tipine stilistik açıdan Lydia genelinde Sardeis'te, MS 1. yüzyıla tarihlenen kent darplarında rastlanılmaktadır[1340]. Ayrıca Herakles'in sakalsız ve defne çelenkli betimleri yine benzer bir şekilde MS 1. yüzyılda Sardeis'te darp edilmiş birçok seride de karşımıza çıkmaktadır[1341].

Thyateira sikkelerinde ön yüzlerde yer alan Herakles'in farklı sikke serileri bulunmaktadır. Bu sikkelerin arka yüzlerinde Kartal (**Rİ36, Rİ36a**), Lir (**Rİ39**), Tripod (**Rİ38, Rİ38a**) ve çelenk içerisinde kent *ethnikon'*un lejantı (**Rİ36)** yer almaktadır. Bu seriler diğer Herakles tiplerinde olduğu gibi MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenmektedir. Arka yüzlerde yer alan tipler kent darplarındaki diğer Herakles serilerinde de karşımıza çıkmaktadır. Fakat bu serileri diğer serilerden ayrı olarak sınıflandırmamızın sebebi ön yüzlerde yer alan Herakles'in stilistik açısından benzemesi ve diğer Herakles tiplerinden ayrılmasıdır.

Herakles'in ön yüzlerde yer aldığı ve yine benzer bir şekilde MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl aralığına tarihlendirilen bir diğer sikke tipinde ise Herakles aslan postlu olarak tasvir edilmiştir ve üç farklı sikke serisi bulunmaktadır. Arka yüzlerde bir seride Kartal (**Rİ43**), diğer seride Aslan (**Rİ45**) ve son seride ise Çifte balta (**Rİ44**) yer almaktadır. Bu serilerde yine benzer bir şekilde ön yüz tipleri bağlamında sınıflandırılmıştır. Bazı serilerde ise ön yüzde sırtında sopası ile betimlenmiştir (**Rİ40a**).

[1339] RPC I s. 405; RPC II s. 148.
[1340] Sardeis: (RPC Online I, 2996).
[1341] Sardeis: (RPC Online I, 2990; RPC Online I, 3003; RPC Online I, 3004).

MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirdiğimiz Herakles tipleri arasında ön yüzde Herakles'in, arka yüzde ise kartal betiminin yer aldığı sikke tipi ise kentte yoğun olarak darp edilmiştir. Herakles, bu serilerde genellikle sakallı olarak tasvir edilirken bazı serilerde defne çelengi (**Rİ34, Rİ35**) ile betimlenmektedir. Bunun yanı sıra yine MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirilen ön yüzlerde rastladığımız Herakles'in olduğu serilerin arka yüzlerinde Aslan (**Rİ40, Rİ40a**), Boğa (**Rİ41**) ve Telesphoros tasviri ile karşılaşılmaktadır (**Rİ42**). Küçük birimlerde darp edilmiş bu sikke serisi sadece Thyateira'da değil Lydia'da Magnesia ad Sipylum'da, Attaleia'da, Hyrkanis'te, Akrasos'ta, Iulia Gordos'ta, Maionia'da ve Bagis'te basılmış sikkelerde de görülmektedir. Ayrıca Lydia'nın yanı sıra Mysia kentlerinde de küçük birimlerde darp edilmiş ön yüzde Herakles'in olduğu seriler de bulunmaktadır[1342]. Bu serilerle Lydia'da ve Mysia'da yaygın olarak karşılaşılması konusunda ilk önce bir birliği ifade edildiği düşünülmüş[1343] fakat daha sonra ortak bir atölye çalışmasına işaret ettiği önerisi getirilmiştir[1344]. Fakat Chameroy, MS 3. yüzyılda fenomen hâline gelen küçük birimlerde darp edilmiş ön yüzlerde yer alan Herakles ve Athena'nın yer aldığı serilerin üretiminin Lydia kentleri ile ilişkili olduğunu vurgulamaktadır[1345]. Ayrıca Chameroy; Mysia, Lydia ve Aiolis'teki birçok kentte bu sikke serilerinin görülmesinin ortak bir kalıp paylaşımı ile ilgili olduğunu ifade etmektedir ve Lydia kentlerinde yoğun olarak karşımıza çıkan Herakles tipinin ise merkezi bir atölyenin elinden çıktığı önerisini getirmektedir[1346].

Thyateira sikkelerinin arka yüzlerinde yer alan Herakles, genellikle ayakta, bir eliyle aslan postunu tutmakta, diğer elini ise yere dayalı sopasına koyarak dinlenmektedir. Bu sikke tipi ilk olarak ön yüzde Hadrianus'un olduğu seride görülmektedir (**RİP30**). Commodus (**RİP52**, **RİP68**) ve Iulia Domna'ya ait seride de benzer bir tipolojiye rastlanılmaktadır (**RİP131**). Ayrıca Commodus zamanına tarihlenen ve *magistratus*'ların isimlerinin yer aldığı bazı yarı otonom serilerin arka

[1342] Chameroy, 2020: s. 342-345.
[1343] Bununla ilgili tartışmalar için ayrıca bkz. Chameroy, 2020: s. 350.
[1344] Johnston, 1985: no. 10. Kraft Herakles serisinin Pergamon atölyesine atfetmektedir (Kraft, 1972: s. 347).
[1345] Chameroy, 2020: s. 348.
[1346] Chameroy, 2020: s. 351

yüzlerinde de yine bu sikke tipi görülmektedir. Bunun yanı sıra MS 3. yüzyılda ilk olarak Iulia Domna'ya ait bir sikke serisinde (**RİP117**) de karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra Severus Alexander Dönemi'nde darp edilmiş serilerde de Herakles betimi ile karşılaşılmaktadır. Son olarak bu tipe Thyateira darplarında Marcia Otacilla Severa sikkesinin arka yüzünde rastlanılmaktadır (**RİP240**). Fakat Iulia Mamaea'ya ait bir seride yer alan Herakles tipi, diğerlerinden farklı olarak betimlenmiştir (**RİP215**).

Severus Alexander'e ait L. Marcus Pollianus'un *magistratus*'luğunda basılmış Herakles sikke tipi ise diğerlerinden farklıdır. Çünkü bu seride Herakles'in Nemea Aslanı hikâyesi konu edinmektedir (**RİP195**). Ayrıca Thyateira darplarında Herakles ile ilgili yüksek birimde basılmış tek sikke tipini oluşturmaktadır.

5.2.1.1.2.2. Pan

Hermes'in oğlu, yarı insan, yarı keçi (*tragopous*) olarak tasvir edilen kırların ve çobanların tanrısı Pan[1347], aynı zamanda özünde sahip olduğu ikili doğası nedeniyle tam anlamıyla tanrı sınıfına dâhil değildir. Dolayısıyla yarı insan ve yarı tanrı olarak nitelendirilmektedir[1348]. Sikkelerde bazı serilerde insan formuna yakın tasvir edilirken; bazılarında ise yarı insan, yarı keçi formunda betimlenmiştir[1349]. Thyateira sikkelerinde ise insan formuna yakın bir tipolojiye sahip olduğu gözlemlenmektedir. Fakat bölge genelinde özellikle Nysa'da darp edilmiş bir sikke serisinde Pan'ın ikonografisi daha iyi tasvir edilmiştir[1350].

[1347] Hom. **h.** xix. Keçi boynuzları ve keçi ayakları bulunmaktadır. Bazen sakallı bazen ise sakalsız betimlenir. Borgeaud, 1988: s. 48; Kerényi, 2019: s. 147-148.
[1348] Borgeaud,1988: s. 47-48.
[1349] Pan genellikle sakallı ve vücudu da kıllı olarak tasvir edilirken, bedenin üst kısmı insan formunda, alt bölümü ise özellikle ayakları keçi formunda betimlenmektedir.
[1350] Nysa: (RPC Online VI, 4795; RPC Online VII.1, 475).

Pan tasviri, kentte ilk olarak Commodus'a ait bir sikkenin arka yüzünde görülmektedir (**RİP90**). Bu serinin arka yüzünde yer alan Pan, ayakta ve sola doğru yürümektedir. Sağ elinde üzüm salkımı, sol elinde ise *lagobolon* (lat. *pedum*) tutmaktadır. Arka yüzdeki bu tipin benzeri Attaleia'da darp edilmiş yarı otonom bir seride görülmektedir[1351]. Her iki seride de Pan insan formuna yakın bir tipolojide tasvir edilmiştir. Ayrıca Attaleia'da darp edilmiş bu serinin benzeriyle Thyateira'da MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen yarı otonom bir seride de karşılaşılmaktadır (**Rİ61**). MS 3. yüzyılda ise Pan tasvirine Septimius Severus'a (**RİP113**) Iulia Domna'ya (**RİP123**) ve Elagabalus zamanında darp edilen Severus Alexander'e ait bir sikkenin arka yüzünde rastlanmaktadır (**RİP212**).

Thyateira

Tip 90.3

Attaleia

(RPC IV. 2 2494)

Lydia'da kent sikkelerinde tercih edilen Pan betimi tipolojik açıdan Thyateira'da darp edilmiş serilerle paralellik göstermektedir. Fakat Silandos'ta darp edilmiş iki seri diğer kentlere göre farklılık arz etmektedir. Bir seride Pan'a, Dionysos ve Satyr eşlik etmektedir[1352]. İkinci seride ise Pan, Hermos Nehir Tanrısı ile betimlenmektedir[1353].

5.2.1.1.2.3. Tyrimnos

II. Sofistik Dönem'de kentler, kendi geçmişlerinin ne kadar köklü olduklarını gösteren betimlere, kısacası kentlerin kuruluş hikâyelerine, kent kurucularına ya da yerel kahramanlara yönelik tasvirlere sikkelerde yer vermekteydiler[1354]. Thyateira sikkelerinde ise kentin yerel bir kahramanı/tanrısı olarak Thyateira ile özdeşleşen

[1351] Attaleia: (RPC Online IV.2, 2494).
[1352] Silandos: (RPC Online IV.2, 1443).
[1353] Silandos: (RPC Online IV.2, 1495).
[1354] Harl, 1987: s. 14.

Tyrimnos öne çıkmaktadır[1355]. Dolayısıyla Thyateira'nın yerel kimliğini en iyi yansıtan ögelerden biri olduğu için önemi yadsınamaz[1356]. Clerc, Tyrimnos'un Lydia'nın güneş tanrısı olduğunu ifade etmektedir[1357]. Foucart ise Clerc'in görüşüne katılmaktadır ve Tyrimnos'un Hellen tanrıları arasında en çok Apollon *Pythios*'a benzediğini vurgulamaktadır[1358]. Hochard ise bu konuda ışın taçlı ve elinde çifte balta tutan Tyrimnos'un Apollon ve Helios ile sık sık karıştırıldığını söylemektedir ve Tyrimnos'un elinde tutmuş olduğu baltanın onu genellikle lir ve dal tutan Yunan Apollon'undan ayırdığını ifade etmektedir[1359]. Kent darplarında tasvir edilen seride Tyrimnos ata binmekte ve elinde çifte balta tutmaktadır. Hochard, kentte darp edilmiş Tyrimnos lejantı olmayan sikke serilerini Apollon *Tyrimnaios* olarak yorumlamaktadır[1360]. Dolayısıyla *TYPIMNOC* lejantı da bu konuda ayırt edici bir unsurdur. Bu sikke tipi MS 2. yüzyıla tarihlenen yarı otonom bronz sikkelerde de karşımıza çıkmaktadır (**Rİ08, Rİ08a**). Arka yüzde çıplak tasvir edilen, ata binen ve elinde ise çifte balta tutan Tyrimnos'un yer aldığı seride, ön yüzde ΘEOC CYNKΛETOC lejantı arka yüzde TYPIMNOC lejantı yer almaktadır (**Rİ08)**. Bazı sikke serilerinde ise ön yüzde IEPA CYNKΛETOC lejantı görülmektedir **(Rİ08a**). Benzer bir tipoloji ön yüzde Athena'nın olduğu yarı otonom seride de karşımıza çıkmaktadır (**Rİ53**).

Apollon ile Tyrimnos, *synkretismus* nedeniyle yazıtlarda "Apollon *Tyrimnaios*"[1361] olarak geçmektedir.Yukarıda da bahsedildiği gibi sikkelerde benzer bir tipoloji hakimdir ve bu seriler birbirinden *TYPIMNOC* lejantı ile ayırt edilebilmektedir[1362]. Apollon'un Tyrimnos ile *synkretismus* sonucu sikke serilerinde Apollon *Tyrimnaios* olarak yer aldığı, ata bindiği ve elinde çifte balta tuttuğu serilerin

[1355] RE VII/2 (1948) 1867-1868 *s.v.* «*Tyrimnos*» (Schmidt).
[1356] Imhoof-Blumer, 1897: s. 150-151; Hochard, 2020: s. 845.
[1357] Clerc, 1893: s. 72.
[1358] Foucart, 1887: s. 104.
[1359] Hochard, 2020: s. 844-845.
[1360] Hochard, 2020: s. 475.
[1361] Bu bölümde Tyrimnos'un Apollon *Tyrimnaios*'tan ayrı olarak ele alınmasının sebebi Tyrimnos'un kimliği konusundaki verilerin bir araya getirilmesidir. Ayrıca Tyrimnos'un kentle olan ilişkisinin vurgulanmasıdır.
[1362] Hochard, 2020: s. 475.

benzerlerine ise Hierapolis'te Apollon *Lairbenos*'un ve Eumeneia'da ise Apollon *Propylaios*'un yer aldığı serilerde karşılaşılmaktadır[1363].

Bu bağlamda kent darplarında karşımıza çıkan Tyrimnos ile ilişkili olduğunu düşündüğümüz fakat bu konuda kesin yargılardan kaçındığımız iki sikke tipi "Bilinmeyen Figür" başlığı altında ele alınmıştır. Tyrimnos'un kentin kimliği göstermesi açısından önemli bir yere sahiptir.

5.2.1.1.3. Personifikasyonlar

5.2.1.1.3.1. Demos

Kentin merkezî kurumunu, demokratik bir düzeni ve Halk meclisini temsil eden Demos personifikasyonu[1364], Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen Küçük Asya'daki kent sikkelerinde genellikle genç, bazen ise sakallı[1365] olarak tasvir edilmektedir[1366]. Thyateira sikkelerinde ise defne çelenkli[1367] genç bir erkek olarak betimlenmektedir ve sadece ön yüzlerde görülmektedir. Demos betimine, Thyateira darplarında Senatus'un aksine sadece MS 2. yüzyılda Antoninus Hanedanı zamanında basılan sikke serilerinde rastlanılmaktadır (**Tablo 13**). Bu sikkelerin tarihlendirilmesi konusunda *magistratus* isimleri yol göstermektedir. Bu bağlamda Demos, Marcus Aurelius ve Commodus zamanında farklı *magistratus*'lar tarafından darp edilen serilerde karşımıza çıkmaktadır. Ön yüzlerde yer alan Demos, Senatus'tan farklı olarak daha sıradan bir portre ile tasvir edilmektedir[1368] ve ΔHMOC ΘYATIPHNΩN lejantı görülmektedir[1369].

[1363] Hierapolis: (RPC Online I, 2970); Eumeneia: (RPC Online IV.2, 1992). Ayrıca bkz. Imhoof-Blumer, 1897: s. 150-152.
[1364] Harl, 1987: s. 25-26.
[1365] Johnston, 1985: s. 91.
[1366] Bunun nedenleri konusunda bkz. Martin, 2008: s. 95; Martin, 2013: s. 33.
[1367] Küçük Asya'da bazı kent sikkelerinde Demos'un defne çelengi yerine diadem taktığı görülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Martin, 2013: s. 77.
[1368] Martin, 2013: s. 75.
[1369] Leschhorn – Franke, 2002: s. 87, 90.

Demos, Thyateira darplarında ilk olarak Marcus Aurelius zamanında, Marcus Iulius Menelaos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş iki farklı sikke serisinde karşımıza çıkmaktadır (**Rİ13, Rİ14)**. Arka yüzde bir seride Hephaistos'u diğer seride ise Tykhe'yi görmekteyiz. Ön yüzlerde yer alan bu Demos betimi, Gaius Aurelius Stratonikianos'un *magistratus*'luğunda darp edilen ön yüz kalıplarıyla benzerlik göstermektedir. Marcus Aurelius zamanında kentte görev yapan Gaius Aurelius Stratonikianos'un (**Rİ17, Rİ18**) ve II. Eudios'un *magistratus*'luğunda (**Rİ19**) darp edilen serilerde de benzer bir tipolojiye rastlamaktayız. Gaius Aurelius Stratonikianos'un *magistratus*'luğunda basılmış bu serilerde ön yüzlerde defne çelenkli sakalsız Demos başı yer alırken arka yüzlerde ise bir seride yılan tutan Apollon (**Rİ17**), diğer seride ise Tykhe (**Rİ18**) bulunmaktadır. II. Eudios'un darp ettiği Demos'a ait tek bir seri bulunmaktadır. Arka yüzde ise Tykhe betimi görülmektedir (**Rİ19**).

Commodus zamanına tarihlenen Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş olan iki farklı sikke serisi vardır (**Rİ20, Rİ20a, Rİ21**). Bu serilerden birinde Herakles (**Rİ20, Rİ20a)**, diğerinde ise Tykhe **(Rİ21**) yer almaktadır. Ön yüzlerde yer alan Demos da Marcus Aurelius zamanında darp edilen Demos serileriyle benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla bu sikke serilerini de Marcus Aurelius Dönemi'nde basılan sikkelerin bir devamı niteliğinde olabilir.

5.2.1.1.3.2. *Homonoia*

Kent darplarında personifikasyon olarak *homonoia* tasvirine yoğun olarak karşılaşmamaktayız. MS 2. yüzyıl ile 3.yüzyıl arasına tarihlenen ön yüzde Tykhe'nin yer aldığı yarı otonom serinin arka yüzünde *homonoia* personifikasyonu ile karşılaşılmaktadır (**Rİ66**).

5.2.1.1.3.3. Lykos Nehir Tanrısı

Nehirler, geçtiği bölgelerin hem topoğrafyasına etki eder hem de buraların verimliliğine katkı sağlar. Lydia'nın en önemli iki nehrinden biri olan Hermos, sadece Lydia'da değil Aiolis'e kadar uzanan geniş bir alanı kapsamaktadır[1370]. Hermos'un bir kolu olan ve Thyateira'nın güneyinde birleşen Lykos ise Lydia'nın kuzey kesimine doğru akmaktadır. Dolayısıyla Lykos'un (Gördük-Gürdük) personifike edilmiş hâli sadece Thyateira'da değil Attaleia sikkelerinde de görülmektedir[1371]. Thyateira darplarında yoğun olarak karşılaştığımız Lykos Nehir Tanrısı'nın tasvirlerine kentte ilk olarak MS 2. yüzyılda ve daha sonra MS 3. yüzyıla tarihlenen sikke serilerinde rastlanmaktadır.

Lykos Nehir Tanrısı, kentte ilk olarak MS 2. yüzyılda Traianus-Hadrinus dönemlerine tarihlenen yarı otonom serilerde karşımıza çıkmaktadır (**RİI1**, **RİI1a**). Ön yüzlerde Senatus büstü, arka yüzlerde ise Lykos Nehir Tanrısı uzanır vaziyette betimlenmektedir ve sağ kolunu su dolu akan bir urneye dayamaktadır (**RİI1**, **RİI1a**). Commodus zamanına tarihlenen sikke serilerinin arka yüzlerinde benzer bir şekilde Lykos Nehir Tanrısı yer almaktadır. Bu sikke tiplerinin birinde ön yüzde Commodus, arka yüzde ise Lykos Nehir Tanrısı tasvir edilmektedir (**RİP79**). Benzer bir tipolojiyle Attaleia'da darp edilmiş bir seride de karşılaşılmaktadır[1372]. Thyateira'da olduğu gibi bu sikkeler de küçük birimlerde darp edilmiştir. Bunun yanı sıra muhtemelen Commodus Dönemi'ne tarihlenen ön yüzde Artemis *Boreitene*'nin, arka yüzde ise Lykos Nehir Tanrısı'nın (**Rİ48, Rİ48a**) yer aldığı küçük birimlerde darp edilmiş yarı otonom sikkenin benzerine yukarıda da bahsedilen sikke tipinde olduğu gibi

[1370] Aiolis'te Temnos ve Kyme sikkelerinde Hermos Nehir Tanrısı'nın betimleri görülmektedir. Temnos: (RPC Online VI, 4621; RPC Online VI, 4622); Kyme: (RPC Online IV.2, 1775; RPC VII 1 285.2). Hermos Nehri, Lydia'da da birçok kentin içinden geçmektedir ve bu durum sikkelere de yansımıştır. Sardeis: (RPC Online VI, 10877; RPC Online VII.1, 231.1; RPC Online VII.1, 241; RPC Online VII.1, 246); Magnesia ad Sipylum: (RPC Online IV.2, 2357; RPC Online IV.2, 3135; RPC Online IV.2, 1334; RPC Online VI, 4652; RPC Online VI, 4660; RPC Online VI, 11052); Saitta: (RPC Online IV.2, 9964; RPC Online VI, 4432); Tabala: (RPC Online IV.2, 2414; RPC Online IV.2, 9941); Mostene: (RPC Online II, 993A; RPC III, 1963B); Silandos: (RPC Online IV.2, 1443; RPC Online IV.2, 1449; RPC Online IV.2, 1503).
[1371] Attaleia: (RPC Online IV.2, 2907).
[1372] Attaleia: (RPC Online IV.2, 11367).

Attaleia'da darp edilmiş bir seride rastlanmaktadır[1373]. Lykos Nehir Tanrısı'nın tek başına tasvir edildiği serilere MS 3. yüzyılda da devam edilmiştir. Caracalla Dönemi'ne tarihlenen Aurelius Glykon Loukios'un *magistratus*'luğunda basılmış sikkenin ön yüzünde Dionysos, arka yüzde ise sadece Lykos Nehir Tanrısı yer almaktadır (**Rİ69**). Bunların dışında Plautilla (**RİP142**) ve Iulia Mamaea sikkelerinde (**RİP216**) ve MS 3. yüzyıla tarihlenen ön yüzde Tykhe'nin olduğu yarı otonom serinin arka yüzünde yine benzer bir şekilde Lykos Nehir Tanrısı görülmektedir.

Marcus Aurelius zamanında darp edilen Apollon *Tyrimnaios*'un *quadriga* serilerinde de Lykos Nehir Tanrısı'na rastlamaktayız. Sağda dörtnala giden *quadriga* içerisinde ayakta, çıplak vaziyette duran Apollon *Tyrimnaios*, defne dalı, çifte balta ve dizginleri tutmaktadır. Sol altta ise Lykos Nehir Tanrısı yer almaktadır (**RİP34**). Bu betimin ön yüzünde bir seride Marcus Aurelius (**RİP34**), diğer seride ise Lucius Verus yer almaktadır (**RİP46**). MS 2. yüzyılda Marcus Aurelius Dönemi'nde Gaius Aurelius Stratonikianos *magistratus*'luğunda darp edilen serilerde yine benzer bir şekilde Lykos Nehir Tanrısı tasvirine rastlanılmaktadır (**Rİ15**).

Commodus zamanında darp edilen yarı otonom serilerde **(Rİ23, Rİ28**) Lykos Nehir Tanrısı'na boğa eşlik etmektedir. Bu bağlamda Moskhianos Philippos'nun *magistratus*'luğunda darp edilmiş serinin arka yüzünde Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu içinden su akan urneye dayamakta, sağ eliyle ise ağacı tutmaktadır. Solda ise sağa doğru yürüyen ve başını öne eğen bir boğa yer almaktadır (**Rİ23**). Benzer bir tipolojiyle Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir seride de karşılaşılmaktadır (**Rİ28**). Imhoof-Blumer, bu sikke tipinde yer alan tasvirlerin yerel bir efsane ile ilgili olduğunu ve nehire su içmeye gelen boğa'yı işaret ettiğini söylemektedir[1374]. MS 3. yüzyılda benzer bir tipoloji ilk olarak Septimius Severus'a ait Asiatikos Hermogenes'in *magistratus*'luğunda darp edilen bir sikkede görülmektedir (**RİP100**). Bunun yanı sıra Caracalla zamanında Kuintos Aurelius Glykon Loukios Bakhios'un *magistratus*'luğunda basılmış sikkenin ön yüzünde

[1373] Attaleia: (RPC Online IV.2, 2907). Ayrıca bkz. Imhoof-Blumer,1887: s. 46; BMC Lydia, s. xxxviii.
[1374] Imhoof-Blumer, 1897: s. 156.

Caracalla, arka yüzünde yine Lykos Nehir Tanrısı ve boğa yer almaktadır (**RİP130**). Elagabalus Dönemi'ne tarihlenen Clo(...) Aurelius Dionysios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş seride de benzer bir tipoloji hâkimdir (**Rİ70**). Ayrıca Maximinus zamanına tarihlenen Marcus Aurelius Phaeinos'un (**Rİ75**) *magistratus*'luğunda ve Aurelius Nikomedes'in *magistratus*'luğunda basılan I. Philippus sikkesinde de bu sikke tipiyle karşılaşılmaktadır (**Rİ81**). MS 2. yüzyıldan itibaren Thyateira sikkelerinde bu sikke tipini yoğun olarak görmekteyiz. Darp edilen bu serilerde benzer bir tipoloji hâkim olsa da stilistik açıdan farklılıkların olduğu gözlemlenmektedir.

Lykos Nehir Tanrısı personikasyonu ile ilgili tipler yoğun olarak Antoninus Hanedanı zamanında özellikle Commodus Dönemi'nde darp edilmiştir. Marcus Aurelius ve Lucius Verus'a ait serilerde birimlerin yüksek olduğu, Commodus zamanında darp edilen bazı serilerin birimlerinin yüksek, bazılarının ise küçük olduğu görülmektedir. Bölge geneline baktığımızda Lydia'nın en önemli nehri olan, geniş bir alanı sulayan Hermos'un personifike hâliyle yine kent sikkelerinde yoğun olarak karşılaşmaktayız[1375]. Thyateira'da da benzer bir ikonografi görülmesine karşın, bölgedeki diğer kent sikkelerinden farklı olarak Lykos Nehir Tanrısı'na boğa eşlik etmektedir. Bu iki tasvirin bir arada betimlenmesi kentin verimliliğine yapılan bir atıf olarak düşünülebilir.

5.2.1.1.3.4. Nemesis

Nyks'in kızlarından biri olan Nemesis, adaleti resmileştiren ve düzeni getiren bir tanrıçadır[1376]. Aynı zamanda öç nosyonunu da içinde barındırmaktadır[1377]. Nemesis'in tanrıça ve kişileştirme arasındaki bu sınırdaki konumundan ötürü mitolojik

[1375] Lydia'da da birçok kentin içinden geçmekteydi ve bu durum sikkelere de yansımıştır Sardeis: (RPC Online VI, 10877; RPC Online VII.1, 231.1; RPC Online VII.2; RPC Online VII.1, 241; RPC Online VII.1, 246); Magnesia ad Sipylum: (RPC Online IV.2, 2357; RPC Online IV.2, 3135; RPC Online IV.2, 1334; RPC VI, 4652; RPC Online VI, 4660; RPC Online VI, 11052); Saitta: (RPC Online IV.2, 9964; RPC Online VI, 30082; RPC Online VI, 4432); Tabala: (RPC Online IV.2, 2414; RPC Online IV.2, 9941; Mostene: (RPC Online II, 993A; RPC Online III, 1963B); Silandos: (RPC Online IV.2, 1443; RPC Online IV.2, 1449; RPC Online IV.2, 1503).
[1376] Hes. **theog**. 220. Ayrıca bkz. Kerényi, 2019: s. 94.
[1377] Butcher, 1988: s. 51; Graves, 2020: s. 154.

bir figür olmasının ötesinde soyut bir fikrin alegorik temsilidir[1378]. Bu nedenle Nemesis personifikasyon bölümünde incelenmektedir. Ayrıca kentte Nemesis'in tapınımına işaret eden bir veri bulunmamaktadır. Fakat, Thyateira sikkelerinde Nemesis tasviri ile karşılaşılmaktadır. Genel olarak Nemesis'in ikonografisine bakıldığında sikkelerde kanatlı bir şekilde tasvir edilmektedir, *khiton* giymektedir ve ayaklarının altında grifon ve bir tekerlek yer almaktadır. Thyateira sikkelerinde de bu tipoloji görülmektedir. Nemesis tipi kentte ilk olarak Tiberius Claudius Stratoneikianos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş Elagabalus'a ait bir sikkenin arka yüzünde görülmektedir. Nemesis ayakta durmaktadır; vücudu cephedendir; başı sola doğrudur; kanatları ise açık vaziyette tasvir edilmektedir ve sağ elini göğsüne koymaktadır. Sol altta ise grifon yer almaktadır. Önünde ise bir tekerlek durmaktadır (**RİP165**). Iulia Soaemias'a ait ve yine Tiberius Claudius Stratoneikianos'un *magistratus*'luğunda basılmış sikke serisi de bu tipin tekrarı niteliğindedir (**RİP184**).

Nemesis'in Smyrna'da önemli bir tapınımı bulunmaktadır[1379] ve bu kültün belki de en önemli yanı çift Nemesis tapınımının olmasıdır. Thyateira darplarında I. Philippus'a ait sikke serisinde Thyateira'yı temsilen Apollon *Tyrimnaios* ortada ayakta durmakta; Smyrna'yı temsilen iki Nemesis ise Apollon *Tyrimnaios*'un her iki yanında yer almaktadır (**RİP234**). Her ikisi de uzun *khiton* giymektedir. Bu sikke *homonoia* darbıdır. Sikkede yer alan iki Nemesis ise Smyrna'yı temsil etmektedir[1380]. Smyrna'nın diğer kentlerle yapmış olduğu *homonoia*'larda da sikke serilerinde benzer bir şekilde Nemesis tasviri görülmektedir[1381]. Son olarak Nemesis betimi Lydia geneline bakıldığında Sardeis, Tripolis, Philadelphia ve Tralleis sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır.

[1378] Hornum, 1993: s. 6, 8.
[1379] Butcher, 1988: s. 51.
[1380] Thyateira ile Smyrna arasında yapılan *homonoia* kapsamında Smyrna'yı temsil eden Nemesis'in uzun *khiton* giydiği, kent sikkelerinde karşımıza çıkan Nemesis'in ise bu tipten farklı olarak kısa *khiton* giydiği görülmektedir.
[1381] Smyrna-Philadelphia: (RPC Online VII.1, 268.1); Smyrna-Laodikeia: (RPC Online IV.2, 2108); Smyrna-Perinthos: (RPC Online VII.1, 337); Smyrna-Atina: (RPC Online IV.2, 300).

5.2.1.1.3.5. Nike

Zafer ile ilişkilendirilen Nike, kent darplarında MS 1. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasında arka yüzlerde karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda genellikle tek başına tasvir edilen Nike, bazı serilerde Athena ile bazılarında ise imparatorlarla birlikte betimlenmektedir. Thyateira sikkelerinde genel olarak karşılaşılan sikke tipinde ise Nike ayakta durmaktadır; sola doğrudur; bir elinde çelenk, diğer elinde ise palmiye dalı tutmaktadır. Nike genellikle sikke serilerinde sola doğru (**RİP07; RİP09; RİP87**), bir seride ise sağa doğru (**RİP87a**) ve sıklıkla hareketli olarak tasvir edilmektedir. Fakat durağan poziyonda olduğu seriler de bulunmaktadır (**RİP07**). Ayrıca kentte MS 1. yüzyıl ile 2. yüzyıl arasına tarihlenen Nike'ye ait bir heykel torsosu da bulunmuştur[1382] (**Resim 19**).

Thyateira'da ilk olarak Vespasianus zamanına tarihlenen Domitianus sikkesinde karşımıza çıkan Nike, ayakta durmakta, bir elinde çelenk diğer elinde palmiye tutmaktadır (**RİP09, RİP09a**). Thyateira'da yoğun olarak görülen bu tipin benzerlerine Titus'a **(RİP07)**, Traianus'a (**RİP14)**, Commodus'a (**RİP57**) ve Iulia Maesa'ya (**RİP183**) ait sikkelerin arka yüzlerinde rastlamaktayız. Bu serilerin birimleri küçüktür. Ayrıca bu sikke tipi sadece Thyateira'da değil, Lydia'da da birçok kent sikkesinde görülmektedir[1383]. Yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere Nike, Thyateira sikkelerinde genellikle sola doğru tasvir edilmektedir. Fakat Commodus'a ait bir sikkenin arka yüzünde ise Nike diğerlerinden farklı olarak sağa doğru betimlenmektedir (**RİP87a**). Benzer bir tipolojiye Hierokaisareia'da Marcus Aurelius zamanında darp edilmiş Commodus sikkesinde rastlamaktayız[1384]. Bunların yanı sıra Severus Alexander'e ait Aurelius Kentauros Dionysios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir sikke serisi diğer serilere göre farklıdır. Nike ayakta durmaktadır; ayağıyla miğfere basmaktadır ve kalkan tutmaktadır (**RİP193**). Bu sikke serisi imparatorun

[1382] Bu heykelin, Pergamon'daki Asklepios kutsal alanında bulunmuş Nike heykeli ile benzerlik gösterdiği düşünülmektedir (Dinç, 2015: s. 37, no.6).
[1383] Tralleis: (RPC Online IV.2, 1610); Nysa: (RPC Online IV.2, 1463); Mostene: (RPC Online II, 990A); Philadelphia: (RPC Online II, 1337); Nakrasa: (RPC Online III, 1800); Hierokaisareia: (RPC Online III, 1845A); Hypaipa: (RPC Online III, 2030C); Dioshieron: (RPC Online III, 2031D).
[1384]Hierokaisareia: (RPC Online IV.2, 9320). Sadece bu sikkede Nike, Thyateira'daki seriden farklı olarak *globus*'a basmaktadır.

kazandığı zaferle ilişkilendirilebilir. Nike'nin tek olarak betimlendiği MS 2-3.yy arasına tarihlendirilen sikke serilerinin küçük birimlerde darp edildiği gözlemlenmektedir. Fakat Aurelius Kentauros Dionysios isimli *magistratus*'un kentte darp ettiği diğer seriler dikkate alındığında *magistratus*'un[1385] büyük birimlerde sikke bastığını söylemek mümkündür.

Kentte darp edilen diğer seriler yoğunlukla Athena ile bağlantılıdır. Çünkü bu serilerde Nike, Athena'nın atribülerinden biri olarak sikkelerde Athena'ya eşlik etmektedir. Athena *Nikephoros* olarak adlandırılan bu tip, Thyateira'da darp edilen sikkelerin arka yüzlerinde görülmektedir. Thyateira'da ise ilk olarak Commodus zamanında Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş yarı otonom serinin arka yüzünde görülen Athena ayakta durmakta; bir elinde Nike, diğer elinde ise mızrak tutmakta ve kalkanına dayanmaktadır (**Rİ24**). Ayrıca bu sikke tipine Thyateira'nın yanı sıra Lydia ve Mysia genelinde kent sikkelerinde de yoğun olarak rastlanılmaktadır[1386]. Titus Aurelius Barbaros *magistratus*'luğunda basılmış diğer bir seride ise Athena ve Nike'ye Asklepios eşlik etmektedir (**RİP71**). Athena ilk serideki gibi tasvir edilmektedir ve elinde yine Nike'yi tutmaktadır. Commodus zamanına ait bu sikkenin biriminin de yüksek olduğu gözlemlenmektedir. MS 3. yüzyılda rastladığımız bir diğer sikke tipinde Nike tahtta oturan Athena'ya eşlik etmektedir ve bu serilerde de benzer bir şekilde Athena, Nike'yi elinde tutmaktadır (**RİP205a**, **RİP239**).

Son olarak Nike, imparatorların yer aldığı serilerde zaferi sembolize eden bir tasvir olarak Thyateira sikkelerinde görülmektedir. Marcus Aurelius'a ait bir sikke serisinde Nike ayakta yer almaktadır. Elindeki çelengi imparatorun başına takmaktadır (**RİP57**)[1387]. Elagabalus'a ait bir sikkede ise Kent Tykhe'si, Elagabalus ve kült heykeli olarak tasvir edilen Apollon *Tyrimnaios* betimlenmektedir. Nike ise elindeki çelengi

[1385] Kentte darp ettiği sikke serilerinin genellikle 47-36 mm 52-21g aralığında olduğu tespit edilmiştir.
[1386] Maionia: (RPC Online III, 2417); Attaleia: (RPC Online IV.2, 9250); Silandos: (RPC Online III, 2415A).
[1387] Bkz. 5.2.1.1.4. İmparatorla İlgili Tipler.

imparatorun başına koymaktadır (**RİP167**). Bu imparatorlarla ilgili sikkelerin birimlerinin de yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

5.2.1.1.3.6. Synkletos

Roma *senatus*'unu (lat. *senatus*; yun. *synkletos*) sembolize eden bu personifikasyon genellikle genç bir erkek olarak tasvir edilmektedir[1388]. Dolayısıyla yerellikten uzak, Roma'nın merkezî kurumunun bir simgesi olan bu betim, genellikle Küçük Asya'da darp edilen sikkelerde görülmektedir[1389]. Bu durum Augustus'un Asia Eyaleti'ni bir *senatus* eyaleti haline getirmesinin doğal bir sonucudur[1390]. Bu yüzden bu sikke tiplerinin tercih edilmesi Roma *senatus*'una olan bağlılığın ve saygının bir ifadesidir. Bu betim sadece ön yüzlerde değil, bazı sikkelerde arka yüzlerde görülmektedir. Fakat Thyateira sikkelerinde MS 2. yüzyıldan itibaren sadece ön yüzlerde Senatus tasvirine rastlamaktayız. Bazı serilerde IEPA CYNKΛETOC, bazılarında (**Rİ08a, Rİ10, Rİ11, Rİ15, Rİ16, Rİ22, Rİ23, Rİ28**) ise ΘEON CYNKΛETOC (**Rİ06, Rİ07**, **Rİ08, Rİ09)** lejantı görülmektedir. Roma *senatus*'unun siyasi gücünü ifade etmek için bu lejantların sikkelerde tercih edildiği düşünülmektedir[1391]. Demos'un aksine Senatus betimi MS 3. yüzyılda Thyateira'da tercih edilen tiplerden biri olmuştur. Özellikle MS 3. yüzyılda darp edilen bu serilerin birimlerinin genellikle yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Thyateira sikkelerinde Senatus tasvirleri, Demos'un aksine bazı serilerde diademli olarak betimlenmektedir. Bazı serilerde ise başında herhangi bir şey bulunmamaktadır. Ayrıca Demos, sikkelerde Senatus'a göre daha sıradan tasvir edilmiştir.

İlk olarak MS 2. yüzyılda Traianus-Hadrianus dönemine tarihlendiğini düşünülen yarı otonom serilerin ön yüzlerinde Senatus tasviri ile karşılaşılmaktadır[1392] (**Tablo 13**). Ayrıca kent darplarında ön yüzlerde ΘEON CYNKΛETOC[1393] ve IEPA CYNKΛETOC lejantlarının olduğu iki farklı seri görülmektedir. MS 2. yüzyılda

[1388] Harl, 1987: s. 75; Johnston, 1985: s. 91; Martin, 2013: s. 136.
[1389] Soerri-Butcher, 2018: s. 353; Martin, 2013: s. 84-93.
[1390] Martin, 2013: s. 86.
[1391] Martin, 2013: s. 86.
[1392] Imhoof-Blumer, 1897: s. 150; RPC III, s. 222.
[1393] Leschhorn – Franke, 2002: s. 137.

Traianus-Hadrianus dönemine tarihlenen serilerde yoğun olarak ΘEON CYNKΛETOC (**Rİ06, Rİ07**, **Rİ08, Rİ09)**[1394], Marcus Aurelius ve Commodus döneminde darp edilen sikkelerde IEPA CYNKΛETOC (**Rİ15, Rİ16, Rİ22, Rİ23)** lejantı yer alır. Benzer bir şekilde MS 3. yüzyılda da IEPA CYNKΛETOC lejantının olduğu sikkelerle karşılaşılmaktadır. Traianus-Hadrianus zamanına tarihlenen[1395] ΘEON CYNKΛETOC lejantının olduğu serilerin arka yüzlerinde Nike'nin (**Rİ06**); Apollon *Tyrimnaios*'un (**Rİ09**) ve Tyrimnos'un (**Rİ08**) olduğu farklı sikke tipleri görülmektedir. Ayrıca IEPA CYNKΛETOC lejantının olduğu iki sikke serisi bulunmaktadır. Bunlardan birinin arka yüzünde Lykos Nehir Tanrısı (**Rİ11**), diğerinde Demeter (**Rİ10**) yer almaktadır. Senatus betimleri yoğun olarak Traianus-Hadrianus zamanına tarihlenen sikke serilerinde görülmektedir (**Tablo 13**).

Marcus Aurelius zamanında Gaius Aurelius Stratonikianos'un *magistratus*'luğunda darp edilen IEPA CYNKΛETOC lejantının yer aldığı iki farklı seri bulunmaktadır. Arka yüzde Apollon *Tyrimnaios* (**Rİ15**) diğerinde ise Artemis (?) ve Athena (?) yer almaktadır (**Rİ16**).

Commodus zamanında Senatus betimleri konusunda farklı sikke serileri mevcuttur. Fakat bu dönemde darp edilen serilerin Marcus Aurelius zamanında darp edilen seriler gibi birimlerinin yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilen ön yüzde Senatus büstünün yer aldığı iki seri bulunmaktadır (**Rİ22, Rİ23**). Bu sikkelerin arka yüzünde bir seride Lykos Nehir Tanrısı (**Rİ23**), diğer seride ise Athena ve Hermes tasviri yer almaktadır (**Rİ22**). Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda basılmış bir seride de benzer bir tipoloji hâkimdir. Arka yüzde ise yine Lykos Nehir Tanrısı'nın betimi yer almaktadır (**Rİ28**).

MS 3. yüzyılda da kent darplarında Senatus tasvirleriyle karşılaşılmaktadır. Bu dönemde basılmış serilerin ön yüzlerinde IEPA CYNKΛETOC lejantı yer almaktadır

[1394] RPC III, s. 222.
[1395] RPC III s. 220, 222.

ve bu sikkeler yüksek birimlerde basılmıştır. Tarihlendirme konusunda ilk olarak *magistratus*'lar dikkate alınmıştır. *Magistratus*'ların yer almadığı küçük birimlerde basılmış sikkeler ise MS 3. yüzyıl olarak tarihlendirilmiştir.

Elagabalus zamanında Clo (…) Aurelius Dionysios'un *magistratus*'luğunda basılmış ön yüzde Senatus betiminin olduğu serinin arka yüzünde Lykos Nehir Tanrısı görülmektedir (**Rİ70**). Severus Alexander Dönemi'nde ise Senatus tasviri farklı *magistratus*'lar tarafından darp edilmiştir. Gaius Arountinos Antoninus'un *magistratus*'luğunda basılmış bir seride benzer bir şekilde arka yüzde Lykos Nehir Tanrısı yer almaktadır (**Rİ72**). Bu sikkenin ön yüzünde yer alan Senatus betimi diğerlerinden farklılık göstermektedir. Bu sikke tipindeki Senatus tasviri Severus Alexander'in portresine benzemektedir. L. Marcus Pollianus'un *magistratus*'luğunda ve Maximinus zamanında Marcus Aurelius Phaneinos'un *magistratus*'luğunda da benzer bir şekilde ön yüzlerde Senatus betimi ile karşılaşılmaktadır (**Rİ74, Rİ75**).

III. Gordianus (**Rİ77**) ve I. Philippus zamanında basılan serilerin birimleri yüksektir. Benzer bir durum bölge genelinde Saitta sikkelerinde ve Mysia'da ise Germe sikkelerinde görülmektedir[1396] I. Philippus zamanında Aurelius Nikomedes'in *magistratus*'luğunda yüksek birimde darp edilmiş bu serilerin ön yüzünde yine IEPA CYNKΛETOC lejantı yer almaktadır (**Rİ81**). Arka yüzde ise yine benzer bir şekilde Lykos Nehir Tanrısı tasvir edilmektedir. Küçük birimlerde darp edilmiş bir serinin arka yüzünde ise Hekate-Selene yer almaktadır (**Rİ82).**

5.2.1.1.3.7. Tykhe

Tykhe, tanrıça olarak gösteriliyor olsa da bilindiği üzere bir personifikasyondur. Bazen talih ve şansı sembolize ederken[1397], bazen de bir kenti temsil etmektedir[1398]. Dolayısıyla Tykhe'nin "Personifikasyonlar" bölümü altında incelenmesi bu bağlamda tercih edilmiştir. Thyateira sikkelerinde benzer bir şekilde

[1396] Spoerri-Butcher, 2018: s. 354, 356-357.
[1397] Eliade, 2017a: s. 364.
[1398] Johnston, 1985: s. 91.

sadece kenti temsil eden yönüyle değil, aynı zamanda talih, şans personifikasyonu olarak da tasvir edilmektedir. Paz de Hoz, Lydia genelinde sikkeler ve yazıtlar bağlamında Tykhe'yi en iyi yansıtan kentlerin başında Thyateira'nın geldiğini ifade etmektedir[1399]. Kentte Tykhe' ile ilgili yazıtlar bulunmuştur[1400]. Fakat sadece bir yazıtta Tykhe'nin ömür boyu rahibeliğini yapan birinden söz edilmektedir[1401].

Hellenistik Dönem'den itibaren Tykhe, kentlerin kişileştirilmiş hâli olarak karşımıza çıkmaktadır. Sikkelerin yanı sıra heykellerde rastladığımız bu gelenek, Roma İmparatorluk Dönemi'nde darp edilen serilerde de gözlemlenmektedir. Kentlere göre değişen ve bu bağlamda farklı tipolojileri içinde barındıran Tykhe'yi belki de en iyi tanımlayan simge başında yer alan sur tacıdır. Thyateira sikkelerinde hem ön hem de arka yüzlerde yer almaktadır. Kenti temsil eden serilerde ön yüzlerde Tykhe, sur tacı ile tasvir edilmektedir ve "ΘYATEIPA" lejantı görülmektedir (**Rİ46, Rİ64, Rİ65, Rİ66**). Arka yüzlerde de benzer bir ikonografi görülürken Tykhe'ye ayrıca imparatorun kente gelişini sembolize eden serilerde ve *homonoia* sikkelerinin hem ön hem de arka yüzlerinde de rastlanılmaktadır. Kısacası kenti ilgilendiren tematik konularda Tykhe, kent darplarında görülmektedir.

Kent Tykhe'si ilk olarak Domitianus sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır (**RİP11**). Arka yüzde yer alan Tykhe, ayakta durmaktadır; bir elinde asa, diğer elinde ise buğday başağı tutmaktadır. Dolayısıyla Tykhe bu seride atribüleri bağlamında Demeter ile ilişkilendirilebilir. Çünkü asa ve buğday başağı tutmaktadır. Fakat, başında sur tacının olması onu Tykhe olduğunu göstermektedir.

Tykhe, ön yüzlerde MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen yarı otonom sikkelerde karşımıza çıkmaktadır. Ön yüzde sur taçlı Tykhe, arka yüzde ise kanatları açık kartal yer almaktadır (**Rİ46**). Ayrıca yine bu döneme tarihlenen iki farklı yarı-

[1399] Paz de Hoz, 1999: s. 23.
[1400] Keil – Premerstein, 1911: s. 17, no. 26; TAM V, 2 895; Keil – Premerstein, 1911: s. 17, no. 25; TAM V, 2 896.
[1401] Bu yazıtta adı geçen Aurelia Hermonassa'nın yaşam boyu Tykhe rahibesinin olduğu Hermann tarafından yapılan bir öneridir TAM V, 2 951. Ayrıca bkz. Keil – Premerstein, 1911: s. 25 no. 48; IGR IV 1231.

otonom serinin ön yüzünde yine sur taçlı Tykhe'yi görmekteyiz. Bunlardan birinde arka yüzde Lykos Nehir Tanrısı (**Rİ69**), diğerinde ise *homonoia* personifikasyonu yer almaktadır (**Rİ66**).

Thyateira'da darp edilen *homonoia* serilerinin bazılarında Kent Tykhe'si tercih edilmiştir. Bu bağlamda Thyateira ile Smyrna arasında yapılan III. Gordianus'a ait ve T(...) Fabius Alfenus Apollinarios'un *magistratus*'luğu sırasında basılmış üç farklı *homonoia* serisinde Tykhe tasviri yer almaktadır. Bu serilerden birinde Kent Tykhe'si arka yüzde görülürken (**Rİ77**) diğer iki seride ön yüzlerde karşımıza çıkmaktadır (**Rİ78, Rİ79**).

Kent Tykhe'si, arka yüzlerde *homonoia* sikkelerinin yanı sıra genellikle kentle ve imparatorlarla ilgili serilerde karşımıza çıkmaktadır. Tykhe, bu serilerde ayakta durmaktadır ve elinde Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini tutmaktadır (**Rİ73**). Bu sikke tipinin Caracalla'ya (**RİP128**) ve Elagabalus'a ait sikkelerde imparatorla birlikte betimlendiği (**RİP162**); Macrinus sikkesinde ise sadece tek başına tasvir edildiği görülmektedir (**RİP150**). Son olarak arka yüzlerde *agonistik* tiplerin olduğu bazı serilerde yine Tykhe tasvirine rastlanılmaktadır.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde şans, talih personifikasyonu olarak Tykhe, kentte ilk olarak Domitianus'a ait bir sikke serinde görülmektedir (**RİP11**). *Kalathos*'lu Tykhe, ayakta durmakta; sol elinde *cornucopia,* sağ elinde ise dümen tutmaktadır. Bu sikke tipi kentte MS 3. yüzyıla kadar darp edilmeye devam edilmiştir ve bu seriler birbirinin tekrarı niteliğindedir. Tykhe, Antoninus Hanedanı zamanında Traianus'a (**RİP15**), Plotina'ya (**RİP27**) ve Matidia'ya (**RİP29**) ait serilerde de görülmektedir. Fakat, Marcus Aurelius ve Commodus dönemine tarihlenen sikkelerde Tykhe tasviriyle daha yoğun karşılaşılmaktadır. Bu bağlamda Marcus Aurelius zamanında darp edilmiş bir seride (**RİP36**); ayrıca Marcus Iulius Menelaos'un (**Rİ14**), Gaius Aurelius Stratonikianos'un (**Rİ18**) ve Commodus zamanında Moskhianos Philippos'un (**Rİ21**) *magistratus*'luğunda basılmış yarı otonom sikke serilerinde, Marcus Aurelius ve Commodus'un ortak hükümranlığı sırasında C(l…) Laevianus K(allistratos)'un (**RİP50**) ve L. Aurelius Demostratos'un *magistratus*'luğunda darp

edilmiş Commodus sikkelerinde de bu tipe rastlamaktayız (**RİP58**). Ayrıca bu tip daha sonra Commodus'un imparator olduğu dönemde Marcus Aurelius Athenaios'un (**RİP78**) ve II. Artemidoros Phlorus'un (**RİP82**) *magistratus*'luğunda da basılmaya devam edilmiştir. Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir seride ise ön yüzde yine Commodus büstü, arka yüzde ise Tykhe yer almakta ve diğer serilerde olduğu gibi bir elinde *cornucopia* diğer elinde ise dümen tutmaktadır. Fakat solda ise bir uzun *cippus* üzerinde bir tekerlek yer almaktadır (**RİP69**).

MS 3. yüzyılda ise Tykhe'nin yer aldığı sikke serilerinin yoğunlukta olduğu gözlemlenmektedir. MS 3. yüzyılda ilk olarak Septimius Severus zamanında Moskhos'un *magistratus*'luğunda basılmış bir sikke serisinde görülmektedir (**RİP105**). Ayrıca yine Septimius Severus zamanında küçük birimde basılmış bir serinin arka yüzünde tapınak içerisinde Tykhe yer almaktadır (**RİP114**). Bunun dışında MS 3. yüzyılda Iulia Domna'ya (**RİP121**), Caracalla'ya (**RİP133**), Geta'ya (**RİP143**), Elagabalus'a (**RİP173**), Severus Alexander'e, Iulia Mamaea'ya (**RİP214**) ve Maximus'a (**RİP225**) ait serilerde de Tykhe tasvirleri görülmektedir. Elagabalus (**RİP173, RİP173a**) ve Severus Alexander Dönemi'nde bu sikke tipi (**RİP209, RİP209a**) yoğun olarak darp edilmiştir. Ayrıca benzer bir şekilde Maximus'a ait Marcus Aurelius Phaeinos'un *magistratus*'luğunda basılmış bir seride Tykhe betimi görülmektedir (**RİP224**).

Tykhe, kent darplarında yoğun olarak Antoninus Hanedanı ve daha sonra Severus Hanedanı zamanında tercih edildiğini söyleyebiliriz. Bu serilere Lydia'da birçok kentte de rastlamaktayız. Kent personifikasyonu olarak tasvir edilen Tykhe'nin ise MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasında daha yoğun basıldığı anlaşılmaktadır.

5.2.1.1.4. İmparatorla ilgili Tipler

Kentle imparator arasındaki ilişkiyi yansıtan en önemli argümanlardan biri şüphesiz sikkelerdir[1402]. Dolayısıyla kent sikkelerinin arka yüzlerinde imparatorları

[1402] Harl, 1987: s. 12; Hekster, 2002: s. 168.

konu alan tasvirlerin yer alması, kent ile imparator arasında kurulan iyi ilişkilere yapılan bir vurgudur. Aynı zamanda kentin Roma imparatorluğu içerisinde bir yerinin olduğunu da gösteren en ideal yollardan da biridir[1403]. Yazıtlarda imparatorlar için atfedilen birçok sıfatla karşılaşılmaktadır[1404]. Sikkelerin arka yüzlerinde yer alan tipler de bir anlamda bunun görsel olarak yansımasıdır.

Thyateira'da da MS 2. yüzyıldan itibaren darp edilen sikkelerin arka yüzlerinde imparatorlarla ilgili çeşitli tiplere rastlamaktayız. Bunlar arasında "imparatorun kente gelişi", "imparatorların tanrılarla birlikte tasvir edilmesi", "imparatorun zaferleri" ve "hanedan üyeleri" ile ilgili betimler sikke serilerinde görülmektedir. Bazı *agonistik* tiplerde de yine imparator betimleriyle karşılaşılmaktadır.

Principatus Dönemi'yle birlikte kent ile imparator arasındaki iletişimin ritüelleştirilmiş formlarından biri imparatorun kenti ziyaret etmesi şerefine düzenlenen kutlamalardı. İmparator ile kent arasındaki bağların güçlenmesine olanak sağlayan imparatorun kente gelişi (*adventus*) seremonisi sikkelere de sembolik olarak yansımaktaydı. Thyateira'da *adventus* sikke tipine ilk olarak Marcus Aurelius ile Commodus'un ortak imparatorluğu sırasında L. Aurelius Demostratos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş Commodus sikkesinde rastlamaktayız (**RİP56**). Arka yüzde at üzerinde yer alan imparator, sağ elini kaldırarak sembolik bir ifadenin yansıması olan selamlama hareketini yapmaktadır. Muhtemelen sikkede tasvir edilen Marcus Aurelius olmalıydı[1405]. Çünkü Mysia'da Pergamon'da[1406], Kyzikos'ta[1407], Adramytteion'da[1408]; Lydia'da ise Sardeis'te[1409], Akrasos'ta[1410] Marcus Aurelius zamanında darp edilen benzer *adventus* sikke serileri bulunmaktadır. Marcus Aurelius'un Thyateira'yı ziyaret etmesiyle ilgili olarak bu sikke serisinin dışında

[1403] Harl, 1987: s. 58, 171; Hekster, 2002: s. 168.
[1404] Bönisch-Meyer, 2021: s. 31.
[1405] RPC Online IV.2, 1543.
[1406] Bu seride Marcus Aurelius'un karşısında sadece esir yer almaktadır (Pergamon: RPC Online IV.2, 3222).
[1407] Kyzikos: (RPC Online IV.2, 680).
[1408] Bu seride Marcus Aurelius'un karşısında, sikkenin sağında miğferli asker tasviri yer almaktadır. (RPC Online IV.2, 419).
[1409] Sardeis: (RPC Online IV.2, 17415).
[1410] Akrasos: (RPC Online IV.2, 2795).

herhangi bir veri bulunmamaktadır. Bunun dışında Apollon *Tyrimnaios* olarak düşündüğümüz Lucius Verus'a ait sikke tipini Hochard, *adventus* sikke serilerinden biri olarak yorumlamaktadır[1411] (**RİP49**). Bu sikke tipinde figürün elinde çifte balta tuttuğu tam olarak görülmediği için böyle bir öneri getirilmiş olabilir. Fakat tasvir edilen figürün çıplak olması Apollon *Tyrimnaios* olma ihtimalini daha da güçlendirmektedir.

Caracalla (MS 198-217), Parth Savaşı'na giderken Küçük Asya'da birçok kenti ziyaret etmiştir[1412]. İmparatorun ziyaret ettiği kentler arasında Pergamon ve Thyateira da yer almaktadır. Bu kentlerde Caracalla'nın ziyaretiyle ilgili tasvirlerin yer aldığı sikke serileri bulunmaktadır[1413]. Pergamon'da darp edilen serilerden birinde arka yüzde Caracalla ata binmektedir; sağda Kent Tykhe'si yer almaktadır ve Tykhe sol elinde Asklepios'un "kült heykeli"ni tutmaktadır[1414]. Benzer bir tipoloji Thyateira sikkelerinde de görülmektedir. Thyateira'da darp edilen serinin tek farkı Tykhe, Asklepios yerine Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini elinde tutmaktadır. Kısacası sembolik olarak Caracalla'nın kente gelişi Kent Tykhe'si ve kentin en önemli tanrısı Apollon *Tyrimnaios* tarafından karşılanmaktadır (**RİP128**). Apollon *Tyrimnaios* bu seride aynı zamanda Tykhe ile kenti de temsil etmektedir[1415]. Kentin en önemli tanrısının heykelinin imparator'a sunuluyor olması yaygın olan bir seremoninin bir parçasıdır. Pergamon darbında olduğu gibi Thyateira'daki sikke serileri de yüksek birimlerde basılmıştır. Bu sikkelerin imparatorun kente gelişinin anısına basıldığı düşünülmektedir[1416]. Elagabalus'un ise kenti ziyareti ile ilgili epigrafik bir belge bulunmamaktadır[1417]. Bu durum sadece darp edilmiş bir seriden takip edilebilmektedir (**RİP162**)[1418].

[1411] Hochard, 2020: s. 874.
[1412] Calomino, 2020: s. 157-158.
[1413] van der Ploeg, 2018: s. 141-142; Calomino, 2020: s. 160. IGR IV 1247; Hochard, 2020: s. 876. İmparator'un Küçük Asya'da ziyaret ettiği kentlerden biri de Pergamon'dur. Benzer bir şekilde Pergamon'da bununla ilgili seriler mevcuttur (Harl, 1987: s. 55; Weisser, 2005: s. 136).
[1414] van der Ploeg, 2018: s. 144.
[1415] Harl, 1987: s. 54; Hochard, 2020: s. 876-877; Calomino, 2020: s. 160.
[1416] Bu nedenle bu sikkelerin tedavülde olup olmadığı konusunda net bir şey söylemek güçtür (van der Ploeg, 2018: s. 151-152; Calomino, 2020: s. 160, 164).
[1417] IGR IV 1251; TAM V, 2 871; Robert, 1937: s. 119-123; Hochard, 2020: s. 876-877.
[1418] Hochard, 2020: s. 876-877.

Thyateira sikkelerinde yukarıda bahsetmiş olduğumuz seri dışında imparatorların tanrılarla birlikte betimlendikleri sikke tipleri de bulunmaktadır. Tanrıların imparatorlarla bir arada tasvir edildiği bu seriler Roma dünyasında kent sikkelerinde yaygın olarak tercih edilmiş temalardan biridir[1419]. Bu durum Thyateira darplarında da görülmektedir. Özellikle Apollon *Tyrimnaios* ile imparatorların olduğu seriler yoğunluktadır. Bu tasvirlerin imparatorun kentin yerel tanrısını tanımasını, aralarındaki ilahi birlikteliği ve tanrılara olan saygısını ya da şehrin sadakatini sembolize ettiği düşünülmektedir[1420]. Aurelius Glykon Loukios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş seride solda Asklepios, ortada Caracalla, sağda ise Kent Tykhe'si durmaktadır. Tykhe elindeki çelengi Caracalla'nın başına koymaktadır (**RİP126**). Bu betim imparatorun kazandığı zaferle ilişkilendirilmektedir ve bunun Kent Tykhe'si tarafından yapılıyor olmasının ilahi bir desteğin varlığına işaret ettiği düşünülmektedir[1421]. Aynı zamanda imparator ile kent arasında kurulan ilişkiyi de bir anlamda yansıtmaktadır[1422]. Caracalla'ya ait bir diğer seride ise arka yüzde solda toga giymiş Caracalla durmakta, *patera* tutmakta; sağda ise Apollon *Tyrimnaios* yer almakta; defne dalı ve çifte balta tutmaktadır. Aralarında ise sunak bulunmaktadır (**RİP125**). Caracalla'ya ait bir başka seride de benzer bir tipoloji ile karşılaşılmaktadır (**RİP127**). Fakat bu seride, Caracalla diğer seriden farklı olarak *patera*'nın yanı sıra mızrak; Apollon *Tyrimnaios* ise çifte balta tutmaktadır. Iulia Domna'ya ait bir sikke serisinde yine bu sikke tipleriyle benzerlik gösteren bir tipoloji hakimdir (**RİP116**). Arka yüzlerde Caracalla ile ilgili yukarıda da bahsetmiş olduğumuz tiplere yer verilmesinin bir diğer nedeninin muhtemelen imparatorun Thyateira'yı *conventus* merkezi haline getirmesiyle bağlantılı olduğu ve kentin imparatora olan şükranını bu şekilde sunduğu düşünülmektedir[1423]. Çünkü Caracalla, Küçük Asya'daki birçok kenti ziyaret etmiş ve kentlere belli imtiyazlar bahşetmiştir. Bunun karşılığında ise birçok

[1419] van der Ploeg, 2018: s. 141-148; Calomino, 2020: s. 156.
[1420] Johnston, 1983: s. 60; Harl, 1987: s. 52-57, 70; Weisser, 2005: s. 136; Bennett, 2014: s. 48; van der Ploeg, 2018: s. 141-142; Calomino, 2020: s. 159-160.
[1421] Calomino, 2020: s. 156-157. Bu seriler Severus Hanedanı zamanında sikkelerde tercih edilmiş tiplerden biridir (Johnston, 1983: s. 60).
[1422] Weisser, 2005: s. 136-137; van der Ploeg, 2018: s. 143.
[1423] Harl, 1987: s. 55-56.

kent, sikke darplarında Caracalla'yı kutsallaştıracak bu tarz temaları tercih etmiştir[1424]. Thyateira'da yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere Marcus Aurelius'a ait bir seride de benzer bir tipoloji görülmektedir (**RİP57**).

Apollon *Tyrimnaios* ile Caracalla'nın birlikte tasvir edildiği sikke tipinin benzerlerine daha sonra Macrinus (**RİP148**) ve Elagabalus (**RİP162**, **RİP167**) zamanında darp edilen serilerde rastlanmaktadır[1425]. Özellikle Elagabalus'un, bazı serilerinde Caracalla'nın sikke tipolojisini benimsediği görülmektedir. Bu serilerden birinde arka yüzde solda Kent Tykhe'si, ortada imparator (Elagabalus) ayakta durmakta; sol elinde mızrak tutmakta; sağ eliyle ise Tykhe ile tokalaşmaktadır. Bununla birlikte imparator, Tykhe ile birlikte Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini tutmaktadır. Sağda yer alan Nike ise sağ elindeki çelengi imparatorun başına koymaktadır (**RİP162**). Benzer bir tipoloji *agonistik* tiplerde de görülmektedir. Yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere bu sikke tipleri imparator ile kent arasındaki bağı göstermektedir ve benzer bir şekilde Elagabalus'un kentin yerel tanrısını bir anlamda tanıdığını da ifade etmektedir[1426]. Bunun dışında benzer bir tema Elagabalus'a ait bir başka seride arka yüzde Elagabalus ile Apollon *Tyrimnaios*'un tokalaştığı ve aralarında ödül tacının yer aldığı sikkede görülmektedir (**RİP167**). Bu sikke tipinde Elagabalus'un kentin yerel tanrı ile yakın bir ilişki kurduğu ve imparatorun da kendisini kutsallaştırdığının bir ifadesi olarak tanrı ile tokalaşlaştığı görülmektedir[1427]. Ayrıca *Augousteia Pythia* olarak bilinen bu *panhellenik agon*'un imparatorun kente bir anlamda bahşettiğinin sembolik bir ifadesi olarak da düşünülmektedir[1428]. Elagabalus zamanında darp edilmiş Annia Faustina'ya ait seride de benzer bir tipoloji görülmektedir. Fakat bu sikkede Elagabalus'a Tykhe eşlik etmektedir.

[1424] Calomino, 2020: s. 163-164.
[1425] Calomino, 2020: s. 160.
[1426] Johnston, 1983: s. 60; Harl, 1987: s. 52-57.
[1427] Harl, 1987: s. 58-59 lev.27.8.
[1428] Klose, 2005: s. 131; Harl, 1987: s. 66.

Thyateira

Tip

Pergamon

ANS 1944.100.43361

Marcus Aurelius zamanına tarihlenen L. Aurelius Demostratos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş Commodus'a ait seride Apollon *Tyrimnaios*[1429] ortada ayakta yer almakta; bir elinde çifte balta diğer elinde ise asa tutmaktadır. Solunda ve sağında ise iki figür yer almaktadır. Betimlenen bu tipler Marcus Aurelius ve Commodus olabilir (**RİP61**)[1430]. Çünkü benzer bir tipoloji Macrinus'a (**RİP148)** ve Diadumenianus'a **(RİP152**) ait bir sikke serisinde karşımıza çıkmaktadır. Macrinus'a ait bir sikke serisinde solda Diadumenianus, sağda Macrinus, ortada ise bir elinde çifte balta diğer elinde defne dalı tutan Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır (**RİP148**). Diadumenianus'a ait bir seride de benzer bir tipoloji görülmektedir (**RİP152**). Fakat Macrinus sikkesinden tek farkı Macrinus'un solda, Diadumenianus'un ise sağda tasvir edilmesidir. Maximinus ve Maximus'un Apollon *Tyrimnaios* ile tasvir edildiği sikkede ise solda Apollon *Tyrimnaios* ayakta durmakta; sağda ise Maximinus Thrax ve Maximus yer almaktadır. Apollon *Tyrimnaios* sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmaktadır. Caesar olan Maximus ise Maximinus'a göre daha küçük betimlenmiştir. Aralarında ise sunak yer almaktadır (**RİP218**).

İmparatorların askerî zaferlerine işaret eden sikke serileri imparatorun bir anlamda "propagandası"nı yansıtmaktadır[1431]. Ayrıca kent sikkelerinde görülen bu sikke tiplerinin verdiği mesaj, imparatorun kentteki varlığının bir ifadesi ve imparatora

[1429]RPC Online'da bu sikke tipinde yer alan figürü Tyrimnos olarak gösterilmiştir. Fakat Tyrimnos lejantının sikkede yer almaması bunun Apollon *Tyrimnaios* olduğuna işaret etmektedir.
[1430] RPC Online IV.2, 9405.
[1431] Harl, 1987: s. 54-55.

olan sadakatin bir sembolü olarak yorumlanmaktadır[1432]. Marcus Aurelius zamanında L. Aurelius Demostratos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş seride ön yüzde Commodus, arka yüzde ise ata binen Marcus Aurelius yer almakta; solda Nike ayakta durmakta, elindeki çelengi imparatorun başına koymakta; sağda ise esir ve *tropaion* yer almaktadır (**RİP57**). Bu sikke tipi imparatorun zaferi ile ilişkilendirilebilir. Aynı zamanda imparatorun kente gelişi ile ilgili olduğu düşünülmektedir[1433]. Pergamon'da darp edilmiş Caracalla sikkelerinde benzer bir tipoloji görülmektedir[1434]. Marcus Aurelius zamanında darp edilmiş bir diğer sikkede ise ön yüzde Marcus Aurelius, arka yüzde ise ortada *tropaion* ve iki esir betimlenmektedir (**RİP37**). MS 3. yüzyılda da bu tarz tasvirlere sikkelerde rastlanılmaktadır. Bunu en iyi yansıtan serilerinden biri Septimius Severus'a ait Asiatikos Hermogenes'in *magistratus*'luğunda darp edilmiş sikkedir. Septimius Severus'un seferleri doğrudan Küçük Asya'yı ve dolayısıyla Lydia'yı kapsamamaktadır[1435]. Fakat bu sikkenin arka yüzünde Septimius Severus'un askerî başarısı betimlenmektedir (**RİP102**). İmparator, atın üzerinde yer alırken, arkasında üç asker, önünde altta ise esir yer almaktadır. Bu sikke tipini yukarıda bahsetmiş olduğumuz gibi kent, imparatorun başarılarını tanıdığını göstermek ve ona olan sadakatini vurgulamak için tercih etmiş olmalıdır. Bunun dışında Iulia Domna'ya[1436] ait bir sikkenin arka yüzünde ise sağa doğru dörtnala giden bir atın üzerinde Caracalla yer almakta ve elinde mızrak tutmaktadır **(RİP115).** Sağda atın altında ise yendiği düşmanı sembolize eden bir figür yer almaktadır. Lydia genelinde Philadelphia sikkelerinde de benzer bir tipoloji görülmektedir[1437]. Kısacası bu serilerde yer alan betimlerin imparatorun kazandığı zaferlerin sembolik ifadesi olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Severuslar'ın Lydia sikkelerindeki tipolojiyi güçlü bir şekilde etkilediği düşünülmektedir[1438]. Ayrıca Thyateira'da Elagabalus sikkelerinde de benzer bir tipoloji ile karşılaşılmaktadır (**RİP163**).

[1432] Hochard, 2020: s. 873.
[1433] Weisser, Pergamon'da Caracalla zamanında darp edilen ve arka yüzde Caracalla ile ilgili betimlerin yer aldığı serilerin imparatorun kenti ziyareti ile alakalı olduğunu ifade etmektedir (Weisser, 2005: s. 136-137).
[1434] Harl, 1987: s. 55-57.
[1435] Hochard, 2020: s. 871.
[1436] Iulia Domna'ya ait kentte darp edilen sikke serilerinin arka yüzlerinde yer alan tipler, genellikle Caracalla ile ilgilidir.
[1437] Harl, 1987: s. 242, lev. 16.
[1438] Hochard, 2020: s. 876.

Son olarak Septimius Severus'a ait bazı sikke serilerinde hanedan üyelerinin betimleri görülmektedir. Septimius Severus, imparatorluğundaki düzeni ve bağlılığı bu sikke tipleriyle ifade etmeyi tercih etmişti[1439]. Thyateira'da Septimius Severus zamanında darp edilmiş üç sikke serisi buna örnektir (**RİP107, RİP108, RİP109)**. İlk seride arka yüzde merkezi bir konumda ortada Septimius Severus'un, solda Geta'nın, sağda ise Caracalla'nın büstü bir kemik üstünde duran kanatları açık bir kartalın üzerinde tasvir edilmektedir ve kartal bir kemiğe basmaktadır (**RİP108**). İkinci seride arka yüzde benzer bir tipoloji hâkimdir. Fakat bu sikke tipinde Septimius Severus'un büstü bulunmamaktadır. Onun yerine Geta ile Caracalla'nın büstü yine benzer bir şekilde kanatları açık bir kartal üzerinde yer almaktadır, fakat aralarında cepheden tasvir edilmiş bir Nike betimi bulunmaktadır (**RİP109**). Arka yüzde ise *magistratus* Kuintos Aurelius Glykon'un yanı sıra Geta'nın ve Caracalla'nın da adlarının yer aldığı Λ C ΓETAC K AY MA ANTΩNEINOC EΠ CTP ΓΛYKΩNOC ΘYATEIPHNΩN lejantı görülmektedir. Amandry, bu sikke tiplerinin Septimius Severus'un Parth savaşında elde ettiği zaferden sonra oğullarını Caesar olarak ilan etmesiyle ilişkili olduğunu söylemektedir[1440]. Ayrıca benzer bir tipoloji Phrygia'da yer alan Sebaste sikkelerinde de görülmektedir[1441]. Son seride ise arka yüzde solda Geta; sağda ise Caracalla ayakta durmaktadır. Geta elinde mızrak, Caracalla ise *patera* tutmaktadır. İkisinin arasında ise sunak yer almaktadır (**RİP107**).

5.2.1.1.5. Mimari Yapılarla ilgili Tipler

5.2.1.1.5.1. Tapınak

Kent sikkeleri üzerinde tasvir edilen mimari unsurlar, kente dair bilgileri aktarması açısından önem arz etmektedir. Çünkü yazıtların, arkeolojik buluntuların ve antik edebî metinlerin dışında sikkeler de bu açıdan önemli buluntu grubunu oluşturmaktadır[1442]. Thyateira sikkelerinde mimari yapı olarak sadece tapınak tipleri

[1439] Lusnia, 1995: s. 129.
[1440] Amandry, 2017: s. 137.
[1441] Paris 1995.606 = Amandry, 2017: s. 139.
[1442] Price-Trell, 1977: s. 17.

görülmektedir. Sikkelerde betimlenen bu yapının kentte kazılar sonucu ortaya çıkartılan tapınak yapısı olup olmadığı ise bilinmemektedir. Çünkü tapınağın hangi tanrıya ait olduğu konusunda herhangi bir epigrafik belge ele geçmemiştir ve antik edebî metinlerde konuya ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu konuda bildiğimiz sadece kentte bir tapınağın var olduğudur.

Tanrıların meskeni olan ve bir anlamda insanlarla tanrılar arasındaki sınırı görünür kılan tapınaklarla ilgili betimlere kent sikkelerinde rastlanılmaktadır. Tapınak betimleri kentin kimliğini ve dinsel yaşamını anlamamıza yardımcı olan unsurlardan biridir[1443]. Thyateira'da da çeşitli tapınak tiplerinin ve kült heykellerinin olduğu seriler bulunmaktadır.

Thyateira sikkelerinde MS 1. yüzyılın sonlarından itibaren görülmeye başlayan tapınak tipleri MS 3. yüzyıla kadar devam etmektedir. Fakat bu sikke tiplerine yoğun olarak MS 3. yüzyıla tarihlenen serilerde rastlanılmaktadır. Thyateira sikkelerinde *tetrastylos* ve *hexastylos* gibi farklı mimari stillerde karşımıza çıkan tapınak yapıları, bazen cepheden bazen ise dörtte üç bir perspektifle tasvir edilmektedir. Bunun yanı sıra sikkelerde tapınağın içinde betimlenen tanrı ve tanrıçalara ait "kült heykelleri" yer almaktadır. Bu heykeller arasında Apollon *Tyrimnaios*, Athena ve Tykhe gelmektedir.

Kent sikkelerinde tapınak betimi ilk olarak Vespasianus'a ait bir sikke serisinin arka yüzünde görülmektedir. Ön yüzde Vespasianus, arka yüzde ise *tetrastylos* düzende bir tapınak yer almaktadır (**RİP6**). MS 2. yüzyılda ise Commodus'a ait Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş bir sikkenin arka yüzünde ise bu kez *hexastylos* düzende bir tapınak ve tapınağın önünde ata binen, elinde çifte balta tutan Apollon *Tyrimnaios*'un "kült heykeli" görülmektedir (**RİP74**).

MS 3. yüzyılda Thyateira sikkelerinde tapınak tasvirleriyle daha yoğun karşılaşılmaktadır. Bu dönemde farklı tapınak tipleri sikkelerde görülmektedir. İlk olarak Septimius Severus'a ait bir sikkede *tetrastylos* düzende bir tapınak ve tapınağın önünde ise Tykhe'nin "kült heykeli" (**RİP114**); Geta sikkesinde ise yine bir *tetrastylos*

[1443] Howgego, 2005: s. 4.

düzende bir tapınak yapısı ve bu sefer tapınağın önünde ise Apollon *Tyrimnaios*'un "kült heykeli" yer almaktadır (**RİP144**). Macrinus sikkesinde benzer bir tapınak yapısıyla karşılaşılmış olsa da bu kez tapınağın önünde Athena'nın "kült heykeli" görülmektedir (**RİP149**). Bu seride vücudu ve başı profilden olan Athena, oturur vaziyette tasvir edilmektedir ve bir elinde *palladium* diğer elinde ise mızrağını tutmaktadır[1444]. Severus Alexander'e ait Aurelius Kentauros Dionysios'un *magistratus*'luğunda darp edilen sikke tipi (**RİP189**) ise Macrinus'a ait sikke ile benzerlik göstermektedir. Fakat bu serideki tapınağın modeli, diğerlerinden farklılık göstermektedir.

Kent sikkelerinde Elagabalus'un ve Severus Alexander'in birlikte tasvir edildiği bir sikkenin arka yüzünde ise bu sefer tapınağın üçte biri betimlenmiştir ve tapınağın önünde Apollon *Tyrimnaios* ayakta durmakta; palmiye dalı ve çifte balta tutmaktadır (**RİP188**). Bu sikke tipinin benzeri Delphoi'da Antoninus Pius zamanında darp edilmiş Faustina (Maior) sikkenin arka yüzünde görülmektedir[1445]. Severus Alexander'e ait diğer bir seride tapınağın önünde bir tanrıça heykeli yer almaktadır (**RİP201**). Bu tanrıça muhtemelen kentte Apollon *Tyrimnaios* kadar önemli bir yere sahip olan Artemis *Boreitene* olabilir. Ayakta betimlenen bu figür elinde tanımlayamadığımız bir nesne tutmaktadır (asa?/*cornucopia*). Sikkenin solunda, altta bir hayvan betimi bulunmaktadır. Bu seriye ait başka bir sikkenin ele geçmemesi, sikkenin uğradığı korozyon ve tasvir edilen tanrıçanın kimliğinin net bir şekilde görülmemesi nedeniyle bu konuda kesin yargılardan kaçınarak ihtimaller dâhilinde, bu tasvirin "Artemis *Boreitene*" olduğu önerisi getirilebilir. Bölge geneline bakıldığında Severeus Alexander zamanına tarihlenen benzer tapınak tipleri Thyateira'da olduğu gibi birçok kentin sikkesinde karşımıza çıkmaktadır[1446]. Severus Hanedanı'ndan sonra Küçük Asya'da genel anlamıyla sikkelerde tapınak tasvirlerinde bir düşüş yaşanmaktadır[1447]. Bu durum Thyateira sikkeleri için de geçerlidir.

[1444] Bu sikke tipinde betimlenen tanrıçanın Tanrıça Roma olduğu da düşünülmektedir. Şüphesiz iki tanrıçanın birbirine benzeyen bir ikonografiye sahip olmasından ileri gelmektedir.
[1445] RPC Online IV.1, 4601; Price-Trell, 1977: s. 89.
[1446]Hypaipa: (RPC Online VI, 4745); Magnesia ad Sipylum: (RPC Online VI, 4645); Nysa: (RPC Online VI, 4778); Philadelphia: (RPC Online VI, 4586); Saitta: (RPC Online VI, 4443).
[1447] RPC II s. 158-159; Howgego, 2005: s. 4.

5.2.1.1.6. Mitolojik Hikâyelere İlişkin Tipler

MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen kent sikkelerinde, genel olarak kentlerin kuruluş efsaneleriyle ve yerel kimlikleriyle ilgili temalara ve mitolojik hikâyelere rastlanılmaktadır[1448]. Şüphesiz kentler, köklü geçmişlerini bir anlamda vurgulamak ve kimlik algısını ön plana çıkarmak adına bu temalara başvurmaktaydılar[1449]. Lydia'da Blaundos ve Hyrkanis gibi kentlerin Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen bazı sikke serilerinde kentlerin kökenine atıf yaptıklarını gösteren ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ lejantı ile karşılaşılmaktadır. Benzer bir duruma yazıtlarda da rastlanmaktadır[1450]. Thyateira'da ise Hellenistik Dönem'de bir Makedon kolonisi olduğunu gösteren yazıtlara rağmen Roma İmparatorluk Dönemi'nde darp edilen sikkelerde böyle bir lejantla karşılaşılmamaktadır. Thyateira darplarında bu konuda genel olarak mitolojik hikâyeleri konu alan temaları ve Roma ile ilişkili tipleri tercih ettikleri söylenebilir. Yerel kimlik konusunda ise Tyrimnos'un olduğu serilerle, Apollon *Tyrimnaios*'a ve Artemis *Boreitene*'ye ait sikkeleri buna örnek verilebiliriz.

Thyateira sikkelerinde mitolojik hikâyelere ilişkin tasvirlere genellikle Severus Alexander Dönemi'nde darp edilen serilerde rastlanmaktadır. Fakat MS 2. yüzyılda Commodus zamanında darp edilmiş Hades'in Persephone'yi kaçırma sahnesini gösteren sikke tipi de yine bu duruma verilebilecek örneklerden biridir (**RİP69**)[1451]. Severus Alexander zamanında da bu sikke tipi görülmektedir. Biriminin ise yüksek olduğu gözlemlenmektedir (**RİP160**).

Severus Alexander Dönemi'nde Thyateira sikkelerinde işlenen temalardan biri Herakles'in on iki görevinden biri olan Nemea Aslanı hikâyesidir[1452] (**RİP195**). Severuslar zamanında darp edilen sikkelerde genellikle Herakles'in *mythos*'larını içeren sikke tiplerine rastlanmaktadır[1453]. Thyateira'da L. Marcus Pollianus'un

[1448]Harl, 1987: s. 14; Heuchert, 2005: s. 51-52. Bazı kentlerde tipolojinin yanı sıra bu durum lejantlarla da desteklenmektedir (Howgego, 2005: s. 5-6).
[1449] Howgego, 2005: s. 5.
[1450] Sartre, 1995: s. 50-51; Mitchell, 2019: s. 334-335, 345-350; Mazzini, 2020: s. 50-59.
[1451] Ayrıca bkz. 5.2.1.1.1.8. Hades/Persephone.
[1452] Hes. **theog**. 330; Apollod. ii. 4.
[1453] Harl, 1987: s. 78.

magistratus'luğunda darp edilen sikkenin arka yüzünde solda vücudu cepheden, başı ise profilden olan Herakles ayakta durmaktadır; sağda ise öldürdüğü Nemea Aslanı yatmaktadır ve Herakles sol eliyle Aslanın ayağını tutmakta; sağ eliyle sopasına yaslanarak dinlenmektedir (**RİP195**). Bölge genelinde tasvir edilen bu hikâye yine Attaleia'da ve Tralleis'te darp edilen Severus Alexander sikkelerinde görülmektedir[1454]. Ayrıca Saitta'da III. Gordianus'a ait bir seride[1455] ve Philadelphia'da Traianus Decius ve Trebonianus Gallus sikkelerinde[1456] de benzer bir şekilde bu mitolojik sahne işlenmiştir. Lydia dışında Thyateira'ya da yakın bir konumda yer alan bir Mysia kenti olan Germe'de ise Marcus Aurelius zamanında darp edilmiş Marcus Aurelius ve Faustina sikkelerinde[1457] de benzer bir tasvire rastlanmaktadır. Ayrıca yine Germe'de MS 3. yüzyılda Elagabalus, Severus Alexander ve III. Gordianus dönemine[1458] tarihlenen sikkelerde ve Pergamon'da Commodus'a ve Elagabalus'a ait serilerde[1459] yine benzer bir tipoloji görülmektedir. Lydia için önemli bir figür olan Herakles'in sadece Thyateira'da değil aynı zamanda birçok kentin sikkesinde de benzer bir tipolojiyle karşımıza çıkması doğal bir sonuç olarak görülebilir.

L. Marcus Pollianus'un *magistratus*'luğunda darp edilen diğer bir seride ise Bellerophontes ve Khimaira'nın[1460] hikâyesi anlatılmaktadır[1461] (**RİP196**). Bu seride Bellerophontes, Pegasus'a binmektedir, altta yer alan ve sağa doğru giden, yukarıya doğru bakan Khimaira'ya mızrak atmaktadır. Benzer bir seriye Patara'da darp edilmiş III. Gordianus'a ait seride rastlanmaktadır[1462]. Kentin bu *mythos*'la herhangi bir

[1454] Attaleia (RPC Online VI, 4298); Tralleis (RPC Online VI 5085).
[1455] Saitta (RPC Online VII.1, 222).
[1456] Philadelphia: Traianus Decius (RPC Online IX, 716); Trebonianus Gallus (RPC Online IX, 737; RPC Online IX, 738).
[1457] Marcus Aurelius (RPC Online IV.2, 3218); Faustina (RPC Online IV.2, 3219). Blaundos'ta Marcus Aurelius zamanında darp edilmiş benzer bir seri bulunmaktadır (Blaundos: RPC Online IV.2, 1188).
[1458] Elagabalus (RPC Online VI, 3828; RPC Online VI, 3829; RPC Online VI, 3842; RPC Online VII, 100; RPC Online VII, 108.1; RPC Online VII, 110); Severus Alexander (RPC Online VI, 3842; RPC Online VI 3848); III. Gordianus (RPC Online VII.1, 100; RPC Online VII.1, 110; RPC Online VII.1, 125; RPC Online VII.143); I. Philippus (RPC Online VIII, ID 20157).
[1459] Commodus (RPC Online IV.2, 3218); Elagabalus (RPC Online VII 4210).
[1460] Hom. **Il**. iv, 175-185; Hes. **theog**. 320-325; Pindr. **O**. xiii, 90. Ayrıca bkz. Ogden, 2013: s. 98-99, 101; Kerényi, 2019: s. 372.
[1461] Hom. **Il**. iv, 175-185; Hes. **theog**. 320-325. Ayrıca bkz. Ogden, 2013: s. 98-99, 101; Kerényi, 2019: s. 372.
[1462] RPC VII, 2, 2189.

bağlantısı da bulunmamaktadır. Dolayısıyla sikkeyi darp eden *magistratus* bu hikâyeden yola çıkarak bu betimi neden tercih etmişti? Kentte bulunmuş bir yazıt bu duruma açıklık getirmektedir. Thyateira'da yapmış olduğu yardımlardan dolayı onurlandırılan Allianos'a ait heykel kaidesindeki yazıta göre Allianos kentin tüm *gymnaison*'larına Herakles heykelleri yaptırmıştır[1463]. Bunun dışında kentin merkezine Bellerophontes ile Khimaira ve Amphion ile Dirke'nin heykelini diktirmiştir. Hermann ise bu yazıtı Severus Alexander'e ait bu sikkeden dolayı MS 3. yüzyıla tarihlendirmektedir[1464]. Çünkü bu yazıt kentte darp edilen bu sikke serileriyle parellelik göstermektedir. Kent sikkelerinde tiplerin çoğunun kenti kapsayan konuları içerdiği ve bu tiplerin seçimlerinin genellikle *magistratus*'ların güdümünde olduğunu düşünürsek kent yaşamından bir kesitin sikkeye yansımış olduğunu söylemek mümkündür.

Severus Alexander'e ait bir diğer sikke serisinde Zeus ile Antiope'nin ikiz çocukları olan Amphion ile Zethus'un hikâyesi konu alınmaktadır[1465] (**RİP203**) Buna göre anneleri Antiope'yi esir eden amcası Lykos ve eşi Dirke'yi öldürerek intikam alan ikizlerin özellikle Dirke'den aldıkları öç sahnesi Gaius Arountios Antoninus'un *magistratus*'luğunda darp edilen bir seride tasvir edilmektedir. Amphion solda ayakta durmaktadır; elinde ip tutmaktadır. Ayrıca Dirke'yi boğaya bağlamak için de saçından tutmaktadır. Zethus ise sağda ayakta durmakta ve iki eliyle boğayı tutmaya çalışmaktadır. İkisinin arasında ise şaha kalkmış dörtte üç oranında tasvir edilen boğa betimi görülmektedir. Altta ise Dirke yerde yatar pozisyondadır. Bu sikkenin benzerine Akrasos'ta darp edilmiş bir seride rastlanmaktadır[1466]. Bu konuda Head, bu *mythos*'u kent darplarında görülmesinin Niobe ve Pelops'un Lydia'lı olmasıyla kentin eski adlarından olan Pelopeia ile ilişkilendirmektedir[1467]. Fakat Amphion, Pelops'un kardeşi Niobe'nin eşi olmasına rağmen bu *mythos* Thebai ile ilgilidir. Bu *mythos* sikkelerde nadir olarak görülmektedir. Bu sikkede yer alan betimin tercih edilmesi yukarıda bahsetmiş olduğumuz üzere yazıtta geçen Allianos tarafından kentin

[1463] TAM V, 2 926.
[1464] TAM V, 2 926.
[1465] BMC Lydia, s. cxxix.
[1466] BMC Lydia, s. xxxii, pl. ii, 2.
[1467] BMC Lydia, s. cxxix.

merkezinde yer alan *macellum*'un yakınına konulan heykelle bağlantılı olmalıdır[1468]. Lydia'da Thyateira dışında Akrasos sikkelerinde de bu tasvirle karşılaşılmaktadır.

Thyateira sikkelerinde sadece Yunan *mythos*'larını değil aynı zamanda Roma *mythos*'larını içeren betimler de bulunmaktadır. Kent sikkelerinde seçilen tiplerde Roma'dan etkilenildiği bilinen bir gerçektir[1469]. Severus Alexander zamanında darp edilmiş bir sikkenin arka yüzünde Roma'nın sembolü haline gelen ve *Romanitas*'ı temsil eden Roma'nın kuruluş *mythos*'u olan "*Lupa Romana'ya*" atıf yapılmaktadır[1470] (**RİP213**). Roma kurdu Remus ile Romulus'u emzirmektedir. Bu sikke tipine genellikle Roma kolonilerinin sikkelerinde görülmektedir[1471]. Ayrıca kent sikkelerinde de bu sikke tipine rastlanmaktadır. Lydia'da Thyateira'nın yanı sıra Tralleis ve Philadelphia sikkelerinde de benzer bir tipoloji görülmektedir[1472]. Kentlerin bu sikke tipini seçmelerinin arka planında Roma'ya olan bağlılıklarını gösterme ihtiyacı yatmaktadır. Ayrıca kentlere Roma tarafından verilen bir imtiyaz olarak da düşünülmektedir[1473].

5.2.1.1.7. Hayvan Tipleri

Thyateira sikkelerinde arka yüzlerde yer alan "Hayvan" tipleri ayrı ayrı incelenmiştir. Sikkelerde tanrı ve tanrıçaların atribüsü olarak yer alan hayvan tasvirlerinden ayrı bir başlık altında değil ilgili bölümlerde bahsedilmiştir. Thyateira'da görülen hayvan tipleri arasında Kartal, Aslan, Boğa ve Arı gelmektedir. Fakat kent darplarında yoğun olarak Kartal ve Aslan tasvirleriyle karşılaşılmaktadır. Küçük birimlerde basılan bu sikkeler MS 2. yüzyıldan itibaren Thyateira sikkelerinde görülmektedir. Yarı otonom serilerde karşımıza çıkan bu betimlerde *magistratus* isimleri yer almamaktadır. Dolayısıyla tarihlendirme konusunda özellikle yarı otonom

[1468] TAM V, 2 926.
[1469] Burnett, 1987: s. 31–32, 82–83; Howgego, 2005: s. 16–17.
[1470] Rissanen, 2014: s. 335.
[1471] Harl, 1987: s. 74.
[1472] Tralleis: (RPC Online VI, 11062); Philadelphia: (RPC Online IX, 721B; RPC Online IX, 721 C). Ayrıca bkz. Comstock, 1967: s. 164; Harl, 1987: s. 74; Hochard, 2020: s. 869.
[1473] Rissanen, 2014: s. 339-340.

serilerde, aynı dönemde darp edildiğini düşündüğümüz imparator portreli sikkeler baz alınmıştır.

5.2.1.1.7.1. Arı

Bu Arı tasviri kent darplarında tek bir seride karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda yeni bir sikke tipine işaret etmektedir[1474]. Ön yüzde Athena'nın, arka yüzde Arı'nın yer aldığı bu sikke tipi muhtemelen MS 3. yüzyıla tarihlenmekteydi. Sikkenin tarihlendirilmesinde ön yüzde yer alan Athena tasviri dikkate alınmaktadır. Çünkü bu sikke serisinde ön yüzde yer alan Athena betimi kentte MS 3. yüzyılda darp edilen sikke serilerinde yer alan Athena betimi ile benzeşmektedir. Ayrıca Akrasos'ta MS 3. yüzyılda darp edilen bir seride de ön ve arka yüz tipi Thyateira'daki bu sikke tipiyle benzerlik göstermektedir[1475]. Bu sikke serilerinin birimleri de paraleldir. Dolayısıyla Arının yer aldığı bu sikkeyi MS 3. yüzyıla tarihlendirme önerisi getirebilir. Ayrıca sikkede ΘYATIP lejantı görülmektedir (**Rİ60**) ve diğer serilerden farklı olarak lejant yarım bırakılmıştır. Bunun nedeni sikkenin küçük birimde basılmasından ileri gelmektedir. Lydia genelinde arka yüzde Arı betimi, Akrasos'un yanı sıra Hierokaisareia darplarında görülmektedir[1476].

5.2.1.1.7.2. Aslan

Aslan, Lydia Krallığı'nın sembollerinden biridir[1477]. Bölgeyle de özdeşleşen bu tip sadece Thyateira sikkelerinde değil, Lydia genelinde de Sardeis, Apollonis, Tralleis, Philadelphia gibi birçok kentte görülmektedir[1478]. MS 2. yüzyıldan itibaren sikkelerin arka yüzlerinde karşımıza çıkan ve küçük birimlerde basılan aslan betimleri Thyateira sikkelerinin arka yüzlerinde ve genellikle tek başına tasvir edilmektedir

[1474] Bu sikke Efes Müzesi'nin koleksiyonunda yer almaktadır. Şimdiye kadar yayımlanmış sikke kataloglarında ya da müzayede kataloglarında ve bu çalışma kapsamında yapılan müze çalışmalarında bu sikke tipine ait başka bir sikkeye rastlanılmamıştır.
[1475] SNG v Aulock Lydien 2881 = Waddington 4849 = GRPCL 2020: s. 4, no. 19.
[1476] RPC Online III, 1868; RPC Online III, 1869.
[1477] Hdt. i, 84; Hanfmann, 1983: s. 95; Munn, 2006; s. 126; Payne, 2019: s. 233; Payne, 2023: s. 180.
[1478] Sardeis: (RPC Online VI, 4493); Philadelphia: (RPC Online VI, 30460); Tralleis: (RPC Online VII.1, 496, RPC Online VII.1, 497, RPC Online VII.1 497); Daldis: (RPC Online VIII, (ID 76855)) Apollonis: (RPC Online III, 1840A).

(**Rİ40**, **Rİ40a**, **Rİ45, Rİ55**) ve bu seriler birbirinin tekrarı niteliğindedir. Ayrıca Aslan betimini Herakles'in Nemea aslanı *mythos*'unun betimlendiği bir seride (**RİP195**), Helios'un tasvir edildiği bir seride (**RİP191**) ve Selene-Hekate'ye ait bir seride de yine karşımıza çıkmaktadır (**Rİ71**). Ayrıca Kybele'nin tasvir edildiği bir sikkede de Aslan betimine rastlanmaktadır. Özellikle Helios ve Selene-Hekate'nin olduğu serilerde aslan betiminin tercih edilmesi dikkat çekicidir.

5.2.1.1.7.3. Boğa

Boğa betimi kent sikkelerinde bazı serilerde Lykos Nehir Tanrısı (**Rİ23**, **Rİ28**) ile bazılarında ise tek başına tasvir edilmektedir. Commodus Dönemi'ne tarihlenen yarı otonom bir serinin arka yüzünde Boğa, Lykos Nehir Tanrısı ile birlikte betimlenmektedir (**Rİ23, Rİ28**) ve bu seri MS 3. yüzyıla kadar aralıklı olarak kentte darp edilmiştir. Ayrıca Severus Alexander'e ve I. Philippus'a ait sikkelerde de benzer bir tipolojiye rastlanılmaktadır. Nehir tanrısı ile tasvir edilmesi muhtemelen kentin verimliliğine yapılan bir atıftır.

MS 3. yüzyılda ön yüzde Caracalla'nın yer aldığı küçük birimlerde darp edilmiş serinin arka yüzünde sadece boğa betimi yer almaktadır (**RİP138**). Arka yüzde görülen bu tipolojinin benzeri kent darplarında küçük birimde basılmış yarı otonom bir seride görülmektedir (**Rİ41**). Muhtelemen bu seri de Caracalla Dönemi'ne tarihlenmektedir. Bunların dışında Severus Alexander Dönemi'ne tarihlenen ve Amphion ile Zethus'un hikâyesini konu alan bir sikkede yine boğa tasviri yer almaktadır (**RİP203**).

5.2.1.1.7.4. Kartal

Kartal, Thyateira sikkelerinde yoğun olarak görülen tiplerden biridir. Bazı serilerde Zeus'un bir atribüsü olarak, bazı serilerde ise tek olarak tasvir edilmektedir ve kentte ilk olarak Traianus'a ait bir serinin arka yüzünde Zeus *Lydios*'un betimlendiği bir sikke tipinde görülmektedir. Bu sikkede Zeus *Lydios* sağ elinde kanatları kapalı bir kartal tutmaktadır (**RİP21**). Bu sikke tipine Hadrianus'un (**RİP31**),

Lucius Verus'un (**RİP47**), Marcus Aurelius'un (**RİP39**, **RİP42**), Commodus'un (**RİP51**) ve Septimius Severus'un (**RİP99**) sikkelerinde de rastlanılmaktadır.

MS 2. yüzyılda darp edilen bazı sikkelerde kartal, arka yüzlerde tek başına tasvir edilmektedir. MS 3. yüzyılda da kent darplarında benzer bir tipolojiyle karşılaşılmaktadır. Kartal, bazı serilerde kanatları açık, bazılarında ise kanatları kapalı olarak tasvir edilmiştir. Kanatları açık kartal tipinde kartalın başı, bazı serilerde sola doğru; bazılarında ise sağa doğru betimlenmektedir. Kanatları kapalı kartal tipinde de benzer bir durum söz konusudur. Bu varyasyonlar sayesinde dönemsel ayrımlar da dikkate alınarak kentte bu tipe ait farklı kalıpların kullanıldığı da anlaşılmaktadır ve MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasında bu tipin yoğun olarak darp edildiğini söylemek mümkündür. Bu sikke tipi yoğun olarak ön yüzde Herakles'in olduğu yarı otonom serilerde de karşımıza çıkmaktadır (**Rİ33, Rİ34, Rİ35, Rİ36, Rİ37**).

Commodus'a ait bir sikkenin arka yüzünde kanatları açık bir kartal betimi yer almaktadır. Bu sikke tipi aynı zamanda Commodus zamanında basılmış bronz sikke emisyon hacminin en geniş olduğu serilerinden de biridir. Benzer bir tipolojiye Attaleia'da darp edilen bir seride de rastlanmaktadır[1479]. Ayrıca MS 2. yüzyıla tarihlenen ön yüzde Artemis *Boreitene*'nin, arka yüzde ise cepheden, kanatları açık kartalın olduğu serinin (**Rİ47**) benzeri de yine Attaleia'da basılmış bir sikke serisinde görülmektedir[1480]. Ön ve arka yüz betimi Thyateira'daki seriyle tipolojik açıdan benzerlik göstermektedir. İki sikke arasındaki fark Attaleia'daki sikkenin ön yüzünde Artemis *Boreitene* yerine Kore'nin yer almasıdır.

MS 2. yüzyılda ön yüzlerde Artemis'in yanı sıra Herakles ve Tykhe'nin yer aldığı serilerin arka yüzlerinde de kartal betimleri görülmektedir. Herakles'in ön yüzlerde yer aldığı yarı otonom sikkelerin arka yüzlerinde bazı serilerde kartalın kanatlarının açık olduğu (**Rİ32, Rİ33, Rİ36, Rİ43**), bazılarında ise kapalı olduğu görülmektedir (**Rİ34**, **Rİ35**). Benzer bir tipoloji Blaundos'ta[1481] darp edilmiş bir seride

[1479] Imhoof-Blumer, 1897: s. 45, no.1. Ayrıca bkz. 5.2.6. Kalıp İlişkileri.
[1480] Imhoof-Blumer, 1887: s. 45.
[1481] Blaundos: RPC Online IV. 2, 1195; RPC Online IV. 2, 1196.

de gözlemlenmektedir. Ön yüzde sur taçlı Tykhe'nin olduğu serinin arka yüzünde yer alan kartal diğer serilerde olduğu gibi kanatları açık olarak betimlenmiştir (**Rİ46**). Bu sikke tipi MS 3. yüzyılda darp edilen serilerde de karşımıza çıkmaktadır. Iulia Mamaea'ya (**RİP217**) ve Plautilla'ya (**RİP141**) ait sikkelerde, Artemis *Boreitene*'nin ve Tykhe'nin olduğu yarı otonom serilerde de arka yüzlerde benzer bir tipolojiye rastlamaktayız.

5.2.1.1.8. Diğer Tipler

5.2.1.1.8.1. Amazon

Amazon betimine Thyateira darplarında yoğun olarak arka yüzlerde rastlanmaktadır. Fakat ön yüzde tasvir edildiği seriler de bulunmaktadır. Thyateira'da ilk olarak Traianus'a ait bir sikkenin arka yüzünde Amazon betimi görülmektedir (**RİP18**). Amazon ayakta durmakta; sol elinde çifte balta ve *khlamys* tutmakta ve sağ elindeki mızrağına dayanmaktadır.

Homonoia darplarında genel olarak Kent Tykhe'si, kentin en önemli tanrı ve tanrıça figürleri[1482] ve Amazon tasviri görülmektedir[1483]. Amazon tasviri, darp edilen bu serilerde kenti simgelediğini bir anlamda ifade eden "sur tacı" ile betimlenmektedir. Thyateira'da yukarıda bahsetmiş olduğumuz serinin dışında III. Gordianus'a tarihlenen *homonoia* darplarında Smyrna Amazon'unun betimine rastlanmaktadır (**Rİ77**, **Rİ78**). Thyateira ile Smyrna arasındaki *homonoia*'yı gösteren bu serilerde Smyrna'yı temsil eden Amazon, bazen ön yüzde (**Rİ80**), bazılarında ise arka yüzde (**Rİ77**, **Rİ78**) yer almaktadır. Arka yüzde dört farklı tipte karşımıza çıkmaktadır. Birinci tipte sur taçlı Smyrna Amazon'u, Kent Tykhe'si ile tokalaşmaktadır ve ayakta betimlenmektedir. İkinci tipte arka yüzde Amazon büstü yer almaktadır (**Rİ78**). Üçüncü tipte ise solda Kent Tykhe'si, sağda ise yine sur taçlı Smyrna Amazon'unun birbirlerine bakan büstleri yer almaktadır (**RİP229**). Dördüncü tipte ise Smyrna Amazon'u kentte tapınım gören Nemesis'in kült heykelini, Thyateira'yı temsil eden

[1482] Klose, 2005: s. 129.
[1483] Philadelphia: (RPC Online VII.1, 269A); Magnesia ad Sipylum: (RPC Online VII.1, 288).

Tykhe ise Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini sunmaktadır (**Rİ77**). Dolayısıyla kentte darp edilen sikkelerde yer alan Amazon tipi daha çok *homonoia* sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra Pergamon ile Smyrna ile yapılan *homonoia* darplarında da benzer bir şekilde Amazon'un Smyrna'yı temsil ettiği görülmektedir.

5.2.1.1.8.2. Bilinmeyen Erkek Tipi (Yerel Bir Kahraman?/Tyrimnos?/Genius?)

Thyateira sikkelerinde II. Eudios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş iki farklı seride (**RİP54**, **RİP95**) arka yüzde görülen erkek figürü kente özgü yerel bir tipolojiyi yansıtmaktadır. Bu sikke serilerinden birinde ön yüzde Commodus, arka yüzde ise erkek figürü ve sağında küçük bir çocuk betimi görülmektedir. Diğer seride ise arka yüzde bir erkek figürü ayakta durmakta; elinde *cornucopia* tutmakta; omzunda çıpa, solunda ise koyun betimi yer almaktadır (**RİP95**). Hochard, bu serilerde yer alan betimin *Genius* olduğunu düşünmektedir[1484]. Bunun nedeni muhtemelen *Genius* personifikasyonunun elinde *cornucopia* tutmasıdır.

Küçük Asya'daki birçok kent, MS 2. yüzyıl ile birlikte yerel kahramanlara ait tasvirlere sikkelerinde yer vermiştir[1485]. Bunlar genellikle genç ve çıplak olarak tasvir edilmektedir[1486]. Pergamon darplarında Pergamos[1487]; Ephesos sikkelerinde Androklos[1488]; Nysa sikkelerinde Atymbros[1489]; Kyzikos sikkelerinde de yerel bir kahramana ait bir figür[1490] bunlara örnektir. Thyateira'da da MS 2. yüzyıla tarihlenen iki sikke serisinde rastladığımız bu betimin Genius personifikasyonun dışında kente özgü yerel ögeler taşıdığı görülmektedir. Dolayısıyla bu tip kentle ilişkili yerel bir kahramanı ya da kişiliği gösteriyor olabilir. Ayrıca her iki seride de yer alan çıpa, *cornucopia* ve koyun gibi betimlerin kentin verimliliğine bir vurgu olduğu da düşünülebilir.

[1484] Hochard, 2020: s. 475, no. 2454.
[1485] Harl, 1987: s. 14; Howgego, 2005: s. 5-6; Heuchert, 2005: s. 51-52. Ayrıca bkz. 5.2.1.1.6. Mitolojik Hikâyelere İlişkin Tipler.
[1486] Heuchert, 2005: s. 51-52.
[1487] Pergamon: (RPC Online IV. 2, 3187).
[1488] Ephesos: (RPC Online VII, 1, 369).
[1489] Nysa: (RPC Online IV. 2, 1147).
[1490] Kyzikos: (RPC Online III, 1491; RPC Online III, 1515).

5.2.1.1.8.3. Çelenk İçerisinde Kent *Ethnikon*'u

Bu sikke tipi ilk olarak MS 1. yüzyılın sonuna tarihlenen yarı otonom bir sikke serisinde görülmektedir. Ön yüzde Herakles, arka yüzde ise çelenk içerisinde kentin *ethnikon*'u olan ΘYATEIPHNΩN lejantı yer almaktadır (**Rİ01**). MS 2. yüzyılda Plotina ve Marciana sikkesinde de benzer bir tipolojiyle karşılaşılmaktadır (**RİP26**, **RİP28**). Fakat ön yüzde Plotina'nın ve Marciana'nın olduğu serilerin arka yüzünde diğer seriden farklı olarak ΘYATIPHNΩN lejantı görülmektedir (**RİP26**). Ayrıca tasvir edilen çelenk stilistik açıdan diğer seriye göre farklılık göstermektedir. İlk seride çelengi oluşturan yapraklar daha belirgin bir şekilde betimlenmiştir (**Rİ01**). Fakat Plotina'ya ait seride çelenkteki yapraklar iç içe geçmiş şekildedir. Marciana sikkesinde de benzer bir durum söz konusudur. MS 3. yüzyılda ise Iulia Domna'ya ait bir serinin arka yüzünde benzer bir şekilde çelenk içerisinde kentin *ethnikon*'u yer almaktadır (**RİP122**).

MS 3. yüzyılda da bu sikke tipi kent darplarında Caracalla Dönemi'nde darp edilmiştir. Ön yüzde Caracalla, arka yüzde ise diğer serilerde olduğu gibi benzer bir tip ile karşılaşılmaktadır (**RİP131**). Caracalla'ya ait bu seride farklı bir birim kullanılmıştır (**RİP131, RİP131a**). Fakat tipolojik açıdan bu seriler birbirinin benzeridir. Ayrıca MS 3. yüzyıla tarihlendiği düşünülen yarı otonom serilerde de bu tip görülmektedir. Bu serilerin birinde ön yüzde Athena (**Rİ58**), diğer seride ise ön yüzde Hermes yer almaktadır (**Rİ31**).

Thyateira'da *agonistik* tipler'de de bu sikke tipinin benzeriyle karşılaşılmaktadır. Elagabalus'a ait bir sikkede kent *ethnikon*'un yanı sıra düzenlenen festivalin adı da yer almaktadır (**RİP166**). Birimlerin yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra Pergamon'da ve Sardeis'te Elagabalus zamanında darp edilmiş serilerde de benzer bir sikke tipi görülmektedir[1491].

[1491] Pergamon: (RPC Online VI, 4212); Sardeis: (RPC Online VI, 4509).

Lydia geneline bakıldığında birçok kent sikkesinde benzer bir tipolojiyle karşılaşılmaktadır. Sardeis'te Thyateira'ya göre biraz daha erken bir tarihte Augustus'tan itibaren sikkelerde bu sikke tipine rastlamaktayız[1492]. Bunun yanı sıra Philadelphia, Magnesia ad Sipylum, Nysa, Hypaipa ve Maionia sikkelerinde görülen bu sikke tipi ise MS 1. yüzyıl sonu ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirilmektedir[1493]. Kısacası Thyateira ile parelellik göstermektedir.

5.2.1.1.8.4. Çifte Balta

Hellenistik Dönem'den itibaren kent sikkelerinde gördüğümüz adeta kentle özdeşleşen çifte balta tipi, Roma İmparatorluk Dönemi'nde ilk olarak Britanicus (**RİP02**) ve Nero sikkelerinde karşımıza çıkmaktadır (**RİP03, RİP03a, RİP03b**). MS 1. yüzyılda sikke emisyon hacminin en fazla olduğu serilerden biri olan ön yüzde Nero'nun arka yüzde ise çifte balta'nın yer aldığı sikke serisi Nero'nun hem Caesar olduğu (**RİP03**) dönemde hem de imparator (**RİP03a**) olduğu dönemde kentte darp edilmiştir. Bunun yanı sıra MS 1. yüzyılın sonuna tarihlenen ön yüzde Herakles'in olduğu serinin arka yüzünde yine çifte balta betimi ile karşılaşılmaktadır. Bunun yanı sıra MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen ön yüzde Herakles'in olduğu yarı otonom serinin arka yüzünde yine çifte balta yer almaktadır (**Rİ44**). Ayrıca Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen Apollon *Tyrimnaios*'a ve Tyrimnos'a ait serilerde de çifte balta betimine rastlanılmaktadır. Bu sikke tiplerinde Apollon *Tyrimnaios* ve Tyrimnos çifte baltayı elinde tutmaktadır. Kent sikkelerinde benzer bir durum Amazon yer aldığı serilerde de görülmektedir (**Rİ77**, **Rİ78**, **Rİ80**).

[1492] Augustus (RPC Online I, 2987; RPC Online I 2989); Tiberius (RPC Online I, 2994; RPC I, 2995); Vespasianus (RPC Online II, 1307; RPC Online II, 1307A; RPC Online II, 1313; RPC Online II, 1313A; RPC Online II, 1314; RPC Online II, 1315).

[1493] Nysa: (RPC Online I, 2671B); Philadelphia: (Domitianus RPC Online II, 1340; Plotina RPC Online III, 2384; Antoninus Pius Dönemi (yarı otonom) RPC Online IV.2, 1366); Magnesia ad Sipylum: (Marcus Aurelius RPC Online IV.2, 10927; Commodus RPC Online IV.2, 1333; Severus Alexander RPC Online IV, 4650; RPC IV, 4653); Hypaipa: (Traianus RPC Online III 2016; RPC Online III, 2017; Antoninus Pius RPC Online IV.2, 2337); Maionia: (RPC Online III, 2427C).

5.2.1.1.8.5. Glykon

Glykon kültü, Abonouteikhos'ta (İnebolu) MS 2. yüzyılda kurulmuştur[1494]. Asklepios ile ilişkilendirilen bu kült, "*Glykon Neos Asklepios*" olarak adlandırılmaktadır[1495]. Glykon kültü ile ilgili bilgiler Samasota'lu Lucianus tarafından aktarılmaktadır[1496]. Lucianus, bu kültün nasıl ortaya çıktığıyla ilgili bilgiler vermektedir ve Glykon'u tasvir ederken onu insan başlı bir yılan olarak tanımlamaktadır[1497]. Glykon, sikkelerde de benzer bir ikonografi ile karşımıza çıkmaktadır. Kült ilk olarak Abonouteikhos'ta çıkmış olmasına rağmen bu kültün Küçük Asya'da çok hızlı bir şekilde yayıldığı sikke serilerinden anlaşılmaktadır[1498]. Antoninus Pius zamanından itibaren sikkelerde tasvirlerine rastladığımız Glykon, Thyateira'da ise tek bir seride Commodus zamanına tarihlenen Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş yarı otonom bir sikkede karşımıza çıkmaktadır. Bu serinin ön yüzünde Serapis, arka yüzünde ise Glykon yer almaktadır **(Rİ26)**.

5.2.1.1.8.6. Lir

Lir betimine ilk olarak Flavius Hanedanı zamanında darp edilen sikke serilerinde rastlamaktayız. Domitianus zamanında darp edilen Domitia sikkesinde bu tip görülmektedir (**RİP13**). Bunun yanı sıra MS 1. yüzyılın sonunda ön yüzde Roma büstünün olduğu yarı otonom sikkenin arka yüzünde yine benzer bir Lir betimi yer almaktadır (**Rİ05**). MS 2. yüzyılda Traianus zamanında darp edilen Plotina sikkesinde (**RİP25**) ve yine MS 2. yüzyıla tarihlendiği düşünülen ön yüzde defne çelenkli Herakles betiminin olduğu seride de yine Lir tasviri görülmektedir (**Rİ39**).

[1494] Luc. **Alex**. 5-6.

[1495]Lucianus Aleksandros'un tarafından kurulan Glykon kültünün bir düzmece olduğunu söylemektedir ve bu konudaki eleştirilerini dile getirmektedir (Luc. **Alex**. 6). Aleksandros'un, kendisinin Asklepios'un soyundan geldiğini ifade ederek bu kültü sağlam temeller üzerine kurmak istemiştir (Yılmaz, 2015: s. 167-168). Ayrıca bkz. Ogden, 2013: 153-154.

[1496] Luc. **Alex**, 9-10; 26.

[1497] Luc. **Alex**. 15-16.

[1498]Abonouteikhos: (RPC Online IV.1, 4881); Pergamon: (RPC Online IV.2, 3197); Klazomeneia: (RPC Online IV.2, 2377); Nikomedia: (RPC Online VII.2, 2039A).

5.2.1.1.8.7. Okdanlık

Hellenisik Dönem'de darp edilmiş bronz serilerde de rastladığımız okdanlığın olduğu sikke tipi Thyateira sikkelerinde sadece tek bir seride MS 1. yüzyılda yarı otonom bir seride karşımıza çıkmaktadır. Ön yüzde Herakles'in olduğu sikkenin arka yüzünde okdanlık yer almaktadır (**Rİ03**). Bunun yanı sıra kent darplarında okdanlık Artemis'in atribüsü olarak çok sayıda farklı seride karşımıza çıkmaktadır.

5.2.1.1.8.8. Tripod (Üç ayaklı kazan)

Çifte balta tipinde olduğu gibi tripod betimi de kentte ilk olarak Hellenistik Dönem'e ait sikkelerde görülmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise MS 1. yüzyılın sonunda Titus zamanında darp edilen Iulia Titi'ye (**RİP8**) ve Domitianus zamanında darp edilen Domitia Longina'ya (**RİP12**) ait sikkelerin arka yüzünde karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca ön yüzde *Thea* Roma'nın yer aldığı serinin arka yüzünde benzer bir şekilde yine tripod tasviri yer almaktadır (**Rİ4**). MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen ön yüzde Herakles'in olduğu serinin arka yüzünde yine bu betime rastlanmaktadır (**Rİ38**, **Rİ38a**).

5.2.1.1.8.9. Telesphoros

Asklepios'un oğlu olduğu düşünülen Telesphoros, özellikle Pergamon'da önemli bir yere sahiptir ve farklı sikke serileri bulunmaktadır[1499]. Pergamon'un yanı sıra Mysia'da da birçok kent sikkesinde tasvirlerine rastladığımız[1500] Telesphoros, Thyateira'da ön yüzde Athena'nın olduğu serinin arka yüzünde karşımıza çıkmaktadır. Arka yüzde Telesphoros ayakta ve cepheden betimlenmektedir (**Rİ42**) Bu serinin genel itibarıyla MS 3. yüzyılda darp edildiğini düşünmektedir[1501]. Bu sikke tipi

[1499] Pergamon: (RPC Online III, 1733; 1744; RPC Online IV.2, 3180; RPC Online IV.2, 3250; RPC Online IV.2, 3236). Ayrıca bkz. Daubner, 2006: s. 168; Chameroy, 2020: s. 345.
[1500] Adramytteion: (RPC Online IV.2, 417; Mytilene: (RPC IV.2, 390); Kyzikos: (RPC Online III, 1530); Perperene: (RPC Online IV.2, 630); Germe: (RPC Online IV.2, 665).
[1501] von Fritze, 1910: s. 45; Imhoof-Blumer, 1897: s. 166-167; Chameroy, 2020: s. 340.

Mysia'nın yanı sıra Lydia'da Thyateira dışında Akrasos, Attaleia, Hyrkanis, Iulia Gordos, Silandos sikkelerinde görülmektedir[1502].

5.2.1.1.9. *Homonoia* sikkeleri

Kentler aralarındaki ittifağa işaret eden *homonoia* anlaşmaları, yapılan karşılıklı darplarla bir anlamda onaylanmaktadır[1503]. Bazı durumlarda Thyateira ile Pergamon arasındaki *homonoia*'da olduğu gibi tek bir kentin darp ettiği sikke serileri de bulunmaktadır[1504]. *Homonoia* anlaşmaları temelde politik bir gaye taşıyor olsa da dinî ve ticari amaçları da içinde barındırmaktadır[1505]. Buna rağmen *homonoia* darplarının tam olarak ne ifade ettiği bilinmemektedir. Bu anlaşmaların, iki şehir arasındaki anlaşmazlıkların sona ermesi, kentin baş tanrısının başka bir şehirde tanıtılması ya da siyasi açıdan bir statü yarışı için mi yapıldığı bilinmemektedir[1506]. *Homonoia* darpları aynı zamanda sikke dolaşımı konusunda yol gösteren en önemli sikke gruplarından birini de oluşturmaktadır. Küçük Asya'da *homonoia* darplarına genel olarak Asya Eyaleti'nin en önemli kentleri arasında gelen Ephesos, Pergamon, Smyrna, Sardeis ve Laodikeia sikkelerinde rastlanmaktadır[1507].

Thyateira'nın, Pergamon ve Smyrna ile *homonoia* darpları bulunmaktadır. Thyateira'nın, Pergamon ile yapmış olduğu *homonoia'*ların genel olarak politik, Smyrna ile yapılan anlaşmaların ise ticari amaçlar için yapıldığı düşünülmektedir[1508]. Fakat genel anlamıyla kent, Pergamon ve Smyrna'nın yanı sıra Ephesos ile de iyi ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Bu bağlamda Thyateira'nın Ephesos'un aldığı üçüncü *neokoro*s unvanını tanıyarak, kenti onurlandırdığı bir yazıt aracılığıyla bilinmektedir[1509]. Bunun nedeni şüphesiz ticari etmenlerdi[1510]. Çünkü Thyateira,

[1502] Chameroy, 2020: s. 345-346.
[1503] Weisser, 2005: s. 136.
[1504] Bu konuda bkz. Dönmez-Öztürk, 2006: s. 126-127.
[1505] Bosch, 1935: s. 237; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 15-16.
[1506] Yarrow, 2012: s. 444.
[1507] Sheppard, 1984-1986: s. 234.
[1508] Pergamon için bkz. Kampmann, 1996: s. 78, 80-81; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 54-55, 125-126; Smyrna için bkz. Klose, 1987: s. 58; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 80-82.
[1509] Klose, 1987: s. 55; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 114.
[1510] Dönmez-Öztürk, 2006: s. 23.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde tekstil ticareti konusunda bölgede önemli bir konuma sahipti. Bu bağlamda Sardeis, Laodikeia, Hierapolis gibi Thyateira'nın da ticaret ağını genişletebilmek için liman kentlerini kullanmış olabileceği düşünülmektedir[1511]. Dolayısıyla Thyateira, Smyrna ile ticaret ilişkilendirilen *homonoia* darplarıyla bu durumu garanti altına almaya çalışmıştır. Fakat kent, Ephesos ile böyle bir oluşumun içerisine girmemiş olsa da iyi ilişkiler kurmaya özen göstermiştir. Bu durum sadece Thyateira'da görülmemektedir. Philadelphia da benzer bir politika izlemiş ve Ephesos'un *neokoros* ünvanını tanımıştır[1512]. Bununla birlikte Philadelphia, yazıtların ve sikkeler ışığında Thyateira'nın aksine bölgede *neokoros* unvanına sahip üç kentten de biridir[1513].

5.2.1.1.9.1. Thyateira-Pergamon

Thyateira, konum olarak Pergamon'a çok yakın bir mesafede yer almaktadır. MÖ 129 yılında Asia Eyaleti'nin kurulmasıyla birlikte Thyateira, Pergamon'un *conventus*'una dâhil olmuştur. Bu durum kentin Caracalla tarafından *conventus* merkezi hâline getirilmesine kadar devam etmiştir[1514]. Dolayısıyla Thyateira, Pergamon ile olan ilişkilerini iyi tutmaya çalışmıştır. Yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere kentte ilk *homonoia* darpları Traianus zamanında gerçekleşmiştir[1515]. Bu sikke serisinde solda Thyateira'yı temsilen Apollon *Tyrimnaios*, sağda ise Pergamon'u temsilen Asklepios yer almaktadır ve iki kent arasında uyumun simgesi olarak Apollon ve Asklepios tokalaşmaktadır. Arka yüzde ΟΜΟΝΟΙΑ ΘΥΑΤΕΙ ΠΕΡΓΑ lejantından ve tanrıların sikkelerde sıralanış pozisyonundan bu serinin Thyateira'da darp edildiği anlaşılmaktadır (**RİP24**)[1516]. Fakat her zaman sikkeyi darp eden kentin, baş tanrısı sikkenin sol tarafında

[1511] Magie, 1950: s. 47-48. Ayrıca bkz. Benda-Weber, 2013: s. 185.
[1512] Burell, 2004: s. 62.
[1513] Sardeis, Philadelphia, Tralleis *neokoros* unvanı alan kentler arasındadır (Burell, 2004: s. 100-115; 126-129; 130-132).
[1514] Clerc, 1886: s. 417 no. 26; Clerc – Zakas, 1900: s. 142, no. 58; Keil – Premerstein, 1911: s. 55, no. 116; OGIS 517; IGR IV 1287; TAM V, 2 943. Ayrıca bkz. Burton, 1975: s. 94; Marek, 2016: s. 354.
[1515] Kampmann, 1996: s. 77, Taf.10, no. 154; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 125. Bu konuda farklı bir görüş için bkz. Franke – Nollé, 1997: s. 222.
[1516] Sikkede betimlerin tanrıların dizilişinin sikkeyi darp eden kentle ilişkili olduğu konusunda bkz. Klose, 1987: s. 45; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 23-24.

betimlenmemektedir. Bu durumun kentlerin statüsüyle de yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir[1517]. Bunun yanı sıra Thyateira'nın aksine Pergamon bu konuda herhangi bir sikke darbı gerçekleştirmemiştir. Dolayısıyla bu seri sadece Thyateira tarafından basılmıştır. Ön yüzdeki AY NEP TPAIANON [CE] ΓEP ΔAKI ΦIΛION ΔIA lejantında[1518] yer alan ΦIΛION'un Zeus *Philios* olduğu ve dolayısıyla Traianus'un bir tanrıyla adının birlikte anıldığı görülmektedir[1519]. Traianus, Pergamon'a ikinci *neokoros* unvanını bahşetmiş ve tapınağı Zeus *Philios*'a adamıştır[1520]. Bu lejantla ilgili olarak Thyateira'nın Pergamon'un bu yeni unvanını tanıdığı düşünülmektedir[1521]. Thyateira bu sikke serisini neden darp etti? Yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere Thyateira, Lydia'nın yanı sıra Asia Eyaleti içerisinde konumunu güçlendirmenin yolunu büyük ve önemli kentlerle ılımlı bir politika izleyerek sürdürmüştür. Kısacası Ephesos'a karşı izlediği politikanın bir benzerini Pergamon için de uygulamıştır[1522].

Commodus zamanında Pergamon ile Thyateira arasında bir *homonoia* darbının olduğu düşünülmektedir[1523]. Sikkelerde *homonoia* lejantı yer almamasına rağmen bu dönemde Asklepios ile Apollon *Tyrimnaios*'un serilerde görülmesi bir anlamda baz alınmıştır. Bu seride Asklepios, Apollon *Tyrimnaios*'tan daha büyük tasvir edilmiştir. Bunun yanı sıra Asklepios Thyateira sikkelerinde tek başına ilk kez Commodus zamanında darp edilen serilerde karşımıza çıkmaktadır. U. Kampmann, bu serilerin Asklepios kültünün Thyateira'ya transfer edilmesiyle ilgili olabileceğini belirtirken bunun tam olarak ne zaman olduğu ile ilgili kesin yargılardan da kaçınmaktadır[1524]. Lucius Verus zamanında Thyateira'da darp edilmiş iki tanrının tokalaştığı sikke tipini de *homonoia* darblarından biri olarak mı almalıyız? Dolayısıyla bu seri belki de

[1517] Chantraine, 1991: s. 122; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 24.
[1518] Pergamon'da Traianus zamanında darp edilen Zeus *Philios* ile ilgili serilerin arka yüzünde ΦIΛIOC ZEYC ΠEPΓA(MH) (RPC III 1718); ZEYC ΦIΛIOC (RPC Online III, 1719); bir seride ise ön yüzde AYT TPAIANO CEB ΠEP(Γ) ΦIΛIOC ZEYC (RPC Online III, 1717) lejantı görülmektedir.
[1519] Kampmann, 1996: s. 78; Burell, 2004: s. 23; Bönisch-Meyer, 2021: s. 49-50.
[1520] Schowalter, 1998: s. 238. Pergamon'da bununla ilgili olarak sikke serileri darp edilmiştir (RPC Online III, 1717; RPC Online III, 1718; RPC Online III, 1719. Ayrıca bkz. Weisser, 2005: s. 139-140).
[1521] Bönisch-Meyer, 2021: s. 50.
[1522] Klose, 1987: s. 55; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 114.
[1523] Kampmann, 1996: s. 79.
[1524] Kampmann, 1996: s. 79-80.

Asklepios'un Thyateira'ya transferinin Commodus zamanından önce gerçekleştiğini ya da iki tanrı arasındaki uyumu gösteriyor olabilir[1525].

Septimius Severus zamanında kent Pergamon ile bir *homonoia* darbı daha gerçekleştirmiştir. Bu *homonoia*'nın yine politik ögeleri içinde barındırdığı düşünülmektedir[1526]. Fakat burada farklı olan, Pergamon ile yapılan bu *homonoia* darbının arka yüzünde bu sefer sol tarafta Asklepios'un, sağ tarafta ise Apollon *Tyrimnaios*'un yer almasıdır (**RİP104**).

5.2.1.1.9.2. Thyateira-Smyrna

Thyateira ile Smyrna arasında yapılan *homonoia*'ların ticari bir niteliğe sahip olduğu görüşler arasındadır[1527]. Tekstil konusunda bölgede belli bir konuma sahip olan kent, bulunduğu konumun avantajını kullanarak kıyı kentlerin limanlarını kullanmış olduğu düşünülmektedir[1528]. Pergamon ile yapılan *homonoia* sikkelerinde genellikle Pergamon'u temsilen Asklepios yer almaktadır. Fakat Smyrna ile yapılan *homonoia* darplarında ise farklı sikke tipleriyle karşılaşılmaktadır. Smyrna'yı temsil eden tipler arasında Poseidon[1529] (**Rİ76**), Nemesis (**Rİ77**, **RİP234**), Athena (**RİP231**), Hekate-Selene (**RİP228a**) ve Amazon (**Rİ77**, **Rİ78**, **RİP229, RİP230, RİP237, RİP242**) gelmektedir. Thyateira'yı ise genellikle Kent Tykhe'si (**Rİ78, Rİ79, RİP237, RİP242**) bazı serilerde ise Apollon *Tyrimnaios*'un (**RİP77**) temsil ettiği gözlemlenmektedir. Kentin Smyrna ile olan *homonoia* darpları Pergamon'a göre daha geç bir tarihte başlamıştır (**Rİ76**). MS 3. yüzyılda *homonoia* darplarına ait bir serinin arka yüzünde Poseidon yer almaktadır (**Rİ76**). *Homonoia* lejantı bu iki kent arasında yapılan anlaşmayı sunmaktadır. Fakat Thyateira sikkelerinde *homonoia* lejantının olmadığı Poseidon'u tasvir eden başka seriler de bulunmaktadır. Bunun yanı sıra

[1525] Ayrıca bkz. 5.2.1.1.1.4. Asklepios.
[1526] Kampmann, 1996: s. 81.
[1527] Klose, 1987: s. 58.
[1528] Magie, 1950: s. 47. Ayrıca bkz. Thessaloniki: IG X, 2,1, 290; Philippi: Mertzides, 1897: s. 186-189, no. 29.
[1529] Klose, 1987: s. 57-58; Dönmez-Öztürk, 2006: s.81.

muhtemelen MS 3. yüzyılda III. Gordianus Dönemi'ne tarihlenen yarı otonom bir serinin arka yüzünde de benzer bir tipoloji görülmektedir (**RİP76**).

Smyrna ile Thyateira arasındaki yapılan diğer bir *homonoia* ise III. Gordianus zamanında olmuştur. *Homonoia* konusunda kentte en yoğun sikke darbı III. Gordianus Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Birimlerin yüksek olduğu bu serilerde ağırlıklı olarak Smyrna Amazon'u (**RİP78**, **RİP80**, **RİP229, RİP230, RİP237, RİP242**) ile Kent Tykhe'sinin (**RİP78, RİP79, RİP237, RİP242**) tercih edildiği görülmektedir. Smyrna Amazon'u bazı serilerde arka yüzlerde (**RİP78)**, bazı serilerde ise ön yüzlerde karşımıza çıkmaktadır (**RİP80**). Ön yüzde III. Gordianus'un olduğu sikke serilerinden birinin arka yüzünde Smyrna Amazon'u ile Kent Tykhe'sinin büstleri karşılıklı olarak tasvir edilmiştir (**RİP229**). Diğer bir seride ise yine arka yüzde iki tanrıça ayakta tokalaşmaktadır[1530] (**RİP230**). Yarı otonom serilerde de farklı sikke tipleri mevcuttur. Bu serilerden birinin ön yüzünde Kent Tykhe'sinin büstü, arka yüzde ise Smyrna Amazon'un büstü yer almaktadır (**RİP78**). Diğer bir seride ise ön yüzde Smyrna Amazon'u görülürken, arka yüzde ise iki el tokalaşmaktadır (**RİP80**). Diğer bir seride ise ön yüzde Kent Tykhe'si vardır (**RİP79**). Bu sikke tiplerinin dışında ön yüzde Senatus büstünün yer aldığı sikkenin arka yüzünde yine benzer bir şekilde Smyrna Amazon'u ile Thyateira Tykhe'si tokalaşmaktadır. Fakat diğer serilerden farklı olarak Smyrna Amazon'u elinde iki Nemesis kült heykelini, Kent Tykhe'si ise Apollon *Tyrimnaios*'u tutmaktadır (**RİP77**).

Thyateira, Smyrna ile son *homonoia* darbını I. Philippus zamanında gerçekleştirmiştir (**RİP234**). Bunun yanı sıra II. Philippus'a (Caesar) ait bir seride de yine *homonoia* lejantı ve tipoloji görülmektedir (**RİP237**). III. Gordianus zamanında olduğu gibi birimlerin yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bu serilerin bazılarında ise III. Gordianus zamanında serilerde görülen tipolojiyle karşılaşılmaktadır. Ayrıca bu durumdan bağımsız olarak bir başka seride ise Smyrna'yı temsilen iki Nemesis ve aralarında ise Thyateira'nın baş tanrısı Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır (**RİP234**). II. Philippus'a ait bir sikkede ise arka yüzde Amazon Smyrna ve Kent Tykhe'si ayakta

[1530] Klose, 1987: s. 57; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 81-82.

durmakta ve tokalaşmaktadırlar (**RİP237**). Bölge genelinde Thyateira'ya göre daha erken bir tarihte Philadelphia'da Commodus zamanında Smyrna ile Philadelphia arasında yapılan *homonoia*'da da benzer bir şekilde Smyrna'yı temsilen iki Nemesis betimlenmektedir. İkisinin arasında ise Philadelphia'yı temsilen Artemis yer almaktadır[1531]. Bunun yanı sıra Gordianus'a ait bir sikkede yine Smyrna ile Philadelphia arasında gerçekleşen *homonoia*'da da benzer bir tipoloji görülmektedir[1532].

5.2.1.1.10. *Agonistik* Tipler

Kentlerde düzenlenen büyük festivaller masraflı olmasının yanı sıra yerel ekonominin canlanmasına da olanak sağlamaktaydı. Çünkü kente gelen ziyaretçiler nedeniyle bir para akışı meydana gelmekteydi. *Agonistik* tipler başlığı altında incelediğimiz bu sikke serileri yazıtların yanı sıra Thyateira'da düzenlenen bir *panhellenik agon* hakkında önemli bir veri kaynağını oluşturmaktadır[1533]. Thyateira'da *agon*'larla ilgili tiplere ilk olarak MS 3. yüzyılda Elagabalus zamanında Tiberius Claudius Stratoneikianos'un *magistratus*'luğunda basılan sikke serilerinde rastlamaktayız (**RİP166**, **RİP167**, **RİP185**, **RİP187**)[1534]. Aynı zamanda bu sikkeler yoğun olarak Elagabalus Dönemi'nde darp edilmiştir (**Tablo 11**)[1535].

Elagabalus sikkelerinde karşılaştığımız ödül tacı[1536] ve içerisinde palmiye dalının olduğu sikke tipi, genellikle tek başına (**RİP174**), fakat bazı serilerde bir masa üzerinde tasvir edilmektedir (**RİP175, RİP176**). Ödül tacının ve içerisinde iki palmiye dalının yer aldığı bu sikkeler ilk önce Elagabalus (**RİP174**) zamanında daha sonra ise Severus Alexander Dönemi'nde basılmıştır (**RİP210**). Kısacası bu seriler birbirinin

[1531] RPC IV. 2 11524.
[1532] RPC VII. 1 268.1.
[1533] Newby, 2005: s. 247; Klose, 2005: s. 125.
[1534] Bennett, 2014: s. 43.
[1535] Sarılar-Özdemir, 2021: s. 209.
[1536] Sikkelerde görülen *agonistik* tipler arasında sıklıkla karşılaşılan tasvirlerden biri ödül tacıdır. Genellikle ödül tacı olarak tanımlanan bu betim (Dressel,1904: s. 36-37; Erol-Özdizbay, 2012: 204-205; Erol-Özdizbay, 2018: s. 366-368) bazen işlevi açısından ödül kupası olarak da nitelendirilmektedir (Rumscheid, 2000: s. 79-80; Erol-Özdizbay, 2012: s. 205-206, 210). Şüphesiz bu tarz bir yaklaşıma sevk öden ödül tacının formu ve boyutları olmalıydı (Salzmann, 1998: s. 97; Erol-Özdizbay, 2012: s. 205-206).

tekrarı niteliğindedir. Ayrıca masa üzerinde bir ödül tacının olduğu iki farklı sikke tipi de bulunmaktadır. Birimlerin yüksek olduğu bu serilerden birinde masanın üzerinde bir ödül tacı, altta ise bir amphora yer almaktadır (**RİP175**). Diğer seride ise bu kez masada iki ödül tacı, içlerinde palmiye dalı ve aralarında ise iki para kesesi yer almaktadır (**RİP176**). Bu sikke tipolojisi oyunların niteliğini bir anlamda yansıtmaktadır. Ödül taçlarının üzerinde ayrıca yuvarlak kabartmalar yer almaktadır. Robert, bu tarz sikke tiplerinin *Pythia agon*'ları ile ilgili olduğunu da belirtmektedir[1537]. Thyateira'da Elagabalus zamanında masa üzerinde ödül tacının olduğu bu serilerin benzerlerine Pergamon ve Sardeis sikkelerinde de rastlanılmaktadır[1538]. Thyateira'da olduğu gibi bu seriler de yüksek birimlerde darp edilmiştir.

Elagabalus zamanına tarihlenen bir diğer seride arka yüzde Elagabalus ile Apollon *Tyrimnaios* tokalaşmaktadır ve aralarında ödül tacı yer almaktadır (**RİP167**). Benzer bir tipolojiye Annia Aurelia Faustina'ya ait bir seride rastlanmaktadır (**RİP187**). Fakat bu sikke tipinde tek fark Elagabalus ile Tykhe tokalaşmaktadır. Bu iki seri benzer bir "propaganda"yı yansıtmaktadır. Kentin baş tanrısı olan Apollon *Tyrimnaios*, Thyateira sikkelerinde çok farklı sikke tiplerinde karşımıza çıkmaktadır. *Homonoia* sikkelerinde olduğu gibi bu sikkede de Apollon *Tyrimnaios* kenti temsil eden bir tanrı konumundadır ve Tykhe de Apollon *Tyrimnaios* gibi benzer bir imajı yansıtmaktadır[1539]. Bu sikke tipi Elagabalus'un kente bu festivali bahşetmesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir[1540]. Çünkü *panhellenik* bir niteliğe sahip büyük ve önemli festivaller, genel olarak imparator ile kent arasında kurulan ilişkiyi ve bağı göstermektedir[1541]. Yukarıda bahsedilen serilerin dışında Iulia Soaemias'a ait bir sikkede de yine Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır ve tanrı bu sikkede tek başına tasvir edilmektedir ve elinde ödül tacı tutmaktadır (**RİP185**). Apollon *Tyrimnaios*'a atfedilen bu durumun benzerine Hierapolis'te de rastlanmaktadır[1542]. Fakat kentlerde

[1537] Robert, Hellenica VII (1949), 97.
[1538] Pergamon: (RPC Online VI, 4209); Sardeis: (RPC Online VI, 4503; RPC VI, 4508)
[1539] Franke – Nollé, 1997: s. 222-227; Dönmez-Öztürk, 2006: s. 126; Sarılar-Özdemir, 2021: s. 209.
[1540] Klose, 2005: s. 131.
[1541] Harl, 1987: s. 70; Klose, 2005: s. 131.
[1542] Newby, 2005: s. 249; Burrell, 2004: s. 137.

düzenlenen her *Pythia* Festivali Apollon ile bağdaşlaştırılmaması gerekmektedir[1543]. Perinthos'ta düzenlenen *Pythia* Festivali'ni buna örnek verebiliriz[1544].

Elagabalus'a (**RİP 174**) ve Severus Alexander'e (**RİP210**) ait küçük birimlerde darp edilmiş bir diğer seride amphora ve içerisinde iki palmiye dalı yer almaktadır (**RİP181, RİP211**). Bu seride de festivale ilişkin herhangi bir lejant görülmemektedir. Son olarak kent darplarında masa üzerinde çelenk içerisinde beş oy pusulasının, altta ise amphora'nın olduğu Elagabalus'a ait bir sikke serisi de bulunmaktadır (**RİP177**).

Thyateira'da *agonistik* tiplerde bazı serilerde ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ bazılarında ise sadece ΠΥΘΙΑ lejandı görülmektedir. Fakat küçük birimlerde darp edilmiş sikkelerde ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ lejandı bulunmamaktadır. Elagabalus Dönemi'nde darp edilmiş bir seride ise *agon*'un ismi arka yüzde çelenk içerisinde yer almaktadır (**RİP166**). Bölge genelinde ise Tralleis'te Elagabalus'a ait bir sikkede ΟΛΥΜΠΙΑ ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ lejantı ile karşılaşılmaktadır[1545]. Dolayısıyla bu tarz bir festival Elagabalus Dönemi'nde bölgede sadece Thyateira'da değil benzer bir şekilde Tralleis'te de gerçekleşmişti. Bunların dışında Thyateira'ya çok yakın bir konumda yer alan Pergamon'da da Elagabulus Dönemi'ne tarihlenen bir sikkenin arka yüzünde ise ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ lejantı görülmektedir.

[1543] Karl, 1975: s. 110-121; Burell, 2004: s. 137.
[1544] Burrell, 2004: s. 137.
[1545] RPC VI 5073. Ayrıca bkz. Burell, 2004: s. 131.

	Tip	Lejand
Elagabalus (MS 218-222)	**RİP166, RİP176**	ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ
Aurelia Faustina	**RİP187**	ΠΥΘΙΑ
I. Philippus (MS 244-249)	**RİP233**	ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ
Valerianus (MS 253-260)	**RİP243**	ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ ΑΔΡΙΑΝΑ ΟΛΥΜΠΙΑ

Tablo 10 Thyateira Sikkelerinde *Agonistik* Tipler'e Ait Lejantlar

I. Philippus (**RİP233**) ve Valerianus (**RİP243**) döneminde darp edilen sikkeler Elagabalus zamanında basılmış serilerin bir devamı niteliğindedir. Elagabalus Dönemi'nde darp edilmiş ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ lejandının çelenk içerisinde yer aldığı sikke tipinin benzeriyle (**RİP166**) I. Philippus'a ait bir sikkede de karşılaşılmaktadır (**RİP233**) (**Tablo 10**). Valerianus Dönemi'nde basılmış bir diğer sikke serisinde ise masa üzerinde iki ödül çelengi ve içlerinde palmiye, altta ise amphora yer almaktadır ve sikkelerde ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ ΑΔΡΙΑΝΑ ΟΛΥΜΠΙΑ lejandı görülmektedir[1546] (**Tablo 10**) (**RİP243**). Bu sikke tipolojik açıdan Elagabalus zamanında darp edilmiş seriyle benzerlik göstermektedir.

5.2.1.1.11. *Cistophorus*'lar

Roma İmparatorluğu Dönemi'nde kentte darp edilen tek gümüş seri *cistophorus*'lardır[1547]. Hadrianus zamanında basılan bu serilerin ön yüzünde Hadrianus, arka yüzünde ise kentin baş tanrısı Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır. Apollon ayakta durmakta; çifte balta tutmaktadır ve COS III lejantı yer almaktadır (**C01**). Metcalf, ön yüzde yer alan Hadrianus portresinin stilistik açıdan iyi olmadığını vurgulamaktadır[1548]. Küçük Asya'da Hadrianus zamanında darp edilen bu *cistophorus*

[1546] Leschhorn – Franke, 2002: s. 27.
[1547] Roma İmparatorluk Dönemi'nde Hadrianus zamanında darp edilen ve sikkelerin arka yüzünde Latince lejantın yer aldığı bu gümüş sikke serileri için Latince hali olan "*cistophorus"* kullanılmıştır.
[1548] Metcalf, 1980: s. 59.

serisine sadece Thyateira'da değil, Küçük Asya'da birçok kentte rastlanmaktadır[1549]. Darp edilen bu serilerin arka yüzlerinde Thyateira'da olduğu gibi kentin baş tanrısı yer almaktadır. Thyateira'da *cistophorus*'lara ait tek bir seri görülmektedir. Fakat Sardis, Pergamon, Smyrna, Mylasa ve Hierapolis'te darp edilen *cistophorus*'lara ait farklı seriler de mevcuttur[1550].

Cistophorus'lar 12 g ağırlığındadır. Fakat Küçük Asya'da Hadrianus Dönemi'nde kentlerde darp edilen seriler genellikle 11,25-8,58g aralığındadır[1551]. Thyateira'daki bu seri ise 10, 55 g ağırlığındadır.

5.2.2. *Magistratus*'lar

Elit kesime mensup kişiler arasından seçilen ve sikke darbından sorumlu olan *magistratus*'lar, sikke tiplerinin seçiminde de genellikle insiyatif sahibiydiler[1552]. Dolayısıyla *magistratus*'ların Thyateira sikkelerinin arka yüzlerinde genelde kentin kimliğini yansıtan tasvirleri, Küçük Asya'da kent sikkelerinde sıklıkla rastladığımız tipleri ve Roma ile ilgili temaları tercih ettikleri görülmektedir.

Küçük Asya'da kent sikkelerinde karşılaştığımız *magistratus* isimleri, MS 2. yüzyıldan itibaren ΕΠΙ + *genetivus* hâliyle görülmektedir[1553]. Dolayısıyla bu *magistratus*'ların *eponymos* oldukları anlaşılmaktadır[1554]. Bu isimler yarı otonom serilerin tarihlendirmesine yardımcı olmaktadır. Çünkü bu *magistratus*'lar sayesinde sikkenin hangi imparator zamanında darp edildiği tespit edilebilmektedir. Dolayısıyla sınıflandırmanın belli bir kronolojik düzende yapılmasına da olanak sağlamaktadır. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen Thyateira sikkelerinde *magistratus*'ların isimlerine ve memurluklarına genellikle sikkelerin çaplarının 30 mm ve üzeri olduğu serilerde rastlamaktayız. Fakat Hermagoras'ın *magistratus*'luğunda darp edilmiş sikkenin çapı diğerlerinden farklı olarak 25 mm'dir. Sikkelerde *magistratus*'ların

[1549] Metcalf, 1980: s. 8-73.
[1550] Metcalf, 1980: s. 8-67.
[1551] Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Amandry, 2018: s. 255.
[1552] Heuchert, 2005: s. 30.
[1553] Harl, 1987: s. 26, 28; Heuchert, 2005: s. 31.
[1554] Lenormant, 1879: s. 38-40.

memurlukları konusunda yoğun olarak *strategos* ile karşılaşmaktayız. Ayrıca Thyateira'da sikke darbından sorumlu bu *magistratus*'ların bazılarının kentte çeşitli memuriyetlerde de görev aldıkları yazıtlardan anlaşılmaktadır.

Traianus ve Hadrianus zamanında darp edilmiş serilerde adları geçen *magistratus*'ların *proconsul* oldukları bilinmektedir ve kentte basılmış sikkelerde *magistratus* isimleri de ilk olarak Traianus zamanında görülmektedir[1555]. *Proconsul* ismiyle karşılaşılması *proconsul*'un sikke darbına doğrudan müdahele ettiğinin açık bir göstergesidir[1556]. Ayrıca bu *magistratus*'ların sadece Thyateira da değil, başka kentlerde de sikke darbından sorumlu oldukları anlaşılmaktadır. Sikke serilerinde *genetivus* hâli olan ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ ya da ΑΝΘΥ lejantı ile görülmektedir[1557].

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Marcus Aurelius zamanında sikke tipolojisinin ve birimlerin artmasının yanı sıra *magistratus*'ların sayılarında da artış görülmüştür. Kentte *magistratus* isimlerine yoğun olarak MS 2. yüzyılda Commodus Dönemi'nde darp edilmiş serilerde rastlanılmaktadır. Ayrıca Commodus zamanında aynı sikke tipinin farklı *magistratus*'lar tarafından darp edildiği de gözlemlenmektedir. MS 3. yüzyılda ise özellikle Severus Hanedanı zamanında *magistratus* isimleriyle yoğun olarak karşılaşılmaktadır. Thyateira'da yer alan *eponymos*'lar aşağıda olduğu gibi ayrı ayrı incelenmiştir[1558] ve darp ettikleri sikkelerden genel olarak bahsedilmiştir.

[1555] Bennett, 2014: s. 41.
[1556] RPC I, s. 3; Katsari, 2003: s. 38, 41-42.
[1557] Leschhorn – Franke, 2002: s. 40.
[1558] Thyateira darpları ile ilgili sadece Mionnet'de adı geçen bazı *magistratus* isimleri bulunmaktadır. Fakat Mionnet'de bu sikkelerin, ağırlıkları ve çapları belirtilmemiştir. Ayrıca sikke fotoları da bulunmamaktadır. Bu bağlamda Geta'ya ait bir sikkede adının geçtiği düşünülen Hieronimos (Mionnet IV 963); Caracalla'ya ait bir sikkenin darbından sorumlu olduğu düşünülen Cornelius Anton (Mionnet IV 955) ve Macrinus'a ait bir seride ismine rastlanılan Agothokles (Mionnet IV 963) ve Severus Alexander'e ait bir sikkenin darbından sorumlu olduğu düşünülen Aurelius Artemagoras (Mionnet IV 878) bu çalışma kapsamında ele alınmamıştır.

Traianus Dönemi (98-117):

Iulius Glykon:

Thyateira sikkelerinde Iulius Glykon'un ismine sadece tek bir seride rastlamaktayız. Bu seride arka yüzde Dionysos betimi yer almaktadır **(RİP19)**. Lejanttan anlaşıldığı üzere imparator *Germanicus* unvanını aldıktan sonra bu seri darp edilmiştir.

Kneios Pedanius Fuscus Salinator (MS 98-102)

Proconsul olan Kneios Pedanius Fuscus Salinator'un[1559] *magistratus*'luğunda darp edilmiş iki seri bulunmaktadır. Apollon *Tyrimnaios* **(RİP20)** ve Zeus *Lydios*'un **(Rİ97)** yer aldığı bu serilerin çapları 28-30 mm aralığındadır. Ayrıca Kneios Pedanius Fuscus Salinator sadece Thyateira'da değil, Traianus Dönemi'nde Kyzikos ve Smyrna'da da sikke darp etmiştir[1560].

L. Dasomius Hadrianus (MS c. 106/107)

Proconsul olan L. Dasomius Hadrianus'un[1561] kent darplarında tek bir serisi bulunmaktadır. Bu serinin arka yüzünde yılan tutan Apollon tasviri yer almaktadır **(RİP22)**. Lejanttan da anlaşıldığı üzere bu sikke Traianus'un *Dacicus* unvanı aldıktan sonra darp edilmişti.

Q. Fabius Posthuminus (MS 111-112)

Proconsul olan Q. Fabius Posthuminus'un[1562] Thyateira darplarında adının geçtiği tek bir sikke serisi vardır. Sikke çapının 28-29 mm aralığında olduğu bu serinin ön yüzünde Traianus yer almaktadır. Arka yüzünde ise L. Dasomius Hadrianus'un *magistratus*'luğunda darp edilen serideki gibi benzer bir tipoloji görülmektedir. Ayrıca lejantta da yine imparatorun *Dacicus* unvanı yer almaktadır (**RİP23**).

[1559] BMC Lydia, s. cxxvii.
[1560] Kyzikos: (RPC Online III, 1490; RPC Online III, 1491; Smyrna: (RPC Online III, 1964).
[1561] BMC Lydia, s. cxxvii. Hochard bu serinin L. Dasomius Hadrianus'un *magistratus*'luğunda darp edildiğini söylemektedir (Hochard, 2020: s. 465. Bu konuda ayrıca bkz. RPC Online III, 1818).
[1562] BMC Lydia, s. cxxvii.

Hadrianus Dönemi (MS 117-138)

Krassopedos

Kentte Krassopedos'un *magistratus*'luğunda tek bir seri darp edilmiştir. Bu sikkenin arka yüzünde ise Zeus *Lydios* yer almaktadır (**RİP31**).

Antoninus Pius Dönemi (138-161)

Hermogoras

Antoninus Pius zamanında sikke darbından sorumlu olan bu *magistratus*'un tek bir sikke serisi bulunmaktadır. Marcus Aurelius'un Caesar olduğu dönemde basılan bu sikkenin ön yüzünde Marcus Aurelius'un genç portresi, arka yüzünde ise Artemis yer almaktadır (**RİP33**). Thyateira darplarında genellikle yüksek birimlerde basılmış sikkelerde *magistratus* isimlerine rastlanmaktadır. Diğerlerinden farklı olarak bu sikkenin çapı 25 mm'dir ve lejantta Hermogoras'ın adı yer almaktadır. Fakat Hermogoras'ın memuriyeti konusunda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Muhtemelen bu sikkenin çapının küçük olmasından dolayı sadece *magistratus*'un adı sikkede yer almaktadır.

Marcus Aurelius Dönemi (MS 161-180)

Marcus Iulius Menelaos (MS 167-177)

Marcus Aurelius Dönemi'ne tarihlenen[1563] farklı serilerde Marcus Iulius Menelaos'un ismine rastlamaktayız. Arka yüzlerde Artemis *Phosphoros* (**RİP44**), Zeus *Lydios* (**RİP40**), Hephaistos (**Rİ13**), Tykhe (**Rİ14**), Athena (**RİP39**) ve Apollon *Tyrimnaios* (**RİP41**)? gibi sikke tipleri görülmektedir. Bunlar seriler arasında Artemis *Phosphoros* tipi Marcus Iulius Menelaos'un *magistratus*'luğu zamanında darp edilmiştir. Ön yüzlerde ağırlıklı olarak Marcus Aurelius görülürken iki seride Demos, bir seride ise Faustina (II) yer almaktadır. Ayrıca kentte bulunmuş bir yazıtta Thyateira'da

[1563] Bu *magistratus*'un Caracalla zamanında görev aldığı ile ilgili tartışmalar için bkz. Johnston, 1983: s. 67; Eck – Drew – Bear, 1976: s. 291-293; Bennett, 2014: s. 44. dn. 334.

arkhiereus, agonothetes olarak görev alan Marcus Iulius Menelaos'un sikkelerde adı geçen *magistratus*'la aynı kişi olduğu düşünülmektedir[1564].

Gaius Aurelius Stratonikianos

Marcus Aurelius Dönemi'nde Gaius Aurelius Stratonikianos'un *magistratus*'luğunda farklı sikke serileri basılmıştır. Bu seriler Zeus *Lydios* (**RİP42**), Apollon (**RİI7**), Artemis (**RİP44**), Tykhe (**RİI8**) ve Apollon *Tyrimnaios* (**RİI5**) gibi diğer *magistratus*'lar tarafından tercih edilen tiplerden oluşmaktadır. Fakat Artemis? Athena? (**RİI6**) olduğu düşünülen sikke serisi sadece bu *magistratus* zamanında darp edilmiştir.

Marcus Aurelius (MS 161-180)-Commodus (MS 177-192) Dönemi

C(l…) Laevianus K(allistratos)

Marcus Aurelius ile Commodus'un ortak imparatorluğu döneminde görev alan C(l…) Laevianus K(allistratos)'un[1565] darp ettiği iki sikke serisi bulunmaktadır. Bu sikkelerin ön yüzlerinde Commodus, arka yüzlerinde ise bir seride Tykhe (**RİP50**) diğer seride ise Zeus *Lydios* (**RİP51**) yer almaktadır. Commodus bu serilerde sakalsız olarak tasvir edilmiştir. Ayrıca kentte bulunmuş iki yazıtta bu *magistratus*'un adına rastlanmaktadır[1566].

II. Eudios

II. Eudios, Marcus Aurelius ile Commodus'un ortak imparatorluğu döneminde görev almıştır. Darp ettiği sikkelerin ön yüzlerinde genellikle genç Commodus, bazı serilerde ise Crispina yer almaktadır. Özellikle Crispina'ya ait seriler, yoğun olarak bu *magistratus* zamanında basılmıştır. II. Eudios'un *magistratus*'luğunda darp edilen sikkelerin arka yüzlerinde genellikle Herakles (**RİP52**), Athena (**RİP93**), Hekate-Selene (**RİP94**), Tykhe (**RİI9**) ve Zeus *Lydios* (**RİP53**) yer almaktadır. Fakat iki seri

[1564] TAM V, 2 969. Bu konu için ayrıca bkz. Bennett, 2014: s. 44.
[1565] Bu *magistratus*'un adı konusunda sikke lejantlarında iki farklı görüş bulunmaktadır. Bkz. Bennett, 2014: s. 44.
[1566] TAM V, 2 982; TAM V, 2 983; BMC Lydia, s. cxxiii; Bennett, 2014: s. 44. Ayrıca bkz.; 4.2.1. *Boulē* ve *Dēmos.*

sadece onun *magistratus*'luğunda basılmıştır. Bu serilerde yer alan tasvirler kente özgü yerel nitelikler taşıması açısından da önem arz etmektedir (**RİP54, RİP95**).

L. Aurelius Demostratos

L. Aurelius Demostratos, Marcus Aurelius ile Commodus'un ortak imparatorluğu sırasında sikke darbından sorumludur ve birçok seride adına rastlanmaktadır. Sikke tiplerine bakıldığında L. Aurelius Demostratos'un, darp ettiği serilerin arka yüzlerinde imparatorlarla ilgili tiplerin ağırlıkta olduğu gözlemlenmektedir (**RİP56**, **RİP57**). Kent darplarındaki ilk *adventus* serisi onun *magistratus*'luğu sırasında basılmıştır (**RİP56**). Bunun yanı sıra arka yüzde kentin baş tanrısı Apollon *Tyrimnaios* ile yılan tutan Apollon'un aynı sikkede yer aldığı sikke tipi de yine onun *magistratus*'luğunda darp edilmiştir (**RİP55**). Ayrıca Ephesos Artemisi'nin yer aldığı seride de yine onun adını görmekteyiz (**RİP97**). C(l…) Laevianus K(allistratos)'un ve II. Eudios'un *magistratus*'lukları sırasında darp edilen Commodus serilerinde olduğu gibi L. Aurelius Demostratos'un darp ettiği serilerde de Commodus sakalsız genç portresi ile tasvir edilmiştir.

Commodus Dönemi (MS 177-192)

Moskhianos Philippos

Moskhianos Philippos, Commodus'un imparator olduğu dönemde görev almıştır ve kent darplarında farklı sikke serilerinde adı geçmektedir. Ön yüzlerde genellikle Commodus, fakat bazı serilerde ise Senatus (**Rİ22**; **Rİ23**), Demos (**Rİ20**, **Rİ21**) ve Serapis (**Rİ24**, **Rİ25, Rİ26**) tasviri yer almaktadır. Arka yüzlerde yer alan tiplerin bazıları Commodus zamanında görev almış diğer *magistratus*'ların sikkeleriyle benzerlik göstermektedir. Fakat Glykon'un olduğu seri (**Rİ26**), Thyateira sikkelerinde sadece bu *magistratus*'un zamanında darp edilmiştir. Ayrıca Hades'in Persephone'yi kaçırma sahnesinin olduğu sikke tipi de kentte ilk olarak Moskhianos Philippos'un *magistratus*'luğunda basılmıştır (**RİP63**). Moskhianos Philippos'un darp ettiği sikke serilerinde Marcus Aurelius ile ortak imparator olduğu dönemden farklı olarak Commodus'un sakallı olduğu ve daha olgun bir portreye sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum Commodus'un imparator olduğu dönemde kentte görev yapan diğer *magistratus*'ların sikke serilerinde de gözlemlenmektedir.

Titus Aurelius Barbaros

Commodus zamanında Titus Aurelius Barbaros'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş farklı sikke serileri bulunmaktadır. Bu sikkelerin ön yüzlerinde genellikle Commodus, fakat bir seride Senatus büstü diğer bir seride ise Serapis yer almaktadır. Arka yüzlerde ise Apollon *Tyrimnaios* (**RİP70, RİP73, RİP74**), Athena ile Asklepios (**RİP28, RİP71**), Athena ile Hephaistos (**RİP72**), Athena (**RİP27**) ve Lykos Nehir Tanrısı (**RİP28**) gibi sikke tipleriyle karşılaşılmaktadır. Commodus Dönemi'nde kentte sikke darbı konusunda görev alan diğer *magistratus*'lar gibi Titus Aurelius Barbaros da benzer sikke tiplerini tercih etmiştir. Fakat tapınak içerisinde Apollon *Tyrimnaios*'un olduğu sikke tipi sadece bu *magistratus* tarafından basılmıştır.

Marcus Aurelius Athenaios

Thyateira'da yazıtlarda da karşımıza çıkan ve kentte farklı kamusal görevlerde bulunmuş aynı zamanda *asiarkhes* olarak da görev yapmış olan hatip Marcus Aurelius Athenaios'un[1567], Commodus zamanına tarihlenen farklı serilerde adına rastlamaktayız. Bu serilerin ön yüzlerinde Commodus, arka yüzlerinde ise Apollon *Tyrimnaios* (**RİP77**), Tykhe (**RİP78**) , Kybele (**RİP80**), Hephaistos ile Athena (**RİP76**) ve Asklepios ile Apollon *Tyrimnaios* (**RİP75**) gibi farklı sikke tipleri yer almaktadır. Fakat Marcus Aurelius Athenaios'un *magistratus*'luğunda darp edilen sikkelerden belki de en önemlisi Asklepios ile Apollon *Tyrimnaios*'un birlikte tasvir edildiği seridir. Bu seride dikkat çeken ayrıntılardan biri sikkenin solunda yer alan Asklepios'un, Apollon *Tyrimnaios*'a göre daha büyük betimlenmiş olmasıdır[1568].

II. Artemidoros Phlorus

Commodus Dönemi'nde üç farklı seride adı geçmektedir. Bu serilere baktığımızda iki sikkenin farklı birimde darp edildiği anlaşılmaktadır. Marcus Aurelius Athenaios'un isminin geçtiği Apollon *Tyrimnaios* ile Asklepios'un olduğu serinin bir benzerine II. Artemidoros Phlorus'un *magistratus*'luğunda darp edilen bir sikkede de rastlanmaktadır (**RİP81**). Bunun yanı sıra kent sikkelerinde tanrıların bir arada tasvir

[1567] TAM V, 2 954; TAM V, 2 957. Ayrıca bkz. BMC Lydia, s. cxxiii.
[1568] Bkz. 5.2.1.1.1.4. Asklepios; 5.2.1.1.9. *Homonoia* sikkeleri.

edildiği serilerden biri de onun *magistratus*'luğunda darp edilmiştir (**RİP82**). Commodus zamanında darp edilen diğer bir seride ise Tykhe yer almaktadır (**RİP83**). Son olarak kentte bulunmuş bir yazıta göre II. Artemidoros Phlorus, Thyateira'da farklı kamusal görevlerde bulunmuştur[1569].

ΑΛΙ (…)

Thyateira darplarında bu *magistratus*'un adına sadece Crispina'ya ait tek bir seride rastlanmaktadır (**RİP91**).

Septimius Severus (MS 193-211)

Asiatikos Hermogenes

Septimius Severus zamanında görev alan Asiatikos Hermogenes'in adının geçtiği birden fazla sikke serisi bulunmaktadır. Kentte darp ettiği sikkelerde yer alan tiplerin tanrı gruplarından oluştuğu gözlemlenmektedir. Bu seriler arasında Asklepios ile Apollon *Tyrimnaios* (**RİP101**); Athena ile Hephaistos (**RİP97**); Apollon *Tyrimnaios*, Athena ve Zeus (**RİP99**) gibi farklı sikke tipleri yer almaktadır. Ayrıca Septimius Severus'un zaferini konu alan bir seri yine Asiatikos Hermogenes'in *magistratus*'luğunda basılmıştır (**RİP 102**). Septimius Severus Dönemi'nde sikke darbından sorumlu olan bu *magistratus* iki farklı birimde sikke darp etmiştir[1570]. Ayrıca kentte bulunmuş bir onurlandırma yazıtında Asiatikos Hermogenes'in ismine de rastlanmaktadır[1571].

Septimius Severus Dönemi (MS 193-211)-Caracalla Dönemi (MS 198-217)

II. Moskhos

Septimius Severus ve Caracalla sikkelerinde adı geçmektedir. Septimius Severus zamanına ait iki sikkede *II. Moskhos*'un adına rastlamaktayız. Bu sikke serilerinden birinin ön yüzünde Septimius Severus, arka yüzünde ise Tykhe yer almaktadır (**RİP105**). İkinci seri Apollon *Tyrimnaios* ve Asklepios'un olduğu Pergamon ile yapılan *homonoia* darbıdır (**RİP104**). Caracalla zamanında ise tek bir sikke serisinden

[1569] BMC Lydia, s. cxxiii.
[1570] Bennett, 2014: s. 42 dn. 317.
[1571] TAM V, 2 953.

sorumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu seride arka yüzde Apollon *Tyrimnaios* ve Asklepios yer almaktadır (**RİP129**).

Septimius Severus (MS 193-211)-Geta-Caracalla Dönemi (MS 198-217)

Kuintos Aurelius Glykon Bakhios[1572]

Kuintos Aurelius Glykon Bakhios *magistratus*'luğunda basılan sikkelerin arka yüzlerinde hanedan üyelerinin tasvir edildiği seriler öne çıkmaktadır. Septimius Severus zamanında darp edilen serilerin birinde arka yüzde Geta ve Caracalla tasvir edilmektedir ve aralarında bir sunak yer almaktadır (**RİP107**). İkinci seride Geta ve Caracalla'nın portresi bir kartalın kanatlarının üzerinde durmakta ve aralarında cepheden Nike betimi yer almaktadır (**RİP109**). Son seride ise Septimius Severus'un, Caracalla'nın ve Geta'nın büstü yine bir kartalın kanatları üzerinde tasvir edilmiştir (**RİP108**). Bunun dışında Kuintos Aurelius Glykon Bakhios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş serinin ön yüzünde Iulia Domna, arka yüzünde ise Dionysos'un yer almaktadır (**RİP118**). Caracalla'ya ait bir seride de Kuintos Aurelius Glykon Bakhios'un adı geçmektedir (**RİP130**). Bunların dışında Plautilla'ya ait bazı sikke serileri yine bu *magistratus* zamanında darp edilmiştir (**RİP139, RİP140**).

[1572] Bu *magistratus* ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bennett, bu konuda Aurelius Glykon ve Glykon Bakhios olmak üzere iki farklı *magistratus*'tan bahsetmektedir (Bennett, 2014: s. 126). Bunun nedeni sikke serilerinde bu *magistratus* ile alakalı farklı lejantların görülmesidir. Fakat Hochard, bu sikke tiplerini Kuintos Aurelius Glykon Bakhios adı altında değerlendirmiştir. Sikkelerde bu *magistratus* ile ilgili ΕΠΙ CTPA KY ΑΥΡ ΓΛΥΚΩΝΟC ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ (**RİP107**), ΕΠΙ CTPA ΓΛΥΚΩΝΟC ΒΑΚ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ, ΕΠΙ CTPA ΓΛΥΚΩΝΟC ΒΑΧΚ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ (**RİP117**) ve ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC Β ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ (**Rİ130**) gibi farklı lejantlara da rastlanmaktadır. Fakat bir seride belki de bu karışıklığı önleyecek ΕΠΙ CTP KY ΑΥ ΓΛΥΚΩΝΟC ΒΑΚΧ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ lejantı yer almaktadır (**RİP108**). Muhtemelen Hochard bu lejantı dikkate alarak bu tipleri tek bir *magistratus* adı altında incelemiş olmalıdır. Dolayısıyla çalışmamızda da bu durum dikkate alınmıştır (Lejantlar için ayrıca bkz. **Tablo 16**).

Caracalla Dönemi (MS 198-217)

Aurelius Glykon Loukios

Iulia Domna'ya ait iki seri (**RİP115**, **RİP116**) ile Caracalla'ya ait bir seri (**RİP125**) Aurelius Glykon Loukios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiştir. Bu serilerin arka yüzlerinde Caracalla ile ilgili betimler yer almaktadır. Bir seride Caracalla ile Apollon *Tyrimnaios* birlikte tasvir edilmektedir (**RİP116**). Bu sikkenin bir benzeri ise yine Aurelius Glykon Loukios *magistratus*'luğunda darp edilmiş olan Caracalla'ya ait bir seride görülmektedir (**RİP125**). Iulia Domna'ya ait diğer seride ise Caracalla dört nala giden bir atın üzerinde betimlenmektedir (**RİP115).**

Macrinus Dönemi (MS 217-218)- Diadumenianus Dönemi (MS 218)

Marcus Aurelius Diadokhos

Thyateira'daki yazıtlardan Marcus Aurelius Diadokhos'un, *equites (hippikos)* sınıfına mensup olduğu ve hatip Marcus Aurelius Athenaios'un kızı Aurelia Hermonassa ile evli olduğu anlaşılmaktadır[1573] (**Tablo 19**). Kent darplarında ise Macrinus'a ve Diadumenianus'a ait sikke serilerinde adına rastlamaktayız. Macrinus'a ait bir seride Kent Tykhe'si ayakta durmakta; elinde Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini tutmaktadır (**RİP150**). Diğer seride ise arka yüzde Macrinus ve Diadumenianus aralarında ise Apollon *Tyrimnaios* yer almaktadır (**RİP148**). Benzer bir seriye yine onun *magistratus*'luğunda darp edilmiş Diadumenianus'a ait bir sikkede rastlamaktayız (**RİP152**). Bu iki serinin birimlerinin yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Elagabalus Dönemi (MS 218-222)

Clo(...) Aurelius Dionysios

Elagabalus zamanında darp edilmiş farklı serilerde bu *magistratus*'un adına rastlamaktayız. Onun *magistratus*'luğunda darp edilen seriler genellikle kent darplarında görülen genel tiplerden oluşmaktadır. Özellikle Elagabalus'a ait serilerdeki betimlerin Caracalla zamanında Thyateira sikkelerinde karşılaştığımız

[1573] Clerc – Zakas, 1900: s. 127 no. 18; IGR IV 1230 = TAM V, 2 950; Keil – Premerstein, 1911: s. 25 no. 48; IGR IV 1231; TAM V, 2 951.

tiplerin benzerleri olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda bu serilerden birinde imparator dört nala giden bir atın üzerinde tasvir edilmektedir (**RİP163**). Bir diğer seride ise Elagabalus, Tykhe ve Nike ile birlikte betimlenmektedir. Tykhe elinde tuttuğu Apollon *Tyrimnaios*'un heykelini imparatora uzatmaktadır (**RİP162**). Fakat bu serilerin dışında Apollon'un olduğu bir sikke tipi (**RİP164**)ise ilk kez ve sadece Clo (…) Aurelius Dionysios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiştir. Ayrıca Hades'in Persephone'yi kaçırma sahnesinin betimlendiği seri ile (**RİP160**), Apollon'un *quadriga* serisi (**RİP161**) ve Lykos Nehir Tanrısı'nın olduğu bir diğer seri de yine Clo (…) Aurelius Dionysios'un *magistratus*'luğunda (**Rİ70**) darp edilmiştir.

Tiberius Claudius Stratoneikianos

Tiberius Claudius Stratoneikianos *magistratus*'luğunda darp edilmiş farklı sikke serileri bulunmaktadır. Iulia Soaemias'a (**RİP184, RİP185, RİP186**) ve Elagabalus'a ait bazı serilerde Tiberius Claudius Stratoneikianos'un adına rastlamaktayız. Elagabalus zamanında kent darplarında en önemli sikke serilerinin Tiberius Claudius Stratoneikianos *magistratus*'luğunda basıldığını söyleyebiliriz. Çünkü bu serilerin bazıları *agonistik* tiplerden oluşmaktadır (**RİP166**, **RİP167**, **RİP185**, **RİP187**). Thyateira sikkelerinde de ilk olarak Elagabalus Dönemi'nde görülmeye başlayan *agonistik* tipler bu *magistratus* tarafından darp edilmiştir. Diğer sikke tipleri arasında Helios (**RİP186**) ve Nemesis (**RİP165**, **RİP184**) gelmektedir.

Elagabalus-Severus Alexander (Caesar) Dönemi

Aurelius Kentauros Dionysios

Aurelius Kentauros Dionysios, ilk olarak Elagabalus'un imparator olduğu, Severus Alexander'in ise Caesar olduğu dönemde sikke darbından sorumludur. Fakat Severus Alexander imparator olduğu dönemde de Aurelius Kentauros Dionysios'un *magistratus*'luğunda darp edilmiş seriler bulunmaktadır. Severus Alexander'in Caesar olduğu dönemde basılan serilerden ikisinin ön yüzünde Elagabalus ile Severus Alexander birlikte tasvir edilmektedir. Dolayısıyla arka yüzleri farklı olan bu iki sikkenin ön yüzlerinde aynı kalıbı kullandıkları anlaşılmaktadır. Arka yüzlerde bir seride Apollon *Tyrimnaios quadriga'*da ayakta cepheden Helios gibi betimlenmiştir (**RİP190**). Diğer seride ise Apollon *Tyrimnaios* tapınak içerisinde yer almaktadır

(**RİP188**). Son olarak tapınak içerisinde bir tahtta oturan Athena'nın olduğu seri yine onun *magistratus*'luğunda basılmıştır (**RİP189**). Fakat bu serinin diğer serilerden farkı Athena bu sikkede Nike yerine *palladium* tutmaktadır. Severus Alexander'in imparator olduğu dönemde basılan seriler arasında ise Helios'un (**RİP191**), Hekate-Selene'nin (**Rİ71**) ve Apollon *Tyrimnaios*'un (**RİP192**) olduğu seriler dikkat çekicidir. Apollon *Tyrimnaios*'un *quadriga* serisi Helios'un olduğu seri ile tipolojik açıdan benzerlik göstermektedir. Bu iki sikkeyi birbirinden *quadriga*'yı çeken hayvanlar ve Helios'un elinde tuttuuğu *globus* ile Apollon *Tyrimnaios*'un elinde tuttuğu çifte balta ayırmaktadır. Hekate-Selene'nin olduğu seri ise sadece bu *magistratus* tarafından darp edilmiştir. Bu seriler Thyateira sikkelerinde ilk kez karşımıza çıkmaktadır.

Severus Alexander Dönemi (MS 222-235)

L. Marcus Pollianus

Severus Alexander'e ait birçok seri L. Marcus Pollianus, *magistratus*'luğu sırasında darp edilmiştir. Bu seriler arasında Herakles'in Nemea Aslanı *mythos*'u (**RİP195**) ve Bellerophontes ile Khimera *mythos*'unun (**RİP196**) tasvir edildiği iki seri dikkat çekicidir. Ayrıca Zeus'u Thyateira sikkelerinde genellikle Zeus *Lydios* tipiyle görmekteyiz. Fakat ön yüzde Severus Alexander'in olduğu bir serinin arka yüzünde diğerlerinden farklı olarak tahtta oturan Zeus tipi ile karşılaşılmaktadır (**RİP200**). Son olarak bir tapınak içerisinde Tykhe'nin? ya da Artemis'in? yer aldığı seri L. Marcus Pollianus, *magistratus*'luğunda darp edilmiştir (**RİP201**). Ayrıca .L. Marcus Pollianus, ata binen Apollon *Tyrimnaios* (**RİP198**), yılan tutan Apollon (**RİP197**), Lykos Nehir Tanrısı ve boğa gibi (**RİP199**) Thyateira sikkelerinde rastladığımız genel sikke tiplerini içeren sikkeler de darp etmiştir.

Gaius Arountius Antoninus

Severus Alexander zamanında darp edilen sikkelerde ismine rastlamaktayız. Gaius Arountius Antoninus'un *magistratus*'luğunda basılmış üç farklı seri vardır. Bu seriler arasında en dikkat çekici olanı ise sadece onun *magistratus*'luğunda darp edilmiş olan

Amphion, Zethus ve Dirke'nin hikâyesinin tasvir edildiği sikke serisidir[1574] (**RİP20**3). Diğer iki sikke serisi kent sikkelerinde sıklıkla karşılaştığımız yüksek bir birimde basılmış olan Lykos Nehir Tanrısı ve boğa'nın (**Rİ72**) olduğu sikke tipi ile Apollon *Tyrimnaios'*un olduğu seridir (**RİP202**). Ayrıca kentteki bir yazıtta Gaius Arountius Antoninus'un adına rastlanılmaktadır[1575].

Maximinus-Maximus (Caesar) Dönemi (MS 235-238)

Marcus Aurelius Phaeinos

Maximinus'un ve Caesar olan Maximus'un sikke serilerinde Marcus Aurelius Phaeinos'un adı geçmektedir. Bu serilerde iki farklı birimin kullandığı gözlemlenmektedir. Serilerde yer alan tasvirler MS 2. yüzyıldan itibaren kent sikkelerinde karşılaştığımız Kybele (**Rİ74**), Aphrodite (**RİP221**), Apollon *Tyrimnaios* (**RİP220**), Demeter (**RİP223**), Tykhe (**RİP224**), Artemis (**RİP219**) ve Lykos Nehir Tanrısı (**Rİ75**) gibi sikke tiplerinden oluşmaktadır. Fakat bu serilerden birinde diğerlerinden farklı olarak. ön yüzde Maximinus yer almakta, arka yüzde ise solda Apollon *Tyrimnaios* ayakta durmakta, elinde defne dalı ve çifte balta tutmakta, sağda ise Maximinus ve Caesar olan Maximus tasvir edilmektedir. Aralarında ise altar bulunmaktadır (**RİP128**).

III. Gordianus Dönemi (MS 238-244)

T(…) Fabius Alphenus Apollinarios

III. Gordianus Dönemi'nde darp edilen farklı sikke serilerinde ve *homonoia* serilerinde **(Rİ77, Rİ78, Rİ79, Rİ80, RİP229, RİP230)** T(…) Fabius Alphenus Apollinarios'un adına rastlamaktayız. Yüksek birimlerde sikke darp etmiştir. Bu seriler ön ve arka yüz açısından çeşitlilik arz etmektedir.

[1574] BMC Lydia, s. cxxix.
[1575] TAM V, 2 915.

I. Philippus Dönemi (MS 244-249)

A (...) O (...) Arkhimedes

İlk olarak I. Philippus'a ait sikke serilerinde bu *magistratus*'un adına rastlamaktayız. (**RİP236**). Ayrıca II. Philippus'a (**RİP237**) ve Marcia Otacilia Severa'ya (**RİP241**) ait seriler de bu *magistratus* zamanında darp edilmiştir. Bunların dışında II. Philippus sikkesinin arka yüzünde yer alan yılan tutan Apollon ile Tykhe'nin birlikte betimlendiği sikke serisi (**RİP236**) de ilk kez onun *magistratus*'luğu zamanında basılmıştır.

Aurelius Nikomedes

I. Philippus ve Marcia Otacilia Severa sikkelerinde adına rastlamaktayız. Bunlardan birinde ön yüzde Senatus büstü, arka yüzde ise Lykos Nehir Tanrısı (**Rİ81**) yer almaktadır. I. Philippus'a ait bir serinin arka yüzünde ise Tykhe yer almaktadır (**RİP232**) ve elinde Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini tutmaktadır. Son olarak Marcia Otacilia Severa'ya (**RİP240**) ait sikke de yine bu *magistratus* zamanında darp edilmiştir.

Oktabios Artemidoros

Valerianus'un, Gallienus'un ve Salonina'nın sikke serilerinde adına rastlamaktayız. Valerianus zamanında *agonistik* tiplere ait bir seride ismi geçmektedir (**RİP243**). Gallienus Dönemi'ne tarihlenen Apollon *Tyrimnaios* ile Efes Artemis'inin yer aldığı tek bir seri (**RİP245**) ile Salonina'a ait iki farklı seride benzer bir şekilde Oktabios Artemidoros'un adına rastlamaktayız. Bu serilerden birinde yılan tutan Apollon (**RİP246)**, diğerinde ise Demeter yer almaktadır **(RİP247**).

Philadelphos

MS 3. yüzyıla tarihlenen ön yüzde Senatus'un, arka yüzde ise Tykhe'nin yer aldığı seride bu *eponymos*'un adıyla karşılaşmaktayız (**Rİ69**)[1576].

[1576] Bennett, 2014: s. 43,138.

5.2.3. Birimler

Roma İmparatorluk Dönemi kent sikkelerinde bronz emisyonlarda birim olarak *as*'ın karşılığı olan *assarion* kullanılmaktadır[1577]. Thyateira'nın Roma İmparatorluk Dönemi darplarında da genel olarak bu birim esas alınmıştır. Birimlerin sınıflandırılmasında ilk olarak çaplar dikkate alınmıştır ve ağırlıklarla da bu durum desteklenmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi Thyateira sikkelerinde genel olarak beş birim kullanıldığı tespit edilmiştir (**Tablo 11**). Bununla ilgili bir birim tablosu oluşturulmuştur. Fakat çaplar ve ağırlıklar konusunda Hellenistik Dönem darplarında olduğu gibi medyan ağırlıkları esas alınmıştır. Farklı çap ve ağırlığa sahip az sayıda sikke benzer bir şekilde bu sınıflandırmanın dışında tutulmuştur.

Küçük Asya'daki kent sikkelerinde olduğu gibi Thyateira'da Iulius Claudius Hanedanı zamanında küçük birimlerde sikkeler darp edilmiştir[1578]. Claudius zamanında 20 mm (**D)** (1,5 *assaria*) tek birim; Nero zamanında 17-15 mm (**E**) ile 20 mm (**D**) olmak üzere iki birim kullanılmıştır[1579]. Benzer bir durum Flavius Hanedanı zamanında basılmış sikke serileri için de geçerlidir[1580]. Vespasianus zamanında darp edilen sikke serilerinde tek birim (**D**) görülmektedir. Titus Dönemi'nde **D** biriminde, Domitianus Dönemi'nde ise **D** ve **E** biriminde sikkeler basılmıştır.

[1577] Harl, 1987: s. 18; Butcher, 1988: 33; MacDonald, 1989: 21; Zajac, 2019: s. 31.
[1578] Johnston, 1985: s. 97.
[1579] RPC I, s. 405; Bennett, 2014: s. 54.
[1580] RPC II, s. 147.

	37 mm ve üstü (A) 37,00-49,00 g	**36-30 mm (B) 25,00 g-17,00g**	**30-25 mm (C) 15,00 g-8,00 g**	**25-19mm (D) 7,00 g-4,50 g**	**19-14 mm (E) 3,00g-2,50 g**
Claudius (MS 41-54)				**X**	
Nero (MS 54-68)				**X**	**X**
Vespasianus (MS 68-79)				**X**	
Titus (MS 79-81)				**X**	
Domitianus (MS 81-96)				**X**	**X**
Traianus (MS 98-117)		**X**	**X**	**X**	
Hadrianus (MS 117-138)		**X**			
Marcus Aurelius (MS 161-180)	**X**	**X**	**X**		
Lucius Verus (MS circa 161-169)	**X**				
Commodus (MS 161-169)	**X**	**X**	**X**	**X**	
Septimius Severus (MS 193-211)	**X**				
Caracalla (MS 198-217)	**X**				
Geta (MS 209-212)				**X**	
Macrinus (MS 217-218)					
Diadumenianus (MS 218)					
Elagabalus (MS 218-222)	**X**		**X**	**X**	
Severus Alexander (MS 222-235)	**X**	**X**	**X**	**X**	
Maximinus (MS 235-238)	**X**		**X**		
Maximus			**X**		**X**
III. Gordianus (MS 238-244)	**X**		**X**		
I. Philippus (MS 244-249)	**X**	**X**			

II. Philippus (MS 247-249)				**X**	
I. Valerianus (MS 253-260)	**X**				
II. Valerianus (MS 256–258)					**X**
Gallienus (MS 253-268)		**X**			

Tablo 11 Roma İmparatorluk Dönemi Bronz Sikkelerin Birim Tablosu

RPC III, Traianus ve Hadrianus dönemlerine tarihlendirilen sikke serilerini beş birim olarak vermektedir[1581]. Traianus'a ait serilere bakıldığında **B** ve **C** biriminde sikkeler darp ettiği gözlemlenmektedir. Hadrianus'a ait sikke serisi ise **B** biriminde basılmıştır.

Marcus Aurelius, Lucius Verus ve Commodus zamanında darp edilen sikke serilerinin genel olarak farklı birimlerde sikke darp ettikleri görülmektedir. Marcus Aurelius ve Commodus zamanında kentte sikke darbından sorumlu çok sayıda *magistratus* bulunmaktadır. Marcus Aurelius'un Caesar olduğu dönemde sadece **C** biriminde, imparator olduğu dönemde ise **A** ve **B** biriminde sikke darp edilmiştir. Marcus Aurelius'un, Commodus ile ortak imparatorluğu zamanında ise darp edilen serilerde genellikle iki birim kullanılmıştır. Genel olarak 36-30 mm (**B**), bazı serilerde ise 40-45 mm (**A**) kullanıldığı gözlemlenmektedir[1582]. Commodus'un imparator olduğu dönemde ise dört birim kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak **A** ve **B** biriminde sikkeler darp edilmiştir. Bazı serilerin ise **C** ve **D** biriminde basıldığı gözlemlenmektedir. Crispina sikkelerinde ise iki (**C** ve **D)** birim kullanılmıştır. Lucius Verus'un sikkelerinde ise tek (**A)** birim kullanılmıştır.

Septimius Severus, Caracalla ve Elagabalus Dönemi'nde sikkelerin çaplarının 40-45 mm'ye (**A**) kadar yükseldiği gözlemlenmektedir. Özellikle Caracalla Dönemi'nde sikkelerin çaplarının 45-50 mm aralığında olduğu görülmektedir. Bu sikkelerin ağırlıkları da çaplarına paralellik göstermektedir. Fakat sikke çapının 25-20 mm aralığında olan **D** biriminde darp edilmiş yarı otonom ve imparator portreli

[1581] RPC III s. 220.
[1582] Bkz. 5.2.2. *Magistratus*'lar.

sikkelere de yine bu dönemde rastlamaktayız. Özellikle Elagabalus zamanında darp edilen sikke serileri arasında sikke emisyon hacminin en geniş olduğu arka yüzde Athena'nın yer aldığı seri **D** biriminde basılmıştır. Elagabalus zamanında özellikle *agonistik* tiplerin yer aldığı bazı serilerde ve arka yüzlerde imparatorla ilgili olan sikkelerde sikke çapının 40-45 mm (**A**) aralığında olduğu görülmektedir. Ayrıca sikke çaplarının 20-25 mm (**D**) aralığında olduğu küçük birimlerde darp edilmiş *agonistik* tiplere de yine sikkelerde rastlamaktayız. Elagabalus zamanında yoğun olarak basılan ve arka yüzde Athena'nın yer aldığı sikke tipinin ise **C** ve **D** birimlerinde darp edildikleri görülmektedir.

Severus Alexander zamanında da Elagabalus Dönemi'nde olduğu gibi farklı seriler bulunmaktadır. **A** biriminde darp edilen sikkeler, Apollon *Tyrimnaios*'un ve Helios'un olduğu serilerden, mitolojik hikâyeleri konu alan ve kentle ilişkili sikke tiplerinden oluşmaktadır. Bunun dışında bu dönemde yoğun olarak **C** ve **D** biriminde basılmış çok sayıda sikke serisi bulunmaktadır. Bunlar kentte sıklıkla karşılaştığımız genel tiplerdir. Severus Alexander zamanında yoğun olarak darp edilmiş arka yüzde Tykhe'nin olduğu serinin **C** ve **D** olmak üzere iki farklı birimde basıldığı görülmektedir. Kısacası Severus Alexander'e ait sikke serilerinde dört farklı birim kullanıldığı gözlemlenmektedir.

Maximinus'a ait sikke serilerinde **A** ve **C** olmak üzere iki birim kullanıldığı görülmektedir. Maximus'un Caesar olduğu dönemde darp edilen serilerin de **C** ve **E** birimde basıldığı gözlemlenmektedir. III. Gordianus, Valerianus ve I. Philippus zamanında darp edilen serilerin genellikle **A** biriminde darp edildiği anlaşılmaktadır. Özellikle Gordianus zamanında basılmış *homonoia* darplarının yüksek birimlerde basıldığı gözlemlenmektedir[1583]. Fakat III. Gordianus'un ve I. Philippus'un genel olarak sikke serilerinde iki farklı birim kullanıldığı görülmektedir. Gallienus'a ait serilerde ise sadece **B** biriminde olmak üzere tek birimde seriler basılmıştır.

[1583] Bennett, 2014: s. 47.

Sikke darplarında görülen yüksek birimlerin genellikle tipolojiyle paralellik gösterdiği gözlemlenmektedir[1584]. Thyateira sikkelerinde ise benzer bir şekilde tipolojik açıdan bakıldığında arka yüzlerde imparatorların tasvir edildiği tiplerle[1585], kentte tapınım gören Apollon *Tyrimnaios*'un olduğu serilerin genellikle yüksek birimlerde darp edildiği görülmektedir. Bunun dışında Elagabalus zamanında basılmış bazı *agonistik* tipler'e ait serilerle III. Gordianus Dönemi'ne tarihlendirilen *homonoia* sikkeleri de benzer bir şekilde yüksek birimde basılmıştır. Fakat kent sikkelerinde sıklıkla karşılaştığımız standart tipler ise küçük birimlerde darp edilmiştir[1586]. MS 2. yüzyıl ile MS 3. yüzyıl arasına tarihlenen serilerin genellikle **D** ve **C** biriminde darp edildiği anlaşılmaktadırBronz emisyonlar konusunda Pergamon *conventus*'unda yer alan kentler birim açısından paralellik göstermektedir[1587]. Thyateira bağlamında da kentin bronz sikkeleri incelendiği Roma İmparatorluk Dönemi'nde genel itibarıyla beş farklı birimin kullanıldığı sonucu da bu ayrımı açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bronz emisyonlar dışında Hellenistik Dönem'de olduğu gibi kentte darp edilen tek gümüş sikke serisi *cistophorus*'lardır. Hadrianus zamanında basılan bu serilerin 10,55 g olduğu bilinmektedir.

Pergamon *conventus*'unda yer alan Germe, Nakrasa, Hierokaisareia ve Thyateira sikkelerinin birimlerinde artış gözlemlenmektedir[1588]. Sikke tipolojisinin de artmaya başladığı bu dönemde sikke çaplarının 15-17 mm'den 27-30 mm'e kadar yükseldiği görülmektedir[1589] (**Tablo 11**). Bu durum Traianus zamanında darp edilen sikkelerde görülmeye başlanmıştır. Fakat esas olarak sikke birimlerindeki artış Antoninus Hanedanı zamanında ve daha sonra Severus Hanedanı Dönemi'nde basılan serilerde gözlemlenmektedir. Çapları ve ağırlıkları 40-45 mm ve hatta 49 mm kadar yükselen ve madalyon olarak adlandırabileceğimiz yüksek birimlerde

[1584] Johnston, 1997: s. 1-2.
[1585] Bennett, 2014: s. 48-49.
[1586] Bennett, 2014: s. 49.
[1587] Zajac, 2019: s. 40.
[1588] Zajac, 2019: s. 35.
[1589] RPC III, 220.

basılmış sikke serileri bulunmaktadır. Fakat bununla birlikte kent darplarında küçük birimlerde darp edilmiş serilere de devam edilmiştir.

5.2.4. Lejantlar

Roma İmparatorluk Dönemi'nde MS 1. yüzyıl sonunda darp edilen sikkelerin lejantlarında Hellenistik Dönem sikkelerinde olduğu gibi kentin *ethnikon*'u *genetivus* plural hâliyle görülmektedir. Fakat bazı serilerde iotanın uzamasından dolayı ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ lejantıyla karşılaşmaktayız ve ilk olarak Iulius-Claudius Hanedanı zamanında darp edilen sikkelerde rastlamaktayız. Ayrıca MS 1. yüzyıla tarihlenen bazı yarı otonom serilerde ve MS 2. yüzyılda Marcus Aurelius'a ait farklı sikke serilerinde ve özellikle yarı otonom serilerde, Faustina ve Crispina sikkelerinde, son olarak Commodus zamanında farklı *magistratus*'lar tarafından darp edilen bazı serilerde yine bu lejant sikkelerde yer almaktadır[1590]. Fakat MS 3. yüzyıla tarihlenen bir sikke serisinde olduğu gibi sikke küçük birimde basıldığı için lejant ΘΥΑΤΙΡ şeklinde yarım bırakılmıştır (**Rİ60**). Bir diğer seride ise ΘΥΑΤΙΡΗ lejantı şeklinde görülmektedir (**Rİ26**)[1591]. Bunların dışında MS 1. yüzyılda arka yüzde Agrippina'nın olduğu Claudius'a ait sikke serisinde diğerlerinden farklı olarak ΘΥΑΤΙΡΗΝΟΙ lejantı görülmektedir. Bazı serilerde ise hem ön hem de arka yüzlerde ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ lejantına rastlamaktayız (**Rİ26**). Son olarak ön yüzlerde Kent Tykhe'sinin olduğu serilerde Tykhe'nin kenti sembolize ettiğini ifade eden ΘΥΑΤΕΙΡΑ lejantı genellikle ön yüzlerde görülmektedir. Fakat Domitianus'a ait bir sikke serisinde Tykhe betimi arka yüzde yer almaktadır ve ΘΥΑΤΕΙΡΑ lejantı da arka yüzde görülmektedir.

Lejantlar imparatorlara ait serilerin kronolojisine de ışık tutmaktadır. Thyateira'da Nero zamanında darp edilen arka yüzde çifte baltanın yer aldığı serinin ilk olarak Nero'nun Caesar olduğu dönemde basıldığı ve daha sonra imparator olduğu dönemde de bu durumun devam ettiği, Nero'nun portresinde görülen farklılığın yanı sıra ön yüzde yer alan ΝΕΡΩΝ ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ ΓΕΡ ve ΝΕΡΩΝ ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ CEBA lejantından anlaşılmaktadır. Benzer bir durum Domitianus

[1590] Bkz. **Tablo 16** *Magistratus*'ların Listesi.
[1591] Leschhorn – Franke, 2002: s. 257.

zamanında darp edilmiş arka yüzde Nike'nin yer aldığı sikke tipinde de görülmektedir. İlk olarak ön yüzdeki ΔOMITIANOC KAICAP lejantından anlaşıldığı üzere bu sikke tipi olarak Domitianus'un Caesar olduğu dönemde basılmıştır. ΔOMITIANOC KAI CE ΓEPMANIKOC lejantından anlaşıldığı üzere de bu durum Domitianus'un imparator olduğu dönemde de devam etmiştir.

Traianus zamanından itibaren yukarıda da bahsetmiş olduğumuz gibi arka yüzlerde sadece kentin *ethnikon*'u değil *magistratus* isimleri ve memuriyetleri de görülmektedir ve MS 3. yüzyıla kadar Thyateira sikkelerinde bu durum devam etmiştir. Dolayısıyla *magistratus* isimleri kent darplarında özellikle yarı otonom serilerin tarihlendirilmesinde kriterlerden birini oluşturmaktadır. Pergamon'da, Traianus zamanında darp edilen bir seride ön yüzde lejantta AY NEP TPAIANO CEB ΠEP (Γ) ΦIΛIOC ΔIA Zeus Philios yer almaktadır[1592]. Thyateira'da Traianus Dönemi'nde darp edilen *homonoia* serisinin ön yüzünde ise AY NEP TPAIANON [CE] ΓEP ΔAKI ΦIΛION ΔIA lejantı görülmektedir. ΦIΛION ΔIA, Zeus *Philios* ile dolayısıyla Pergamon'la bağlantılı olduğunu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu iki kent arasında yapılan *homonoia* bağlamında Thyateira'nın, Asia Eyaleti'nin en büyük üç kentinden biri olan Pergamon'un, Traianus zamanında aldığı *neokoros* unvanını tanıdığına işaret ediyor olduğu düşünülmektedir[1593]. Kısacası iki kent arasındaki *homonoia* bağlamında kurulan ilişki hem arka yüzde yer alan tipoloji ve lejantla hem de ön yüzde yer alan ΦIΛION ΔIA lejantıyla görülmektedir.

Kentte darp edilen *homonoia* darplarında farklı lejantlar yer almaktadır (**Tablo 15**). Bazen lejantlar kentin *ethnikon*'u ile bazı serilerde ise OMONOIA lejantı ile başlamaktadır. Bazıları ise CMYPNAIΩN ya da ΠEPΓAMHNΩN lejantı ile başlamaktadır.

MS 1. yüzyıla tarihlenen yarı otonom bir seride lejant, bir tip olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu serilerde çelenk içerisinde ΘYATEIPHNΩN lejantı yer

[1592] RPC III, 1717.
[1593] Ayrıca bkz. Bönisch-Meyer, 2021: s. 50.

almaktadır. MS 2. yüzyılda Faustina ve Crispina sikkelerinde de benzer bir tipoloji görülmektedir. Fakat bu serilerde diğer seriden farklı olarak "ΘYATIPHNΩN" lejantı ile karşılaşılmaktadır. Bunun dışında MS 2. yüzyıla tarihlendirilen yarı otonom serilerde de benzer bir şekilde bu tip görülmektedir. *Agonistik* tipler'e ait bir seride ise *Augousteia agon'*u lejant olarak sikkenin arka yüzünde kısacası bir tip olarak yer almaktadır.

Homonoia darplarında kent *ethnikonu*'na genellikle arka yüzde rastlamaktayız. Fakat III. Gordianus'a ait bir seride ön yüzde ΘYATEIPHNΩN lejantı görülmektedir. Arka yüzde ise Thyateira hangi kent ile *homonoia* darbı gerçekleştirmişse o kentle birlikte Thyateira'nın *ethnikon*'u yer almaktadır. *Homonoia* ile ilgili kentte darp edilmiş serilerde arka yüzlerde *homonoia* yaptığı kentin adından önce ΘYATEIPHNΩN lejantı gelmektedir (**Tablo 15**)[1594].

İmparatorların kazandıkları zaferlerden sonra almış oldukları unvanlar Küçük Asya'da diğer kentlerde olduğu gibi Thyateira sikkelerinde de ön yüz lejantlarında yer almaktadır. Kent darplarında ilk olarak Domitianus sikkelerine ait bazı serilerde, İmparatorun Germanlara karşı kazandığı zaferden sonra aldığı *Germanicus* unvanını gösteren ΔOMITIANOC KAI CE ΓEPMANIKOC lejantını ön yüzlerde görmekteyiz. Lucius Verus'a ait kentte darp edilmiş serilerde de imparatorun *Armenicus* unvanına rastlamaktayız. Traianus'a ait kentte darp edilen ilk serilerde sadece AY NEP TPAIANON ya da AY NEP TPAIANON CE lejantı yer alırken; arka yüzde Apollon *Tyrimnaios*'un, Zeus *Lydios*'un ve Athena'nın olduğu üç farklı seride ön yüzde AY NEP TPAIANON CE ΓEP lejantı görülmektedir. Dolayısıyla bu seriler, imparatorun Germanlara karşı kazandığı zaferden sonra darp edilmiş olmalıdır. Fakat arka yüzde Athena'nın yer aldığı seriye ait bazı sikkelerde AY NEP TPAIANON [CE] ΓEP ΔAKI

[1594] Ephesos'un Pergamon ve Perinthos ile yapmış olduğu *homonoia* darplarında ve Ephesos'ta basılan bazı serilerin arka yüzlerinde kentlerin adı Ephesos'tan önce yer almaktadır. (Ephesos-Smyrna: RPC Online II, 1079; RPC Online II, 1085); (Ephesos-Perinthos: RPC Online VII.2, 633). Kyzikos ile Ephesos arasında yapılan *homonoia*'da da Kyzikos'ta darp edilen bazı serilerde Ephesos'un adı Kyzikos'tan önce gelmektedir (RPC Online IV.2, 678; RPC Online IV.2, 2658; RPC Online IV.2, 2336) Fakat Pergamon'un Ephesos ve Nikomedia ile yapılan *homonoia* darplarında Pergamon'un adı lejantta başta gelmektedir (Pergamon-Ephesos: RPC Online II, 920) (Pergamon-Nikomedia: RPC Online VII.1, 173.2).

ve AY NEP TPAIANOC KAI API CE ΓEP ΔA ΠAP lejantı ile de karşılaşmaktayız. Dolayısıyla bu sikke tipinin Traianus'un *Particus* unvanını aldıktan sonra da darp edilmeye devam edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra AY NEP TPAIANON [CE] ΓEP ΔAKI lejantı Athena'nın olduğu sikke tipinin yanı sıra iki farklı seride de görülmektedir. AY NEP TPAIANOC KAI API CE ΓEP ΔA ΠAP lejantına ise tek bir seride rastlamaktayız. Athena'nın yer aldığı sikke tipinde, imparatorun aldığı her unvandan sonra bu serinin lejantının değişmesi yani yeniden darp edilmesi bağlamında, Traianus zamanında kent darplarında sikke emisyon hacminin en geniş serilerinden biri olduğunu da söyleyebiliriz. Aynı zamanda lejantlarda yer alan bu unvanlar sikke serilerinin kronolojisini anlamamıza yardımcı olduğu için de önem arz etmektedir[1595].

5.2.5. Kontrmarklar

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira'da darp edilen sikkelerde kontrmarklar MS 1. yüzyıl ile MS 3. yüzyıl arasında görülmektedir. Özellikle Marcus Aurelius ve Commodus zamanında darp edilen sikke serilerinde yoğun olarak rastlanılmaktadır (**Tablo 12**).

Thyateira darplarında genellikle bir erkek portresinin yer aldığı kontrmarklar yoğunluktadır. İlk olarak MS 2. yüzyılda görülen bu kontrmarklar MS 3. yüzyıla kadar

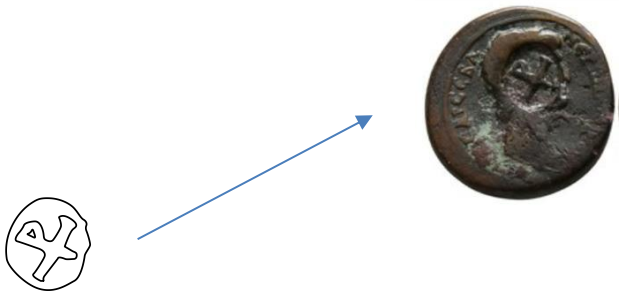

sikke serilerinde karşımıza çıkmaktadır (**Tablo 12**). Bunun yanı sıra yine MS 2. yüzyılda az da olsa bir figürün[1596] yer aldığı kontrmarklara da rastlamaktayız (**RİP88.4**).

[1595] Katalog'da yer alan Domitianus ve Traianus sikkelerinin ön yüz lejantları dikkate alınarak kronolojik bir sıralama yapılmıştır.
[1596] Commodus sikkesinde görülen bu erkek figürün Asklepios olduğu düşünülmektedir (Howgego, 2005: s. 157, no. 277).

Marcus Aurelius ve Commodus zamanında ilk olarak sikkelerde görülen ve birimleri ifade eden kontrmarklar[1597] dikkat çekicidir. Bunlardan biri Marcus Aurelius sikkesinin ön yüzüne vurulmuş olan ve muhtemelen birim işaretinin yer aldığı kontrmarktır (**RİP40.1**) (**Tablo 12**). Sigma harfi yer almaktadır[1598]. Benzer bir şekilde MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl aralığına tarihlenen yarı otonom serilerin bazılarında Δ harfi görülmektedir[1599]. Bu kontrmark yine ilk olarak MS 2. yüzyılda hem yarı otonom serilerde (**Rİ67.1; Rİ68.7**) hem de imparator portreli serilerde görülmektedir (**Tablo 12**). Benzer bir şekilde sikke serilerinde harfinin olduğu[1600] harfinin[1601] ve harfinin yer aldığı kontrmarklar da vardır (**Tablo 12**).

Nero'ya ait bir sikke serisinde ön yüzde X ve P harflerinden oluşan ve Nero'nun portresini kapatacak şekilde bir kontrmark vurulmuştur[1602] (**Tablo 12**). Bu şekilde iki sikke, kent darplarında tespit edilmiştir. Bunlar belki de *damnatio memoriae* ile ilgili olmalıdır. Çünkü Nero'nun öldükten sonra siyasi bir önlem olarak sikkelere kontrmark vurularak sikkelerin geçerliliğinin sağlandığı bilinmektedir[1603].

Kent darplarında MS 2. yüzyıldan itibaren bazı serilerde ΘY monogramını gösteren kontrmarkı görülmektedir[1604] (**Tablo 12**). Bu kontrmark ilk olarak Traianus'a ait bir seride karşımıza çıkmaktadır (**RİP18**). Bunun yanı sıra Marcus Aurelius zamanında darp edilmiş yarı otonom bir seride (**RİI4**), Commodus'a ait bir sike serilerinde (**RİP64**, **RİP73, RİP82**) ve daha sonra MS 3. yüzyılda Caracalla'ya, Iulia Mamaea'ya (**RİP217**), Elagabalus'a (**RİP170**, **RİP172a)**, Severus Alexander'e

[1597] Howgego, 2005: s 58.
[1598] Howgego, 2005: s. 282, no. 811.
[1599] Howgego, 2005: s. 277, no. 795.
[1600] Howgego, 2005: s. 265, no. 763.
[1601] Howgego, 2005: s. 290, no. 829.
[1602] Howgego, 2005: s.232, no. 641.
[1603] Howgego, 2005: s. 5.
[1604] Howgego, 2005: s. 277, no. 617.

(**RİP204c**, **RİP205, RİP206, RİP209a**) ait serilerde ve son olarak I. Philippus'un zamanına tarihlenen yarı otonom bir seride (**Rİ81**) karşımıza çıkmaktadır[1605].

MS 3. yüzyılda yoğun olarak Caracalla Dönemi'nde yüksek birimlerde darp edilmiş serilerde kontrmarklara rastlanılmaktadır[1606]. Ayrıca MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl aralığına tarihlendirilen bazı yarı otonom serilerin ön yüzlerinde de kontrmarklar görülmektedir.

Kontrmark	**Tip**
	RİP03a.58; 78;83; **RİP05**
	RİP118
	Rİ67.1;; RİP 82.1; RİP134.5; RİP228a
	RİP173.5
	RİP202.2
	RİP40.1
	Rİ14.5; Rİ18; Rİ81.2; RİP104.9; RİP107.2; RİP131.5; RİP131.13; RİP134.11
	RİP88.4
	Rİ10.10; Rİ14.5; Rİ17.4; Rİ19.1; Rİ20a.3, 4, 5; Rİ21.2; Rİ22.1; Rİ24.4; Rİ30.13; Rİ 48.4; Rİ56.9, 19; Rİ56a.7,8,15,17,19; Rİ 61.2; Rİ 62.16; Rİ68.1,3; Marcus Aurelius: **RİP36.2**; **RİP39.1, 3, 4**; **RİP40.1;** Lucius Verus: **RİP46.1, 3; RİP47.2**. Commodus**: RİP 50.1; RİP 52.2, 3, 5, 6, 7; RİP53.2; RİP 55.1, 2; RİP 56.2, 5, 6; RİP 63.2; RİP 64.6; RİP 67.1, 3; RİP 68.1; RİP 69.1; RİP71.1; RİP 72.3, 4, 9; RİP 73.8; RİP 74.1; RİP 75.3; RİP 76.4, 5, 7; RİP**

[1605] Howgego, 2005: s. 227, no. 617.
[1606] Howgego, 2005: s. 4.

	77.3; RİP 78.1, 2, 4, 5; RİP 79.1; RİP 82.1, 2; RİP 84.1, 3, 15, 16, 17, 21, 22; RİP 85.6; RİP 86.2,4; 88.7; Crispina: **RİP 94.2**

Tablo 12 Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira Darplarında Görülen Kontrmark'ların Listesi

5.2.6. Kalıp İlişkileri

Thyateira

Rİ 48

Attaleia

RPC IV.2 2907

Hellenistik Dönem sikke darplarında olduğu gibi Roma İmparatorluk Dönemi kent darplarında kalıp ilişkilerini kapsayan bir mülaj çalışması yapılmamıştır. Dolayısıyla bu döneme tarihlenen kalıp ilişkileri benzer bir şekilde sadece fotoğraflar üzerinden tespit edilmiştir. Ayrıca Thyateira ile diğer kentler arasında ön yüz kalıpları konusunda Kraft'ın çalışmasından yararlanılmıştır[1607]. Bunun yanı sıra kentin diğer kentlerle olan kalıp ilişkisine bu bölümde değinilmektedir.

Thyateira darplarının ön yüz kalıpları konusunda Lydia'daki birçok kentle kalıp ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir[1608]. Bu kentler arasında özellikle Thyateira'ya yakın bir mevkide yer alan Attaleia'ya ait bazı serilerle, Thyateira'daki bazı serilerin ön yüz kalıpları arasında bir kalıp ilişkisinin olduğu görülmektedir. Bunlardan biri MS 2. yüzyıla muhtemelen Commodus Dönemi'ne tarihlenen, ön yüzde Artemis *Boreitene*'nin arka yüzde ise Lykos Nehir Tanrısı'nın olduğu sikke tipidir. Bu serideki ön yüz kalıbı ile Attaleia'da Commodus Dönemi'nde darp edilmiş yarı otonom

[1607] Kraft,1972.
[1608] Kraft,1972: Tafel 69, 47. a; Kraft, 1972: s. 35 Tafel 31, 22a, 22b, 22c; Kraft, 1972: Tafel 69, 49a, 49b, 49c, 49d.

Thyateira

Rİ 47

Thyateira

Rİ 48

serinin[1609] ön yüz kalıbı arasında bir kalıp ilişkisi bulunmaktadır[1610]. Bu iki kentte basılmış iki serinin arka yüzleri ise tipolojik açıdan benzerlik göstermektedir.

Attaleia ve Thyateira arasında başka benzer örnekler de bulunmaktadır. Ön yüz kalıplarının benzerliği muhtemelen seri üretimi kolaylaştırmak için yapıldığı

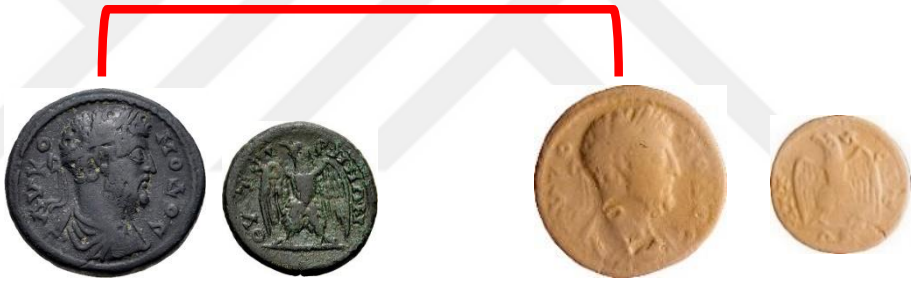

Thyateira

RİP 84

Attaleia

RPC IV.2 1178

düşünülmektedir[1611].

Thyateira'da Commodus'a ait bir seride arka yüzde Lykos Nehir Tanrısı yer almaktadır ve bu sikke tipinin tipolojik açıdan benzeriyle yine Attaleia'da bir seride karşılaşılmaktadır. Ayrıca arka yüzlerin birbirleriyle benzerlik göstermesinin ötesinde bu sikkelerin ön yüz kalıplarının ise aynı olduğu düşünülmektedir[1612].

Commodus zamanında Thyateira'da darp edilen bir diğer seride, ön yüzde Commodus, arka yüzde ise kartal betimi yer almaktadır. Bu sikke serisinin ön ve arka

[1609] Attaleia'da darp edilen bu sikkeler de Commodus Dönemi'nde darp edilmiş olmalıdır.
[1610] Imhoof-Blumer, 1897: s. 46. Ayrıca bkz. 5.2.1.1.1.3 Artemis
[1611] Harl, 1987: s. 16.
[1612] Kraft, 1972: Tafel 89, 24a, 24b.

yüzlerinin tipolojik olarak benzerine yine Attaleia'da darp edilmiş bir seride rastlanmaktadır ve bu iki serinin ön yüz kalıplarının aynı olduğu düşünülmektedir[1613]. Arka yüzde kartalın olduğu bu sikke tipine Thyateira darplarında, Plautilla'ya ait bir sikkede karşılaşmaktayız ve bu seri ön yüz kalıbı açısından Akrasos'ta darp edilmiş Plautilla'ya ait bir sikkenin ön yüz kalıbı ile aynı olduğu düşünülmektedir[1614].

MS 2. yüzyılda Commodus zamanına tarihlendirilen arka yüzde Asklepios'un olduğu sikke tipi, ilk kez bu dönemde Thyateira sikkelerinde arka yüzlerde tek başına betimlenmektedir ve ön yüz kalıbının Kame'de darp edilmiş bir serinin ön yüz kalıbı ile aynı olduğu düşünülmektedir[1615].

MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirilen ön yüzde Athena'nın yer aldığı farklı sikke serileri bulunmaktadır. Bunlar arasında arka yüzde Hermes'in olduğu serinin ön yüz kalıbı ile Attaleia'da darp edilmiş arka yüzde Tykhe'nin olduğu serinin ön yüz kalıbının aynı olduğu düşünülmektedir[1616]. Benzer bir şekilde ön yüzlerde MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen ön yüzlerde Herakles'in olduğu serilerden boynunda aslan postu, arka yüzde aslanın olduğu serinin ön yüz kalıpları açısından Attaleia, Akrasos, Hyrkanis ile Thyateira arasında bir kalıp ilişkisi olduğu düşünülmektedir[1617]. K. Kraft, birçok kentte darp edilen bu Herakles serilerini Pergamon atölyesi ile ilişkilendirmektedir[1618].

[1613] Kraft, 1972: Tafel 69, 24a, 24b.
[1614] Kraft, 1972: Tafel 71, 63a, 63b.
[1615] Kraft, 1972: Tafel 13a, 13b.
[1616] Kraft,1972: Tafel 114, 12a, 12b.
[1617] Chameroy, 2020: s. 342.
[1618] Kraft, 1972: s. 94; Chameroy, 2020: s. 347.

MS 3. yüzyılda, Thyateira darplarında, ilk olarak Septimius Severus'a ait bir sikke serisi ile Attaleia arasında bir kalıp ilişkisinin olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda ön yüzde imparatorun arka yüzünde Hekate-Selene yer aldığı bu sikke tipinin benzerine Attaleia'da darp edilmiş bir seride rastlanmaktadır. Arka yüzlerin benzerlik gösterdiği bu sikkelerin ön yüzlerinde yer alan Septimius Severus portrelerinin ise aynı kalıp olduğu düşünülmektedir[1619]. Bunun dışında arka yüzde

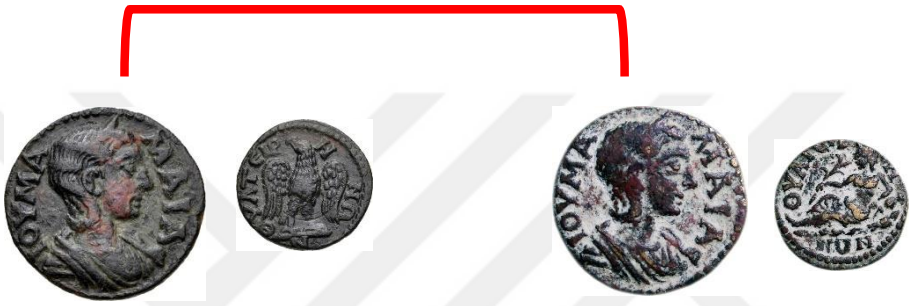

RİP 217 **RİP 216**

imparator ve Apollon *Tyrimnaios*'un yer aldığı sikkenin ön yüzünde benzer bir şekilde Septimius Severus yer almaktadır. Yüksek birimde darp edilmiş bu serinin ön yüzü ile Sardeis ve Daldis'te basılmış ön yüzde Septimius Severus'un olduğu serilerin ön yüz kalıbı ile aynı olduğu düşünülmektedir[1620]. Iulia Mamaea'ya ait bir seride arka yüzde sadece Lykos Nehir Tanrısı yer almaktadır (**RİP216**). Bu sikkenin ön yüz kalıbı ile yine Thyateira'da darp edilmiş Iulia Mamaea'ya ait arka yüzde kartal'ın olduğu sikke serisinin ön yüz kalıbı aynıdır (**RİP217**). Severus Alexander zamanında kentte darp edilmiş Hekate-Selene'ya ait bir serinin ön yüz kalıbı ile de Akrasos'ta ve Iulia Gordos'da darp edilmiş serilerle aralarında da bir kalıp ilişkisi bulunmaktadır[1621].

Thyateira darplarında Elagabalus zamanında, Tiberius Claudius Stratoneikianos'un *magistratus*'luğunda darp edilen arka yüzde Nemesis'in yer aldığı iki farklı serinin aynı arka yüz kalıbına sahip olduğu görülmektedir. Sikke çaplarının aynı olduğu bu iki serinin gramajları ise birbirine çok yakındır (**RİP165**, **RİP184**).

[1619] Kraft,1972: Tafel 69, 47a. Bu ön yüz kalıbının Attaleia ve Thyateira'nın yanı sıra Akrasos, Apollonis'te de kullanılmış olduğu düşünülmektedir (Kraft, 1972: Tafel 69, 49a, 49b, 49c, 49d).
[1620] Kraft, 1972: Tafel 68, 44a, 44b, 44c.
[1621] Kraft, 1972: s. 35 Tafel 31, 22a, 22b, 22c.

MS 3. yüzyıla tarihlenen, arka yüzde Isis'in yer aldığı iki farklı seri vardır. Bunların birinde ön yüzde Geta, diğerinde ise Serapis yer almaktadır. Ön yüzleri farklı olan bu iki serinin arka yüz kalıplarının ise aynı olduğu görülmektedir[1622]. I. Philippus zamanına tarihlendirilen, ön yüzlerde Senatus büstünün olduğu iki farklı serinin ön yüz kalıbının Temnos'ta, Kyme'de, Erythrai'da, Phokaia'da ve Khios'ta darp edilmiş serilerin ön yüz kalıplarıyla aynı olduğu düşünülmektedir[1623]. Bu döneme tarihlendirilen bir diğer seride ise arka yüzde Athena yer almaktadır ve bu serinin ön yüz kalıbı ile Erythrai, Smyrna'da basılmış serilerin ön yüz kalıbı arasında bir kalıp ilişkisi bulunmaktadır.[1624].

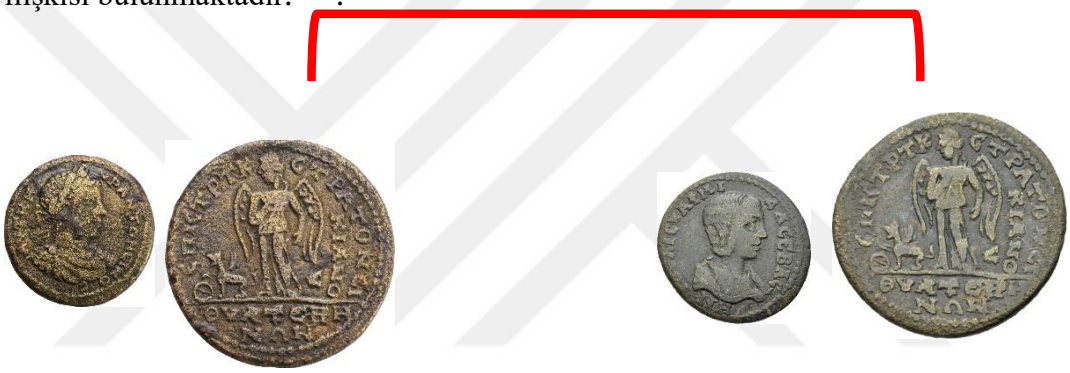

RİP 165 **RİP 184**

MS 1. yüzyıl sonunda yoğun sikke emisyon hacmine sahip serilerden biri olan ön yüzde Herakles'in arka yüzde çifte baltanın olduğu olduğu **Rİ02** sikke tipinde 2, 3, 8, 9 no'lu sikkeler ile 19, 21 no'lu sikkeler aynı ön yüz kalıbına aittir. **Rİ01** serisinde 1, 9, 10 no'lu sikkeler; 6, 8 no'lu sikkeler; 13,14 no'lu sikkeler ve 16, 19 no'lu sikkeler aynı ön yüz kalıbına sahiptir. **Rİ10** serisinde ise **Rİ10.**1,3,4,9,10,11,12 no'lu sikkelerde ve 6, 7, 8 no'lu sikkelerde aynı ön yüz kalıbı kullanılmıştır.

İmparator portreli serilere baktığımızda, Claudius'un kentte tek bir serisi bulunmaktadır (**RİP01**). Bu seride ise bir ön yüz kalıbı kullanılmıştır. Nero'nun kentte darp edilmiş üç farklı sikke serisi vardır (**Rİ03, Rİ04, Rİ05**). Arka yüzde çifte baltanın olduğu bu seriler (**Rİ03**), Nero'nun ilk önce Caesar olduğu dönemde daha sonra ise

[1622] Kraft, 1972: Tafel 72, 69b, 70.
[1623] Kraft, 1972: s. Tafel 10, 76a, 76b, 76c, 76d, 76e, 76f.
[1624] Johnston, 1985: s. 105; Kraft, 1972: s. Tafel 10, 72a, 72b, 73c.

imparator olduğu dönemde darp edilmiştir. Lejantların yanı sıra, Nero'nun portresinde görülen stilistik farklar ön yüzlerde iki farklı kalıp kullanıldığını ortaya koymaktadır (**Rİ03, Rİ03a**). Ayrıca Nero'nun portresinden kronolojik sıralama da yapılabilmektedir. Bu bağlamda darp edilen son serinin ön yüzde Nero'nun arka yüzde karısı Poppaea'nın yer aldığı seri olduğu anlaşılmaktadır (**RİP05**). Vespasianus'un da Claudius'ta olduğu kentte tek bir sikke serisi vardır. Bu seride 3,5,6 no'lu sikkeler aynı ön yüz kalıbına sahiptir. (**RİP06**). Bu durum Titus'a ait sikke serisi için de geçerlidir (**RİP07**). Nero sikkelerinde olduğu gibi Domitianus'un ilk olarak Caesar olduğu dönemde daha sonra imparator olduğu dönemde darp ettiği arka yüzlerde Nike'nin olduğu ilk serilerde ön yüzlerde tek bir kalıp (**RİP09**), daha sonra darp edilen Nike serisinde ise 2, 4, 6 no'lu sikkelerle 8, 11 no'lu sikkeler aynı ön yüz kalıbına sahiptir (**RİP09a**).

MS 2. yüzyılda ise Traianus'un kentte darp ettiği seriler arasında arka yüzlerde yer alan Athena'nın olduğu seri Traianus zamanında en çok darp edilen serilerden biri olmalıdır (**RİP16**). Çünkü bu sikke tipinde imparatorun aldığı her unvandan sonra ön yüz lejantı değişmiştir. Dolayısıyla yeni sikkelerin tedavüle sokulduğu anlaşılmaktadır.

Hadrianus'un bronz emisyonlarda sadece iki sikke bir serisi bulunmaktadır. **RİP30**'da 1 tane ön yüz, 1 tane arka yüz kullanılmıştır. Marcus Aurelius, Caesar olduğu dönemde darp edilen iki farklı seride iki ön yüz kalıbı ve iki arka yüz kalıbı kullanıldığı görülmektedir (**RİP32**, **RİP33**). Commodus zamanında kentte darp edilmiş çok sayıda farklı seri bulunmaktadır. Commodus'un imparator olduğu dönemde darp edilen farklı serilerde ise farklı ön yüz kalıbları kullanılmıştır.

MS 3. yüzyılda Septimius Severus'a ait sikke darplarına bakıldığında Caracalla Dönemi'nde darp edilen serilerde de benzer bir durum söz konusudur. Farklı ön yüz kalıpları kullanıldığını söyleyebiliriz. Macrinus'a ait bir seride ön ve arka yüzlerde tek bir kalıp kullanılmıştır (**RİP150**). Diadumenianus'a ait bir seride de 3, 4 no'lu sikkelerin ön yüz kalıpları, 1 ve 3 no'lu sikkelerin ise arka yüz kalıpları aynıdır.

Elagabalus'un Thyateira çok sayıda farklı serisi bulunmaktadır. Ön yüz kalıpları açısından farklı kalıpların kullanıldığı görülmektedir. Benzer bir durum Severus Alexander zamanında darp edilen seriler için de geçerlidir.

ALTINCI BÖLÜM

KATALOG

6.1. Hellenistik Dönem

6.1.1. Bronz Sikkeler

Tip H01

Öy.: Artemis *Boreitene* başı sağa, arkasında yay ve sadak. Kmk: 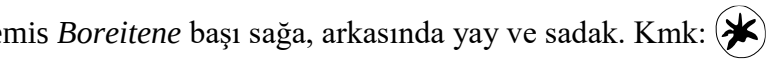

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Apollon ayakta sola, sağ elinde ok ve sol elinde yay tutmakta. Mon.:

1) AE 20 mm, 6,25 g, *ky.* 12, Berlin 18215051 = Imhoof-Blumer Lyd. St. no. 2, Taf. VI,6,4
2) AE 18 mm, 6,20 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 645
3) AE - mm, - g, *ky.* -, BMC Lydia 292 No. 1 Taf. 29,1

Tip H02

Öy.: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çelenk içerisinde Tripod. Mon.:

1) AE 23 mm, 9,53 g, *ky.* 12, SNG Ashmolean Part XI, 881
2) AE 23 mm, 9,48 g, *ky.* -, Numismatik Naumann (formerly Gitbud & Naumann) 65, lot. 193
3) AE 23 mm, 8,00 g, *ky.* 12, RNL Auction 79, lot. 284
4) AE 22,5 mm, 6,63 g, *ky.* 12, Berlin Löbbecke 1906
5) AE 22 mm, 8,81 g, *ky.* -, SNG München Lydien, 571 *Öy.*: Kmk:
6) AE 22 mm, 8,30 g, *ky.* 12, SNG Turkey 10, 833
7) AE 21 mm, 8,43 g, *ky* -, Romae Aeternae Numismatics, 0621b
8) AE 21 mm, 7,71 g, *ky* -,Weber 6920 = Mionnet IV, 151, no. 853 = BMC Lydia 292
9) AE 21 mm, 7,08 g, *ky.* 12, Berlin 1204-896
10) AE 20 mm, 9,60 g, *ky.* 12, Berlin 003
11) AE 20 mm, 8,09 g, *ky.* 12, SNG Ashmolean XI, no. 882

12) AE 20 mm, 3,04 g, *ky.* -, Lindgren III, 527
13) AE 19 mm, 9,39g, *ky.* 12, Bnf 1390 = Hochard, 2020: 2360.c
14) AE 19 mm, 7,81g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 569 *Ay.*: Mon.: N
15) AE 17 mm, 6,20 g, *ky.* 12, Bnf 1389 = Hochard, 2020: 2360.i

Tip H02a

Öy.: Defne çelenkli Apollon başı sağa. Kmk:

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tripod. Mon.:

1) AE 20,5 mm, 2,34 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900
2) AE 19 mm, 2,14 g, *ky.* -, Auktionen Münzhandlung Auction 30, lot. 10 *Öy.*: Kmk: *Ay.*: Mon.:
3) AE 18 mm, 1,97 g, *ky.* 12, Berlin 661/78 *Ay.*: Mon.:
4) AE 17 mm, 2,59 g, *ky.* -, SNG München Lydien, 572 *Öy.*: Kmk: *Ay.*: Mon.:
5) AE 17 mm, 1.87 g, *ky.* 12, SNG Turkey 11, 386 *Ay.*: Kmk: (?)
6) AE 16 mm, 1,84 g, *ky.* 12, Manisa 14535 = Önder, 2014: no. 330

Tip H03

Öy.: Apollon başı sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte Balta.

1) AE 18,20 mm, 5,19 g, *ky.* 12, Manisa 25859 = Sarılar-Özdemir, 2021: 194, no. 1
2) AE 17,5 mm, 6,26 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900
3) AE 17,5 mm, 3,55 g, *ky.* 12, Manisa 11860 = Önder, 2014: no. 331.a
4) AE 17 mm, 5,28 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 651
5) AE 17 mm, 4,85 g, *ky.* 12, Manisa 23474 = Sarılar-Özdemir, 2021: 194, no. 3
6) AE 17 mm, 4,72 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900 MENANΔPOC
7) AE 17 mm, 4,38 g, *ky.* 12, Manisa 11861 = Sarılar-Özdemir, 2021: 194, no. 4
8) AE 17 mm, 4,29 g, *ky.* 12, Berlin Löbbecke 1906
10) AE 17 mm, 4,12 g, *ky.* -, Demran 270
11) AE 17 mm, 4.00 g, *ky.* 1, SNG Turkey 11, 387
12) AE 17 mm, 3,11 g, *ky.* 12, Manisa 11862
13) AE 16,8 mm, 4,00 g, *ky.* 12, Manisa 26408

16) AE 16,7 mm, 4,49 g, *ky*. 12, Aydın 44362
17) AE 16,5 mm, 4,86 g, *ky*. 12, Manisa 27297 = Sarılar-Özdemir, 2021: 194, no. 11
18) AE 16,5 mm, 4,65 g, *ky*. 12, Manisa 25020
19) AE 16,5 mm, 4,61 g, *ky*. 12, Berlin 28722
20) AE 16,5 mm, 3,71 g, *ky*. 12 Manisa 27552
21) AE 16,5 mm, 3,69 g, *ky*. 12 Manisa 27349
22) AE 16,5 mm, 2,93 g, *ky*. 12, Berlin Friedlaender 1861
23) AE 16,5 mm, 2,9 g, *ky*. 12, Efes 23.06.86
24) AE 16,5 mm, 2,87 g, *ky*.-, Demran 126 = Ünal – Tatar – Toy, 80
25) AE 16,29 mm, 3,75 g, *ky*. 12, Karaman S. 6453
26) AE 16,20 mm, 3,91 g, *ky*. 12, Manisa 16436 = Önder, 2014: no. 331. *Öy*.: ΜΕΝΑΝΔΡΟC
27) AE 16,20 mm, 4,73 g, *ky*. 12, Manisa 22878 = Sarılar-Özdemir, 2021: 194, no. 12
28) AE 16,10 mm, 4,38 g, *ky*. 12, Manisa 10764 = Önder, 2014: no. 331c
29) AE 16 mm, 5,12 g, *ky*. -, Weber 6922
30) AE 16 mm, 4,77 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 571
31) AE 16 mm, 4,62 g, *ky*. 12, Marmaris 1301
32) AE 16 mm, 4,55 g, *ky*. 12, Efes 97.37.12
33) AE 16 mm, 4,42 g, *ky*. 12, Efes 94.9.81
34) AE 16 mm, 4,4 g, *ky*. 12, Konya 5270
35) AE 16 mm, 4,00 g, *ky*. 12, Manisa 22465 = Sarılar-Özdemir, 2021: 195, no. 15
36) AE 16 mm, 3,97 g, *ky*. 12, Efes 54.38.87
37) AE 16 mm, 3,95 g, *ky*. 12, Akhisar 25149
38) AE 16 mm, 3,90 g, *ky*. 12, Aydın 43474
39) AE 16 mm, 3,86 g, *ky*. 12, Afyon 4755
40) AE 16 mm, 3,85 g, *ky*. 12, Manisa 11188
41) AE 16 mm, 3,74 g, *ky*. 12, Atina 5855/2
42) AE 16 mm, 3,67 g, *ky*. 12, Manisa 24816
43) AE 16 mm, 3,58 g, *ky*. 12, Manisa 14674
44) AE 16 mm, 3,52 g, *ky*. 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900 = Imhoof-Blumer, 1897: s. 149, no. 7. *Öy.*: EPMOK
45) AE 16 mm, 3,23 g, *ky*. 12, Aydın 44364
46) AE 16 mm, 3,21 g, *ky*. 12, SNG Ashmolean XI, 883. *Öy.*: EPMOK *Ay*.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
47) AE 16 mm, 3,17 g, *ky*. 12, Atina 5855a
48) AE 16 mm, 3,08 g, *ky*. 12, Manisa 23471
49) AE 16 mm, 2,98 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 655
50) AE 16 mm, 2,79 g, *ky*. 12, Berlin Knobelsdorf 1822
51) AE 16 mm, - g, *ky* -, Pergamon MK2948[1625]
52) AE 15,7 mm, 5,2 g, *ky*. 12, Manisa 27189
53) AE 15,5 mm, 4,90 g, *ky*. 12, Efes 57.37.12

[1625]http://ww2.smb.museum/mk_pergamon/index.php?lang=en&pagetype_id=3&object_id=23302

54) AE 15,5 mm, 4,30 g, *ky*. 12, Efes 90.37.12
55) AE 15,5 mm, 4,15 g, *ky*. 12, Manisa 23053
56) AE 15,5 mm, 4,11 g, *ky*. 12, Manisa 15161
57) AE 15,5 mm, 3,85 g, *ky*. 12, Manisa 16965
58) AE 15,5 mm, 3,60 g, *ky*. 12, Efes 193.6.94.
59) AE 15,5 mm, 3,24 g, *ky*. 12, Manisa 24251
60) AE 15,5 mm, 3,21 g, *ky*. 12, Berlin Q. Nu
61) AE 15.21 mm, 3,67 g, *ky*. -, Ancient Imports lot? [1626]∗
62) AE 15 mm, 4,68 g, *ky* -, SNG v Auclock Lydien, 3199
63) AE 15 mm, 4,32 g, *ky*. 12, Atina 1892-93/91
64) AE 15 mm, 4,24 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 647
65) AE 15 mm, 4,22 g, *ky*. 12, Atina 1891-1892 /395
66) AE 15 mm, 4,13 g, *ky*. 12, Manisa 27162
67) AE 15mm, 4,00 g, *ky*. 12, Fethiye 10553
68) AE 15 mm, 3,97 g, *ky*. 12, SNG Turkey 10, 830
69) AE 15 mm, 3, 93 g, *ky*. 12, Berlin (Env. No. yok).
70) AE 15 mm, 3,92 g, *ky*. 12, Efes 125.5.93
71) AE 15 mm, 3,81 g, *ky*. 12, SNG Turkey 10, 831
72) AE 15 mm, 3,84 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 649
73) AE 15/17 mm, 3,77 g, *ky*. 1, Gökyıldırım 650
74) AE 15 mm, 3,77 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 652
75) AE 15 mm, 3,69 g, *ky*. -, Weber 6921
76) AE 15 mm, 3,69 g, *ky*. 12, Manisa 19685
77) AE 15 mm, 3,62 g, *ky*. 12, Efes 146.6.94
78) AE 15 mm, 3,52 g, *ky*. 12, Efes 24.8.94
79) AE 15 mm, 3,45 g, *ky*. 12, Berlin = Imhoof-Blumer, 1897: Tafel VI no. 6
80) AE 15 mm 3,32 g, *ky*. 1, SNG Ashmolean XI, 886
81) AE 15 mm, 3,17 g, *ky*. 12, Manisa 11407
82) AE 15 mm, 3,16 g, *ky*. 12, Aydın 30946
83) AE 15 mm, 3,15 g, *ky*. -, Savoca Auction 91, lot. 243. *Ay*.: Mon.: 𐤍
84) AE 15 mm, 3,16 g, *ky*. 12, SNG Greece 7, 924
85) AE 15 mm, 3,06 g, *ky*. 12 Manisa 27567
86) AE 15 mm, 3,00 g, *ky*. 1, Gökyıldırım 646
87) AE 15 mm, 2,43 g, *ky*. 12, RNL Auction 80, lot. 454
88) AE 15 mm, 2,97 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 654
89) AE 15 mm, 2,16 g, *ky*. 12, Berlin 1875
90) AE 14,90 mm, 4,13 g, *ky*. 12, Manisa 26668
91) AE 14,5 mm, 4,29 g, *ky*. 12, Manisa 10907 = Önder, 2014 no. 331.ç
92) AE 14,5 mm, 4,00 g, *ky*. 12, Manisa 27689
93) AE 14,5 mm, 3,65 g, *ky*. 12, Manisa 11503

[1626] http://www.ancientimports.com/cgi-bin/lotinfo.pl?id=34544

94) AE 14,5 mm, 3,64 g, *ky*. 12, Manisa 17652
95) AE 14,5 mm, 3,08 g, *ky*. 12, Manisa 19379
96) AE 14,5 mm, 2,95 g, *ky*. 12, Manisa 4131 = Önder, 2014 no. 331.e
97) AE 14 mm, 4,77 g, *ky*. 1, SNG Ashmolean XI, 885
98) AE 14 mm, 4,47 g, *ky*. -, SNG. Tübingen Lydien, 3835
99) AE 14 mm, 4,33 g, *ky*. -, SNG Leipzig I, 1267a
100) AE 14 mm, 4,22 g, *ky*. 11, SNG Leipzig II, 1273A
101) AE 14 mm, 4,13 g, *ky*. 12, SNG Ashmolean XI, 887
102) AE 14 mm, 3,74 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 657
103) AE 14 mm 3,40 g, *ky*. 12, Efes 33.36.93
104) AE 14 mm, 3,21 g, *ky*. -, SNG. Tübingen Lydien, 3837
105) AE 14 mm, 2,83 g, *ky*. 3, Manisa 26674
106) AE 14 mm, 2,45 g, SNG Turkey 11, 388
107) AE 14 mm, 2,60 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 653
108) AE 14 mm 1,80 g, *ky*. 5, Efes 147.6.94
109) AE - mm?, 1,47 g, *ky*. -, Harvard 1981.74.57, 1981.74.57
110) AE - mm, 5,06 g, *ky*. 12, ANS 1944.100.49471
111) AE - mm, 4,52 g, *ky*. 12, ANS 1944.100.49473
112) AE - mm, 4,33 g, *ky*. 12, ANS 1944.100.49472
113) AE - mm, 4,22 g, *ky*. 11, SNG Leipzig II, 1267b
114) AE - mm, 3,53 g, *ky*. 12, ANS 1984.83.25
115) AE - mm, 3,53 g, *ky*. 12, ANS 1984.66.199
116) AE - mm, 3,7 g, *ky*. 12, ANS 1947.99.68 *Ay*.: ΘYAT[EI]PHNΩN
117) AE - mm, 3,37 g, *ky*. 12, ANS 1941.131.848 *Ay*.: ΘYATE[I]PHNΩN
118) AE - mm, - g, *ky*. -, ANS 1970.142.542
119) AE 12 mm, 4,80 g, *ky*. -, Çizmeli-Öğün – Toumpan, 2022, 238
120) AE 16 mm, -g, *ky*. -, Pergamon 1989 KFN 41[1627]
121) AE 15,60mm, 4, 56g, *ky*. -, Arıkantürk 3404

[1627] http://ikmk.smb.museum/mk_pergamon/index.php?lang=en&pagetype_id=3&object_id=23302

Tip H03a

Öy.: Apollon başı sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte Balta.

1) AE 17 mm, 2,71 g, *ky.* 12, Manisa 10895 = Önder, 2014, no. 331b
2) AE 15 mm, 3,29 g, *ky.* 12, SNG Turkey 10, 832 *Öy.*: [ΔI]OΔOTOΣ*
3) AE 15 mm, 4.00 g, *ky.* 12, Akhisar 24825 = Sarılar-Özdemir, 2021, no. 23

Tip H03b

Öy.: Apollon başı sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte Balta.

1) AE 17 mm, 5,63 g, *ky.* 12, Manisa 4072 = Önder 2014:106, no. 331.d
2) AE 17 mm, 4,36 g, *ky.* -, Numismatik Naumann (Gitbud&Naumann) 44, lot. 419
3) AE 16 mm, 4,40 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 644
4) AE 15 mm, 4.61 g, *ky.* -, SNG München Lydien, 573
5) AE - mm, 4,49 g, *ky.* 12, ANS 1970.142.542
6) AE - mm, 4,35 g, *ky.* -, Künker Auction 333, lot. 406

Tip H03c

Öy.: Apollon başı sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte Balta. Solda yay .

1) AE 17 mm, 4,90 g, *ky.* 12, Berlin 1052/ 1902
2) AE 17 mm, 4,62 g, *ky.* 12, Aydın 44664
3) AE 17 mm, 3,25 g, *ky.* 12, Aydın 40128
4) AE 16 mm, 4,83 g, *ky.* 12, Aydın 40127
5) AE 16 mm, 3,75 g, *ky.* 6, Aydın 3685
6) AE 15,80 mm, 4,75 g, *ky.* 12, Manisa 24249 = Sarılar-Özdemir, 2021:196, no. 2
7) AE 15,6 mm, 3,93 g, *ky.* -, Winterthur 3958
8) AE 15,5 mm, 3,35 g, *ky.* 12, Akhisar 24409 Sarılar-Özdemir, 2021:196, no. 4
9) AE 15 mm, 4,97 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 648
10) AE 15 mm, 4,46 g, *ky.* 12, Akhisar 3657 = Önder, 2014 no. 331.g

11) AE 15 mm, 3,61 g, *ky*. 12, Berlin Bernhard-Imhoof
12) AE 15 mm, 4,53 g, *ky*. -, Ödemiş 2009-503 = Sarılar-Özdemir, 2021:196, no. 7
13) AE 15 mm, 3,29 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 656
14) AE 15 mm, 3,26 g, *ky*. -, SNG. München Lydien, 574

15) AE 14,5 mm, 4,22 g, *ky*. 12, Manisa 2439 = Önder, 2014 no. 331.ğ
16) AE 14 mm, 4,12 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 570
17) AE 14 mm, 3,93 g, *ky*. -, SNG v Auclock Lydien, 3200
18) AE 14 mm, 3,56 g, *ky*. 12, Berlin Löbbecke 1906
19) AE 17 mm, 4,30 g, *ky*. 12, Akhisar 4075 = Önder, 2014 no. 331.f
20) AE 17 mm, 4,05 g, *ky*. 12, Aydın 44363
21) AE - mm, 5,11 g, *ky*. 12, ANS 1944.100.49475

Tip H03d

Öy.: Apollon başı sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte Balta. Sağda palmiye .

1) AE 17 mm, 3,89 g, *ky*. 11, SNG Ashmolean XI, 884 *Ay.*: ΘYATE[I]PHNΩ[N]
2) AE 17 mm, 4,45 g, *ky*. 12, Berlin (Envanter numarası belli değil)
3) *Ay.*: [ΘYA]T[E]IPHNΩN
4) AE 16,5 mm, 4,86 g, *ky*. 12, Manisa 27297 *Ay.*: [ΘYATEI]PHNΩ[N]
5) AE 16 mm, 2,72 g, *ky*. -, Ödemiş 2009-2210 *Ay.*: [Θ]YATEIPHNΩN Sarılar-Özdemir, 2021:196, no.3
6) AE 16 mm, 4,61 g, *ky*. 11, SNG Ashmolean XI, 888
7) AE 16,10 mm, 3,27 g, *ky*. 12, Manisa 24408
8) AE - mm, 5,11 g, *ky*. 12, ANS 1944.100.49474

Tip H04

Öy.: Artemis *Boreitene* büstü, sağa, arkasında sadak.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Geyik sağa. Mon.:

1) AE 19 mm, 4,59 g, *ky*. 11, RNL Auction 82, lot. 580
2) AE 18 mm, 3,73 g, *ky*. 11, SNG Turkey 10, 834
3) AE 17 mm, 3,69 g, Berlin 18215052 = Imhoof-Blumer Tafel VI. no. 5
4) AE 17 mm, 2,89 g, *ky*. 11, SNG Ashmolean XI, 891

5) AE 16 mm, 2,98 g, *ky.* -, Weber 6923 Mon.: K.= Mionnet VII, 442, No. 571
6) AE 10 mm, 1,08 g, *ky.* -, Numismatik Naumann Auction 52, lot. 1309

MÖ 200-100

Tip H05

Öy.: Artemis *Boreitene* büstü, sağa, arkasında okdanlık.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Okdanlık. Sol altta Mon.: 𐤍𐤑

1) AE 15.35 mm, 2,08 g, *ky.* 12, Agora Auctions, Auction 79, lot.27
2) AE 15 mm, 2,58 g, *ky.* 11, Leu Numismatik AG Auction 16, lot. 1006
3) AE 15 mm, 1,99 g, *ky.* 12, Aydın 43728
4) AE 14 mm, 2, 54 g, *ky.* 12, Leu Numismatik Auction 15, lot. 498

6.1.2. *Kistophoros*'lar

Tip K01

Öy.: Çelenk içerisinde *cista mystica.* Yarı açık sepetten bir yılan çıkmakta.

Ay.: Başları dik iki sarmal yılan; aralarında aplustre ile süslenmiş bir yay kılıfı. Üstte şimşek demeti, sağda sakalsız erkek başı. Solda ΘYA /BA Sağda EY

1) AR 29 mm, 12,45 g, *ky.* -, Numismatic Naumann Auction 78, lot. 337 *Ay.*: Ortada altta: B
2) AR 29 mm, 12,45 g, *ky.* -, UBS Auction 59, lot. 5685 *Ay.*: Ortada altta: B
3) AR 28 mm, 12,65 g, *ky.* -, SNG v. Aulock Lydien, 3198
4) AR 28 mm, 12,55 g, *ky.* 12, Berlin 18204059. *Ay.*: Ortada altta: B
5) AR 28 mm, 12,14 g, *ky.* 12, CNG Auction 248, lot. 152. *Ay.*: Ortada altta: B
6) AR 27 mm, 12,44 g, *ky.* 12, CNG Auction 91, lot. 305. *Ay.*: Ortada altta: B
7) AR 27 mm, 12,83 g, *ky.* -, Naumann Auction 78, lot. 336. *Ay.*: Sol altta A
8) AR 25/27 mm, 12,45 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 643. *Ay.*: Ortada altta: B
9) AR 26,5 mm, 12,50 g, *ky.* 1, CNG Auction 100, lot. 1486 *Ay.*: Ortada altta: B
10) AR 26 mm, 12,33 g, *ky.* -, Nomos AG Auction 19, lot. 161 *Ay.*: Ortada altta: B
11) AR 26 mm, - g, *ky.* -, NLM Auction 117, lot. 293. *Ay.*: Ortada altta: B
12) AR - mm, 12,42 g, *ky.* -, SNG Ashmoleon XI, 880
13) AR - mm, 12,66 g, *ky.* -, ANS 1951.5.204 = Robinson, 1954: 7, no. 5, C/d
14) AR - mm, 12,61 g, *ky.* -, Auktionen Münzhandlung Auction 23, lot. 151. *Ay.*: Ortada altta: B
15) AR - mm, 12,54 g, *ky.* 12, ANS 1944.100.37579 = Robinson, 1954: 7, no. 4, B/a *Ay.*: Ortada altta: BAR - mm, 12,51 g, *ky.* 12, ANS 1977.158.292

16) AR - mm, 12,47 g, *ky*. -, CNG Auction 67, lot. 717 *Ay*.: Ortada altta: B
17) AR - mm, 12,41 g, *ky*. 12, ANS 1954.185.10 = Robinson, 1954: 7, no. 3, A/c
18) AR - mm, 12,28 g, *ky*. -, Bnf 41766129h *Ay*.: Ortada altta: B
19) AR - mm, 12,10 g, *ky*. -, Bnf 41766130q *Ay*.: Ortada altta: B

6.2. Roma İmparatorluk Dönemi

6.2.1. İmparator Portreli Olmayanlar

MS 1. yüzyıl sonu

Tip Rİ01

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çelenk içerisinde.

1) AE 20 mm, 1,70 g, *ky*. 6, Manisa 3653 = Önder 2014, 332
2) AE 18 mm, Mionnet IV, 857
3) AE 17 mm, 2,88 g, *ky*. 12, Manisa 16098 = Önder 2014, 332.a. *Ay*.: ΘYATIPHNΩN
4) AE 17 mm, 3,45 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 659. *Ay*.: ΘYATIPHNΩN
5) AE 17 mm, 2,15 g, *ky*. -, Naumann Auction 34, lot. 701
6) AE 16,5 mm, 2,58 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2379A.7 = A. Tricarico coll.
7) AE 16 mm, 3,35 g, *ky*. -, Naumann Auction 64, lot. 301
8) AE 16 mm, 2,89 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 41, lot. 538
9) AE 16 mm, 2,80 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 11, lot. 422
10) AE 16 mm, 1,90 g, *ky*. 11, Ashmolean 22015. *Ay*.: ΘYATIPHNΩN
11) AE 15 mm, 3,07 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. I, 2379A.1 = BMC Lydia 11
12) AE 15 mm, 2,47 g, *ky*. 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900. *Ay*.: ΘYATIPHNΩN
13) AE 15 mm, 2,31 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. I, 2379A.3 = CGT coll.
14) AE 15 mm, 2,27 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2379A.4 = CGT coll.
15) AE 15 mm, 2,09 g, *ky*. 6, Efes 185.10.81
16) AE 15 mm, 1,47 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2379A.5 = CGT coll
17) AE 14 mm, 2,11 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 584
18) AE 14 mm, 2,05 g, *ky*. 6, Berlin C.R. Fox 1873
19) AE 14 mm, 1,64 g, *ky*. 6, SNG Turkey 10, 835

20) AE 14 mm, 1,29 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 2379A.2 = CGT coll.

21) AE 14 mm, 0,96 g, *ky.* 12, Berlin Löbbecke 1906

22) AE 13 mm, 2,36 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 574. *Ay.*: ΘYATIPHNΩ[N]

23) AE 13 mm, 1,24 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 2379A.6 = Münih 11 = SNG München Lydien, 576

24) AE - mm, 1,65 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49480. *Ay.*: ΘYATIPHNΩ[N]

25) AE - mm, 2,94 g, *ky.* -, Bnf 41784571

26) AE - mm,1,89 g, *ky.* -, Bnf 41784598

Tip Rİ01a

Öy.: Defne çelenkli Genç Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çelenk içerisinde.

1) AE 17 mm, 2,59 g, *ky.* 6, Ashmolean
2) AE 16 mm, 3,40 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 946a.1 = Goddard coll. G293 *Ay.*: ΘYATEIPHNΩN
3) AE 16 mm, 3,00 g, *ky.* 12, SNG Hunterian I, 1366
4) AE 16 mm, 2,60 g, *ky.* -, Solidus Auction 21, lot. 339
5) AE - mm, 3,4 g, *ky.* -, ANS 2004.14.98

Tip Rİ02

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte Balta.

1) AE 18 mm, 5,09 g, *ky.* -, Gökyıldırım 658
2) AE 17 mm, 4,38 g, *ky.* -, SNG Turkey 11, 391
3) AE 17 mm, 4,08 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2379.3 = Künker Auction 133, lot. 7655
4) AE 17 mm, 3,90 g, *ky.* -, Savoca Auction 29, lot. 230
5) AE 17 mm, 3,19 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2379.1 = BMC Lydia 8
6) AE 17 mm, 3,17 g, *ky.* 1, SNG Turkey 11, 392
7) AE 17 mm, 3,08 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 2379.11 = CGT coll.
8) AE 17 mm, 2,67 g, *ky.* 1, Leu Numismatik Auction 18, lot. 1978 *Ay.*: ΘYATEIPHNΩN[1628]

[1628] Leu Numismatik Auction 16, lot. 2792 no'lu sikke Leu Numismatik Auction 18, lot. 1978 olarak değişmiştir.

9) AE 17 mm, 2,34 g, *ky.* 12, Berlin Löbbecke 1906
10) AE 17 mm, 2,31 g, *ky.* -, Savoca Blue Auction 7 lot. 680
11) AE 16,5 mm, 2,76 g, *ky.* 12, Manisa 27691
12) AE 16,2 mm 2,40 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 2379.4 = SNG München Lydien, 575
13) AE 16 mm, 2,96 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2379.8 = London 1979-1-1-2057 = SNG v Auclock Lydien, 3201
14) AE 16 mm, 2,57 g, *ky.* -, Savoca Auction 7, lot. 679
15) AE 16 mm, 2,46 g, *ky.* -, Weber 6924
16) AE 16 mm, 2,37 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 2379.10 = CGT coll.
17) AE 15 mm, 3,28 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2379.2 = BMC Lydia 8
18) AE 15 mm, 3,12 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2379.7 = Berlin Imhoof-Blumer 1900
19) AE 15 mm, 2,96 g, *ky.* 1, Leu Numismatik Auction 18, lot. 1979
20) AE 15 mm, 2,89 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2379.5 = SNG Cop. Lydia, 572
21) AE 15 mm, 2,63 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2379.9 = CGT coll. ex G. Rohde
22) AE 15 mm, 2,59 g, *ky.* 1, RNL Auction 4, lot. 1787
23) AE 15 mm, 2,43 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 947.4 = Berlin C.R. Fox 1873
24) AE 15 mm, 2,36 g, *ky.* 16, Viyana Üni. 7697
25) AE 15 mm, 2,28 g, *ky.* -, SNG Tübingen Lydien, 3838
26) AE 15 mm, 1,99 g, *ky.* 12, Ashmolean
27) AE 15 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2379.6 = Viyana GR 30589
28) AE 13 mm, 3,64 g, *ky.* -, Bnf 1396B = Hochard 2020: 2635c
29) AE - mm, 3,62 g, *ky.* -, MMD Auction 15, lot. 869
30) AE - mm, 3,55 g, *ky.* 12, ANS 1944.100.49481
31) AE - mm, 3,41 g, *ky.* -, Künker Auction 262, lot. 7249
32) AE 12 mm, 2,04 g, *ky.* -, Bnf 1396 = Hochard 2020: 2635c

Tip Rİ02a

Öy.: Defne çelenkli Genç Herakles başı sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte Balta.

1) AE 14 mm, 3,12 g, *ky.* -, MMD Auction 17, lot. 908

2) AE 14 mm, 2,32 g, *ky.* -, = Demran 269

3) AE 12 mm, 2,76 g, *ky.* 12, Bnf 1396A = Hochard, 2020: 2634a

Tip Rİ03

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Okdanlık (?).

1) AE 13 mm, 1,62 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 946b = CGT coll.

2) AE 13 mm, 1,32 g, *ky.* 12, Manisa 17911 = Önder, 2014, no. 338

Tip Rİ04

Öy.: ΘΕΑ ΡΩΜΗΝ Sur taçlı *Thea* Roma büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Tripod.

1) AE 18 mm, 2,09 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949.1 = BMC Lydia 18
2) AE 17 mm, 2,03 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949.6 = CGT. coll.
3) AE 16,4 mm 2,56 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949.7 = Münih
4) AE 16 mm 2,99 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949.4 = CGT. coll.
5) AE 16 mm, 2,29 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949.5 = CGT. coll.
6) AE 15 mm, 2,45 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949.3 = CGT. coll.
7) AE - mm, 2,66 g, *ky.* -, Rauch Auction 87, lot. 143
8) AE - mm, 2,85 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949.2 = M. Fox. coll.

Tip Rİ05

Öy.: ΘΕΑ ΡΩΜΗΝ Sur taçlı *Thea* Roma büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Lir.

1) AE 17 mm, 2,83 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949A.3 = CGT. coll.
2) AE 16,1 mm, 2,82 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949A.6 = A. Tricarico coll.
3) AE 16 mm, 5,27 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 949A.1 = Private coll.
4) AE 16 mm, 3,32 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 949A.7 = Papillon Auction 2, lot. 224
5) AE 16 mm, 3,31 g, *ky.* 12, RNL Auction 93, lot. 497[1629]
6) AE 16 mm, 3,26 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 949A.2 = M. Fox. coll.
7) AE 16 mm, 2,95 g, *ky.* 12, SNG Leypold I, 1276
8) AE 16 mm, 2,82 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949A.4 = CGT. coll.
9) AE 15 mm, 2,42 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 949A.5 = CGT coll.

[1629]RNL Auction 86, lot. 544 no'lu sikke RNL Auction 93, lot. 497 olarak değişmiştir.

MS 2. yüzyıl

Tip Rİ06

Öy.: ΘEON CYNKΛHTON Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Nike sola doğru, sol elinde palmiye dalı ve sağ elinde çelenk tutmakta.

1) AE 20 mm, 4,45 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1833.3 = T. Buggry coll. = Agora Auctions Auction 74, lot. 107.

2) AE 20 mm, 4,12 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1833.2 = CGT coll. ex Ebay Gitbud and Naumann.

3) AE 19,6 mm, 5,08 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1833.1 = BMC Lydia 13.

4) AE 19,5 mm, 4,96 g, *ky.* 12, Manisa 26591

Tip Rİ07

Öy.: ΘEON CYNKΛHTON Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Artemis ? Apollon? sağ elinde *patera* sol elinde mızrak tutmakta.

1) AE 20 mm, 5, 85 g, *ky.* -, Naumann Auction 55, lot. 481

2) AE 18 mm, 4,92 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1834a.1 = CGT coll. ex eBay Gitbud&Naumnn.

3) AE 18 mm, 3,97 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1834a.2 = CGT coll. ex eBay Savoca.

Tip Rİ08

Öy.: ΘEON CYNKΛHTON Senatus büstü, sağa.

Ay.: TYPIMNOC ΘYA Ata binen *khylamys*'li Tyrimnos, sağa, sol elinde omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 21 mm, 2,87 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 21, lot. 417

2) AE 19 mm, 4,84 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1835.1 = BMC Lydia 15.

3) AE 19 mm, 2,56 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1833a.1 = CGT coll., ex Gerhard Rohde

4) AE 18,6 mm, 5,49 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. III, 1835.4 = Viyana GR 32794

5) AE 18 mm, 4,04 g, *ky.* 1, Berlin Imhoof-Blumer 1900

6) AE 18 mm, 4,03 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1835.3 = CGT coll., ex Ebay Gitbud Naumann

7) AE 18 mm, 4,81 g, RPC Online Vol. III, 1835.2 = Bnf 1447
8) AE - mm, 4,00 g, *ky.* -, Rauch Auction 87, lot. 145

Tip Rİ08a

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: TYPIMNOC ΘYA Ata binen *khylamys*'li Tyrimnos sağa, sol elinde omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 24 mm, 5,21 g, *ky.* 12, Manisa 14807 = Önder, 2014 no. 333.a
2) AE 23 mm, 4,99 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1837.2 = CGT coll.
3) AE 22,2 mm, 5, 77 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1837.3 = SNG München Lydien, 605
4) AE 22,7 mm, 6,93 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1836.1 = Bnf 1972-824
5) AE 22 mm, 5,85 g, *ky.* 12, Berlin Knobeldorf
6) AE 22 mm, 5,44 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 41, lot. 539
7) AE 22 mm, 5,12 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900
8) AE 21 mm, 6,27 g, *ky.* -, Naumann Auction 53, lot. 502
9) AE 21 mm, 6,23 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 28, lot. 271
10) AE 21 mm, 5,25 g, *ky.* 1, Berlin Imhoof-Blumer
11) AE 21 mm, 4,28 g, *ky.* -, Savoca Auction 35, lot. 297
12) AE 20 mm, 5,10 g, *ky.* -, Manisa 4122 = Önder, 2014, no. 333
13) AE 20 mm, 5,04 g, *ky.* 1, Gökyıldırım 660
14) AE 20 mm, 4,97 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1837.1 = Bnf 1446 = Waddington 5350
15) AE 20 mm, 4,73 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 23, lot. 575
16) AE - mm, 5,42 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1836.2 = Waddel Auction1, 9 Dec. 1982, lot. 311
17) AE - mm, 5,52 g, *ky.* -, GMGM Auction 200, lot. 2192

Tip Rİ09

Öy.: ΘEON CYNKΛHTON Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Apollon *Tyrimnaios* ayakta,vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde defne dalı, sol elinde çifte balta tutmakta.

1) AE 21 mm, 3,91 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1834.2 = CGT coll.
2) AE 20,2 mm, 3,72 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1834.1 = BMC Lydia 14, Pl. XXXI,3
3) AE 19 mm, 4,83 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900
4) AE 19 mm, 4,58 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1834.3 = RNL Auction 81, lot. 490

5) AE - mm, 3,69 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1834.4 = Art & Coins Auction 6, lot. 353

Tip Rİ10

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Demeter ayakta, başı, sola, sağ elinde buğday başağı, sol elinde asa tutmakta.

1) AE 25 mm, 5,39 g, *ky.* 2, SNG Tübingen Lydien, 3845
2) AE 23,3 mm, 5,91 g, *ky.* -, Winterthur 3962
3) AE 23,2 mm, 5,02 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1838.9 = SNG München Lydien, 609
4) AE 23 mm, 5,66 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1838.7 = CGT coll. ex Ebay NLM
5) AE 23 mm, 4,97 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1838.8 = SNG Turkey 10, 837
6) AE 22 mm, 6,99 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 43, lot. 722
7) AE 22 mm, 4,51 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900
8) AE 22 mm, 3,05 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1838.10 = Leu Numismatik Auction 15, lot. 1188
9) AE 21 mm, 7,05 g, *ky.* -, SNG Greece 5, 1539
10) AE 21 mm, 4,67 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1838.11 = CGT coll. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
11) AE 20 mm, 5,61 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1838.6 = CGT coll. ex Forum AC
12) AE 20 mm, 4,33 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1838.3 = Bnf 1445 = Waddington 5349
13) AE - mm, 5,69 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1838.1 = BMC Lydia 16
14) AE - mm, 6,24 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1838.2 = BMC Lydia17
15) AE - mm, 4,82 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1838.5 = Viyana GR 32008
16) AE - mm, 4,12 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1838.4 = Bnf 1445a

Tip Rİ10a

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sola.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Demeter ayakta, başı, sola, sağ elinde buğday başağı, sol elinde asa tutmakta.

1) AE 21 mm, 6,21 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 9782.2 = Private coll. CGT, EX Savoca
2) AE 19 mm, 4,82 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 9782.1 = Viyana GR 32008 = Hochard, 2020: 2648a, pl. 159

3) AE - mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 9782.3 = Pompeii Auction 2 , lot. 444

Tip Rİ11

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta sola, sol kolunu su akan urneye dayamakta, sağ elinde saz tutmakta.

1) AE 25 mm, 8,82 g, *ky.* 12, Imhoof-Blumer 1900
2) AE 25 mm, 7,41 g, *ky.* -, Naumann Auction 82, lot. 258
3) AE 25 mm, 7,48 g, *ky.* 6, Manisa 15342
4) AE 23,8 mm, 8,40 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1838A = Münih 29a /63834

Tip Rİ12

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal, cepheden, başı sola.

1) AE 24 mm, 6,30 g, *ky.* 12, SNG Turkey 12, 666

MS 2. yüzyıl

Marcus Aurelius Dönemi (MS 161-180)

Magistratus: Marcus Iulius Menelaos

Tip Rİ13

Öy.: ΔHMOC ΘYATIPHNΩN Defne çelenkli Demos başı, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA M I MENEΛAOY Hephaistos oturmakta sağa, çekiç ve maşa tutmakta, sağda kısa *cippus*'un üstünde miğfer.

1) AE 33 mm, 14,95 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1561 = BMC Lydia 24 Pl. xxıx 9
2) AE 32 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1561 = Imhoof-Blumer, 153, no. 17

Tip Rİ14

Öy.: ΔHMOC ΘYATIPHNΩN Defne çelenkli Demos başı, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA M I ΜΕΝΕΛΑΟΥ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı, sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 34 mm, 15,18 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1565.1 = Bnf 1444 = Waddington 5348 = Martin, 2013: 124, no. 4/1, pl. 15

2) AE 33 mm, 14,07 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1565.2 = Viyana GR 34648

3) AE 32 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1565.5 = GRPCL Thyateira, 48

4) AE 32 mm, 13,41 g, *ky.* 6, RNL Auction 77, lot. 525

5) AE 31 mm, 15,10 g, *ky.* 11, RPC Online Vol. IV, 1565.3 = ANS 1978.196.1.

Öy.: Kmk: Erkek Portresi ;

6) AE 30 mm, 13,20 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1565.4 = SNG Turkey 10, 847

Magistratus: Gaius Aurelius Stratonikianos

Tip Rİ15

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Defne çelenkli Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA Γ AYP CTPATO ΘYATIPHNΩN Apollon *Tyrimnaios quadriga*'da ayakta, sola doğru, sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı ve dizginleri tutmakta, sol altta Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sağ kolunu su akan vazoya dayamakta.

1) AE 39 mm, 40,64 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11375.1 = Helios Auction 1, lot. 156

Tip Rİ16

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Defne çelenkli Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA Γ AYP CTPATO ΘYATIPHNΩN Solda ayakta Artemis (?) asa tutmakta, sağda Athena zeytin ağacına dolanmış yılanı elinde tuttuğu *patera*'dan beslemekte (?).

1) AE 39 mm, 37,16 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 17482.1 = Ashmolean

Tip Rİ17

Öy.: ΔHMOC ΘYATIPHNΩN Defne çelenkli Demos başı, sağa.

Ay.: ΕΠΙ Γ ΑΥΡ CTPATONIKIA Apollon çıplak, ayakta, sağa, *bukranion'*a basmakta, sol kolunu uzun *cippus* üzerine koymakta ve yılan tutmakta.

1) AE 31 mm, 20,46 g, *ky.* -. 6, RPC Online Vol. IV, 1560.3 = Private coll. CGT = Auction 52, lot. 71
2) AE 30 mm, 18,00 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1560.4 = SNG Leypold I, 1279
3) AE 30 mm, 15,16 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1560.1 = BMC Lydia 23
4) AE 29 mm, 17,93 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1560.2 = SNG Lydia München, 600. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

Tip Rİ18

Öy.: ΔHMOC ΘYATIPHNΩN Defne çelenkli Demos başı, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA Γ ΑΥΡ (H) CTPATONIK(IAN) *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 33 mm, 25,96 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1564.2 = Rauch Auction 2011 lot. 183 = Martin, 2013: 123, no. 2b/1
2) AE 32 mm, 25,83 g, *ky.* -, Auctiones GmbH Auction 52, lot. 72
3) AE 32 mm, 18,45 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1573.1 = SNG Cop Lydia, 577
4) AE 32 mm, 13,92 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1573.3 = Berlin 8637
5) AE 30 mm, 16,28 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1573.2 = Bnf 1439 = Hochard, 2020: s. 2641b, lev. 159
6) AE 30 mm, 14,12 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1564.1 = Bnf 1440 = Hochard, 2020: s. 2642a, lev. 159
7) AE 28 mm, 17,19 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 17365.1 = Harvard 1996.227

Marcus Aurelius (MS 161-180) – Commodus (MS 177-192) Dönemi

Magistratus: II. Eudios

Tip Rİ19

Öy.: ΔHMOC ΘYATIPHNΩN Defne çelenkli Demos büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CT[ ] ΕΥΔΙΟΥ ΘYATIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde dümen tutmakta.

1) AE 30 mm, 11,95 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1572.1 = SNG Cop. Lydia, 576. *Öy.*: Kmk Erkek Portresi

Commodus (MS 177- 192) Dönemi

Magistratus: Moskhianos Philippos

Tip Rİ20

Öy.: ΔHMOC ΘYATIPHNΩN Defne çelenkli Demos büstü, sola.

Ay.: ΕΠΙ CTPA MOCXIANOY ΦI ΘYATIPHNΩN Herakles ayakta, vücudu cepheden, başı sola. Sol elinde aslan postunu tutmakta, sağ elini sopasına dayayarak dinlenmekte.

1) AE 32 mm, 16,78 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9944.1 = Berlin Imhoof Blumer
2) AE 32 mm, 11,38 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. IV.2, 9944.2 = SNG Leipzig, 152
3) AE 32 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 9944.3 = Kölner Auction 54, lot. 323 = GRPCL Thyateira, 50
4) AE 30 mm, 10,59 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 9944.4 = Pars coins

Tip Rİ20a

Öy.: ΔHMOC ΘYATIPHNΩN Defne çelenkli Demos büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ [MO]CXIANOY ΘYATIPHNΩN Herakles ayakta, vücudu cepheden, başı, sağa. Sol elinde aslan postunu tutmakta, sağ elini sopasına dayayarak dinlenmekte.

1) AE 33 mm, 12,42 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1568.4 = Berlin 18216557
2) AE 33 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1568.5 = de Molthein 2713
3) AE 32 mm, 13,77 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1568.1 = Ashmolean. *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi
4) AE 32 mm, 12,43 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1568.2 = SNG München Lydien, 601. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
5) AE 32 mm, 12,20 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1568.3 = ANS 1953.171.881. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
6) AE 31 mm, 14,87 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1568.7 = Duisburg 12/2/310 = Köhler-Osbahr III/2, 400
7) AE 31 mm, 13,74 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1568.6 = Harvard 1983.56.159

Tip Rİ21

Öy.: ΔHMOC ΘYATIPHNΩN Demos büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA MOCXIANOY ΦI *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 34 mm, 15,76 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 11382 = Private coll. CGT = ex Savoca. *Ay.*: [MOCXI]ANOY ΘYATIPHN[ΩN]
2) AE 32 mm, 13,62 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 2878.3 = Private coll. CGT = Lars Rutten. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
3) AE 32 mm, 12,58 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 2878.1 = Bnf 1438
4) AE 30 mm, 15,18 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 2878.2 = Berlin Imhoof-Blumer

Tip Rİ22

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ (CTPA [M?] MOCXIANOY (ΦIΛ) ΘYATE[I]PHNΩ[N] Solda Korinth miğferli Athena ayakta sağa, sağ eliyle mızrağını tutmakta, sol elini yere dayalı kalkanına dayamakta. Sağda Hermes ayakta, sola, *kerykeion* ve *khlamys* tutmakta.

1) AE 42 mm, 28,32 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 9756.1 = Viyana GR 36114. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
2) AE 39 mm, 27,47 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9756.2 = SNG Leypold I, 1280 = Hochard, 2020: 2650a pl.159

Tip Rİ23

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP MOCXIANOY ΘYATEIPHNΩN Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta. Solda boğa, sağa doğru yürümekte, başı, aşağıda.

1) AE 42 mm, 32,15 g, RPC Online Vol. IV, 1571.3 = Viyana GR 32879
2) AE 39 mm, 29,9 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1571.2 = Berlin 507/1900
3) AE 38 mm, 29,29 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1571.1 = BMC Lydia 28 = Hochard, 2020: s. 2652a, pl. 159
4) AE 38 mm, 29,94 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1571.4 = CNG Auction 285, 213

Tip Rİ24

Öy.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Serapis büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ ΜΟCΧΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗ Korinth miğferli Athena ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde Nike tutmakta, sol elini yere dayalı kalkanına yaslamakta, yanında mızrak.

1) AE 31 mm, 14,51 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1570.3 = Bnf 1441
2) AE 29 mm, 10,51 g, *ky.*-, RPC Online Vol. IV.2, 1570.6 = Lindgren III, 529
3) AE 29 mm, 9,23 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1570.4 = SNG München Lydien, 592
4) AE 28 mm, 9,40 g, *ky.* 12, Manisa 16975 = Önder, 2014 no. 335. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
5) AE 28 mm, 8,75 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1570.2 = Hunterian II, 468, no. 3 = SNG Hunterian I, 1359
6) AE 27 mm, 7, 58 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1570.5 = Viyana GR 34647
7) AE 26 mm, 7,01 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1570.1 = BMC Lydia 27

Tip Rİ25

Öy.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Serapis büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ ΜΟCΧΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Hekate-Selene ayakta, vücudu cepheden, başı sola, iki elinde meşale tutmakta, omzunda hilal.

1) AE 29 mm, 11,61 g, *ky.*-, RPC Online Vol. IV.2, 11383.1 = RNL Auction 21, lot. 33 = GMGM Auction 247, lot. 4474 = GRPCL Thyateira 54

Tip Rİ26

Öy.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Serapis büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ ΜΟCΧΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗ Glykon, başı sola.

1) AE 28 mm, 13,05 g, *ky.*-, RPC Online Vol. IV, 1569.2 = Bnf 1437
2) AE 28 mm, 12,62 g, *ky.* -, Savoca Auction 97, lot. 289
3) AE 27 mm, 11,85 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV, 1569.1 = BMC Lydia 26 Pl. xxx.1
4) AE - mm, 9,34 g, *ky.* -, GMGM Auction 247, lot. 4473

Magistratus: Titus Aurelius Barbaros

Tip Rİ27

Öy.: ΘYATEIPHNΩN Serapis büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA BAPBAP ΘYATEIPHNΩN Korinth miğferli Athena ayakta, başı, sola, sağ elinde *patera* tutmakta. Sol elini yere dayalı kalkanını yaslamakta. Yanında mızrak.

1) AE 28 mm, 11,55 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. IV.2, 2908.1 = Winterthur 3961 = Bloesch 2, no. 3961 = GRMK 133, no. 1, ex coll. Imhoof-Blumer
2) AE 28 mm, 7,99 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2908.2 = GMGM Auction 247, lot. 4475. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
3) AE 28 mm, 7,99 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2908.4 = Private coll. L. B.
4) AE 27 mm, 8,83 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2908.3 = SNG Turkey 10, 848

Tip Rİ28

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP MAPKOY AYPH BAPBAP[OY] ΘYATEIPHNΩN Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta. Solda boğa, sağa doğru yürümekte, başı aşağıda.

1) AE 39 mm, 33,61 g, *ky.*-, RPC Online Vol. IV.2, 11386 = Museo Archeologico Nazionale 35726/22

MS 2- 3. yüzyıl

Tip Rİ29

Öy.: Serapis büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Asklepios ayakta, vücudu cepheden, başı, sola, yılanlı asa tutmakta.

1) AE 20 mm, 4,17 g, *ky.* 6, Berlin C.R.FOX
2) AE 19 mm, 3,68 g, *ky.* 7, Leu Numismatik Auction 4, lot. 443 = Naumann Auction 53, lot. 504
3) AE 19 mm 3,05 g, *ky.* 6, Atina 5857a

4) AE 18 mm, 3,82 g, *ky.* 6, SNG Turkey 10, 843

Tip Rİ30

Öy.: Serapis büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Isis ayakta, vücudu cepheden, başı, sola. Sağ elinde *sistrum,* sol elinde asa tutmakta.

1) AE 21 mm, - g, *ky.* -, GHN Auction 346, lot. 2254. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

2) AE 21 mm, 4,45 g, *ky.* 6, Manisa 23582
3) AE 20,5 mm, 4,74 g, *ky.* 6, Manisa 26591
4) AE 20 mm, 4,65 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1268
5) AE 20 mm, 4,14 g, *ky.* 5, Ashmolean
6) AE 20 mm, 4,09 g, *ky.* -, BMC Lydia 53
7) AE 20 mm, 4,05 g, *ky.* 6, SNG Tübingen Lydien, 3844
8) AE 20 mm, 3,82 g, *ky.* -, SNG München Lydien, 593
9) AE 19,5 mm, 3,20 g, *ky.* 6, Berlin Rauncb
10) AE 19 mm, 3,08 g, *ky.* 6, SNG Hunterian I, 1361
11) AE - mm, 4,67 g, *ky.* -, Rauch Auction 87, lot. 147[1630]
12) AE - mm, 4, 64 g, *ky.* -, GMGM Auction 130, lot. 1854
13) AE - mm, 2,80 g, *ky.* -, GMGM Auction 247, lot. 4477. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

Tip Rİ31

Öy.: Hermes büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çelenk içerisinde.

1) AE 16 mm, 2,68 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 17367.4 = SNG Cop. Lydia, 573
2) AE 15 mm, 2,70 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 17367.3 = SNG Leypold I, 1267 = Hochard, 2020: 2673a, pl. 161
3) AE 15 mm, 2,30 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. IV.2, 17367.1 = Private coll. CGT
4) AE 14 mm, 3,00 g, *ky.*-, RPC Online Vol. IV.2, 17367.2 = Wildwinds[1631]

[1630] Rauch Auction 87, lot. 147 ile Rauch Auction 87, lot. 146 no'lu sikkelerin fotoğraflarında ve bilgilerinde bir karışıklık tespit edilmiştir. Dolayısıyla Rauch Auction 87, lot. 146'da yer alan sikkede Serapis/Isis tasviri yer almaktadır. Fakat sikke tanımlarında bu betimler Herakles /Aslan tipi olarak verilmiştir. Serapis ve Isis'in olduğu bu sikke tipi ise Rauch Auction 87, lot. 147'de gösterilmektedir. Kataloğumuzda bu sikke tipi için Rauch Auction 87, lot. 147 dikkate alınmıştır.

[1631] http://www.wildwinds.com

Tip Rİ32

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatları açık kartal, başı sola.

1) AE 16 mm, 2,37 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer
2) AE 15 mm, 2,57 g, *ky.* 6, CNG Auction 288, lot. 320
3) AE 15 mm, 2,07 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 946E.1 = CGT coll.
4) AE 13 mm, 2,90 g, *ky.* -, Bnf 1394A = Hochard, 2020: 2696a
5) AE - mm, 1, 72 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49484

Tip Rİ32a

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatları açık kartal, başı sağa.

1) AE 17 mm, 2,57 g, *ky.* 6, CNG Auction 288, lot. 320
2) AE 15 mm, 1,84 g, *ky.* 6, SNG Turkey 11, 393
3) AE 15 mm, 1,34 g, *ky.* 6, Ashmolean
4) AE 15 mm, 1,30 g, *ky.* 6, Berlin C.R. Fox
5) AE 14 mm, 2,10 g, *ky.* 6, SNG Hunterian I, 1365
6) AE 14 mm, 1,46 g, *ky.* 6, Akhisar 3696 = Önder, 2014 no. 337
7) AE 14 mm, 1,46 g, *ky.* 6, CNG Auction 381, lot. 310
8) AE 13,5 mm, 1,52 g, *ky.* 6, Berlin C.R. Fox
9) AE 12 mm, 2,10 g, *ky.* 6, Bnf 1413 = Hochard, 2020: 2697a
10) AE 10 mm, 1,21 g, *ky.* 6, Bnf 1395 = Hochard, 2020: 2697b
11) AE - mm, 2,02 g, *ky.* 6, ANS 1958.206.69

Tip Rİ33

Öy.: Herakles başı, sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatları açık kartal, başı sola.

1) AE 15 mm, 1,78 g, *ky.* 6, RNL Auction 22, lot. 271
2) AE - mm, 2,00 g, *ky.* -, Bnf 41784565
3) AE - mm, 1,78 g, *ky.* -, GMGM Auction 251, lot. 4688

Tip Rİ33a

Öy.: Herakles başı sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal, başı sağa.

1) AE 17 mm, 2,70 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 9948.2 = SNG Leypold II, 1263.1, ex private coll Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 100
2) AE 16 mm, 2,40 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 9948.3 = Verona 72796
3) AE 15mm, 2,92 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 42, lot. 509
4) AE 15 mm, 2,59 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. IV.2, 9948.1 = Berlin Löbbecke 1906
5) AE 15 mm, 2,52 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9948.5 = Private coll. CGT
6) AE 14,8 mm, 2,36 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. IV.2, 9948.4 = SNG München Lydien, 581

Tip Rİ33b

Öy.: Genç Herakles başı, sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal, başı sağa.

1) AE 15, 5 mm, 2,95 g, *ky.* -, McClean 8719

Tip Rİ34

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları kapalı kartal, sağa, başı sola.

1) AE 16 mm, 2,66 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 18, lot. 439
2) AE 15,1 mm, 2,68 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 946D.1 = SNG München Lydien, 580
3) AE 15 mm, 3,06 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 946D.2 = CGT coll.
4) AE 15 mm, 3,97 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1262
5) AE 15 mm, 2,76 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 946D.3 = CGT coll.
6) AE 15 mm, 2,49 g, *ky.* -, Naumann Auction 77, lot. 461
7) AE 15 mm, 2,40 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 946D.4 = CGT coll.
8) AE 15 mm, 1,85 g, *ky.* -, Naumann Auction 77, lot. 463
9) AE 14,5 mm, 2,14 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900
10) AE 14 mm, 2,11 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 1838E.1 = CGT coll.
11) AE 14 mm, 1,62 g, *ky.* -, Weber 6928
12) AE 13 mm, 2,20 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 585

Tip Rİ34a

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları kapalı kartal, başı sağa.

1) AE 16 mm, 2,83 g, *ky.* -, Naumann Auction 98, lot. 543
2) AE 16 mm, 2,59 g, *ky.* 6, SNG Tübingen Lydien, 3840
3) AE 16 mm, 2,48 g, *ky.* 12, SNG Leypold I, 1264
4) AE 15/16 mm, 3,05 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 675
5) AE 15 mm, 3,23 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. I, 946C.2 = CGT coll.
6) AE 15 mm, 2,68 g, *ky.* 6, SNG Tübingen Lydien, 3839
7) AE 15 mm, 2,46 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 946C.3 = CGT coll.
8) AE 15 mm, 2,24 g, *ky.* 12, SNG Turkey 11, 398
9) AE 14 mm, 2,50 g, *ky.* 12, Berlin Löbbecke 1906
10) AE 14 mm, 1,98 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 946C.4 = SNG v Auclock Lydien, 3207
11) AE 14/15 mm, 1,88 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 677
12) AE 14/15 mm, 1,65 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 676

Tip Rİ35

Öy.: Defne çelenkli Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları kapalı kartal, başı sağa.

1) AE 18 mm, 2,87 g, *ky.* -, Naumann Auction 34, lot. 700
2) AE 17 mm, 3,88 g, *ky.* -, Naumann Auction 40, lot. 440
3) AE 17 mm, 3,29 g, *ky.* 12, SNG Turkey 11, 396
4) AE 17 mm, 2,64 g, *ky.* 12, SNG Turkey 11, 397
5) AE 17 mm, 2,41 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 946B.2 = A. Tricarico coll. (ex Savoca 141th Blue Auction, lot 792)
6) AE 16 mm, 1,80 g, *ky.* -, Pecunem Naumann (Gitbud &Naumann) Auction 15, lot. 458
7) AE 15 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 946B.1 = Wildwinds[1632]

[1632] http://www.wildwinds.com

Tip Rİ36 [1633]

Öy.: Defne çelenkli Herakles başı, sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatları açık kartal, başı sağa.

1) AE 16 mm, 2,88 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 8495.5 = Private coll. CGT
2) AE 16 mm, 2,50 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 8495.1 = Berlin 1882/367
3) AE 15 mm, 2,50 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 8495.4 = Private coll. CGT
4) AE 15 mm, 2,36 g, *ky.* 7, SNG München Lydien, 581
5) AE 15 mm, 1,83 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 8495.2 = ANS 1944.100.49483
6) AE - mm, 2,53 g, *ky.* -, GMGM Auction 196, lot. 2133
7) AE - mm, 2,53 g, *ky.* -, HMH Auction 64, lot. 1131

Tip Rİ36a

Öy.: Defne çelenkli Herakles başı, sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatları kapalı kartal sağa, başı sola.

1) AE 17 mm, 2,36 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3188.3 = Private coll. CGT
2) AE 17 mm, 2,70 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3188.4 = SNG Turkey 5, 489
3) AE 16 mm, 2,70 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 3188.6 = Bnf 1412 = GRPCL Thyateira 104
4) AE 16 mm, 2,22 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3188.2 = Berlin 3642
5) AE 16 mm, 2,4 g, *ky.* -, Biga Auction 5, lot. 305
6) AE 16 mm, 1,96 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3188.1 = Berlin Imhoof-Blumer 1900. *Ay.*: ΘΥΑ[Τ]ΙΡΗΝΩΝ = Imhoof-Blumer, 149, no. 8, Tafel VI, no. 7 = Hochard, 2020: 2666c
7) AE 16 mm, 1,93 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3188.7 = Private collection H. I
8) AE 15,5 mm, 2,55 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3188.5 = SNG Leypold I, 1263

Tip Rİ37

Öy.: Defne çelenkli Herakles başı sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Çelenk içerisinde.

[1633] Bu sikke tipi ön yüzde Herakles'in arka yüzde ise kartalın olduğu serilerin bir varyasyonu olarak gösterilmemiştir. Bunun nedeni ön yüzde yer alan Defne çelenkli Herakles başının olduğu birden fazla serinin olmasıdır (**Rİ36, Rİ37, Rİ38, Rİ39**). Çünkü bu serilerdeki ön yüz kalıplarının aynı ve sadece arka yüzlerin farklı olması sebebiyle bu sikkelerde bu şekilde bir sınıflandırma yapılmıştır.

1) AE 15,5 mm, 2,65 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV, 9947.4 = Manisa 11573 = Önder, 2014 no. 343[1634]
2) AE 15 mm, 3,09 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV, 9947.2 = Glasgow II, 469, no. 11 = SNG Hunterian I, 1366
3) AE 15 mm, 2,62 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 9947.3 = Private coll. CGT = GRPCL Thyateira, 46
4) AE 15 mm, 2,61 g, *ky*. -, MMD Auction 15, lot. 872
5) AE 15 mm, 2,61 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV, 9947.5 = SNG v Aulock Lydien, 8273
6) AE 14,5 mm, 2,33 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 9947.1 = Berlin Cassel 1925 = Hochard, 2020: 2669b, pl. 161

Tip Rİ38

Öy.: Defne çelenkli Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Tripod.

1) AE 17 mm, 2,76 g, *ky*. -, Arslan, 2005: no. 95
2) AE 17 mm, 2,64 g, *ky*. 1, Ashmolean
3) AE 16 mm, 3,06 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1562.5 = Private coll. CGT = Forum AC
4) AE 16 mm, 2,23 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1562.1 = BMC Lydia 25
5) AE 16 mm, 2,14 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1562.3 = Bnf 1414 = Waddington 5342
6) AE 15 mm, 2,80 g, *ky*. -, Savoca Auction 3, lot. 564
7) AE 15 mm, 2,35 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1562.4 = SNG München Lydien, 582
8) AE 15 mm, 2,17 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1562.2 = Berlin Imhoof-Blumer 1900 = Imhoof-Blumer, 1897: s. 149, no. 9

Tip Rİ38a

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Tripod.

1) AE 16 mm, 2,56 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 11388 = Private coll. Andreas Reich
2) AE - mm, 2,54 g, *ky*. -, GMGM Auction 200, lot. 2191

[1634] Önder bu sikkede yer alan betimi Zeus olarak tanımlamıştır (Önder, 2014: s. 109 no. 343).

Tip Rİ39

Öy.: Defne çelenkli Herakles başı sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Lir.

1) AE 17 mm, 3,08 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3189.4 = Bnf Delepierre = GRPCL Thyateira, 68
2) AE 16 mm, 3,17 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3189.3 = Ashmolean
3) AE 16 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 3189.6 = GHN Auction 208 lot. 1965
4) AE 15 mm, 2,50 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3189.1 = Berlin Imhoof-Blumer 1900 = Imhoof-Blumer Lyd. Sta. 149, no. 10
5) AE 15 mm, 2,29 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 3189.2 = Ashmolean J.G. Milne
6) AE 15,5 mm, 1,45 g (1,97 g??) *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3189.5 = SNG München Lydien, 631
7) AE 14 mm, 2,45 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3189.7 = SNG Turkey 10, 858

Tip Rİ40

Öy.: Herakles başı sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Aslan sağa doğru yürümekte.

1) AE 16 mm, 2,26 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 586
2) AE 16 mm, 1,71 g, *ky.* -, Naumann Auction 39, lot. 647
3) AE 15,9 mm, 2,33 g, *ky.* 6, Manisa 26596
4) AE 15,5 mm, 1,82 g, *ky.*-, Naville Auction 22, lot. 269
5) AE 15,3 mm, 2,33 g, *ky.* -, Ancient Imports lot.[1635]
6) AE 15 mm, 2,43 g, *ky.* 6, SNG Turkey 12, 667
7) AE 15 mm, 2,23 g, *ky.* -, MMD Auction 15, lot. 873
8) AE 15 mm, 2,28 g, *ky.* -, cgbfr 451409
9) AE 15 mm, 2,08 g, *ky.* 6, SNG Tübingen Lydien, 3841
10) AE 15 mm, 2,06 g, *ky.* 6, Berlin C.R. Fox
11) AE 15 mm, 2,5 g, *ky.* 12, Manisa 2351
12) AE 15 mm, 2 04 g, *ky.* 6, Berlin C.R. Fox
13) AE 15 mm,1,98 g, *ky.* -, Weber 6925
14) AE 15 mm, 1,97 g, *ky.* -, Savoca Auction 11, lot. 450
15) AE 15 mm, 1,88 g, SNG Turkey 5, 488
16) AE 15 mm, 1,78 g, *ky.* 6, Ashmolean J. G. Milne
17) AE 15 mm, 1,51 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 17366.3 = Atina 1891-1892/ 397 = = Hochard, 2020: s. 2672c
18) AE 14,8 mm, 1,80 g, *ky.* -, Heidelberg AN278

[1635] http://www.ancientimports.com/cgi-bin/lotinfo.pl?id=19429

19) AE 14,5 mm, 1,95 g, *ky.* 6, Berlin Löbbecke 1906
20) AE 14,5 mm, 1,90 g, *ky.* 6, Manisa 11278 = Önder 2014, 336
21) AE 14 mm, 2,79 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 30, lot. 254
22) AE 14 mm, 2,54 g, *ky.* -, SNG v Aulock, Lydien, 3208
23) AE 14 mm, 2,34 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 587
24) AE 14 mm, 2,23 g, *ky.* 6, CNG Auction 496, lot. 292
25) AE 14 mm, 2,06 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 17366.1 = SNG München Lydien, 578 = Hochard, 2020: s. 2672a
26) AE 14 mm, 2,04 g, *ky.* 5, Ashmolean
27) AE 14 mm, 1,82 g, *ky.* 12, Bertolami Auction 109, lot. 436
28) AE 14 mm, 1,76 g, *ky.* 6, SNG Turkey 11, 400
29) AE 14 mm, 1,36 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900
30) AE 14 mm, 1,59 g, *ky.* 12, SNG Tübingen Lydien, 3842
31) AE 14 mm, 1,49 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 666
32) AE 14 mm, 1,45 g, *ky.* 12, SNG Leypold I, 1265
33) AE 13,5 mm, 2,11 g, *ky.* -, Savoca Auction 4, lot. 824
34) AE 13,5 mm, 1,61 g, *ky.* 12, Manisa 25124
35) AE 13 mm, 1,50 g, *ky.* 5, SNG Turkey 10, 846
36) AE 13 mm, 1,16 g, *ky.* -, Naville Auction 56, lot. 201
37) AE - mm, 1,35 g, *ky.* -, Emporium Hamburg Auction 87, lot. 164
38) AE 12 mm, 1,88 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. IV.2, 17366.2 = BMC Lydia 41 = = Hochard, 2020: s. 2672b
39) AE - mm, 2,12 g, *ky.* -, Jean Elsen &ses Fils Auction 109, lot. 544
40) AE 12 mm, 1,75 g, *ky.* 5, Bnf 1392A = Hochard, 2020: 2693b
41) AE - mm, 1,65 g, *ky.* 7, ANS 1944.100.49482
42) AE 12 mm, 1,58 g, *ky.* 12, Bnf 1392 = Hochard, 2020: 2693a
43) AE 11 mm, 1,40 g, *ky.* 12, Bnf Delepierre SC66 = Hochard, 2020: 2693d

Tip Rİ40a

Öy.: Herakles başı sağa, boynunda aslan postu, sırtında sopası.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Aslan sağa doğru yürümekte.

1) AE - mm, 1,70 g, *ky.* -, Künker Auction 333, lot. 332

Tip Rİ41

Öy.: Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Boğa sağa doğru yürümekte.

1) AE 16 mm, 1,65 g, *ky.* -, Naumann Auction 77, lot. 462
2) AE 15,5 mm, 1,68 g, *ky.* 6, Berlin 727-1895

3) AE 15 mm, 1,59 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 579
4) AE 15 mm, 1,17 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 41, lot. 541
5) AE 21 mm, - g, *ky.* -, Schulman Auction 361, lot. 16
6) AE 14,8 mm, 1,52 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900
7) AE 14 mm, 1,39 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 594
8) AE 14 mm, 2.00 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1266
9) AE - mm, - g, *ky.* -, Mionnet Supp. VII, 577

Tip Rİ42

Öy.: Herakles başı, sağa, boynunda aslan postu.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Telesphoros ayakta, cepheden.

1) AE 15 mm, 1,53 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900 *Ay.*: ΘYATE[IPH]NΩN

Tip Rİ43[1636]

Öy.: Aslan postlu Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATIPHNΩN Kanatları açık kartal, başı sağa.

1) AE 14 mm, 1,95 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900
2) AE 15 mm, 2,90 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 575
3) AE - mm, 2,45 g, *ky.* -, Bnf 41784564

Tip Rİ44

Öy.: Aslan postlu Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte Balta.

1) AE 14 mm, 2,47 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900

Tip Rİ45

Öy.: Aslan postlu Herakles başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Aslan sağa doğru yürümekte.

1) AE 15 mm, 2,53 g, *ky.* 6, SNG Turkey 11, 399
2) AE 15 mm, 2,51 g, *ky.* -, Demran 267

[1636] Ön yüzlerde görülen Aslan postlu Herakles tasviri dikkate alınmıştır (Rİ43, Rİ44,

3) AE 15 mm, 2,60 g, *ky.* 6, Gökyıldırım 667
4) AE 14 mm, 2,34 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 577
5) AE 14 mm, 2,21 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900
6) AE 14 mm, 1,72 g, *ky.* -, Naumann Auction 77, lot. 460
7) AE - mm, 2,06 g, *ky.* -, Bnf 41784561
8) AE - mm, 1,70 g, *ky.* -, Rauch Auction 87, lot. 146

Tip Rİ46

Öy.: ΘYATEIPA Sur taçlı Tykhe başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal, başı yukarıda sola, kemik üzerinde durmakta.

1) AE 24 mm, 7,00 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1563.3 = CNG Auction 93, lot. 809
2) AE 24 mm, 6,47 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1563.1 = Bnf 1426
3) AE 23 mm, 4,08 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1563.2 = Bnf 1427

Tip Rİ47

Öy.: BOPEITHNH Artemis *Boreitene* büstü sola, omzunda okdanlık. Solda yay

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal, başı sola, kemik üzerinde durmakta.

1) AE 26 mm, - g, *ky.* -, GHN Auction 314, lot. 2518
2) AE 25 mm, 7,31 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1559.36 = Private coll. CGT, ex Naumann
3) AE 24,5 mm, 6,02 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1269
4) AE 24 mm, 9,87 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1559.26 = Berlin 1902/1053 = Hochard, 2020: s. 508 no. 2663ac
5) AE 24 mm, 9,76 g, *ky.* 12, Athens. 5853 (117/5853) = Hochard, 2020: s. 507, no. 2663b[1637]
6) AE 24 mm, 8,55 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1559.4 = BMC Lydia 22
7) AE 24 mm, 7,69 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1559.17 = ANS 1944.100.49476
8) AE 24 mm, 7,75 g, *ky.* 6, Ashmolean
9) AE 24 mm, 6,44 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1559.28 = Berlin Bernhard-Imhoof
10) AE 23/24 mm, 7,10 g, *ky.* 6, Gökyıldırım 665
11) AE 23,5 mm, 5,83 g, *ky.* 12, Akhisar 24705. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi (?)

[1637]Hochard bu sikkenin çapını 22 mm olarak göstermektedir.

12) AE 23 mm, 7,33 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 1559.16 = Fitzwilliam McClean, 8717 = Kraft:, 1972: 211, lev. 114.9b

13) AE 23 mm, 7,37 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 19, lot. 410.

14) AE 23 mm, 7,00 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 1559.1 = BMC Lydia 19 = Hochard, 2020: s. 507, no. 2663g

15) AE 23 mm, 6,89 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1559.7 = SNG Hunterian I, 1372

16) AE 23 mm, 6,33 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 1559.29 = Berlin 1978 /22

17) AE 23 mm, 6,75 g, *ky*. 12, Manisa 4097 = Önder, 2014: no.334

18) AE 23 mm, 6,74 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV, 1559.12 = Bnf 1418 = Hochard 2020: s. 2663, pl.60

19) AE 23 mm, 6,49 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 1559.32 = SNG Turkey 10, 836. *Öy.*: göğsünde yay, arkasında sadak

20) AE 23 mm, 6,21 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 1559.19 = ANS 1975.225.2 = Hochard, 2020: 2663, lev. 160

21) AE 23 mm, 5,88 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 1559.11 = Bnf 1417. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

22) AE 23 mm, 5,26 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 1559.18 = ANS 1953.171.879. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

23) AE 23 mm, 5,23 g, *ky*. -, SNG v Aulock Lydien, 3213 = Hochard, 2020: s. 2663h, pl. 160

24) AE 23 mm, 4,75 g, *ky*. 8, SNG Tübingen Lydien, 3846

25) AE 23 mm, 4,01 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV, 1559.27 = Berlin Löbbecke 1906 = Hochard, 2020: s. 508, no. 2663r

26) AE 22/23 mm, 6,02 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 664. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

27) AE 22,5 mm, 5,56 g, *ky*. 6, Agora Auctions Auction 76, lot. 193

28) AE 22 mm, 7,78 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV, 1559.30 = Berlin C.R. Fox 1873 = Hochard, 2020: s. 508 no. 2663s

29) AE 22 mm, 7,05 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV, 1559.3 = BMC Lydia, 21

30) AE 22 mm, 5,97 g, *ky*. 12, SNG Leypold I, 1270. *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi

31) AE 22 mm, 5,60 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV, 1559.14 = Bnf Duplicates = Hochard, 2020: s. 2663e, pl. 160

32) AE 22 mm, 5,07 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV, 1559.13 = Bnf Duplicates

33) AE 21/22 mm, 5,86 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 663. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

34) AE 21/22 mm, 5,64 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 661

35) AE 21/22 mm, 5,09 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV, 1559.2 = BMC Lydia, 20
AE 22 mm, 5,03 g, *ky*. 12, RPC IV Online Vol. IV, 1559.34 = Private coll. CGT

36) AE 21/22 mm, 4,82 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 662. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

37) AE 21,7 mm, 3,90 g, *ky.* 6, Manisa 26528. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
38) AE 21 mm, 6,43 g, *ky. 6,* RPC Online Vol. IV, 1559.5 = SNG Cop. Lydia, 578
39) AE 21 mm, 5,23 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3213 = Hochard, 2020: s. 507 no. 2663h
40) AE 21 mm, 4,93 g, *ky.* 6, Ashmolean
41) AE 21 mm, 4,88 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1559.22 = SNG München Lydien, 596 = Hochard, 2020: 2663ab, lev. 160
42) AE 21 mm, 4,80 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1271
43) AE 21 mm, 4,42 g, *ky.* -, Naumann Auction 87, lot. 308
44) AE 21 mm, 4,36 g, *ky.* 6, Ashmolean
45) AE 21 mm, 4,30 g, *ky.* 6, Atina 5856 = Hochard, 2020: s. 507, 2663c[1638]
46) AE 21 mm, 4,22 g, *ky.* 12, Atina 5853a = Hochard, 2020: s. 507, 2663d
47) AE 21 mm, 4,16 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 27, lot. 479
48) AE 21 mm, 4,02 g, *ky.* 6, Manisa 26527
49) AE 21 mm, 3,55 g, *ky.* -, Arslan, 2005: no. 92
50) AE 20,5 mm, 3,71 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1559.20 = SNG München Lydien, 594
51) AE 20 mm, 5,14 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1559.21 = SNG München Lydien, 595
52) AE 20 mm, 4,80 g, *ky.* 6, Gökyıldırım 680
53) AE 20 mm, 4,40 g, *ky.* -, Weber 6930
54) AE 20 mm, 4,09 g, *ky.* 6, Aydın 29253
55) AE 20 mm, 4,05 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1272
56) AE 20 mm, 4,02 g, *ky.* -, SNG Hunterian I, 1372
57) AE 20,5 mm, 4,00 g, *ky.* 12, Manisa 11397 = Önder, 2014 no. 345
58) AE 20 mm, 3,84 g, *ky.* 6, SNG Turkey 11, 395
59) AE 20 mm, 2,99 g, *ky.* 6, Ödemiş 2007/277 = SNG Turkey 7, 424
60) AE - mm, 7,73 g, *ky.* -, GMGM Auction 212, lot. 2449
61) AE - mm, 6,60 g, *ky.* -, Künker Auction 333, lot. 407

Tip Rİ47a

Öy.: BOPEITHNH Artemis *Boreitene* büstü, sağa, omzunda okdanlık.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal, cepheden, başı sola.

1) AE 26 mm, 9,51 g, *ky.* -, Naville Auction 34, lot. 155
2) AE 26 mm, 7,86 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 9781.1= Viyana GR 30159
3) AE 24 mm, 7,85 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9780.2 = Viyana GR 28774

[1638] Hochard bu sikkenin çapını 18 mm olarak göstermektedir.

4) AE 24 mm, 7,19 g, *ky*. 1, RPC Online Vol. IV.2, 9780.3 = Ashmolean J. G. Milne
5) AE 24 mm, 6,64 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 39, lot. 646
6) AE 24 mm, 5,54 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 9780.1 = Viyana GR 19611
7) AE 22/21 mm, 4,12 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 681
8) AE 22 mm, 5,23 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 37, lot. 505
9) AE 22 mm, 4,92 g, *ky*. 6, Berlin Sperling.
10) AE 21 mm, 6,01 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 591
11) AE 21,5 mm, 4,21 g, *ky*. 6, Berlin C.R. Fox
12) AE 21 mm, 4,42 g, *ky*. -, Nauman Auction 87, lot. 308.
13) AE 21 mm, 3,50 g, *ky*. -, Zeus Numismatics Auction 12, lot. 301
14) AE - mm, 6,65 g, *ky*. -,GMGM Auction 233, lot. 2005
15) AE - mm, 4,90 g, *ky*. -, Bnf 41784605

Tip Rİ48

Öy.: BOPEITHNH Artemis *Boreitene* büstü sola, omzunda okdanlık.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sağ elinde saz tutmakta, sol kolunu içinden su akan vazoya dayamakta.

1) AE 26 mm, 6,94 g, *ky*. 1, RPC Online Vol. IV.2, 2502.15 = Winterthur 3963
2) AE 25 mm, 7,41 g, *ky*. 6, Berlin 28814
3) AE 24 mm, 5,90 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.8 = Sardis Excavation 318
4) AE 24 mm, 7,23 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.10 = Private coll. CGT ex Savoca. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi (?)
5) AE 23 mm, 7,54 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 2502.11 = GMGM Auction 90 lot. 614
6) AE 23 mm, 5,98 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 2502.1 = SNG v Aulock Lydien, 3212 = Hochard, 2020: 2665, lev. 161
7) AE 23 mm, 5,36 g, *ky*. 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900
8) AE 22,2 mm, 6,24 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 2502.14 = Naumann Auction 103, lot. 410[1639]
9) AE 22,10 mm, 5,78 g, *ky*. 6, Manisa 26656
10) AE 22 mm, 6,66 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 18, lot. 440
11) AE 22 mm, 6,46 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 2502.12 = P-AIBL: P-6.539
12) AE 22 mm, 6,24 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 27, lot. 478
13) AE 22 mm, 5,93 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.3 = SNG Cop. Lydia, 592

[1639] Bu sikke Naumann Auction 58, lot. 330 olarak gösterilmiş ve daha sonra Naumann Auction 101, lot. 410 olarak değiştirilmiştir.

14) AE 22 mm, 5,57 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2502.19 = Weber 6929
15) AE 22 mm, 5,55 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.9 = C Mossop
16) AE 22 mm, 5,45 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.4 = Ashmolean
17) AE 22 mm, 4,56 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.16 = SNG Lewis II, 1378 = Hochard, 2020: s. 508, 2665a
18) AE 21,5 mm, 4,51 g, *ky.* 6, Berlin C.R. Fox
19) 21 mm, 5,72 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2502.6 = Lindgren I, A831A = Peus 366 coll. Marcel Burstein 745, pl. 39
20) AE 21 mm, 5,62 g, *ky.* 6, SNG Turkey 10, 839
21) AE 21 mm, 5,50 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 20, lot. 448
22) AE 21 mm, 5,25 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.18 = SNG Lewis II, 1377 = Hochard, 2020: s. 508, 2665d
23) AE 21, mm, 3,67 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.7 = SNG München Lydien, 599
24) AE 20 mm, 5,13 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.17 = BMC Lydia 51
25) AE 20 mm, 5,09 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.20 = Bnf 1422
26) AE 20 mm, 4,59 g, *ky.* 6, Efes 36.18.84
27) AE 18 mm, 4,52 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2502.21 = Bnf Delepierre 67
28) AE - mm, 6,67 g, *ky.* -, Künker Auction 37, lot. 48. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
29) AE - mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2502.13 = Private coll. Jan Bajer

Tip Rİ48a

Öy.: BOPEITHNH Artemis *Boreitene* büstü, sağa, omzunda okdanlık.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Nehir Tanrısı Lykos uzanmakta, sağ elinde saz tutmakta, sol kolunu içinden su akan vazoya dayamakta.

1) AE 24 mm, 6,97 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 17491.1 = Ashmolean

Tip Rİ49

Öy.: BOPEITHNH Artemis *Boreitene* büstü, sola.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Poseidon ayakta sağa, trident tutmakta.

1) AE 22 mm, 6,95 g, *ky.* -, SNG Leypold I,1273
2) AE 22 mm, 5,01 g, *ky.* 6, Efes 138.10.81
3) AE 5,64 g, *ky.* -, GMGM Auction 259, lot. 3473[1640]

[1640]https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1367994&AucID=2751&Lot=3473&Val=4c2492f5088650dde06c022619f06398

Tip Rİ50

Öy.: BOPEITHNH Artemis *Boreitene* büstü, sola.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Korinth miğferli Athena ayakta, vücudu cepheden, başı, sağa, sol elinde *patera*, sağ elinde mızrak ve kalkan tutmakta.

1) AE 22 mm, 4,68 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 190A.3 = Berlin 1882/305
2) AE 21 mm, 6.04 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 190A.2 = Bnf 1421
3) AE 21 mm, 5,24 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 190A.5 = Münih 34 = SNG München Lydien, 598
4) AE 21 mm, 5,15 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 190A.4 = Münih Acc. 1987/255 = SNG München Lydien, 597
5) AE - mm, 4,95 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 190A.1 = Londra 1861.1112.81 = BMC Lydia 30

Tip Rİ51

Öy.: Korint miğferli, *aigis*li Athena büstü, sola.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hermes ayakta, vücudu cepheden, başı, sola, omzunda *khylamys,* sol elinde *kerykeion*, sağ elinde para kesesi tutmakta.

1) AE 20 mm, 5,56 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3203
2) AE 20 mm, 5,63 g, *ky.* 6, Manisa 11294 = Önder, 2014 no. 340
3) AE 19 mm, 5,51 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV, 1838B.1 = CGT coll.
4) AE 19 mm, 4.01 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1838B.2 = CGT coll.
5) AE 19 mm, 3,78 g, *ky.* -, Naumann (Gitbud & Naumann) Auction 26, lot. 387

Tip Rİ51a

Öy.: Korint miğferli, *aigis*li Athena büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hermes ayakta, vücudu cepheden, başı, sola, omzunda *khylamys,* sol elinde *kerykeion*, sağ elinde para kesesi tutmakta.

1) AE 22 mm, 6,54 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1838C.2 = Münih 15
2) AE 21,1 mm, 4,24 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1838C.1 = Ashmolean
3) AE 19 mm, 3,78 g, *ky.* -, Naumann Auction 80, lot. 380
4) AE 18 mm, 4,47 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 579
5) AE - mm, - g, *ky.* -, Mionnet Supp. VII, 565

Tip Rİ52

Öy.: Korint miğferli, *aigis*li Athena büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Demeter ayakta, sol elinde asa, sağ elinde ise buğday başağı tutmakta.

1) AE 19 mm, 4,51 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV, 1838D.1 = CGT coll.

Tip Rİ53

Öy.: Korint miğferli Athena başı, sağa.

Ay.: ΤΥΡΙΜΝΟΣ ΘΥΑ Ata binen Tyrimnos, sağa, omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 18 mm, 4,27 g, *ky.* -, SNG v Auclock Lydien, 3202
2) AE-mm, 5,34 g, *ky.* -, Harvard 1981.74.59

Tip Rİ54

Öy.: Korint miğferli Athena başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatları kapalı kartal başı, sola.

1) AE 14 mm, 1,45 g, *ky.* -, SNG München Lydien, 583

Tip Rİ54a

Öy.: Korinth miğferli Athena büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ kanatları açık kartal, cepheden, başı sağa.

1) AE 15 mm, 1,25 g, *ky.* 6, CNG Auction 328, lot. 282
2) AE 14 mm, 1,17 g, *ky.* 6, SNG Turkey 10, 841
3) AE 14 mm 1,60 g, *ky.* 6, Atina 5853b

Tip Rİ55

Öy.: Korinth miğferli Athena başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Aslan sağa doğru yürümekte.

1) AE 16 mm, 2,35 g, *ky.* 6, Manisa 17176 = Önder, 2014 no. 342
2) AE 14 mm, 1,48 g, *ky.* 12, SNG Leypold I, 1256
3) AE 14 mm, 1,40 g, *ky.* -, BMC Lydia 39

4) AE 14 mm, 1,10 g, *ky.* 6, Ashmolean
5) AE 14,50 mm, 1,57 g, *ky.* -, Naville Auction 65, lot. 161
6) AE 14,50 mm, 1,15 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 584

Tip Rİ56

Öy.: Korinth miğferli *aigis*li Athena başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta sola, sağ elinde Nike tutmakta, sol elini kalkanına yaslamakta, Arkasında mızrak.

1) AE 21 mm, 4,37 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 23, 588
2) AE 20,8 mm, 5,70 g, *ky.* -, Naville Auction 63, lot. 211
3) AE 20,5 mm, 3,96 g, *ky.* 12, Berlin Imhoof-Blumer 1900
4) AE 20 mm, 4,37 g, *ky.* 6, Ashmolean
5) AE 20 mm, 4,24 g, *ky.* 7, SNG Hunterian I, 1362
6) AE 20 mm, 4,32 g, *ky.* 7, SNG Hunterian I, 1363
7) AE 20 mm, 4,20 g, *ky.* 12, Berlin Q. Nu
8) AE 20 mm, 4,19 g, *ky.* 6, Berlin Knobelsdorf

9) AE 20 mm, 4,10 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1258. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
10) AE 20 mm, 3,73 g, *ky.* 6, Manisa 16850
11) AE 20 mm, 3,65 g, *ky.* 7, Gökyıldırım 670
12) AE 20 mm, 3,65 g, *ky.* 6, Aydın 44367
13) AE 20 mm, 3,10 g, *ky.* 6, Aydın 44368
14) AE 20 mm, 3,00 g, *ky.* 6, SNG Tübingen Lydien, 3843
15) AE 19,5 mm, 4,20 g, *ky.* 12, Akhisar 25283
16) AE 19 mm, 3,75 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3204
17) AE - mm, 4,28 g, *ky.* 7, ANS 1944.100.49479
18) AE - mm, 4,02 g, *ky.* -, Künker Auction 28, lot. 110[1641]

19) AE - mm, 2,65 g, *ky.* -, ANS 1953.171.880. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

Tip Rİ56a

Öy.: Korinth miğferli Athena büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta sola, sağ elinde *patera* tutmakta, sol elini yere dayalı kalkanına yaslamakta. Arkasında mızrak.

1) AE 21 mm, 4,66 g, *ky.* -, Weber 6926

[1641]https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1228775&AucID=2446&Lot=110&Val=d1a21bb239f2d113a9276f59dd208614

2) AE 21 mm, 4,60 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 10797.2 = SNG Leypold I, 1257
3) AE 20,5 mm, 4,33 g, *ky.*-, McClean, 8718
4) AE 20 mm, 4,18 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 10797.1 = Savoca Auction 4, lot. 825
5) AE 20 mm, 3,97 g, *ky.* -, BMC Lydia 32
6) AE 20 mm, 3,90 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 10797.9 = CGT coll. = Savoca Auction 5, 15 March 2020, lot 297
7) AE 20 mm, 3,75 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 10797.5 = CGT coll. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
8) AE 20 mm, 2,68 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 10797.3 = CGT coll. = Savoca 3rd Blue London Auction, 9 June 2019, lot. 1830. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
9) AE 19 mm, 4,87 g, *ky.* -, SNG Greece 5, 1540
10) AE 19 mm, 4,33 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 32, lot. 332
11) AE 19 mm, 4,01 g, *ky.* 6, Ashmolean
12) AE 19 mm, 3,96 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 10797.8 = CGT coll.
13) AE 19 mm, 3,82 g, *ky.* 12, Ashmolean
14) AE 19 mm, 2,65 g, *ky.* -, Weber 6927. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
15) AE 19 mm, 3,17 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 580
16) AE 19 mm, 2,74 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 589 .*Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
17) AE 18 mm, 3,49 g, *ky.* -, SNG v Auclock Lydien, 3205
18) AE 18 mm, 2,60 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 10797.4 = CGT coll. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
19) AE 20 mm, 4,14 g, *ky.* 6, Pergamon 1991 KFN 132[1642]
20) AE - mm, 3,18 g, *ky.* -, BPN Auction 366, lot. 476

TipRİ57

Öy.: Korinth miğferli, *aegis*li Athena büstü, sağa, arkasında mızrak.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 22 mm, 5,73 g, *ky.* 12, SNG Turkey 10, 840
2) AE 21 mm, 5,72 g, *ky.* 12, SNG Turkey 7, 487
3) AE 21 mm, 3,96 g, *ky.* 12, Berlin Berharnd-Imhoof 1928
4) AE 21 mm, 3,48 g, *ky.* 6, Manisa 11295 = Önder 2014, 341
5) AE 20 mm, 5,7 g, *ky.* -, BMC Lydia 33
6) AE 20 mm, 4,87 g, *ky.* 12, cgb.dr Auction 59, lot. 26

[1642] http://ikmk.smb.museum/mk_pergamon/index.php?lang=en&pagetype_id=3&object_id=23303

7) AE 20 mm, 4,78 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 673
8) AE 20 mm, 4,78 g, *ky*. 6, SNG München Lydien, 585
9) AE 20 mm, 4,77 g, *ky*. 12, CNG Auction 266, lot. 243
10) AE 20 mm, 4,72 g, *ky*. 12, Akhisar 2847 = Önder, 2014 no. 341.b
11) AE 20 mm, 4,36 g, *ky*. 12, Ashmolean Goldwyn
12) AE 20 mm, 4,07 g, *ky*. 7, Ashmolean J. G. Milne
13) AE 20 mm, 4,05 g, *ky*. 12, Ashmolean J. G. Milne
14) AE 20 mm, 3,24 g, *ky*. 6, Berlin Knobelsdorf
15) AE 20 mm, 3,03 g, *ky*. 6, SNG Turkey 11, 389
16) AE20,2 mm, 3,75 g, *ky*. 6, Akhisar 25095
17) AE 20,1 mm, 3,73 g, *ky*. 7, Agora Auctions Auction 32, lot. 90[1643]
18) AE 19/20 mm, 5,41 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 672
19) AE 19/20 mm, 3,78 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 671
20) AE 19,70 mm, 4,42 g, *ky*. 6, Manisa 26590
21) AE 19,7 mm, 3,56 g, *ky*. -, Winterthur 3959
22) AE 19,5 mm, 4,07 g, *ky*. 6, Berlin Löbbecke 1906
23) AE 19,5 mm, 3,64 g, *ky*. 12, Berlin Löbbecke 1906
24) AE 19,5 mm, 3,35 g, *ky*. 6, Manisa 4280
25) AE 19 mm, 5,30 g, *ky*. 6, Atina 5854/9
26) AE 19 mm, 4,85 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 582
27) AE 19 mm, 4,65 g, *ky*. 12, SNG Leypold I, 1259
28) AE 19 mm, 4,21 g, *ky*. 6, SNG München Lydien,587
29) AE 19 mm, 4,00 g, *ky*. 6, Aydın 36649
30) AE 19 mm, 3,21 g, *ky*. 12, Berlin 28778
31) AE 19 mm, 3,1 g, *ky*. 7, Ashmolean
32) AE 19 mm, 2,70 g, *ky*. -, Naumann Auction 107, lot. 1067
33) AE 18 mm, 4,56 g, *ky*. 5, Leu Numismatik AG, Auction 7, lot. 712
34) AE 18 mm, 3,99 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 674
35) AE 18 mm, 3,38 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 34, lot. 703
36) AE 18 mm, 3,29 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 10801 = Savoca Auction 2, lot. 635
37) AE 18 mm, 3,16 g, *ky*. -, SNG. v. Aulock Lydien, 3206
38) AE 17 mm, 4,01 g, *ky*. -, Savoca Auction 2, lot. 634
39) AE 14,5 mm, 3,16 g, *ky*. 12, Aydın 44369
40) AE - mm, 4,87 g, *ky*. -, GMGM Auction 134, lot. 1986
41) AE - mm, 4,78 g, *ky* -,Künker Auction 333, lot. 408
42) AE - mm, 4,14 g, *ky*. 12, ANS 1944.100.49487
43) AE - mm, 3,98 g, *ky* -, Bnf 41784592
44) AE - mm, 3,81 g, *ky* -, Bnf 41784591
45) AE - mm, 3,74 g, *ky*. -, HMH Auction 64, lot. 1132

[1643]https://www.coinarchives.com/a/lotviewer.php?LotID=1149548&AucID=2300&Lot=90&Val=834647e12c6c007d21f3d5d93939c94a

46) AE - mm, 3,33 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49486
47) AE - mm, 3,53 g, *ky.* 6, Harvard 1981.74.58
48) AE - mm, 2,95 g, *ky.* -, Bnf 41784590

Tip Rİ58

Öy.: Korinth başlıklı, *aegis*li Athena büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Çelenk içerisinde.

1) AE 13 mm, - g, *ky.* -, Winterthur 3960
2) AE 13 mm, 1,34 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900

Tip Rİ59

Öy.: Korinth miğferli Athena başı sağa, mızrağı önünde.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΠΥΘΙΑ *Agonistik* vazo, içinde iki palmiye dalı, üstünde ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ.

1) AE 20 mm, 3,81 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 10799.2 = SNG Leypold I, 1260
2) AE 17 mm, 4,49 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 10799.1 = Kölner Auction 107, lot. 178
3) - mm, 2,96 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 10799.4 = Bnf 1411 =Waddington 5345
4) - mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 10799.3 = BMC Lydia 38

Tip Rİ60

Öy.: Korinth miğferli Athena başı sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΙΡ Arı.

1) AE 10,5 mm 0,84 g, *ky.* 6, Efes 61.37.93

Tip Rİ61

Öy.: Dionysos başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Nike sola doğru yürümekte.

1) AE 18 mm, 3,40 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1261= Hochard, 2020: s. 517, 2716a
2) AE 18 mm, 3,00 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4305.10 = Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 91. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
3) AE 17 mm, 3,60 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4305.6 = CGT coll.

4) AE 17 mm, 3,01 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4305.7 = Naumann Auction 77, lot. 465
5) AE 17 mm, 2,76 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4305.3 = CGT coll.
6) AE 16 mm, 2,78 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4305.4 = CGT coll.
7) AE 16 mm, 2,75 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4305.9 = BMC Lydia 46 = Hochard, 2020: s. 517, 2716b
8) AE 16 mm, 2,69g. *ky*. 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900
9) AE 16 mm, 2,64 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4305.1 = Bnf 1399
10) AE 16 mm, 2,26 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4305.5 = CGT coll.
11) AE 16 mm, 2,19 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4305.2 = CGT coll.
12) AE-mm, 2,61 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4305.8 = Bnf 1398

Tip Rİ61a

Öy.: Dionysos başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Nike sağa doğru yürümekte, palmiye dalı ve çelenk tutmakta.

1) AE 17 mm, 2,93 g, *ky*. 12, Berlin C.R. Fox
2) AE 16 mm, 2,63 g, *ky*. -, Demran 266
3) AE 16 mm, 1,98 g, *ky*. -, Naumann Auction 80, lot. 382

Tip Rİ62

Öy.: Dionysos başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Pan sola doğru yürümekte. Sağ elinde üzüm salkımı, sol elinde *lagobolon* tutmakta.

1) AE 19 mm, 4,53 g, *ky*. 6, Berlin C.R. Fox
2) AE 19 mm, 4,36 g, *ky*. 6, SNG Turkey 12, 668
3) AE 19 mm, 3,83 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4306.12 = Boston 65-516
4) AE 18,5 mm, 3,66 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4306.10 = SNG München Lydien, 591
5) AE 18 mm, 4,23 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4306. 14= SNG Cop Lydia, 583
6) AE 18 mm, 2,51 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4306. 13= SNG v. Aulock Lydien, 3209
7) AE 18 mm, 2,52 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4306. = SNG München Lydien, 590
8) AE 18 mm, 3,54 g, *ky*. 6, SNG Turkey 10,838
9) AE 17,5 mm, 2,59 g, *ky*. 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900
10) AE 17 mm, 3,22 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4306.2 = SNG Hunterian I, 1364
11) AE 17 mm, 2,58 g, *ky*. 6, Berlin 17746

12) AE 17 mm, 2,58 g, *ky.* 6, cgb.fr Auction 41, lot. 678
13) AE 17 mm, 2,50 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 23, lot. 576
14) AE 17 mm, 2, 47 g,, *ky.* -, BMC Lydia 44
15) AE 17 mm, 2,38 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4306.7 = Naumann Auction 107, lot. 1066
16) AE 16 mm, 1,97 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4306.9 = Ashmolean. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
17) AE 16 mm, 2,50 g, *ky.* 6, SNG Lewis II, 1371 = Hochard, 2020: s. 516, 2714f
18) AE 16 mm, 2,38 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 19, lot. 411
19) AE 14 mm, 1,83 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49478 = Hochard, 2020: s. 516, 2714h
20) AE 13 mm, 2,98 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4306.1 = BMC Lydia 45
21) AE 13 mm, 1,79 g, *ky.* 12, Bnf 1400 = Hochard, 2020: s. 516, 2714g

Tip Rİ63

Öy.: Dionysos başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Dionysos sağa doğru yürümekte. Sağ elinde üzüm salkımı, sol elinde ise yatay *thyrsos* tutmakta.

1) AE 14 mm, 2,50 g, *ky.* -, Bnf 1993/28= Hochard, 2020: s. 517, 2715[1644]

Tip Rİ64

Öy.: ΘYATEIPA Sur taçlı Tykhe büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kemik üzerinde duran kanatları açık Kartal cepheden, başı sola.

1) AE 25 mm, 6,26 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4408.2 = Bnf 1428

2) AE 23 mm, 6,57 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4408.4 = CNG Auction 247 12 January 2011, lot. 219

3) AE 23 mm, 5,38 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4408.1 = Londra 1892,0704,22 = BMC Lydia 55

4) AE 23 mm, 5,62 g, *ky.* -, Berlin 10526

5) AE 23 mm, 4,81 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4408.6 = Fitzwilliam

6) AE 22 mm, 5,30 g, *ky.* -, Zeus Numismatics Auction 11, lot. 380

7) AE 22 mm, 5,23 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4408.5 = H.I. coll., ex Kölner Auction 72, lot. 217

[1644] Hochard, arka yüzde betimlenen sikke tipini Pan olarak tanımlamıştır (Hochard, 2020: s. 517).

8) AE 22 mm, 5,05 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4408.3 = SNG München Lydien, 603

9) AE 20 mm, 4,44 g, *ky.* 6, Bnf Delepierre SC68 = Hochard, 2020: 2729a

Tip Rİ65

Öy.: ΘYATEIPA Sur taçlı Tykhe büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta. Sağ elinde saz tutmakta, sol kolunu içinden su akan vazoya dayamakta.

1) AE 24 mm, 5,70 g, *ky.* 6, SNG Turkey 11, 394
2) AE 23 mm, 6,05 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4409.2 = SNG München Lydien, 602 = Hochard, 2020: s. 519, 2730a
3) AE 23,3 mm, 5,55 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 4409.8 = ANS 1944.100.49490 = Hochard, 2020: s. 519, 2730e
4) AE 23 mm, 6,02 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4409.7 = CGT coll.
5) AE 23 mm, 5,90 g, *ky.* 6, Manisa 16774 = Önder, 2014 no. 346
6) AE 23 mm, 5,68 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4409.1 = BMC Lydia 54 = Hochard, 2020: s. 519, 2730f
7) AE 23 mm, 5,56 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4409.4 = SNG Turkey 5, 490 = Hochard, 2020: s. 519, 2730d
8) AE 23 mm, 5,20 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4409.6 = SNG v Aulock Lydien, 3215 = Hochard, 2020: s. 519, 2730c
9) AE 22,5 mm, 5,60 g, *ky.* 6, Efes 90.1.81
10) AE 22 mm, 6,30 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4409.5 = SNG Leypold I, 1274 = Hochard, 2020: s. 519, 2730b
11) AE 22 mm, 5,65 g, *ky.* 7, Ashmolean
12) AE 22 mm, 5,42 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4409.3 = SNG Turkey 7, 423

Tip Rİ66

Öy.: ΘYATEIPA Sur taçlı Tykhe büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Homonoia* ayakta, sağ elinde *patera*, sol elinde *cornucopia* tutmakta.

1) AE 21 mm, 4,45 g, *ky.* 6, Manisa 18071 = Önder, 2014 no. 347

2) AE 20 mm, 2,93 g, *ky.* 6, Berlin Löbbecke

3) AE 19 mm, 3,16 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 30281.6 = Winterthur 3965

4) AE 19 mm, 3,78 g, *ky.* 12, Berlin 18274452 9383

5) AE 19 mm, 3,50 g, *ky.* 12, CGT coll.

6) AE 19 mm, 3,02 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 30281.8 = SNG Cop. Lydia, 593

7) AE 18 mm, 2,80 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 679

8) AE 18 mm, 2,64 g, *ky*. 6, Berlin Imhoof-Blumer 1900

9) AE 18 mm, 2,55 g, *ky*. -, Naumann Auction 62, lot. 537

10) AE 19 mm, 2,45 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 30281.4 = Londra 1841, 0328,8 = BMC Lydia 56

11) AE 18 mm, 2,44 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 30281.7 = SNG München Lydien, 604 = Kraft, 1972: pl. 9, 66

12) AE 18 mm, 2,39 g, *ky*. 6, H. I. coll.

13) AE 18 mm, 2,25 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 30281.9 = SNG Leypold I, 1275

14) AE 17 mm, 3,08 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 30281.5 = ANS 1944.100.49485

15) AE 16 mm, 2,60 g, *ky*. 6, Bnf 1429 = Hochard, 2020: 2731a

16) AE 15 mm, 2,95 g, *ky*. 6, Bnf 1429A = Hochard, 2020: 2731e

17) AE 15 mm, 2,78 g, *ky*. 12, Bnf AA. GR. 857 = Hochard, 2020: 2731b

Tip Rİ67

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tahtta oturan Athena sola, sağ elinde Nike, sol elinde asa tutmakta. Solunda yere dayalı kalkanı durmakta.

1) AE 25 mm, 6,88 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, 20182.7 = CGT coll. = Savoca 116th Blue, lot. 551

2) AE 24 mm, 6,57 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, 20182.3 = Bnf 1433

3) AE 24 mm, 5,80 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, 20182.2 = Bnf 1432

4) AE 23,8 mm, 6,30 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, 20182.6 = ANS 1944.100.49488

5) AE 23 mm, 5,05 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VIII, 20182.5 = SNG Cop. Lydia, 590. *Öy.*: Kmk:

6) AE 22,5 mm, 3,55 g, *ky*. 6, Efes 95.9.81

7) AE 22 mm, 4,36 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, 20182.4 = Berlin 18274457

8) AE 21 mm, 4,27 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VIII, 20182.8 = Naumann Auction 72, lot. 310

9) AE 21 mm, 4,17 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4410.6 = SNG Leypold I, 1277

10) AE - mm, 6,01 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, 20182.1 = Paris AA.GR.856

11) AE - mm, - g, *ky*. -, Mionnet IV, 877

Caracalla Dönemi (MS 198-217)

Magistratus: Aurelius Glykon Loukios

Tip Rİ68

Öy.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Dionysos başı, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΓΥΚΟΝΩC ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle sazı tutmakta.

1) AE 24 mm, 6,27 g, *ky.* 12, Manisa 14536 = Önder, 2014 no. 344. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

2) AE 22/23 mm, 6,02 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 668

3) AE 21 mm, 4,97 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 669. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

4) AE - mm, 5,97 g, *ky.* -, Bnf 41784622d

Caracalla Dönemi (MS 198-217) (?)[1645]

Magistratus: Philadelphos (?)

Tip Rİ69

Öy.: ΙΕΡΑ CΥΝΚΛΗΤΟC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΦΙΛΑΔΕΛΦ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, başı, sola, sağ elinde *patera*, sol elinde *cornucopia* tutmakta.

1) AE 24,8 mm, 6,28 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer = Imhoof-Blumer 1897: s. 158, no. 26

Elagabalus Dönemi (MS 218-222)

Magistratus: Clo (...) Aurelius Dionysios

Tip Rİ70

[1645] Imhoof-Blumer, bu sikkenin Caracalla Dönemi'ne ait olabileceğini söylemektedir (Imhoof-Blumer, 1897: s. 158 no. 26).

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΚΛΩ ΑΥΡ ΔΙΟΝΥCΙΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta. Sağ elinde saz tutmakta. Solda, sağa doğru yürüyen boğa.

1) AE 39 mm, 10,72 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4320 = CNG Triton XVIII, 881

Elagabalus-Severus Alexander (Caesar) Dönemi

Magistratus: Aurelius Kentauros Dionysios

Tip Rİ71

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΑΥΡ ΚΕΝΤΑΥΡΟΥ ΔΙΟ İki aslanın çektiği *biga*'da Hekate-Selene ayakta, cepheden, iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 41 mm, 31,78 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4378 = Londra 1979,0101.2059 = Bennett 197

2) AE 40 mm, 24,81 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer

3) AE 38 mm, 31,78 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3210

Severus Alexander Dönemi (MS 222-235)

Magistratus: Gaius Arountios Antoninus

Tip Rİ72

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Diademli Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Γ ΑΡΟΥΝ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΙΠΠΙ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta.

1) AE 42 mm, 32,15 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4381.1 = Viyana GR 32879

2) AE 41 mm, 35,07 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4381.2 = Helios Auction lot. 869

3) AE 39 mm, 33,94 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4381.3 = Bnf 1436

Magistratus: L. Marcus Pollianus

Tip Rİ73

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ M ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Sur taçlı Tykhe ayakta, başı, sola, sağ elinde Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini tutmakta.

1) AE 41 mm, 30,60 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4382.1 = Londra 1897,0104.154 = BMC Lydia 47

2) AE 41 mm, 32,95 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4382.2 = Londra 1979,0101.2060 = SNG v Aulock Lydien, 3211

3) AE 40 mm, 34,55 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4382.2 = SNG Cop. Lydia, 588

Maximinus Dönemi (MS 235-238)

Magistratus: Marcus Aurelius Phaeinos

Tip Rİ74

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP M AYP ΦAEINOY B ΘYATEIPHNΩN Tahtta oturan Kybele sola, sağ elinde *patera*, sol elinde asa tutmakta. Sol altta aslan.

1) AE 41 mm, 31,84 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 30280.2 = Frankfurter Münzhandlung Auction 156, lot. 368

2) AE 40 mm, 36,89 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 30280.1 = Bertolami Auction 5, lot. 590 = Bertolami Auction 7, lot. 693

Tip Rİ75

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP M AYP ΦAEINOY B ΘYATEIPHNΩN Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta. Solda boğa, sağa doğru yürümekte, başı aşağıda.

1) AE 38 mm, 38,55 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 30279.1 = Bnf 1435

III. Gordianus Dönemi (MS 238-244)

Thyateira- Smyrna

Tip Rİ76

Öy.: BOPEITHNH Artemis *Boreitene* büstü, sola.

Ay.: ΘYAT K CMYP OMONOIA Poseidon ayakta sağa, sol ayağıyla pruvaya basmakta, sol elinde trident, sağ elinde yunus tutmakta.

1) AE 25 mm, 4,32 g, *ky.* 8, RPC Online Vol. VI, 199A.13 = SNG Tübingen Lydien, 3847
2) AE 23,2 mm, 5,07 g, *ky.* 8, RPC Online Vol. VI, 199A.19 = Pecunem &Naumann 38, lot. 522
3) AE 22 mm, 7,90 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 199A.22 = Weber 6936
4) AE 22 mm, 5,60 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 199A.15 = CGT coll.
5) AE 22 mm, 4,88 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 199A.16 = CGT coll. = Naville Auction lot 353
6) AE 22 mm, 4,70 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 199A.21 = Savoca 26th Blue , lot. 784
7) AE 22 mm, 4,66 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 199A.18 = Naumann Auction 80, lot. 381
8) AE 22 mm, 4,55 g, *ky.* 6, Manisa 4100
9) AE 22 mm, 4,48 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 199A.20 = Peus Auction 366, lot. 744
10) AE 22 mm, 4,27 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 199A.14 = Yale 2004.6.2987
11) AE 22 mm, 4,27 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 199A.1 =BMC Lydia 146
12) AE 22 mm, 4,25 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 199A. 8 = Ashmolean
13) AE 21,9 mm, 5,52 g, *ky.*6, RPC Online Vol. VI, 199A.11 = V: GR 28587
14) AE 21,9 mm, 4,40 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 199A.9 = SNG München Lydien, 690
15) AE 21,30 mm, 4,30 g, *ky.*-, RPC Online Vol. VI, 199A.12 = DüsseldorfLs2004008379
16) AE 21,00 mm, 7,12 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 199A.6= Bnf 1423
17) AE 21,00 mm, 5,40 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 199A.7= Bnf 1424
18) AE 21,00 mm, 5,24 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 199A.3= BMC Lydia 148
19) AE 21,00 mm, 5,00 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 199A.5= BMC Lydia 150
20) AE 21,00 mm, 4,16 g, *ky.* 6, Manisa 19058
21) AE 20 mm, 4,83 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 199A.2= BMC Lydia 147
22) AE 20 mm, 2,99 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 199A.10 = SNG München Lydien, 691
23) AE 19 mm, 4,88 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 199A.4 = BMC Lydia 149

Magistratus: Titus Fabius Alfenus Apollinarios

Thyateira- Smyrna

Tip Rİ77

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: CTP T ΦAB AΛΦH AΠOΛINAPIOY OMONOIA ΘYATEIPHNΩ(N) KAI CMYPN Solda Kent Tykhe'si Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini ve asa tutmakta. Sağda Smyrna Amazon'u, iki Nemesis kült heykelini, çifte balta, *pelta* ve *khylamys* tutmakta. Aralarında sunak.

1) AE 43 mm, 33,19 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 196.2.5 = Boston 1960.1443

2) AE 43 mm, 29,16 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VII.1, 196.2.7 = Leu Numismatik Auction 6, lot. 555

3) AE 42 mm, 23,55 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VII.1, 196.2.6 = Gökyıldırım 719

4) AE 40,5 mm, 30,15 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 196.2.4 = Berlin Imhoof-Blumer = LS p. 160 no. 33

5) AE 40 mm, 29,68 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VII. 1, 196.1.2 = London 1882, 0605.24 = BMC Lydia 151

6) AE 37 mm, 23,20 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 196.1.1 = Handel Beckenbauer

7) AE 42,8 mm, 28,99 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 196.1.3 = Goethe Universität: 167b= Galerie 1, 1970, lot. 70

Thyateira - Smyrna

Tip Rİ78

Öy.: EΠ AΠOΛINAPI ΘYATEIPHNΩN Sur taçlı Tykhe büstü, sağa.

Ay.: KAI CMYPNAIΩN OMO Amazon Smyrna büstü, sağa, arkasında çifte balta.

1) AE 31 mm, 12,74 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 197.1 = Bnf 1442

2) AE 31 mm, 12,21 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 197.3 = SNG Tübingen Lydien, 3859

3) AE 30 mm, 15,16 g, *ky.* 6, RPC Online VII.1, 197.5 = Lederer 1943: 71, no. 75

4) AE 30 mm, 15,12 g, RPC Online Vol. VII.1, 197.6 = Künker Auction 19, lot. 496

5) AE 30 mm, 13,96 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 197.4 = ANS 1944.100.49515

6) AE 30 mm, 12,18 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 197.2 = Bnf 1425

Thyateira - Smyrna

Tip Rİ79

Öy.: ΕΠΙ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Sur taçlı Tykhe büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CMYPNAIΩN OMONO İki el tokalaşmakta.

1) AE 30 mm, 11,22 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 198.1.1 = Berlin Imhoof-Blumer

2) AE 30 mm, -g, *ky.*-, RPC Online VII.1, 198.1.4 = Stockholm

3) AE 29 mm, 12,13 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 198.1.2 = Londra 1853,1215.2 = BMC Lydia 152

4) AE 29 mm, 11,64 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VII.1, 198.1.3 = Bnf 1443 = Waddington 5347

5) AE 29 mm, 10,65 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 199.1 = Viyana GR 19620 *Ay.*: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CMYPNAION (sic) OMONOIA

6) AE 29 mm, 7,40 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VII.1, 198.1.9 = Demirtaş 70

7) AE 28 mm, 10,12 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VII.1, 198.5 = Schulten Apr. 1988, lot. 872 = Kölner Auction 106, 11 Mart 2017, lot. 403

Thyateira- Smyrna

Tip Rİ80

Öy.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΕΠ ΑΛΦ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ Amazon (Smyrna) büstü, sağa, arkasında çifte balta.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CMYPNAIΩN OMONOIA İki el tokalaşmakta.

1) AE 30 mm, 13,13 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 198.2.7 = Berlin Imhoof-Blumer

2) AE 30 mm, 12,71 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 198.2.6 = Berlin Q.Nu

3) AE 29 mm, 12,42 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 198.9 = Reich coll.

4) AE 28 mm, 15,72 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 198.2.8 = Londra 1979,0101.2069 = SNG v Aulock Lydien, 3214

I. Philippus Dönemi

Magistratus: Aurelius Nikomedes

Tip Rİ81

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP [A]YP NIKOMHΔOYC CA[…] OY ACIA ΘYATEIPHNΩN Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta. Solda boğa, sağa doğru yürümekte, başı aşağıda.

1) AE 41 mm, 31,34 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VIII, ID 37144.2 = RNL Auction 8, lot. 405

2) AE 40 mm, 30,29 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, ID 37144.1 = CGT coll = Gitbud & Naumann. *Öy.*: Kmk:

Tip Rİ82

Öy.: IEPA CYNKΛHTOC Senatus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene sağa, omzunda hilal, elinde meşale tutmakta.

1) AE 26 mm, 6, 58 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, (ID 20180).7 = CGT coll. *Öy.*: Kmk:

2) AE 25,5 mm, 6,97 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, (ID 20180).2 = Berlin Löbbecke

3) AE 25 mm, 6,40 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, (ID 20180).3 = Berlin Imhoof-Blumer 1900

4) AE 25 mm, 6,69 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, (ID 20180).8 = CNG Auction 199, 19 Nov. 2008, lot. 348

5) AE 25 mm, 6,65 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, (ID 20180).3 = SNG Leypold I, 1278

6) AE 24 mm, 7,10 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VIII, (ID 20180).4 = SNG Cop. Lydia, 589

7) AE 24 mm, 5,78 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, (ID 20180).9 = CNG Auction 266, 19 Oct. 2011, lot. 244

8) AE 23 mm, 6,00 g, *ky.* 6, Manisa 3674 = Önder, 2014 no. 348

6.2.2. İmparator Portreli Olanlar
Claudius (MS 41-54)

Tip RİP01

Öy.: TI ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC Claudius başı, sağa.

Ay.: ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ CΕΒΑCΤΗΝ ΘΥΑΤΙΡΗΝΟΙ Agrippina başı, sağa.

1) AE 23 mm, 4,57 g, *ky.* -, Naumann Auction 47, lot. 325
2) AE 20 mm, 5,54 g, *ky.* 12, Leu Numismatik Auction 15, lot. 1185
3) AE 20 mm, 5,42 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 35, lot. 448
4) AE 20 mm, 5,26 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2380.1 = BMC Lydia 27 = Hochard, 2020: s. 460, 2364d[1646]
5) AE 20 mm, 5,18 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2380.9 = GMGM Auction 212, lot. 2450
6) AE 20 mm, 5,17 g, *ky.* 12, SNG Tübingen Lydien, 3848 = Hochard, 2020: s. 460, 2364a
7) AE 20 mm, 5,06 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2380.3 = Berlin Imhoof-Blumer
AE 20 mm, 5,03 g, *ky.* -, Savoca Auction 13, lot. 365 *Öy.*: TI [ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ CΕ]ΒΑCΤΟC *Ay.*: ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ [CΕΒΑCΤΗΝ ΘΥΑΤΙΡΗΝΟΙ]
8) AE 20 mm, 4,86 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 36, lot. 439
9) AE 20 mm, 4,84 g, *ky.* 12, Yale 2004.6.311 = Hochard, 2020: s. 460, 2364
10) AE 20 mm, 4,80 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 9, lot. 355
11) AE 20 mm, 4,60 g, *ky.* -, Naumann Auction 88, lot. 434
12) AE 20 mm, 4,38 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2380.4 = SNG München Lydien, 611 = Hochard, 2020: s. 460, 2364e[1647]
13) AE 20 mm, 4,62 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2380.6 = ANS 0000.999.20930 = Hochard, 2020: s. 460 no. 2364c
14) AE 20 mm, 4,20 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2380.2 = Berlin Imhoof-Blumer
15) AE 20 mm, 4,17 g, *ky.* 12, CNG Auction 266, lot. 242
16) AE 20 mm, - g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2380.5 = Viyana GR 27335
17) AE 20 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2380.10 = GHN 346, lot. 2516
18) AE 19,9 mm, 5,24 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2380.8 = Leeds 818
19) AE 19,9 mm, 4,73 g, *ky.* -, Naville Auction 71, lot. 175
20) AE 19 mm, 5,13 g, *ky.* -, Naumann Auction 82, lot. 255
21) AE 19 mm, 5,07 g, *ky.* 12, CNG Auction 437, lot. 273
22) AE 19 mm, 4,48 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2380.7 = Münster 734
23) AE 19 mm, 4,48 g, *ky.* 12, CNG Auction 326, lot. 284
24) AE 19 mm, 4,11 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 43, lot. 719
25) AE 19 mm, 4,20 g, *ky.* -, Naville Auction 17, lot. 291

[1646] Hochard bu sikkenin çapını 17 mm olarak vermektedir.
[1647] Hochard bu sikkenin çapını 17 mm olarak belirtmektedir.

26) AE 19 mm, 3,91 g, *ky.* 12, CNG Auction 277, lot. 122
27) AE 18 mm, 5,50 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 10, lot. 299
28) AE 18 mm, 5,03 g, *ky.* -, Savoca Auction 5, 866
29) AE 18 mm, 4,98 g, *ky.* -, Naumann Auction 52, lot. 1310
30) AE 18 mm, 4,98 g, *ky.* -, Naumann Auction 62, lot. 535
31) AE 18 mm, 4,85 g, *ky.* -, Jean Elsen & ses Fils Auction, 145, lot. 511
32) AE 18 mm, 4,85 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 43, lot. 720
33) AE 18 mm, 3,50 g, *ky.* 12, VAuctions Triskeles Auction 30, lot. 132
34) AE 20 mm, 4,65 g, *ky.* 1, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 23, lot. 571
35) AE 18 mm, 4,98 g, *ky.* -, Naumann Auction 62, lot. 535
36) AE - mm, 4,93 g, *ky.* -, GMGM Auction 270, lot. 2317
37) AE - mm, 4,86 g, *ky.* -, MMD Auction 34, lot. 255
38) AE - mm, 4,82 g, *ky.* -, GMGM Auction 200, lot. 2193
39) AE - mm, 4,56 g, *ky.* -, Künker Auction 312, lot. 2790
40) AE - mm, 4,22 g, *ky.* -, Chaponniere & Firmenich SA Auction 13 lot. 281

Britannicus

Tip RİP02

Öy.: BPETAN KAICAP Britannicus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte balta.

1) AE 16 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2381B = GRPCL Thyateira, 18 = Mionnet IV 890

Nero Caesar (MS 50-54)

Tip RİP03

Öy.: NEPΩN KΛAYΔIOC KAICAP ΓEP Nero büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çifte balta.

1) AE 19 mm, 3,51 g, *ky.* 12, Leu Numismatik Auction 5, lot. 493
2) AE 19 mm, 4,26 g. *ky.* -, Demran 193 = Ünal – Tatar – Toy, 2018: no. 81
3) AE 18,5 mm, 3,11 g, *ky.* 12, Manisa 9629
4) AE 18 mm, 4,00 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 41, lot. 536
5) AE 18 mm, 3,48 g, *ky.* -, Savoca Auction 95, lot. 344
6) AE 18 mm, 3,46 g, *ky* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 40, lot. 441
7) AE 18 mm, 3,45 g, *ky* -, Savoca Auction 3, lot. 192
8) AE 18 mm, 3,35 g, *ky.* 1, RNL Auction 71, lot. 704
9) AE 18 mm, 3,30 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 14, lot. 492
10) AE 18 mm, 3,27 g, *ky.* 12, RNL Auction 76, lot. 617

11) AE 18 mm, 3,23 g, *ky*. -, Naumann Auction 78, lot. 542
12) AE 18 mm, 3,21 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 19, lot. 407
13) AE 18 mm, 3,17 g, *ky*. 12, CNG Auction 480, lot. 380
14) AE 18 mm, 3,08 g, *ky*. 12, SNG Turkey 11, 402
15) AE 18 mm, 3,08 g, *ky*. 12, Falghera 530 = Hochard, 2020: s . 461 no. 2366s
16) AE 18 mm, 3,01 g, *ky*. -, NLM Auction 117, lot. 587
17) AE 18 mm, 2,91 g, *ky*. 12, cgb.fr Auction 32, lot. 153
18) AE 18 mm, 2,80 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 20, lot. 447
19) AE 18 mm, 2,78 g, *ky*. 12, Manisa 3649
20) AE 18 mm, 2,70 g, *ky*. -, Zeus Numismatics, Auction 10, lot. 330
21) AE 18 mm, - g, *ky*. -, GHN Auction 1, lot. 96
22) AE 18 mm, - g, *ky*. -, GHN Auction 323, lot. 2382
23) AE 18 mm, - g, *ky*. -, GHN Auction 271, lot. 2261
24) AE 18 mm, - g, *ky*. -, GHN Auction 309, lot. 416
25) AE 18 mm, - g, *ky*. -, GHN Auction 317, lot. 1973
26) AE 17/18 mm, 3,00 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 686
27) AE 17/18 mm, 2,63 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 682
28) AE 17/18 mm, 2,59 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 687
29) AE 17,94 mm, 3,65 g, *ky*. 1, Agora Auctions, Auction 70, lot. 151
30) AE 17,5 mm, 2,90 g, *ky*. 12, Manisa 10533 = Önder, 2014 no. 349
31) AE 17 mm, 3,89 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.1 = Londra 1979-1-1-2061
32) AE 17 mm, 3,62 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.17 = Fitzwilliam C: 349/ 1948
33) AE 17 mm, 3,60 g, *ky*. 11, Nomos Auction 11, lot. 436
34) AE 17 mm, 3,59 g, *ky*. 11, Agora Auctions, Auction 15, lot. 87
35) AE 17 mm, 3,51 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.7 = SNG Cop. Lydia, 596 = Hochard, 2020: s. 461, 2366u
36) AE 17 mm, 3,48 g, *ky*. 12 , RPC Online Vol. I, 2381.6 = SNG Cop. Lydia, 595
37) AE 17 mm, 3,39 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.14 = Berlin Imhoof-Blumer
38) AE 17 mm, 3,35 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 18, lot. 435
39) AE 17 mm, 3,34 g, *ky*. 12, CNG Auction 466, lot. 285
40) AE 17 mm, 3,23 g, *ky*. 12, Manisa 10535
41) AE 17 mm, 3,22 g, *ky*. 12, Falghera 452 = Hochard, 2020: 2366v
42) AE 17 mm, 2,93 g, *ky*. 12, Manisa 14537
43) AE 17 mm, 2,92 g, *ky*. 1, Gökyıldırım 689
44) AE 17 mm, 2,77g, *ky*. 12, Falghera 453 = Hochard, 2020: 2366w
45) AE 17 mm, 2,39 g, *ky*. 12, Manisa 10536
46) AE 17 mm, 2,30 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.23 = ANS 1944.100.49491
47) AE 17 mm, 3,29 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.15 = Berlin Imhoof-Blumer
48) AE 17 mm, 3,28 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.16 = Berlin Imhoof-Blumer
49) AE 17 mm, 3,28 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.5 = BMC Lydia 61 = Hochard, 2020: s. 461 no. 2366p[1648]

[1648] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.

50) AE 17 mm, 3,16 g, *ky*. 12, Leu Numismatik Auction 18, lot. 1977
51) AE 17 mm, 3,14 g, *ky*.-, Naumann Auction 48, lot. 389
52) AE 17 mm, 3,12 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.13 = Ashmolean
53) AE 17 mm, 3,09 g, *ky*. 1, RPC Online Vol. I, 2381.19 = SNG Hunterian I, 1356
54) AE 17 mm, 3,04 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.18 = Fitzwilliam C: Hasluck
55) AE 17 mm, 2,96 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.12 = Ashmolean
56) AE 17 mm, 2,92 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.4 = BMC Lydia 60 = Hochard, 2020: s. 461 no. 23660[1649]
57) AE 17 mm, 2,92 g, *ky*. 1, Gökyıldırım 689
58) AE 17 mm, 2,84 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.8 = Bnf 1449 = Hochard, 2020: s. 460, 2366c[1650]
59) AE 17 mm, 2,83 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.10 = Bnf 1450 = Hochard, 2020: s. 461, 2366d
60) AE 17 mm, 2,80 g, *ky*. -,. RPC Online Vol. I, 2381.27 = Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 20, lot. 447
61) AE 17 mm, 2,77 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.22 = München 37a = SNG München Lydien, 612
62) AE 17 mm, 2,72 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.2 = BMC Lydia 58 = Hochard, 2020: s. 461, 2366m[1651]
63) AE 17 mm, 2,71 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.3 = BMC Lydia 59 = Hochard, 2020: s. 461, 2366n[1652]
64) AE 17 mm, 2,69 g, *ky*. 12, CNG Auction 480, lot. 381
65) AE 17 mm, 2,69 g, *ky*. -, Emporium Hamburg, Auction 98, lot. 316
66) AE 17 mm, 2,68 g, *ky*. 1, Leu Numismatik Auction 7, lot. 711
67) AE 17 mm, 2,63 g, *ky*. 12, SNG Turkey 11, 403
68) AE 17 mm, 2,63 g, *ky*. 12, Yale 2004.6.397 = Hochard, 2020: s. 461, 2366e
69) AE 17 mm, 2,41 g, *ky*. 12, RNL Auction 84, lot. 1120
70) AE 17 mm, 2,45 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.19 = Fitzwilliam C: 1754/1963
71) AE 17 mm, 2,34 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.11 = Bnf: Delepierre
72) AE 17 mm, 1,69 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2381.9 = Bnf 1449a = Hochard, 2020: s. 461, 2366[1653]
73) AE 17 mm, - g, *ky*. 12, Frankfurt G3332
74) AE 16/18 mm, 3,19 g, *ky*. 1, Gökyıldırım 683
75) AE 16/17 mm, 1,64 g, *ky*. 1, Gökyıldırım 684
76) AE 16 mm, 2,84 g, *ky*. 12, SNG Lewis II, 1364 = Hochard, 2020: s. 461, 2366k
77) AE 16 mm, 2,36 g, *ky*. 6, SNG Turkey 10, 849
78) AE 16 mm, 3,22 g, *ky*. -, Harlan BBS Auction 217, lot. 375

[1649] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.
[1650] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.
[1651] Hochard bu sikkenin çapını 15 mm olarak göstermektedir.
[1652] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.
[1653] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.

79) AE 16 mm, 3,22 g, *ky.* -, Savoca Auction 4, lot. 823
80) AE 16 mm, 2,72 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 690
81) AE 16 mm, 2,77 g, *ky.* RPC Online Vol. I, 2381.29 = Savoca Blue 154th, lot. 886. *Öy.*: Kmk:
82) AE 16 mm, 2,19 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 688
83) AE 15 mm, 3,21 g, *ky.* -,. RPC Online Vol. I, 2381.28 = Münzzentrum Auction 183, lot. 291
84) AE - mm, 3,54 g, *ky.* -, GMGM Auction 196, lot. 2134
85) AE - mm, 3,47 g, *ky.* -, Rauch Auction 87, lot. 358
86) AE - mm, 3,35 g, *ky.* -, BPN Auction 409, lot. 563
87) AE - mm, 3,07 g, *ky.* -, NLM Auction 158, lot. 499
88) AE - mm, 2,28 g, *ky.* -, BPN Auction 369, lot. 1074

Nero (MS 55-60)

Tip RİP03a

Öy.: ΝΕΡΩΝ ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑ Nero büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Çifte balta.

1) AE 22 mm, 8,20 g, *ky.* -, Noble Auction 117, lot. 4926
2) AE 20 mm, 3,74 g, *ky.* 12, Manisa 8306
3) AE 19,1 mm, 2,78 g, *ky.* 11, Agora Auctions, Auction 84, lot. 124
4) AE 19 mm, 3,78 g, *ky.* -, Naumann Auction 49, lot. 452
5) AE 19 mm, 2,98 g, *ky.* -, Naville Auction 30, lot. 179
6) AE 19 mm, 2,95 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 34, lot. 699
7) AE 19 mm, 2,44 g, *ky.* -, Savoca Auction 12 lot. 375
8) AE 18,5 mm, 3,35 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2382.33 = Boston 64.1285
9) AE 18,5 mm, 2,61 g, *ky.* 12, Aydın 39823
10) AE 18,20 mm, 2,74 g, *ky.* 12, Manisa 25238
11) AE 18 mm, 3,52 g, *ky.* 12, SNG Turkey 12
12) AE 18 mm, 3,41 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2382.28 = Freiburg 11938
13) AE 18 mm, 2,89 g, *ky.* -, Naville Auction 21, lot. 316
14) AE 18 mm, - g, *ky.* -, GHN Auction 355, lot. 2042
15) AE 17/18 mm, 2,69 g, *ky.* 1, Gökyıldırım 694
16) AE 17,94 mm, 3,65 g, *ky.* 1, Agora Auctions Auction 70, lot. 151
17) AE 17,80 mm, 3,47 g, *ky.* 12, Agora Auctions Auction 73, lot. 158
18) AE 17,5 mm, 3,22 g, *ky.* 12, Viyana Üni. 7699
19) AE 17,40 mm, 3,19 g, *ky.* -, Naville Auction 65, lot. 162
20) AE 17,4 mm, 2,13 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2382.26 = Leeds-UL: 819
21) AE 17,3 mm, 3,32 g, *ky.* 12, Agora Auctions 80, lot. 75
22) AE 17 mm, 4,19 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 33, lot. 345
23) AE 17 mm, 3,96 g, *ky.* -, Naumann Auction 60, lot. 329

24) AE 17 mm, 3,78 g, *ky*. -, Naumann Auction 79, lot. 370
25) AE 17 mm, 3,72 g, *ky*. -, Savoca Auction 1, lot. 788
26) AE 17 mm, 3,64 g, *ky*. -, Naumann Auction 48, lot. 390
27) AE 17 mm, 3,21 g, *ky*. 12 Manisa 11319
28) AE 17 mm, 3,17 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 695
29) AE 17 mm, 3,15g, *ky*. -, Pars Coins Auction 10, lot. 188
30) AE 17 mm, 3,51 g, *ky*. 12, SNG Turkey 10, 850
31) AE 17 mm, 3,57 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2382.3 = BMC Lydia 63 = Hochard, 2020: s. 461, 2368t[1654]
32) AE 17 mm, 3,45 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2382.2 = BMC Lydia 62 = Hochard, 2020: s. 461, 2368l[1655]
33) AE 17 mm, 3,33 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2382.11 = SNG München Lydien, 614 = Hochard, 2020: s. 462, 2368x
34) AE 17 mm, 3,30 g, *ky*. 11, Princeton 1420 = Hochard, 2020: s. 462, 2368e
35) AE 17 mm, 3,23 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2382.8 = Bnf 1448= Hochard, 2020: s. 462, 2368r[1656]
36) AE 17 mm, 3,15 g, *ky*. 1, Savoca Auction 82, lot. 224
37) AE 17 mm, 3,16 g, *ky*. 1, Münzzentrum Auction 190, lot. 484
38) AE 17 mm, 3,13 g, *ky*. 12, RPC Online I, 2382.14 = Ashmolean
39) AE 17 mm, 3,12 g, *ky*. -,Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 26 lot. 386
40) AE 17 mm, 3,10 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 2, lot. 168
41) AE 17 mm, 3,10 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 11, lot. 423
42) AE 17 mm, 3,10 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 15, lot. 456
43) AE 17 mm, 3,08 g, *ky*. -, Naumann Auction 94, lot. 370
44) AE 17 mm, 3,03 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I 2382.5 = McClean, 8720
45) AE 17 mm, 3,03 g, *ky*. 1, RNL Auction 1, lot. 315
46) AE 17 mm, 2,99 g, *ky*. -, Naumann Auction 107, lot. 1065
47) AE 17 mm, 2,96 g, *ky*. 12, Yale 2004.6.398 = Hochard, 2020: s. 462, 2368v
48) AE 17 mm, 2,95 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2382.1 = BMC Lydia 64 = Hochard, 2020: s. 462, 2368u[1657]
49) AE 17 mm, 2,92 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2382.22 = ANS 1970.142.544 = Hochard, 2020: s. 462, 2368z[1658]
50) AE 17 mm, 2,91 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2382.10 = Münih 37 = SNG München Lydien, 613 = Hochard, 2020: s. 462, 2368q
51) AE 17 mm, 2,86 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. I, 2382.9 = Bnf Delepierre
52) AE 17 mm, 2,74 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 24, lot. 316
53) AE 17 mm, 2,74 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 23, lot. 573
54) AE 17 mm, 2,68 g, *ky*. 1, Princeton 1419 = Hochard, 2020: s. 461, 2368m

[1654] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.
[1655] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.
[1656] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.
[1657] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.
[1658] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir..

55) AE 17 mm, 2,67 g, *ky.* -, Solidus Auction 89, lot. 1124
56) AE 17 mm, 2,63 g, *ky.* -, Savoca 81st Blue Auction, lot. 747
57) AE 17 mm, 2,62 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2382.12 = Münih 39 = SNG München Lydien, 615 = Hochard, 2020: s. 461, 2368i. *Öy.*: Kmk:
58) AE 17 mm, 2,62 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2382.30 = CGT coll. *Öy.*: Kmk:
59) AE 17 mm, 2,59 g, *ky.* -, Weber 6931 = Hochard, 2020: s. 462, 2368s
60) AE 17 mm, 2,35 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2382.23 = ANS 1944.100.49492 = Hochard, 2020: s. 462, 2368y[1659]
61) AE 17 mm, 2,42 g, *ky.* 12, SNG Tübingen Lydien, 3850 = Hochard, 2020: s. 461, 2368d
62) AE 17 mm, 2,42 g, *ky.* -, Savoca Auction 5, lot. 867
63) AE 17 mm, 2,26 g, *ky.* -, Inasta Auction 97, lot. 297
64) AE 17 mm, 2.7g, *ky.* 12, Efes 3263.2.91
65) AE 17 mm, 2,00 g, *ky.* 12, Manisa 25265
66) AE 17 mm, 1,85 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2382.13 = Münih 40 = SNG München Lydien, 616= Hochard, 2020: s. 461, 2368j
67) AE 17 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2382.27 = GHN Auction 314, lot. 2721
68) AE 17 mm, - g, *ky.* -, GHN Auction 357, lot. 423
69) AE 16,9 mm, 2,78 g, *ky.* 11, Viyana GR 19621 = Hochard, 2020: s. 461, 2368f
70) AE 16,5 mm, 3,57 g, *ky.* 12, Nomos Auction 17, lot. 474
71) AE 16,5 mm 3,41 g, *ky.* 12, Efes 32.36.93
72) AE 16,5 mm, 3,40 g, *ky.* 12, SNG Leypold I, 1281 = Hochard, 2020: s. 461, 2368n
73) AE 16,5 mm, 2,38 g, *ky.* 1, Nomos Auction 15, lot. 609
74) AE 16,3 mm, 2,81 g, *ky.* -, Naville Auction 56, lot. 200
75) AE 16 mm, 3,70 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 16, lot. 705
76) AE 16 mm, 3,57 g, *ky.* 12, CNG Auction 326 lot. 285
77) AE 16 mm, 3,45 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 22 lot. 132
78) AE 16 mm, 3,44 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2382.29 = CGT coll. *Öy.*: Kmk:
79) AE 16 mm, 3,38 g, *ky.* -, Savoca Auction 4, lot. 821
80) AE 16 mm, 3,19 g, *ky.* 12, RNL Auction 47, lot. 454
81) AE 16 mm, 3,19 g, *ky.* 1, Leu Numismatik Auction 14, lot. 980
82) AE 16 mm, 3,10 g, *ky.* 12, Manisa 10627 = Önder, 2014 no. 349.ç
83) AE 16 mm, 3,08 g, *ky.* -, Savoca Auction 2 lot. 633 *Öy.*: Kmk:
84) AE 16 mm, 3,03 g, *ky.* 1, Falghera 531 = Hochard, 2020: s. 461, 2368b
85) AE 16 mm, 2,99 g, *ky.* 1, RNL Auctions 1, lot. 316
86) AE 16 mm, 2,95 g, *ky.* 12, SNG Lewis II, 1365 = Hochard, 2020: s. 461, 2368w

[1659] Hochard bu sikkenin çapını 15 mm olarak göstermektedir

87) AE 16 mm, 2,79 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 691
88) AE 16 mm, 2,78 g, *ky.* 1, Falghera 532 = Hochard, 2020: s. 461, 2368k
89) AE 16 mm, 2,73 g, *ky.* 12, SNG Tübingen Lydien, 3849 = Hochard, 2020: s. 461, 2368c
90) AE 16 mm, 2,63 g, *ky.* 12, CNG Auction 310, lot. 226
91) AE 16 mm, 2,56 g, *ky.* 12, SNG Turkey 10, 851
92) AE 16 mm, 2,53 g, *ky.* -, Demran 268
93) AE 15/17 mm, 2,93 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 692
94) AE 15/16 mm, 3,43 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 693
95) AE 15,90 mm, 2,05 g, *ky.* 12, Manisa 26657
96) AE 15 mm, 3,03 g, *ky.* 12, RNL Auction 78, lot. 801
97) AE 15 mm, 2,67 g, *ky.* -, Solidus Auction 89, lot. 1124
98) AE - mm, 3,56 g, *ky.* -, Künker Auction 257, lot. 8472
99) AE - mm, 3,48 g, *ky.* -, Helios Auction 7, lot. 602
100) AE - mm, 3,29 g, *ky.* -, Rauch Auction 87, lot. 373
101) AE - mm, 3,17 g, *ky.* -, GMGM Auction 196, lot. 2135
102) AE - mm, 3,15 g, *ky.* -, MMD Auction 34, lot. 256
103) AE - mm, 3,06 g, *ky.* -, NLM Auction 154, lot. 312
104) AE - mm, 2,70 g, *ky.* -, GMGM Auction 251, lot. 4689
105) AE - mm, 2,67 g, *ky.* -, HMH Auction 64, lot. 2055
106) AE - mm, 2,58 g, *ky.* -, GMGM Auction 200, lot. 2194
107) AE - mm, 2,97 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2382.34 = Rauch Auction 87, lot. 376 *Öy.*: Kmk:
108) AE - mm, 1,88 g, *ky.* -, Rauch Auction 87, lot. 374

Tip RİP03b

Öy.: ΣΤΑΤ ΜΕΣΣΑΛΛΙΝΑ CEB Nero büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Çifte balta.

1) AE 21 mm, 5,58 g, *ky.* 1, RNL Auction 67, lot. 621.
2) AE 14 mm, 2,14 g, *ky.* 12, BMC Lydia 68 = Hochard, 2020: s. 462, 2369a

Tip RİP04

Öy.: ΝΕΡΩΝ ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ CEBACTOC Nero başı, sağa.

Ay.: ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ CEBACTN [ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ] Agrippina başı, sağa.

1) AE 18 mm, 4,40 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2381A.1 = CGT coll.
2) AE 18 mm, 4,19 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2381A.2 = Naumann Auction 52, lot. 328

Tip RİP05

Öy.: ΝΕΡΩΝ ΚΛΑΥΔΙΟC ΚΑΙCΑΡ CΕΒΑCΤΟC Defne çelenkli Nero başı, sağa.

Ay.: [ΠΟΠΠ]ΑΙΑΝ CΕΒΑCΤΗΝ ΘΥΑΤΙΡΗΝΟΙ Poppaea büstü, sağa.

1) AE 21 mm, 5, 18 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.14 = Saint Paul Antiques Auction 15, 2018. *Öy.*: Kmk:

2) AE 21 mm, 4,85 g, *ky.* -, Savoca Auction 12 lot. 376

3) AE 21 mm, 4,16 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 41 lot. 537

4) AE 20 mm, 5,71 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.1 = BMC Lydia 66 = Hochard, 2020: s. 461, 2367e[1660]

5) AE 20 mm, 5,47 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.3 = BMC Lydia 67 = Hochard, 2020: s. 461, 2368f[1661]

6) AE 20 mm, 4,75 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.9 = Waddell 9.12.1982, lot. 310

7) AE 20 mm, 4,60 g, *ky.* -, Weber 6932 = Hochard, 2020: s. 461, 2367a

8) AE 20 mm, 4,47 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2383.11 = Naumann Auction 68, lot. 286

9) AE 20 mm, 4,27 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.4 = Berlin C.R. Fox

10) AE 20 mm, 4,19 g, *ky.* -, Naumann Auction 56, lot. 361

11) AE 20 mm, 4,08 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 44, lot. 637

12) AE 20 mm, 4,06 g, *ky.* 12, CNG Auction 276, lot. 293

13) AE 20 mm, 4,04 g, *ky.* -, Naville Auction 23, lot. 195

14) AE 20 mm, 3,70 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.5 = Berlin Imhoof-Blumer

15) AE 20 mm, 3,58 g, *ky.* 12, CNG Auction 490, lot. 89

16) AE 20 mm, 3,69 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.2 = BMC Lydia 65 = Hochard, 2020: s. 461, 2367d[1662]

17) AE 20 mm, 3,39 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.6 = ANS 1944.100.49493 = Hochard, 2020: s. 461, 2367b[1663]

18) AE 19 mm, 4,39 g, *ky.* -, Naumann Auction 78, lot. 544

19) AE 19 mm, 3,94 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.13 = Zeus Numismatic Auction 4, lot. 9. *Öy.*: Kmk:

20) AE 19 mm, 4,30 g, *ky.* -, RPC Online Vol. I, 2383.12 = CGT coll. *Öy.*: Kmk:

21) AE 19 mm, 4,28 g, *ky.* -, Naumann Auction 82, lot. 256

22) AE 19 mm, 4,14 g, *ky.* -, Inasta Auction 97, lot. 316

[1660] Hochard sikkenin çapını 17 mm olarak göstermektedir.

[1661] Hochard sikkenin çapını 15 mm olarak göstermektedir.

[1662] Hochard bu sikkenin çapını 18 mm olarak göstermektedir.

[1663] Hochard bu sikkenin çapını 17 mm olarak göstermektedir.

23) AE 19 mm, 3,87 g, *ky.* -, Naumann Auction 78, lot. 543
24) AE 19 mm, 3,58 g, *ky.* -, CNG Auction 126, lot. 210
25) AE 19 mm, 3, 09 g, *ky.* -, Bolaffi Auction 32, lot. 183
26) AE 19 mm, - g, *ky.* -, GHN Auction 306, lot. 2072
27) AE 18 mm, 4,43 g, *ky.* -, Savoca Auction 4, lot. 822
28) AE 18 mm, 3,82 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. I, 2383.7 = JSW= CNG Auction 191, lot. 72
29) AE 18 mm, 3,45 g, *ky.* -, Naumann Auction 57, lot. 431
30) AE 16 mm, 4,3 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 5, lot. 195
31) AE - mm, 5,28 g, *ky.* -, Rauch Auction 99, lot. 116 = GMGM Auction 249, lot. 432
32) AE - mm, 4,86 g, *ky.* -, BPN Auction 409, lot. 600
33) AE - mm, 4,73 g, *ky.* -, GMGM Auction 191, lot. 1813
34) AE - mm, 4,70 g, *ky.* -, GMGM Auction 134, lot. 1987. *Öy.*: Kmk:
35) AE - mm, 4,57 g, *ky.* -, MMD Auction 34, lot. 257
36) AE - mm, 4,56 g, *ky.* -, GMGM Auction 241, lot. 1912
37) AE - mm, 4,66 g, *ky.* -, NAC Auction 100, lot. 1276
38) AE - mm, 3,96 g, *ky.* -, GMGM Auction 233, lot. 2007
39) AE - mm, 3,83 g, *ky.* -, GMGM Auction 204, lot. 1791

Vespasianus (MS 69-79)

Tip RİP06

Öy.: OYECΠACIANOC KAICAP CEBACTOC Defne çelenkli Vespasianus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *tetrastylos* düzende tapınak.

1) AE 21 mm, 5,14 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 939.2 = Ashmolean New College
2) AE 21,5 mm, 4,37 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 939.5 = A. Tricarico coll.
3) AE 21 mm, 4,07 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 939.1 = Berlin Imhoof-Blumer = Hochard, 2020: s. 462, 2370a
4) AE 20 mm, 5,88 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 41, lot. 540
5) AE 20 mm, 5,33 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 939.6 = Savoca Auction 79, lot. 414
6) AE 20 mm, 5,02 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 939.4 = CGT coll.
7) AE 20 mm, 4,53 g, *ky.* 11, RPC Online Vol. II, 939.3 = CGT coll. ex G. Rohde
8) AE 18,9 mm, 3,15 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 939.7 = A. Tricarico coll. (ex Savoca 85th Blue Auction, lot. 1142)
9) AE 18 mm, 3,45 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 939.8 = R. Effler coll. (ex Savoca Auction 80, lot. 748)

Titus (MS 79-81)

Tip RİP07

Öy.: AYTOKPATΩP TITOC KAICAP Defne çelenkli Titus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Nike ayakta sola, sağ elinde palmiye çelengi, sol elinde buğday başağı tutmakta.

1) AE 21 mm, 4,60 g, *ky.* 2, SNG Tübingen Lydien, 3851

2) AE 21 mm, 4,15 g, *ky.* 12, SNG Righetti, 1099
3) AE 20,2 mm, 4,32 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 940.3 = A. Tricarico coll.
4) AE 20 mm, 4,95 g, *ky.* -, Manisa 16377 = Önder, 2014 no. 350
5) AE 20 mm, 4,63 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 940.7 = Naumann Auction 68, 5 Aug. 2018, lot. 287
6) AE 20 mm, 3,36 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 939A.1 = A Tricarico coll.
7) AE 19 mm, 5,00 g, *ky.* 11, RPC Online Vol. II, 940.5 = CGT coll. = Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 10, lot. 300
8) AE 19 mm, 4,64 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 940.1 = J. Clark coll. (ex Plankenhorn coll.)
9) AE 19 mm, 4,55 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 940.2 = SNG Cop. Lydia, 598 = Hochard, 2020: s. 462, 2371b
10) AE 19 mm, 3,45 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 940.6 = CGT coll. (ex Saint Paul 15, 27 Jan. 18, lot. 301)
11) AE 19 mm, 3,46 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 940.4 = CGT coll.
12) AE 19 mm, - g, *ky.* -, GHN Auction 1, lot. 105
13) AE 18 mm, 4,66 g, *ky.* -, Naumann Auction 52, lot. 1311
14) AE 18 mm, 4,30 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 939A.2 = Private coll.

Iulia Titi (MS 79-89)

Tip RİP08

Öy.: IOYΛIA CEBACTH Iulia Titi büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tripod.

1) AE 21 mm, 2,85 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 941.6 = Naumann 63, lot. 753
2) AE 18 mm, 2,66 g, *ky.* 2, SNG Tübingen Lydien, 3852
3) AE 17,5 mm, 2,28 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 941.4 = Yale 2004.6.399 PRF coll. = Hochard, 2020: s. 463, 2375c
4) AE 16 mm, 4,00 g, *ky.* 7, Leu Numismatik Auction 15, lot. 1186
5) AE 16 mm, 3,00 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. II, 941.5 = CGT coll. (ex Klassiche Münzen)

6) AE 16 mm, 2,85 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 941.7 = Naumann Auction 61, lot. 442
7) AE 16 mm, 2,89 g, *ky.* 2, RPC Online Vol. II, 941.8 = Nomos Auction 20, lot. 314
8) AE 16 mm, 2,36 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 941.2 = Bnf 1451= Hochard, 2020: s. 463, 2375b[1664]
9) AE 15 mm, 3,03 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 941.1 = Bnf 1452= Hochard, 2020: s. 463, 2375a
10) AE 15 mm, 3,10 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 40, lot. 442

Domitianus Caesar

Tip RİP09

Öy.: ΔOMITIANOC KAICAP Defne çelenkli Domitianus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Nike ayakta sola doğru, sol elinde buğday başağı, sol elinde omzuna dayalı palmiye dalı tutmakta.

1) AE 20 mm, 3,63 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 939A.1 = A. Tricarico coll.
2) AE 18 mm, 4,30 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 939A.2 = Private coll.

Domitianus (MS 81-96)

Tip RİP09a

Öy.: ΔOMITIANOC KAI CE ΓEPMANIKOC Defne çelenkli Domitianus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Nike ayakta sola, sol elinde buğday başağı, sağ elinde çelenk tutmakta.

1) AE 21 mm, 4,56 g, *ky.* 6, Manisa 11292 = Önder, 2014 no. 351
2) AE 20,8 mm, 4,25 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 942.11 = A. Tricarico coll.(ex CNG Auction 239, lot. 306)
3) AE 20 mm, 4,83 g, *ky.* -, Naumann Auction 94, lot. 371
4) AE 20 mm, 4,25 g, *ky.* 7, CNG Auction 239, lot. 306
5) AE 20 mm, 4,40 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 942.10 = CGT coll.
6) AE 20 mm, 3,82 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. II, 942.12 = Freiburg 13807
7) AE 20 mm, 3,68 g, *ky.* -, SNG Leypold I, 1282 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2373a
8) AE 20 mm, 3,65 g, *ky.* -, Savoca Auction 5, lot. 868
9) AE 20 mm, 3,14 g, *ky.* 6, Winterthur 3966 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2373b

[1664] Hochard bu sikkenin çapını 13 mm olarak göstermektedir.

10) AE 19 mm, 4,74 g, *ky.* 6, cgb.fr Auction 36, lot. 412
11) AE 19 mm, 4,73 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 942.9 = CGT coll.
12) AE 19 mm, 4,59 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 942.6 = Auktiones 20, Nov. 1990, lot 1439
13) AE 19 mm, 3,86 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 942.4 = Berlin Knobelsdorf
14) AE 19 mm, 3,83 g, *ky.* -, Savoca Auction 13, lot. 366
15) AE 19 mm, 3,59 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 942.5 = Berlin 1/1921 (Dressel)
16) AE 19 mm, 3,55 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 942.1 = BMC Lydia 70 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2373e
17) AE 19 mm, 3,52 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 942.2 = Londra 1919-12-15-2 = Hochard, 2020: 2373f
18) AE 19 mm, 3,28 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 942.3 = Bnf 1454 = Waddington 5353 = Hochard, 2020: 2373.d
19) AE 18 mm, 3,68 g, *ky.* -, SNG München Lydien, 617 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2373h
20) AE 18 mm, 3,30 g, *ky.* -, CNG Auction 147, lot. 91 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2373g
21) AE 17 mm, 4,60 g, *ky.* 2, SNG Tübingen Lydien, 3851 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2373c
22) AE 17 mm, 3,81 g, *ky.* -, Savoca Auction 5, lot. 869
23) AE - mm, 4,60 g, *ky.* -, GHGM, Auction 270, lot. 2318
24) AE - mm, 4,30 g, *ky.* -, Kölner Auction 107, lot. 175

Tip RİP10

Öy.: ΔOMITIANOC KAI CE ΓEPMANIKOC Defne çelenkli Domitianus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN, Apollon *Tyrimnaios* çıplak ayakta, başı, sola, sol elinde çifte balta tutmakta, sağ elinde defne dalı (?) tutmakta.

1) AE 19 mm, 3,93 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 942A.2 = SNG München Lydien, 618 = Hochard, 2020: s. 462, no. 2372a
2) AE 19 mm, 3,42 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 942A.3 = CGT coll.
3) AE 19 mm, 3,00 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. II, 942A.1 = Gökyıldırım 696

Tip RİP11

Öy.: ΔOMITIANOC KAI CE ΓEPMANIKOC Defne çelenkli Domitianus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPA Sur taçlı Tykhe ayakta, başı, sola, sol elinde asa, sağ elinde buğday başağı tutmakta.

1) AE 23 mm, 3,61 g, *ky.* 6, Nomos Auction 20, lot. 992

2) AE 22,1 mm, 3,59 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 943.3 = NLM Auction 117, lot 657

3) AE 20 mm, 3,96 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 21, lot. 416

4) AE 19,6 mm, 2,57 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. II, 943.5 = CGT coll. = Savoca 25th Blue, 27 Oct. 2019, lot 1301

5) AE 19 mm, 4,20 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. II, 943.6 = CGT coll. = Savoca 25th, lot. 1301

6) AE 19 mm, 3,96 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. II, 943.4 = CGT coll.

7) AE 18 mm, 4,23 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 19, lot. 408

8) AE 17 mm, 3,83 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. II, 943.1 = BMC Lydia 69 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2374b

9) AE 17 mm, 3,22 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. II, 943.2 = Bnf: 1453 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2374a

Domitia (MS 82-96)

Tip RİP12

Öy.: ΔOMITIA CEBACTH Domitia büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tripod.

1) AE 19 mm, 3.54 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 945.23 = J. Clark coll.

2) AE 19 mm, 3.54 g, *ky*. 7 Nomos Auction 7, lot. 324

3) AE 18 mm, 2,87 g, *ky*. -, Naumann Auction 18, lot. 436

4) AE 18 mm, 2,76 g, *ky*. -, Naumann Auction 48, lot. 392

5) AE 18 mm, 2,70 g, *ky*. -, Naumann Auction 98, lot. 541

6) AE 18 mm, 2,66 g, *ky*. 2, SNG Tübingen Lydien, 3852 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2377g

7) AE 17 mm, 4,32 g, *ky*. 6, Leu Numismatik Auction 15, lot. 1187

8) AE 17 mm, 4,00 g, *ky*. -, Harlan BBS Auction 185, lot. 327

9) AE 17 mm, 3,74 g, *ky*. 1, CNG Auction 276, lot. 294

10) AE 17 mm, 3,69 g, *ky*. -, Naumann Auction 90, lot. 339 = Naumann Auction 88, lot. 435

11) AE 17 mm, 3,48 g, *ky*. -, Naumann Auction 78, lot. 545

12) AE 17 mm, 3,47 g, *ky.* 6, SNG Turkey 10, 854

13) AE 17 mm, 3,28 g, *ky.* -, Naumann Auction 53, lot. 501

14) AE 17 mm, 3,15 g, *ky.* 6, CNG Auction 381, lot. 309

15) AE 17 mm, 3,09 g, *ky.* 6, CNG Auction 258, lot. 267

16) AE 17 mm, 3,00 g, *ky.* -, Naumann Auction 48, lot. 391

17) AE 17 mm, 2,97 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 42, lot. 507

18) AE 17 mm, 2,96 g, *ky.* 7, CNG Auction 381, lot. 308

19) AE 17 mm, 2,96 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 945.1 = Berlin Bernhard – Imhoof-Blumer

20) AE 17 mm, 2,85 g, *ky.* 6, SNG Fitzwilliam, 4889

21) AE 17 mm, 2,83 g, *ky.* 6, SNG Turkey 10, 853

22) AE 17 mm, 2,80 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 12, lot. 387

23) AE 17 mm, 2,75 g, *ky.* 6, Leu Numismatik Auction 18, lot. 1981

24) AE 17 mm, 2,74 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 620. ΔOMITIA CEBACTHN= Hochard, 2020: s. 464 no. 2377j

25) AE 17 mm, 2,56 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. II, 945.2 = Berlin C.R. Fox

26) AE 17 mm, 2,49 g, *ky.* -, NAC Auction lot. 1905 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2377k

27) AE 17 mm, 2,48 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 945.3 = Berlin Löbbecke

28) AE 17 mm, 2,48 g, *ky.* -, RPC Online Vol. II, 945.24 = J. Clarke coll.

29) AE 17 mm, 2,48 g, *ky.* -, Naumann Auction 78, lot. 545

30) AE 17 mm, 2,41 g, *ky.* -, SNG Lewis II, 1366 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2377i

31) AE 17 mm, 2,30 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. II, 945.4 = Berlin Löbbecke

32) AE 17 mm, - g, *ky.* -, GHN Auction 293, lot. 2725

33) AE 16,5 mm, 2,95 g, *ky.* 6, CNG Auction 444, lot. 270

34) AE 16 mm, 3,79 g, *ky.* -, Naumann Auction 56, lot. 362

35) AE 16 mm, 3,30 g, *ky.* -, Weber 6933 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2377h

36) AE 16 mm, 3,24 g, *ky.* -, Naumann Auction 68, lot. 288

37) AE 16 mm, 3,08 g, *ky.* -, Savoca Auction 2, lot. 633

38) AE 16 mm, 3,05 g, *ky.* 6, CNG Auction 319, lot. 222

39) AE 16 mm, 3,05 g, *ky.* -, Naumann Auction 82, 454

40) AE 16 mm, 3,05 g, *ky.* 6, CNG Auction 319, lot. 222

41) AE 16 mm, 2,90 g, *ky.* -, Solidus Auction 20, lot. 129

42) AE 16 mm, 2,88 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 23, lot. 574

43) AE 16 mm, 2,83 g, *ky.* 12, Bertolami Auction 36, lot. 511

44) AE 16 mm, 2,56 g, *ky.* 6, Naumann Auction 83, lot. 455

45) AE 16 mm, 2,29 g, *ky.* -, RNL Auction 22, lot. 355

46) AE 15 mm, 2,64 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 43, lot. 721

47) AE 15 mm, 3,10 g, *ky.* -, Emporium Hamburg Auction 85, lot. 334

48) AE 15 mm, 2,08 g, *ky.* 6, Bnf 1455 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2377c

49) AE 15/17 mm, 2,74, *ky.* 6, Gökyıldırım 697

50) AE 14 mm, 2,74 g, *ky.* 6, BMC Lydia 71 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2377f

51) AE 14 mm, 2,09 g, *ky.* 6, ANS 1947.99.69 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2377d

52) AE 13 mm, 2,70 g, *ky.* 6, Londra 1915.0603.57 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2377e

53) AE - mm, 3,09 g, *ky.* -, GMGM Auction 126, lot. 1844

54) AE - mm, 2,97 g, *ky.* -, Helios Auction 6, lot. 676

55) AE - mm, 2,96 g, *ky.* -, V. Gadoury Auction 2012, lot. 182

56) AE - mm, 2,95 g, *ky.* -, GMGM Auction 257, lot. 615

57) AE - mm, 2,90 g, *ky.* -, GMGM Auction 191, lot. 1814

58) AE - mm, 2,90 g, *ky.* -, GMGM Auction 257, lot. 614

59) AE - mm, 2,70 g, *ky.* -, Naumann Auction 98, lot. 541

60) AE - mm, 2,60 g, *ky.* -, Rauch Auction 10, lot. 302

61) AE - mm, 2,09 g, *ky.* -, Künker Auction 77, lot. 453

62) AE - mm, 1,99 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 40, lot. 443

63) AE - mm, 1,81 g, *ky.* -, BPN Auction 403, lot. 688

64) AE - mm, 1,80 g, *ky.* -, BPN Auction 412, lot. 221

Tip RİP13

Öy.: ΔOMITIA CEBACTH Domitia büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Lir.

1) AE 17,86 mm, 3,65 g, *ky.* 2, Agora Auctions, Auction 67, lot. 161

2) AE 17,5 mm, 2,26 g, *ky*. 6, Manisa 27174
3) AE 17 mm, 3,66 g, *ky*. -, Naumann Auction 52, lot. 1314
4) AE 17 mm, 3,39 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. II, 944.10 = CGT coll.
5) AE 17 mm, 3,39 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 29, lot. 431
6) AE 17 mm, 3,17 g, *ky*. 2, RPC Online Vol. II, 944.2 = ANS 1944.100.49494= Hochard, 2020: 463, no. 2376c
7) AE 17 mm, 2,96 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 944.4 = Ashmolean
8) AE 17 mm, 2,91 g, *ky*. 5, RPC Online Vol. II, 944.4 (sic) = Ashmolean
9) AE 17 mm, 2,87 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 944.5 = Bnf Nacrasa 785= Hochard, 2020: 463, no. 2376f
10) AE 17 mm, 2,83 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 944.9 = Stenberg XIII, 1983, lot. 629
11) AE 17 mm, 2,81 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 944.3 = Berlin Imhoof-Blumer
12) AE 17 mm, 2,66 g, *ky*. 7, CNG Auction 244, lot. 321
13) AE 17 mm, 2,57 g, *ky*. 12, SNG Leypold I, 1283 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2
14) AE 17 mm, 2,44 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 944.8 = Plankenhorn coll.
15) AE 17 mm, 2,42 g, *ky*. 1, Leu Numismatik Auction 18, 1980
16) AE 17 mm, 2,38 g, *ky*. -, Naumann Auction 35, lot. 449
17) AE 17 mm, 2,35 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 944.1 = Londra 1922, 0602.4= Hochard, 2020: 463, no. 2376d
18) AE 17 mm, - g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 944.6 = Münih
19) AE 16 mm, 2,78 g, *ky*. 2, CNG Auction 243, lot. 253
20) AE 16 mm, 2,74 g, *ky*. 12, RNL Auction 56, lot. 548
21) AE 16 mm, 2,2 g, *ky*. -, Salon Auction 9, lot. 5069[1665]
22) AE 16 mm, 1,99 g, *ky*. -, Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 40, lot. 443
23) AE 16 mm, - g, *ky*. -, Salon Auction 9, lot. 5069
24) AE 15 mm, 2,11 g, *ky*. -, SNG München Lydien, 619 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2376e
25) AE 14 mm, 3,09 g, *ky*. -, RPC Online Vol. II, 944.7 = A. Tricarico coll (ex Numismatik Naumann 52, lot. 1313)
26) AE 14 mm, 2,39 g, *ky*. 16, CNG Auction 243, lot. 254
27) AE - mm, 3,89 g, *ky*. -, MMD Auction 34, lot. 258
28) AE - mm, 2,66 g, *ky*. -, Rauch Auction 98, lot. 195

[1665] Salon Auction 8, lot. 3053 no'lu sikke, Salon Auction 9, lot. 5069 olarak değişmiştir.

Traianus (MS 97-117)

Tip RİP14

Öy.: AY NEP TPAIANON Defne çelenkli Traianus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Nike ayakta sola doğru, sağ elinde çelenk tutmakta, omzunda palmiye dalı.

1) AE 19 mm, 4,89 g, *ky.* -, Savoca Auction 13, lot. 367
2) AE 18 mm, 4,90 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1825.4 = CGT coll., ex Savoca 5th Blue Auction, lot. 870
3) AE 17,6 mm, 4,51 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1825.3 = Berlin 6149 = Hochard, 2020: s. 463, no. 2376a
4) AE 17,5 mm, 2,99 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1825.1 = SNG München Lydien, 626 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2378a
5) AE - mm, 3,33 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1825.2 = Viyana GR 32795

Tip RİP15

Öy.: AY NEP TPAIANON Defne çelenkli Traianus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, başı, sola, sağ elinde dümen, sol elinde *cornucopia* tutmakta.

1) AE 18 mm, 4,17 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1826.6 = T. Buggey coll., ex Pecunem Auction 36, lot. 444 = Agora Auctions, Auction 74, lot. 108
2) AE 17,9 mm, 4,28 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1826.2 = Bnf 1458 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2379a
3) AE 17 mm, 3,45 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1826.5 = CGT coll., ex G. Rohde = Hochard, 2020: s. 464, no. 2379b
4) AE - mm, 4,56 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1826.3 = Bnf 1459
5) AE - mm, 4,52 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1826.1 = BMC Lydia 75
6) AE - mm, 3,50 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1826.4 = G.Boersema coll.

Tip RİP16

Öy.: AY NEPBAN TPAIANON CE Defne çelenkli Traianus başı sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta sola, sağ elinde *patera* tutmakta. Sol elini yere dayalı kalkanına yaslamakta. Arkasında mızrak.

1) AE 30 mm, 11,11 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1821.5 = Naumann Auction 85, lot. 295

2) AE 29 mm, 8,46 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1822.2 = RNL Auction IV, lot. 2116 = Bnf 2012/282. *Öy.*: AY NEP TPAIANOC KAI CE ΓEP

3) AE 28 mm, 10,35 g, *ky.* 11, RPC Online Vol. III, 1822.1 = SNG Fitzwilliam, 4890

4) AE 27 mm, 11,31 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1823.7 = SNG Turkey 10, 856 *Öy.*: AY NEP TPAIANON CE ΓEP ΔAKI

5) AE 26,8 mm, 4,74 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1823.4 = Berlin Bernhard-Imhoof

6) AE 26,7 mm, 9,52 g, *ky.* 12, Agora Auctions, Auction 81, lot. 75

7) AE 26,5 mm, 9,78 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1821.3 = Berlin Knobelsdorf

8) AE 26 mm, 10,27 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1821.2 = Viyana GR 36115 = Hochard, 2020: 464, no. 2380b

9) AE 26 mm, 9,45 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1821.4 = T. Buggey coll.

10) AE 26 mm, 8,77 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1823.6 = Falghera 697. *Öy.*: AY NEP TPAIANON CE ΓEP ΔAKI

11) AE 26 mm, 8,48 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1823.3 = Bnf 1461 = Waddington 5356. *Öy.*: AY NEP TPAIANON CE ΓEP ΔAKI

12) AE 26 mm, 7,95 g, *ky.* 12, Manisa 2845 = Önder, 2014 no. 352

13) AE 24 mm, 8,86 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. III, 1827.4 = SNG Turkey 10, 855. *Öy.*: AY TPAIANOC KAI API CE ΓEP ΔA ΠAP

14) AE 24 mm, 8,73 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1827.3 = CGT coll. *Öy.*: AY TPAIANOC KAI API CE ΓEP ΔA ΠAP

15) AE 24 mm, 7,85 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1823.8 = Gökyıldırım 698. *Öy.*: AY NEP TPAIANON CE ΓEP ΔAKI

16) AE 25 mm, 8,32 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1827.1 = SNG München Lydien, 623. *Öy.*: AY TPAIANOC KAI API CE ΓEP ΔA ΠAP

17) AE 25 mm, 11,97 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1821.1 = Bnf 1456 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2380a

18) AE 23/25 mm, 7,85 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 698

19) AE - mm, 11,58 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1823.1 = BMC Lydia 74. *Öy.*: AY NEP TPAIANON CE ΓEP ΔAKI

20) AE - mm, 10,80 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1823.2 = Bnf 1457. *Öy.*: AY NEP TPAIANON CE ΓEP ΔAKI

21) AE - mm, 8,91 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1823.5 = Falghera 696. *Öy.*: AY NEP TPAIANON CE ΓEP ΔAKI

Tip RİP17

Öy.: AY NEPBAN TPAIANON CE Defne çelenkli Traianus başı sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Artemis ayakta sağa, sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmakta, sol elinde yayını tutmakta.

1) AE 28 mm, 11,72 g, *ky*. 2, RPC Online Vol. III, 1820.2 = SNG Tübingen Lydien, 3853 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2381d[1666]

2) AE 28 mm, 8,35 g, *ky*. 2, RPC Online Vol. III, 1820.3 = SNG Tübingen Lydien, 3854 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2381a[1667]

3) AE 27 mm, 9,27 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1820.6 = ANS 1944.100.49495 = Hochard, 2020: s. 464, no. 2381c[1668]

4) AE 26,7 mm, 9,62 g, *ky*. -, RPC Online Vol. III, 1820.7 = Naville Auction 30, lot. 180 (ex Naville 20, 7 Feb. 2016, lot. 303) (ex T. Buggey coll.)

5) AE 26 mm, 10,37 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1820.8 = CGT coll.

6) AE 26 mm, 10,17 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1820.4 = Berlin C. Fox

7) AE 26 mm, 8,59 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1820.5 = Berlin Imhoof-Blumer

8) AE - mm, 9,27 g, *ky*. 12, SNG Hunterian I, 1357 = Hochard, 2020: 464, 2381b

Tip RİP18

Öy.: AY NEP TPAIANON CE ΓEP ΔAKI Defne çelenkli Traianus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Amazon ayakta sola, sağ elinde mızrak, sol elinde çifte balta tutmakta.

1) AE 26,5 mm, 9,37 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1824.2 = SNG München Lydien, 625 = Hochard, 2020: s. 465, 2385a

2) AE 24,3 mm, 8,14 g, *ky*. -, RPC Online Vol. III, 1824.1 = Berlin Imhoof-Blumer 18226002 = Imhoof-Blumer 162/36, Taf. VI, 20 = Hochard, 2020: s. 465, 2385b

3) AE 24 mm, 7,73 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1824.3 = CGT coll., ex Ebay = Hochard, 2020: s. 465, no. 2385c. *Öy.*: Kmk:

Magistratus: Iulius Glykon

Tip RİP19

Öy.: AYT KAI NEPBA TPAIANΩ CE ΓEP Defne çelenkli Traianus başı, sağa.

Ay.: EΠI IOΛ ΓΛYKΩN ΘYATEIPHNΩN Dionysos ayakta, vücudu cepheden sağ elinde *thyrsos*, sol elinde *kantharos* (?) tutmakta. Sol altta panther (?)

1) AE 30 mm, 15,40 g, *ky*. -, Harvard 1983.56.158 = Hochard, 2020: s. 464-465, 2382

[1666] Hochard bu sikkenin çapını 26 mm olarak göstermektedir.

[1667] Hochard bu sikkenin çapını 25 mm olarak göstermektedir.

[1668] Hochard bu sikkenin çapını 26 mm olarak göstermektedir.

Magistratus: Kneios Pedanios Phouskos Salinator (MS 98-102)

Tip RİP20

Öy.: AYT KAI NEPBA TPAIANΩ CE ΓEP Defne çelenkli Traianus başı, sağa.

Ay.: ANΘY ΦOYCKΩ ΘYATEIPHNΩN Apollon *Tyrimnaios* ayakta, başı, sola, sağ elinde defne dalı, sol elinde çifte balta ve *khylamys* tutmakta.

1) AE 30 mm, 16,19 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1815.3 = Berlin Imhoof-Blumer = Hochard, 2020: s. 465, 2384b
2) AE 29,5 mm, 15,36 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. III, 1815.2 = SNG München Lydien, 622 = Hochard, 2020: s. 465, 2384a
3) AE 28 mm, 15,49 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1815A.1 = Naumann Auction 88, lot. 436
4) AE - mm, 32,70 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1815.4 = Müller Auction 60, 20-21 Jan. 1989
5) AE - mm, 16,19 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1815.1 = BMC Lydia 72 = Hochard, 2020: s. 465, 2384c

Tip RİP21

Öy.: AYT KAI NEPBA TPAIANΩ CE ΓEP Traianus başı sağa.

Ay.: ANΘY ΦOYCKΩ ΘYATEIPHNΩN Zeus *Lydios* ayakta, başı sola, sağ elinde kanatları kapalı kartal, sol elinde asa tutmakta.

1) AE 30,8 mm, 15,64 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1816.3 = SNG München Lydien, 621 = Hochard, 2020: s. 465, 2383c
2) AE 30 mm, 19,66 g, *ky.* 4, RPC Online Vol. III, 1816.1 = Ashmolean
3) AE 30 mm, 16,02 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. III, 1816.5 = Berlin Löbbecke
4) AE 27 mm, 14,50 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1816.4 = Viyana GR 27612
5) AE 28 mm, 12,70 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1816.8 = CGT coll.
6) AE 28,8 mm, 14,08 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. III, 1816.6 = Berlin Knobelsdorf
7) AE - mm, 15,89 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1816.7 = Falghera 695 = Hochard, 2020: s. 465, 2383b
8) AE - mm, 15,09 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1816.2 = Bnf 1460 = Waddington 5355 = Hochard, 2020: s. 465, 2383a
9) AE - mm, 13,40 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1816.4 = Viyana GR 36116

Magistratus: L (...) Dasomius Hadrianus (Proconsul) (c. MS 106/107)

Tip RİP22[1669]

Öy.: AY NEP TPAIANON ΓEP ΔAKIKON Defne çelenkli Traianus başı, sağa.

Ay.: [EΠI A]NΘY ΠATOY AΔPI ΘYATEIPHNΩN Apollon ayakta sağa, yılan tutmakta, sol kolunu *cippus*'a koymakta.

1) AE 30,5 mm, 10,98 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1818.1 = SNG München Lydien, 624 = Hochard, 2020: s. 465, 2387a
2) AE 29 mm, 15,17 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1818.2 = BMC Lydia 73 = Hochard, 2020: s. 465, 2387b

Magistratus: Q. Fabius Postuminus (MS 111-112) (Non vidi)

Tip RİP23[1670]

Öy.: AY NEP TPAIANON ΓEP ΔAKIKON Defne çelenkli Traianus başı, sağa.

Ay.: ANΘY ΠOCTOYMINΩ ΘYATEIPHNΩN Apollon ayakta sağa, yılan tutmakta, sol kolunu *cippus*'a koymakta.

1) AE 11 mm, 4,51 g, *ky.* 1, BMC Lydia 75 = Hochard, 2020: s. 466, 2391 (non vidi)
2) AE - mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1819.1 = I-B, GRMK 133/3 *Ay.*: ANΘYPA TOLLOY (?) ΘYATEIPHNΩN (non vidi)

Tip RİP24

Thyateira- Pergamon

Öy.: AY NEP TPAIANON [CE] ΓEP ΔAKI ΦIΛION ΔIA Defne çelenkli Traianus büstü, sağa.

Ay.: OMONOIA ΘYATEI ΠEPΓA Solda Apollon *Tyrimnaios* sağa, elinde çifte balta tutmakta. Sağda Asklepios sola, yılanlı asa tutmakta. İki tanrı tokalaşmakta.

1) AE 31 mm, 14,56 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1821A.1 = BMC Lydia 145 = London 1892.0507.182

[1669] Hochard bu iki sikkenin L. Dasomius Hadrianus'un *magistratus*'luğunda darp edildiğini belirtmektedir (Hochard, 2020: s. 465). Fakat bu konuda tartışmalar bulunmaktadır (RPC Online Vol. III, 1818).
[1670] Bu konuda tartışmalar için bkz. RPC Online Vol. III, 1819.

Plotina (MS 112-113)

Tip RİP25

Öy.: ΠΛΩΤΕΙΝΑ CEBACTH Plotina büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Lir.

1) AE 17 mm, 2,59 g, *ky.* -, Naumann Auction 55, lot. 482
2) AE 16,5 mm, 3,067 g, *ky.* -, Forum AC 84898
3) AE 17 mm, 2,52 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 628
4) AE 14,9 mm, 2,26 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1830.1 = Viyana GR 19626= Hochard, 2020: 465, 2396a
5) AE - mm, 2,30 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1830.2 = A- KIKPE: FHW IΣT 145

Tip RİP26

Öy.: ΠΛΩΤΕΙΝΑ CEBACTH Plotina büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Çelenk içerisinde.

1) AE 19 mm, 1,93 g, *ky.* -, Bolaffi Auction 37, lot. 218
2) AE 17 mm, 3,24 g, *ky.* -, Naumann Auction 82, lot. 257
3) AE 17 mm, 3,08 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1829.8 = Rauch Auction 1, lot. D634 = Rauch Auction Summer 2011, 19 Sept. 2011, lot. 634
4) AE 17 mm, 3,03 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1829.7 = Helios Auction 5, lot. 873
5) AE 17 mm, 2,66 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. III, 1829.9 = SNG Turkey 10, 857
6) AE 17 mm, 2,44 g, *ky.* 12, SNG Turkey 11, 404
7) AE 17 mm, 2,26 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1829.1 = Viyana GR 19626
8) AE 17 mm, 2, 21 g, *ky.* 2, RPC Online Vol. III, 1829.10 = BPN Auction 420, lot. 288, ex Kölner Auction 59, 1993, lot. 282
9) AE 17 mm, 2,00 g, *ky.* -, Naumann Auction 61, lot. 443
10) AE 16,9 mm, 3,76 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1829.2 = Bnf 1462 = Waddington 537
11) AE 16,27 mm, 2,98 g, *ky.* 6, Agora Auctions Auction 77, lot. 50
12) AE 16 mm, 2,13 g, *ky.* 6, Leu Numismatik Auction 15, lot. 1190
13) AE 16 mm, 1,98 g, *ky.* -, CNG Auction 43, lot. 983
14) AE 15 mm, 2,43 g, *ky.* -, Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 42, lot. 508
15) AE 15 mm, 1,94 g, *ky.* 6, CNG Auction 319, lot. 223
16) AE 15 mm, 1,47 g, *ky.* -, Savoca Auction 95, lot. 345
17) AE 16 mm, 2,07 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1829.6 = Berlin Knobelsdorf
18) AE 15,5 mm, 2,41 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. III, 1829.5 = Berlin 368/1882
19) AE - mm, 3,45 g, *ky.* -, MMD Auction 35, lot. 164
20) AE - mm, 3,08 g, *ky.* -, Rauch Auction 2011, lot. 634

21) AE - mm, 3,01 g, *ky.* -, Künker Auction 312, lot. 2858
22) AE - mm, 2,96 g, *ky.* -, EVG Auction 31, lot. 130[1671]
23) AE - mm, 2,76 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1829.4 = Viyana GR 34517
24) AE - mm, 2,11 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1829. 1 = Londra: 1934-3-12-42
25) AE - mm, 1,75 g, *ky.* -, Kölner Auction 4, lot. 187

Tip RİP27

Öy.: ΠΛΩΤΕΙΝΑ CEBACTH Plotina büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, başı, sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 30 mm, 3,74 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1828.5 = Artemide XLVIII, lot. 358
2) AE 19 mm, 5,00 g, *ky.* 1, Leu Numismatik Auction 15, lot. 1189
3) AE 19 mm, 3,79 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. III, 1828.9 = Naumann Auction 88, lot. 437
4) AE 19 mm, 3,59 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1828.6 = A. Tricarico ex Savoca Auction 10, lot. 995
5) AE 18 mm, 4,73 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. III, 1828.7 = Naumann Auction 72, lot. 309
6) AE 18 mm, 3,40 g, *ky.* 1, Leu Numismatik Auction 18, lot. 1982
7) AE 17,6 mm, 4,12 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1828.3 = SNG München Lydien, 627 = Hochard, 2020: s. 466, 2394a
8) AE 17 mm, 3,85 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. III, 1828.8 = CGT coll. ex Pecunem Auction 19, lot. 409[1672]
9) AE - mm, 3,74 g, *ky.* -, EVG Auction 2012, lot. 204
10) AE - mm, 4,44 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1828.2 = Ashmolean Christ Church
11) AE - mm, 4,06 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1828.4 = Ellenberger coll.
12) AE - mm, 3,06 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1828.1 = Londra 1973, 0501.5

Marciana (Augusta)

Tip RİP28

Öy.: MAPKIA CEBACTH Marciana büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Çelenk içerisinde.

[1671] EVG bu sikkede yer alan tasviri Domitia olarak tanımlamıştır.

[1672] Pecunem (Gitbud &Naumann) Auction 19, lot. 409'da bu tip Domitia olarak tanımlanmıştır. Hochard bu sikkenin çapını 15 mm olarak göstermektedir.

1) AE 19 mm, 1,93 g, *ky*. -, Bolaffi Auction 37, lot. 218[1673]
2) AE 17 mm, 2,93 g, *ky*. -, RPC Online Vol. III, 1829A.1 = Ebay 2019
3) AE 14,5/16 mm, 2,99 g, *ky*. -, Harlan BBS Auction, Auction 212 lot. 496

Matidia (Augusta)

Tip RİP29

Öy.: ΜΑΤΙΔΙΑ CEBACTH Matidia büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 21 mm, 4,56 g, *ky*. 6, CNG Auction 238, lot. 234
2) AE 19 mm, 3,57 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1831.8 = CNG Auction 239, 25 Aug. 2010 lot. 307
3) AE 18 mm, 2,99 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1831.7 = CGT coll.
4) AE 18 mm, 2,56 g, *ky*. -, RPC Online Vol. III, 1831.6 = Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 38, lot. 523
5) AE 17 mm, 4,99 g, *ky*. -, RPC Online Vol. III, 1831.5 = GMGM Auction 190, lot. 410
6) AE 17 mm, 3,78 g, *ky*. -, Naumann Auction 78, lot. 546
7) AE 17 mm, 3,55 g, *ky*. -, RPC Online Vol. III, 1829.4 = Helios Auction 5, Vogl coll., 25 June 2010, lot. 874
8) AE 17 mm, 2,92 g, *ky*. -, RPC Online Vol. III, 1831.1 = BMC Lydia 76 = Hochard, 2020: 467, 2397b[1674]
9) AE 16,3 mm, 4,17 g, *ky*. -, RPC Online Vol. III, 1831.2 = Londra 1979-01-01-2062
10) AE 16 mm, 3,31 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. III, 1831.3 = SNG Righetti, 1100= Hochard, 2020: s. 467, 2397a
11) AE - mm, 3,44 g, *ky*. -, GMGM Auction 200, lot. 2195

Hadrianus (MS 117-138)

Tip RİP30

Öy.: AY KAI AΔPIANOC TPAIA CE Defne çelenkli Hadrianus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Herakles ayakta, başı, sağa, sol elinde aslan postunu tutmakta, sağ elini sopasına dayayarak dinlenmekte.

[1673] Bolaffi Auction'da bu tip Plotina olarak tanımlanmıştır.
[1674] Hochard bu sikkenin çapını 14 mm olarak göstermektedir.

1) AE 32 mm, 17,73 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1832.3 = ANS 1944.100.49496 = Hochard, 2020: s. 467, 2399b[1675]

2) AE 30 mm, 16,44 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1832.1 = BMC Lydia 77 = Hochard, 2020: s. 467, 2399c[1676]

3) AE 28 mm, 18,17 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1832.2 = SNG Leypold I, 1284 = Hochard, 2020: s. 467, 2399a

4) AE - mm, 17,24 g, *ky.* -, RPC Online Vol. III, 1832.4 = Athena Auction 2, lot. 322

Krassopedos[1677] (non vidi)

Tip RİP31

Öy.: AYT K AΔPIANOC TPAIA CE Defne çelenkli Hadrianus büstü, sağa.

Ay.: KPACCOΠEΔOC ΘYATEIPHNΩN Zeus *Lydios* ayakta sola, sağ elinde kanatları kapalı kartal, sol elinde asa tutmakta.

1) AE 31 mm, 23,38 g, *ky.* 6, Londra 1917.0601.1 = Hochard, 2020: s. 467, 2400

Marcus Aurelius (Caesar)

Tip RİP 32

Öy.: M AYPHΛIOC KAICAP Marcus Aurelius büstü, sağa

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Demeter ayakta, başı, sola, sol elinde asa, sağ elinde buğday başağı tutmakta.

1) AE 25 mm, 10,55 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9369.2 = Private coll. CGT = GHN Auction 237, lot. 718

2) AE 25 mm, 9,91 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9369.1 = SNG München Lydien, 629 = Hochard, 2020: s. 468, 2402a

Magistratus: Hermagoras

Tip RİP33

Öy.: M AYP OYHPOC KAICAP Marcus Aurelius büstü, sağa.

[1675] Hochard bu sikkenin çapını 29 mm olarak göstermektedir.

[1676] Hochard bu sikkenin çapını 31 mm olarak göstermektedir.

[1677] Bu sikkenin fotosuna ulaşılamamıştır. Hochard dikkate alınarak bu sikke, kataloğa eklenmiştir (Hochard, 2020: s. 467, 2400).

Ay.: ΕΡΜΑΓΟΡΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝ Artemis sağa doğru, okdanlığından okunu çıkarmakta, yayını tutmakta.

1) AE 25 mm, 9,91 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2866 = Bnf 1463 = Hochard, 2020: s. 468, no. 2401a[1678]

Marcus Aurelius (MS circa 164-165)

Tip RİP34

Öy.: AY KAI M AY[PH]ΛI ANTΩN APM *paludamentum*'lu Marcus Aurelius büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Işın taçlı Apollon *Tyrimnaios quadriga*'da sola, sol elinde çifte balta ve defne dalı tutmakta, sol altta Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol elinde saz tutmakta, sağ kolunu içinden su akan vazoya dayamış, dinlenmekte.

1) AE 39 mm, 32,53 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1536.2 = SNG Cop. Lydia, 599

2) AE 39 mm, 38,25 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1536.1 = Florence 35726/8

Tip RİP35

Öy.: AY KAI M ANTΩNEI AP *paludamentum*'lu Marcus Aurelius büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tahtta oturan Hades-Serapis, sola, sol eliyle asasını tutmakta, sağ elini sol altta yer alan Kerberos'a uzatmakta.

1) AE 35 mm, 25,72 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2870 = Bnf 1466 = Waddington 5358

Tip RİP36

Öy.: AY KAI M AY[PH]ΛI ANTΩN APM *paludamentum*'lu Marcus Aurelius büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Artemis ayakta sağa, sağ elinde meşale tutmakta, sol elini geyiğe doğru uzatmakta. *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 40 mm, 35,26 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1758.1 = Bnf 1468

[1678] Hochard bu sikkenin çapını 23 mm olarak göstermektedir.

2) AE 39 mm, 27,40 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1758.2 = Bnf 1468A. *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi

Tip RİP37

Öy.: AY KAI M AY ANTΩNI AP *paludamentum*'lu Marcus Aurelius büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Ortada *tropaion*. Solda altta esir oturmakta, sağda diğer esir ayakta durmakta.

1) AE 36 mm, 22,45 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. IV.2, 9873.1 = Yale 2009.110.46

Magistratus: Marcus Iulius Menelaos

Tip RİP 38

Öy.: AY KAI M AYP ANTΩNINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Marcus Aurelius büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA M I MENEΛAOY ΘYATIPHN Athena ayakta, başı, sola, sağ elinde *patera* tutmakta, sol elini kalkanına dayayarak dinlenmekte.

1) AE 38 mm, 28,39 g, *ky.* 11, RPC Online Vol. IV.2, 2871.1 = Bnf 1467 = Waddington 5359 = Hochard, 2020: s. 468 no. 2407a[1679]

2) AE 38 mm, 25,60 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2871.3 = SNG Leypold I, 1285 = Hochard, 2020: s. 468 no. 2407b

3) AE 38 mm, 22,39 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2871.2 = GMGM Auction 89, lot. 329

Tip RİP39

Öy.: AY K M AYP ANTΩNINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Marcus Aurelius büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA M I MENEΛAOY ΘYATIPHNΩN Zeus *Lydios* ayakta, başı sola, sağ elinde asa, sol elinde kartal tutmakta.

1) AE 39,2 mm, 21,68 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1534.4 = Leeds 1620. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 38 mm, 29,52 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1534.1 = BMC Lydia 78 = Hochard, 2020: s. 468 no. 2408a

[1679] Hochard bu sikkenin çapını 36 mm olarak göstermektedir.

3) AE 36 mm, 30,47 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 1534.2 = MünzZentrum Auction 161 (11.01.2012), 287. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

4) AE 36 mm, 26,80 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 1534.3 = CNG Auction 123 lot. 86. = Hochard, 2020: s. 468 no. 2408b. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP40

Öy.: AY K M AYP ANTΩNINOC Defne çelenkli Marcus Aurelius büstü, sağa.

Ay.: [ΕΠΙ CTPA M I MENEΛAOY(?) ΘYA[TIPHNΩN (?)] Apollon *Tyrimnaios* (?) *quadriga*'da ayakta (?), sol elinde çifte balta, ve dizginleri tutmakta. (?)Sol altta Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta (?), sol elinde saz tutmakta, sağ kolunu içinden su akan vazoya dayamış, dinlenmekte (?).

1) AE 36 mm, 19,83 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 11376 = Private coll. CGT, ex Savoca . *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi: ; .

Tip RİP41

Öy.: [...] TΩN Defne çelenkli Marcus Aurelius (?)Commodus(?) büstü, sağa.

Ay.: Poseidon ayakta, sağa, sol ayağıyla pruvaya basmakta, sağ elinde *trident* tutmakta.

1) AE 35 mm, 25,60 g, *ky*. 6, SNG Leypold I, 1286

Magistratus: Gaius Aurelius Stratonikianos

Tip RİP42

Öy.: AY KAI M AYPHΛIOC ANTΩN Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Marcus Aurelius büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ Γ AYP CTPATONI ΘYATIPHNΩN Zeus *Lydios* ayakta, başı sola, sol elinde asa, sağ elinde kartal tutmakta.

1) AE 36 mm, 31,92 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 1535.1 = Berlin Imhoof-Blumer = Hochard, 2020: s. 469 no. 2409a

2) AE 35 mm, 25,20 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 1535.2 = MünzZentrum Auction 135 (10.01.2007), lot. 252

II. Faustina (Maior)
Magistratus: Marcus Iulius Menelaos

Tip RİP43

Öy.: ΦΑΥCTINA CEBACT Faustina büstü, sağa.

Ay.: CT? M I MENEΛΑΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Artemis *Phosphoros* ayakta sola doğru, iki elinde meşale tutmakta, pelerini yarım daire şeklinde.[1680]

1) AE 28 mm, 10,42 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 11377.1 = Private coll. CGT = Naumann Auction 45, lot. 403
2) AE 27 mm, 10,66 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11377.2 = Private coll. CGT = Numismatik Naumann Auction 62, lot. 536 = GRPCL Thyateira, 201

Magistratus: Gaius Aurelius Stratonikianos

Tip RİP44

Öy.: ΦΑΥCTINA CEBAC Faustina büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ Γ ΑΥΡ CTPATONIKI ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Artemis ayakta, başı sağa, sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmakta, sol elinde yayını tutmakta.

1) AE 31 mm, 14,30 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1537.3 = SNG Hunterian I, 1371 = Hochard, 2020: s. 469 no. 2410
2) AE 28 mm, 9,11 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1537.1 = BMC Lydia 79 = Hochard, 2020: s. 469, 2411[1681]
3) AE 27 mm, - g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1537.2 = BMC Lydia 80 = Hochard, 2020: s. 469, 2411[1682]
4) AE 25 mm, 9,72 g, *ky.* -, GMGM Auction, 271, lot. 593
5) AE 35 mm, 25,20 g, *ky.* 12, MünzZentrum Auction 135, lot. 252

Lucius Verus (MS circa 164-165)

Tip RİP45

Öy.: ΑΥ ΚΑΙ Λ ΑΥ[ΡΗ]ΛΙ ΟΥΗΡΟC ΑΡΜΕΝΙ *paludamentum*'lu Lucius Verus büstü, sola.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Dionysos ayakta, başı sola, sol elinde *thyrsos*, sağ elinde *kantharos* tutmakta. Solda altta panter.

[1680] RPC Online bu sikke tipinde yer alan tasviri Demeter olarak tanımlamaktadır.

[1681] Hochard bu sikkenin çapını 25 mm olarak göstermektedir.

[1682] Hochard bu sikkenin çapını 24 mm olarak göstermektedir.

1) AE 37 mm, 26,63 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1538 = BMC Lydia 81 = GRPCL Thyateira, 208 = Hochard, 2020: s. 469, 2414a [1683].

Tip RİP46

Öy.: AY KAI Λ AY[PH]ΛI OYHPOC APME *paludamentum*'lu Lucius Verus büstü, sola.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Işın taçlı Apollon *Tyrimnaios quadriga*'da ayakta, sol elinde çifte balta, sağ elinde ise defne dalı ve dizginleri tutmakta. Sol altta Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol elinde saz tutmakta, sağ kolunu içinden su akan vazoya dayamış, dinlenmekte.

1) AE 39 mm, 31,36 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11372.1 = Naville Auction 24, lot. 328. *Öy.*:İki Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 39 mm, 31,16 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 11372.3 = GMGM Auction 142 (10.10.2005), 1988 = Bertolami Auctions 6 (10.12.2012), 1002

3) AE 39 mm, 28,60 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11372.2 = Helios Auction 3 (29.04.2009) lot. 524. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

4) AE - mm, 28,45 g, *ky.* -, Künker Auction 65, lot. 7263

Tip RİP47

Öy.: AY KAI Λ AY[PH]ΛI OYHPOC APME *paludamentum*'lu Lucius Verus büstü, sola.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Solda Demeter ayakta sağa, sol elinde meşale, sağ elinde buğday başağı tutmakta, sağda Zeus *Lydios* ayakta sola, sağ elinde kartal, sol elinde asa tutmakta. Aralarında sunak.

1) AE 41 mm, 32,57 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11373.2 = GMGM Auction 208 (16.10.2012), lot. 1821

2) AE 39 mm, 27,67 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 11373.1= CNG Auction 284 lot. 156. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

[1683] Hochard bu sikkenin çapını 34 mm olarak göstermektedir.

Tip RİP48

Öy.: AY KAI Λ AY[PH]ΛI[OC] OYHPOC APME *paludamentum*'lu Lucius Verus büstü, sola.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Solda Apollon *Tyrimnaios* ayakta sağa, sol elinde çifte balta tutmakta, sağda Asklepios ayakta sola, yılanlı asa tutmakta ortada *thymiaterium*. İki tanrı tokalaşmakta.

1) AE 38 mm, 30,58 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 2872 = Bnf 1469 = Hochard, 2020: s. 469, 2412a

Tip RİP49

Öy.: AY KAI Λ AY[PH]ΛI[OC] OYHPOC APMENI Lucius Verus büstü, sola.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Ata binen *khylamis*'li Apollon *Tyrimnaios*, sağa.

1) AE 37 mm, 27,96 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 11374 = CNG Auction 160 (14.03.2007), 205 = Hochard, 2020: s. 469, 2413a[1684]

Marcus Aurelius (MS 161- 180) - Commodus (MS 177- 192)

Magistratus: C (l…) Laevianus (K)allistratos (?)

Tip RİP50

Öy.: AYT KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: E CTPA ΛAIBIANOY K ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 33 mm, 17.47 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 2869.2 = Private coll. CGT = Gerhard Rohde. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 32 mm, 19.01 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 2869.1 = Bnf 1465A = GRPCL Thyateira 236 = Hochard, 2020: 2419a

Tip RİP51

Öy.: AYT KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

[1684] Hochard bu sikkedeki tipi Apollon *Tyrimnaios* olarak değil, imparator olarak tanımlamaktadır.

Ay.: Ε CTPA Κ ΛΑΙΒΙΑΝ Κ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Zeus *Lydios* ayakta, başı sola, sağ elinde asa ve sol elinde kartal tutmakta.

1) AE 31 mm, 14,30 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1551.1 = Berlin Imhoof-Blumer

Magistratus: II. Eudios

Tip RİP52

Öy.: AYT KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: Ε CTPA ΕΥΔΙΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Herakles ayakta, başı sola, sağ elinde aslan postunu tutmakta, sol elini sopasına dayayarak dinlenmekte.

1) AE 34 mm, 14,92 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1542.7 = Kölner Auction 107 (07.10.2017), 176

2) AE 34 mm, 14,87 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1542.5 = Private coll. CGT. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

3) AE 32 mm, 17,87 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1542.1 = Berlin Imhoof-Blumer *Öy.*: Kmk:

4) AE 32 mm, 16,41 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1542.2 = Berlin 8056 = Wellenheim 6324 = Kraft, 1972: 187, pl. 87.7

5) AE 32 mm, 15,69 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1542.6 = Private coll. CGT. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

6) AE 32 mm, 14,20 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1542.8 = Private coll. CGT. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

7) AE 31 mm, 19,80 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1542.3 = SNG Leypold I, 1287 = FLeypold, MÖNG 32 (1992), 10 no. 17 = Hochard, 2020: 2415a. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

8) AE 31 mm, - g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1542.4 = Anatolia Antiqua VIII (2000), 177, no. 61, pl. 11

Tip RİP53

Öy.: AYT KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: Ε CTPA ΕΥΔΙΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Zeus *Lydios* ayakta, başı sola, sol elinde asa, sağ elinde kartal tutmakta.

1) AE 32 mm, 14,11 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1541.1 = BMC Lydia 84

2) AE 31 mm, 13,69 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1541.2 = Bnf 1483. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP54

Öy.: AYT KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: Ε CTPA EYΔIOY ΘYATIPHNΩN Genç erkek figürü ayakta sağa, omzunda çıpa ve *cornucopia* tutmakta. Sağ altta çocuk, ayakta durmakta.

1) AE 33 mm, 13,88 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 8378.1 = CNG Auction 115, lot. 240 = GRPCL Thyateira, 229 = Hochard, 2020: 216a

Magistratus: L. Aurelius Demostratos

Tip RİP55

Öy.: AYTO KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA Λ AYPH ΔHMOCPATOY ΘYATEIPHNΩN Solda Apollon ayakta, sağa, sol kolunu *cippus* üzerine koymakta ve yılan tutmakta, *bukranion*'a basmakta (?), sağda Apollon *Tyrimnaios* ayakta, sola. Sol elinde omzuna dayalı çifte baltayı, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 37 mm, 25,07 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1554.2 = Bnf 1475. *Öy.:* Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 36 mm, 27,70 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1554.3 = Bnf (Envanter Numarası yok) *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

3) AE 36 mm, 25,70 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1554.1 = Hauck & Aufhauser Auction 20, lot. 350

4) AE 35 mm, 24,57 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1554.1 = SNG München Lydien, 635 = Kraft, 1972: 186 pl. 87.6b

Tip RİP56

Öy.: AYTO KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ AYPH ΔHMOC[PATOY] ΘYATEIPHNΩN Ata binen Marcus Aurelius, sağa, sağ elini kaldırmakta.

1) AE 37 mm, 31,28 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1543.1 = BMC Lydia 85
2) AE 36,5 mm, 25,70 g, *ky.* – Aquila Numismatics, Auction 2, lot. 543. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
3) AE 36 mm, 28,40 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1543.4 = Mabbott 1853 = NLM Auction 60, lot. 594 = GHN Auction 176, lot. 664
4) AE 35 mm, 25,60 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1543.3 = Berlin 28470
5) AE 34 mm, 25,91 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1543.2 = Bnf 1487 = Waddington 5361. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
6) AE 33,5 mm, 23,95 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1543.5 = SNG Leypold I, 1288. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP57

Öy.: AYTO KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA Λ AYPH ΔHMOCTPATOY ΘYATEIPHNΩN Ata binen Marcus Aurelius, sağa, mızrağını tutmakta, solda ayakta Nike, sağ elinde tuttuğu çelengi imparatorun başına takmakta, sağda altta *tropaion* ve esir.

1) AE 45 mm, 46,11 g, *ky.* 6, Nomos AG Auction 23, lot. 227
2) AE 41 mm, 43,51 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11379 = Bnf 1331 = SNG Mysia 2167

Tip RİP58

Öy.: AYTO KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ AYPH ΔHMOCPATOY ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 36 mm, 27,37 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2874.2 = E.J. Waddell 1 (09.12.1982), 313 = CNG Auction 51, 898
2) AE 35 mm, 26,97 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2874.1 = Bnf 1477
3) AE 35 mm, 25,50 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2874.3 = MünzZentrum Auction 67 lot. 1512

Tip RİP59

Öy.: AYTO KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΔHMOCPATOY ΘYATIPHNΩN, Işın taçlı Apollon *Tyrimnaios quadriga*'da ayakta, sağa, defne dalı ve çifte balta tutmakta?. Sağda altta Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta (?), sağ eliyle saz tutmakta, sol kolunu içinden su akan vazoya dayamış dinlenmekte.

1) AE 45 mm, 45,06 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9946 = Berlin Löbbecke

Tip RİP60

Öy.: AYTO KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ AYPH ΔHMOCPATOY ΘYATEIPHNΩN Solda Hephaistos oturmakta, sağa, önünde *cippus* üzerinde yer alan miğferi, sol elinde tuttuğu maşa ve sağ elinde tuttuğu çekiç ile çalışmakta, sağda Athena, ayakta durmakta, başı sola, sağ elini miğfere uzatmakta, sol elini kalkanına dayamakta.

1) AE 45 mm, 50,65 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 17354.1 = Private coll. Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 226

Tip RİP61

Öy.: AYTO KAI Λ AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: CTP ΔHMOCPATOY ΘYATIPHNΩN Apollon *Tyrimnaios* ortada, ayakta, sol elinde çifte balta, sağ elinde mızrak tutmakta. Solunda Marcus Aurelius (?) ya da Commodus(?) ayakta, sağ elinde mızrak tutmakta, sağında Commodus (?) ya da Marcus Aurelius (?) ayakta, sol elinde mızrak tutmakta.

1) AE 42 mm, 38,56 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9405.1 = Münih 101071
2) AE 41 mm, 51,72 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9405.2 = Rauch Auction 71, lot. 293 = GRPCL Thyateira, 231

Commodus Dönemi (MS 177-192)

Magistratus: Moskhianos Philippos

Tip RİP62

Öy.: AYT KAI Λ AYHPΛI KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ MOCXIANOY ΦΙΛΙΠ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ, Hephaistos ayakta, sağa, sol elinde meşale, sağ elinde çekiç tutmakta, sol altta örs, üzerinde maşa.

1) AE 39 mm, 25,43 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1552.1 = Berlin Löbbecke

2) AE 37 mm, 27,04 g, *ky.* 11, RPC Online Vol. IV. 2, 1552.2 = Londra 19791-1-2063

Tip RİP63

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA MOCXIANOY ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Hades *quadriga* içerisinde ayakta, Persephone'yi kaçırmakta. Üstte Eros sağa doğru, altta devrilmiş çiçek sepeti.

1) AE 44 mm, 41,34 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1547.1 = SNG Cop. Lydia, 600 = Hochard, 2020: 2433a

2) AE 43 mm, 36,99 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1547.3 = Naumann Auction 52, lot. 1315. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

3) AE 42 mm, 45,38 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1547.2 = Bnf 1470 = Hochard, 2020: 2432a

Tip RİP64

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA MOCXIANOY ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Hephaistos oturmakta, sağa, önünde *cippus* üzerinde yer alan miğferi, sol elinde tuttuğu maşa ve sağ elinde tuttuğu çekiç ile çalışmakta, sağda Athena, ayakta durmakta, başı sola, sağ elini miğfere uzatmakta, sol elini kalkanına dayamakta.

1) AE 47 mm, 41,73 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2947.4 = GMGM Auction 117, lot. 395 = GRPCL Thyateira, 244 = Hochard, 2020: 2434a

2) AE 46 mm, 50,10 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2947.7 = NLM Auction 60, lot. 593

3) AE 46 mm, 42,96 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2947.6 = GMGM Auction 60, lot. 430 = G. Hirsch Auction 177 lot. 974

4) AE 45 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2947.5 = SNG Cop. Lydia, 600 = Hochard, 2020: 2433a

5) AE 43,5 mm, 45,35 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2947.3 = Boston 1974.141 = MMAG 41, 439, pl. 25 = GRPCL Thyateira, 244 = Hochard, 2020: 2434a

6) AE 43 mm, 33,91 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2947.2 = ANS 1953.171.675.

Öy.: Kmk: Erkek Portresi:

7) AE 42 mm, 44,73 g, *ky.* -, Naumann Auction 53, lot. 503

8) AE 42 mm, 37,53 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2947.1 = Bnf 1472

Tip RİP65

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA MOCXIANOY ΘYATEIPHNΩN Işın taçlı (?) Ata binen, *khlamys*li Apollon *Tyrimnaios* sağa, sağ elinde çifte balta tutmakta.

1) AE 36 mm, 21,52 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. IV.2, 2875.1 = Bnf 1478 = GRPCL Thyateira, 238 = Hochard, 2020: 2448a

Tip RİP66

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA MOCXIANOY ΘYATEIPHNΩN Asklepios ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde yılanlı asa tutmakta

1) AE 38 mm, 26,02 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1548.2 = Niggeler 631, pl. 6 = Kraft, 1972: 187, PL. 88.13b = GRPCL Thyateira, 239

2) AE 37 mm, 23,13 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1548.1 = CNG Auction 27, lot. 1214

Tip RİP67

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ MOCXIANOY ΘYATIPHNΩN Poseidon ayakta, sağa, sol ayağıyla pruvaya basmakta, sağ elinde *trident* tutmakta.

1) AE 37 mm, 20,41 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2867.1 = Bnf 1465 = Hochard, 2020: 2435a. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 35 mm, 18,15 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2867.2 = Viyana Geldmuseum = SNG Leypold I, 1286

3) AE 34,5 mm, 18,03 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2867.3 = Naville AuctiPapon 21, lot. 317 =Auctiones GMBH Auction 52, lot. 72, ex private coll. Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 194 = GRPCL Thyateira, 247. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP68

Öy.: AY KAI M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA MOCXIANOY ΘYATEIPHNΩN Herakles ayakta, cepheden, sol elinde aslan postunu tutmakta, sağ elini sopasına dayayarak dinlenmekte.

1) AE 32 mm, 13,75 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. IV.2, 10909.1 = Private coll. H. I = GRPCL Thyateira, 245. *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP69

Öy.: AY KAI M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ MOCXIANOY ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde dümen tutmakta. *Cippus* üzerinde tekerlek.

1) AE 32 mm, 19,96 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2877.1 = Bnf 1484 = GRPCL Thyateira, 249 = Hochard, 2020: 2444a. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 32 mm, 18,59 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. IV.2, 2877.2 = Nomos Auction 15, lot. 610

Magistratus: Titus Aurelius Barbaros

Tip RİP70

Öy.: AY KAI M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA TITOY AYPH BAPBAPOY ΘYATEIPHNΩN Işın taçlı Apollon *Tyrimnaios quadriga*'da ayakta sağa, sol elinde omzuna dayalı çifte balta, sağ elinde dizginleri tutmakta.

1) AE 44 mm, 49,34 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11384.1 = MMD Auction 15, lot. J.P. Righetti lot. 879 = GRPCL Thyateira, 216

Tip RİP71

Öy.: AY KAI M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA TITOY AYPH BAPBAPOY ΘYATEIPHNΩN Solda Athena ayakta, başı sağa, sol elinde Nike, sağ elinde mızrak tutmakta. Solda yanında yere dayalı kalkan. Sağda Asklepios ayakta sola, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde yılanlı asa tutmakta.

1) AE 43 mm, 38,87 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1555.1 = Berlin Rauch. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 42 mm, 46,80 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. IV.2, 1555.3 = Falghera 1181

3) AE 42 mm, 38,15 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1555.2 = Bnf 1471

4) AE 40 mm, 37,20 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1555.4 = SNG v Aulock Lydien, 3218 = GRPCL Thyateira, 217 = Hochard, 2020: 2439a

Tip RİP72

Öy.: AY KAI M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA TITOY AYPH BAPBAPOY ΘYATEIPHNΩN Solda Hephaistos oturmakta sağa, önünde *cippus* üzerinde yer alan miğferi, sol elinde tuttuğu maşa ve sağ elinde tuttuğu çekiç ile çalışmakta. Sağda Athena, ayakta durmakta, başı sola, sağ elini miğfere uzatmakta. Sol elini kalkanına dayamakta.

1) AE 45 mm, 41,90 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2946.3 = SNG Lewis II, 1367 = GRPCL Thyateira, 219 = GRPCL Thyateira, 220

2) AE 44,57 mm, 47,77 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2946.8.2 = Papillion Auction 8, lot. 304

3) AE 43 mm, 49,61 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2946.6 = CNG Auction 70, lot. 556 = Hochard, 2020: s. 2483a. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

4) AE 43 mm, 45,62 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2946.8.1 = Ex Boston 1998.565 = Gemini Auction 6, lot. 830, ex coll. C.C. Vermeule, *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi:

5) AE 43 mm, 44,52 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2946.2 = Bnf 1474 = Hochard, 2020: 2473

6) AE 43 mm, 44,48 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2946.1 = Bnf 1473 = Waddington 7066 = Hochard, 2020: 2437c

7) AE 43 mm, 39,19 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2946.5 = Harvard 1993.234 = MünzZentrum Auction 72, lot. 653

8) AE 41 mm, 42,95 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2946.9 = Verona 72216

9) AE 41 mm, 43,30 g, *ky.* -, RPC Online Vol.IV.2, 2946.7 = CNG Auction 57, lot. 812. *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP73

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA TITOY AYPH BAPBAPOY ΘYA]T[EIPHNΩN Ata binen *khlamys*li Apollon *Tyrimnaios* sağa, sağ elinde omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 35 mm, 20,64 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2868.1 = Bnf 1464 = Brenot – Christol – Freises, 1973: s. 490, no. 2. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi: ;

2) AE 35/34 mm, 19,69 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 699

3) AE 34,5 mm, 20,25 g, *ky.* 6, Bertolami Auction 105, lot. 2189

4) AE 34 mm, 21,97 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2868.2 = Bnf 1486 = Waddington 5360 = Hochard, 2020: 2436a = Brenot – Christol – Freises, 1973: s. 490, no. 4

5) AE 34 mm, 21,78 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2868.5 = Private coll. CGT = RNL Auction 4, lot. 2195 = RNL Auction 1, lot. 347 = GRPCL Thyateira, 191 = GRPCL Thyateira, 215

6) AE 34 mm, 19,98 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2868.3 = München

7) AE 33 mm, 20,44 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2868.4 = Brenot – Christol – Freises, 1973: s. 490

8) AE 32 mm, 18,13 g, *ky.* 7, CNG Auction 203, lot. 307. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP74

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: [ΕΠΙ CTPA TIT]OY AYP[] [BAPBAPOY] [ΘYA]T[EIPHNΩN] *Hexastylos* bir tapınak içerisinde ata binen *khylamis*'li Apollon *Tyrimnaios,* sağa, omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 39 mm, 37,88 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 11385.1 = Private coll. Curtis C lay, ex NLM = GRPCL Thyateira, 220a. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Magistratus: Marcus Aurelius Athenaios

Tip RİP75

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA M AYP AΘHNAIOY ΘYATEIPHNΩN Asklepios solda, ayakta durmakta, vücudu cepheden, sağ elinde yılanlı asa tutmakta. Işın taçlı Apollon *Tyrimnaios,* sağda, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 44 mm, 43,33 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 8494.1 = Private coll. Curtis C lay, ex NLM = GRPCL Thyateira, 220a

2) AE 44 mm, 39,81 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 8494.5 = Naumann Auction 51, lot. 345 ex private coll. Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 211

3) AE 43 mm, 40,53 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 8494.3 = Private coll. F. Vink Netherlands = Mabbott 1851 = CNG Auction 119, lot. 81= CNG Auction 282, lot. 169 = Hochard, 2020: 2440a. *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi:

4) AE 42 mm, 39,96 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 8494.2 = ANS 1944.100.49497

5) AE 42 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 8494.4 = Mabbott 1853

Tip RİP76

Öy.: AY K M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA M AYP AΘHNAIOY ΘYATEIPHNΩN Solda Hephaistos oturmakta, sağa, önünde *cippus* üzerinde yer alan miğferi, sol elinde tuttuğu maşa ve sağ elinde tuttuğu çekiç ile çalışmakta. Sağda Athena, ayakta durmakta, başı sola, sağ elini miğfere uzatmakta, sol elini kalkanına dayamakta.

1) AE 44 mm, 41,47g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1539.1 = BMC Lydia 82

2) AE 43 mm, 40,34 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1539.7 = Winterthur 6701= NLM Auction 30, lot. 615

3) AE 43 mm, 39,62 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1539.3 = Hunterian II, 649, no. 14 = SNG Hunterian I, 1358 = GRPCL Thyateira, 213

4) AE 43 mm, 38,63 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1539.2 = Berlin Imhoof-Blumer = Hochard, 2020: 2441d. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

5) AE 43 mm, 33,21 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1539.4 = ANS 1944.100. 49498 = Hochard, 2020: 2441b. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

6) AE 43 mm, 31,23 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1539.5 = GMGM 60, lot. 429= Hirsch Auction 178, lot. 902 = Hirsch Auction 180, lot. 797 = Hirsch Auction 183, lot. 1265

7) AE 42 mm, 40,98 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1539.6 = MMD Auction 15, coll. J.P. Righetti, lot. 878 = GRPCL Thyateira, 212. *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP77

Öy.: AY KAI M AYPH KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA M AYP AΘHNAIOY ΘYATEIPHNΩN Ata binen *khlamys*li ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios* sağa, sağ elinde omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 36 mm, 24,05 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2865.3 = Viyana Geldmuseum = SNG Leypold I, 1289 = F. Leypold, MÖNG 32 (1992), 10, no. 18 = Hochard, 2020: 2442c

2) AE 35 mm, 19,85 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2865.6 = CNG Auction 294, lot. 443 = GRPCL Thyateira, 210

3) AE 34 mm, 19,77 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2865.2 = Bnf 1488 = Waddington 5362 = GRPCL Thyateira, 209. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

4) AE 34 mm, 18,95 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2865.8 = Manisa 07642 = Önder, 2014: 354

5) AE 34 mm, 18,73 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2865.5 = Private coll. CGT = London Ancient Coins Auction 48, lot. 143

6) AE 33 mm, 19,42 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2865.7 = Private coll. CGT. EX Gerhard Rohde

7) AE 32 mm, 18,64 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 2865.1 = Bnf 1481 = Hochard, 2020: 2442a

8) AE 32 mm, 18,13 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. IV.2, 2865.4 = CNG Auction 203, lot. 307. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP78

Öy.: [AY] KAI M AYPH K[OMMOΔOC] Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: CTP M AYP AΘHNAIOY ΘYAT]EIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde dümen tutmakta.

1) AE 30 mm, 18,83 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1540.2 = Bnf 1482 = Hochard, 2020 : 2443a. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 30 mm, 12,27 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1540.3 = CNG Auction 226, lot. 448 = GRPCL Thyateira, 214. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

3) AE 30 mm, 12,20 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1540.1 = BMC Lydia 83

4) AE 30 mm, 12,09 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 17333.5 = Manisa 18841 = Önder 2014 no. 353. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

5) AE 29 mm, 11,95 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 17333.4 = Private coll. CGT. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP79

Öy.: [AY KAI M AYPH KOMMOΔOC] Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: [EΠΙ] CTPA M AYP AΘH[NAIOY] ΘYATEIP[H]NΩN Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta. Solda boğa, sağa doğru yürümekte, başı aşağıda. *Öy.*: İki Kmk: Erkek Portresi: ;

1) AE 37 mm, 25,63 g, *ky.* 1, Freiburg ID12633

Tip RİP80

Öy.: [AY KAI M] AYPH [KOMMOΔOC] Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: [CTP M AYP AΘHNAIOY] ΘYATEI[PHNΩN] Tahtta oturan Kybele sola, *patera* tutmakta, kolunu *tympanum*'a dayamakta. Altta aslan.

1) AE 40 mm, 26,78 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 3965.1 = ANS (Env. No. yok) - = GRPCL Thyateira, 246

Magistratus: II. Artemidoros Phloros

Tip RİP81

Öy.: AYT KAI Λ AIΛ AYP K[OMMOΔOC] Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ Β ΦΛΩΡΟΥ ΘΥΑΤ]ΕΙΡΗΝΩΝ Solda Asklepios, ayakta durmakta, vücudu cepheden, başı sağa, sağ elinde yılanlı asa tutmakta. Sağda ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios*, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 44 mm, 44,40 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1553.1 = München = SNG München Lydien, 636 = Hochard, 2020: 2446a
2) AE 43 mm, 41,09 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1553.2 = Müller Auction 43, lot. 614 = Kölner Auction 106, lot. 383
3) AE 43 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1553.3 = Hirsch Auction 13 coll. Rhousopoulos, 4073 pl. = GRPCL Thyateira, 232 = GRPCL Thyateira, 248

Tip RİP82

Öy.: AYT KAI Λ AIΛ AYP KOMMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ Β ΤΟΥ ΦΛΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Hera ayakta sağa, sol elinde asa tutmakta, Zeus *Lydios* ortada ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde asa tutmakta. Sağda Korinth miğferli Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera* tutmakta, sol elini yere dayalı kalkanına dayamakta. Aralarında sunak.

1) AE 45 mm, 45,70 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9943 = Berlin C.R. Fox. *Öy.*:

Kmk: Erkek Portresi:

2) AE 45 mm, 40,76 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 9943 = Private coll. F. Vink, Netherlands = GMGM Auction 40, lot. 271 = CNG Auction 132, lot. 114 = CNG Auction 282, lot. 168 = GRPCL Thyateira, 233 = Hochard, 2020: 2445b. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi: ;

Tip RİP83

Öy.: AYT KAI Λ AIΛ AYP KOMMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ Β ΦΛΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde dümen tutmakta.

1) AE 29 mm, 13,34 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11389.2 = Private coll. Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 221
2) AE 29 mm, 12,45 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 11389.1 = Arminius 7606 = GRPCL Thyateira, 234

Tip RİP84

Öy.: AYTO KAI AY KOMMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal cepheden, ayakta, başı sola.

1) AE 30 mm, 4,96 g, *ky.* 6, Gökyıldırım 700. *Öy.*: AY KOMOΔOC. Kmk: Erkek Portresi:
2) AE 24 mm, 6,37 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.6 = Ashmolean
3) AE 23 mm, 7,90 g, *ky.* 6, Manisa 27165. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
4) AE 23 mm, 7,02 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1545.3 = SNG v Aulock Lydien, 3220 = Kraft 1972: s. 188, pl. 89.24b = Hochard, 2020: 2430m
5) AE 23 mm, 6,84 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1545.26 = Naumann Auction 46, lot. 392
6) AE 23 mm, 6,81 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.2 = SNG Cop. Lydia, 602
7) AE 23 mm, 6,61 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.13 = SNG Lewis II, 1369
8) AE 23 mm, 6,61 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.1 = BMC Lydia 87
9) AE 23 mm, 5,75 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.7 = Ashmolean
10) AE 23 mm, 5,34 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.18 = SNG Tübingen Lydien, 3855

11) AE 22 mm, 6,91 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1545.17 = Viyana GR 19627
12) AE 22 mm, 6,87 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.14 = SNG München Lydien, 632 = Hochard, 2020: 2430b
13) AE 22 mm, 6,56 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1545.10 = Berlin Imhoof-Blumer = Hochard, 2020: 2430l
14) AE 22 mm, 6,46 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1545.22 = Schulten Auction 23, lot. 770 = Peus Auction 403 lot. 689 = GRPCL Thyateira, 255
15) AE 22 mm, 6,46 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.25 = Private coll. CGT, ex Gitbud & Naumann. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
16) AE 22 mm, 6,35 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.23 = Private coll. CGT, ex Savoca. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
17) AE 22 mm, 6,17 g, *ky.*12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.8 = Bnf Delepierre 9B = Hochard, 2020: 2430f. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
18) AE 22 mm, 6,00 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1545.1 = GMGM Auction 233, lot. 2008 = Pecunem Auction 39, lot. 649
19) AE 22 mm, 5,95 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.11 = Berlin 1896/431
20) AE 22 mm, 5,69 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.4 = Bnf 1476 = Hochard, 2020: 2430j
21) AE 22 mm, 5,39 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.16 = ANS 1944.100. 49499. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
22) AE 22 mm, 5,30 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.5 = Bnf 1485 = Hochard, 2020: 2430i. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
23) AE 22 mm, 4,87 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.12 = Berlin 8059 ex coll. Wellenheim
24) AE 22 mm, 4,82 g, *ky.* 6, Manisa 15366 = Önder, 2014 no. 357.a
25) AE 22 mm, 4,70 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.15 = SNG München Lydien, 633
26) AE 22 mm, 4,50 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.19 = Bern
27) AE 22 mm, 4,16 g, *ky.* 12, Manisa 11056 = Önder, 2014 no. 357
28) AE 21 mm, 5,58 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1545.20 = Falghera 1182
29) AE 21 mm, 4,97 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1545.9 = Bnf Duplicates

Tip RİP85

Öy.: AYTO KAI AY KOMMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera* tutmakta, sol kolunu sağda yere dayalı kalkanına yaslamakta. Arkasında mızrak.

1) AE 27 mm, 11,64 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 1549.3 = Viyana GR 19628 = Kraft, 1972 : s. 189 = Hochard, 2020: 2425a
2) AE 27 mm, - g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 1549.2 = Boston = Kraft, 1972: s. 189, pl. 89.25b
3) AE 26 mm, 7,26 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1549.1 = SNG Cop. Lydia, 601
4) AE 25,5 mm, 8,62 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 1549.6 = Private coll. CGT = VCoins: Tom Vessen
5) AE 25 mm, 9,70 g, *ky*. 1, RPC Online Vol. IV.2, 1549.5 = ANS 1944. 100. 49500
6) AE 25 mm, 8,83g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 1549.4 = SNG München Lydien, 630. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

Tip RİP85a

Öy.: AY KOMMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera* tutmakta, sol elini sağda yere dayalı kalkanına yaslamakta. Arkasında mızrak. Sol altta sunak.

1) AE 20 mm, 5,55 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 2915.2 = Private coll. CGT Kraft, 1972 : s. 189 = Hochard, 2020: 2425a
2) AE 20 mm, 4,40 g, *ky*. 12, Obolos Auction 15, lot. 611
3) AE 20 mm, 3,84 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 2915.1 = Lindgren III, 530 = Hochard, 2020: 2429a
4) AE 19 mm, 4,58 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 2915.3 = Private coll. CGT = RNL Auction 4, lot. 2219 = GRPCL Thyateira, 254
5) AE 19 mm, 3,68 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 2915.4 = Private coll. CGT

Tip RİP86

Öy.: AYTO KAI AY KOMMOΔOC Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene sağa doğru ilerlemekte, vücudu cepheden, başı sola, omzunda hilal, her iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 27 mm, 8,84 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 9945.4 = SNG Righetti, 1101. *Öy.:* AYT KAI Λ KOMMOΔOC
2) AE 26 mm, 9,00 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1544.3 = Berlin Rauch. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:
3) AE 26 mm, 8,09 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1544.2 = Bnf 1480 = GRPCL Thyateira, 250 = Hochard, 2020: 2424a
4) AE 26 mm, 7,70 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1544.4 = SNG Lewis II 1368 = GRPCL Thyateira, 251. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

5) AE 26 mm, - g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 1544.5 = Alex G. Malloy Auction 24, lot. 379

6) AE 25 mm, 10,15 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1544.1 = BMC Lydia 86 = Kraft, 1972: 189

7) AE 25 mm, 7,82 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 9945.3 = Ashmolean. *Öy.*: AYT KAI Λ KOMMOΔOC

8) AE 25 mm, 7,45 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 9945.2 = Berlin Löbbecke = Hochard, 2020: 2426c. *Öy.:* AYT KAI Λ KOMMOΔOC. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi:

9) AE 25 mm, 7,36 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 9945.6 = Pecunem Auction 38, lot. 524 = GRPCL Thyateira, 252. *Öy.*: AYT KAI Λ KOMMOΔOC

10) AE 25 mm, 7,32 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 9945.1 = Berlin 8057, ex coll. Wellenheim = Wellenheim 6325. *Öy.*: AYT KAI Λ KOMMOΔOC

11) AE 24 mm, 7,24 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. IV.2, 9945.7 = Private coll. CGT = Rauch Auction 2011, lot. 742. *Öy.*: AYT KAI ΛKOMMOΔOC

12) AE 24 mm, 7,18 g, *ky*. 16, RPC Online Vol. IV.2, 9945.5 = Private coll. CGT. *Öy.*: AYT KAI Λ KOMMOΔOC

13) AE 24 mm, 6,30 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 9945.8 = Önder, 2014 no. 355. *Öy.*: AYT KAI Λ KOMMOΔOC

14) AE 23 mm, 8,89 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1544.7 = Atina 5858a = Hochard, 2020: 2424f

15) AE 21 mm, 6,77 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1544.6 = Atina 5858 = Hochard, 2020: 2424e

Tip RİP87

Öy.: AYT [K] Λ AY KOMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATIPHNΩN Nike sola doğru yürümekte. Çelenk ve palmiye dalı tutmakta.

1) AE 17 mm, 3,67 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 11378.1 = Private coll. CGT = Gerhard Rohde

Tip RİP87a

Öy.: AY KOMMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Nike sağa doğru hareket etmekte, çelenk ve palmiye dalı tutmakta.

1) AE 16 mm, 3,07 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 1546.3 = Viyana GR 38680

2) AE 16 mm, 2,82 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1546.1 = BMC Lydia 88 = GRPCL Thyateira, 256 = Hochard, 2020: 2431a
3) AE 16 mm, 2,61 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1546.4 = Private coll. CGT, ex Gitbud & Naumann
4) AE 16 mm, 2,58 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1546.2 = Berlin Löbbecke
5) AE 16 mm, 2,38 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1546.5 = Private coll. CGT, ex Numismatik Naumann

Tip RİP88

Öy.: AY KOMMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu içinden su akan urneye dayamakta, sağ elinde saz tutmakta.

1) AE 22,5 mm, 6,30 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2873.7 = Manisa 14702 = Önder 2014: 356
2) AE 22 mm, 6,05 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2873.1 = Bnf 1479 = Hochard, 2020: 2427b
3) AE 22 mm, 5,42 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2873.6 = MMD Auction 15, coll. J.P. Righetti lot. 881 = Helios Auction 3, lot. 525 = GRPCL Thyateira, 258
4) AE 22 mm, 5,13 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2873.2 = Berlin Löbbecke = Hochard, 2020: 2427a. *Öy.*: Kmk:
5) AE 22 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 287315.4 = Alex G. Malloy Auction 29, lot. 225
6) AE 20 mm, 5,15 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2873.3 = Private coll. CGT = Rauch Auction 12, lot. 534
7) AE 20 mm, 3,83 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2873.5 = Private coll. CGT, ex Gitbud & Naumann. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi

Tip RİP89

Öy.: AY KOMMOΔOC Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde dümen tutmakta.

1) AE 20 mm, 4,00 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 11387.7 = Private coll. CGT, ex NLM
2) AE 19 mm, 3,98 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 11387.1 = Harlan BBS Auction 2020

Tip RİP90

Öy.: AY KOMMOΔOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Commodus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Pan sola doğru yürümekte, sol elinde *lagobolon*, sağ elinde üzüm salkımı tutmakta.

1) AE 18 mm, 3,33 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1550.3 = Lindgren III, 531
2) AE 18 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1550.8 = Private coll. Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 257
3) AE 17 mm, 3,13 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1550.1 = Berlin Imhoof-Blumer
4) AE 17 mm, 3,02 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 1550.2 = SNG Cop. Lydia 603
5) AE 17 mm, 2,45 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1550.7 = Private coll. CGT, ex Savoca
6) AE 17 mm, 2,41 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1550.4 = SNG München Lydien, 634
7) AE 16 mm, 2,95 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1550.5 = Viyana GR 30420
8) AE 16 mm, 2,38 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1550.6 = Naumann Auction 60, lot. 330

Crispina

Magistratus: AΛI(…)

Tip RİP91

Öy.: BPOYTTIA KPICΠIINA Crispina büstü, sağa.

Ay.: AΛI ΘYATIPHNΩN Ata binen *khylamis*'li, ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios* sola, sol elinde omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 21 mm, 5,14 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1556.3 = Viyana GR 19630
2) AE 21 mm, 3,81 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1556.1 = Berlin Imhoof-Blumer
3) AE 20 mm, 5,11 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1556.2 = Berlin 1884/505
4) AE 20 mm, 4,68 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1556.6 = MünzZentrum Auction 117, lot. 176
5) AE 20 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1556.5 = GHN Auction 204, lot. 709
6) AE 18 mm, 4,05 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1556.4 = Rauch Auction 92, lot. 1345

Tip RİP92

Öy.: ΒΡΟΥΤΤΙΑ ΚΡΙCΠΙΝΑ Crispina büstü, sağa.

Ay.: ΑΛΙ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Dionysos (?) ayakta, vücudu cepheden, başı sola, *thyrsos* ve *kantharos* tutmakta.

1) AE 23 mm, 6,70 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 11380.1 = Private coll. CGT = Naumann Auction 48, lot. 393[1685]

Magistratus: II. Eudios

Tip RİP93

Öy.: ΒΡΟΥΤΤΙΑ ΚΡΙCΠΙΝΑ Crispina büstü, sağa.

Ay.: Ε CΤΡ ΕΥΔΙΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ, Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera* tutmakta, sol kolunu sağda yere dayalı kalkanına yaslamakta. Arkasında mızrak.

1) AE 28 mm, 9,76 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1558.4 = Viyana GR 31086
2) AE 28 mm, 9,32 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1558.5 = Viyana GR 32010
3) AE 28 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1558.9 = GHN Auction 236, lot. 2364
4) AE 27 mm, 13,34 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1558.7 = Naumann Auction 43, lot. 723
5) AE 27 mm, 10,48 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1558.8 = Naumann Auction 52, lot. 1316
6) AE 27 mm, 10,31 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2864.1 = Bnf 1489 = Waddington 5363 = GRPCL Thyateira, 260 = Hochard, 2020: 2455a
7) AE 27 mm, 9,96 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1558.3 = Berlin Imhoof-Bernhard
8) AE 27 mm, 9,07 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 1558.6 = Va 8275
9) AE 27 mm, 7,85 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1558.10 = Private coll. CGT, ex Savoca
10) AE 26 mm, 10,25 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1558.1 = SNG Cop. Lydia, 604 = Hochard, 2020: 2451a
11) AE 25 mm, 6,90 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1558.2 = SNG München Lydien, 637

[1685] Numismatik Naumann'da bu sikke Hermes olarak tanımlanmıştır.

Tip RİP94

Öy.: ΒΡΟΥΤΤΙΑ ΚΡΙCΠΙΝΑ Crispina büstü, sağa.

Ay.: Ε CΤΡ ΕΥΔΙΟΥ Β ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Hekate-Selene sağa doğru ilerlemekte, omzunda hilal, her iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 27 mm, 13,10 g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2240.3 = Savoca GSS3458 (09/20217) = GRPCL Thyateira, 262
2) AE 27 mm, 10,53 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. IV.2, 2240.2 = Private coll. CGT, ex Forum AC. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
3) AE 27 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. IV.2, 2240.1 = Bergama Depot, XXIV/N 1211 = Voegtli, Stadtgrabung 85, no. str 98 = GRPCL Thyateira, 265

Tip RİP95

Öy.: ΒΡΟΥΤΤΙΑ ΚΡΙCΠΙΝΑ Crispina büstü, sağa.

Ay.: Ε CΤΡ ΕΥΔΙΟΥ Β ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Genç Erkek figürü ayakta, sağa, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde ise çıpa tutmakta. Sağ altta koyun.

1) AE 28 mm, 11,20 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 1557.2 = HMH, Auction 64 lot. 2056 = GHN, Auction 168, lot. 297 = GRPCL Thyateira, 264
2) AE 27 mm, 10,55 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. IV.2, 1557.1 = Berlin Imhoof-Bernhard = Hochard 2020: 2454a

Magistratus: L. Aurelius Demostratos

Tip RİP96

Öy.: ΚΡΙCΠΙΝΑ ΑΥΓΟΥCΤΑ Crispina büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΔΗΜΟCΡΑΤΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera*, sol elinde mızrağını tutmakta. Sağda yanında yere dayalı kalkanı durmakta.

1) AE 27 mm, 10,31 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. IV.2, 2864 = Bnf 1489 = Waddington 5363 = GRPCL Thyateira, 260 = Hochard, 2020: 2455a
2) AE 25 mm, 6,90 g, *ky.* 7, SNG München Lydien, 637

Tip RİP97

Öy.: ΚΡΙCΠΙΝΑ ΑΥΓΟΥCΤΑ Crispina büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΔΗΜΟCΤΡΑ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ, Ephesos Artemis'i cepheden, her iki yanında geyik durmakta.

1) AE 25 mm, 9,33 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. IV.2, 10908.1 = Private collection H.I. = GRPCL Thyateira, 261

Septimius Severus (MS 193-211)

Magistratus : Asiatikos Hermogenes

Tip RİP98

Öy.: ΑΥΤ ΚΑΙ Λ CΕΠ CΕΟΥΗΡΟC ΠΕΡ Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΑCΙΑΤΙΚΟΥ ΕΡΜΟΓΕΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Hephaistos oturmakta, sağa, önünde *cippus* üzerinde yer alan miğferi, sol elinde tuttuğu maşa ve sağ elinde tuttuğu çekiç ile çalışmakta, sağda Athena, ayakta durmakta, sola, sağ elini miğfere uzatmakta, sol elini kalkanına dayamakta.

1) AE 46 mm, 53,68 g, *ky.* 12, CNG Auction 69, lot. 1010
2) AE 41 mm, 43,95 g, *ky.* 6, Bnf 1495
3) AE - mm, 49,35 g, *ky.* -, BPN Auction 366, lot. 738

Tip RİP99

Öy.: ΑΥΤ ΚΑΙ Λ CΕΠ CΕΟΥΗΡΟC ΠΕΡ Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΑCΙΑΤΙΚΟΥ ΕΡΜΟΓΕΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Zeus *Lydios* ortada, vücudu cepheden, başı sola, kartal ve asa tutmakta. Solda Athena ayakta, vücudu cepheden, sağa, sağ elinde mızrağını tutmakta, sol elini kalkanına dayamakta. Sağda Apollon *Tyrimnaios* ayakta, vücudu cepheden, başı sola, çifte balta ve defne dalı tutmakta.

1) AE 45 mm, 38,80 g, *ky.* 6, RNL Auction 93, lot. 755
2) AE 44 mm, 46,48 g, *ky.* 6, Londra 1979.0101.2064 = SNG v Aulock Lydien, 3221 = Hochard, 2020: s. 477, 2466
3) AE 44 mm, 33,87 g, *ky* -, Nauman Auction 35, lot. 450
4) AE 43,5 mm, 44,38 g, *ky*. 6, Boston 63.2921

Tip RİP100

Öy.: ΑΥΤ ΚΑΙ Λ CΕΠ CΕΟΥΗΡΟC ΠΕΡ Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΑCΙΑΤΙΚΟΥ ΕΡΜΟΓΕΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta. Solda boğa, sağa doğru yürümekte, başı, aşağıda.

1) AE 38,5 mm, 25,50 g, *ky*. 6, Berlin 18223600
2) AE 34 mm, 27,43 g, *ky* -, BMC Lydia 90

Tip RİP101

Öy.: ΑΥΤ ΚΑΙ Λ CΕΠ CΕΟΥΗΡΟC ΠΕΡ Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΑCΙΑΤΙΚΟΥ ΕΡΜΟΓΕΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Asklepios, ayakta, durmakta, vücudu cepheden, sağ elinde yılanlı asa tutmakta. Sağda Apollon *Tyrimnaios,* vücudu cepheden, başı sola, sol elinde çifte balta (?), sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 37 mm, 22,76 g, *ky.* 6, Bnf 1493
2) AE 33 mm, 18,39 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 639

Tip RİP102

Öy.: ΑΥΤ ΚΑΙ Λ CΕΠ CΕΟΥΗΡΟC ΠΕΡ Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΑCΙΑΤΙΚΟΥ ΕΡΜΟΓΕΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Ata binen Septimius Severus sağa. Arkasında üç asker ayakta durmakta. Sağ altta esir yer almakta.

1) AE 45 mm, 40,41 g, *ky.* -, Naumann Auction 60, lot. 331

Tip RİP103

Öy.: ΑΥΤ ΚΑΙ Λ CΕΠ CΕΟΥΗΡΟC ΠΕΡ Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ ΑCΙΑΤΙΚΟΥ ΕΡΜΟΓΕΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Athena ayakta, başı sağa, sağ elinde mızrak tutmakta. Sağda Hermes (?)[1686], başı sola, *kerykeion* ve *khlamys* tutmakta.

[1686] Bu sikke tipinde betimlenen tanrı muhtemelen Hermes'tir. Çünkü benzer bir sikke tipine kent darplarında Commodus zamanında basılmış bir seride rastlanılmaktadır (**Rİ22**). Fakat Kurth bu tasviri

1) AE 39 mm, 26,34 g, *ky.* 7, Leu Numismatik Auction 6, lot. 554
2) AE 38 mm, 25,55 g, *ky.* -, Naumann Auction 63, lot. 754
3) AE 38 mm, 25,55 g, *ky.* -, Pecunem Auction 35, lot. 451
4) AE 35 mm, 29,47 g, *ky.* 6, Londra 1915.0603-45 = Hochard, 2020: 2460a

Magistratus : II. Moskhos

Thyateira- Pergamon

Tip RİP104

Öy.: AYT KAI Λ CEΠ CEOYHPOC ΠEP Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPA MOCXOY B ΠΕΡΓΑΜΗΝΩ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Asklepios ayakta, vücudu cepheden, sağ elinde yılanlı asa tutmakta. Sağda ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios,* vücudu cepheden, başı sola, sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 46 mm, 40,81 g, *ky.* 6, Boston 1998.564
2) AE 45 mm, 40,88 g, *ky.* 6, CNG Auction 115, lot. 435
3) AE 45 mm, 40,86 g, *ky.* -, Künker Auction 295, lot. 936
4) AE 45 mm, 40,84 g, *ky.* -, Franke – Nollé, 1997: 2301
5) AE 44 mm, 35,72 g, *ky.* 7, CNG Triton VIII Auction, lot. 767
6) AE 44 mm, 34,09 g, *ky.* 6, Obolos Auction 20, lot. 993
7) AE 44 mm, 34,04 g, *ky.* 6, CNG Auction 109 lot. 116 = CNG Auction 288 lot. 322
8) AE 43 mm, 46,02 g, *ky.* 7, CNG Auction 72, lot. 1169
9) AE 43 mm, 40,36 g, *ky.* 7, CNG Auction 70, lot. 557. *Öy.*: Kmk:
10) AE 36,6 mm, 19,05 g, *ky.* -, Winterhur 3969
11) AE - mm, 38,87 g, *ky.* -, Künker Auction 318, lot. 1394
12) AE - mm, - g, *ky.* -, Mionnet IV 932. *Öy.*: AYT KAI [ ] CEOYHPOC ΠEP. *Ay.*: ΕΠΙ CTPA MOCXOY ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ[1687]

268 no'lu sikkede Zeus olarak, 269 no'lu sikkede ise Apollon *Tyrimnaios* olarak tanımlanmıştır (GRPCL 2020 s. 188, no: 268,269). Hochard bu sikke tipinde yer alan tasviri Apollon *Tyrimnaios* olarak göstermiştir (Hochard, 2020: 2459a).

[1687] Bu sikkede *homonoia* lejantı yer almamaktadır.

Tip RİP105

Öy.: [ ]CEΠ [ ]CEOYHPOC Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTPA MOCXOY ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, *cornucopia* ve dümen tutmakta.

1) AE 34 mm, 13,68 g, *ky.* -, Bnf 1494 = Waddington 5364
2) AE 30 mm, 12,83 g, *ky.* 6, Berlin 18223601 / 8058

Tip RİP106

Öy.: AYT KAIC Λ CEΠ CEOY[HPOC Π]EP Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTPA MOCXOY ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta, başı sağa, mızrak ve kalkan tutmakta, Asklepios ayakta, vücudu cepheden, yılanlı asasını tutmakta.

1) AE 39,5 mm, 29,42 g, *ky.* -, SNG München Lydien, 638
2) AE 26 mm, 26,14 g, *ky.* 6, CNG Auction 237 lot. 88

Tip RİP107

Magistratus: Kuintos Aurelius Glykon Bakhios

Öy.: AYT KAI Λ CEΠ CEOYHPOC ΠEP Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTP KY AY ΓΛYKΩNOC ΘYATEIPHNΩN Solda Caracalla ayakta, sağa, *patera* tutmakta. Sağda Geta ayakta sola, mızrak tutmakta. Aralarında sunak.

1) AE 46 mm, 41,06 g, *ky.* 6, Boston 1998.563
2) AE 44 mm, 48,93 g, *ky.* 6, Bertolami Auction 5, lot. 599. *Öy.*: Kmk:
3) AE 44 mm, 43,08 g, *ky.* 7, Leu Numismatik Auction 7, lot. 713
4) AE 43 mm, 51,78 g, *ky.* 6, BMC Lydia 91
5) AE - mm, - g, *ky.* -, Mionnet IV 933

Tip RİP108

Öy.: AYT KAI Λ CEΠ CEOYHPOC ΠEP Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTP KY AY ΓΛYKΩNOC BAKX ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal üzerinde solda defne çelenkli Geta büstü, sağa, ortada defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa, sağda defne çelenkli Caracalla büstü, sola.

1) AE 44 mm, 52,37 g, *ky*. -, Vente Meister et Sonntag 11, lot. 127 (ex Bankhaus Aufhauser 11, lot. 277) = Amandry, 2017: s. 139, Figure 3
2) AE - mm, 52,38 g, *ky*. -, Helios Auction 5, lot. 875

Tip RİP109

Öy.: AYT KAI Λ CEΠ CEOYHPOC ΠEP Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: Λ C ΓETAC K AY MA ANTΩNEINOC EΠ CTP ΓΛYKΩNOC ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal, başı sola, üzerinde solda defne çelenkli Geta büstü, sağa, solda defne çelenkli Caracalla büstü, sağa. Aralarında Nike ayakta, cepheden, iki elinde çelenk tutmakta.

1) AE 43,4 mm, 37,64 g, *ky*. 5, Viyana GR 2842613 = Amandry, 2017: s.142, fig.6

Tip RİP110

Öy.: AYT KAI CEOYHPOC Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera* sol elinde mızrağını tutmakta.

1) AE 26 mm, 9,72 g, *ky*. -, GMGM Auction 271, lot. 595
2) AE 26 mm, 7,93 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 605
3) AE 25 mm, 8,04 g, *ky*. 6, CNG Auction 90, lot. 1012
4) AE - mm, 8,53 g, *ky*. -, Rauch Auction 2011, lot. 781
5) AE - mm, 7,08 g, *ky*. -, GMGM Auction 200, lot. 2197
6) AE - mm, 7,83 g, *ky*. 5, ANS 1944.100.49501

Tip RİP111

Öy.: AYT K Λ CEΠ CEOYHPOC Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene ayakta sağa doğru iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 33 mm, 6,08 g, *ky*. 6, Bnf 1492 = Hochard, 2020: 2456c
2) AE 25,5 mm, 9,66 g, *ky*. 6, Berlin 18223602
3) AE 25 mm, 8,90 g, *ky*. -, Va 8276
4) AE 25 mm, 8,70 g, *ky*. 5, Winterhur 3968
5) AE 24,5 mm, 9,20 g, *ky*. -, SNG Leypold I, 1290
6) AE 24 mm, 6,23 g, *ky*. 5, Ashmolean
7) AE 23 mm, 7,43 g, *ky*. -, MMD Auction 15, lot. 882

Tip RİP112

Öy.: AYT K Λ CEΠ CEOYHPOC Septimius Severus *büstü, sağa*.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Asklepios ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde yılanlı asa tutmakta

1) AE 19 mm, 2,71 g, *ky.* 12, SNG Turkey 7, 427
2) AE 18 mm, 2,90 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 640
3) AE 18 mm, 2,64 g, *ky.* -, Naumann Auction 44, lot. 639
4) AE 17 mm, 4,58 g, *ky.* -, Va 8277 = Hochard, 2020: 2461a
5) AE 17 mm, 3,56 g, *ky.* 6, Bnf 1491= Hochard, 2020: 2461b
6) AE 16 mm, 3,45 g, *ky.* -, BMC Lydia 92
7) AE 16 mm, 3,56 g, *ky.* -, Bnf 1491A= Hochard, 2020: 2461c
8) AE - mm, 2,82 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49503

Tip RİP113

Öy.: A CE CEYHPOC Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Pan ayakta sola doğru. Üzüm salkımı ve *pedum* tutmakta.

1) AE 19 mm, 3,7 g, *ky.* -, Aiello coll.
2) AE 18 mm, 3,54 g, *ky.* 7, SNG München Lydien, 641
3) AE 17,5 mm, 3,34 g, *ky.* 6, Berlin 18223603
4) AE 17 mm, 3,60 g, *ky.* -, Naumann Auction 44, lot. 638
5) AE 17 mm, 3,18 g, *ky.* -, RNL Auction 4, lot. 2243

Tip RİP114

Öy.: AYT K Λ CEΠ CEOYHPOC Defne çelenkli Septimius Severus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Tetrastylos* bir tapınak içerisinde Tykhe ayakta, *cornucopia* ve dümen tutmakta

1) AE 27 mm, 11,15 g, *ky.* -, VAuctions, Auction 321, lot. 45
2) AE 25 mm, 10,59 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49502

Iulia Domna

Magistratus: Aurelius Glykon Loukios

Tip RİP115

Öy.: IOYΛIA ΔOMNA CEBACTH Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Ata binen Caracalla sağa. Sağ elinde mızrak tutmakta. Sağda atın altında esir.

1) AE 37 mm, 22,39 g, *ky.* -, Ödemiş 7980
2) AE 36 mm, 20,62 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 642
3) AE 35,5 mm, 22,97 g, *ky.* 6, Berlin 18223605
4) AE 35,5 mm, 19,78 g, *ky.* 6, Berlin 18223604
5) AE 34 mm, 24,39 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3222
6) AE 34 mm, 15,99 g, *ky.* -, SNG Cop. Lydia, 606
7) AE 32 mm, 21,22 g, *ky.* 6, Bnf 1497 = Hochard, 2020: 2486b
8) AE 31 mm, 18,46 g, *ky.* 6, Londra 1970.0909.102 = Hochard, 2020: 2486h

Tip RİP116

Öy.: ΙΟΥΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CEBACTH Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda imparator (Caracalla?) ayakta sağa. Sağda Apollon *Tyrimnaios* ayakta sola. Aralarında sunak.

1) AE 35,5 mm, 20,12 g, *ky.* 6, Berlin 18223606
2) AE 34 mm, 22,20 g, *ky.* -, Bnf 1502 = Hochard,2020: 2485a

Tip RİP117

Öy.: ΙΟΥΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CEBACTH Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Herakles ayakta, cepheden sağa, aslan postunu tutmakta, sağ elini sopasına dayayarak dinlenmekte.

1) AE 31 mm, 13,67 g, *ky.* -, SNG Righetti, 1102

Magistratus: Kuintos Aurelius Glykon Bakhios

Tip RİP118

Öy.: ΙΟΥΛΙΑ CEBACTH Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC BAKX ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Dionysos ayakta, vücudu cepheden, başı sola, *thyrsos* ve *kantharos* tutmakta.

1) AE 32 mm, 12,33 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 644
2) AE 29 mm, 13,69 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3223
3) AE 27 mm, 13,90 g, *ky.* 6, Bnf 1498 = Hochard, 2020: 2482c

Tip RİP119

Öy.: IOYΛIA CEBACTH Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene ayakta, vücudu cepheden, başı sola, iki elinde meşale tutmakta, omzunda hilal.

1) AE 25,8 mm, 8,42 g, *ky.* 6, Berlin 18223607
2) AE 24 mm, 8,50 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3224
3) AE 23 mm, 7,88 g, *ky.* 6, BMC Lydia 93
4) AE 22 mm, 7,99 g, *ky.* 6, Bnf 1503 = Hochard,2020: 2479a

Tip RİP120

Öy.: IOYΛIA CEBACTH Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Korinth miğferli Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera* tutmakta. Sol elini yere dayalı kalkanını yaslamakta. Yanında mızrak.

1) AE 26,5 mm, 8,23 g, *ky.* 6, Berlin 18223608
2) AE 25 mm, 8,83 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 643
3) AE 23 mm, 9,30 g, *ky.* 6, Bnf 1501 = Hochard,2020: 2480a
4) AE - mm, - g, *ky.* -, Mionnet IV 939

Tip RİP121

Öy.: IOYΛIA ΔOMNA CEBACTH Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 23 mm, 7,53 g, *ky.* 12, Londra 197.0909.101= Hochard, 2020: 2481b
2) AE 22 mm, 8,00 g, *ky.* 12, Bnf 1500 = Hochard,2020: 2481a

Tip RİP122

Öy.: IOYΛIA CEBACTH Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çelenk içerisinde.

1) AE 35 mm, 17,76 g, *ky.* -, MM Auction 20, lot. 210
2) AE 33 mm, 21,88 g, *ky.* 6, Bnf 1499 = Hochard,2020: 2487a

Tip RİP123

Öy.: ΙΟΥΛΙΑ ΔΟΜΝΑ CE Iulia Domna büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Pan sola doğru, sağ elinde *lagobolon*, sol elinde ise üzüm salkımı tutmakta.

1) AE - mm, 3,88 g, *ky.* 12, ANS 1944.100.49504

Caracalla (MS 198-217)

Magistratus: Aurelius Glykon Loukios

Tip RİP124

Öy.: AYTKPA K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Asklepios ayakta cepheden, sağ elinde yılanlı asasını tutmakta, Sağda Apollon *Tyrimnaios* ayakta vücudu cepheden, başı sola. Sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 34,5 mm, 17,73 g. *ky*. 6, Berlin 18223613
2) AE 33 mm, 20,84 g, *ky.* 6, BMC Lydia 95 = Hochard, 2020: 2490b
3) AE 32 mm, 18,89 g, *ky.* 6, Bnf 1513 = Hochard, 2020: 2490a

Tip RİP125

Öy.: AYTKPA K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda toga giymiş Caracalla ayakta, sağa, elinde *patera* tutmakta. Sağda Apollon *Tyrimnaios* ayakta, vücudu cepheden, başı sola. Sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 37 mm, 23,28 g, *ky*. 6, Viyana Üni. 7701
2) AE 35 mm, 19,02 g, *ky*. 6, Berlin 18223611
3) AE 32 mm, 22,21 g, *ky*. -, Bnf 1513 = Hochard,2020: 2489a
4) AE - mm, 19,57 g, *ky*. -, SNG München Lydien, 646
5) AE - mm, 15,36 g, *ky*. -, SNG Tübingen Lydien, 3856

Tip RİP126

Öy.: AYTKPA K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Asklepios, ayakta, sağa, yılanlı asasını tutmakta. Ortada Caracalla vücudu cepheden başı sola, sağda Tykhe ayakta, sağ elinde çelenk tutmakta ve Caracalla'nın başına koymakta, sol elinde asa tutmakta. Arada sunak.

1) AE 46 mm, 45,37 g, *ky*. 6, SNG München Lydien, 645 = Hochard 2020: 2492a[1688]

Tip RİP127

Öy.: AYTKPA K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Caracalla ayakta mızrak ve *patera* tutmakta, Sağda Apollon *Tyrimnaios* ayakta vücudu cepheden, başı sola. Sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 35,80 mm, 21,95 g, *ky*. 6, Berlin 18223612

Tip RİP128

Öy.: AYTKPA K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda ata binen Caracalla, sağ elini kaldırmakta, sağda Tykhe ayakta, başı sola, sağ elinde Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini tutmakta, sol elinde asa tutmakta.

1) AE 46,7 mm, 45,87 g, *ky*. 6, Manisa 15124 = Önder, 2014: 359
2) AE 46 mm, 42,63 g, *ky*. 6, Berlin 18223610
3) AE 46 mm, 41,31 g, *ky*. -, SNG Hunterian I, 1367
4) AE 44 mm, 38,67 g, *ky*. 6, Berlin 18223609
5) AE 42 mm, 50,61 g, *ky*. 6, BMC Lydia 94 = Hochard 2020: s.481, 2491d
6) AE 42 mm, 46,27 g, *ky*. 6, Paris 1505B = Hochard 2020: s. 481, 2491a

[1688] Hochard bu sikkenin çapını 42 mm olarak göstermektedir.

Magistratus: II. Moskhos

Tip RİP129

Öy.: AYTKPA K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP MOCXOY ΘYATEIPHNΩN Solda Asklepios ayakta, vücudu cepheden, sağ elinde yılanlı asasını tutmakta, Sağda Apollon *Tyrimnaios* ayakta vücudu cepheden, başı sola. Sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 36 mm, 19,05 g, *ky.* 7, Winterhur 3969
2) AE 33 mm, 21,77 g, *ky.* 6, Bnf 1512 = Hochard,2020: 2503b
3) AE 32 mm, 21,13 g, *ky.* 6, ANS 1955.8.3

Magistratus: Kuintos Aurelius Glykon Bakhios

Tip RİP130

Öy.: AY KAI M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC Β ΘYATEIPHNΩN Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta. Solda boğa, sağa doğru yürümekte, başı, aşağıda.

1) AE 42 mm, 39,21 g, *ky.* 6, Boston 1974-509 = Hochard, 2020: s. 483 no. 2504a

2) AE - mm, 39,23 g, *ky.* -, Va 8278 = Hochard, 2020: s. 483 no. 2504b

Tip RİP131

Öy.: AYTKPA K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çelenk içerisinde.

1) AE 36 mm, 20,95 g, *ky.* 6, SNG Turkey 7, 428
2) AE 35,5 mm, 19,5 g, *ky.* -, McClean, 8722
3) AE 35 mm, 21,31 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 647

4) AE 35 mm, 21,31 g, *ky.* 6, Boston 64.549 = Hochard, 2020: 2488b
5) AE 34 mm, 20,65 g, *ky.* -, Falghera 1572 = Hochard, 2020: 2488d

6) AE 34 mm, 19,11 g, *ky.* 6, Berlin 18223614. *Öy.*: Kmk:
7) AE 33 mm, 21,53 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3226
8) AE 33 mm, 22,44 g, *ky.* -, Inasta Auction 45, lot. 1446

9) AE 32 mm, 25,52 g, *ky.* 5, Paris AA. GR. 854 = Hochard, 2020: 2488e
10) AE 32 mm, 22,33 g, *ky.* 6, BMC Lydia 97 = Hochard, 2020: 2488i
11) AE 32 mm, 19,38 g, *ky.* -, BMC Lydia 96 = Hochard, 2020: 2488h
12) AE - mm, 22,14 g, *ky.* -, GMGM Auction 270, lot. 2319
13) AE - mm, 20,17 g, *ky.* -, MMD Auction 36, lot. 611. *Öy.*: Kmk:

Tip RİP131a

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Çelenk içerisinde.

1) AE 16 mm, 1,59 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49508 = Hochard, 2020: 2493a
2) AE 1 mm, 1,63 g, *ky.* 6, BMC Lydia 98 = Hochard, 2020: 2493b

Tip RİP132

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta, başı sola, sağ elinde Nike, sol elinde mızrağını tutmakta. Sağda, yere dayalı kalkanı durmakta.

1) AE 21/22 mm, 4,12 g, *ky.* 6, Gökyıldırım 705
2) AE 21 mm, 3,58 g, *ky.* -, GMGM Auction 271, lot. 596
3) AE 20,5 mm, 3,96 g, *ky*-, McClean, 8721
4) AE 20,5 mm, 3,23 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 650
5) AE 20 mm, 3,96 g, *ky.* 6, SNG Cop. Lydia, 611
6) AE 19 mm, 6,88 g, *ky.* 6, Paris Delepierre SC73
7) AE - mm, 4,01 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49507

Tip RİP132a

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera,* sol elinde mızrağını tutmakta. Sağda, yere dayalı kalkanı durmakta.

1) AE 20 mm, 3,70 g, *ky.* 12, SNG Turkey 5, 491
2) AE 18 mm, 3,72 g, *ky.* 6, Bnf 1515 = Hochard,2020: 2501b
3) AE - mm, 4,52 g, *ky.* 6, ANS 1944.100.49506

Tip RİP133

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 26 mm, 7,73 g, *ky*. 6, Berlin 18223615
2) AE 26 mm, 7,04 g, *ky*. 6, Berlin 18223616
3) AE 21,5 mm, 4,77 g, *ky*. 6, Berlin 18223624
4) AE 21 mm, 4,50 g, *ky*. 6, Falghera 1574
5) AE 21 mm, 4,0,5 g, *ky*. 6, Manisa 27731
6) AE 20 mm, 4,43 g, *ky*. 12, Falghera 1575
7) AE 20 mm, 4,12 g, *ky*. 12, Berlin 18223625
8) AE 20 mm, 3,29 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 610
9) AE 20 mm, 3,22 g, *ky*. 6, Manisa 17090
10) AE 19 mm, 4,38 g, *ky*. 6, BMC Lydia 106
11) AE 19 mm, 2,94 g, *ky*. 6, Ashmolean
12) AE 18 mm, 4,73 g, *ky*. 12, Paris Delepierre SC74
13) AE 18 mm, 3,47 g, *ky*. 12, Paris 1508
14) AE 17 mm, 3,59 g, *ky*. 6, Paris 1508A
15) AE 17 mm, 3,11 g, *ky*. 6, Paris Delepierre SC75

Tip RİP134

Öy.: AYT K M ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena tahtta oturmakta sola, sağ elinde *palladium*, sol elinde mızrak tutmakta.

1) AE 27 mm, 8,55 g, *ky*. 6, Berlin 18223619
2) AE 26,5 mm, 7,92 g, *ky*. 12, Berlin 18223617
3) AE 26 mm, 7,94 g, *ky*. 12, Berlin 18223618
4) AE 26 mm, 7,74 g, *ky*. -, Winterhur 3970
5) AE 26 mm, 7,30 g, *ky*. 12, Berlin 18223620. *Öy.*: Kmk:
6) AE 26 mm, 7,29 g, *ky*. 6, SNG Cop. Lydia, 607
7) AE 26 mm, 7,12 g, *ky*. 6, SNG Turkey 10, 859
8) AE 26 mm, 6,67 g, *ky*. 126, Gökyıldırım 703
9) AE 26 mm, 6,21 g, *ky*. -, SNG Righetti, 1103
10) AE 25 mm, 9,16 g, *ky*. -, BMC Lydia 100
11) AE 25 mm, 8,10 g, *ky*. 12, SNG Leypold I, 1292
12) AE 25 mm, 7,47 g, *ky*. -, SNG Lewis II, 1370. *Öy.*: Kmk:

13) AE 25 mm, 7,45 g, *ky*. 6, SNG Leypold I, 1293
14) AE 25 mm, 6,87 g, *ky*. 12, SNG Hunterian I, 1368
15) AE 24 mm, 8,05 g, *ky*. 6, Paris 1506
16) AE 24 mm, 7,10 g, *ky*. 6, New York 1944.100.49505
17) AE 24 mm, 6,93 g, *ky*. 6, SNG v Aulock Lydien, 3227
18) AE 21,5 mm, 6,91 g, *ky*. 12, Manisa 3597
19) AE 21 mm, 7,14 g, *ky*. 6, Manisa 14436

Tip RİP135

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Asklepios ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde yılanlı asa tutmakta

1) AE 21 mm, 4,17 g, *ky*. 5, SNG München Lydien, 651
2) AE 21 mm, 4,12 g, *ky*. 12, Berlin 18223623
3) AE 21 mm, 3,85 g, *ky*. 6, SNG Leypold I, 1291
4) AE 21 mm, 3,72 g, *ky*. -, SNG Tübingen Lydien, 3857
5) AE 21 mm, 3,35 g, *ky*. 12, SNG Turkey 11, 405
6) AE 20 mm, 4,08 g, *ky*. -, Weber 6934
7) AE 20 mm, 4,00 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 612

Tip RİP136

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Demeter ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde meşale, sol elinde buğday başağı tutmakta.

1) AE 21 mm, 3,96 g, *ky*. 6, SNG Cop. Lydia, 611 = Hochard, 2020: 482, 2499c
2) AE 19 mm, 3,37 g, *ky*. 6, SNG München Lydien, 649 = Hochard, 2020: 482, 2499b
3) AE 18 mm, 4,28 g, *ky*. 6, Bnf 1511 = Hochard, 2020: 482, 2499a
4) AE 18 mm, 4,23 g, *ky*. 6, BMC Lydia 107 = Hochard, 2020: 482, 2499d

Tip RİP137

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal,cepheden, başı sağa.

1) AE 16 mm, 2,62 g. *ky*. 6, Berlin 18223626

2) AE 15 mm, 1,57 g, *ky*. 6, SNG München Lydien, 652 = Hochard, 2020: 481, 2494b

3) AE 14 mm, 2,34 g, *ky*. -, SNG v Aulock Lydien, 3229 = Hochard, 2020: s. 481, 2494c

4) AE 13 mm, 2,17 g, *ky*. 6, Paris 1510 = Hochard, 2020: s. 481, 2494c

Tip RİP138

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Caracalla büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Boğa sağa doğru gitmekte.

1) AE 13 mm, 2,21 g, *ky*. 6, Paris 1517 = Hochard, 2020:s. 482, 2495a

2) AE 13 mm, 2,17 g, *ky*. 6, ANS 1956.28.282 = Hochard, 2020: s. 482, 2495b

Plautilla

Tip RİP139

Magistratus: Kuintos Aurelius Glykon Bakhios

Öy.: ΦOYΛBIA ΠΛAYTIΛΛA CE Plautilla büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTP KY A ΓΛYKΩNOC BAXIOY ΘYATEIPHNΩN Aphrodite ayakta vücudu cepheden, başı sola, sol kolunu *cippus*'a koymakta. Sağ elinde elma tutmakta.

1) AE 30 mm, 15,30 g, *ky*. 6, Demran 116 = Ünal – Tatar – Toy 2017: 82 = Lenger, 2018: s. 76

Tip RİP140

Öy.: ΦOYΛBIA ΠΛAYTIΛΛA CE Plautilla büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTP ΓΛYKΩNOC BAXIOY ΘYATEIPHNΩN Ata binen *khlamys*li Apollon *Tyrimnaios* sola, sağ elinde omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 36 mm, 26,47 g, *ky*. -, Winsemann 1576 = GRPCL Thyateira, 325

Tip RİP141

Öy.: ΦΟΥΛΒΙΑ ΠΛΑΥΤΙΛΛΑ CE Plautilla büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatları açık kartal, cepheden, başı sola.

1) AE 26 mm, 7,28 g, *ky*. 6, Manisa 18842. *Öy.*: Kmk: Erkek Portresi
2) AE 22 mm, 7,08 g, *ky*. 6, SNG Leypold I, 1294
3) AE 21 mm, 5,63 g, *ky*. 6, BMC Lydia 108 = Hochard, 2020: s. 485, 2511b
4) AE 21 mm, 6,70 g, *ky*. 6, Paris 1551 = Hochard, 2020: s. 485, 2511b
5) AE 21 mm, 6,18 g, *ky*. 6, Paris 1517A= Hochard, 2020: s. 485, 2511d
6) AE 20 mm, 4,98 g, *ky*. 6, Paris 1552= Hochard, 2020: s. 485, 2511c
7) AE 19 mm, 5,39 g, *ky*. 12, ANS 1949.18.11= Hochard 2020: s. 485, 2511e

Tip RİP142

Öy.: ΦΟΥΛΒΙΑ ΠΛΑΥΤΙΛΛΑ CE Plautilla büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta.

1) AE 22 mm, 9,34 g, *ky*. 6, SNG München Lydien, 654 = Hochard, 2020: s. 485 2509a
2) AE 21 mm, 5,69 g, *ky*. 12, SNG Cop. Lydia, 613 = Hochard, 2020: s. 485 2509b

Tip RİP143

Geta Caesar (MS 209-212)

Magistratus: II. Moskhos

Öy.: ΛΟΥΚΙΟC CE ΓΕΤΑC ΚΑΙ Geta büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡΑ ΜΟCΧΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola. Sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 31 mm, 15,24 g, *ky*. 6, CNG Auction, 348, lot. 483
2) AE 30 mm, 13,03 g, *ky*. 6, Berlin 18223629
3) AE 30 mm, 12,94 g, *ky*. 6, Berlin 18223630

Tip RİP144

Magistratus: Kuintos Aurelius Glykon Bakhios

Öy.: ΛΟΥΚΙΟC CЄ ΓЄΤΑC ΚΑΙ Geta büstü, sağa.

Ay.: ЄΠΙ CΤΡ ΓΛΥΚΩΝΟC ΒΑΧΙΟΥ ΘΥΑΤЄΙΡΗΝΩΝ *Tetrastylos* bir tapınak içerisinde Apollon ayakta, vücudu cepheden, başı sola. Çifte balta, *khylamys* ve defne dalı tutmakta.

1) AE 35 mm, 22,50 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 656

Tip RİP145

Öy.: ΛΟΥΚΙΟC CЄ ΓЄΤΑC ΚΑΙ Geta büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤЄΙΡΗΝΩΝ Isis ayakta, vücudu cepheden, başı sola. Sağ elinde *sistrum*, sol elinde asa tutmakta.

1) AE 21 mm, 4,33 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1295
2) AE 20 mm, 4,51 g, *ky.* 6, Berlin 18223631= Hochard, 2020: 2506c
3) AE 20 mm, 5,11 g, *ky.* 6, Ashmoelan
4) AE 17 mm, 4,58 g, *ky.* 6, BMC Lydia 109

Tip RİP146

Öy.: ΛΟΥΚΙΟC CЄ ΓЄΤΑC ΚΑΙ Geta büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤЄΙΡΗΝΩΝ Apollon *Tyrimnaios* ayakta, cepheden başı sola. Çifte balta, *khylamys* ve defne dalı tutmakta.

1) AE 19 mm, 4,50 g, *ky.* 6, SNG Cop. Lydia, 614
2) AE 16 mm, 4,5 g, *ky.* 6, Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 332

Tip RİP147 (non vidi)

Öy.: A CЄΠ ΓЄΤΑC ΚΑΙ Geta büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤЄΙΡΗΝΩΝ Athena ayakta sola, sağ elinde Nike tutmakta, sol elini kalkanına yaslamakta, Arkasında mızrak.

1) AE 20 mm, 4,3 g, *ky.* -, Scholz 87 (NZ 1901) = GRPCL Thyateira, 333

Tip RİP148

Macrinus (MS 217-218)

Magistratus: Marcus Aurelius Diadokhos

Öy.: AYT K M OΠEΛ CEBHP MAKPEINOC CEBA Defne çelenkli *paludamentum*'lu Macrinus büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTP M AYP ΔIAΔOXOY IΠΠIKOY ΘYATEIPHNΩN Solda Macrinus ayakta, başı, sağa, mızrak tutmakta. Ortada Apollon *Tyrimnaios* vücudu cepheden, başı sola. Sağ elinde çifte balta tutmakta. Sağda Diadumenianus ayakta, vücudu cepheden başı sola. Sağ elinde mızrak tutmakta. Aralarında sunak.

1) AE 46 mm, 37,45 g, *ky.* 6, SNG Leypold I, 1296

Tip RİP149

Öy.: AYT K M OΠEΛ CEBHP MAKPEINOC CEBA Defne çelenkli *paludamentum*'lu Macrinus büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTP M AYP ΔIAΔOXOY IΠΠIKOY ΘYATEIPHNΩN *Tetrastylos* bir tapınak içerisinde Athena tahtta oturmakta sola, sağ elinde *palladium*, sol elinde mızrak tutmakta.

1) AE 39 mm, 30 g, *ky.* -, Naumann Auction 48, lot. 395

Tip RİP150

Öy.: AYT K M OΠEΛ CEBHP MAKPEINOC CEBA Defne çelenkli *paludamentum*'lu Macrinus büstü, sağa.

Ay.: EΠI CTP M AYP ΔIAΔOXOY IΠΠIKOY ΘYATEIPHNΩN Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sağa, sol elinde Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini tutmakta. *Khiton*'u rüzgarda uçuşmakta.

1) AE 35 mm, 27,98 g, *ky.* -, SNG v Aulock Lydien, 3230
2) AE 35 mm, 25,90 g, *ky.* 6, BMC Lydia 110
3) AE - mm, 30,43 g, *ky.* 6, Rauch Auction 95, lot. 228
4) AE - mm, 30,43 g, *ky.* -, GMGM Auction 219, lot. 329

Tip RİP 151

Öy.: AYT K M OΠEΛ CEBHP MAKPEINOC CEBA Defne çelenkli *paludamentum*'lu Macrinus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP M AYP ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Apollon ayakta, sağa, sol kolunu *cippus* üzerine koymakta ve yılan tutmakta, *bukranion*'a basmakta (?), sağda Apollon *Tyrimnaios* ayakta, sola. Sol elinde omzuna dayalı çifte baltayı, sağ elinde defne dalı tutmakta

1) AE 35 mm, 22,91 g, *ky.* -, Nauman Auction 88, lot. 438

Tip RİP152

Diadumenianus (MS 217-218)

Magistratus: Marcus Aurelius Diadokhos

Öy.: AYT K M OΠ ANT ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΙΑΟC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Diadumenianus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP M AYP ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΙΠΠ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Diadumenianus ayakta, başı, sağa, mızrak tutmakta. Ortada Apollon *Tyrimnaios* vücudu cepheden, başı, sola. Sağ elinde çifte balta tutmakta. Sağda Macrinus ayakta, vücudu cepheden başı, sola. Sağ elinde mızrak tutmakta. Aralarında sunak.

1) AE 41 mm, 39,61 g, *ky.* 6, Bnf 1519 = Hochard,2020: 2515a

Tip RİP153

Öy.: ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΙΑΟC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Diadumenianus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Apollon *Tyrimnaios* ayakta, vücudu cepheden, başı sola. Sağ elinde çifte balta, sol elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 21 mm, 4,00 g, *ky.* -, Pecunem Auction 34, lot. 706
2) AE 20,5 mm, 3,92 g, *ky.* 6, Berlin 18223632
3) AE 20 mm, 3,35 g, *ky.* 6, Berlin 18223633

Tip RİP154

Öy.: ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΙΑΟC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Diadumenianus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Artemis ayakta, vücudu cepheden, başı sağa. Sol elinde yay tutmakta, sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmakta.

1) AE 26,5 mm, 7,81 g, *ky.* -, Manisa 7931

2) AE 26 mm, 9,22 g, *ky.* -, Naumann Auction 89, lot. 263

Tip RİP155

Öy.: AYT K M OΠ ANT ΔIAΔOYMENIAOC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Diadumenianus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP M AYP ΔIAΔOXOY IIΠ ΘYATEIPHNΩN Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sağ elinde saz tutmakta, sol kolunu içinden su akan vazoya dayamakta.

1) AE 36 mm, 21,40 g, *ky.* -, Gökyıldırım 710

Tip RİP156

Öy.: ΔIAΔOYMENIAOC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Diadumenianus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta vücudu cepheden, başı sola. Sağ elinde *patera,* tutmakta. Sol elini kalkanına dayamakta. Arkada mızrak.

1) AE 20 mm, 3,95 g, *ky.* 6, Gökyıldırım 709
2) AE 20 mm, 3,41 g, *ky.* 6, SNG München Lydien, 657 = Hochard, 2020: 2517a

Tip RİP157

Öy.: ΔIAΔOYMENIAOC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Diadumenianus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Demeter ayakta, başı sola, sağ elinde buğday başağı, sol elinde asa tutmakta.

1) AE 20 mm, - g, *ky.* -, Lindgren I, 836 = Hochard, 2020: 2516a

Tip RİP158

Öy.: ΔIAΔOYMENIAOC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Diadumenianus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde dümen tutmakta.

1) AE 27 mm, 8,16 g, *ky.* 6, Manisa 16632

2) AE 25 mm, 10,56 g, *ky.* 6, BMC Lydia 111 = Hochard, 2020: 2519a
3) AE 23 mm, 7,82 g, *ky.* 6, Efes 50.42.92

Tip RİP159

Öy.: ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΙΑΟC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Diadumenianus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Hekate-Selene sağa doğru ilerlemekte, vücudu cepheden, başı sola, omzunda hilal, her iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 27 mm, 8,19 g, *ky.* -, Fitzwilliam McClean, 8723
2) AE 24 mm, 7,06 g, *ky.* 6, Bnf 1518 = Hochard,2020: 2518a

Tip RİP160

Elagabalus (MS 218-222)

Magistratus: Clo (...) Aurelius Dionysios

Öy.: AYT K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΚΛΩ ΑΥΡ ΔΙΟΝΥCΙΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Hades *quadriga* içerisinde ayakta, Persephone'yi kaçırmakta. Üstte Eros sağa doğru, altta devrilmiş çiçek sepeti.

1) AE 45 mm, 49,65 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4318.1 = Bnf 1521 = Mionnet IV, 974
2) AE 43 mm, 43,30 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4318.2 = Berlin Fox 1873

Tip RİP161

Öy.: AYT KAI M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΚΛΩ ΑΥΡ ΔΙΟΝΥCΙΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Apollon *Tyrimnaios quadriga*'da ayakta, sağa doğru, sol elinde defne dalı ve dizginleri sağ elinde çifte balta tutmakta. *Quadriga*'nın altında *cornucopia.*

1) AE 48 mm, 46,30 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4316.1 = NAC Auction 40, lot. 786

Tip RİP162

Öy.: AYT KAI M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΚΛΩ AYP ΔIONYCIOY IΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda sur taçlı Tykhe ayakta, sağa, sol elinde Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini, sağ elinde ise asa tutmakta, ortada Elagabalus ayakta, cepheden başı, sola, mızrak tutmak ve Tykhe ile tokalaşmakta aralarında sunak. Sağda Nike ayakta, sol elinde tuttuğu çelengi imparatorun başına takmakta.

1) AE 46 mm, 45,65 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4317.1 = Bnf 1520 = Waddington 7068

Tip RİP163

Öy.: AYT KAI M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΚΛΩ AYP ΔIONYCIOY IΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Ata binen imparator sağa doğru, sol elinde mızrak tutmakta.

1) AE 35 mm, 17,70 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4319.1 = Münih 17995 = SNG München Lydien, 653 = Kraft, 1972: s. 40, 4b

Tip RİP164

Öy.: AYT KAI M AYP ANTΩNEINOC Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP ΚΛΩ A ΔIONYCIOY IΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Apollon, başı sola, sol ayağını kısa *cippus*'a, sol kolunu dizinin üzerine koymakta, sağ elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 36 mm, 25,27 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 30374.1 = Bern N/96.54

Magistratus: Tiberius Claudius Stratoneikianos

Tip RİP165

Öy.: AYT K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP T ΚΛ CTPATONEIKIANOY ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatlı Nemesis cepheden, başı sola, sağ elini göğsüne koymakta. Solda altta tekerlek ve grifon.

1) AE 36 mm, 19,63 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4321.1 = Berlin 1918 /1653

2) AE - mm, 20,10 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4321.2 = Private coll.

Tip RİP166

Öy.: AYT KAI M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP T ΚΛ CTPATONEIKIANOY NEO, AYΓOYCTEIA ΠYΘIA ΘYATEIPHNΩN Çelenk içerisinde.

1) AE 47 mm, 49,35 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4358.2 = BPN Auction 366, lot. 739 = BPN Auction 382, , lot. 626

2) AE 46 mm, 46,62 g, *ky*. - Rauch Auction 75, lot. 186

3) AE 45 mm, 46,60 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 30278.1 = GMGM 152, lot. 1795 *Öy.*: AYT KP K M AYP ANTΩNEINOC.

4) AE 45 mm, 43,37 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4358.1 = Viyana GR 19392

5) AE 44,6 mm, 47,81 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4358.2b = Naville Auction 35, lot. 264

6) AE 40 mm, 45,50 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4358.3 = Missere 96

7) AE - mm, - g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4358.4 = Vat

Tip RİP167

Öy.: AYT KAI M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP T ΚΛ CTPATONEIKIANOY ΘYATEIPHNΩN ΠYΘIA Solda Elagabalus ayakta, sağa. Sağda *Apollon Tyrimnaios* ayakta, sola, tokalaşmakta, aralarında üstte ödül tacı, altta sunak.

1) AE 46,5 mm, 46,28 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4356.8 = Boston 64.151
2) AE 46 mm, 51,77 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4356.9 = Rome 80377
3) AE 46 mm, 51,37 g, *ky*. 11, RPC Online Vol. VI, 4356.1 = L. J.1919
4) AE 46 mm, 47,47g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4356.10 = CNG Triton XV Auction, lot. 1392
5) AE 46 mm, 42,86 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4356.7 = SNG Hunterian I, 1369
6) AE 45 mm, 50,16 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4356.11 = GMGM Auction 125, lot. 315
7) AE 45 mm, 40,43 g, *ky*. 5, RPC Online Vol. VI, 4356.12 = NAC Auction100, lot. 1277
8) AE 45 mm, 38,56 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4356.5 = Berlin 18223634

9) AE 45 mm, 35,93 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4356.2 = London 1844.1008.246 = BMC Lydia 112
10) AE 44 mm, 51,12 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4356.6 = Berlin 18223635
11) AE - mm, 41,76 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4356.3 = Paris 1522
12) AE - mm, 27,77 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4356.4 = Paris 855

Tip RİP168

Öy.: AYT K M AY ANTΩNEINOC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Artemis sağa doğru gitmekte, vücudu cepheden, başı sağa, sol elinde yay tutmakta, sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmakta. Sağ altta tazı.

1) AE 28 mm, 8,28 g, *ky*. 7, RPC Online Vol. VI, 4325.4 = CGT coll.
2) AE 28 mm, 7,18 g, *ky*. 6, Manisa 18436 = Önder, 2014, 367.a
3) AE 27 mm, 6,56 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4325.2 = SNG Cop. Lydia, 615
4) AE 26 mm, 7,08 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4325.1 = Berlin 1878/834
5) AE 26 mm, 6,38 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4325.3 = Viyana GR 32014
6) AE 26 mm, 5,64 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4325.5 = Naumann Auction 70, lot. 249
7) AE 25,5 mm, 6,45 g, *ky*. 7, SNG München Lydien, 670
8) AE 25,5 mm, 5,30 g, *ky*. 6, Manisa 04296 = Önder, 2014: 367
9) AE 24,50 mm, 7,08 g, *ky*. 6, Manisa 18843
10) AE 30 mm, 14,30 g, *ky*. -, SNG Hunterian I, 1371

Tip RİP168a

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Artemis sola doğru gitmekte, vücudu cepheden, başı sağa, sol elinde yay tutmakta, sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmakta.

1) AE 28 mm, 7,20 g, *ky*. 6, Manisa 18438
2) AE 26 mm, 7,03 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4308.1 = Peus Auction 40, lot. 692
3) AE 26 mm, 6,73 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4324.1 = Bnf 1526. *Öy.*: AYT K M AY ANTΩNEINOC
4) AE 26 mm, 6,45 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4324.2 = SNG München Lydien, 670. *Öy.*: AYT K M AY ANTΩNEINOC
5) AE 26 mm, 5,90 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4308.2 = GMGM Auction 233, lot. 2010
6) AE 26 mm, 5,64 g, *ky*. -, Naumann Auction 70, lot. 249

7) AE 25 mm, 7,02 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4308.3 = CGT coll.
8) AE 25 mm, 6,55 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4308.4 = Bern N/G 1637
9) AE 25 mm, 6,29 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4324.3= Naumann Auction 34, lot. 707. *Öy.*: AYT K M AY ANTΩNEINOC
10) AE 24,7 mm, 8,24 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 30369.1 = Viyana GR 19636[1689]
11) AE 24,6 mm, 6,45 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4308.5 = Ashmolean

Tip RİP168b

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN, Artemis ayakta sağa, vücudu cepheden, başı sağa, sol elinde yay tutmakta, sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmakta.

1) AE 28 mm, 8,25 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4309.4 = Viyana GR 37286
2) AE 27 mm, 7,82 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4309.7 = SNG v Aulock Lydien, 3233
3) AE 27 mm, 6,59 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4309.2 = Bnf 1527
4) AE 26 mm, 7,63 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4309.1 = Londra 1900,0404.94 = BMC Lydia 99
5) AE 26 mm, 6,48 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4309.5 = Lindgren I, 835[1690]
6) AE 25,5 mm, 7,11 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4309.8 = Viyana GR 19641
7) AE 25 mm, 7,35 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4309.3 = Berlin 1822 Knobeldorff
8) AE 25 mm, 7,10 g, *ky*. 7, RPC Online Vol. VI, 4309.6 = Missere 397

Tip RİP169

Öy.: AYT K M ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene sağa doğru gitmekte, vücudu cepheden, başı sola, iki elinde meşale tutmakta, pelerini başının üzerine tam daire şeklinde uçuşmakta.

1) AE 27 mm, 7,33 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4328.1 = Londra 1892, 0507.190 = BMC Lydia 18
2) AE 26 mm, 8,69 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4328.5 = CNG Auction 93, lot. 810
3) AE 26 mm, 6,62 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4328.2 = SNG München Lydien, 668
4) AE 26 mm, 6,43 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4328.3 = Viyana GR 32015
5) AE 26 mm, -g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4328.7 = https://aeqvitas.com/8060LG.jpg

[1689] RPC online'da bu sikke Nike olarak tanımlanmıştır.
[1690] Lindgren Collection'da bu sikke Caracalla olarak tanımlanmıştır.

6) AE 25 mm, 5,83 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4328.4 = Winterthur 3972
7) AE 25 mm, - g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4328.6 = GMGM Auction129, lot. 237

Tip RİP169a

Öy.: AYT K M ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene vücudu cepheden, başı sola, iki elinde meşale tutmakta, pelerini başının üzerine tam daire şeklinde uçuşmakta.

1) AE 26 mm, 5,50 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 30401.1 = Zeus Numismatic Auction 23, lot. 451

Tip RİP169b

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN, Hekate-Selene ayakta sağa doğru, başı sola, omzunda hilal, her iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 25,5 mm, 6,93 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 4310.3 = SNG München Lydien, 658
2) AE 26 mm, 6,76 g, *ky*. -, RPC Online Vol. IV.2, 4310.1 = Bnf 1516 = Hochard, 2020: 2521b
3) AE 26 mm, 6,42 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. IV.2, 4310.2 = SNG Cop. Lydia, 608
4) AE - mm, 7,03 g, *ky*. 6, BPN Auction 403, lot. 692

Tip RİP170

Öy.: AYT K M A ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tahtta oturan Athena sola, sağ elinde Nike (?), *palladium* (?), sol elinde mızrak tutmakta. Tahtın altında kalkan.

1) AE 27 mm, 6,25 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4326.1 = Londra 1898,0402.20 = BMC Lydia 114
2) AE 26 mm, 7,95 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4326.3 = SNG Leypold I, 1298
3) AE 26 mm, 7,60 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4326.4 = https://aeqvitas.com/autoe2.jpg. *Öy.*: Kmk:
4) AE 25 mm, 7,11 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4326.2 = Viyana GR 30162
5) AE 20 mm, 6,74 g, *ky*. 6, Manisa 3628

Tip RİP171

Öy.: AYT K M AYP ANTΩNEINOC Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Dionysos ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde *thyrsos*, sol elinde *kantharos* tutmakta.

1) AE 28 mm, 7,86 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4322.4 = Viyana GR 19638

2) AE 27 mm, 8,24 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4322.3 = SNG Fittzwilliam, 1373

3) AE 27 mm, 7,78 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 4322.6 = Nomos Auction 20, lot. 374

4) AE 27 mm, 7,58 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4322.2 = Bnf 1528 = Hochard,2020: 2540b

5) AE 26 mm, 7,93 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4322.1 = Londra 1895, 0508, 55

6) AE 26 mm, 7,01 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4322.5 = CGT coll.

Tip RİP172

Öy.: AYT K M AYP ANTΩNEINOC Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Korint miğferli Athena ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *patera* tutmakta. Sağ elini kalkana yaslamakta. Arkada mızrak.

1) AE 27 mm, 8,67 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4333.5 = Münih 884 = SNG München Lydien, 667

2) AE 27 mm, 7,28 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4333.1 = Londra 1895,0508.54 = BMC Lydia 113

3) AE 27 mm, 7,09 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4333.8 = CGT coll.

4) AE 26 mm, 6,53 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4333.3 = Berlin 1867/28778

5) AE 24 mm, 6,4 g, *ky.* 6, Manisa 39.19.88

6) AE 25 mm, 7,41 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4333.6 = Roma DS 111315

7) AE 25 mm, 7,38 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4333.2 = Bnf 1525

8) AE 24,9 mm, 4,94 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4333.9 = Ashmolean

9) AE 24 mm, 5,96 g, *ky.* 10, RPC Online Vol. VI, 4333.7 = SNG Turkey 10, 845

10) AE 24 mm, 5,87 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4333.4 = SNG Cop. Lydia, 618

Tip RİP172a

Öy.: ANTΩNEINOC Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Korint miğferli Athena ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *patera* tutmakta. Sağ elini kalkanına yaslamakta. Arkada mızrak.

1) AE 22 mm, 5,22 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4338.4 = Münih 82 = SNG München Lydien, 661
2) AE 22 mm, 3,52 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4338.1.1 = Bnf 1523
3) AE 21 mm, 4,68 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4338.6 = SNG v Aulock Lydien, 3234
4) AE 21 mm, 4,65 g, *ky*. 12, SNG Leypold I, 1297
5) AE 21 mm, 4,35 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.5 = Münih 23 = SNG München Lydien, 663
6) AE 21 mm, 3,97g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4338.3 = Münih 81046 = SNG München Lydien, 662
7) AE 21 mm, 3,94 g, *ky*. 7, RPC Online Vol. VI, 4314.2 = T. Mullay coll.
8) AE 21 mm, 3,83 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4338.5 = Viyana GR 32011
9) AE 21 mm, 3,54 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.12 = Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 370. *Öy.*: Kmk:
10) AE 21 mm, 2,30 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4338.2.1 = Bnf 1524
11) AE 20 mm, 4,64 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4314.4 = CGT coll.
12) AE 20 mm, 4,19 g, *ky*. 6, Efes 96.9.31
13) AE 20 mm, 4,11 g, *ky*. 6, Manisa 15163
14) AE 20 mm, 4,10 g, *ky*. -, Zeus Numismatics Auction 12, lot. 365
15) AE 20 mm, 3,91 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.6 = ANS 1944.100.49509
16) AE 20 mm, 3,85 g, *ky*. 11, RPC Online Vol. VI, 4314.1 = Londra 1833, 0512.198 = BMC 101
17) AE 20 mm, 3,81 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.11 = CGT coll.
18) AE 20 mm, 3,78 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.9 = CNG Auction 226 lot. 449
19) AE 20 mm, 3,78 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4313.3 = Bnf 1524A
20) AE 20 mm, 3,67 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.10 = CGT coll.
21) AE 20 mm, 3,48 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4314.13 = Ashmolean
22) AE 20 mm, 3,48 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4314.1.2 = Viyana GR 32012
22) AE 20 mm, 3,35 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4314.6 = Viyana GR 29973
23) AE 20 mm, 3,29 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.7 = Rome DS 111316
24) AE 20 mm, 3,28 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.8 = Tire 85-358 = SNG Turkey 5, 492
25) AE 20 mm, 3,26 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.3.2 = CGT coll.
26) AE 20 mm, 3,24 g, *ky*. 6, Manisa 2846
27) AE 20 mm, 3,24 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.4 = Berlin Imhoof-Blumer 1900
28) AE 20 mm, 3,23 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4313.1 = Londra B, 1841.3359 = BMC 102
29) AE 20 mm, 3,22 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4338.7 = CGT coll.

30) AE 20 mm, 3,17 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4313.2 = Bnf 1517B
31) AE 19 mm, 3,25 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4338.2.2 = CGT coll.
32) AE 19 mm, 3,02 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4338.1.2 = Berlin F1873
33) AE 18,7 mm, 3,02 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4314.5 = Viyana GR 19635
34) AE 18 mm, 2,60 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4338.8 = N&N Auction 1, lot. 229

Tip RİP173

Öy.: AYT K M AYP ANTΩNEINOC Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde dümen tutmakta.

1) AE 27 mm, 9,72 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 30073.10 = Bnf 1507a

2) AE 27 mm, 8,63 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4311.1 = Londra 1895, 0508.53 = BMC Lydia 104

3) AE 27 mm, 7,70 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4311.6 = Viyana GR 27285

4) AE 27 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4311.7 = Venice- MC: 54/9

5) AE 26 mm, 7,92 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4334.4 = Private coll. *Öy.*: Kmk: ⌜

6) AE 26 mm, 7,74 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4311.4 = SNG München Lydien, 659

7) AE 26 mm, 7,47 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4311.3 = Bnf 1507

8) AE 26 mm, 7,39 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4311.2 = Londra HPB, p140.3.B = BMC Lydia 105

9) AE 25 mm, 8,69 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4311.8 = Tom Vossen SKU 8062

10) AE 25 mm, 7,89 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4311.5 = Münih 17945 = SNG München Lydien, 660
11) AE 25 mm, 7,11 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4334.1 = Viyana GR 19640
12) AE 25 mm, 6,54 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 30073.9 = CGT coll. *Öy.*: AYT K M AYP ANTΩNEINOC
13) AE 25 mm, 6,08 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4311.9 = CGT coll.
14) AE 25 mm, 5,62 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4334.2 = Viyana GR 30163
15) AE 25 mm, 5,50 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4334.3 = GRPCL Thyateira, 384
16) AE 26 mm, 7,48 g, *ky.* -, 6 SNG Turkey 12, 659
17) AE 25 mm, 6,58 g, *ky.* -, 6 SNG Turkey 12, 660

Tip RİP173a

Öy.: AYT K M AYP ANTΩNEINOC Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde *cornucopia*, sol elinde dümen tutmakta.

1) AE 21 mm, 4,22 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4345.1 = Bnf 838

2) AE 21 mm, 4,10 g, *ky.* 6, Manisa 3693

3) AE 21 mm, 4,04 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4312.3 = Münih 72a = SNG München Lydien, 664

4) AE 21 mm, 3,48 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4312.1 = Bnf 12584

5) AE 21 mm, 3,47 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4312.2 = Bnf 1529

6) AE 20 mm, 4,02 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4344.4 = SNG Leypold I, 1304

7) AE 20 mm, 3,82 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4312.4 = CGT coll.

8) AE 20 mm, 3,80 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4312.5 = CGT coll.

9) AE 20 mm, 3,77 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4344.5 = CGT coll.

10) AE 20 mm, 3,76 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4344.1 = SNG Cop. Lydia, 619

11) AE 20 mm, 3,70 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4345.4 = CGT coll.

12) AE 20 mm, 3,30 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4344.3 = Rome DS111313

13) AE 20 mm, 3,40 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4344.2 = Viyana GR 36781

14) AE 20 mm, 3,00 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4345.2 = Viyana GR 32013

15) AE 20 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4348.1 = Berlin Imhoof-Blumer 1900

16) AE 19 mm, 3,99 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4344.6 = CGT coll.

17) AE 19 mm, 3,37 g, *ky.*-, RPC Online Vol. VI, 4312.7 = Olympus Numismatik Auction, 4, lot. 516

18) AE 19 mm, 3,31 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4345.5 = CGT coll.

19) AE 19 mm, 3,18 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4345.3 = CGT coll.

20) AE 19 mm, 2,88 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4344.7 = CGT coll.

21) AE 18 mm, 2,70 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI 4344.8 = Ashmolean

22) AE 17 mm, 4,22 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4312.6 = Bnf AA.GR. 838

23) AE 19 mm, 2,99 g, *ky.* 6, SNG Turkey 12, 661

Tip RİP174

Öy.: AYT K M A(YP) ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Ödül tacı, içinde iki palmiye dalı.

1) AE 28 mm, 7,19 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4323.1 = BMC Lydia 115 = Londra. 1895, 0508,56

2) AE 27 mm, 8,37 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4323.10 = SNG Cop Lydia, 617

3) AE 27 mm, 7,69 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4323.13 = Rome DS111320
4) AE 26 mm, 7,97 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4323.9 = Fitzwilliam McClean, 8724
5) AE 26 mm, 7,92 g, *ky*. 1, RPC Online Vol. VI, 4323.2 = BMC Lydia 116 = Londra 1892,0507,189
6) AE 26 mm, 7,61 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4323.13 = CNG Auction 408, lot. 327
7) AE 26 mm, 7,02 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4323.8 = Berlin F1873
8) AE 26 mm, 6,69 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4323.3 = Londra 1979,0101.2066 = Va 3231
9) AE 25 mm, 6,34 g, *ky*. -, SNG Hunterian I, 1370
10) AE 25 mm, 5,62 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4323.11 = Viyana GR 30164
11) AE 24/25 mm, 6,87 g, *ky*. 12, Gökyıldırım 711
12) AE 24 mm, 4,54 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4337.7 = Paris 1548
13) AE 24 mm, 3,68 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4337.11 = SNG Leypold I, 1303
14) AE 22 mm, 3,27 g, *ky*. 2, RPC Online Vol. VI, 4337.9 = SNG Tübingen Lydien, 3858
15) AE 21 mm, 4,56 g, *ky*. 12, RPC Online Vol.VI, 4337.3= Berlin Imhoof-Blumer 1900
16) AE 21 mm, 4,24 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4337.6 = ANS 1944.100.495.11
17) AE 21 mm, 4,20 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4337.15 = Düsseldorf Ls4252.33.15
18) AE 21 mm, 3,81 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4337.10 = NLM Auction 112, lot. 732
19) AE 20 mm, 3,87 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4337.14 = Ashmolean
20) AE 20 mm, 3,86 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4337.4 = SNG Cop Lydia, 620
21) AE 20 mm, 3,72 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4337.7 = Viyana GR 30165
22) AE 20 mm, 3,70 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4337.13 = CGT coll.
23) AE 20 mm, 3,45 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4337.8 = Rome DS111318
24) AE 20 mm, 2,94 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4337.2 = Berlin 1898 /1160
25) AE 20 mm, 2,83 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4337.5 = SNG München Lydien, 665
26) AE 20,5 mm, 2,71 g, *ky*. 12, Manisa 16189 = Önder 2014, 369
27) AE 20 mm, 2,6 g, *ky*. -, CNG Auction 345, lot. 418
28) AE 19 mm, 3, 16 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4323.14 = CGT coll.
29) AE 19 mm, 2,84 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4337.12 = CGT coll.
30) AE - mm, 8,23 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4323.6 = Paris 1531A
31) AE - mm, 7,84 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4323.5 = Paris 1531
32) AE - mm, 6,33 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4323.4 = Paris 1530
33) AE - mm, 2,81 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4337.1 = Paris 1532

Tip RİP175

Öy.: AYT K M AY ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Masa üzerinde ödül tacı, içerisinde iki adet palmiye dalı, masa altında amphora.

1) AE 27 mm, 7,50 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4332.2 = SNG v Aulock Lydien, 3232
2) AE 25 mm, 5,29 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4332.1 = SNG Leypold I,1301

Tip RİP176

Öy.: AYTKP (sic) K M AYP ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP T ΚΛ CTPATONEIKIANOY AYΓOYCTEIA ΠYΘIA ΘYATEIPHNΩN Masa üzerinde iki ödül tacı, içlerinde birer adet palmiye dalı, aralarında iki adet para kesesi, masa altında amphora.

1) AE 46 mm, 47,20 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4355.1 = Berlin 1903/835
2) AE 45 mm, 51,02 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4355.2 = Hauck & Aufhauser Auction 20, lot. 413

Tip RİP177

Öy.: AYT K M AY ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Masa üzerinde çelenk içerisinde beş oy pusulası, masa altında amphora.

1) AE 27 mm, 8,37g, *ky*.6, RPC Online Vol. VI, 4327.11= CGT coll. = Pompeii Auction 2, lot. 442
2) AE 27 mm, 7,32 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4327.10= CGT coll.
3) AE 26 mm, 8,09 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4327.7 = Naumann Auction 48, lot. 396
4) AE 26 mm, 7,42 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4327.6 = Viyana GR 34222
5) AE 26 mm, 7,18 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4327.8 = SNG Leypold I, 1302
6) AE 26 mm, 7,00 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4327.9 = CGT coll. Ex. G. Rohde coll.
7) AE 26 mm, 6,71 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4327.3 = SNG Cop. Lydia, 616
8) AE 26 mm, 6,24 g, *ky*. 6, Manisa 10626 = Önder 2014, 368
9) AE 25 mm, 7,33 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4327.1 = Bnf 1533

10) AE 25 mm 7,21 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4327.5 = ANS 1944.100.49510
11) AE 25 mm, 6,60 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4327.4 = SNG München Lydien, 669
12) AE 25 mm, 5,55 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4327.2 = Berlin Imhoof-Blumer Bernhard 1900

Tip RİP178

Öy.: ANTΩNEINOC Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Demeter ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde meşale, sol elinde buğday başağı tutmakta.

1) AE 21 mm, 3,80 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4339.1 = Viyana Geldmuseum = SNG Leypold I, 1299
2) AE 21 mm, 3,32 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4342.2 = Viyana Geldmuseum = SNG Leypold I, 1300 = Leypold, MÖNG 32, 1992,11, 19
3) AE 20 mm, 4,41 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4342.1 = Berlin 1929/1421
4) AE 20 mm, 4,00 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4342.3 = CGT coll.
5) AE 20 mm, 3,84 g, *ky*. 6, Manisa 19596
6) AE 20 mm, 3,76 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4315.1 = Berlin Imhoof-Blumer 1900
7) AE 20 mm, 3,49 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4315.2 = CGT coll.
8) AE 20 mm, - g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4342.5 = N&N II, lot. 227
9) AE 19 mm, 3,54 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4342.4 = Ashmolean

Tip RİP179

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Apollon ayakta, sağa, uzun *cippus*'a kolunu koyup dinlenmekte, *bukranion*'a basmakta.

1) AE 26 mm, 6,85 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4307.1 = Winterthur 3971 (Caracalla)
2) AE 25 mm, 6,70 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4307.2 = CGT coll.
3) AE 24,6 mm, 6,95 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4307.3 = Ashmolean

Tip RİP180

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus başı sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Apollon ayakta cepheden, başı sola, sol elinde çifte balta, sağ elinde dal tutmakta.

1) 19 mm, 3,70 g, *ky.* -, N&N Auction 5, lot. 322 = RPC Online Vol. VI, 30433.1

Tip RİP181

Öy.: ANTΩNEINOC Defne çelenkli Elagabalus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Amphora içerisinde iki palmiye dalı.

1) AE 21 mm, 4,97 g, *ky.* 12, Gökyıldırım 712
2) AE 21 mm, 3,79 g, *ky.* 6, Aydın 36614
3) AE 21 mm, 3,44 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4343.11 = Savoca 1th Blue Auction 23 Sept. 2017, lot. 789
4) AE 21 mm, 3,22 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4343.4 = SNG München Lydien, 666
5) AE 20 mm, 3,71 g, RPC Online Vol. VI, 4343.5 = ANS 1931.141.849 (sic) = ANS 1941.131.849
6) AE 20 mm, 3,59 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4343.1 = Berlin Imhoof-Blumer 1900
7) AE 20 mm, 3,44 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4343.12 = V: GR 32087
8) AE 20 mm, 3,22 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4343.10 = SNG Leypold I, 1305
9) AE 20 mm, 3,20 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4343.7 = Rome ds111314
10) AE 20 mm, 2,90 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4343.3 = SNG Cop. Lydia, 621
11) AE 20 mm, 2,46 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4343.6 = V: GR 30161
12) AE 19 mm, 3,77 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4343.9 = CGT coll. = Naumann (formerly Gitbud & Naumann) 52, 2 Apr. 2017, lot. 1318
13) AE 19 mm, 3,47 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4343.2 = Berlin Löbbecke 1906
14) AE 18 mm, 3,77 g, *ky.* -, Naumann, Auction 52, lot. 1321

Iulia Maesa

Tip RİP182

Öy.: IOYΛ MAICA CEB Iulia Maesa büstü, sağa.

Ay.: EΠ ΘYATEIPHNΩN Artemis sola doğru, vücudu cepheden, başı, sağa, sol elinde yay, sağ elinde okdanlığından okunu çıkarmakta. Solda altta koşan tazı.

1) AE 26 mm, 7,95 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. VI, 4329.1 = Londra 1892, 0507.186

2) AE 25 mm, 3,85 g, *ky.* -, BMC Lydia 120

Tip RİP183

Öy.: MAICA Iulia Maesa büstü, sağa.

Ay.: ΕΠ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Nike sola doğru yürümekte, sol elinde çelenk, sağ elinde palmiye dalı tutmakta.

1) AE 16 mm, 2,69 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 30125.1 = CGT coll.

Iulia Soaemias

Magistratus: Tiberius Claudius Stratoneikianos

Tip RİP184

Öy.: ΙΟΥΛ CΥΑΙΜΙΔΑ CΕΒΑCΤΗΝ Iulia Soaemias büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ Τ ΚΛ CΤΡΑΤΟΝΕΙΚΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Kanatlı Nemesis cepheden, başı, sola, sağ elini göğsüne koymakta. Solda altta tekerlek ve grifon.

1) AE 35 mm, 21,50 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. VI, 4362.2 = Winterthur 3974
2) AE 35 mm, 19,65 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. VI, 4362.3 = CNG Auction 210, lot. 98
3) AE 35 mm, 18,23 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4362.1 = Bnf 1536
4) AE - mm, - g, *ky.* -, Mionnet IV 981

Tip RİP185

Öy.: ΙΟΥΛΙ CΥΑΙΜΙΔΑ CΕΒΑCΤΗΝ Iulia Soaemias büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CΤΡ Τ ΚΛ CΤΡΑΤΟΝΕΙΚΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Apollon *Tyrimnaios* ayakta, başı sola, sol elinde çifte balta tutmakta, sağ elinde ödül tacı tutmakta.

1) AE 36 mm, 22,04 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI.6, 4360.6 = CGT coll. = Naumann Auction 52, lot. 1319 = HMH Auction 18, lot. 18
2) AE 36 mm, 21,67 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4360.1 = Londra 1844,0425,299 = BMC Lydia 119 = Kraft, 1972: 42, 27.2
3) AE 36 mm, 20,17 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4360.2 = Bnf 1966.453
4) AE 36 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4360.5 = GHN Auction 249, lot. 2072
5) AE 35 mm, 22,00 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4360.3 = Berlin Imhoof-Bernhard 1900 = Kraft, 1972: 42, 27.1
6) AE 35 mm, 21,02 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4360.4 = Winterthur 3973

Tip RİP186

Öy.: IOYΛ CYAIMIΔA CEBACTHN Iulia Soaemias büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP T ΚΛ CTPATONEIKIANOY ΘYATEIPHNΩN Helios ayakta, başı sola, sağ elini kaldırmakta, sol elinde kırpaç tutmakta(?).

1) AE 35 mm, 20,17 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4361.1 = Bnf 1534
2) AE 35 mm, 18,03 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4361.2 = Bnf 1535

Annia Aurelia Faustina

Magistratus: Tiberius Claudius Stratoneikianos

Tip RİP187

Öy.: ANNIA ΦAYCTEINA CEB Annia Faustina büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP T ΚΛ CTPATONEIKIANOY ΘYATEIPHNΩN ΠYΘIA Solda Elagabalus ayakta, sağa, sağda sur taçlı Tykhe ayakta, sola, sol elinde asa tutmakta. İmparator ile Tykhe tokalaşmakta aralarında ödül tacı.

1) AE 37 mm, 17,75 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4359.1 = Viyana GR 19642 = Münsterberg 151, 87

2) AE 36 mm, 23,99 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4359.2 = Naumann Auction 117, lot. 605

Elagabalus -Severus Alexander (Caesar) Dönemi

Magistratus: Aurelius Kentauros Dionysios

Tip RİP188

Öy.: AYTOKP K M AYP ΑΛΕΞΑΝΔΡOC KAICAP Solda *paludamentum*'lu Elagabalus büstü, sağa; sağda Severus Alexander büstü, sola.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP ΚΕΝΤΑΥΡΟΥ ΔIONYCI ΘYATEIPHNΩN *Tetrastylos* bir tapınak önünde Apollon *Tyrimnaios*, ayakta, sol elinde çifte balta, sağ elinde defne dalı tutmaktadır.

1) AE 44 mm, 52,73 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4353.1 = SNG Turkey 10, 860

Tip RİP189

Öy.: M AYP ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC KAIC *paludamentum*'lu Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP KENTAYPOY ΔIONY ΘYATEIPHNΩN *Tetrastylos* bir tapınak önünde Athena tahtta oturmakta, sola, sağ elinde *417alladium,* sol elinde mızrağını tutmakta. Sağda yanında kalkanı durmakta.

1) AE 35 mm, 18,61 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. IV, 4354 = Londra 1832,0507.193 = BMC Lydia 124

Tip RİP190

Öy.: AYTOKP K M AYP ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC KAICAP Solda *paludamentum*'lu Elagabalus büstü, sağa. Sağda Severus Alexander büstü, sola.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP KENTAYPOY ΔIO ΘYATEIPHNΩN Işın taçlı Apollon *Tyrimnaios* ters yönlere koşan çift atların çektiği *quadriaga*'da ayakta, cepheden, sağ elinde çifte balta, sol elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 47 mm, 45,26 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. VI, 4352.1 = Boston: 1982.467

Severus Alexander (MS 222-235)

Magistratus: Aurelius Kentauros Dionysios

Tip RİP191

Öy.: AYTOKP K M AYP CEBHPOC ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Defne çelenkli, Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP KENTAYPOY ΔIO ΘYATEIPHNΩN Helios, üç aslanın çektiği *triga*'da ayakta, cepheden, sağ elinde *globus* tutmakta, sol elini kaldırmakta. Sağda ve solda altta *yıldız ve bukranion*.

1) AE 46 mm, 50,87 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4376.3 = Berlin C. R. Fox
2) AE 45 mm, 53,11 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4376.1 = Bnf 1537
3) AE 44 mm, 40,72 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4376.3 = Berlin Löbbecke

Tip RİP192

Öy.: AYTOKP K M AYP CEBHPOC ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Defne çelenkli, Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP KENTAYPOY ΔIO ΘYATEIPHNΩN Işın taçlı Apollon *Tyrimnaios* ters yönlere koşan çift atların çektiği *quadriaga*'da ayakta, cepheden, sağ elinde çifte balta, sol elinde defne dalı tutmakta.

1) AE 47 mm, 49 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4375.1 = Budapeşte 187.1880 = LS 30 = NZ XXIIII 1891, 1-2

Tip RİP193

Öy.: AYTOKP K M AYP CEBHPOC AΛEΞANΔPOC Defne çelenkli, Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP KENTAYPOY ΘYATEIPHNΩN Nike ayakta sağa doğru, kalkan tutmakta, miğfere basmakta(?).

1) AE 33 mm, 16,46 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 10800.1 = Savoca Blue Auction 4, lot. 828

Tip RİP194

Öy.: AYTOKP K M AYP CEBHPOC AΛEΞANΔPOC Defne çelenkli, Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP AYP KENTAYPOY ΔIO ΘYATEIPHNΩN Artemis ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde meşale, sol elinde *patera* tutmakta. Solda altta geyik, sağda altta tazı.

1) AE 35 mm, 21,02 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4377.1 = Londra 1899, 0708.60 = BMC Lydia 123

2) AE 34 mm, 25,15 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4377.2 = Naumann Auction 77, lot. 464

Severus Alexander (MS 222-235)

Magistratus: L. Marcus Pollianus

Tip RİP195

Öy.: AYTKP (sic) K M AYP CEBHPOC AΛEΞANΔPOC Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ MAP ΠΩΛΛIANOY ΘYATEIPHNΩN Solda Herakles ayakta, vücudu cepheden, başı, sağa, sağ elini yere dayalı sopasına dayamakta, sol eliyle sağda yerde sırt üstü yatan Nemea aslanının bacağını tutmakta.

1) AE 50 mm, 49,20 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4392.1 = Bnf 1990.278
2) AE 49 mm, 45,56 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4393.1 = NLM Auction 117, lot. 1026
3) AE 48 mm, 48,55 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4393.2 = CNG Auction 75 lot. 819 = NAC Auction, lot. 1972
4) AE 47 mm, 45,53 g, *ky.* 6, CNG Triton VIII Auction, lot. 768

Tip RİP196

Öy.: AYTKP (sic) K M AYP CEBHPOC AΛEΞANΔPOC CEB Defne çelenkli, *paludamentum*'lu Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ MAP ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Pegasus'a binen Bellerophontes sağa doğru, elindeki mızrağı sağa doğru giden, altta yer alan Khimera'ya fırlatmakta.

1) AE 45 mm, 39,34 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 11045.2 = Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 414
2) AE 48,5 mm, 47,01 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4394.2 = Boston 1986.357

Tip RİP197

Öy.: AYT K M AYP CEYH AΛEΞANΔPOC Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: CTP Λ M ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Apollon ayakta, sağa, sol kolunu uzun *cippus* üzerine koymakta ve yılan tutmakta. *Bukranion*'a basmakta.

1) AE 32 mm, 13,76 g, *ky.* 6, RPC Online Vol.VI, 4379.1 = London 1894,0505.59 = BMC Lydia 121

Tip RİP198

Öy.: AYT K M AYP CEYH AΛEΞANΔPOC C Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ MAP ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Ata binen ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios*, sağa, çifte balta tutmakta.

1) AE 34 mm, 21,79 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4398.1 = Bnf 1548A = Hochard, 2020: 2589

Tip RİP199

Öy.: AYT K M AYP CE AΛEΞANΔPOC C Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ ΜΑΡ ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Sağda Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu su akan vazoya dayamakta, sağ eliyle ağacı tutmakta. Solda boğa, sağa doğru yürümekte, başı, aşağıda.

1) AE 41 mm, 33,10 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4396.2 = Viyana GR 37057
2) AE 40 mm, 30,57 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4396.1 = London 1979,0101, 2067 = SNG v Aulock Lydien, 3235
3) AE 39,2 mm, 28,99 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4396.3 = Naumann Auction 88, lot. 439

Tip RİP200

Öy.: AYT K CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Defne çelenkli *paludamentum*'lu Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ Μ ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Tahtta oturan Zeus sola, sağ elinde kartal, sol elinde asasını tutmakta.

1) AE 49 mm, 61,28 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4395.1 = Berlin 7020
2) AE 48 mm, 68,63 g, *ky.* -, de Hirsch 1573
3) AE 47 mm, 56,26 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4395.3 = CNG Triton IX Auction, lot. 1539
4) AE 45 mm, 50,75 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4395.4 = GMGM Auction lot. 365 = GMGM Auction 233 lot. 6
5) AE 45 mm, 36,66 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4395.5 = Geneva 33906 = Lederer 1943: 70 no. 74
6) AE 43,22 mm, - g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4395.6 = Bnf 1998.1064
7) AE 40 mm, 43,70 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4395.2 = Pesaro = RIN 117, 2016, 284, 2

Tip RİP201

Öy.: AYT K M A CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ Μ ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ *Tetrastylos* bir tapınak içerisinde Artemis (?) Tykhe (?) ayakta sola, sağ elinde *cornucopia* (?) tutmakta. Sol altta tazı(?) geyik (?).

1) AE 37 mm, 21,20 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4397.1 = CGT coll. = VAuction -321(London Coin Galleries 3), lot. 99

Magistratus: Gaius Arountios Antoninus

Tip RİP202

Öy.: AYT K M AYP CEYH AΛEΞANΔPOC CEB Defne çelenkli Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Γ APOYN ANTΩNINOY IIIIII ΘYATEIPHNΩN Ata binen ışın taçlı Apollon *Tyrimnaios*, sağa, çifte balta tutmakta.

1) AE 35 mm, 21,73 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4400.1 = London 1883,0514,10 = BMC Lydia 122
2) AE 30,9 mm, 24,10 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4400.2 = Aquila Auction 7, lot. 575. *Öy.*: Kmk:

Tip RİP203

Öy.: AYT K M AYP CE AΛEΞANΔPOC CEB Defne çelenkli Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Γ APOYN ANTΩNINOY IIIIIKOY (?) ΘYATEIPHNΩN Zethus sağda iki eliyle boğayı tutmakta, Amphion solda, iple Dirke'yi saçından tutmakta ve boğaya bağlamakta.

1) AE 45 mm, 34,85 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4399.1 = Viyana GR 19646

Tip RİP204

Öy.: AYT K CE AΛEΞANΔPOC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene ayakta, vücudu cepheden başı sola, omzunda hilal, her iki elinde de meşale tutmakta.

1) AE 26,4 mm, 7,47 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4369.3 = Leeds- UL: 823
2) AE 26 mm, 4,80 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4369.2 = Berlin F1873
3) AE 26 mm, 7,07 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4389.1 = Rome: DS111323
4) AE 25 mm, 7,15 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4369.1 = Londra 1895.0508.60
5) AE 24 mm, 5,57 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4369.3 = vA 3227
6) AE 24 mm, 6,67 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4369.2 = Rome: DS111324

Tip RİP204a

Öy.: M AYP AΛEΞANΔPOC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene ayakta, sola doğru, vücudu cepheden başı sağa, omzunda hilal, her iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 25 mm, 6,63 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 10798.2 = CGT coll.

2) AE 23 mm, 7,78 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 10798.1 = Savoca Blue Auction 4, lot. 827

Tip RİP204b

Öy.: AYT K CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Hekate-Selene ayakta, sağa doğru, başı sağa omzunda hilal, her iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 25 mm, 5,47 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4369.1 = SNG München Lydien, 673 = Kraft, 1972: s. 31, 22c.1

Tip RİP204c

Öy.: AY K M A CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Hekate-Selene ayakta, vücudu cepheden başı sola, omzunda hilal, pelerini başının üzerinde daire şeklinde uçuşmakta, her iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 28 mm, 7,12 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4383.9 = SNG Leypold I, 1310

2) AE 26 mm, 8,30 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4383.5 = SNG München Lydien, 674. *Öy.*: Kmk:

3) AE 26 mm, 6,89 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4383.6 = V. GR 19644

4) AE 26 mm, 6,24 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4383.11 = Winseman

5) AE 25 mm, 7,56 g, *ky.* 6, Berlin Löbbecke

6) AE 25 mm, 7,55 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4383.1 = BMC Lydia 126

7) AE 25 mm, 6,99 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4383.4 = SNG Cop. Lydia, 626

8) AE 25 mm, 6,79 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4383.8 = SNG Turkey 10, 863

9) AE 25 mm, 6,50 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4383.7 = Rome DS111322

10) AE 25 mm, 6,22 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4383.3 = CGT coll.

11) AE 24,5 mm, 4,97 g, *ky.* 12, Manisa 11001

12) AE 24 mm, 7,16 g, *ky.* -, Naumann Auction 52, lot. 1321

13) AE 24 mm, 6,85 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 4383.10 = Bertolami Auction 36, lot. 755 = Bertolami Auction 52, lot. 170

Tip RİP205

Öy.: AYT K CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tahtta oturan Athena sola, sağ elinde *palladion*, sol elinde mızrak tutmakta. Tahtın altında kalkan.

1) AE 26,1 mm, 9,20 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4386.7 = Leu Numismatik Auction 15, lot. 1192

2) AE 26 mm, 7,29 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4367.3 = SNG Cop. Lydia, 623

3) AE 26 mm, 6,93 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4367.2 = Berlin

4) AE 26 mm, 6,35 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4330.1 = London BK. 744 = BMC Lydia 132[1691]

5) AE 25 mm, 8,45 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4367.5 = SNG Leypold I, 1307.

Öy.: Kmk:

6) AE 25 mm, 8,24 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4386.8 = H.I. coll.

7) AE 25 mm, 8,14 g, *ky.* 6, Manisa 15015

8) AE 25 mm, 7,95 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4386.2 = ANS 1924.999.124

9) AE 25 mm, 7,50 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4386.6 = CGT coll.

10) AE 25 mm, 6,81 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4386.5 = CNG Auction 126, lot. 212

11) AE 25 mm, 6,48 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4367.1 = Bnf 1539

12) AE 25 mm, 6,10 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4367.4 = Rome DS11325

13) AE 25 mm 5,89 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4386.4 = Rome : DS111321

14) AE 25 mm, 5,25 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. VI, 4386.3 = Ashmolean

15) AE 24,2 mm, 6,03 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 4367.6 = T. Mullally coll.

16) AE 24 mm, 7,15 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4386.1 = Bnf 1538

17) AE 24 mm, 4,89 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4367.7 = CGT coll.

18) AE - mm, 7,54 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4367.8 = Bnf AA.GR.845

Tip RİP205a

Öy.: AYT K CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander büstü, sağa.

[1691]RPC, bu sikkede yer alan figürü Nike olarak tanımlamaktadır.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tahtta oturan Athena sola, sağ elinde Nike, sol elinde mızrak tutmakta. Tahtın altında kalkan.

1) AE 26 mm, 6,35 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4330.1 = London BK. 744 = BMC Lydia 132

Tip RİP206

Öy.: AYT K CE(B) AΛEΞANΔPOC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena ayakta, başı sola, sağ elinde *patera* tutmakta, sol elini kalkanına yaslamakta. Arkada mızrak.

1) AE 27 mm, 8,29 g, *ky*. 6, Afyon 4799

2) AE 26 mm, 8,11 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4368.3 = Va 3236. *Öy.*: AYT K CEBHPOC AΛEΞANΔPOC

3) AE 26 mm, 7,74 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.1 = London 1895,0508.58 = BMC Lydia 130

4) AE 26 mm, 7,18 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.4 = SNG Lewis II, 1375

5) AE 26 mm, 7,13 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.5 = SNG Cop. Lydia, 625 = Kraft, 1972: 31, no. 22c2

6) AE 26 mm, 6,45 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.9 = Viyana GR 32880. *Öy.*: Kmk:

7) AE 26 mm, 4,84 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.7 = München 23752 = SNG München Lydien, 679

8) AE 25 mm, 8,15 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4387.13 = H.I. coll. = GRPCL Thyateira, 432

9) AE 25 mm, 7,26 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.8 = ANS 1953.171.882. *Öy.*: Kmk:

10) AE 25 mm, 7,25 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.11 = SNG Leypold I, 1306

11) AE 25 mm, 7,24 g, *ky*. -, Savoca Auction 5, lot. 871

12) AE 25 mm, 7,10 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.2 = Bnf 1546

13) AE 25 mm, 6,80 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4368.2 = Berlin L 1906

14) AE 25 mm, 6,25 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.10 = Viyana GR 33982

15) AE 25 mm, 6,07 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4331.1 = SNG Cop. Lydia, 622

16) AE 25 mm, 5,89 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.3 = Berlin 1161/1898

17) AE 25 mm, 5,81 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.6 = SNG München Lydien, 678

18) AE 24 mm, 6,75 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4387.12 = Sardis 326

19) AE 24 mm, 6,08 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4368.1 = Bnf 1543

20) AE 23 mm, 7,24 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4368.4 = Savoca Blue Auction 5, lot. 871

Tip RİP206a

Öy.: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Athena sağ elinde *patera* tutmakta, sol elini kalkanına yaslamakta. Arkada mızrak.

1) AE 21 mm, 4,39 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4347.1 = Londra 1895.0508.59 = BMC Lydia 131

2) AE 21 mm, 3,85 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4347.5 = H.I. coll., es Demos Auction 1, lot. 268

3) AE 21 mm, 3,46 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4371.2 = Solidus Auction 19, lot. 475

4) AE 20 mm, 3,97 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4347.2 = Berlin Imhoof-Blumer 1900

5) AE 20 mm, 3,70 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4347.4 = D. Lowe

6) AE 20 mm, 3,35 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4371.1 = SNG Cop Lydia, 627

7) AE 20 mm, 3,17 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4371.3 = CGT coll.

8) AE 19/20 mm, 3,54 g, *ky*. 6 Gökyıldırım 714

9) AE 19 mm, 3,58 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4347.3 = Leu Numismatik Auction 3, lot. 574

Tip RİP207

Öy.: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Demeter ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde asasını sağ elinde buğday başaklarını tutmakta.

1) AE 19 mm, 3,76 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4374.1 = Londra 1885.1001.8 = BMC Lydia 133

2) AE 18 mm, 3,75 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4374.2 = Savoca Auction 27, lot. 351

Tip RİP208

Öy.: M AYP ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Artemis ayakta sağa doğru, sol eliyle yayını tutmakta, sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmakta, sağ altta koşan tazı.

1) AE 26 mm, 6,54 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4335.3 = GMGM Auction 271, lot. 597.

2) AE 25,5 mm, 6,89 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4335.2 = CNG Auction 399, lot. 401

3) AE 25 mm, 7,83 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4335.1 = Bnf 1541

Tip RİP208a

Öy.: AYT K CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN. Artemis ayakta sola doğru, sol elinde yay tutmakta sağ eliyle okdanlığından okunu çıkarmakta. Solda altta tazı.

1) AE 26 mm, 5,97 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4385.3 = CGT coll.

2) AE 25 mm, 9,16 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4385.1 = Londra 1895.0508.57 = BMC Lydia 127

3) AE 25 mm, 5,96 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4385.2 = MM Auction 15, lot. 885

4) AE 24 mm, 6,46 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4385.4 = Aquila Auction 1, lot. 604

Tip RİP209

Öy.: AYT K CEBHPOC ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 26 mm, 8,84 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4366.3 = CGT coll.

2) AE 26 mm, 7,97 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4366.4 = CGT coll.

3) AE 26 mm, 5,78 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4366.1 = Viyana GR 19645

4) AE 26 mm, 6,93 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4366.7 = Harvard 1961.74.61

5) AE 25 mm, 5,61 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI 4366.5 = Manisa 18844

6) AE 25 mm, 5,22 g, *ky.* 10, RPC Online Vol. VI, 4366.2 = SNG Turkey 10, 862

7) AE 25/24 mm, 5,62 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4366.6 = Gökyıldırım 715

8) AE 21 mm, 4,15 g, *ky.* 6, Berlin Imhoof-Blumer

9) AE 21 mm, 4,11 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4366.3 = Berlin Löbbecke

10) AE 21 mm, 3,41 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.1 = Bnf 1544

Tip RİP 209a

Öy.: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 20 mm, 3,87 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.5 = Viyana GR 32878

2) AE 20 mm, 3,85 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.8 = Roma DS111326

3) AE 20 mm, 3,79 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.11 = CGT coll.

4) AE 20 mm, 3,76 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.12 = CGT coll. *Öy.*: Kmk:

5) AE 20 mm, 3,48 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.6 = Freiburg 11943 *Öy.:* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC

6) AE 20 mm, 3,37 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.7 = Roma DS11327

7) AE 20 mm, 3,22 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.2 = Bnf 1544A

8) AE 19 mm, 3,51 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.4 = ANS 1944.100.49513 = Kraft, 1972: s. 44, 46b

9) AE 19 mm, 2,93 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4373.9 = CGT coll.

10) AE 19 mm, 3,99 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4366.10 = CGT coll.

11) AE 19 mm, 3,79 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4366.11 = CGT coll.

12) AE 19 mm, 3,55 g, *ky.* -, Naumann Auction 52, lot. 1320

Tip RİP210

Öy.: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Ödül tacı içerisinde iki adet palmiye dalı.

1) AE 21 mm, 3,34 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4370.1 = Münih 88 = SNG München Lydien, 672
2) AE 20 mm, 4,42 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4372.3 = H.I. coll.
3) AE 20 mm, 4,34 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4372.1 = Berlin Imhoof-Blumer Bernhard
4) AE 20 mm, 3,96 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4370.4 = Gitbud & Naumann Auction 18, lot. 438
5) AE 20 mm, 3,55 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VI, 4370.2 = Freiburg 11944
6) AE 20 mm, 3,26 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4372.2 = Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 421
7) AE 20 mm, 3,18 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. VI, 4370.8 = Grün Auction 75, lot. 295
8) AE 19 mm, 3,69 g, *k*y. 12, RPC Online Vol. VI, 4370.7 = CGT coll.
9) AE 19 mm, 3,62 g, *k*y. 12, RPC Online Vol. VI, 4370.5 = CGT coll.
10) AE 19 mm, 3,61 g, *ky.* 1, RPC Online Vol. VI, 4370.3 = Naumann Auction 37, lot. 504
11) AE 19 mm, 3,41 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VI, 4370.6. = CGT coll.
12) AE - mm, 4,54 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4370.9 = Bnf 1548 = Waddington 5374 = Hochard, 2020: 2572

Tip RİP211

Öy.: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Defne çelenkli Severus Alexander başı sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Amphora, içerisinde iki palmiye dalı.

1) AE 20 mm, 4,42 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4372.1 = Berlin Imhoof-Blumer
2) AE 20 mm, 4,34 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4372.3 = H.I. coll.
3) AE 20 mm, 3,26 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4372.2 = Aiello coll. = GRPCL Thyateira, 421

Tip RİP212

Öy.: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Pan sola doğru, sağ elinde *lagobolon*, sol elinde ise üzüm salkımı tutmakta.

1) AE 17 mm, 3,07 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4350.4 = Viyana GR 32249

2) AE 17 mm, 2,94 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4350.1 = Bnf 1547 = Waddington 5373
3) AE 17 mm, 2,70 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4350.5 = CGT coll. = Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 39, lot. 650
4) AE 17 mm, 2,11 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4350.3 = SNG München Lydien, 671
5) AE 16 mm, 2,60 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4350.6 = SNG Leypold I, 1308
6) AE 16 mm, 2,55 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4350.7 = CGT coll.
7) AE 16 mm, 2,23 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4350.8 = CGT coll.
8) AE 16 mm, 1,73 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4350.2 = B. Rauch

Tip RİP213

Öy.: AYT K CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC Severus Alexander başı, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Roma kurdu sağa, başını sola doğru eğmekte. Remus ve Romulus'u emzirmekte.

1) AE 28 mm, 7,58 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.4 = Bnf 1540B
2) AE 27 mm, 7,36 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.12 = Ashmolean
3) AE 26 mm, 7,70 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.1 = BMC Lydia 128
4) AE 26 mm, 7,66 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4384.3 = Viyana GR 28449. *Öy.*: AYT K CEB ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC
5) AE 26 mm, 7,42 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4384.1 = Londra 1838,0419,134 = BMC Lydia 129. *Öy.*: AYT K CEB ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC
6) AE 26 mm, 7,32 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.5 = Berlin C. R. Fox
7) AE 26 mm, 7,06 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4384.2 = SNG Cop Lydia, 624. *Öy.*: AYT K CEB ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC
8) AE 26 mm, 6,43 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.6 = Berlin Imhoof-Bernhard
9) AE 25,6 mm, 6,29 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.19 = Agora Auction 76, lot. 196 *Öy.*: AYT K MA CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC
10) AE 25,6 mm, 6,29 g, *ky*. -, Aquila Auction 2, lot. 544
11) AE 25 mm, 8,77 g, *ky*. 6, Gökyıldırım 716
12) AE 25 mm, 8,04 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.15 = CNG Auction 90, lot. 1013
13) AE 25 mm, 7,68 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.18 = Londra 1994.0915.133
14) AE 25 mm, 7,25 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4391.17 = Weber 6935 = Kraft, 1972: s. 31, no. 22c.3
15) AE 25 mm, 7,05 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.3 = Bnf 1540A
16) AE 25 mm, 6,99 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.13 = Boston 64.550
17) AE 25 mm, 6,74 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.7 = Berlin Löbbecke
18) AE 25 mm, 6,65 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.8 = Münih 91a
19) AE 25 mm, 6,64 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4391.9 = Münih. 92b = SNG München Lydien, 676

20) AE 25 mm, 6,48 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4391.2 = Bnf 1540
21) AE 25 mm, 5,71 g, *ky.* -, CNG Auction 126, lot. 212
22) AE 25 mm, 5,52 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4391.10 = Münih No. 93 = SNG München Lydien, 677. *Öy.*: AYT K MA CE ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC
23) AE 25 mm, 5,41 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4391.11 = ANS 1944.100.49512
24) AE 24 mm, 7,13 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4391.16 = SNG Leypold I, 1309
25) AE 24 mm, 7,00 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VI, 4391.14 = Freiburg 11945
26) AE 24 mm, 5,91 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4391.8 = Münih 92 = SNG München Lydien, 675

Iulia Mamaea

Magistratus: L. Marcus Pollianus

Tip RİP214

Öy.: IOYΛIA MAMAIA Iulia Mamaea büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Λ ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 29 mm, 13,41 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4365.3 = Roma DS 111330
2) AE 29 mm, 12,47 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4365.2 = Bnf 1549
3) AE 29 mm, 11,17 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4365.1 = Londra 1839.1224.402 = BMC Lydia 134

Tip RİP215

Öy.: IOYΛIA MAMAIA Iulia Mamaea büstü, sağa.

Ay.: CTP Λ ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Herakles ayakta, vücudu cepheden, başı sola, sağ elinde aslan postunu, sol elinde sopasını tutmakta.

1) AE 32 mm, 11,18 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4380.3 = NLM Auction 112, lot. 746
2) AE 28 mm, 14,16 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4380.1 = Bnf 1550 = Kraft 1972: s. 32, no 29b
3) AE 28 mm, 11,70 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4380.2 = GMGM Auction 17, lot. 1781

Tip RİP216

Öy.: IOYΛIA MAMAIA Iulia Mammea büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Lykos Nehir Tanrısı uzanmakta, sol kolunu içinden su akan urneye dayamakta, sağ elinde saz tutmakta.

1) AE 22 mm, 6,41 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4364.2 = SNG München Lydien, 681
2) AE 22 mm, 4,67 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4364.1 = Londra 1850,1128.101 = BMC Lydia 135 = Kraft, 1972: 27b
3) AE 22 mm, 5,30 g. *ky*. 6, Efes 4.75.87
4) AE 21 mm, 5,34 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4364.5 = Pecunem (Gitbud & Naumann) Auction 42, lot. 511
5) AE 21 mm, 4,68 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4364.4 = CGT coll. ex Savoca Auction 4 lot. 829
6) AE 21 mm, 4,50 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4364.3 = Viyana GR 34649
7) AE 19 mm, 4,65 g, *ky*. -, Savoca Auction 4, lot. 829
AE 21 mm, 4,10 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4364.9 = CGT coll.

Tip RİP217

Öy.: IOYΛIA MAMAIA Iulia Mamaea başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Kanatları açık kartal, kemik üzerinde durmakta, başı sola.

1) AE 24 mm, 5,80 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.3 = Berlin 456/1896
2) AE 23 mm, 5,29 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.11 = CGT coll. ex Gert Boersema
3) AE 22 mm, 5,59 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.13 = CGT coll.
4) AE 22 mm, 5,09 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.12 = CGT coll. = Naville Auction 15, lot. 268
5) AE 22 mm, 4,52 g, *ky*. 6, Manisa 15048
6) AE 22 mm, 4,46 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.1 = Londra 1895.0606.65 = BMC Lydia 136
7) AE 21,5 mm, 6,33 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VI, 4363.10 = Kölner Auction 7, lot. 105
8) AE 21 mm, 5,09 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.2 = Bnf 1817 = Waddington 6390 = Kraft, 1972: s. 31, 27bb
9) AE 21 mm, 5,01 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4364.4 = Berlin Löbbecke 1906.
Öy.: Kmk:
10) AE 21 mm, 4,56 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.2 = SNG München Lydien, 681
11) AE 21 mm, 4,56 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.6 = Viyana GR 33390
12) AE 21 mm, 4,56 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.8 = CNG Auction 238, lot. 234
13) AE 21 mm, 4,52 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.7 = SNG Leypold I, 1311
14) AE 21 mm, 4,10 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4363.9 = CGT coll.
15) AE 21 mm, 3,96 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4364.5 = ANS 1970.142.545

16) AE - mm, 6,33 g, *ky.* -, Kölner Auction 6, lot. 181
17) AE - mm, 5,29 g, *ky.* -, Rauch Auction 87, lot. 669

Maximinus (MS 235-238)

Magistratus: Marcus Aurelius Phaeinos

Tip RİP218

Öy.: ΑΥΤ Κ Γ ΙΟΥ ΟΥΗΡ ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC CEB Maximinus başı, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTP Μ ΑΥΡ ΦΑΕΙΝΟΥ Β ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda ayakta Apollon *Tyrimnaios*, sol elinde çifte balta, sağ elinde dal tutmakta. Sağda Maximinus ve Maximus ayakta, sola. Aralarında sunak.

1) AE 46 mm, 50,54 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4404.1 = Londra 1898.0601.3 = BMC Lydia 137
2) AE 45 mm, 48,64 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4404.3 = Budapeşte 34.929
3) AE 44 mm, 43,10 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4404.4 = Leu Numismatik Auction 4, lot. 509
4) AE 43 mm, 41,05 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4404.2 = SNG Hunterian I, 1373 = Hunterian II, 471, 20

Tip RİP219

Öy.: ΑΥΤ Κ Γ Ι ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC Maximinus başı, sağa.

Ay.: CTP ΦΑΕΙΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Artemis ayakta, sağa doğru, sol eliyle okdanlığından okunu çıkartmakta, sağ elinde yayını tutmakta. Sağ altta tazı.

1) AE 27 mm, 7,09 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 30277.1 = Leeds- UL: 824

Tip RİP220

Öy.: ΑΥΤ Κ Γ ΙΟΥ ΟΥΗΡ ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC CEB Maximinus başı, sağa.

Ay.: ΕΠΙ CTPATH ΦΑΕΙΝΟΥ Β ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Ata binen *khylamis*'li Işın taçlı Apollon *Tyrimnaios,* sağa, omzuna dayalı çifte baltayı tutmakta.

1) AE 37 mm, 21,08 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4405.1 = Bennett 229 = CNG Auction 53, lot 1098 = Auctiones GmbH e 49, 26 June 2016, lot. 44

Tip RİP221

Öy.: AYT K Γ IOY OYHP MAΞIMEINOC Maximinus başı, sağa.

Ay.: CTP ΦAEINOY B ΘYATEIPHNΩN Aphrodite ayakta sola, sol kolunu uzun *cippus*'un üzerine koymakta ve elma tutmakta.

1) AE 27 mm, 7,12 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4407.2 = Winterthur 3975

2) AE 25 mm, 6,90 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4407.3 = Harvard 1997.260.388

3) AE 25 mm, 5,92 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4407.1 = SNG Cop. Lydia, 631

Tip RİP222

Öy.: AYT K Γ I OYH MAΞIMEINOC Maximinus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Hekate-Selene ayakta, vücudu cepheden başı sola, omzunda hilal, pelerini başının üzerinde daire şeklinde uçuşmakta, her iki elinde meşale tutmakta.

1) AE 28 mm, 8,07 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4401.9 = Münster 1239

2) AE 27 mm, 7,54 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4401.6 = Ödemiş 8254 = SNG Turkey 7 429

3) AE 27 mm, 7,12 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4401.1 = Berlin 28778

4) AE 26,1 mm, 6,38 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4401.10 = Auktionshaus Christoph Gartner GmbH & Co KG Auction 32, lot. 34277

5) AE 26 mm, 6,55 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4401.2 = Berlin Imhoof-Blumer 1900

6) AE 26 mm, 5,55 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4401.3 = SNG Fitzwilliam,4894

7) AE 25 mm, 6,54 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4401.4 = SNG München Lydien, 682. *Öy.*: Kmk:

8) AE 25 mm, 6,49 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. VI, 4401.7 = Rome DS11328

9) AE 25 mm, 5,61 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4401.5 = Viyana GR 19647

10) AE 23 mm, 7,33 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4401.8 = CGT coll. ex VCoins Wayne Phillips = MMD Auction 15, lot. 886

Maximus (Caesar)

Magistratus: Marcus Aurelius Phaeinos

Tip RİP223

Öy.: Γ I OYH MAΞIMOC K Maximus başı, sağa.

Ay.: CTP ΦAEINOY ΘYATEIPHNΩN Demeter ayakta, başı sola, sağ elinde buğday başağı, sol elinde asa tutmakta.

1) AE 30 mm, 10,96 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 4406.1 = Bnf 1554 = Waddington 5377

Tip RİP224

Öy.: Γ I OYH MAΞIMOC K Maximus başı, sağa.

Ay.: CTP ΦAEINOY ΘYATEIPHNΩN *Kalathos*'lu Tykhe ayakta, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 30 mm, 16,37 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. VI, 11047.1 = Düsseldorf: Ls4252.29.12
2) AE 30 mm, 12,50 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VI, 110476.1 = Savoca = GRPCL Thyateira, 456. *Ay.*: ΘYATEIPHNΩN

Tip RİP225

Öy.: MAΞIMOC K Maximus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN *Kalathos'lu* Tykhe ayakta, başı sola, sol elinde *cornucopia*, sağ elinde dümen tutmakta.

1) AE 18 mm, 3,10 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4403.1 = SNG München Lydien, 683
2) AE 17 mm, 2,34 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VI, 4403.2 = Ashmolean. *Ay.*: ΘYATEIPHNΩN

Tip RİP226

Öy.: MAΞIMOC K Maximus başı, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Athena tahtta oturmakta sola, sağ elinde Nike, sol elinde mızrak tutmakta.

1) AE 19 mm, 3,36 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VI, 4402.1 = Bnf 1553 = Waddington 5376

III. Gordianus (MS 238-244)

Tip RİP227

Öy.: AYT K M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC Defne çelenkli Gordianus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Artemis ayakta, sağa doğru, sol eliyle okdanlığından okunu çıkartmakta, sağ elinde yayını tutmakta. Sağ altta tazı.

1) AE 27 mm, 8,60 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.2 = SNG Cop. Lydia, 634

2) AE 27 mm, 7,70 g, *ky*. -, Obolos Auction 25, lot. 516

3) AE 26,2 mm, 6,58 g, *ky*. 7, RPC Online Vol. VII.1, 194.11 = Winterthur 3976

4) AE 26 mm, 7,92 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.7 = Yale 2004.6.301

5) AE 26 mm, 7,82 g, *ky*. 7, RPC Online Vol. VII.1, 194.6 = Falghera 2141

6) AE 26 mm, 6,57 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.3 = Ashmolean

7) AE 25 mm, 8,21 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.4 = Berlin

8) AE 25 mm, 7,39 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.5 = Londra 1853.0512.199 = BMC Lydia 155

9) AE 25 mm, 7,18 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VII.1, 194.13 = GMGM Auction 200, lot. 2198

10) AE 25 mm, 6,93 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.10 = SNG Leypold I, 1314

11) AE 25 mm, 6,58 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.8 = Hunterian 22 = SNG Hunterian I, 1374

12) AE 25 mm, 6,24 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.12 = Bnf 1556 = Waddington 5379

13) AE 25 mm, 5,66 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 190.1 = SNG München Lydien, 684

14) AE 24 mm, 6,85 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.14 = C. Rhodes coll

15) AE 24 mm, 6,54 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 194.1 = Viyana GR 32016

Tip RİP228

Öy.: AYT K M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC Defne çelenkli Gordianus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Hekate-Selene ayakta, vücudu cepheden, başı sola. İki elinde meşale tutmaktadır.

1) AE 27,5 mm, 6,80 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.13 = Afyon 5347

2) AE 26,5 mm, -g, *ky.* -, RPC Online Vol. VII.1, 189.11 = J. Hirsch Auction 21, lot. 3400

3) AE 26,2 mm, 9,90 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VII.1, 189.1 = Londra 1895, 0508, 61

4) AE 26 mm, 8,48 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.14 = C. Rhodes coll.

5) AE 26 mm, 8,28 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.3 = Righetti coll.

6) AE 26 mm, 7,00 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.5 = SNG Leypold I 1312

7) AE 25,9 mm, 6,48 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.8 = Zurich : 903/16

8) AE 25,5 mm, 5,62 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.10 = Viyana GR 33983

9) AE 25,3 mm, 8,67 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VII.1, 189.2 = ANS 1944.100.49514

10) AE 25,3 mm, 6,77 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.6 = SNG München Lydien 685

11) AE 25 mm, 7,66 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.4 = Bnf Delepierre 1966.543

12) AE 25 mm, 6,60 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.7 = Berlin Imhoof-Blumer

13) AE 24 mm, 6, 14 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.9 = Bnf 1555

14) AE -mm, 6,11 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 189.12 = Righetti coll.

Thyateira- Smyrna

Tip RİP228a

Öy.: AYT K M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC Defne çelenkli Gordianus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤ K CMYP OMONOIA Hekate-Selene ayakta, vücudu cepheden, başı sola. Omzunda hilal. İki elinde meşale tutmaktadır.

1) AE 26 mm, 7,52 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 193.4 = Amsterdam 6692. *Öy.*: Kmk:

2) AE 26 mm, 9,90 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 193.7 = Yale 2004.6.303

3) AE 26 mm, 7,63 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 193.2 = Berlin Wellenheim

4) AE 26 mm, 7,22 RPC Online Vol. VII.1. 193.5 = Yale 2004.6.302

5) AE 25,7 mm, 7,48 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 193.1 = Viyana GR 19649

6) AE 25 mm, 8,11 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 193.8 = H.I. coll.

7) AE - mm, 7,27 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VII.1, 193.6 = Ashmolean Milne

Thyateira- Smyrna

Magistratus: Titus Fabius Alfenus Apollinarios

Tip RİP229

Öy.: AYT K M ANT ΓOPΔIANOC Defne çelenkli Gordianus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ Τ ΦΑ ΑΛΦ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CMYPN OMONOIA Solda Kent Tykhe'sinin büstü, sağa. Sağda Amazon Smyrna büstü, sola.

1) AE 49 mm, 55,89 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VII.1, 191.1 = Bnf 1557

2) AE 49 mm, 52,67 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VII.1, 191.2 = CNG Triton XX 10 Auction, lot. 457

Thyateira- Smyrna

Tip RİP230

Öy.: AYT K M ANT ΓOPΔIANOC Defne çelenkli Gordianus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ Τ ΦΑ ΑΛΦ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Κ CMYPN OMON Solda Kent Tykhe'si ayakta, sağa. Sağda Amazon Smyrna ayakta sola, tokalaşmakta.

1) AE 38 mm, 21,52 g, *ky*. 7, RPC Online Vol. VII.1, 192.1.1 = Londra 1979.0101.2068 = SNG v Aulock Lydien, 8279

2) AE 37 mm, 19,74 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 192.1.2 = SNG Fitzwilliam, 4895

3) AE 36 mm, 18,96 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VII.1, 192.2.3 = CNG Auction 288 lot. 323. *Ay*.: OMON K CMY ΘYATEIPHNΩN

4) AE - mm, 15,89 g, *ky*. -, GMGM Auction 270 lot. 2280

Thyateira- Smyrna

Tip RİP231

Öy.: AYT K M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC Defne çelenkli Gordianus büstü, sağa.

Ay.: ΘYAT K CMYP OMONOIA Athena ayakta vücudu cepheden, başı sola sağ elinde makara (?), sol elinde kalkan ve mızrak tutmakta.

1) AE 26 mm, 7,45 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 195.3 = Paris 2749

2) AE 25,7 mm, 6,32 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 195.5 = Viyana GR 19648

3) AE 25 mm, 6,66 g, *ky.* 7, RPC Online Vol. VII.1, 195.8 = C. Rhodes coll.

4) AE 25 mm, 6,52 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 195.7 = C. Rhodes coll.

5) AE 25 mm, 6,46 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 195.1 = Londra 1897.0104.552

6) AE 25 mm, 6,18 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 195.2 = Londra 1859.1219.213 = BMC Lydia 154

7) AE 24 mm, 8,64 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VII.1, 195.4 = coll. V.

8) AE 24 mm, 7,65 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VII.1, 195.6 = Naumann Auction 49, lot. 453

I. Philippus (MS 235-238)

Magistratus: Aurelius Nikomedes

Tip RİP232

Öy.: AYT K M IOYΛ ΦIΛIΠΠOC Defne çelenkli, I. Philippus büstü, sağa.

Ay.: EΠ CTP [ ] NIKOMHΔOYC ΘYATEIPHNΩN Tykhe ayakta, vücudu cepheden, başı sağa, sol elinde Apollon *Tyrimnaios*'un kült heykelini tutmakta. *Khiton*'u rüzgarda uçuşmakta.

1) AE 35 mm, 22,56 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VIII, ID 20173.1 = GMGM Auction 108, lot. 1498

Magistratus: A. O. Arkhimedes

Tip RİP233

Öy.: AYT K MAP IOY ΦIΛIΠΠOC Defne çelenkli, I. Philippus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ C A O ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC, ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ Çelenkli içerisinde.

1) AE 40 mm, 27,88 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VIII, ID 21881.1 = Viyana GR 33452

Thyateira- Smyrna

Tip RİP234

Öy.: ΑΥΤ Κ Μ ΙΟΥΛ ΦΙΛΙΠΠΟC Defne çelenkli, I. Philippus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ Κ CΜΥΡΝΑΙΩΝ C A O ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC Ayakta duran iki Nemesis'in arasında Apollon *Tyrimnaios* sağ elinde omzuna dayalı olan çifte balta sol elinde dal tutmakta. Nemesis ise dizgin tutmakta. Sağ altta tekerlek.

1) AE 45 mm, 45,27 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VIII, ID 20183.1 = Leu Numismatik Auction 10, lot. 320

2) AE 44 mm, 45,32 g, *ky.* -, RPC Online Vol. VIII, ID 20183.2 = SNG v Auclock Lydien, 3238

Tip RİP235

Öy.: ΑΥΤ Κ Μ ΙΟΥΛ ΦΙΛΙΠΠΟC Defne çelenkli, I. Philippus büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Athena ayakta sola, sağ elinde *patera*, sol elini yere dayalı kalkana dayamakta. Arkada mızrak.

1) AE 23 mm, 6,05 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII.1, = CGT coll. = M&M GmbH 15, 21 lot. 888.

II. Philippus (Caesar)

Magistratus: A. O. Arkhimedes

Tip RİP236

Öy.: Α Κ ΜΑΡ ΙΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟC Defne çelenkli, II. Philippus büstü, sağa.

Ay.: C ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Solda Apollon ayakta, sağa, sol kolunu uzun *cippus* üzerine koymakta ve yılan tutmakta. *Bukranion*'a basmakta. Sağda Tykhe ayakta, sola, sol elinde asa, sağ elinde ise *patera t*utmakta.

1) AE 37 mm, 21,22 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20174.2 = Berlin 18274453/ Imhoof-Blumer = Kraft, 1972: s. 6, no. 39b

2) AE 35 mm, 22,61 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20174.1 = Bnf 1558

Thyateira- Smyrna

Tip RİP237

Öy.: A K MAP IOY ΦIΛIΠΠOC Defne çelenkli, II. Philippus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN OMONOIA K CMYPNAIΩN C A O APXIMHΔOYC Solda Amazon Smyrna ayakta, sağa, sol elinde omzuna dayalı olan çifte baltayı tutmakta, altta, sol ayağının yanında pruva. Sağda kent Tykhe'si ayakta, sola, sağ elinde asa tutmakta, ikisi tokalaşmakta.

1) AE 34 mm, 21,77 g, ky. 6 , RPC Online Vol. VIII, ID 20184.1 = Bnf 1559

Tip RİP238

Öy.: M IOYΛ ΦIΛIΠΠOC Defne çelenkli, II. Philippus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Korinth miğferli Athena ayakta, sola, sağ elinde *patera* tutmakta, sol elini kalkanına dayamakta. Arkasında mızrak.

1) AE 25 mm, 6,53 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20178.5 = CGT coll.

2) AE 24 mm, 6,57 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20178.3 = SNG München Lydien, 687 = Kraft, 1972: s. 37, no. 59b

3) AE 24 mm, 6,30 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20178.4 = SNG Leypold I, 1313

4) AE 23,4 mm, 6,22 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20179.3 = Münster M 1240

5) AE 23,1 mm, 6,68 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20179.2 = Viyana GR 34919

6) AE 23 mm, 7,57 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20178.2 = SNG Hunterian I, 1375

7) AE 22 mm, 5,68 g, *ky*. 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20179.1 = Berlin 18274454, 1882/370

8) AE - mm, 5,95 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20178.1 = Bnf 1560 = Waddington 5380

Tip RİP239

Öy.: M IOYΛ ΦIΛIΠΠOC Defne çelenkli, II. Philippus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Tahtta oturan Korinth miğferli Athena sola, sol elini kalkanına dayamakta. Sağ elinde Nike tutmakta. Arkasında mızrak.

1) AE 23,5 mm, 5,96 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20177.2 = Ashmolean Milne

2) AE 22,9 mm, 5,21 g, *ky.* 5, RPC Online Vol. VIII, ID 20177.3 = Bern: N /82.1104

3) AE 22,8 mm, 4,99 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, ID 20177.1 = London 1975.0411.140

Marcia Otacilia Severa (MS 244-249)

Magistratus: Aurelius Nikomedes

Tip RİP240

Öy.: M ΩTAK CEBHPA CE Diademli Otacilla Severa büstü, sağa.

Ay.: EΠ CTPA AYP NIKOMHΔOYC ΘYATEIPHNΩN Herakles ayakta cepheden, başı sola, sol elinde aslan postunu tutmakta, sağ elini sopasına yaslayıp dinlenmekte.

1) AE 30 mm, 13,72 g, *ky.* 6, RPC Online Vol. VIII, ID 48203 = CGT coll. = Saint Paul Auction 13, lot. 491

Magistratus: A. O. Arkhimedes

Tip RİP241

Öy.: M ΩTAKIA CEBHPA CE Diademli Otacilla Severa büstü, sağa.

Ay.: EΠI C A O APXIMHΔOYC ΘYATEIPHNΩN Apollon ayakta, sağa sol elini uzun *cippus* üzerine koymakta, yılan tutmakta ve *bukranion*'a basmakta.

1) AE 31,3 mm, 11,45 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20175.1 = London 1852.0902.130 = BMC Lydia 140

2) AE 29,9 mm, 8, 97 g, *ky.* 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20175.2 = SNG München Lydien, 686

3) AE 28 mm, 14,49 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20175.3 = Naumann Auction 52, lot. 1322

Thyateira- Smyrna

Tip RİP242

Öy.: ΜΑΡ ΩΤΑΚ CEYHPA CE Otacilla Severa büstü, sağa.

Ay.: ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΝ ΟΜΟΝΟΙΑ Κ CΜΥΡΝΑΙΩΝ C ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC Solda Amazon Smyrna ayakta, sağa, sol elinde omzuna dayalı olan çifte baltayı tutmakta, altta sol ayağının yanında pruva. Sağda Kent Tykhe'si ayakta, sola, sağ elinde asa tutmakta, ikisi tokalaşmakta.

1) AE 32 mm, 11,06 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20185.5 = SNG Tübingen Lydien, 3860 = Franke – Nollé, 1997: 2359
2) AE 31,6 mm, 14,49 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20185.2 = SNG München Lydien, 692
3) AE 31 mm, - g, *ky*. -, RPC Online Vol. VIII, ID 20185.3 = Gotha = Franke – Nollé, 1997: 2360
4) AE 30,3 mm, 11,59 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20185.4 = Münster AM1164
5) AE 30 mm, 13,40 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20185.6 = SNG Leypold I, 1315
6) AE 30 mm, 12,04 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20185.1 = Londra BNK,G. 1178 = BMC Lydia 156 = Franke – Nollé, 1997: 2361
7) AE 30 mm, 11,79 g, *ky*. -, RPC Online Vol. VIII, ID 20185.8 = Helios Auction 5, lot. 876 = NLM Auction 92, lot. 1041 = SKA Bern Auction lot. 416 = Auctiones AG
8) AE 28 mm, 13,12 g, *ky*. 12, RPC Online Vol. VIII, ID 20185.7 = Falghera 2291 = M&M AG Auction 325, lot. 48 = Franke – Nollé, 1997: 2362 = M&M Auction 41, lot. 440 = Franke – Nollé, 1997: 2363
9) AE 29 mm, 11,79 g, *ky*. -, Harlan BBS Auction 216, lot. 525

Valerianus (MS 253- 260)

Magistratus: Oktabios Artemidoros

Tip RİP243

Öy.: ΑΥΤ Κ Π ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC Valerianus büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ C ΟΚΤ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ, ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ ΑΔΡΙΑΝΑ ΟΛΥΜΠΙΑ Masa üzerinde iki ödül tacı içerisinde iki palmiye dalı. Altta amphora.

1) AE 40 mm, 21,81 g, *ky*. -, Pecunem Auction 29, lot. 432

2) AE 39 mm, 29,16 g, *ky*. 7, Leu Numismatik Auction 6, lot. 555

3) AE 39 mm 19,92 g, *ky*. 5, SNG München Lydien, 688

4) AE 37 mm, 17,93 g, *ky*. 5, Bnf 1561 = Hochard, 2020: 2624a

II.Valerianus (Caesar) (MS 256- 258)

Tip RİP244

Öy.: K OYAΛEPIANOC Valerianus büstü, sağa.

Ay.: ΘYATEIPHNΩN Apollon *Tyrimnaios* ayakta, vücudu cepheden, başı sola. Sağ elinde çifte balta, sol elinde ise defne dalı tutmakta.

1) AE 18 mm, 3,00 g, *ky*. 6, SNG Turkey 5, 493

2) AE 18 mm, 2,81 g, *ky*. 6, Ashmolean

3) AE 17,6 mm, 3,21 g, *ky*. -, Winterthur 3977

4) AE 17,5 mm, 2,32 g, *ky*. 6, CNG Auction 442, lot. 703

5) AE 17 mm, 2,34 g, *ky*. -, Pecunem Auction 34, lot. 708

6) AE 16 mm, 3,29 g, *ky*. 6, SNG Turkey 10, 865

Gallienus (MS 253- 268)

Magistratus: Oktabios Artemidoros

Tip RİP245

Öy.: AYT K Π ΛIK ΓAΛΛIHNOC Gallienus büstü, sağa.

Ay.: EΠ OKTA APTEMIΔΩPOY ΘYATEIPHNΩN Solda Artemis *Ephesia* ayakta cepheden. Sağda Apollon ayakta, vücudu cepheden, başı, sola, defne dalı ve çifte balta tutmakta.

1) AE 36 mm, - g, *ky*. -, GHN Auction 306, lot. 2296

2) AE 35 mm, 15,97 g, *ky*. 6 , CNG Auction 442, lot. 702

3) AE 32 mm, 19,92 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 632

4) AE 32 mm, 18,15 g, *ky*. 6, Bnf 1562 = Hochard, 2020: 2625a

5) AE 32 mm, 16,18 g, *ky*. 6, BMC Lydia 141

Salonina (MS 254-268)

Magistratus: Oktabios Artemidoros

Tip RİP 246

Öy.: KOP CAΛΩNEINA CEB Salonina büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ C OKT ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Apollon ayakta, sağa, sol elini uzun *cippus* üzerine koymakta, yılan tutmakta ve *bukranion*'a basmakta.

1) AE 30 mm, 10,03 g, *ky*. 6, Berlin Bernhard-Imhoof

2) AE 30 mm, - g, *ky*. -, BMC Lydia 143

3) AE 27 mm, 10,24 g, *ky*. -, SNG München Lydien, 689

4) AE 27 mm, 10,07 g, *ky*. 6, Pecunem Auction 43, lot. 724

5) AE 27 mm, 8,53 g, *ky*. -, SNG Cop. Lydia, 633

6) AE 27 mm, 8,22 g, *ky*. 6, CNG Auction 405, lot. 326

7) AE 27 mm, 7,88 g, *ky*. -, GMGM Auction 271, lot. 598

8) AE 26 mm, 10,13 g, *ky*. -, Naumann Auction 50, lot. 348

9) AE 28 mm, 9,34 g, *ky*. 6, Bnf 1563 = Hochard, 2020: 2626c

10) AE 27 mm, 7,95 g, *ky*. 6, Bnf 1565 = Hochard, 2020: 2626b

Tip RİP247

Öy.: KOP CAΛΩNEINA CEB Salonina büstü, sağa.

Ay.: ΕΠΙ C OKT ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Demeter ayakta, sağ elinde meşale, sol elinde buğday başağı tutmakta.

1) AE 30 mm, 9,64 g, *ky*. -, BMC Lydia 142

2) AE 29 mm, 7,61 g, *ky*. 6, Berlin 847/1877

3) AE 28 mm, 8,24 g, *ky*. -, Naumann Auction 52, lot. 1323

4) AE 26 mm, 8.00 g, *ky*. -, Bnf 1564 = Hochard, 2020: 2627a

6.2.3. *Cistophorus*

Tip C01

Öy.: HADRIANVS - AVGVSTVS P P Hadrianus büstü, sağa.

Ay.: COS III Apollon *Tyrimnaios* ayakta, başı, sola, sağ elinde çifte balta tutmakta.

1) AR 27 mm, 10,55 g, *ky.* 6, Berlin 1907/225

SONUÇ

Thyateira, Lydia'nın kuzeyinde, Mysia'nın güneyinde adeta iki bölgenin sınırında Lykos Vadisi'nde geniş bir ova üzerinde ve antik kaynaklara göre Hellenistik Dönem'de kurulmuş bir Makedon kolonisidir. Fakat yerleşimin tarihi arkeolojik buluntular ışığında Prehistorik Dönem'lere kadar geriye gitmektedir. Antik edebî metinlerde kentin I. Seleukos Nikator tarafından kurulduğu aktarılmaktadır. Kentte, Seleukosların varlığı yazıtlar ve sikke serileriyle de desteklenmektedir. Fakat yazıtlar MÖ 4. yüzyılın sonundan itibaren kentte Makedonların var olduğunu göstermektedir. Hellenistik Dönem'de küçük bir yerleşim olarak bilinen Thyateira, sivil organizasyonunu ise MÖ 2. yüzyılda gerçekleştirdiği yazıtlar ve sikkeler ışığında anlaşılmaktadır.

İki bölgenin sınırında önemli bir yol ağının üzerinde kurulmuş olan Thyateira, Mysia ile Lydia arasındaki iletişimi sağlamasının yanı sıra bu yol ağları sayesinde ticaret ağını genişletme imkânını da bulmuştur. Dolayısıyla Seleukoslar'ın bu yerleşimi koloni hâline getirmeleri bir tesadüften öte sistemli bir kent kurma politikasının örneğini oluşturmaktadır. Kentin sahip olduğu bu stratejik konum aynı zamanda Thyateira'nın zaman içerisinde gelişmesine ve büyümesine etki eden en önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır. Ayrıca bu durum Hellenistik krallıkların teritoryum savaşlarının odağında yer almasına da sebebiyet vermiştir. Çünkü Thyateira iki önemli krallığın, Attaloslar'ın ve Seleukoslar'ın yönetim merkezlerine yakın, tampon bir kent konumundadır. Dolayısıyla Thyateira, Attaloslar ile Seleukoslar arasında Hellenistik Dönem'de yönetimsel açıdan birkaç kez el değiştirmiştir. Bunun nedeni de şüphesiz Hellenistik krallıkların arka planında yatan güç, iktidar ve topraklarını genişletme arzusudur. Fakat daha da önemlisi topraklarını koruma ve güvenliği sağlama isteğidir.

Hellenistik Dönem'de sikke darpları sadece beş seriden oluşmaktadır. Dolayısıyla sikke serilerinin yoğun olmadığı ve aynı zamanda sikke emisyon hacminin de geniş olmadığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla bu durum kentin ekonomisini ve bölge içerisindeki durumunu da bir anlamda gözler önüne sermektedir. Kentin Attaloslar ile Seleukoslar arasındaki mücadelelerin gölgesinde yer alması ve iki krallık arasında değişen yönetimsel durumunun etkileri sikke serilerine de yansımıştır. Dolayısıyla bazı sikke serileri Seleukoslar zamanına bazıları ise Attaloslar zamanına tarihlendirilmektedir. Tipolojik ayrımlar ve monogramlar bu ayrımda esas alınmaktadır. Genel olarak monogramlar dikkate alındığında bu serilerin yoğun olarak Attaloslar Dönemi'nde darp edildiği düşünülmektedir. Fakat Attaloslar'a tarihlendirilen bir serinin tipoloji ve monogramlar dikkate alındığında belki de ilk olarak Seleukoslar zamanında basılmış olabileceği ihtimaller dahilinde düşünülebilir (**H02.a**). Kentte bu dönemde darp edilen tek gümüş seri ise Aristonikos zamanında darp edilen *kistophoros*'lardır.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentin en parlak döneminin MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirilen bir zaman diliminde olduğu epigrafik belgelerden ve sikke serilerinden anlaşılmaktadır. Kentin geliştiğini siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan gösteren birçok durum bulunmaktadır. Bu siyasi oluşumlardan biri Hadrianus Dönemi'nde kurulan *Panhellenion*'a üye olmasıdır. MS 3. yüzyılda ise Caracalla tarafından kentin *conventus* hâline getirilmesi kentin prestijini olumlu yönde etkileyen diğer etkenlerden biridir. Thyateira'nın Kuzey Lydia'daki birçok kenti kapsayan bir *conventus*'un merkezi olma nedeni bu kentlerin odağında bulunmasından ve önemli bir yol ağının üzerinde kurulmuş olmasından ileri gelmektedir. Ayrıca MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlenen çok sayıda yazıtın kentin kurumlarına, mimari yapılarına ve siyasi organizasyonuna dair bilgiler içermektedir. Bu bağlamda kentin bu dönemde geliştiğini ve büyüdüğünü söylemek mümkündür.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentin yerel ekonomisine katkı sağlayan birçok unsur yer almaktadır. Thyateira'da düzenlenen *Tyrimneia* ve *Asklepieia* gibi yerel *agon*'ların yanı sıra *Augousteia* adı verilen *panhellenik* bir *agon* bunlar arasında gelmektedir. Bunun dışında yazıtlar, kentteki loncaların Thyateira'nın ekonomisini

nasıl etkilediği konusunda herhangi bir bilgi vermemektedir. Fakat kentin ekonomisine nasıl yön verdikleri kentteki çok sayıda farklı loncadan anlaşılmaktadır. Ayrıca Thyateira'nın hem bölge içerisinde hem de kent içerisinde loncalar bağlamında ekonomik ve sosyal açıdan aktif olduğunu göstermektedir. Özellikle kentte tekstil üzerine olan loncaların ağırlıkta olduğu gözlemlenmektedir. Sikke serilerinde ise Demeter, Lykos Nehir Tanrısı ve boğa betimlerini kentin tarımsal verimliliğine bir atıf olarak değerlendirilebilir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira'da sikke darbı Claudius ile başlamaktadır. Gallienus'a kadar devam etmektedir. Fakat kentte düzenli bir sikke darbı bulunmamaktadır. Özellikle İmparator Portreli serilerde bazı imparatorların sikkeleri kent darplarında görülmemektedir. Genel itibarıyla bu çalışma kapsamında Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen, İmparator Portresiz olan sikke serilerinde 82 tip, İmparator Portreli serilerde ise 247 tip tespit edilmiştir.

Iulius-Claudius Hanedanı zamanında kentte küçük birimlerde sikke darbının olduğu ve sikke tiplerinin ise az olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum sadece Thyateira'da değil bölge genelindeki kentlerde de takip edilmektedir. MS 2. yüzyılda özellikle Traianus Dönemi'yle birimlerin yükseldiğini ve sikke tiplerindeki çeşitliliğin de arttığı anlaşılmaktadır. Bu durum Marcus Aurelius ve Commodus zamanında da devam etmiştir. MS 3. yüzyılda özellikle Septimius Severus, Caracalla, III. Gordianus ve I. Philippus'un sikkelerine ait bazı serilerde de birimlerin yüksek olduğu gözlemlenmektedir. MS 3. yüzyılda sikke tipleri ise genel anlamıyla MS 2. yüzyıldaki kent darplarında görülen tiplerin devamı niteliğindedir. Fakat MS 3. yüzyılda bazı sikke tipleri ilk kez Septimius Severus, Caracalla, Elagabalus ve Severus Alexander zamanına tarihlenen serilerde görülmektedir. Bu bağlamda *agonistik* tipler kent sikkeleri arasında en dikkat çeken serilerden birini oluşturmaktadır.

Thyateira'da tapınım gören tanrılar arasında kentin baş tanrısı olan Apollon *Tyrimnaios* gelmektedir. Apollon *Tyrimnaios*'un kentin baş tanrısı olduğu Hellenistik Dönem'den itibaren bilinmektedir. Fakat Roma İmparatorluk Dönemi'nde bu durum *homonoia* darplarından, imparatorun kente geliş seremonisini gösteren sikke

serilerinden, *agonistik* tiplerden anlaşılmaktadır. Bu durum yazıtlarla da desteklenmektedir. Ayrıca kentin yerel kimliğini göstermesi açısından da önemli bir yere sahiptir. Apollon *Tyrimnaios* ile ilgili olarak kentte çok sayıda yazıt bulunmaktadır. Bu yazıtlardan bazılarında "*Helios Pythios Apollon Tyrimnaios epitheton*'u ile karşılaşılmaktadır. Bu *epitheton* diziliminin ortak bir tapınımı gösterdiği ve aynı zamanda bu kültün bu şekilde Hellenize olduğu düşünülmektedir. Bir Seleukos kolonisi olarak kurulan Thyateira'nın Yunan geçmişi yerel bir kültü Yunan tanrısıyla bütünleştirilmesiyle gerçekleştiği görüşler arasındadır.

Kentte tapınım gören Artemis *Boreitene* de Apollon *Tyrimnaios* kadar kentte önemli bir yere sahiptir. Hellenistik Dönem'den itibaren kentte tapınım gören Artemis *Boreitene*'nin Roma İmparatorluk Dönemi'nde darp edilen farklı sikke serilerinin ve yazıtlarda kentteki tapınımına ilişkin unsurların olması ve bazı serilerde Tykhe gibi kentin tanrıçası pozisyonunda betimlenmesi aslında Thyateira'nın Apollon *Tyrimnaios* ile koruyucu tanrılarından biri olduğunu göstermektedir. Ayrıca Lydia ile Mysia sınırında kurulmuş olan Attaleia'ya ait bir sikke serisinde Thyateira'da tapınım gören Artemis *Boreitene*'nin ön yüzde görülmesi iki kent arasında ilişkiyi de yansıtmaktadır. Çünkü sikke tipolojilerinde görülen paralellik ve iki kentin bazı sikke darplarında ön yüz kalıplarında görülen dikkat çekici benzerlikler de bu durumu destekler niteliktedir.

Bu çalışmada ulaşılan sonuçlardan biri Lydia kenti olan Thyateira'nın, uzun yıllar Pergamon'un egemenliği altında yaşamasının yanı sıra sahip olduğu coğrafi konumunun etkisiyle Mysia ile olan yakın ilişkisidir. Benzer bir durum Karia ile Lydia sınırında kurulmuş Mastaura'da da gözlemlenmektedir. Çünkü Thyateira'da olduğu gibi Mastaura da konumu itibariyla Karia ve Lydia sınırında yer almaktadır ve kültler bağlamında Karia'nın etkisi altında olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda sikke serilerinden de bu durum takip edilebilmektedir. Thyateira' da ise Lydia ile Mysia sınırında kurulması konusunda antik yazarlar bu duruma muhtemelen atıf yaparak Thyateira'yı "Mysia'nın en son kenti" olarak tanımlamaktadırlar. Dolayısıyla iki bölgenin sınırında kurulmuş olan Thyateira'yı bir "sınır kenti" olarak tanımlamasak da tarihsel süreci içerisinde Mysia ile kurduğu yakın ilişki genel olarak epigrafik belgelerden anlaşılmaktadır. Ayrıca yazıtlar kadar belirleyici olmasa da bu durum

sikke serileriyle desteklenmektedir. Thyateira'nın Mysia'ya olan yakın konumunun etkisi ve tarihsel süreci içerisinde Attaloslar egemenliği altında kalmış olmasının izleri zaman içerisinde kentin siyasi ve özellikle dini yaşamını yoğun olarak etkilediği görülmektedir. Yazıtlardan anlaşıldığı üzere Pergamon'da tapınım gören tanrıların (Asklepios *Soter*, Dionysos *Kathegemon*, Zeus *Keraunios*) Thyateira'da da tapınım görmesi, Pergamon'da düzenlenen yerel bir *agon*'un (*Asklepieia*) benzer bir şekilde yine Thyateira'da da düzenlenmesi bu durumu yansıtan unsurların başında gelmektedir. Sikke serilerinde ise Asklepios bu duruma verilebilecek örneklerden biridir. Pergamon'da önemli bir tapınımı olan ve sikkelerde yoğun olarak karşılaşılan Asklepios'un, Thyateira darplarında da farklı serileri bulunmaktadır. Bazen tek başına bazen Apollon *Tyrimnaios*'la ve bazen ise yine Pergamon'da önemli bir tapınımı olan Athena ile birlikte tasvir edilmektedir. Bu sikke serileri arasında Hellenistik Dönem'e tarihlenen Pergaman darbı olan ve ΘYATEI lejantının yer aldığı *panegyris* sikkesi de iki kent arasındaki yakın ilişkiye verilebilecek örneklerden biridir. Genel olarak bakıldığında ise Lydia'nın kuzeyinde yer alan Apollonis, Iulia Gordos ve Attaleia gibi kentlerin sikkelerinde olduğu gibi Thyateira sikkelerinde de Mysia kentlerinin sikkelerinde görülen tasvirlerle benzer bir tipolojide olduğu da gözlemlenmektedir.

Thyateira'nın Mysia ile olan yakın ilişkisinin yanı sıra bir Lydia kenti olmasının izlerinin de kentin etimolojisinde ve sikke ikonografisinde görüldüğü sonucuna varılmıştır. Bu konuda sikke serileri dikkate alındığında ve Thyateira ekseninde düşünüldüğünde Lydia ile bağlantılı olan Kybele, Zeus *Lydios*, Herakles ve çifte balta gibi sikke tipleri kent darplarında görülmektedir. Bu durum Thyateira'nın Lydia ile olan bağını gösteren unsurlardan biri olarak yorumlanabilir. Bunun yanı sıra kentin etimolojisi konusunda Thyateira isminin kökeninde yer alan "*teira*" kelimesinin Lidce'den gelmediği düşünülmektedir. Pelopeia'nın da (Pelops'un kenti/ Thyestes'in kızı Pelopeia) Pelops'tan geldiği görüşler arasındadır. Bu isim Thyestes'in kızı Pelopeia'dan da geliyor olabilir. Semiramis'in Lydia *mythos*'larıyla olan bağlantısı ve benzer bir şekilde Euhippia'nın kelime etimolojisinin Lydia ile ilişkilendirilmesi kısacası bütün bu isimleri birlikte değerlendirdiğimizde kentin Lydia ile olan bağına doğrudan ya da dolaylı bir şekilde gönderme yapıldığının da bir göstergesi olabilir. Özellikle Pelops'un kentin eski isimlerinden geliyor oluşu yerel halkın, köklü

geçmişlerinden ve bölgenin Pelops ile olan bağından duydukları gururu ifade etmek için tercih etmiş olabilirler. Kent bu isimler bağlamında birlikte analiz edildiğinde bu şekilde geçmişini Lydia'ya bağlayarak bölge içerisinde kendini ön plana çıkarmak istemiş olabilir. Kentin Lydia ile bağını gösteren unsurlardan biri olarak düşünülebilir. Thyateira darplarında görülen tasvirler Lydia kentlerinde görülen sikke tipleriyle özellikle Sardeis'le paralellik gösterdiği de gözlemlenmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Lydia'daki kentlerin sikkelerinde görülen tipolojik zenginliğin Thyateira'da da benzer bir şekilde yansımaları görülmektedir.

KAYNAKÇA

ABBOTT, F., JOHNSON, A. C.: 1926	**Municipal administration in the Roman Empire**, Princeton.
ADAK, M.: 2019	"Küçük Asya'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde Ulaşım, İletişim ve Taşımacılık", **Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu: Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri,** Ed. O. Tekin, 432-449.
ADAMS, J. P.: 1980	"Aristonikos and The Cistophoroi", **Historia,** 29, 3, 302-314.
AGUSTA-BOULAROT, S.: 1994	"Les références épigraphiques aux Grammatici et Γραμματικοὶ del'Empire romain (Ier s. av. J.-C., IVe s. ap. J.-C.)", **MEFRA**, 106-2, 653-746.
AKALIN, A. G.: 2006	"Hellenleştirmede Bir Yerleşim Ögesi: Katoikia", **AÜ DTCF-TAD**, 39, 65-74.
AKAT, S.: 2001	Lydia Bölgesinde Bulunan Gladyatör Anıtları, **Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir.
AKDENİZ, E.: 2009	"2007 Yılında Manisa İli ve İlçelerinde Yürütülen Prehistorik-Protohistorik Yüzey Araştırmaları", **26. AST, II. Cilt (Ankara 27 Mayıs 2008),** 255-266.
AKDENİZ, E.: 2010	"2008 Yılında Manisa İli ve İlçelerinde Yürütülen Prehistorik-Protohistorik Yüzey Araştırmaları", **27. AST (Denizli 26 Mayıs 2009)**, 153-174.

AKDENİZ, E.: 2011	"Neolitik Çağ'da ManisaYöresi", **OLBA**, XIX, 1-46.
AKDENİZ, E.: 2012	"Kuzey Lydia'daki Thyateira'nın Erken Dönem Yerleşimi: 'Hastane Höyüğü' Kazısı", **TÜBA-AR**, 15, 21-45.
AKDENİZ, E.: 2013	"2011 Yılı Akhisar-Thyateira Kazıları", **34. KST (Çorum, 31 Mayıs 2012),** II. Cilt, 429-444.
AKDENİZ, E.: 2014	"2012 Yılı Thyateira Antik Kenti ve Hastane Höyüğü'nde Gerçekleştirilen Arkeolojik Çalışmalar", **35. KST (Muğla, 27-31 Mayıs 2013)**, II. Cilt, 124-139.
AKDENİZ, E.: 2019	"Akhisar, Thyateira Hastane Höyüğü", **Rıfat Ergeç Armağanı**, Ed. M. Dinç, 7-20.
AKDENİZ, E.: 2020	"Akhisar Hastane Höyüğü ve Bu Kazıda Bulunan En Erken Seramikler", **DEU Edebiyat Fakültesi Dergisi,** 7 (1), 204-224.
AKDENİZ, E., ŞAHİN, M. K., ERÖN, A.: 2015	"2013 Yılı Akhisar-Thyateira Antik Kenti ve Hastane Höyüğü Kazısı", **36**. **KST, Cilt II (Gaziantep, 02-06 Haziran 2014)**, 121-138.
AKDENİZ, E., ERÖN, A.: 2016	"2014 Yılı Akhisar-Thyateira Antik Kenti ve Hastane Höyüğü Kazısı", **37. KST (Erzurum, 11-15 Mayıs 2015) Cilt II**, 81-94.
AKDENİZ, E., ERÖN, A.: 2017	"2015 Yılı Akhisar-Thyateira Antik Kenti ve Hastane Höyüğü Kazısı", **38. KST, Cilt II (Edirne, 23-27 Mayıs 2016**), 403-416.

AKDENİZ, E., ERÖN, A.: 2020	"Thyateira'daki Tapınak Kalıntısına İlişkin Değerlendirmeler", **AnAr**, 23, 159-192.
AKDENİZ, E., ERÖN, A., KAYA, Y. S.: 2018	"2016 Yılı Akhisar Thyateira Antik Kenti ve Hastane Höyüğü Kazısı", **39. KST (Bursa, 22-26 Mayıs 2017)**, 1-14.
AKDENİZ, E., ERÖN, A., AKILLI, N.: 2019	"2017 Yılı Thyateira ve Hastane Höyüğü Kazıları", **40. KST, Cilt I (Çanakkale, 07-11 Mayıs 2018)**, 671-682.
AKDENİZ, E., AKDENİZ, S.: 2017	"Akhisar'daki Son Arkeolojik Kazı Sonuçlarının Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'yle Bağlantı Kurularak Değerlendirilmesi", **Türkiyat Mecmuası**, Cilt 27, 1-14.
AKGÜN-KAYA, E.: 2016	**Anadolu'da II. Sofistik Dönem: Sofist, Retor ve Filozofların Kamusal Alandaki Etkinlikleri**, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Antalya.
AKGÜN-KAYA, E.: 2017	"Sofist, Retor, Filozoflar: Eyalet Memurlukları", **Eskiçağ Yazıları 11 (Akron 14)**, Ed. A. V. Çelgin, H. Uzunoğlu, Y. Doğan, F. Avcu, 155-183.
AKINCI-ÖZTÜRK, E.: 2018	"Thyateira'da Bir Keldani Tapınağı: Sambatheion", **Eskiçağ Yazıları 12 (Akron 16)**, Ed. N. E. Akyürek-Şahin, F. Onur, M. E. Yıldız, 113-132.

AKYÜREK-ŞAHİN, N. E.: 2012	"Manisa Müzesi'ndeki Eserlerin Işığında Lydia'da Hekate Kültü", **Eskiçağ Yazıları 9 (Akron 12),** Ed. F. Onur, H. Uzunoğlu, F. Avcu, 101-174.
AKYÜREK-ŞAHİN, N. E.: 2016	"The Cult of Hekate in Lydia: Evidence from the Manisa Museum", **Gephyra**, 13, 1-48.
ALLEN, R. E.: 1983	**The Attalid Kingdom: A Constitutional History**, New York.
ALLOM, T., WALSH, R.: 1838	**Constantinople and the Scenery of the Seven Churches of Asia Minor,** London/Paris.
ALTINOLUK, S.: 2013	**Hypaipa: A Lydian City During The Roman Imperial Period**, İstanbul.
AMANDRY, M.: 2017	"Quelques témoignages numismatiques de cités de la province d'Asie après l'élévation de Caracalla à l'Augustat et de Géta au Césarat en 198", **BSFN**, 72-05, 137-143.
AMANDRY, M.: 2017	"The Cistophoric Coinage of Hadrian: New Data, **II. International Congress on the History of Money and Numismatics in the Mediterranean World, 5-8 January 2017, Antalya, proceedings,** Ed. O. Tekin, 253-256.
ANEZIRI, S.: 2014	"Greek Strategies of Adaptation to the Roman World: The Case of the Contests", **Mnemosyne**, 67, 423-442.
ANSON, E. M.: 1986	"Diodorus and the Date of Triparadeisus", **AJPh,** 107, 208-217.

ANSON, E. M.: 1988	"The Satrap of Phrygia", **Historia,** 37, 4, 471-477.
APERGHIS, G. G.: 2004	**The Seleukid Royal Economy. The Finances and Financial Administration of the Seleukid Empire**, Cambridge.
ARNAOUTOGLOU, I. N.: 2002	"Roman Law and Collegia in Asia Minor", **RIDA**, 49, 27-44.
ARNAOUTOGLOU, I. N.: 2011	"Craftsmen Associations in Roman Lydia-A Tale of Two Cities", **AncSoc**, 41, 257-290.
ARNAOUTOGLOU, I. N.: 2016	"Hierapolis and its Professional Associations: A Comparative Analysis", **Urban Craftsmen and Traders in the Roman Word**, Ed. A. Wilson, M. Flohr 278-300.
ARSLAN, M. : 2005	"Roma Dönemi Lydia Şehir Sikkeleri", **Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2003-2004 Yıllığı**, 117-220.
ARSLAN, M.: 2000	**Galatlar: Antikçağ Anadolusu'nun Savaşçı Kavmi**, İstanbul.
ARSLAN, M.: 2007	**Mithradates VI Eupator: Roma'nın Büyük Düşmanı**, İstanbul.
ARSLAN, M.: 2010	**İstanbul'un Antikçağ Tarihi: Klasik ve Hellenistik Dönemler**, İstanbul.
ARSLAN, M.: 2017	"Sieges of Byzantium During The Hellenistic Period: From The Galatians to Mihtradates VI",

	Byzantion'dan Constantinopolis'e İstanbul Kuşatmaları, Ed. M. Arslan, T. Kaçar, 82-125.
ARUNDELL, F. V. J.: 1828	**A Visit to The Seven Churches of Asia Minor**, London.
ASCOUGH, R. S., HARLAND, P. A., KLOPPENBORG, J. S.: 2012	**Associations in the Greco-Roman World: A Sourcebook**, Waco TX: Baylor University Press.
ASCOUGH, R. S.: 2020	"Greco-Roman Religions and The Context of The Book Revelation", **The Oxford Handbook of The Book of Revelation**, Ed. C. R. Koester, 169-183, Oxford.
AUSTIN, M. M.: 1986	"Hellenistic Kings, War, and the Economy". **CQ**, 36, 450–66.
AUSTIN, M. M.: 2006	**The Hellenistic World From Alexander to the Roman Conquest: A Selection of Ancient Sources in Translation**, New York.
AYDAŞ, M.: 2010	**MÖ 7. Yüzyıldan 1. Yüzyıla Kadar Karya ile Rodos Devleti Arasındaki İlişkiler**, İstanbul.
AYDINOĞLU, Ü.: 2021	"Thyateira Sütunlu Cadddesi", **Thyateira İçin 11 Yıl (2011-2021 Dönemi Kazılarının Sonuçlarına İlişkin Yazılar) Thyateira I**, Ed. E. Akdeniz, B., Gür, N. Akıllı, İzmir, 158-179.
BAR-KOCHVA, B.: 1976	**The Seleucid Army: Organization&Tactics in the Great Campaigns,** Cambridge.
BARBER, J. V.: 1851	**Patmos, and the Seven Churches of Asia,** Bridgeport.

BARONOWSKI, D. W.: 1991	"The Status of the Greek Cities of Asia Minor after 190 BC.", **Hermes**, 119, 450-463.
BAUSLAUGH, R.: 1990	"Cistophoric Countermarks and The Monetary System of Eumenes II", **NC**, 150, 39-65.
BELAYCHE, N.: 2011	"Hypsistos A Way of Exalting the Gods in Graeco-Roman Polytheism", **The Religious History of the Roman Empire. Pagans, Jews and Christians**, Ed. J. A. North, S. R. F. Price, 139-174, Oxford.
BELKE, A.: 2008	"Communications Roads And Bridges" **The Oxford Handbook Of Byzantine Studies,** Ed. E. Jeffreys, J. Haldon, R. Cormack, 298-308.
BELKE, A.: 2017	"Transport and Communication", **The Archaeology Of Byzantine Anatolia: From the End of Late Antiquity until the Coming of the Turks**, Ed. P. Niewohner, 28-38.
BENDA-WEBER, I.: 2013	"Textile Production Centres, Products and Merchants in the Roman Province of Asia", **An Offprint of Making Textiles in PreRoman and Roman Times People**, **Places**, **Identities**, **Ancient Textiles Series** Vol. 13, Ed. M. Gleba, J. Pásztókai, Szeőke, 171-191.
BENTON, J. T.: 2020	**The Bread Makers: The Social and Professional Lives of Bakers in the Western Roman Empire**, Switzerland.
BENJAMIN, A. S.: 1963	"The Altars of Hadrian in Athens and Hadrian's Panhellenic Program", **Hesperia**, 32, no. 1, 57-86.

BENNETT, R.: 2014	**Local Elites and Local Coinage. Elite Self-Representation on the Provincial Coinage of Asia, 31 BC to AD 275**, London.
BERNABÉ, A.: 2010	"The Gods in Later Orphism",**The Gods of Ancient Greece: Identities and Transformations**, Ed. J. N. Bremmer, A. Erskine, 422-441.
BIKERMAN, E.: 1938	**Institutions des Seleucides**, Paris.
BILLOWS, R. A.: 1990	**Antigonus the One-Eyed and the Creation of the Hellenistic State**, Berkeley.
BILLOWS, R. A.: 1995	**Kings and Colonists Aspects of Macedonian Imperialism**, New York.
BIRLEY, A. R.: 1997	"Hadrian and Greek Senators", **ZPE**, 116, 209-245.
BLANCO-PÉREZ, A.: 2016	"Nomenclature and Dating in Roman Asia Minor: (M.) Aurelius/A And The 3rd Century AD", **ZPE**, 199, 271-293.
BLANCO-PÉREZ, A.: 2018	"EPINIKIA: Celebrating Roman Victory in the Eastern Provinces of the Empire", **Tyche**, 33, 9-41.
BMC LYDIA	B. V. Head, **Catalogue of Greek Coins Lydia**, Bologna 1964.
BOATWRIGHT, M. T.: 2000	**Hadrian and Cities and The Roman Empire**, New Jersey.

BØGH, B.: 2012	"Mother of the Gods: Goddess of Power and Protector of Cities", **Numen**, 59, 32-67.
BOIY, T.: 2005	"Alexander dates in Lydian Inscriptions", **Kadmos**, 44, 165-174.
BONNEFOY, Y.: 2016	**Dinler Mitolojiler Sözlüğü 1-2**, Çev. L. Yılmaz, İstanbul.
BORGEAUD, P.: 1988	**The Cult Of Pan In Ancient Greece**, 1979.
BOSCH, C. E.: 1935	**"Die Kleinasiatischen Münzen der Römischen Kaiserzeit"**, Stuttgart.
BOSWORTH, A. B.: 2005	**Büyük İskender'in Yaşamı ve Fetihleri**, Çev. H. Çalışkan, Ankara.
BÖNISCH-MEYER, S.: 2021	**Dialogangebote Die Anrede des Kaisers Jenseits der Offiziellen Titulatur**, Leiden-Boston.
BRANDT, H.: 1988	"Kulte in Aspendos", **MDAI (Ist)**, 38, 237-250.
BRESSON, A.: 2016	**The Making of the Ancient Greek Economy**, New Jersey.
BRIANT, P.: 2010	**Alexander the Great And His Empire**: **A Short Indroduction,** Trans. A. Kuhrt, Princeton.
BRINGMANN, K.: 1993	"The king as benefactor. Some remarks on ideal kingship in the age of Hellenism", **Images and Ideologies, Self definition in the Hellenistic world,** Ed. A.W. Bulloch, E. S. Gruen, A. A. Long, A. Stewart, Berkeley: University of California Press, 7-24.

BROMMER, F.: 1972	"Die kleinasiatischen Münzen mit Hephaistos", **Chiron**, 2, 531-544.
BROUGHTON, T. R. S.: 1934	"Roman Landholding in Asia Minor", **Transactions and Proceedings of the American Philological Association**, 65, 207-239.
BROUGHTON, T. R. S.: 1975	"Roman Asia Minor", **An Economic Survey of Ancient Roma IV**, Ed. T. Frank, Baltimore, 499-918.
BRUNS-ÖZGAN, C.: 2009	"Eine Feine Familie: Theopompos von Knidos und Seine Nachkommen", **EA**, 42, 103-134.
BUCKLER, W. H.: 1917	"Lydian Records", **JHS**, 37, 88-115.
BURESCH, K.: 1898	**Aus Lydien: Epigraphische-Geographische Reise Früchte**, Leipzig.
BURNETT, A.: 1987	**Coinage in the Roman World**, London.
BURRELL, B.: 2004	**Neokoroi. Greek Cities and Roman Emperors**, Leiden, Boston.
BURSTEIN, S. M.: 1985	**The Hellenistic Age from the Battle of Ipsos to the Death of Kleopatra VII**, Cambridge.
BURTON, G. P.: 1975	"Proconsuls, Assizes and the Administration of Justice under the Empire", **JRS**, 65, 92-106.
BURTON, G. P.: 2004	"The Roman Imperial State, Provincial Governors and the Public Finances of Provincial Cities 27 B.C.-A.D. 235", **Historia** 53, 3, 311-342.
BUTCHER, K.: 1988	**Roman Provincial Coins: An Introduction to The Greek Imperials,** London**.**

CALOMINO, D.: 2020	"Caracalla and the divine: emperor worship and representation in the visual culture of Roman Asia Minor", **AS**, 70,153-179.
CAMPBELL, J.: 2020	**Tanrıçalar ve Tanrıça'nın Dönüşümü,** Çev. N. Küçük, İstanbul.
CARBONE, L. F.: 2020	**Hidden Power: Late Cistophoric Production and the Organization of Provincia Asia (128–89 BC),** New York.
CARMER, I., HIRSCH GRÄFIN VON.: 2018	**Münzen Kleinasiatischer Städte: Band I: Mysien, Troas, Aiolis, Ionien, München.**
CARRADICE, I.: 2012	"Flavian Coinage", **The Oxford Handbook of Greek and Roman Coinage**, Ed. W. E. Metcalf, Oxford, 375-390.
CARTER, M.: 2004	"Arhiereis and Asiarchs. A Gladiatoral Perspective, **GRBS,** 44, 41-68.
CARTER, M.: 2006	"Gladiatorial Combat with 'Sharp' Weapons (τοῖς ὀξέσι σιδήροις)" **ZPE,** 155, 161-175.
CHAMEROY, J.: 2012	"Chronologie und Verbreitung der hellenistischen Bronzeprägungen von Pergamon: der Beitrag der Fundmunzen", **Chiron**, 42, 131-181.
CHAMEROY, J.: 2016	"Manipulating Late Hellenistic Coinage: Some Overstrikes and Countermarks on Bronze Coins of Pergamum", **Chiron**, 46, 85-118.
CHAMEROY, J.: 2020	"Pseudo-autonomous Coins for Athena and Heracles in Asia Minor. The Case of Elaea (Aeolis)", **RBN**, 166, 334-361.

CHANDLER, R.: 1971	**Travels in Asia Minor 1764-1765**, Ed. E. Clay, London.
CHANIOTIS, A.: 2002	"Old wine in a new skin: tradition and innovation in the cult foundation of Alexander of Abonoteichos", **Tradition and Innovation in the Ancient World**, Ed. E. Dabrowa, 67-85, Krakow.
CHANIOTIS, A.: 2005	**War In The Hellenistic World: A Social and Cultural History**, Oxford.
CHANIOTIS, A.: 2009	"The Dynamics of Rituals in the Roman Empire", **Ritual Dynamics and Religious Change in the Roman Empire**, Ed. O. Hekster, S. Schmidt-Hofner, C. Witschel, 3-29.
CHANIOTIS, A.: 2016	"Memory, Commemoration & Identity in an Ancient City: The Case of Aphrodisias" **Daedalus**, 145 (2), 88-100.
CHANTRAINE, H.: 1991	"Mehrfache Büsten und Ganzfiguren auf römischen Münzen–rechts und links als Anordnungsprinzip", **Die Münze. Bild-Botschaft-Bedeutung, Festschrift für Maria Radnóti-Alföldi**, Ed. H. Ch. Noeske, H. Schubert, Frankfurt,122-146.
CHISHULL, E.: 1747	**Travels in Turkey and back to England**, London.

CHRISTMAST, H.: 2012	**İstanbul ve Ege yollarında: 1851'de İzmir, Efes, Bergama, Salihli, Alaşehir, Denizli, Akhisar,** Çev. M. Özbaş, İstanbul.
CHRUBASIK, B.: 2013	"The Attalids and the Seleukid Kings, 281-175 BC."**Attalid Asia Minor: Money, International Relations, and the State**, Ed. P. Thonemann, 83-120.
CHRUBASIK, B.: 2016	**Kings and Usurpers in the Seleukid Empire. The Men who would be King,** Oxford.
CLAES, L.: 2013	**Kinship and Coins: Ancestors and Family on Roman Imperial Coinage under the Principate**, Nijmegen.
CLARYSSE, W., PAGANINI, M. C. D.: 2009	"Theophoric Personal Names in Graeco Egypt. The Case Sarapis", **ArchPF**, 55/1, 70-89.
CLERC, M. C., ZAKAS, A.: 1900	**Περὶ τῶν τῆς πόλεως Θυατείρων πραγματεία ἐπιγραφική**, Athens. (non vidi)
CLERC, M. C.: 1886	"Inscriptions de Thyatire et des Environs", **BCH**, 10, 398-423.
CLERC, M. C.: 1893	**De Rebus Thyatirenorum Commentatio Epigraphica**, Harvard.
COHEN, G. M.: 1978	**Seleucid Colonies**, Wiesbaden.
COHEN, G. M.: 1991	"Katoikiai, Katoikoi And Macedonians in Asia Minor", **AncSoc**, 22, 41-50.
COHEN, G. M.: 1995	**The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands, and Asia Minor**, Los Angeles/Oxford.

COLE, T.: 2004	"Ovid, Varro, and Castor of Rhodes: The Chronological Architecture of the "Metamorphoses", **HSCP,** 102, 355-422.
COLLAR, A.: 2013	**Religious Networks in the Roman Empire**, New York.
COMSTOCK, M. B.:	"Greek Imperial Coins", **Boston Museum Bulletin**, 65, 160-174.
CONTOLÉON, A.: 1891	"Inscriptions grecques inédites", **RÉG**, 4-15, 297-300.
COOK, J. M.: 1962	**The Greeks, in Ionia and The East**, London.
CORBIER, M.: 1992	"City, territory and taxation", **City and Country in The Ancient World**, Ed. J. Rich, A. Wallace-Hadrill, New York.
COŞKUN, M.: 2020	"Thyateira Hastane Höyüğü Mezarlarının Arkeolojik ve Antropolojik İncelenmesi", **Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Aydın.
CULICA, V.: 1979	"Plumburi comerciale din cetatea Romano-Bizantina de la Izvoarele" (Addenda et corrigenda), **Pontica**, 12, 144-149.
ÇAKAN, M. S.: 2018	"Hastane Höyüğü Kazılarında Ele Geçen Lydia Seramikleri Işığında MÖ 8-6. Yüzyıllar Arasında Thyateira Antik Kenti", **Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler**

	Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
ÇAKMAKÇI, Z.: 2021	"Thyateira Kazısı Bizans Dönemi Madeni Buluntuları", **Thyateira İçin 11 Yıl (2011-2021 Dönemi Kazılarının Sonuçlarına İlişkin Yazılar) Thyateira I**, Ed. E. Akdeniz, B. Gür, N. Akıllı, İzmir, 235-268.
ÇELEPKOLU, D.: 2017	"Son Tunç Çağı'nda Akhisar ve Çevresi (Hastane Höyüğü Kazı Sonuçlarının da katkılarıyla)", **Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Aydın.
ÇİZMELİ-ÖĞÜN, Z., TOUMPAN, F.: 2022	**The Aydın Özkan Collection: Greek and Roman Provincial Coins, Anadolu/Anatolia Ek Dizi IV.1**, Ankara.
ÇOKBANKİR, N.: 2010	"Yazıtlar Işığında Roma İmparatorluk Çağı Küçük Asya Agonları ve Sporcuları", **Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Doktora Tezi**, Antalya.
DAUBNER, F.: 2006	**Bellum Asiaticum: Der Krieg der Römer gegen Aristonikos von Pergamon und die Einrichtung der Provinz Asia,** München
DAVENPORT, C.: 2015	"Inscribing senatorial status and identity, A.D. 200-350", **Social Status and Prestige in the Graeco-Roman World**, Ed. A. B. Kuhn, 268-289, Stuttgart.

DEMİRTAŞ, E.: 2011	**İzmir Tarihi Müzesi: Antik Dönem Sikke Koleksiyonu**, 2011
DAVENPORT, C.: 2019	**A History Of The Roman Equestrian Order**, New York.
DE MOLTHEIN 1895	**Catalogue de la Collection de M. le Chevalier Leopold Walcher de Molthein,** by V. De Renner**,** Paris- Vienna.
dE PEYSSONNEL, M.: 1765	**Observations historiques et géographiques sur les peuples barbares qui ont habité les bords du Danube et du Pont-Euxin,** Paris**.**
DEBORD, P.: 1985	"La Lydie du nord-est", **REA**, 87, 345-358.
DEBORD, P.: 1995	P. Debord, "Les routes royales en Asie Mineure Occidentale", **Pallas**, 43, 89-97.
DITTMANN-SCHÖNE, I.: 2001	**Die Berufsvereine in den Städten des kaiserzeitlichen Kleinasiens**, Regensburg.
DİNÇ, M.: 2015	"Manisa Müzesi'ndeki Hellenistik-Roma Dönemi Heykelleri", **Manisa Müzesi Heykeltıraşlık Eserleri**, Ed. S. Durugönül, İstanbul, 27-96.
DİNÇ, R.: 1996	"1994 Yılı Akhisar-Kulaksızlar Mermer İdol Atölyesi Yüzey Araştırması", XIII. **AST** II, 11-41.
DİNÇ, R.: 1997	"Akhisar Kulaksızlar Mermer İdol Atölyesi ve Çevre Araştırmaları", **XIV. AST**, 255-282.
DMITRIEV, S.: 2005	**City Government in Hellenistic and Roman Asia Minor**, Oxford.

DOWLER, A.: 2019	"Bithynia Krallığı", **Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu: Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri**, Ed. O. Tekin, 90-101.
DÖNMEZ-ÖZTÜRK, F.: 2006	**Roma Çağı KüçükAsya Kentleri Arasında Homonoia Anlaşmaları**, İstanbul.
DRESSEL, H.: 1904	"Erwerbungen des Königlichen Münzkabinetts Berlin in den Jahren 1898-1900 (antike Münzen)", **ZfN,** 24, 33-37.
DREW-BEAR, T.: 1980	"An Act of Foundation from Hypaipa", **Chiron,** 10, 509-36.
DUNAND, F.: 1973	**Le culte d'Isis dans le bassin oriental de la méditerranée, EPRO,** 26**,** Leiden.
DUNCAN-JONES, R.: 1994	**Money and Government in the Roman Empire,** New York.
DUYURAN, R.: 1969	"Akhisar Tepe Mezarlığında Yapılan Arkeolojik Araştırmalar", **TAD, XVII-2,** 73-76.
DUYURAN, R.: 1974	"Akhisar Tepe Mezarlığında Yapılan Arkeolojik Araştırmalar II", **TAD, XX-2**, 17-27.
EBU ABDULLAH MUHAMMED İBN BATTÛTA	**İbn Battûta Seyahatnamesi I-II**, Çeviri, İnceleme ve Notlar: A. S. Aykut, İstanbul 2000
ECKSTEIN, A. M.: 2008	**Roma Enters The Greek East: From Anarchy to Hierarchy in the Hellenistic**

	Mediterranean, **230-170 BC**, Malden USA, Oxford UK.
EILERS, C.: 2001	"The Proconsulship of P. Cornelius Scipio (Cos. 16 B.C.)", **CQ**, 51, 1, 201-205.
ELDERKIN, G. W.: 1933	"The Twenty-Sixth Lydian Inscription", **AJA**, 37, 387-389.
ELIADE, M.: 2017	**Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi 1,** Çev. A. Berktay, İstanbul.
ELIADE, M.: 2017a	**Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi 2,** Çev. A. Berktay, İstanbul.
ELLIOTT, C. B.: 1838	**Travels in the Three Great Empires of Austria, Russia and Turkey,** Vol. II, London.
ENGELMANN, H.: 2000	Asiarchs, **ZPE,** 132, 173-175.
ERAT, Z.: 2017	"Orta Tunç Çağı'nda Akhisar ve Çevresi (Hastane Höyüğü Kazı Sonuçlarının da Katkılarıyla)", **Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Aydın.
ERDKAMP, P.: 2005	**The Grain Market in the Roman Empire**, New York.
EREN, K.: 2018	"Efsaneler ve Arkeolojik Kanıtlar Arasında Arkaik Ionia Bölgesi", **Arkeoloji, Tarih ve Epigrafi'nin Arasında: A. Vedat Çelgin'in 68. Doğum Günü Onuruna Makaleler**, Ed. M. Arslan, F. Baz, 335-347.

EREN, K.: 2019	"Hellen Polis'inin Ortaya Çıkışı Güncel Çalışmalar Üzerine Değerlendirmeler", **MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 3 (20), 225-236.
ERGİN, G.: 2013	**Anadolu'da Roma Hakimiyeti: Direniş ve Düzen,** İstanbul.
EROL-ÖZDİZBAY, A.: 2011	**Roma İmparatorluk Dönemi'nde Pontus-Bithynia Eyaleti'nde Agon'lar ve Agonistik Sikkeler,** İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi**,** İstanbul.
EROL-ÖZDİZBAY, A.: 2012	"Perge Sikkelerinde Agonistik Ödül Taçları", **Adalya**, XV, 203-221
EROL-ÖZDİZBAY, A.: 2018	"Roma İmparatorluk Dönemi'nde Byzantion'da Agonistik Festivaller", Ed. M. Arslan, F. Baz, **A. Vedat Çelgin'in 68. Doğum Günü Onuruna Makaleler**, İstanbul, 357-381.
ERÖN, A.: 2021	"Thyateira'daki Tapınak Kalıntısına İlişkin Değerlendirmeler", **Thyateira İçin 11 Yıl (2011-2021 Dönemi Kazılarının Sonuçlarına İlişkin Yazılar)-Thyateira I**, Ed. E. Akdeniz, B. Gür, N. Akıllı**,** İzmir, 132-157.
ERRINGTON, R. M.: 1970	"From Babylon to Triparadeisos: 323-320 B.C.", **JHS,** 90, 49-77.
ERRINGTON, R. M.: 2017	**Hellenistik Dünya Tarihi: MÖ 323-30**, Çev. G. Günata, İstanbul.

ERTEN, E.: 2007	**Küçük Asya'nın Güneyindeki Helios Kültleri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi**,** İstanbul
ERTEN, E.: 2018	"Antik Yazarlarda Bir Assur Kraliçesi: Semiramis", **İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi**, 2018/1, 45-95.
EVANS, J. D.: 2018	**Coins from the Excavations at Sardis: Their Archaeological and Economic Contexts: Coins from the 1973-2013 Excavations, Archaeological Exploration of Sardis Monographs 13**, Harvard University Press.
EVLİYA ÇELEBİ	**Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi** Haz. S. A. Kahraman, Ed. S. Koz, İstanbul, 2012.
FALGHERA 1992	**Monete Provinciale Romana. II. Collezione Winsemann Falghera,** by R. Martini, N. Vismara, Milan.
FASSA, E.: 2013	"Shifting conceptions of the divine: Sarapis as part of Ptolemaic Egypt's social imaginaries", **Shifting Social Imaginaries in the Hellenistic Period: Narrations, Practices, Images, Mnemosyne Supplements,** Ed. E. Stavrianopoulou, Leiden-Boston, 115-139.
FAUCONNIER, B.: 2018	**Ecumenical synods: The associations of athletes and artists in Roman Empire**, Amsterdam.

FAULKNER, N.: 2015	**Roma: Kartalların İmparatorluğu**, Çev. Ç. Sümer, İstanbul.
FELLOWS, C.: 1838	**A Journal Written During an Excursion in Asia Minor,** London.
FGrHist	F. Jacoby, **Die Fragmente der Griechischen Historiker, I–XV**, Berlin/Leiden 1923–1969.
FONTRIER, A., FOURNIER, P.: 1901	"Inscriptions de Thyatire, (D'après l'Αρμονία, journal grec de Smyrne, des 13 et 18 avril 1901)", **RÉA**, 3, 265-268.
FORBES, C.A.: 1945	"Expanded Uses of the Greek Gymnasium" **CP**, 40, 32-42.
FORSYTH, N. R.: 1981	"The Punishment of Dirce and the Death of Lacoon on Contorniate Reverses", **RN**, 23, 80-95.
FOSS, C.: 1987	"Sites and Strongholds of Northern Lydia", **AS**, 37, 81-101.
FOUCART, P. F.: 1887	"Exploration de la plaine de l'Hermus par M. Aristote Fontrier", **BCH**, 11, 79-107.
FOWLER, R. L.: 1998	"Genealogical Thinking, Hesiod's Catalogue", And The Creation Of The Hellenes", **PCPhS,** 44, 1-19.
FOXHALL, L.: 2007	**Olive Cultivation in Ancient Greece: Seeking the Ancient Economy**, Oxford/New York.

FRANKE, P. R., NOLLÉ, M. K.: 1997	**Die Homonoia-Munzen Kleinasiens und der Thrakischen Randgebiete. I Katalog**, Düsseldorf.
FRANKE, P. R.: 2007	**Roma Dünyasında Küçük Asya: Sikkelerin Yansımasında Yunan Yaşamı**, Çev. N. Baydur, B. Theis-Baydur, İstanbul.
FRANKEN, N.: 2002	"Lampen für die Götter. Beobachtungen zur Funktion der sogenannten Vexillumaufsätze, **MDAI (Ist)**, 52, 369-381.
FRANKFURTER, D.: 1998	**Religion in Roman Egypt-Assimilation and Resistance**, New Jersey.
FRASER, P. M.: 2009	**Greek Ethnic Terminology,** Oxford/New York.
FRENCH, D. H.: 1969	"Prehistoric Sites in Northwest Anatolia: II. The Balıkesir and Akhisar/Manisa Areas", **AS**, 19, 41-98.
FRENCH, D. H.: 1980	"The Roman Road System of Asia Minor", **ANRW**, 2,7,2, 698-729.
FRENCH, D. H.: 2014	**Roman Roads& Milestones of Asia Minor Vol. 3, Milestones**, **Fasc. 3.5, Asia**, Ankara.
FRIESEN, J. S.: 1993	**Twice Neokoros Ephesus, Asia and the Cult of the Flavian Imperial Family,** Leiden.
FRIESEN, J. S.: 1999	"Asiarchs", **ZPE**, 126, 275-290.

FURLEY, W. D., BREMER, J. M.: 2001	**Greek Hymns Vol I-II, Greek Texts and Commentary: Selected Cult Songs from the Archaic to The Hellenistic Period**, Tübingen.
GALIMBERTI, A.: 2016	**"**The Emperor Domitian", **A Companion To The Flavian Age Of Imperial Rome,** Ed. A. Zissos, 92-108.
GARNSEY, P.: 1983	"Grain for Rome", **Trade in the Ancient Economy**, Ed. P. Garnsey, K. Hopkins, C. R. Whittaker, 118-130.
GASTON, L.: 2005	"Jewish Communities in Sardis and Smyrna", **Religious Rivalries And The Struggle For Success In Sardis And Smyrna**, Ed. R. S. Ascough, 17-24.
GATES, C.: 2015	**Antik Kentler: Antik Yakındoğu, Mısır, Yunan ve Roma'da Kentsel Yaşamın Arkeolojisi**, Çev. B. Cezar, İstanbul.
GEHRKE, H. J.: 2014	"Bir Antik Dönem Metropolünün Tarihçesi", **Pergamon: Anadolu'da Hellenistik Bir Başkent**, Ed. F. Pirson, A. Scholl, 122-143.
GIANNAKOPOULOS, N.: 2016	"Groups and Associations in Bithynia and Pontus: Interaction with prominent Statesmen and provincial Governors", **Sencer Şahin Anısına Yazılar,** Ed. B. Takmer, E. N. Akdoğu Arca, N. Gökalp Özdil, İstanbul.
GILLIHAN, Y. M.: 2012	**Civic Ideology, Organization, and Law in the Rule Scrolls: A Comparative Study of the Covenanters' Sect and Contemporary Voluntary Associations in Political Context**, Leiden- Boston.

GKIKAKI, M.: 2015	"The earliest coin series of Thyateira: a precursor to the "quasi munipical" Seleucid coinage", **NomKhron** 33, 75-83.
GÖKALP-ÖZDİL, N.: 2018	"Yazıtlar Işığında Küçükasya'da Stephanephoria", **History Studies**, 10, 197-205.
GÖKYILDIRIM, T.: 2016	**İstanbul Arkeoloji Müzeleri Lydia Sikkeleri Kataloğu**, İstanbul.
GRAF, F.: 1992	**"**An Oracle against Pestilence from a Western Anatolian Town", **ZPE**, 92, 267-269.
GRAINGER, J. D.: 1990	**Seleukos Nikator; Constructing a Hellenistic Kingdom**, London, New York.
GRAINGER, J. D.: 2010	**The Syrian Wars**, Leiden/Boston.
GRAINGER, J. D.: 2014	**The Rise of The Seleukid Empire (323-223 BC) Seleukos I to Seleukos III**, Great Britain.
GRANT, R. M.: 1992	"Early Christian Geography", **Vigiliae Christianae**, 46/2, 105-111.
GRAVES, R.: 2020	**Yunan Mitleri I-II**, Çev. U. Akpur, İstanbul.
GREEN, P.: 2013	**Alexander of Macedon 356-323 BC: A Historical Biography**, London.
GRIFFIN, A. H. F.: 1991	"Philemon and Baucis in Ovid's Metamorphoses", **G&R,** 38, 62-74.
GRIMAL, P.: 2012	**Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma**, Çev. S. Tamgüç, İstanbul.

GRPCL 2020	**Greek and Roman Provincial Coins: Lydia**, by D. Kurth, Loxahatchee, USA
GRUEN, E. S.: 1984	**The Hellenistic World and the Coming of Rome I-II**, Berkeley, Los Angeles, London.
GRUEN, E. S.: 2005	"Augustus and the Making of the Principate", **The Cambridge to the Age of Augustus**, Ed. K. Galinsky, Cambridge University, 33-52,
GUERBER, E., SARTRE, M.: 1998	"Un logistès à Canatha (Syrie), **ZPE**, 120, 93-98.
GUIDOBONI, E.: 1994	**Catalogue of Ancient earthquakes in the Mediterranean area up to the 10th century,** Roma.
HACK, D.: 2020	"Das Brechen mit der Tradition. Die außergewöhnlichen Münzprägungen im Namen von Claudius Hestiaios und ihr Verhältnis zum ersten Neokorietitel von Kyzikos", **Gephyra**, 20, 27-60.
HAMMOND, G. L.: 1993	"The Macedonian Imprint on the Hellenistic World", **Hellenistic History & Culture**, Ed. P. Gruen, 12-37.
HAMMOND, M.: 1957	"The Composition of the Roman Senate ad 68–235", **JRS**, 47, 73–81.
HANFMANN, G. M. A., FOSS, C.: 1983	"The City and Its Environment", **The Hellenistic Period: Sardis from Prehistoric to**

	Roman Times, Results of the Archaeological Exploration of Sardis 1958–1975, 1-16
HANFMANN, G. M. A.: 1983	"Lydian Society and Culture"**, The Hellenistic Period: Sardis from Prehistoric to Roman Times, Results of the Archaeological Exploration of Sardis 1958–1975,** 67-99.
HANSEN, E. V.: 1971	**The Attalids of Pergamon**, Ithaca-New York.
HANSON, J. W.: 2011	"The Urban System of Roman Asia Minor and Wider Urban Connectivity", **Settlement, Urbanization And Population**, Ed. A. Bowman, A. Wilson, 229-275
HANTEKİN, O.: 2019	"Akhisar'da (Manisa) Zeytin Tarımını Etkileyen Fiziki Coğrafya Koşullarının Analizi", **Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Sakarya.
HARL, K. W.: 1987	**Civic Coins and Civic Politics in the Roman East A.D. 180-275**. London.
HARLAND, P. A.: 2000	"Honouring The Emperor Or Assailing The Beast: Participation In Civic Life Among Associations (Jewish, Christian And Other) In Asia Minor And The Apocalypse Of John" **JSNT**, 77, 99-121.
HARLAND, P. A.: 2013	**Associations, Synagogues, And Congregations: Claiming A Place In Ancient Mediterranean Society,** Canada.
HARLAND, P. A.: 2014	**Greco-Roman Associations Texts, Translations and Commentary: II. North**

	Coast of the Black Sea, Asia Minor, Ed. P. A. Harland, Berlin.
HARRIS, W.V.: 1999	**"**Demography, Geography and the Sources of Roman Slaves" **JRS**, 89, 62-75.
HARVEY, D.: 2017	**Kent Deneyimi**, Çev. E. Soğancılar, İstanbul.
HEAD, B. V.: 1911	**Historia Numorum. A Manual of Greek Numismatics**, Oxford.
HECKEL, W.: 1992	**The Marshals of Alexander's Empire,** London- New York.
HEINEN, H.: 1972	**Untersuchungen zur Hellenistischen Geschichte des 3. Jahrhunderts v. Chr**., **Historia**, 20, Wiesbaden.
HEKSTER, O. J.: 2002	**Commodus: An Emperor at the Crossroads,** Amsterdam, Gieben.
HEKSTER, O.: 2015	**Emperors and Ancestors: Roman Rulers and the Constraints of Tradition**, Oxford.
HELLER, A.: 2015	"Membership of the boulē in the inscriptions of Asia Minor: A mark of elevated social status?", **Social Status and Prestige in the Graeco-Roman World**, Ed. A. B. Kuhn, 248-267, Stuttgart.
HEMELRIJK, E. A.: 2021	**Women and Society in the Roman World**, New York.
HEMER, C. J.: 1989	**The Letters to the Seven Churches of Asia in Their Local Setting,** Sheffield.

HERMANN, P., MALAY, H.: 2007	**New Documents from Lydia**, Vienna.
HERRMANN, P.: 1997	"Die Karriere eines prominenten Juristen aus Thyateira", **Tyche**, 12, 111-123.
HERVÁS, R. G.: 2014	"Religion and identity in the Roman Empire: Strategies of civic consolidation in the 2nd century AD", **The Edges of the Roman World**, Ed. M. A. Janković, V. D. Mihajlović, S. Babić, Cambridge, 61-71.
HERZFELDER, H.: 1936	"The Cistophori of Hadrian", **NC**, 16, 1-29.
HEUCHERT, V.: 2005	"The Chronological Development of Roman Provincial Coin Iconography", **Coinage and Identity in the Roman Provinces**, Ed. C. Howgego, V. Heuchert, A. Burnett, Oxford, 29-56.
HEYOB, S. K.: 1975	**The Cult of Isis among Women in the Graeco-Roman World**, **EPRO,** 51, Leiden.
HICKS, E. L.: 1889	"Inscriptiones from Thyateira", **CR**, 3, 136-138.
HOCHARD, P. O.: 2020	**Lydie, terre d'Empire(s) Étude de numismatique et d'histoire (228 a.C.-268 p.C., I-II**, Bordeaux.
HOLDER, S.: 2016-2017	"Intellectuals and the integration of the eastern provinces 1st-2nd century AD", **Chaos e Kosmos**, XVII-XVIII, 1-30.

HORNBOSTEL, W.: 1973	**Sarapis. Studienzur Überlieferungsgeschichte, den Erscheinungsformen und Wandlungen der Gestalt eines Gottes**, **EPRO, 32**, Leiden.
HORNUM, M. B.: 1993	**Nemesis, the Roman State and the Games,** Leiden.
HOŞGÖREN, M. Y.: 1983	**Akhisar Havzası: Jeomorolojik ve Tatbiki Jeomorfolojik Etüt**, İstanbul.
HOUGHTON, A., LORBER, C., HOOVER, O.: 2008	**Seleucid Coins. A comprehensive catalogue: Seleucus IV, through Antiochus XIII**, Vol. II/1-2, New York.
HOUGHTON, A., LORBER, C.: 2002	**Seleucid Coins. A comprehensive catalogue: Part I: Seleucus I through Antiochus III, Vol. I-II**, New York.
HOUGHTON, A.: 1983	**Coins of the Seleucid Empire from the collection of Arthur Houghton**, New York.
HOWGEGO, C.: 1985	**Greek Imperial Countermarks, Studies in the Provincial Coinage of the Roman Empire**, London.
HOWGEGO, C.: 1998	**Sikkelerin Işığında Eskiçağ Tarihi**, Çev. O. Tekin, İstanbul.
HOWGEGO, C.: 2005	"Coinage and Identity in the Roman Provinces", **Coinage and Identity in the Roman Provinces**, Ed. C. Howgego, V. Heuchert, A. Burnett, Oxford, 1-17.

HUNTERIAN	G. Macdonald, **Catalogue of Greek Coins in the Hunterian Collection of Glasgow I-III** (Glasgow, 1899-1905)
HUOT, J. L., THALMANN, J. P., VALBELLE, D.: 2000	**Kentlerin Doğuşu,** Çev. A. B. Girgin, İstanbul.
HURLET, F.: 2016	"Sources and Evidence", **A Companion To The Flavian Age Of Imperial Rome,** Ed. A. Zissos, 17-40.
HUTTNER, U.: 2013	**Early Christianity in the Lycus Valley**, Leiden.
HUTTNER, U.: 2020	"Latin Law in Greek Cities: Knowledge of Law and Latin in Imperial Asia Minor", **Law in the Roman Provinces**, Ed. K. Czajkowski, B. Eckhardt, 137-156.
ICKS, M.: 2009	"Empire of the Sun? Civic Responses to the Rise and Fall of Sol Elagabal in the Roman Empire", **Ritual Dynamics and Religious Change in the Roman Empire**, Ed. O. Hekster, S. Schmidt, Hofner, C. Witschel, 111-120.
IDélos	F. Durrbach, **Inscriptions de Délos I-VII,** Paris 1926-1972.
IDidyma	A. Rehm, R. Harder, **Didyma, II: Die Inschriften,** Hrsg. R. Harder, Berlin, 1958.
IEphesos	R. Merkelbach, J. Nollé, **Die Inschriften von Ephesos**, Teil 6: No. 2001-2958, (IK 16), Bonn, 1980.
IErythrai	H. Engelmann, R. Merkelbach, **Die Inschriften von Erythrai** (2 vols.), (IK 1–2), Bonn, 1972-3.
IMetropolis	B. Dreyer, H. Engelmann, **Die Inschriften von Metropolis (IK 63)**, Bonn, 2003.

IMHOOF, F., BLUMER.: 1897	**Lydische Stadtmünzen**, Leipzig.
IMHOOF, F., BLUMER.: 1974	**Kleinasiatische Münzen**, New York.
IPergamon	M. Fränkel, **Die Inschriften von Pergamon, I-II**, Berlin, 1890-1895.
IPriene	W. Blümel, R. Merkelbach, **Die Inschriften von Priene**. **Zusammengestellt, übersetzt und kommentiert, in Verbindung mit Frank Rumscheid**, (IK 69), Bonn, 2014.
ISAGER, S., SKYDSGAARD, J. E.: 1995	**Ancient Greek Agriculture An Introduction**. Routledge.
ISmyrna	G. Petzl, **Inschriften Griechischer Staedte aus Kleinasien: Die Inschriften von Smyrna. (IK 24.1),** Bonn, 1987.
JAMES, E. O.: 1959	**The Cult of The Mother Goddess: An Archaeological and Documentary Study**, London.
JOHNSTON, A.: 1981	"The Greek Coins", **Greek, Roman, and Islamic Coins from Sardis**, Ed. T. V. Buttrey, A. Johnston, K. M. Mackenzie, M. Bates, Harvard, 1-89.
JOHNSTON, A.: 1983	"Caracalla's Path: The Numismatic Evidence", **Historia,** 32, 58-76.
JOHNSTON, A.: 1985	"The So-called 'Pseudo-Autonomous' Greek Imperials", **ANSMN,** 30**,** 89-112.

JOHNSTON, P. A.: 1996	"Kybele and Her Companions on the Northern Littoral of the Black Sea", **Cybele, Attis and Related Cults, Essays in memory of M. J. Vermaseren**, E. N. Lane (Ed.) 101-116.
JOHNSTON, A.: 2007	**Greek Denominations, ca 200-275. A Study of the Roman Provincial Bronze Coinages of Asia Minor**, Royal Numismatic Society Special Publication no. 43, London,
JONES, A. H. M.: 1940	**The Greek City: From Alexander to Justinian**, Oxford.
JONES, A. H. M.: 1960	"The Cloth Industry under The Roman Empire, **The Economic History Review**, 13, no.2, 183-192.
JONES, A. H. M.: 1998	**The Cities of Eastern Roman Provinces**, Oxford.
JONES, C. P.: 1994	"A Geographical Setting for the Baucis and Philemon Legend (Ovid Metamorphoses 8.611-724)" **HSCPh,** 96, 203-223.
JONES, C. P.: 1996	"The Panhellenion", **Chiron**, 26, 29-56.
JONES, C. P.: 1999	"A Decree of Thyateira in Lydia", **Chiron**, 29, 1-21.
JONES, C. P.: 2004	"Multiple identities in the age of the Second Sophistic", **Paideia: The World of the Second Sophistic**, Ed. Barbara, E. Borg, 13-21

JONGKEES, J. H.: 1938	"Gottesnamen in Lydischen Inschriften", **Mnemosyne**, 6, 355-367.
KAMPMANN, M.: 1978	"Aristonicos à Thyatire", **RN**, 20, 38-42.
KAMPMANN, U.: 1996	**Die Homonoia-Verbindungen Der Stadt Pergamon Oder Der Versuch Einer Kleinasiatischen Stadt Unter Römischer Herrschaft Eigenständige politik zu betreiben,** Saarbrücken.
KAMPMANN, U.: 1998	"Homonoia Politics in Asia Minor: The Example of Pergamon", **Pergamon, Citadel of the Gods: Archaeological Record, Literary Description, and Religious Development**, Ed. H. Koester, 373-393.
KANTIREA, M.: 2016	"Non-elite Benefactors in the Roman East: Building Activity by Freedmen, Slaves, Craftsmen and Traders", **Vir doctus Anatolicus / Stidies in Memory of Sencer Şahin**, Ed. B. Takmer, E. N. Akdoğu Arca, N. Gökalp Özdil, 471-493.
KARIVIERI, A.: 2002	"Just one of the Boys-Hadrian in the Company of Zeus, Dionysus and Theseus", **Greek Romans and Roman Greeks**, Ed. E. N. Ostenfeld, 40-54.
KARL, H.: 1975	**Numismatische Beiträge zum Festwesen der kleinasiatischen und nordgriechischen Städte im 2./3. Jahrhundert,** Saarbrücken.

KATSARI, C.: 2003	"The Organisation of Roman Mints during the Third Century CE: The View from the Eastern Provinces" **Classical Ireland**, 10, 27-53.
KAYA, M. A.: 2000	"Suriye Krallığı'nın Maiandros Irmağı Havzasındaki Kolonileri", **TİD**, 15, 121–136.
KAYA, M. A.: 2016	**Anadolu'daki Galatlar ve Galatya Tarihi**, İstanbul.
KAYE, N., 2022	**The Attalids of Pergamon and Anatolia**: **Money, Culture, and State Power**, Cambridge UK 2022.
KEARSLEY, R. A.: 1986	Asiarchs, Archiereis, and the Archiereiai of Asia, **GRBS**, 27, 183-192.
KEAVENEY, A.: 1992	**Lucullus A Life**, London-New York.
KEIL, J., PREMERSTEIN, A.: 1908	**Bericht Über Eine Reise In Lydien Und Der Südlichen Aiolis**, Wien.
KEIL, J., PREMERSTEIN, A.: 1911	**Bericht Über Eine Zweite In Lydien**, Wien
KEIL, J.: 1923	"Die Kulte Lydiens", **Anatolian Studies Presented to Sir William Mitchell Ramsay**, Ed. W.H. Buckler, W. M. Calder, 239-266.
KEIL, J.: 1936	"Thyateira", **RE**, VI, A1, 657-659.
KENNELL, N. M.: 2009	"The Greek Ephebate in the Roman Period", **The International Journal of the History of Sport**, 26/2, 323–342.
KERÉNYI, K.: 2019	**Yunan Mitolojisi**, Çev. O. Özügül, İstanbul.

KIENAST, D.: 1977	"Eine Silbermünze aus der zeit des Aristonikoskrieges", **Historia**, 26, 250-252.
KIEPERT, R.: 1890	**Karte von Kleinasien in 24 blatt**, Berlin 1902-1906.
KLOSE, D. O. A.: 1987	**Die Münzprägung von Smyrna in der römischen Kaiserzeit (Antike Münzen und geschnittene Steine 10)**, Berlin.
KLOSE, D. O. A.: 2005	"Festivals and Games In The Cities of The East During The Roman Empire", **Coinage and Identity in the Roman Provinces**, Ed. C. Howgego, V. Heuchert, A. Burnett, 125-133.
KOÇAK, Ö., ŞAHİN, H.: 2002	"Eskiçağ Araştırmalarında Jeopolitiğin Yeri", **AnAr**, 16, 337-374.
KOSMETATOU, K.: 1998	"Cistophori and Cista Mystica. A New Interpretation of The Early Cistophoric Types", **RBN**, 144, 11-19.
KOSMIN, P. J.: 2014	**The Land of the Elephant Kings: Space, Territory, and Ideology in the Seleucid Empire**, London.
KÖNIG, J.: 2005	**Athletics and Literature in the Roman Empire**, Cambridge.
KRAFT, K.: 1972	**Das System der Kaiserzeitlichen Münzprägung in Kleinasien. Materialien und Entwürfe** (Istanbuler Forschungen Band 26), Berlin.

KUHN, A. B.: 2017	"Honouring Senators and Equestrians in the Graeco-Roman East", **The Politics of Honour in the Greek Cities of the Roman Empire**, Ed. A. Heller, O. van Nijf, 317-338.
KÜLZER, A.: 2016	**"**Byzantine Lydia: Some Remarks on Communication Routes and Settlement Places", **Trade In Byzantium Papers From The Third International Sevgı Gönül Byzantine Studies Symposium**, Ed. P. Magdalino, N. Necipoglu, I. Jevtic, 279-295.
LÄMMER, M.: 1967	**Olympien und Hadrianeen im antiken Ephesos**, Köln.
LAUNEY, M.: 1950	**Recherches sur les armées hellénistiques, repr. with additions**, Paris.
LEGLAY, M.: 1976	"Hadrien et l'Asklépieion de Pergame", **BCH**, 100, 347-372.
LECHAT, H., RADET, G.: 1887	"Inscriptions de Lydie", **BCH**, 11, 445–484.
LEDERER, P.: 1943	"Neue Beiträge zur antiken Münzkunde aus schweizerischen öffentlichen und privaten Sammlungen" **RSN,** 30, 1-103.
LENDON, J. E.: 1997	**Empire of Honour: The Art of Goverment in the Roman World**, Oxford.
LENGER, D. S.: 2018	"Plautilla Adına Basılmış Nadir Bir Thyateira Sikkesi", **Anadolu/Anatolia,** 44, 75-81.
LENORMANT, F.: 1879	**La monnaie dans l'antiquité,** Tome 1-3, Paris.

LESCHHORN, W., FRANKE, P. R.: 2002	**Lexikon der aufschriften auf griechischen Münzen/Lexicon of Greek Coin Inscriptions, I**, Wien. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
LESCHHORN, W.: 1985	"Die Kaiserzeitlichen Münzen Kleinasiens: Zuden Möglichkeiten und Schwierigkeiten ihrer statistischen Erfassung", **RN**, 27, 200-216.
LESCHHORN, W.: 2009	**Lexikon der Aufschriften auf griechischen Münzen II. Ethnika und Beamtennamen. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften**, Wien.
LIDDELL, H. G., SCOTT, R.: 1996	**A Greek-English Lexicon,** Oxford.
LINDGREN I	**H.C. Lindgren and F.L. Kovacs, Ancient Bronze Coins of Asia Minor and the Levant from Lindgren Collection**, San Mateo 1985.
LINDGREN III	**H.C. Lindgren Ancient Greek Bronze Coins from Lindgren Collection**, San Fransisco 1993
LUSNIA, S.S.: 1995	**"**Julia Domna's Coinage and Severan Dynastic Propaganda" **Latomus**, 54/1, 119-140.
MA, J.: 1999	**Antiochos III and the Western Cities of Asia Minor**, New York.
MA, J.: 2013	"The Attalids A Military History", **Attalid Asia Minor**, Ed. P. Thonemann, 49-82.
MACDONALD, D.: 1989	"The Worth of Assarion", **ZPE, 38.1**, 120-123.

MACFARLANE, C.: 1823	**The Seven Apocalyptic Churches**, Ed. T. Knox, London.
MACRO, A. D.: 1980	"The Cities of Asia Minor under the Roman Imperium", **ANRW**, II, 7-2, 658-697.
MAGIE, D.: 1950	**Roman Rule in Asia Minor**, I–II, Princeton.
MAGIE, D.: 1953	**"**Egyptian Deities in Asia Minor in Inscriptions and on Coins", **AJA**, 57, 163-187.
MALAY, H., PETZL, G.: 2017	**New Religious Texts from Lydia**, Wien.
MALAY, H., RICL, M.: 2016	"A Roman Senator Redivivus and a New Asiarch: Two New Inscriptions from Thyateira and Hierokaisareia", **Vir Doctus Anatolicus. Studies in memory of Sencer Şahin/Sencer Şahin Anısına Yazılar**, Ed. E. N. Akdoğu Arca, N. Gökalp Özdil, B. Takmer, 657-662.
MALAY, H.: 1983	"Batı Anadolu'nun Antik Çağdaki Ekonomik Durumu", **EÜ Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi**, 2, 50-61.
MALAY, H.: 1987	"Batı Anadolu'da Aristonikos Ayaklanması (MÖ 133-129)", **TİD**, III, 13-48.
MALAY, H.: 1994	**Greek and Latin Inscriptions in Manisa Museum, (TAM Supp.19**), Wien.
MALAY, H.: 1999	**Researches in Lydia, Mysia and Aiolis, (TAM Supp.23),** Wien.
MALAY, H.: 2006	"Three Dedications to Zeus Keraunios", **EA**, 39, 103-104.

MANDERS, E.: 2012	**Coining Images of Power: Patterns in the Representation of Roman Emperors on Imperial Coinage, A.D. 193-284**, Leiden.
MANTAS, K.: 1995	"Women and Athletics in the Roman East", **Nikephoros**, 8, 125-144.
MAREK, Ch., ZINGG, E.: 2018	**Die Versinschrift des Hyssaldomos und die Inschriften von Uzunyuva (Milas/Mylasa)**, **AMS Band 90,** Bonn.
MAREK, Ch.: 2016	**In the Land of a Thousand Gods: A History Asia Minor in the Ancient World**, Trans. S. Rendall, Princeton.
MAREK, Ch.: 2019	"Anadolu'daki Roma Eyaletlerine Genel Bakış", **Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu: Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri,** Ed. O. Tekin, 262-273**.**
MARTIN, K.: 2008	"Demos Und Boule Auf Münzen Phrygischer Städte. Überlegungen Zu Ikonographie Und Funktion Von Münzbildern", **Neue Funde und Forschungen in Phrygien, AMS, 61,** Ed. E. Winter, E. Schwertheim, 93-106.
MARTIN, K.: 2013	**Demos, Boule, Gerousia: Personifikationen städtischer Institutionen auf kaiserzeitlichen Münzen aus Kleinasien, I, II**, Bonn.
MARTIN, L. H.: 1987	**Hellenistic Religions an Introduction,** New York/Oxford.
MAYOR, A.: 2013	**Mithradates**, Çev. G. Ergin, İstanbul.

MAZZEI, M.: 2020	"Les Usages D'Apollon Tyrimnos, Propator De Thyatire", **Hypothèses**, 23, 109-118.
MAZZINI, L.: 2020	**Triggered Identities and Imperial Power? Macedonian label re/use by civic communities in Roman Lydia and Phrygia**, Phd Thesis,
McCLEAN 1929	**Catalogue of the McClean Collection of Greek Coins in the Fitzwilliam Museum I-III.**
MCSHANE, R.: 1964	**The Foreign Policy of the Attalids of Pergamum**, Urbana.
MEADOWS, A.: 2013	"The Closed Currency System of the Attalid Kingdom", **Attalid Asia Minor**, Ed. P. Thonemann, 149-206.
MEEUS, A.: 2014	"The Territorial Ambitions of Ptolemy I", **The Age of the Successors and the Creation of the Hellenistic Kingdoms (323-276 B.C.)**, **Studia Hellenistica**, 53, Ed. H. Hauben, A. Meeus, Leuven, 263–306.
MEHL, A.: 1986	**Seleukos Nikator und Sein Reich, I. Teil Seleukos Leben und Die Entwicklung Seiner Machtposition**, **Studia Hellenistica,** 28, Lovanii.
MEIJER, F., VAN NIJF, O.: 1992	**Trade, Transport and Society in the Ancient World**, London/New York.
MEINARDUS, O. F. A.: 1974	**The Greeks of Thyatira**, Athens.

MELLOR, R.: 1975	**ΘΕΑ ΡΩΜΗ (Thea Rome): The Worship of the Goddess Roma in the Greek World**, Göttingen.
MELLOR, R.: 1981	"The Goddess Roma", **ANRW,** 17/2, Ed. W. Haase, Berlin, 950-1030.
MENNEN, I.: 2006	"The Image of an Emperor in Trouble (Legitimation and Representation of Power by Caracalla)", **The Impact Of Imperial Rome On Religions, Ritual And Religious Life In The Roman Empıre Proceedings Of The Fifth Workshop Of The International Network Impact Of Empire (Roman Empire, 200 B.C. – A.D. 476) Münster, June 30 – July 4, 2004,** Ed. L. De Blois, P. Funke, J. Hahn, 253-267.
MERKELBACH, R., STAUBER, J.: 1998	**Steinepigramme aus dem griechischen osten I. Die westküste kleinasiens von Knidos bis Ilion**, Stuttgart-Leipzig.
MERKELBACH, R.: 1972	"Epigramm aus Thyateira", **ZPE**, 9, 132.
MERKELBACH, R.: 1974	"Inschrift aus Thyateira", **ZPE**, 15, 208.
MERKELBACH, R.: 1975	"Drei Texte des Jahres 49 v. Chr. aus Thyateira", **ZPE**, 16, 39-42.
MERTZIDES, S.: 1897	**Oi Philippoi**, Constantinople.
METCALF, W. E.: 1980	**The Cistophori of Hadrian**, **Numismatic Studies**, 15, New York.
MEYER, E.: 1898	"Die Makedonischen Militärcolonien", **Hermes,** 33, 643–647
MILETA, C.: 2008	"Die offenen Arme der Provinz: Überlegungen zur Funktion und Entwicklung der

	prorömischen Kultfeste der Provinz Asia", Ed. J. Rüpke, **Festrituale in der römischen Kaiserzeit**, 89-114.
MILLAR, F.: 1966	"The Emperor, the Senate and the Provinces", **JRS,** 56, 1-2, 156-166.
MILLAR, F.: 1999	"The Greek East and Roman Law: The Dossier of M. Cn. Licinius Rufinus", **JRS**, 89, 90-108.
MILLAR, F.: 2004	**Rome, The Greek World and The East: Goverment, Society, and Culture in the Roman Empire Vol. 2**, Ed. H. M. Cotton, G. M. Rogers, London.
MILLER, K.: 1916	**Itineraria Romana: Römische Reisewege an der Hand der Tabula Peutingeriana,** Stuttgart.
MIONNET, T. E.: 1809	**Description de Médailles antiques, grecques et romaines. Tome IV**, Paris.
MITCHELL, S., McNICHOLL, 1978-1979:	**"**Archaeology in Western and Southern Asia Minor 1971-78", **AR**, 25, 55-90.
MITCHELL, S.: 1993	**Anatolia: Land, Men and Gods in Asia Minor, I: The Celts and the Impact of Roman Rule, II: The Rise of the Church**, Oxford/New York.
MITCHELL, S.: 1999	"The Administration of Roman Asia from 133 BC to AD 250", **Lokale Autonomie und römische Ordnungsmacht in der**

	Kaiserzeitlichen Provinzen vom 1. bis 3 Jahrhundert, Ed. W. Eck, 17-46.
MITCHELL, S.: 1999a	"The Cult of Theos Hypsistos between Pagans, Jews and Christians", Ed. P. Athanassiadi, M. Frede, **Pagan Monotheism in Late Antiquity**, 81-148, Oxford.
MITCHELL, S.: 2005	"Olive cultivation in the economy of Roman Asia Minor", **Patterns in the Economy of Roman Asia Minor,** Ed. S. Mitchell, C. Katsari, 83-114.
MITCHELL, S.: 2010	"Further thoughts on the cult of Theos Hypsistos", **One God: Pagan Monotheism in The Roman Empire**, Ed. S. Mitchell, P. Van Nuffelen, 167-230.
MITCHELL, S.: 2015	"Food, Culture and Environment in Ancient Asia Minor", **A Companion to Food in the Ancient World,** Ed. J. Wilkins, R. Nadeau, 285-295.
MITCHELL, S.: 2018	"Dispelling Seleukid Phantoms: Macedonians In Western Asia Minor From Alexander To The Attalids, **The Seleukid Empire 281-222 BC: War Within The Family**, Ed. K. Erickson, 11-35.
MITCHELL, S.: 2019	"Makedonen überall! Die Makedonische Landnahme in Kleinasien" **Panegyrikoi Logoi**, Ed. M. Nollé, P. M. Rothenhöfer, G. Schmied-Kowarzik, H. Schwarz, H.C. von Mosch, 331-352
MORETTI, L.: 1953	**Iscrizioni Agonistiche Greche**. Roma.
MØRKHOLM, O.: 2000	**Erken Hellenistik Çağ Sikkeleri: Büyük İskender'in Tahta Çıkışından Apameia**

	Barışına Kadar (İ.Ö. 336-188), Çev. O. Tekin, İstanbul.
MORLEY, N.: 2011	"Cities and Economic Development in the Roman Empire", **Settlement, Urbanization, And Population**, Ed. A. Bowman, A. Wilson, 143-160.
MOYER, I. S.: 2011	**Egypt and the Limits of Hellenism**, Cambridge.
MULLEN, R. L.: 2004	**The Expansion of Christianity: A Gazetteer of Its First Three Centuries**, Boston.
MUMFORD, L.: 2013	**Tarih Boyunca Kent: Kökenleri, Geçirdiği Değişimler ve Geleceği**, Çev. G. Koca, T. Tosun, İstanbul.
MUNN, M. H.: 2006	**The Mother of the Gods, Athens, and the Tyranny of Asia: A Study of Sovereignty in Ancient Religion**, Berkeley, Los Angeles, California.
MÜLLER, H.: 2010	**"**Ein Kultverein von Asklepiasten bei einem Attalidischen Phrourion im Yüntdağ", **Chiron,** 40, 427-458.
MÜNSTERBERG, R.: 1973	**Die Beamtennamen auf den griechischen Münzen,** Hildesheim.
NAWOTKA, K.: 2000	"Boularchos in Roman Asia Minor", **Epigraphica**, 62, 61–85.
NAWOTKA, K.: 2019	"Apollo, **The Tutelary God Of The Seleucids, And Demodamas Of Miletus", The Power Of Individual And Community In Ancient Athens And Beyond Essays In Honour Of John K. Davies**, Ed. Z. Archibald, J. Haywood, 261-284.

NEWBY, Z.: 2005	**Greek Athletics In The Roman World: Victory and Virtue**, New York.
NEWELL, E. T.: 1941	**The Coinage of the Western Seleucid mints from Seleucus I to Antiochus III**, New York.
NOLLÉ, J.: 1995	"Athena in der Schmiede des Hephaistos Militär-, wirtschafts- und sozialgeschichtliche Implikationen von Münzbildern", **JNG**, 45, 51-77.
NOLLÉ, J.: 2012	"Zum Kult der Anaïtis Artemis von Hypaipa und zu einigen Patriatraditionen der torrhebischen Käystertal-Stadt", **JNG**, 62, 127-95.
NOLLÉ, J.: 2016	"Beiträge zur kleinasiatischen Münzkunde und Geschichte: 12. Mastaura am Fuße der Mesogis – Überlegungen zu den Patriatraditionen einer wenig bekannten antiken Polis", **Gephyra**, 13, 49-82.
NOLLÉ, J.: 2022	"Notizen zur Antiken 3. Numismatik der Löwe von Sardis", **NZ**, 128, 9-64.
NOVÁKOVÁ, L.: 2016	"Symbolic figures in Early Imperial Asia Minor. Reshaping of funerary architecture?", **ILIRIA**, 6/2, 99-116.
OERTER, F.: 1921	"Katoikoi", **RE**, XI 1, 2-26.
OGDEN, D.: 2013	**Drakon : Dragon Myth and Serpent Cult in the Greek and Roman Worlds**, Oxford.

OGDEN, D.: 2018	"Legends of Seleukos' death, from omens to revenge", **Ancient Macedonians in the Greek and Roman Sources: From History to Historiography**, Ed. T. Howe, F. Pownall, 201-214, London.
OLIVER, J. H.: 1941	"Documents Concerning the Emperor Hadrian", **Hesperia**, 10, no.4, 361-370.
OLIVER, J. H.: 1970	"Marcus Aurelius: Aspects of Civic and Cultural Policy in The East", **Hesperia**, 13, 1-168.
OWENS, E. J.: 2000	**Yunan ve Roma Dünyasında Kent**, Çev. C. Bilsel, İstanbul.
ÖĞÜŞ, E.: 2018	"Kuzey Lydia'da Lykos Vadisi'nin Tarihsel Coğrafyası", **Phaselis,** 4, 325-342.
ÖNDER-KADDAR, S.: 2020	**Anadolu'da Yerel, Yerelüstü ve Bölgelerüstü Bilicilik**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
ÖNDER, M.: 2014	**Manisa Müzesi'ndeki Lydia Bölgesi Şehir Sikkeleri**, Ege Üniversitesi Yayınları, Edebiyat Fakültesi, Yayın No: 188, İzmir.
ÖNDER, M.: 2014a	"Altınpark (2010-12)", **Antik Smyrna Sikkeleri (2008-2012)**, İzmir.
ÖZLEM-AYTAÇLAR, P.: 2006	**Yazıtlar ve Antik Kaynaklar Işığında Batı Anadolu'da Entelektüeller**, İstanbul.

ÖZTÜRK, H. Ö., ŞAHİN, H.: 2018	"Inscriptiones Asiae Minoris", **ACM,** 1, 79-216.
PAGE, D. L.: 1981	**Further Greek Epigrams, Epigrams Before A.D. 50 From The Greek Anthology And Other Sources, Not Included In Hellenistic Epıgrams or The Garland Of Philip,** Cambridge.
PARKER, R.: 2011	**On Greek Religion**, Cornell Studies in Classical Philology, 60, New York- London.
PARKER, R.: 2017	**Greek Gods Abroad: Names, Natures and Transformations**, California.
PARKER, R.: 2018	"The New Purity Law from Thyateira", **ZPE,** 205, 178-183.
PATERSON, J.: 1998	"Trade and traders in the Roman World: scale, strucure, and organisation", **Trade, Traders and The Ancient City**, Ed. H. Parkins, C. Smith, 149-167.
PATTERSON, J.R.: 2006	**Landscapes And Cities Rural Settlement And Civic Transformation In Early Imperial Italy**, Oxford.
PAYNE, A.: 2019	"Native Religious Traditions From A Lydian Perspective", **Religious Convergence in the Ancient Mediterranean**, Ed. S. Blakely, B. J. Collins, Atlanta, 231-248.
PAYNE, A.: 2023	"The Kingdom Of Lydia", **The Oxford History Of The Ancient Near East, Volume V: The Age Of Persia**, Edited By K. Radner N. Moeller, D. T. Potts, 174-230.
PAZ DE HOZ, M. H.: 1999	**Die Lydischen Kulte im Lichte der Griechischen Inschriften, AMS**, 36, Bonn.
PAZ DE HOZ, M. H.: 2016	"The Goddess Of Sardis: Artemis, Demeter Or Kore?", **Between Tarhuntas And Zeus Polieus**

	Cultural Crossroads In The Temples And Cults Of Graeco-Roman Anatolia, Eds. M. Paz De Hoz, J. P. Sanchez Hernandez, C. M. Valero, 185-224.
PEDLEY, J. G.: 1972	**Ancient Literary Sources on Sardis**, Cambridge, Massachusetts.
PEDLEY, J. G.: 1974	"Carians in Sardis", **JHS**, 94, 99-69.
PELCER-VUJAČIĆ, O. P.: 2015	"Society In Lydia and Phrygia From The 1st To The 3rd Century AD", **University of Belgrade, Faculty of Philosophy Doctoral Dissertation**, Belgrade.
PELCER-VUJAČIĆ, O. P.: 2019	"Slaves And Freedmen In Lydia And Phrygia In The Early Roman Empire", **Istorijski Zapisi,** XCII, 3-4, 7-32.
PEPPA-DELMOUZOU, D., FOLLET, S.: 1997	"Le décret de Thyatire sur les bienfaits d'Hadrien et le «Panthéon» d'Hadrien à Athènes (IG II2 1088 + 1090 + IG III 3985, complétés TAM V, 2 1180, complété) (IG II2 1088 + 1090 + IG III 3985, complétés = TAM V, 2 1180, complété)", **BCH,** 121, 291-309.
PETOLESCU, C. C.: 1996	"Nouvelles Remarques Sur La Carrière Militaire Équestre De T. Antonius Claudius Alfenus Arignotus", **ZPE**, 110, 253-258.
PETROVIC, I.: 2010	"Transforming Artemis: From The Goddess of The Outdoors to City Goddess", **The Gods of Ancient Greece: Identities and Transformations**, Ed. J. N. Bremmer, A. Erskine, 209-227.

PETZL, G., PLEKET, H. W.: 1979	Inschriften aus Lydien", **ZPE**, 34, 281-295.
PETZL, G.: 1974	"Kleine Beiträge zu Griechischen Inschriften aus Smyrna", **ZPE**, 13, 117-126.
PETZL, G.: 1976	"Antike Zeugnisse aus der Umgebung von Thyateira", **ZPE**, 23, 243-250.
PIEJKO, F.: 1987	"The Settlement of Sardis after the Fall of Achaeus", **AJPh** 108 707–28
PIETRUSZKA, W.: 2020	**The Municipal elites of Campania during the Antonine-Severan Period**, Wiesbaden.
PIETSCH, W.: 2002	"Gladiatoren und Gladiatorenspiele im Osten des Römischen Reiches", **Gladiatoren in Ephesos: Tod am Nachmittag. Eine Ausstellung im Ephesos Museum Selçuk seit 20 April 2002,** 9-13.
PILHOFER, P.: 1995	Philippi, Vol. 1: **Die erste christliche Gemeinde Europas. Wissenschaftliche Anatolica**, 12, 25-37.
PLEKET, H. W.: 1976	"Olympic Benefactors", **ZPE**, 20, 1-18.
PLEKET, H. W.: 1983	"Urban elites and business in the Greek part of the Roman Empire", **Trade in the Ancient Economy**, Ed. P. Garnsey, K. Hopkins, C. R. Whittaker, 131-144.
PLEKET, H. W.: 1988	"Greek Epigraphy and Comparative Ancient History: Two Case Studies", **EA**, 12, 25-37.

PLEKET, H. W.: 2010	"Games, Prizes, Athletes and Ideology", Ed. J. König, **Greek Athletics**,145-174.
POBLOME, J.: 2004	"Comparing ordinary craft production: Textile and Pottery Production in Roman Asia Minor", **JESHO**, 4, 491-506.
POLIGNAC, F.: 1995	**Cults, Territory, and the Origins of The Greek City-State**, translated by J. Lloyd with a New Foreword by C. Mosse, Chicago.
PONT, A. M.: 2007	"L'empereur «Fondateur» : Enquête Sur Les Motifs De La Reconnaıssance Civique" **RÉG**, 120/2, 526-552.
PRICE, M. J., TRELL, B. L.: 1977	**Coins and Their Cities: Architecture on the Ancient Coins of Greece, Rome and Palestine**, London.
PRICE, S. R. F.: 2004	**Küçük Asya'da Roma İmparatorluk Kültü: Ritüel ve İktidar**, Çev. T. Esin, İstanbul.
PSOMA, S.: 2008	"Panegyris Coinages", **AJN**, 227-255.
PSOMA, S.: 2009	"Monetary Terminology in Pre-Roman Asia Minor" **EA**, 42, 170-180.
QUASS, F.: 1982	"Zur politischen Tätigkeit der munizipalen Aristokratie des griechischen Ostens in der Kaiserzeit", **Historia**, 31, 2, 188-213.
RADET, G.: 1887	"Inscriptions de Lydie", **BCH**, 11, 445-484.
RADET, G.: 1892	**De coloniis a Macedonibus in Asiam cis Taurum Deductis,** Paris**.**

RADT, W.: 2014	"Antik Pergamon Kentinin Konumu ve Gelişimi", **Pergamon: Anadolu'da Hellenistik Bir Başkent**, Ed. F. Pirson, A. Scholl, 188-207.
RAMSAY, W. M.: 1904	**The Letters To The Seven Churches Of Asia: And Their Place In The Plan Of The Apocalypse**, London.
REMIJSEN, S.: 2011	"The So-Called "Crown-Games": Terminology and Historical Context of the Ancient Categories for Agones", **ZPE**, 177, 97-109.
REMIJSEN, S.: 2015	"The End Of The Ancient Olympics And Other Contests: Why The Agonistic Circuit Collapsed In Late Antiquity", **JHS**, 135, 147-164.
RICL, M.: 2003	"Society and Economy of Rural Sanctuaries in Roman Lydia", **EA**, 35, 77-101.
RISSANEN, M.: 2014	"The Lupa Romana In The Roman Provinces", **Acta Archaeologica**, 65, 335-360.
ROBERT, L.: 1937	**Études anatoliennes. Recherches sur les inscriptions grecques de l'Asie Mineure**, Paris.
ROBERT, L.: 1940	**Les gladiateurs dans l'Orient grec**, Paris.
ROBERT, L.: 1940-1965	**Hellenica. Receuil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques**, Bd. I-XIII, Paris.
ROBERT, L.: 1962	**Villes d'Asie Mineure: Études de Géographie Ancienne**, Paris.

ROBERT, L.: 1969-1974, 1989-1990	**OMS**, 7 vols. Amsterdam.
ROBERT, L.: 1970	"Deux concours grecs à Rome", **CRAI**, 6-27**.**
ROBERT, L.: 1976	"Monnaies grecques de l'époque impériale. I. Types monétaires à Hypaipa de Lydie. II. Une fête à Sardes", **RN**, 6/18, 25-56.
ROBERT, L.: 1980	**A travers l' Asie Mineure: Poétes et prosateurs, monnaies grecques, voyageurs et géographie**, Paris.
ROBERT, L.: 1982	"Documents d'Asie Mineure", **BCH**, 106-1, 309-378.
ROBERT, L.: 1984	"Documents d'Asie Mineure", **BCH**, 108-1, 457-532.
ROBINSON, E. S. G.: 1954	"Cistophori in the Name of King Eumenes", **NC**, 14, 1-8.
ROLLER, D. W.: 2018	**A Historical and Topographical Guide To The Geography of Strabo**, Cambridge.
ROLLER, L.E.: 1991	"The Great Mother at Gordion: The Hellenization of an Anatolian Cult" **JHS**, 111, 128-143.
ROMEO, I.: 2002	"The Panhellenion and Ethnic Identity in Hadrianic Greece", **CP**, 97, no. 1, 21-40.
ROOSEVELT, C. H.: 2003	**Lydian and Persian period settlement in Lydia**, Vol.1, Cornell University

ROOSEVELT, C. H.: 2017	**Gyges'ten Büyük İskender'e Lydia Arkeolojisi**, Çev. H. G. Çatak, İstanbul.
ROOSEVELT, C. H.: 2019	**"**The Inhabited Landscapes of Lydia", **Spear Won Land: Sardis from the King's Peace to Peace of Apamea.** Ed. A.M. Berlin, P.J. Kosmin, USA.
ROSSING, B. R.: 1999	**The Choice between Two Cities: Whore, Bride, and Empire in the Apocalypse**, (**Harvard Theological Studies)**, 48, Harrisburg.
ROSTOVTZEFF, M.: 1953	**The Social and Economic History of the Hellenistic World**, Oxford.
RPC I, 2006	**Roman Provincial Coinage**, **vol. I, From the death of Caesar to the death of Vitellius, (44 BC-AD 69)**, A. Burnett, M. Amandry, P. P. Ripollés, British Museum Press-Bibliothéque nationale de France, London-Paris.
RPC II, 1999	**Roman Provincial Coinage**, **vol. II, From Vespasian to Domitian**, **(AD 69-96)**, A. Burnett, M. Amandry, Ian Carradice, British Museum Press-Bibliothéque nationale de France, London-Paris.
RPC III, 2015	**Roman Provincial Coinage, vol. III, Nerva, Trajan and Hadrian, (AD 96-138)**, A. Burnett, M. Amandry, I. Carradice, in collaboration with Jerome Mairat and with contributions by W. Metcalf, L. Bricault, M. Blet-Lemarquand,

	British Museum Press-Bibliothéque nationale de France, London-Paris.
RPC IV, 2006	**Roman Provincial Coinage, vol. IV, Antoninus Pius to Commodus, (AD 138-192)**, C. Howgego,V. Heuchert, (Çevrimiçi).
RPC IX, 2016	**Roman Provincial Coinage, vol. IX, From Trajan Decius to Uranius Antoninus (AD 249-254)**, Hostein, A., Mairat, J., Paris/London, Bibliothèque nationale de France/British Museum.
RPC Supp. I	RPC Supp. I A. Burnett-M. Amandry-P. P. Ripollès, **Roman Provincial Coinage Supplement I**, The British Museum Press and Bibliothèque nationale de France, London-Paris 1998.
RPC VII, 1 2006	**Roman Provincial Coinage, vol. VII, From Gordian I to Gordian III (AD 238-244),** Spoerri Butcher, M, Paris/London, Bibliothèque nationale de France/British Museum.
RPC VII, 2	**Roman Provincial Coinage, vol. VII, From Gordian I to Gordian III (AD 238-244),** Mairat, J., Butcher, M, Paris/London, Bibliothèque nationale de France/British Museum 2022.
RUFFING, K.: 2008	**Die berufliche Spezialisierung in Handel und Handwerk: Untersuchungen zu ihrer Entwicklung und zu ihren Bedingungen in der römischen Kaiserzeit im östlichen**

	Mittelmeerraum auf der Grundlage griechischer Inschriften und Papyri, Band 24, **Teil 1-2,** Marburg.
RUMSCHEID, J.: 2000	**Kranz und Krone, Zu Insignien Siepespreisen und Ehrenzeichen der römischen Kaiserzeit IstForsch** 43, Tübingen.
RYCAUT, P.: 1679	**The Present State of the Greek and Armenian Churches,** London.
SALZMANN, D.: 1998	"Kaiserzeitliche Denkmäler mit Preiskronen. Agonistische Siegespreise als Zeichen Privater und Öffentlicher Selbstdarstellung", **Stadion,** 24/1, 89-99.
SANIDAS, G.: 2011	"Les activités textiles dans les villes grecques auxépoques hellénistiques et romaines; Questions d'éspace et d'économie", **Textiles y Tintes en la Ciudad Antigua. Actas del III Symposium Internacional sobre Textiles y Tintes del Mediterràneo en el mundo antiguo (Nàpoles, 13 al 15 de noviembre, 2008). Purpureae Vestes III,** València: Universitat de València, Centre Jean Bérard (CNRS-EFR) Naples, Ed. C. Alfaro, J., P. Brun, Ph. Bogard & R. Pierobon Be noit, 31-40.
SARILAR-ÖZDEMİR, M.: 2014	"Küçük Asya'da I. Antiokhos (Soter) Dönemi'nde Seleukos Kolonileri", **Eskiçağ Yazıları 6 (Akron 8),** Ed. N. E. Akyürek Şahin, M. E. Yıldız, M. Alkan, İstanbul, 159-190.

SARILAR-ÖZDEMİR, M.: 2019	"İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ndeki Akhaios Sikkeleri", **Mnemes Kharin Filiz Dönmez Öztürk Anısına Makaleler, Anadolu Arkeolojisi, Epigrafisi ve Eskiçağ Tarihine Dair Güncel Araştırmalar**, Ed. B. Öztürk, H. S. Öztürk, K. Eren, B. B. Aykanat-H. Azeri, İstanbul, 517-526.
SARILAR-ÖZDEMİR, M.: 2021	"Roma İmparatorluk Dönemi'nde Sikkeler Işığında Thyateira'da Agon'lar", **MJH**, XI, 205-218.
SARILAR-ÖZDEMİR, M.: 2021a	"Hellenistik Dönem'de Thyateira ve Sikkeleri", **Thyateira İçin 11 Yıl (2011-2021 Dönemi Kazılarının Sonuçlarına İlişkin Yazılar) Thyateira I**, Ed. E. Akdeniz, B. Gür, N. Akıllı, İzmir, 185-205.
SARILAR, M.: 2012	"Küçükasya'daki Seleukos Kolonileri", **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
SARTRE, M.: 1995	**L'Asie Mineure et l'Anatolie, d'Alexandre à Dioclétian (IV^{a} siècle av. J. –C./IIIe siècle ap. J. –C.)**, Paris.
SAYCE, A. H.: 1932	"The Phrygian Hero Tyris", **CQ,** 46,11.
SCHALIT, A.: 1960	"The Letter of Antiochus III to Zeuxis Regarding the Establishment of Jewish Military Colonies in Phrygia and Lydia", **JQR**, 50, 289-318.

SCHIEDEL, W.: 1997	"Quantifying the sources of slaves in the Roman Empire", **JRS**, 87, 159-169.
SCHMITT, H. H.: 1964	**Untersuchungen zur Geschichte Antiochos' des Grossen und seiner Zeit**, Wiesbaden.
SCHMITT, J.: 1948	"Tyrimneia", **RE**, VII/2, 1867.
SCHMITT, J.: 1948	"Tyrimnos", **RE**, VII/2, 1867-1868.
SCHOWALTER, D. N.: 1998	"The Zeus Philios and Trajan Temple: A Context for Imperial Honors", **Pergamon, Citadel of the Gods: Archaeological Record, Literary Description, and Religious Development,** Ed. H. Koester, Harrisburg, Pennsylvania, 233-249.
SCHUCHHARDT, S.: 1888	"Die Makedonischen Kolonien Zwichen Hermos und Kaikos", **MDAI (A)**, 13, 1-17.
SCHULER, Ch.: 1998	**Ländliche siedlungen und Gemeinden im hellenistischen und römischen Kleinasien**, **Vestigia 50**, München.
SCHULER, Ch.: 2014	"Local Elites in the Greek East", **The Oxford Handbook of Roman Epigraphy**, Ed. C. Bruun, J. Edmondson, 250-273.
SCHULER, Ch.: 2019	"Küçük Asya'da Seleukoslar Egemenliği", **Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu: Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri,** Ed. O. Tekin, 14-27.

SCHULTEN, A.: 1897	"Die Makedonischen Militärcolonien", **Hermes**, 32, 523-537.
SENNETT, R.: 2008	**Zanaatkâr**, Çev. M. Pakdemir, İstanbul.
SEYRIC, H.: 1963	"Monnaies hellénistiques", **RN**, 5, 7-64.
SHERK, R. K.: 1969	**Roman Documents From The Greek East: Senatus Consulta and Epistulae to The Age of Augustus,** Maryland.
SHEPPARD, A.R.R.: 1984-1986	**"**Homonoia In The Greek Cities Of The Roman Empire", **AncSoc**, 15/17, 229-252.
SHIPLEY, G.: 2000	**The Greek World After Alexander**, London.
SIEKIERKA, P., STEBNICKA, K., WOLICKI, A.: 2021	**Women and the Polis: Public Honorific Inscriptions for Women in the Greek Cities from the Late Classical to the Roman Period,** Berlin.
SLATER, W.: 1995	"The Pantomime Tiberius Iulius Apolaustus", **GRBS**, 36, 263–292.
SNG ASHMOLEAN XI	**Sylloge Nummorum Graecorum, Volume V, Ashmolean Museum, Oxford. Part XI: Caria to Commagene: except Cyprus**, Oxford, 2013.
SNG COP LYDIA	**Sylloge Nummorum Graecorum: The Royal Collection of Coins and Medals. Danish National Museum, Lydia,** Kopenhag, 1947.
SNG GREECE 5	**Sylloge Nummorum Graecorum, Greece 5, Numismatic Museum, Athens, The A.G. Soutzos Collection by Eos Tsourti & Maria Daniela Trifiró,** Athens, 2007.

SNG GREECE 7	**Sylloge Nummorum Graecorum, Greece 7, The Kikpe Collection of Bronze Coins Vol. I by V. Penna & Y. Stoyas,** Athens 2012
SNG HUNTERIAN I	**Sylloge Nummorum Graecorum: Great Britain 13, The Hunterian Museum, University of Glasgow, Part I Roman Provincial Coins. Spain-Kingdomns of Asia Minor London**, 2004.
SNG LEIPZIG	**Sylloge Nummorum Graecorum: Deutschland Sammlung der Universitätsbibliothek Leipzig. 2. Band: Römische Provinzialprägungen. Addenda un Corridenda zum 1. Band**, Munich 2008.
SNG LEWIS II	**Sylloge Nummorum Graecorum vol. 6: The Lewis Collection in Corpus Christi College Cambridge Part II The Greek Imperial Coins**, London, 1992.
SNG LEYPOLD I	**Sylloge Nummorum Graecorum. Österreich. Sammlung Leypold. Kleinasiatische Münzen der Kaiserzeit, vol.1 Pontus-Lydien**, Vienna, 2000.
SNG MUNCHEN LYDIEN	**Sylloge Nummorum Graecorum: Deutschland Staatliche, Münzsammlung München 23 heft: Lydien,** München, 1997.
SNG RIGHETTI	**Sylloge Nummorum Graecorum Schweiz, 2 Münzen der Antike. Katalog der Sammlung Jean Pierre Righetti im Bernischen**

	Historischen Museum, Stuttgart, Vienna, Bern, 1993.
SNG TUBINGEN LYDIEN	**Sylloge Nummorum Graecorum Münzsammlung Universität Tübingen V: Karien und Lydien**, Berlin, 1994.
SNG TURKEY 5	**Sylloge Nummorum Turkey: Tire Museum Vol. I : Roman Provincial Coins of Ionia, Lydia and etc.,** İstanbul.
SNG TURKEY 7	**Sylloge Nummorum Turkey: Ödemiş Museum Vol. I : Roman Provincial Coins of Ionia, Lydia and etc.,** İstanbul.
SNG TURKEY 10	**Sylloge Nummorum Turkey: The Yavuz Tatış Collection, Part I: Ionia and Lydia**, İstanbul, 2016.
SNG TURKEY 11	**Sylloge Nummorum Turkey: The Çetin Erdem Collection, Lydia and Phrygia,** İstanbul 2019.
SNG TURKEY 12	**Sylloge Nummorum Turkey: İzmir Museum, Part II: Roman Provincial Coins,** İstanbul
SNG v AUCLOCK LYDIEN	**Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland: Sammlung H. Von Aulock, Lydien**, Berlin, Mann, 1963.
SNOWDON, M.: 2008	"Commemorating Freedom: I. Metropolis and the Restoration of Freedom", **Mouseion, III**, 8, 377-393.

SOERRI, BUTCHER, M.: 2018	**"**'Pseudo-autonomous' Coins Issued in the Name of the Senate: Towards a Reappraisal of the Role of the Workshops within the Province of Asia (A.D. 238-253)" **Second International Congress on the History of Money and Numismatics in the Mediterranean World – Proceedings**, Ed. O. Tekin, 353-360.
SPAWFORTH, A. J., WALKER, S.: 1985	"The World of the Panhellenion. I. Athens and Eleusis", **JRS**, 75, 78-104.
SPAWFORTH, A. J.: 1999	"The Panhellenion Again", **Chiron**, 29, 339-352.
SPAWFORTH, A.: 2001	"Shades of Greekness: A Lydian Case Study", **Ancient Perceptions of Greek Ethnicity**, Edit. by I. Markin, 375-400
SPON, J.: 1678	**Voyage d'Italie de Dalmatie de Grece, et Du Levant**, Lyon.
STAAB, G., PETZL, G.: 2010	"Vier neue Epigramme aus Lydien", **ZPE**, 174, 1-14.
STAFFORD, E.: 2000	**Worshipping Virtues Personification and the Divine in Ancient Greece**, London.
STAMBAUGH, J. E.: 1972	**Sarapis Under The Early Ptolemies,** Leiden.
STEBNICKA, K.: 2018	"Greek Grammarian in the Light of Epigraphic Evidence", **Eos**, 105/1, 77-117.
STOCH, F.: 1763	**Antiquitatum Thyatirenarum: Libri Duo**, Zwollae.

STROBEL, K.: 1996	**Die Galater**, Berlin.
STRUBBE, J. H. M.: 1984-1986	Gründer Kleinasiatischer Städte Fiktion Und Realität, **AncSoc**, 15/17, 253-304.
STRUBBE, J. H. M.: 2004	"Cultic honors for benefactors in the cities of Asia Minor", **Roman Rule and Civic Life: Local and Regional Perspectives. Impact of Empire, vol. 4**, Ed. L. Light, E. A Hemelrijk, H. W. Singor, 315-330.
SVOBODA M. A.: 1869	**The Seven Churches of Asia,** London.
SWAIN, S.: 1996	**Hellenism and Empire: Language, Classicism and Power in the Greek World AD 50-250**, Oxford.
SYME, R.: 1995	**Anatolica: Studies in Strabo**, Oxford.
ŞAHİN, N.: 2001	**Zeus'un Anadolu Kültleri,** İstanbul.
TAKÁCS, S. A.: 1995	**Isis and Sarapis in the Roman World,** Leiden, New York, Köln.
TALLOEN, P., STROOBANTS, F., DEGRYSE, P.: 2015	"Hephaistos In Pisidia: Establishing The Importance Of A Coin Type", **RN**, 2015, 325-342**.**
TANRIVER, C.: 1996	**Antik Devirde Lydia'da Sosyal ve Ekonomik Amaçlı Dernekler**, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
TEKİN, O.: 2015	**Ege Dünyasında Terazi Ağırlıkları: Klasik ve Hellenistik Dönemler**, İstanbul.

TEKİN, O.: 2019	"Büyük İskender. Doğu Seferi ve Hellenistik Çağ", **Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu: Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri,** Ed. O. Tekin, 2-11.
TEKKÖK, B., AKYOL, A. A., KADIOĞLU, Y. K., ALBUZ, G.: 2015	"Thyatira Seramik Çalışmaları 2013-2014 Arkeometrik Analiz Sonuçları", **AST,** 31, 311-330.
TELLEGEN-COUPERUS, O.: 1993	**A Short History of Roman Law**, London.
TEXIER, C.: 2002	**Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi I-II-III**, Çev. A. Suat. Ankara.
THIMMES, P.: 2003	"Women Reading Women in the Apocalypse: Reading Scenario 1, the Letter To Thyatira (Rev. 2.18-29)", **CBR**, 2/1, 128-144.
THONEMANN, P.: 2003	"Hellenistic Inscriptions from Lydia", **EA,** 36, 95-108.
THONEMANN, P.: 2004	"The Calendar of Roman Province of Asia", **ZPE**, 196, 123-141.
THONEMANN, P.: 2007	"Estates and Land in Late Asia Minor", **Chiron**, 37, 435-478.
THONEMANN, P.: 2011	**The Maeander Valley: A Historical Geography From Antiquity to Byzantium**, Cambridge University Press, New York.
THONEMANN, P.: 2013	"The Attalid State 188-133 BC", **Attalid Asia Minor**, Ed. P. Thonemann, 1-45.

TOZAN, M.: 2017	"Pergamon'un Yolları: Antikçağ'dan Bizans'a Bakırçay (Kaikos) Havzası'nın Yol Sistemi", **TİD**, 22, 531-563.
TRAN, N.: 2016	"The Social Organization of Commerce and Crafts in Ancient Arles: Heterogeneity, Hierarchy, and Patronage", **Urban Craftsmen and Traders in the Roman Word,** Ed. A. Wilson, M. Flohr, 254-276.
TREBILCO, P. R.: 1991	**Jewish Communities in Asia Minor**, Cambridge.
TSCHERIKOWER, V.: 1927	**Die hellenistischen Stadtegründungen von Alexander dem Grossen bis auf die Römerzeit,** Leipzig.
TSCHERIKOWER, V.: 1964	**The Sambations (Corpus Papyrorum Judaicarum 3)**, Cambridge, 43-87.
TZACHILI, I.: 2012	"Weawing, Dress and Technical Developments in Roman Era Greece", **Textiles and Dress in Greece and The Roman East A Technological and Social Approach**, Ed. I. Tzachili, E. Zimi, 11-22, Athens.
UZUNASLAN, A.: 2005	"Antik Roma'da Gladyatör Oyunları", **SDÜ**, 12, 15-58.
UZUNASLAN, A.: 2008	"Side'de Agonistik Festivaller", **Arkeoloji Dergisi**, XI, 117-128.
UZUNASLAN, A.: 2010	**Gladyatörler: Arenanın Tutsak Savaşçıları,** İstanbul.

UZUNOĞLU, H.: 2013	"Anadolu'dan Latince Epigramlar", **Eskiçağ Yazıları** 4, Ed. N. E. Akyürek-Şahin, B. Takmer, F. Onur, 207-241.
ÜNAL, C., TATAR, Ö. TOY, M. : 2017	**Tunay Demran Koleksiyonu**, Manisa
VAN BREMEN, R.: 1996	**The Limits of Participation: Women and civic life in the Greek East in the Hellenistic and Roman Periods.** Amsterdam.
VAN DER HORST, P. W.: 1991	**Ancient Jewish Epitaphs**, Kampen.
VAN DER PLOEG, G.: 2018	**The Impact of Roman Empire on The Cult of Asclepius**, Boston.
VAN NIJF, O.: 1997	**The Civic World of Professional Associations in the Roman East**, Amsterdam.
VAN NIJF, O.: 1999	"Athletics, Festivals and Greek Identity in The Roman East", **PCPhS**, 45, 176-200.
VAN NIJF, O.: 2001	"Local Heroes: Athletics, Festivals and Elite self-fashioning in the Roman East", **Being Greek und Rome. Cultural Identity, the Second Sophistic and the Development of Empire**, Ed. S. Goldhill, Cambridge University Press, 306-334.
VAN NIJF, O.: 2003	"Les élites comme patrons des associations professionnelles dans l'Orient romain", **Les élites et leurs facettes. Les élites locales dans le monde hellénistique et romain**, Ed. M. Cebeillac,Gervasoni, L. Lamoine, 307-321.

VAN NIJF, O.: 2004	"Athletics and Paideia: Festivals and phisical education in the world of the Second Sophistic", **Paideia: The World of the Second Sophistic**, Ed. Barbara, E. Borg, Berlin, 203-227.
VAN NIJF, O.: 2015	"Civic Mirrors: Honorific Inscriptions and The Politics of Prestige", **Social Status and Prestige in the Graeco-Roman World,** Ed. A. B. Kuhn, 233-246, Stuttgart.
VÁRHELYI, Z.: 2010	**The Religion of Senators in the Roman Empire. Power and the Beyond**, Cambridge.
VARİNLİOĞLU, E.: 1991	"Vier Inschriften aus Lydien", **EA**, 18, 91-94.
VERMASEREN, M. J.: 1987	**Corpus Cultus Cybelae Attidisque (CCCA)** I. **Asia Minor**, Leiden/New York/Kobenhavn/Köln.
VERNANT, J. P.: 2016	**Eski Yunan'da Mit ve Din,** Çev. M. Erşen, İstanbul.
VERNANT, J. P.: 2017	**Eski Yunan'da Mit ve Toplum,** Çev. M. E. Özcan, İstanbul.
VERSLUYS, M. J.: 2013	"Orientalising Roman Gods", **Panthee: Religious Transformations in the Graeco-Roman Empire**, Ed. L. Bricault, C. Bonnet, 235-260.
VEYMIERS, R.: 2009	**Ἵλεως τώ φοροῦντι. Sérapis sur les gemmes et les bijoux antiques**, Académie royale de Belgique, Brüssel.

VIDMAN, L.: 1969	**Sylloge inscriptionum Religionis lsiacae et Sarapiacae,** Berlin.
VITALE, M.: 2012	"Helleniche Poleis, Hellenarchen und *koina* der Hellenen fern der "Heimat" Die Hellenen Titulatur vom Schwarzen Meer bis zur syrischen Wüstensteppe", **Tyche**, 27, 153-192.
VITALE, M.: 2018	"Interpreting the Plural 'Gymnasia' within the Context of Ruler Cult: Buildings of Festivals?", **Development of Gymnasia and Graeco-Roman Cityscapes**. Ed. U. Mania, M. Trümper, Berlin, 301-314.
VITALE, M.: 2019	"Asya Eyaleti", **Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu: Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri,** Ed. O. Tekin, 276-300.
VON FRITZE, H.: 1910	**Die Münzen von Pergamon**, Berlin.
WADDINGTON	**Recueil général des monnaies grecques d'Asie mineure, continué et complété** par E. Babelon, Th. Reinach, Paris, Ernest Leroux Paris (1904-1912).
WALBANK, F. W.: 1992	**The Hellenistic World**, London.
WALLACE-HADRILL, A.: 2008	**Rome's Cultural Revolution**, Cambridge.
WEBER III	**The Weber Collection, Vol. III**, **Greek Coins, Asia- Africa** by L. Porrer, New York, 1975
WEISS, P.: 1995	"Hadrian in Lydien", **Chiron**, 25, 213-224.

WEISS, P.: 2005	"The Cities and Their Money", **Coinage and Identity in the Roman Provinces**, Ed. C. Howgego, V. Heuchert, A. Burnett, Oxford, 57-68.
WEISSER, B.: 2005	"Pergamum as Paradigm", **Coinage and Identity in the Roman Provinces**, Ed. C. Howgego, V. Heuchert, A. Burnett, Oxford, 135-142.
WEIß, P.: 2018	"Jenseits der Agoranomie II: Ein weiteres Gewicht eines Eirenarchenpaares von Kolophon", **ZPE**, 206, 135-139.
WERNICKE, K.: 1895	"Artemis Boreitene", **RE II/1** (1851) 1881.
WERNICKE, K.: 1895	"Apollon Tyrimnaios", **RE II/1** (1851), 70.
WILSON, A.: 2011	"City Size and Urbanization in the Roman Empire" **Settlement, Urbanization, And Population**, Ed. A. Bowman, A. Wilson, 161-195.
WISDOM, S.: 2003	**Gladiators-100 BC-AD 200**, Oxford.
WITT, R. E.: 1971	**Isis in the Graeco-Roman World**, London.
YARROW, L. M.: 2012	"Antonine Coinage", **The Oxford Handbook of Greek and Roman Coinage**, Ed. W. E. Metcalf, Oxford, 423-452.
YILDIRIM, B.: 2004	"Identites and empire: Local mythology and the self-representation of Aphrodisias", **Paideia:**

	The World of the Second Sophistic, Ed. B. E. Borg, 23-52.
YILDIRIM, R., OBAN, R.: 2011	"The Importance of Heritage Roads on the development of Western Anatolia and İzmir", The 2nd International Geography Symposium GEOMED 2010, **Procedia Social and Behavioral Sciences,** 19, 90-97.
YILMAZ, F.: 2015	"Antikçağ'da Glykon Kültü", **Eskiçağ Yazıları 7 (Akron 9)**, Ed. N. E. Akyürek Şahin, M. E. Yıldız, H. Uzunoğlu, İstanbul, 157-222.
ZAJAC, B.: 2019	"Small Change in the Roman Provincial World, Bronze Denominations in Pergamum Conventus Between 96 and 138 AD", **Numophylacium Novum, Konferencja Numizmatyczna,** 30-41.
ZGUSTA, L.: 1984	**Kleinasiatische Ortsnamen**. Heidelberg.
ZIEGLER, R.: 1985	**Städtisches Prestige und kaiserliche Politik. Studien zum Festwesen in Ostkilikien im 2. und 3. Jahrhundert n. Chr.**, Düsseldorf, Schwann.
ZIMMERMAN, C.: 2002	**Handwerkervereine im griechischen Osten des Imperium Romanum**, **Monographien des Römisch-Germanischen Zentralmuseums** 57, Mainz.
ZUIDERHOEK, A.: 2005	**"**The icing on the cake: benefactors, economics and public buildings in Roman Asia Minor", **Patterns In The Economy Of Roman Asia Minor**, Ed. S. Mitchell- C. Katsari, 167-186.

ZUIDERHOEK, A.: 2009	**The Politics of Munificence in the Roman Empire: Citizens, Elites and Benefactors in Asia Minor**, New York.

TABLOLAR

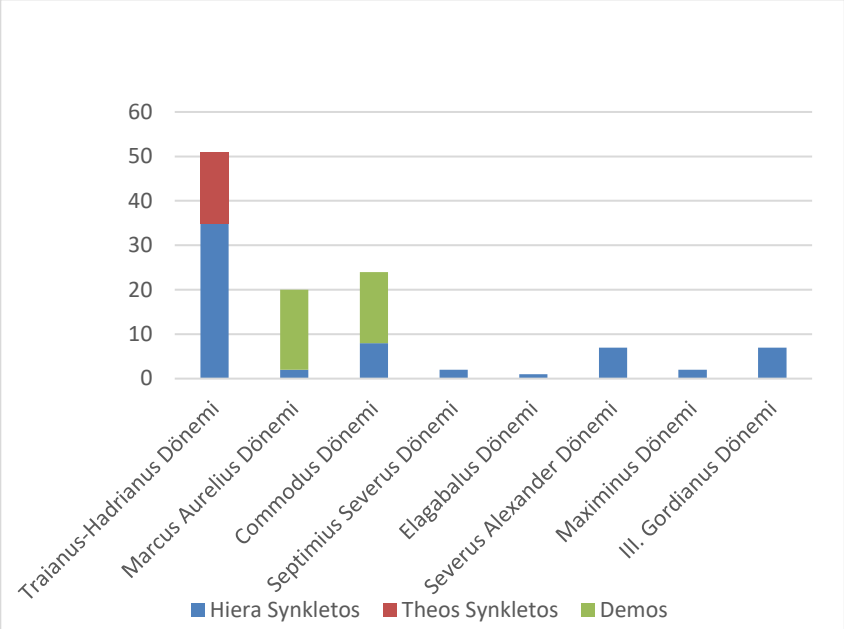

Tablo 13 Synkletos ve Demos Tiplerinin İmparatorlar Bağlamında Dağılımı

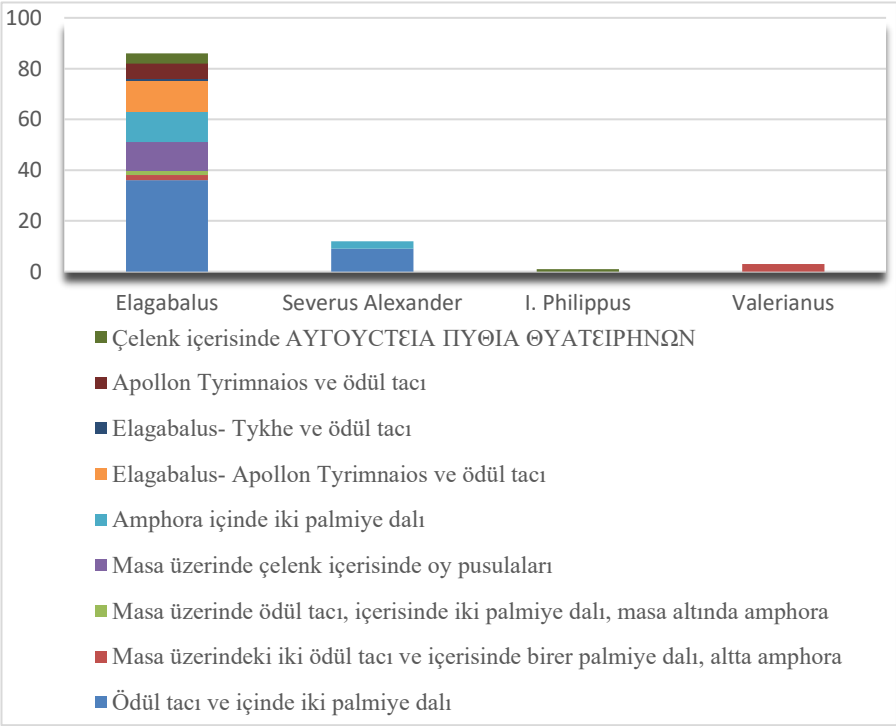

Tablo 14 *Agonistik* Tipler'in İmparatorlar'a Göre Dağılımı

İmparatorlar	Tip	Thyateira-Pergamon	Thyateira-Smyrna
Traianus (MS 98-117)	**RİP24**	ΟΜΟΝΟΙΑ ΘΥΑΤΕΙ ΠΕΡΓΑ	
Septimius Severus (MS 193-211)	**RİP104**	ΕΠΙ CΤΡΑ ΜΟCΧΟΥ Β ΠΕΡΓΑΜΗΝΩ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ	
III. Gordianus (MS 238-244)	**RİP229**		ΕΠ Τ ΦΑ ΑΛΦ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CΜΥΡΝ ΟΜΟΝΟΙΑ
	Rİ79.5		ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CΜΥΡΝΑΙΟΝ (sic) ΟΜΟΝΟΙΑ
	Rİ80		ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CΜΥΡΝΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ
	RİP230		ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Κ CΜΥΡΝ ΟΜΟΝ
	Rİ76 RİP231		ΘΥΑΤ Κ CΜΥΡ ΟΜΟΝΟΙΑ
	RİP230.3		ΟΜΟΝ Κ CΜΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
	Rİ77		ΕΠ Τ ΦΑ ΑΛΦΗ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΟΜΟΝΟΙΑ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CΜΥΡΝ
	Rİ78		ΚΑΙ CΜΥΡΝΑΙΩΝ ΟΜΟ
I. Philippus	**RİP234**		ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ Κ CΜΥΡΝΑΙΩΝ C Α Ο ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC

İmparatorlar	Tip	Thyateira-Pergamon	Thyateira-Smyrna
II. Philippus	**RİP237**		ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ Κ CMYPNAIΩN C A O APXIMHΔOYC
Otacilia Severa	**RİP242**		ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ Κ CMYPNAIΩN C APXIMHΔOYC

Tablo 15 *Homonoia* Darplarının Lejant Listesi

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
Iulius Glykon	Traianus (MS 98-117)	**RİP19**	ΕΠΙ ΙΟΛ ΓΛΥΚΟΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Kneios Pedanius Fuscus Salinator	Traianus (MS 98-117)	**RİP20** **RİP21**	ΑΝΘΥ[1692] ΦΟΥCΚΩ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
L. Dasomius Hadrianus (c. MS 106/107)	Traianus (MS 98-117)	**RİP22**	ΕΠΙ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ ΑΔΡΙ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Q. Fabius Posthuminus (MS 111-112)	Traianus (MS 98-117)	**RİP23**	ΑΝΘΥ ΠΟCΤΟΥΜΙΝΩ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Krassopedos	Hadrianus (MS 117-138)	**RİP31**	ΚΡΑCCΟΠΕΔΟC ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Hermogoras	Antoninus Pius (138-161) Dönemi/Marcus Aurelius (Caesar)	**RİP33**	ΕΡΜΑΓΟΡΟΥ(?) ΘΥΑΤΙΡΗΝ
Marcus Iulius Menelaos (MS 167-177)	Marcus Aurelius (MS 161-180)	**RİP38** **RİP39** **RİP40**	ΕΠΙ CΤΡΑ Μ Ι ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ

[1692]ΑΝΘΥΠΑΤΟC (*Proconsul*) (Leschhorn – Franke, 2002: s. 40).

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
Gaius Aurelius Stratonikianos	Marcus Aurelius (MS 161-180)	**RİP42**	ΕΠΙ Γ ΑΥΡ CTPATONI ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ
C (l…) Laevianus K(allistratos) (?)	Marcus Aurelius (MS 161-180) - Commodus (MS 177-192)	**RİP50**	Ε CTPA ΛΑΙΒΙΑΝΟΥ Κ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP51	Ε CTPA Κ ΛΑΙΒΙΑΝ Κ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
II. Eudios	Marcus Aurelius (MS 161-180) – Commodus (MS 177-192)	**RİP52** **RİP53** **RİP54**	Ε CTPA ΕΥΔΙΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ
	Crispina	**RİP94** **RİP95**	Ε CTPA ΕΥΔΙΟΥ Β ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ
	Crispina	**RİP93**	Ε CTPA ΕΥΔΙΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ
L. Aurelius Demostratos	Marcus Aurelius (MS 161-180) - Commodus (MS 177-192)	**RİP55** **RİP56** **RİP57** **RİP58** **RİP60**	ΕΠΙ CTPA Λ ΑΥΡΗ ΔΗΜΟCTPΑΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP59	ΕΠΙ CTP ΔΗΜΟCTPΑΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP61	CTPA ΔΗΜΟCTPΑΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
Moskhianos Philippos	Commodus (MS 177-192)	**RİP62**	ΕΠΙ ΜΟCΧΙΑΝΟΥ ΦΙΛΙΠ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ
		RİP63 **RİP64** **RİP65** **RİP66** **RİP68**	ΕΠΙ CΤΡΑ ΜΟCΧΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ
		RİP67 **RİP69**	ΕΠΙ ΜΟCΧΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΙΡΗΝΩΝ
Titus Aurelius Barbaros	Commodus (MS 177-192)	**RİP70** **RİP71** **RİP72** **RİP73** **RİP74**	ΕΠΙ CΤΡΑ ΤΙΤΟΥ ΑΥΡΗ ΒΑΡΒΑΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Marcus Aurelius Athenaios	Commodus (MS 177-192)	**RİP75** **RİP76** **RİP77** **RİP79**	ΕΠΙ CΤΡΑ Μ ΑΥΡ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP78 **RİP80**	CΤΡΑ Μ ΑΥΡ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
II. Artemidoros Phlorus	Commodus (MS 177-192)	**RİP81** **RİP83**	ΕΠΙ CΤΡΑ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ Β ΤΟΥ ΦΛΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP82	ΕΠΙ CΤΡΑ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ Β ΤΟΥ ΦΛΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
Asiatikos Hermogenes	Septimius Severus (MS 193-211)	**RİP98** **RİP100** **RİP101** **RİP102** **RİP103**	ΕΠΙ CTPA ACIATIKOY ΕΡΜΟΓΕΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP99	ΕΠΙ CTP ACIATIKOY ΕΡΜΟΓΕΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Moskhos	Septimius Severus (MS 193-211) - Caracalla (MS 198-217)	**RİP105** **RİP106** **RİP129** **RİP143**	ΕΠΙ CTPA MOCXOY B ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP104	CTPA MOCXOY B ΠΕΡΓΑΜΩ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ
Kuintos Aurelius Glykon Bakhios	Septimius Severus (MS 193-211) - Caracalla (MS 198-217) Plautilla	**RİP109** **RİP130** **RİP139**	ΕΠΙ CTPA KY AYP ΓΛΥΚΩΝΟC ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP107	ΕΠΙ CTPA KY AY ΓΛΥΚΩΝΟC ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP108	ΕΠΙ CTP KY AY ΓΛΥΚΩΝΟC BAKX ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP130	ΕΠΙ CTPA ΓΛΥΚΩΝΟC B ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
	Iulia Domna	**RİP118**	ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC ΒΑΚΧ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
	Plautilla Geta	**RİP139** **RİP140** **RİP144**	ΕΠΙ CTPA ΓΛΥΚΩΝΟC ΒΑΧΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Aurelius Glykon Loukios	Iulia Domna	**RİP115**	ΕΠΙ CTPA ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP116	ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP117	ΕΠΙ CTP ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP124 **RİP125** **RİP126** **RİP127** **RİP128**	ΕΠΙ CTPA ΑΥΡ ΓΛΥΚΩΝΟC ΛΟΥΚΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Marcus Aurelius Diadokhos	Caracalla Dönemi Macrinus Dönemi (MS 217-218) - Diadumenianus Dönemi (MS 218)	**RİP152**	ΕΠΙ CTPA M ΑΥΡ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΙΠΠ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP148 **RİP149** **RİP150** **RİP151**	ΕΠΙ CTPA M ΑΥΡ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
Clo (…) Aurelius Dionysios	Elagabalus (MS 218-222)	**RİP70** **RİP160** **RİP161** **RİP162** **RİP163**	ΕΠΙ CTP ΚΛΩ ΑΥΡ ΔΙΟΝΥCΙΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP164	ΕΠΙ CTP ΚΛΩ Α ΔΙΟΝΥCΙΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Tiberius Claudius Stratoneikianos	Elagabalus (MS 218-222)	**RİP165**	ΕΠΙ CTP Τ ΚΛ CTPATONEIKIANOY ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP166	ΕΠΙ CTP Τ ΚΛ CTPATONEIKIANOY ΝΕΟ ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Aurelius Kentauros Dionysios	Elagabalus (MS 218-222) - Severus Alexander (Caesar)	**RİP188**	ΕΠΙ CTP ΑΥΡ ΚΕΝΤΑΥΡΟΥ ΔΙΟΝΥCΙ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP190	ΕΠΙ CTP ΑΥΡ ΚΕΝΤΑΥΡΟΥ ΔΙΟ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP189	ΕΠΙ CTP ΑΥΡ ΚΕΝΤΑΥΡΟΥ ΔΙΟΝΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
L. Marcus Pollianus	Severus Alexander (MS 222-235)	**Rİ73**	ΕΠ CTP Λ Μ ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
		RİP195 **RİP196** **RİP198** **RİP199**	ΕΠ CTP Λ MAP ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP197	CTP Λ MAP ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP200 **RİP201**	ΕΠ CTP Λ M ΠΩΛΛΙΑΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Gaius Arountius Antoninus	Severus Alexander (MS 222-235)	**Rİ72** **RİP202**	ΕΠΙ CTPA Γ ΑΡΟΥΝ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΙΠΠΙ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP203	ΕΠΙ CTPA Γ ΑΡΟΥΝ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Markus Aurelius Phaeinos	Maximinus	**Rİ74** **RİP218**	ΕΠΙ CTP M ΑΥΡ ΦΑΕΙΝΟΥ Β ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP219	CTP ΦΑΕΙΝΟΥ ΒΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP220	ΕΠΙ CTPATH ΦΑΕΙΝΟΥ Β ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP221	CTP ΦΑΕΙΝΟΥ Β ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
	Maximus (Caesar)	**RİP223** **RİP224**	CTP ΦΑΕΙΝΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
T(…) Fabius Alfenus Apollinarios	III. Gordianus	**RİP229**	ΕΠ Τ ΦΑ ΑΛΦ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CΜΥΡ Ν ΟΜΟΝΟΙΑ
		Rİ77	ΕΠ Τ ΦΑ ΑΛΦΗ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΟΜΟΝΟΙΑ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CΜΥΡ Ν
		RİP230	ΕΠ Τ ΦΑ ΑΛΦ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΚΑΙ CΜΥΡ Ν ΟΜΟΝ
Aurelius Nikomedes	I. Philippus	**Rİ81**	ΕΠΙ CΤΡ[Α]ΥΡ ΝΙΚΟΜΗΔΟΥC CΑ[…]ΟΥ ΑCΙΑ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
		RİP232	ΕΠ CΤΡ ΝΙΚΟΜΗΔΟΥC ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ
Α (…) Ο (…) Arkhimedes	I. Philippus	**RİP233**	ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ C Α Ο ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ
		RİP234	ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ Κ CΜΥΡΝΑΙΩΝ C Α Ο ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC
	II. Philippus	**RİP236**	C ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ

Magistratus	**İmparator- İmparator Eşleri**	**Tip**	**Lejant**
		RİP237	ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ Κ CΜΥΡΝΑΙΩΝ C A O ΑΡΧΙΜΗΔΟΥC
Oktabios Artemidoros	Valerianus (MS 253-260),	**RİP243**	ΕΠΙ C ΟΚΤ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ ΑΥΓΟΥCΤΕΙΑ ΠΥΘΙΑ ΑΔΡΙΑΝΑ ΟΛΥΜΠΙΑ
	Gallienus (MS 253-268)	**RİP245**	ΕΠΙ ΟΚΤΑ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ

Tablo 16 Roma İmparatorluk Dönemi Bronz Sikkelerde Görülen *Magistratus* İsimleri

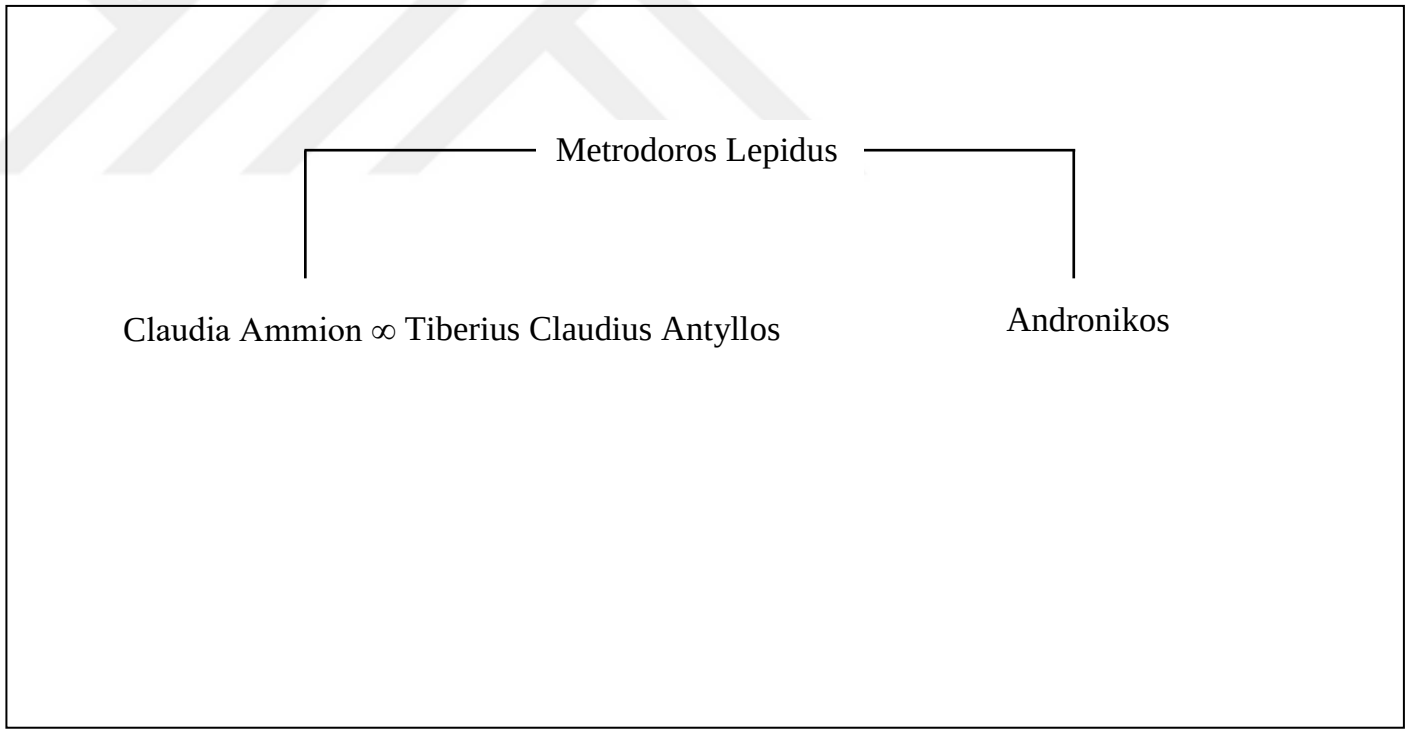

Tablo 17 Tiberius Claudius Antyllos ve Ailesi

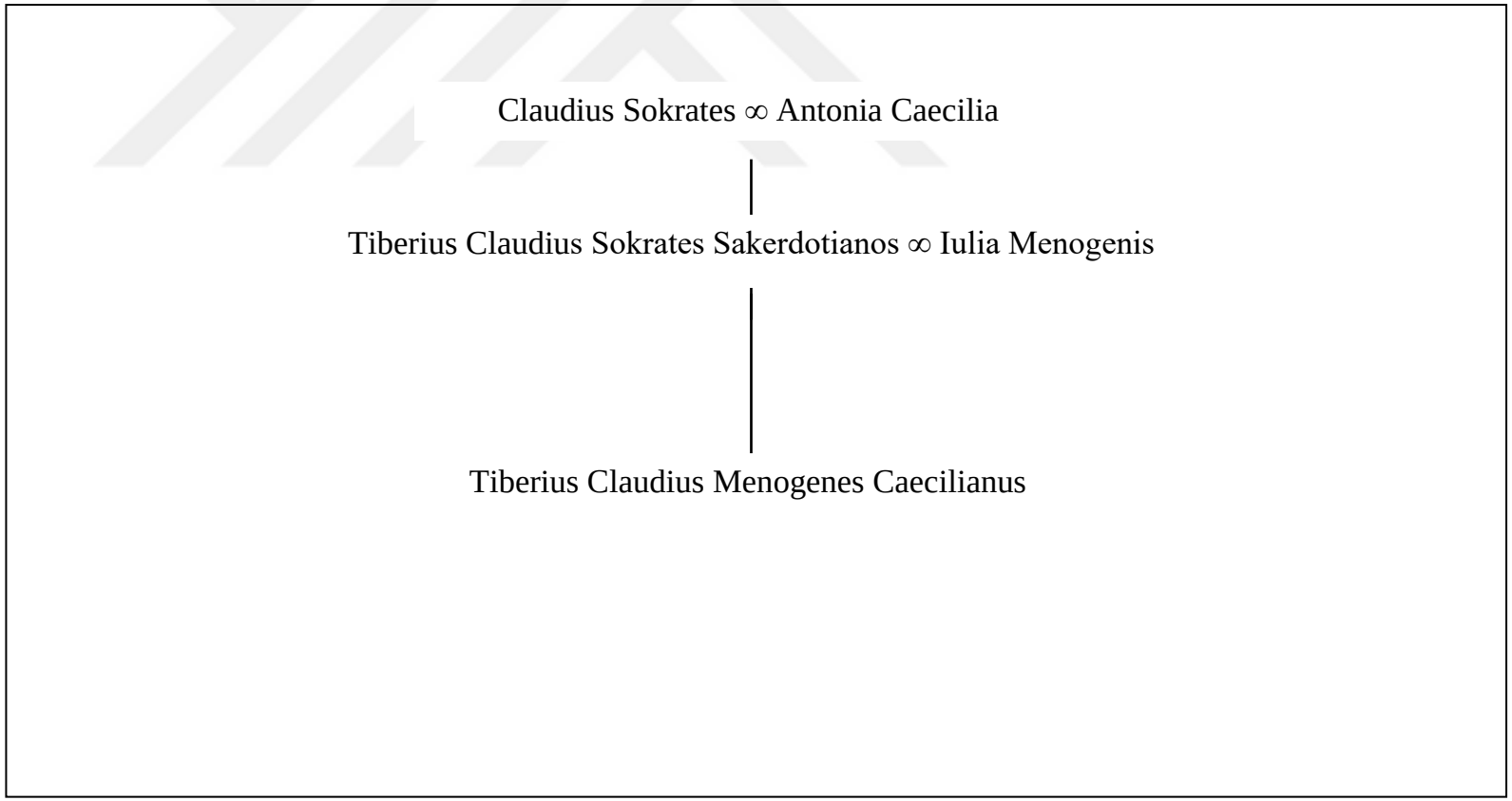

Tablo 18 Tiberius Claudios Sokrates Sakerdotianos ve Ailesi

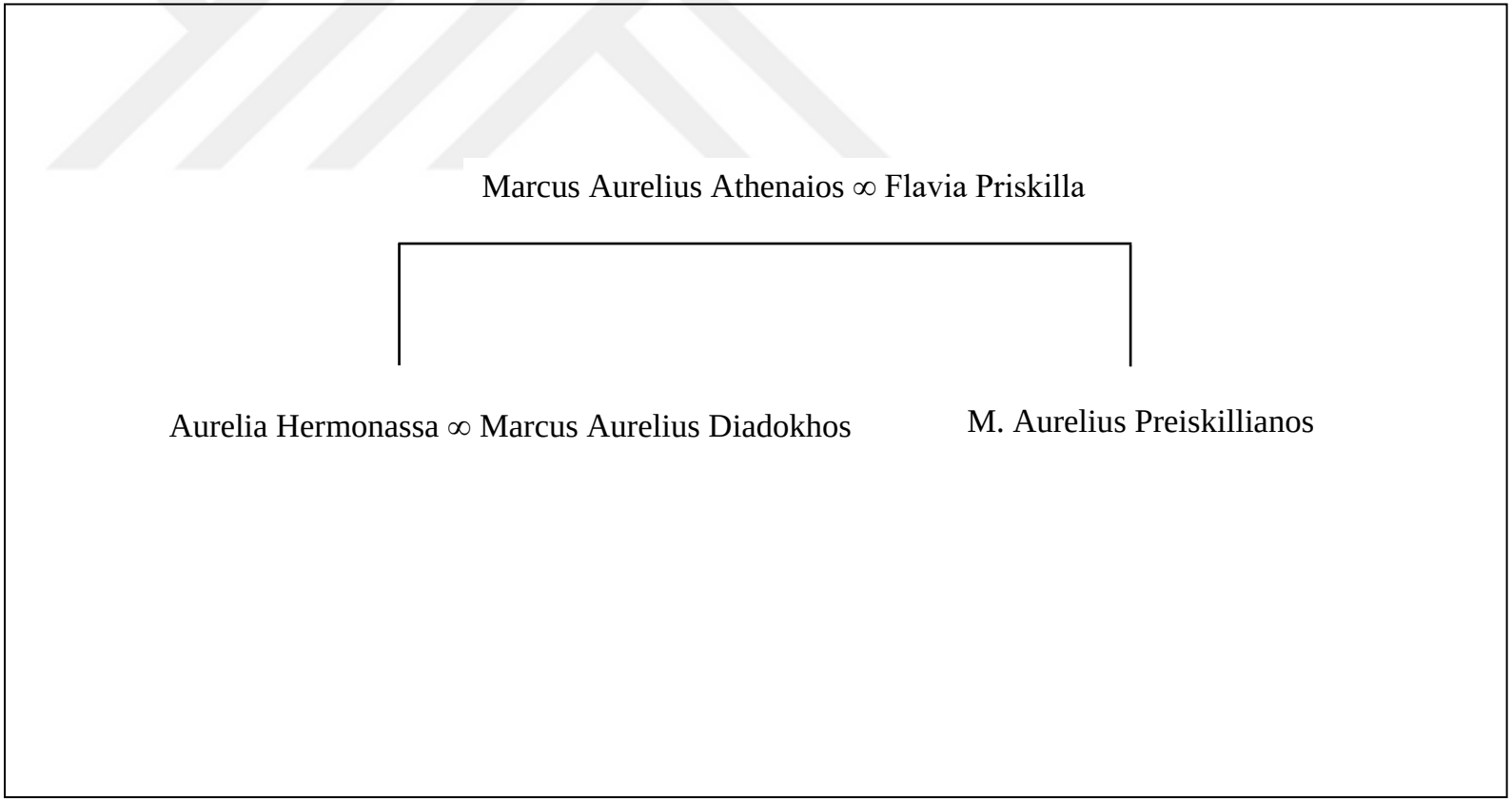

Tablo 19 Marcus Aurelius Athenaios ve Ailesi

HARİTALAR

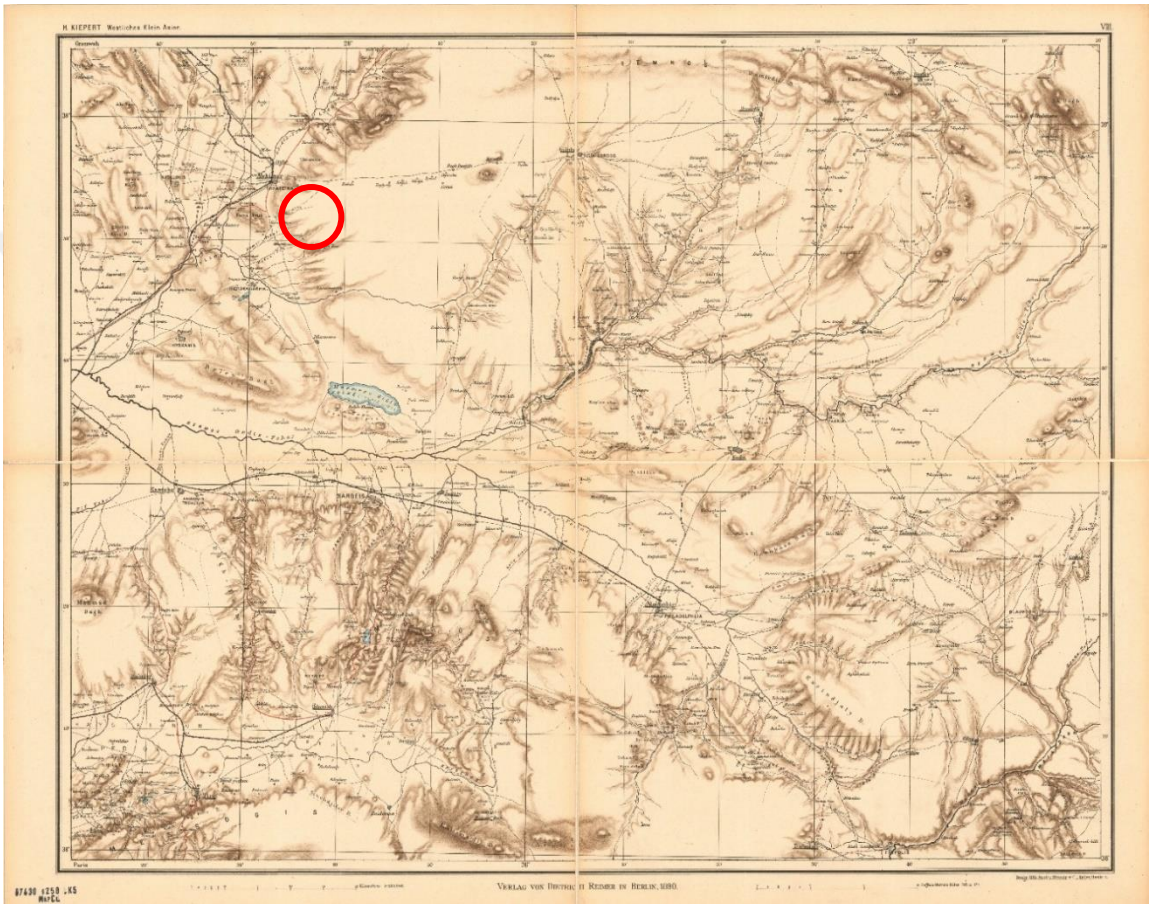

Harita 1 Kiepert'in VIII. Paftasında Yer Alan Lydia Kentleri

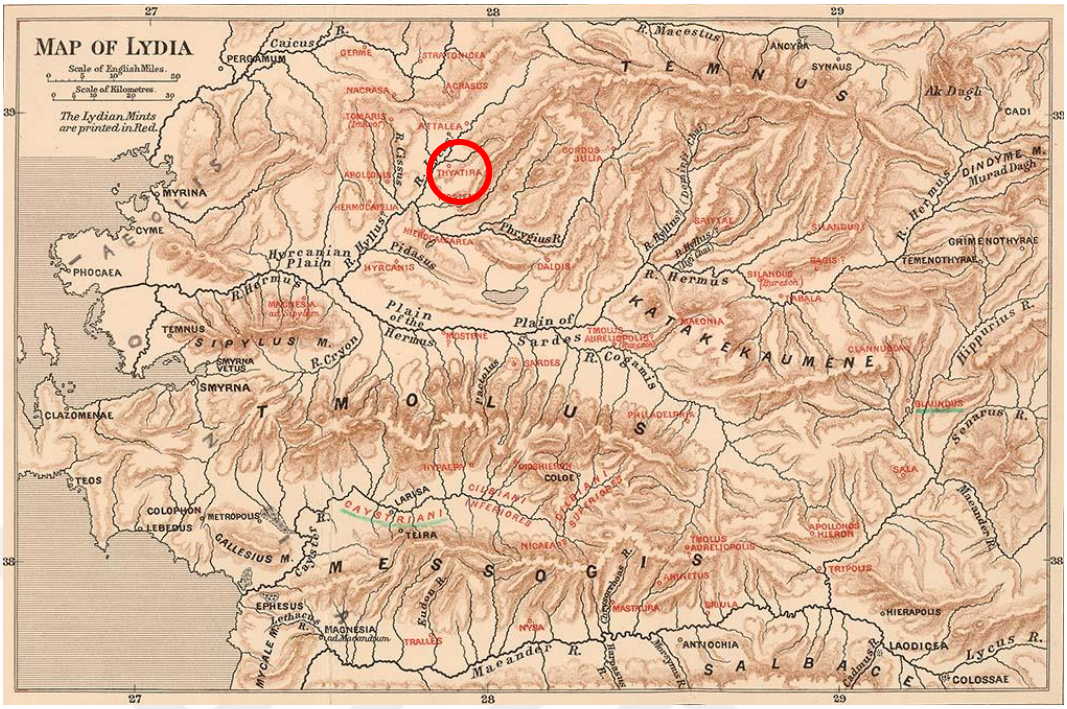

Harita 2 Lydia Bölgesi ve Kentleri

Harita 3 Küçük Asya'daki Yedi Kilise'yi Gösteren Yol Haritası

Harita 4 Tabula Peutingeriana'da Thyateira

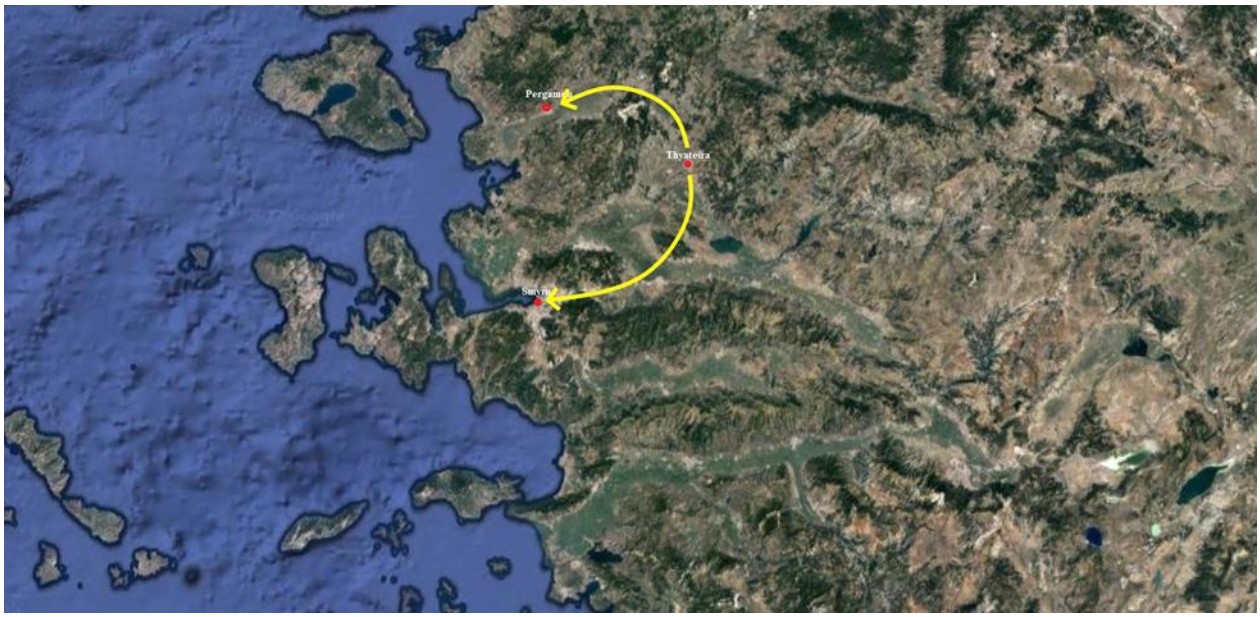

Harita 5 Roma İmparatorluk Dönemi'nde Thyateira Sikkelerinin Tespit Edildiği Kentler

RESİMLER

Resim 1 Akhisar'ın Genel Görünümünden Bir Kesit

Resim 2 Akhisar'a Bergama Yolu Üzerinden Genel Bir Bakış

Resim 3 Tepe Mezarlığı/ Sütunlu Cadde

Resim 4 Tepe Mezarlığı Kazı Alanından Bir Görünüm

Resim 5 Hastane Höyüğü /Tapınak Yapısı

Resim 6 Hastane Höyüğü

Resim 7 Akhisar Zeytin Ağaçları

Resim 8 19. Yüzyılda Akhisar'dan Genel Bir Görünüm

Resim 9 Allom'un Çizimiyle 19. Yüzyılda Akhisar

Resim 10 19. Yüzyılda Akhisar'a Bir Bakış

Resim 11 Hastane Höyüğü'nden Son Neolitik Döneme Tarihlendirilen Seramik Buluntuları

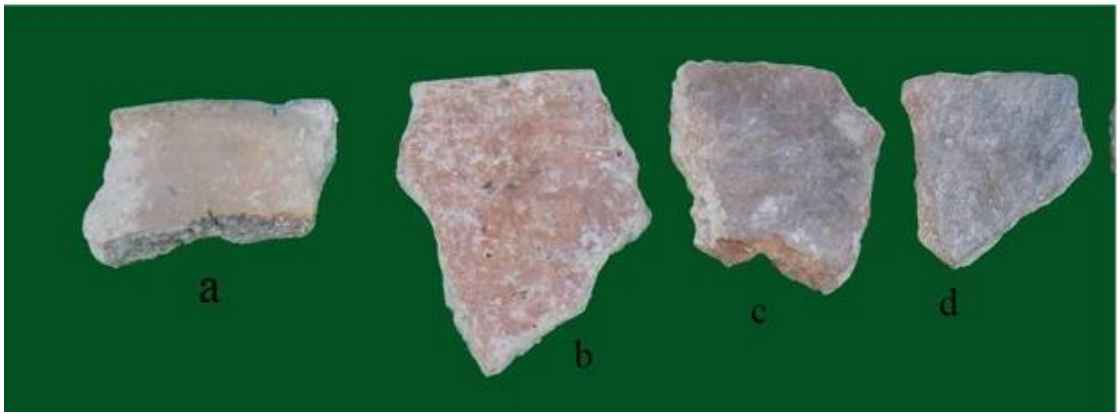

Resim 12 Hastane Höyüğü'nden Kalkolitik Döneme

Tarihlendirilen Seramik Buluntuları

Resim 13 Hastane Höyüğü'nden Son Tunç Çağına/ Demir Çağına Tarihlendirilen Seramik Buluntuları

Resim 14 Hastane Höyüğü'nden Lydia Seramik Buluntuları

Resim 15 Hastane Höyüğü'nde Bulunmuş Pişmiş Toprak Künk

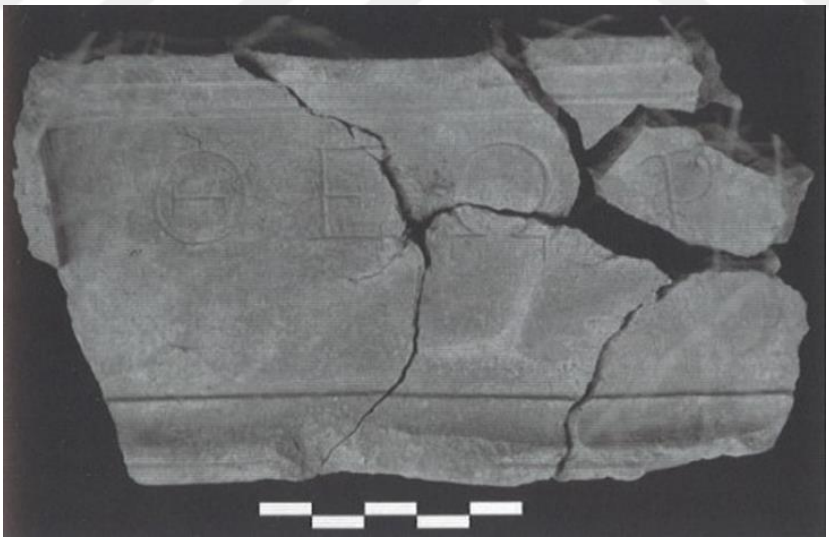

Resim 16 Hastane Höyüğü Tapınak Yapısı'nda Tapınak Yapısı'nda Bulunmuş Mermer Blok

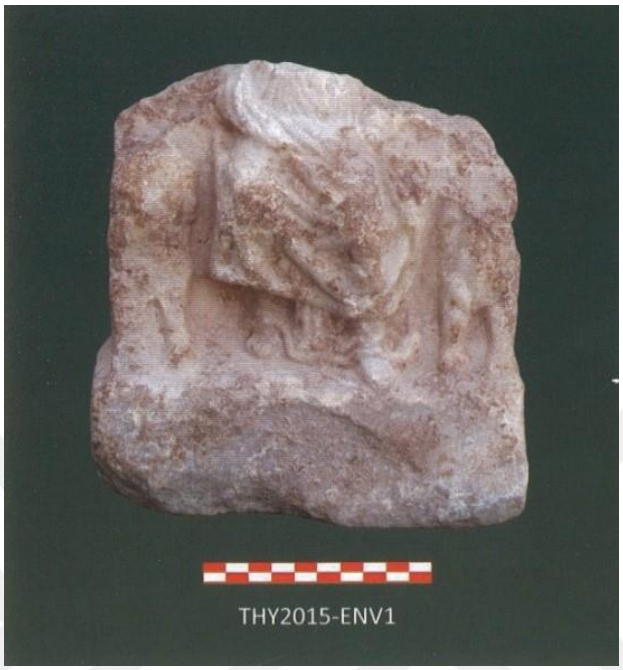

Resim 17 Kybele Heykel Torso'su

Resim 18 Athena Heykel Torso'su

Resim 19 Nike Heykel Torso'su

Resim 20 Fabius Zosimus'un Lahti

Resim 21 Hastane Höyüğü'de Yapılan Kazılar Sonucu Ortaya Çıkartılan Mezarlar

Resim 22 Hastane Höyüğü'de Bulunmuş Röliker

LEVHALAR

Hellenistik Dönem

Tip H01

1 2

Tip H02

1 2 3 4 5 6

LEVHA 1

8 9 10 11 13 14

Tip H02a

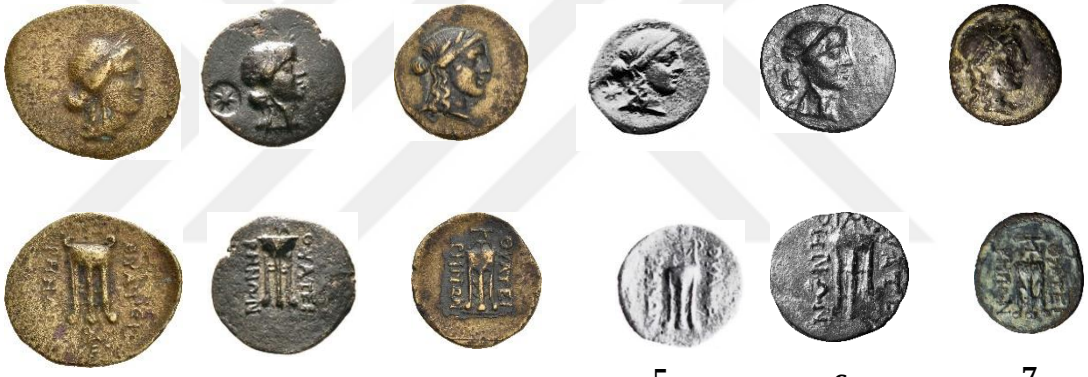

1 2 3 5 6 7

Tip H03

2 3 4 5 6

LEVHA 2

7 8 9 11 12

13 16 19 20 21

22 23 25 26 27

LEVHA 3

28 30 32 33 34 35

36 37 38 39 40 42

43 44 45 46 49 52

LEVHA 4

53 54 55 56 57 59

60 62 64 66 67 68

69 71 72 73 74 75

LEVHA 5

76 77 78 79 80 81 85

86 88 89 90 91 92 93

94 95 102 103 105 107 110

LEVHA 6

111 **112** **114** **115** **116** **117**

Tip H03a

1 **2** **3**

Tip H03b

1 **2** **3** **4** **5**

LEVHA 7

H03c

1 5 7 8 9 10

11 12 13 16 17 18

Tip H03d

1 2 3 4 5 6

LEVHA 8

Tip H04

1 2 3 4 5 6

Tip H05

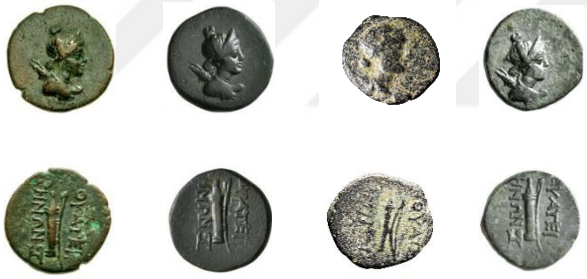

1 2 3 4

LEVHA 9

6.1.2. *Kistophoros*'lar

Tip K01

1 2 4 5 6 7

8 10 11 12 16 17

LEVHA 10

Roma İmparatorluk Dönemi

İmparator Portreli Olmayanlar

Tip Rİ01

1 **3** **4** **6** **8** **9**

10 **11** **12** **13** **14** **15**

16 **17** **18** **19** **20** **21**

LEVHA 11

22 23 24 25 26

Tip Rİ01a

1 2 4 5

Tip Rİ02

1 2 3 5 6 7

LEVHA 12

8 9 12 13 14 15

16 17 18 19 20 21

22 23 24 25 28 29

30 32

LEVHA 13

Tip Rİ02.a

1 **2** **3**

Tip Rİ03

1

Tip Rİ04

1 **2** **3** **4** **5** **6**

LEVHA 14

7

Tip Rİ05

1 2 4 5 6 7

8 9

LEVHA 15

Tip Rİ06

1 **2** **3**

Tip Rİ07

1 **2** **3**

Tip Rİ08

1 **2** **3** **4** **5** **6**

LEVHA 16

7

Tip Rİ08a

1 2 3 4 5 6

7 8 9 10 11 13

LEVHA 17

14 15 17

Tip Rİ09

1 2 3 4 5

Tip Rİ10

1 2 3 4 5 6

LEVHA 18

7 8 9 10 11 12

15 16

Tip Rİ10A

1 2 3

LEVHA 19

Tip Rİ11

1 **2** **3** **4**

Tip Rİ12

1

LEVHA 20

Tip Rİ13

1

Tip Rİ14

1 **2** **3** **4**

LEVHA 21

Tip Rİ15

1

Tip Rİ16

1

LEVHA 22

Tip Rİ17

1 **2** **3** **4**

Tip Rİ18

2 **3** **5** **6** **7**

LEVHA 23

Tip Rİ19

1

Tip Rİ20

1 **4**

LEVHA 24

Tip Rİ20a

1 **3** **4** **5** **6**

Tip Rİ21

1 **2** **3** **5**

LEVHA 25

Tip Rİ22

1 **2**

Tip Rİ23

2 **3** **4**

LEVHA 26

Tip Rİ24

1 **2** **3** **4**

5 **6**

LEVHA 27

Tip Rİ25

1

Tip Rİ26

1 **2** **4**

LEVHA 28

Tip Rİ27

1 **2** **3** **4**

Tip Rİ28

1

LEVHA 29

Tip Rİ29

1 **2** **4**

Tip Rİ30

1 **2** **4** **5** **7** **8**

9 **10** **12** **13**

LEVHA 30

Tip Rİ31

1 2 3 4

Tip Rİ32

1 2 3 4 5

Tip Rİ32a

1 2 3 4 5 6

LEVHA 31

Tip Rİ33

1 **2** **3**

Tip Rİ33a

3 **4** **5** **6**

Tip Rİ33b

1

LEVHA 32

Tip Rİ34

1 2 3 4 5 6

7 8 9 10 11 12

Tip Rİ34a

2 3 4 5 6 7

LEVHA 33

8 9 10 11

Tip Rİ35

1 2 3 4 5 7

Tip Rİ36

1 2 3 5 6

LEVHA 34

Tip Rİ36a

1 3 4 6 7 8

Tip Rİ37

1 2 3 4 6

Tip Rİ38

2 3 4 5 7 8

LEVHA 35

Tip Rİ38a

1

Tip Rİ39

1 **2** **4** **5** **7**

Tip Rİ40

1 **3** **4** **7** **9** **10**

LEVHA 36

12 13 14 16 18 19

20 22 23 24 25 27

28 29 31 32 33

LEVHA 37

Tip Rİ40a

1

Tip Rİ41

1 **2** **3** **5** **6** **7**

8

LEVHA 38

Tip Rİ42

1

Tip Rİ43

1 **2** **3**

Tip Rİ44

1

LEVHA 39

Tip Rİ45

1 2 3 5 7

Tip Rİ46

1 2 3

LEVHA 40

Tip Rİ47

1 2 3 4 7 8

10 11 12 13 14

LEVHA 41

15 18 19 20 21

22 23 26 30 31

LEVHA 42

33 34 36 38 41 42

51 52 55 58

LEVHA 43

Tip Rİ47a

1 2 3 4 5 7

8 9 10 11 14 15

LEVHA 44

Tip Rİ48

1 2 4 7 8 9

20 21 26 28

LEVHA 45

Tip Rİ48a

1

Tip Rİ49

1 **2** **3**

LEVHA 46

Tip Rİ50

1 **2** **3** **4**

Tip Rİ51

1 **3** **4**

LEVHA 47

Tip Rİ51a

1 **2** **3** **4**

Tip Rİ52

1

LEVHA 48

Tip Rİ53

1 **2**

Tip Rİ54

1

Tip Rİ54a

1 **3**

LEVHA 49

Tip Rİ55

1 **2** **4** **5**

Tip Rİ56

2 **3** **4** **7** **8** **9**

LEVHA 50

10 **11** **12** **13**

14 **15** **17** **18** **19**

LEVHA 51

Tip Rİ56a

1 **2** **3** **4** **6** **7**

8 **9** **10** **11** **12** **13**

LEVHA 52

15

Tip Rİ57

1 **3** **4** **7** **9** **11**

LEVHA 53

12 13 14 15 16 17

18 19 21 22 23 26

LEVHA 54

27 29 30 31 32 33

34 35 36 37 38 39

40 41 43 44 46 48

LEVHA 55

Tip Rİ58

1 **2**

Tip Rİ59

1 **2** **3**

Tip Rİ60

1

LEVHA 56

Tip Rİ61

1 2 3 4 5 6

8 9 10 11 12

Tip Rİ61a

1 3

LEVHA 57

Tip Rİ62

1 5 6 8 9 11

12 13 15 16 17 18

19

LEVHA 58

Tip Rİ63

1

Tip Rİ64

1 **2** **3** **4** **5** **7**

8 **9**

LEVHA 59

Tip Rİ65

1 2 3 4 6 8

9 10 11 12

Tip Rİ66

1 2 3 4 6 7

LEVHA 60

8 9 10 11 13 14

Tip Rİ67

1 2 3 4 5

6 7 8 9 10

LEVHA 61

Tip Rİ68

1 **2** **3** **4**

Tip Rİ69

1

LEVHA 62

Tip Rİ70

1

Tip Rİ71

1 **2** **3**

LEVHA 63

Tip Rİ72

1 **3**

Tip Rİ73

1 **2** **3**

LEVHA 64

Tip Rİ74

1 **2**

Tip Rİ75

1

LEVHA 65

Tip Rİ76

1 **2** **3** **4** **5**

6 **7** **9** **10** **12**

LEVHA 66

13 14 15 22

Tip Rİ77

1 2 4 5

LEVHA 67

Tip Rİ78

1 **2** **4**

5 **6**

LEVHA 68

Tip Rİ79

1 **3** **4** **5**

7

LEVHA 69

Tip Rİ80

1 **2** **3** **4**

Tip Rİ81

1 **2**

LEVHA 70

Tip Rİ82

1 **2** **3** **4**

5 **6** **7**

LEVHA 71

İmparator Portreli Olanlar

Tip RİP01

1 2 3 4 6 8

10 11 13 15 17 18

LEVHA 72

19 20 21 22 23 24

25 26 27 28 29

Tip RİP02

1

LEVHA 73

Tip RİP03

1 4 5 6 7 8

11 12 13 14 15

LEVHA 74

18 21 25 26 27

28 29 30 31 33 34

36 37 38 39 40

LEVHA 75

41 42 43 44 46 48

49 53 54 59 67 68

76 77 80 79 80 82

LEVHA 76

Tip RİP03a

1 3 4 5 6 7

10 12 13 14 15 16 17

18 21 22 23 24 25 26

LEVHA 77

28 30 35 36 37 39

40 41 42 43 44 45

46 49 52 53 55 58

LEVHA 78

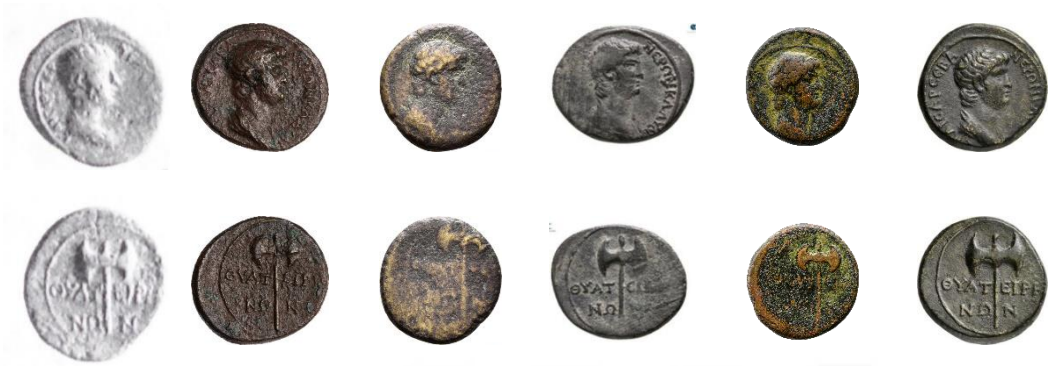

59 60 61 62 64 67

68 70 71 72 73 74

75 76 77 78 79 80

LEVHA 79

80 81 83 86 87 89

91 93 94 97 103

Tip RİP03b

1

LEVHA 80

Tip RİP04

1 **2**

Tip RİP05

1 **2** **4** **7** **8** **11**

12 **13** **15** **17** **18** **20**

LEVHA 81

21 **22** **23** **24** **25** **26**

27 **28** **29** **30** **31** **32**

Tip RİP06

2 **3** **4** **5** **6** **7**

LEVHA 82

8 **9**

Tip RİP07

1 **3** **5** **6** **7** **9**

10 **11**

LEVHA 83

Tip RİP08

1 4 6 7 8 9

10

Tip RİP09

1 2

LEVHA 84

Tip RİP09a

1 **2** **3** **4** **5** **6**

7 **8** **9** **11** **14** **16**

18 **21**

LEVHA 85

Tip RİP10

2 **3**

Tip RİP11

1 **2** **3** **4** **5** **6**

7 **8** **9**

LEVHA 86

Tip RİP12

1 2 3 4 5 6

7 8 9 10 11 13

14 15 16 17 18 19

LEVHA 87

20 23 24 30 33 34

35 39 40 41 42

43 45 46 47 48 50

LEVHA 88

56 **58** **59** **60** **61** **62**

Tip RİP13

1 **3** **4** **5** **6** **9**

LEVHA 89

11 12 13 14 15 16

19 20 21 23 24 26

27 28

LEVHA 90

Tip RİP14

1 3 4

Tip RİP15

1 2 3 4

LEVHA 91

Tip RİP16

1 2 6 7

8 10 11 13 14

LEVHA 92

15 16 20 21

Tip RİP17

1 2 4 5 6

LEVHA 93

Tip RİP18

1 2 3

Tip RİP19

1

LEVHA 94

Tip RİP20

1 **2** **3**

Tip RİP21

1 **2** **3** **6** **7**

LEVHA 95

9

Tip RİP22

1 **2**

LEVHA 96

Tip RİP24

1

Tip RİP25

1 **4**

LEVHA 97

Tip RİP26

1 2 3 4 8 9

10 11 12 13 14 15

16 19 20 21 22 25

LEVHA 98

Tip RİP27

1 2 3 4 5 6

Tip RİP28

1 2 3

LEVHA 99

Tip RİP29

2 3 4 5 6

7 9 11

LEVHA 100

Tip RİP30

1 **2** **3** **4**

Tip RİP32

1 **2**

LEVHA 101

Tip RİP33

1

Tip RİP34

1

LEVHA 102

Tip RİP35

1

Tip RİP36

1 **2**

LEVHA 103

Tip RİP37

1

Tip RİP38

1 **2**

LEVHA 104

Tip RİP39

1 **2** **4**

Tip RİP40

1

LEVHA 105

Tip RİP41

1

Tip RİP42

1

LEVHA 106

Tip RİP43

1 **2**

Tip RİP44

1 **2** **4**

LEVHA 107

Tip RİP45

1

Tip RİP46

1 **2** **3** **4**

LEVHA 108

Tip RİP47

1 **2**

Tip RİP48

1

LEVHA 109

Tip RİP49

1

Tip RİP50

1 **2**

LEVHA 110

Tip RİP51

1

Tip RİP52

1 **2** **3** **4**

LEVHA 111

5 **6**

Tip RİP53

2

LEVHA 112

Tip RİP54

1

Tip RİP55

1 **2** **3**

LEVHA 113

Tip RİP56

3 **4** **5** **6**

Tip RİP57

1 **2**

LEVHA 114

Tip RİP58

2

Tip RİP59

1

LEVHA 115

Tip RİP60

1

Tip RİP61

1 **2**

LEVHA 116

Tip RİP62

1 2

Tip RİP63

1 2 3

LEVHA 117

Tip RİP64

1 **5** **6** **8**

Tip RİP65

1

LEVHA 118

Tip RİP66

1 **2**

Tip RİP67

1 **2** **3**

LEVHA 119

Tip RİP68

1

Tip RİP69

1 **2**

LEVHA 120

Tip RİP70

1

Tip RİP71

1 **2** **3**

LEVHA 121

Tip RİP72

1 3 4

5 6 9

LEVHA 122

Tip RİP73

1 **2** **3**

4 **5**

LEVHA 123

Tip RİP74

1

Tip RİP75

1 **2** **3** **4**

LEVHA 124

Tip RİP76

1 **2** **3** **4**

5 **7**

LEVHA 125

Tip RİP77

2 **3** **5**

6 **7** **8**

LEVHA 126

Tip RİP78

1 **2** **3** **4**

Tip RİP79

1

LEVHA 127

Tip RİP80

1

Tip RİP81

1 **2**

LEVHA 128

Tip RİP82

1 **2**

Tip RİP83

2

LEVHA 129

Tip RİP84

1 2 3 4 5 7 9

13 14 15 16 17 19

20 21 22 23 24 27 29

LEVHA 130

Tip RİP85

1 **3** **4** **5** **6**

Tip Rİ85a

1 **2** **4** **5**

LEVHA 131

Tip RİP86

1 2 3 4 7

8 9 10 11 12

LEVHA 132

Tip RİP87

1

Tip RİP87a

2 **3** **4** **5**

Tip RİP88

2 **3** **4** **6** **7**

LEVHA 133

Tip RİP89

1 **2**

Tip RİP90

1 **3** **4** **5** **6** **8**

Tip RİP91

1 **2** **3** **6**

LEVHA 134

Tip RİP92

1

Tip RİP93

1 2 4 5 7

LEVHA 135

9 **10** **11**

Tip RİP94

2

LEVHA 136

Tip RİP95

1 **2**

Tip RİP96

1

LEVHA 137

Tip RİP97

1

Tip RİP98

1

LEVHA 138

Tip RİP99

1 2 4

Tip RİP100

1

LEVHA 139

Tip RİP101

1

Tip RİP102

1

LEVHA 140

Tip RİP103

1 2 3

Tip RİP104

1 2 7

LEVHA 141

8 **9** **10**

11

LEVHA 142

Tip RİP105

1 2

Tip RİP106

1

LEVHA 143

Tip RİP107

1 2 3

Tip RİP108

1 2

LEVHA 144

Tip RİP109

1

Tip RİP110

1 **2** **4** **5** **6**

Tip RİP111

1 **2** **4** **5** **6** **7**

LEVHA 145

Tip RİP112

3 4 6 7

Tip RİP113

2 3 4

LEVHA 146

Tip RİP114

1 **2**

Tip RİP115

1 **3** **4** **5**

LEVHA 147

6 **7**

Tip RİP116

1 **2**

LEVHA 148

Tip RİP117

1

Tip RİP118

1 **3**

LEVHA 149

Tip RİP119

1 **3** **4**

Tip RİP120

1 **3**

LEVHA 150

Tip RİP121

2

Tip RİP122

1 **2**

LEVHA 151

Tip RİP123

1

Tip RİP124

1 3

LEVHA 152

Tip RİP125

1 2 3

Tip RİP126

1

LEVHA 153

Tip RİP127

1

Tip RİP128

1 **2** **4**

LEVHA 154

6

Tip RİP129

1 **2** **3**

LEVHA 155

Tip RİP130

1

Tip RİP131

1 6 7 8

LEVHA 156

Tip RİP131a

1

Tip RİP 132

1 **2** **5** **7**

LEVHA 157

Tip RİP132a

2 3

Tip RİP133

1 2 3 5 7 8

LEVHA 158

Tip RİP134

1 2 3 4 5

6 7 8 11 12 13

14 15 16 17 18

LEVHA 159

Tip RİP135

2 3 4 5 6 7

Tip RİP136

1 3

LEVHA 160

Tip RİP137

1 3 4

Tip RİP138

1

Tip RİP139

1

LEVHA 161

Tip RİP140

1

Tip RİP141

1 **2** **7**

LEVHA 162

Tip RİP142

2

Tip RİP143

1 **2** **3**

LEVHA 163

Tip RİP144

1

Tip RİP145

1 **2** **3**

Tip RİP146

1 **2**

LEVHA 164

Tip RİP148

1

Tip RİP149

1

LEVHA 165

Tip RİP150

3 **4**

Tip RİP151

1

LEVHA 166

Tip RİP152

1

Tip RİP153

1 2 3

LEVHA 167

Tip RİP154

1 **2**

Tip RİP155

1

LEVHA 168

Tip RİP156

1

Tip RİP157

1

LEVHA 169

Tip RİP158

1 **3**

Tip RİP159

1 **2**

LEVHA 170

Tip RİP160

1

2

Tip RİP161

1

LEVHA 171

Tip RİP162

1

Tip RİP163

1

LEVHA 172

Tip RİP164

1

Tip RİP165

1 **2**

LEVHA 173

Tip RİP166

1 **3** **4**

5 **6** **7**

LEVHA 174

Tip RİP167

1 2 4

5 6 7

LEVHA 175

8 9 10

Tip RİP168

1 3 4 5

LEVHA 176

Tip RİP168a

1 2 3 4

5 7 8 9

10 11

LEVHA 177

Tip RİP168b

1 **2** **3** **4**

6 **7**

LEVHA 178

Tip RİP169

1 2 3 4

5 6 7

LEVHA 179

Tip RİP169a

1

Tip RİP169b

1 **2** **4**

LEVHA 180

Tip RİP170

1 **2** **3** **4**

5

LEVHA 181

Tip RİP171

1 **2** **3** **4**

5 **6**

LEVHA 182

Tip RİP172

1 **2** **3** **4**

7 **8** **9** **10**

LEVHA 183

Tip RİP172a

1 2 3 4

5 6 7 8

10 11 12 13

LEVHA 184

15 16 17 18

19 20 21 22 26

LEVHA 185

27 **28**

Tip RİP 173

2 **3** **4** **5** **7**

LEVHA 186

8 **13** **14**

Tip RİP173a

1 **3** **4** **5**

LEVHA 187

6 **7** **8** **9**

10 **11** **13** **14**

LEVHA 188

16 18 19 20

21 22

LEVHA 189

Tip RİP174

1 2 3 4 5

6 7 8 9 11

LEVHA 190

12 13 15 17 18

19

Tip RİP175

1 2

LEVHA 191

Tip RİP176

1 2

Tip RİP177

1 2 3 4 5

LEVHA 192

6 7 8 9 10

11 12

Tip RİP178

1 2 3 4

LEVHA 193

5 **6** **7** **8** **9**

Tip RİP179

1 **2** **3**

LEVHA 194

Tip RİP180

1

Tip RİP181

1 **3** **4** **5**

LEVHA 195

6 **7** **8** **10** **13**

Tip RİP182

1

LEVHA 196

Tip RİP 183

1

Tip RİP 184

1 **2** **3**

LEVHA 197

Tip RİP185

1 **2** **3** **4**

5 **6**

LEVHA 198

Tip RİP186

1 **2**

Tip RİP187

1 **2**

LEVHA 199

Tip RİP188

1

Tip RİP189

1

LEVHA 200

Tip RİP190

1

Tip RİP191

1 2 3

LEVHA 201

Tip RİP192

1

Tip RİP193

1

LEVHA 202

Tip RİP194

1 **2**

Tip RİP 195

1 **2** **3**

LEVHA 203

Tip RİP196

1 **2**

Tip RİP197

1

LEVHA 204

Tip RİP198

1

Tip RİP 199

1 **2** **3**

LEVHA 205

Tip RİP200

1

3

4

6

LEVHA 206

Tip RİP201

1

Tip RİP202

1

2

LEVHA 207

Tip RİP 203

1

Tip RİP204

2 **5**

LEVHA 208

Tip RİP 204a

1 **2**

Tip RİP204b

1

LEVHA 209

Tip RİP204c

1

3

5

6

7

8

10

11

LEVHA 210

12 **13**

Tip RİP205

1 **3** **4** **5**

LEVHA 211

6 7 8 9

10 13 14 15

LEVHA 212

16

17

Tip RİP 205a

1

LEVHA 213

Tip RİP 206

1 2 5 6

7 8 9 10

LEVHA 214

11 12 13 14

15 16 17

LEVHA 215

Tip RİP 206a

1 2 3 4 5

6 7 8 9

LEVHA 216

Tip RİP207

1 **2**

Tip RİP 208

1 **2** **3**

LEVHA 217

Tip RİP 208a

1 **2** **3** 4

Tip RİP209

1 **2** **3** **5**

LEVHA 218

6 7 8 9

Tip RİP209a

1 3 5 7 8

LEVHA 219

9 **10** **11**

Tip RİP210

1 **2** **3** **4** **5**

6 **7** **8** **9**

LEVHA 220

Tip RİP211

1 **2** **3**

Tip RİP212

1 **2** **3** **4** **5**

6 **7** **8**

LEVHA 221

Tip RİP213

1 2 3 4 5

8 9 10 11 12

LEVHA 222

13 15 16 17 20

21 22 23 24 25

LEVHA 223

Tip RİP214

2 **3**

Tip RİP215

1 **2** **3**

LEVHA 224

Tip RİP216

2 **3** **4** **5** **6** **7**

Tip RİP217

2 **3** **4** **5** **7** **8**

LEVHA 225

Tip RİP218

1 **2** **3**

LEVHA 226

4

Tip RİP219

1

LEVHA 227

Tip RİP220

1

Tip RİP221

1 **2** **3**

LEVHA 228

Tip RİP222

1

2

4

5

7

9

10

LEVHA 229

Tip RİP223

1

Tip RİP224

1 **2**

LEVHA 230

Tip RİP225

1 **2**

Tip RİP226

1

LEVHA 231

Tip RİP227

1 3 4 7 8 9

11 12 13 14 15

LEVHA 232

Tip RİP228

1 3 4 6 8

9 11 13

LEVHA 233

Tip RİP 228a

1 **2** **3** **4** **5**

6 **7**

LEVHA 234

Tip RİP229

1 **2**

LEVHA 235

Tip RİP230

1 2 3 4

Tip RİP231

1 2 3 4

LEVHA 236

5 6 8

Tip RİP232

1

LEVHA 237

Tip RİP233

1

LEVHA 238

Tip RİP234

1 **2**

Tip RİP235

1

LEVHA 239

Tip RİP236

1

2

Tip RİP237

1

LEVHA 240

Tip RİP238

1 **2** **3** **4** **5**

6 **7** **8**

LEVHA 241

Tip RİP239

1 2 3

Tip RİP240

1

LEVHA 242

Tip RİP241

1 2 3

Tip RİP242

1 2 4 5

LEVHA 243

7 8 9

Tip RİP243

1 2 3 4

LEVHA 244

Tip RİP244

2 **3** **4** **5** **6**

Tip RİP245

1 **2** **3** **4**

LEVHA 245

Tip RİP246

1 3 4 5 6

7 8 9

LEVHA 246

Tip RİP247

2 **3** **4**

Cistophorus

Tip C01

1

LEVHA 247

ÖZGEÇMİŞ

Adı: Merve

Soyadı: SARILAR-ÖZDEMİR

Eğitim:

Lisans: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü 2003-2007

Yüksek Lisans: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsüi Eskiçağ Tarihi Bölümü 2009-2012

Lisans Tezi: Tarsus Sikkeleri 2007

Yüksek Lisans Tezi: Küçük Asya'daki Seleukos Kolonileri 2012

Diller:

İngilizce

Kazılar ve Yüzey Araştırmalar

Ağustos 2004-Heraion Teichos (Karaevli Altı) Kazısı-Tekirdağ. (Prof. Dr. Neşe Atik, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul)

Haziran-Temmuz 2006-Heraion Teichos (Karaevli Altı) Kazısı-Tekirdağ. (Prof. Dr. Neşe Atik, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul)

Temmuz-Eylül 2007-Kelenderis Kazısı-Aydıncık-Mersin. (Prof. Dr. Levent Zoroğlu, Selçuk Üniversitesi, Konya)

Temmuz-Ağustos 2008-Sagalassos Kazısı-Ağlasun-Burdur. (Prof. Dr. Marc Waelkens, Katholieke Universiteit Leuven)

Eylül 2008-Ganos Yüzey Araştırması-Tekirdağ. (Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul)

Temmuz-Eylül 2009-Daskyleion Kazısı-Ergili-Bandırma. (Prof. Dr. Kaan İren, Muğla Üniversitesi, Muğla)

Temmuz-Eylül 2011-Daskyleion Kazısı-Ergili-Bandırma. (Prof. Dr. Kaan İren, Muğla Üniversitesi, Muğla)

Eylül 2012-Mudurnu Göynük Epigrafik Yüzey Araştırması (Yard Doç. Dr. Filiz Dönmez-Öztürk, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul)

Sakarya İli Taraklı, Geyve İlçeleri ve Bilecik İli Epigrafik Tarihi Coğrafya Yüzey Araştırması (Doç. Dr. Hüseyin Sami Öztürk, Marmara Üniversitesi, İstanbul) (Ekip Üyesi/2017-2019)

Pladasa (Akbük) Kazısı (Dr. Öğr. Üyesi Taylan Doğan, Muğla Üniversitesi, Muğla (Ekip Üyesi 2022-)

Bildiriler

"Tarsus Roma İmparatorluk Dönemi Şehir Sikkeleri Üzerindeki Mitolojik Betimler", Kaunos Nümizmatik Çalıştayı 20-22 Haziran 2011, Dalyan.

"İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Akhaios Sikkeleri" Filiz Dönmez Öztürk Anısına Anadolu Arkeolojisi, Epigrafisi ve Eskiçağ Tarihine Dair Güncel Araştırmalar, 15-17 Nisan 2015, İstanbul.

"Pisidia, Pamphylia ve Kilikia Bölgelerindeki Seleukos Kolonileri", Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi Sempozyumu, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 4-7 Kasım 2015, Antalya.

Makaleler

"Roma Toplumunda Aile Kavramı" N. E. Akyürek Şahin-B. Takmer-F. Onur (eds.), **Eskiçağ Yazıları 4**, 61-82, İstanbul 2013 (Akron 6, Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi Yayını).

"Küçükasya'da I. Antiokhos Soter Döneminde Yer Alan Seleukos Kolonileri" N. E. Akyürek Şahin-M. Alkan-E. Yıldız, (ed.), **Eskiçağ Yazıları 6,** 159-190, İstanbul 2014 (Akron 8, Akdeniz Üniversitesi-Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi Yayını).

"Tarsus Roma Dönemi Şehir Sikkeleri Üzerindeki Mitolojik Betimler" **Kaunos/Kbid Toplantıları 3 Anadolu Nümismatik Araştırmaları Çalıştayı, Anadolu/Anatolia Ek Dizi I.3**, (2016) 121-136.

"Pisidia, Pamphylia ve Kilikia Bölgelerindeki Seleukos Kolonileri", (Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi Sempozyumu, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 4-7 April 2015) Akmed 2018 e-book (https://akmed.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2016/05/AKMED_GENC-BILIMCILER-SEMPOZYUMU-1.pdf).

"İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Akhaios Sikkeleri", **Mnemes Kharin Filiz Dönmez Öztürk Anısına Anadolu Arkeolojisi, Epigrafisi ve Eskiçağ Tarihine Dair Güncel Araştırmalar**, Edd. B. Öztürk, H. Sami Öztürk, K. Eren, B. B. Aykanat, H. Azeri, (2019) 517-526.

"Thyateira Sikkeleri", **Arkhe Dergisi** 11 (2019), 52-55.

"Hellenistik Dönem'de Thyateira ve Sikkeleri", **Thyateira İçin 11 Yıl (2011-2021 Dönemi Kazılarının Sonuçlarına İlişkin Yazılar) Thyateira I**, Ed. E. Akdeniz, B., Gür, N. Akıllı, İzmir, 2021, 185-205.

"Roma İmparatorluk Dönemi'nde Sikkeler Işığında Thyateira'da Agon'lar", **MJH,** XI (2021) 205-218.

Burslar

ARIT TONI M. CROSS-WILLIAM D. E. COULSON AEGEAN EXCHANGE FELLOWS (Atina Mayıs-Haziran 2018 1 ay)

AKMED Koç Universitesi Suna&İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi Doktora Araştırma Bursu (Haziran 2018)

AKMED Koç Universitesi Suna&İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi Kütüphane Araştırma Bursu (Mayıs 2018; Şubat 2022)

TÜBİTAK 2214 A Yurtdışı Doktora Araştırma Bursu (Mart-Nisan 2020; Eylül 2021/ Ocak 2022 6 Ay**)** (Kommission für Alte Geschichte und Epigrapfik of the Deutsches Archäologisches Institut Münih)

Kitap Tanıtımı

J. March, Klasik Mitler, İstanbul, 2014, İletişim Yayınları, 565 sayfa (36 fotoğraf, 2 harita). Çev. Semih Lim., **MJH I**V/2, 2014, 399-401.

Çalıştığı Kurumlar

Tarih Vakfı-Toplumsal Tarih Dergisi 2005 (Temmuz-Kasım)

Tarih Vakfı-İstanbul Dergisi 2005 (Temmuz-Kasım)

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Eylül 2006-Nisan 2007

Devam Eden Projeler:

Ödemiş Müzesi: Seleukos Sikkeleri

Efes Müzesi: Seleukos Sikkeleri

Karaman Müzesi: Seleukos Sikkeleri